VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ

QUIBUS

Sancti Doctoris scripta adversùs Pelagianos, ac Semipelagianos à Recentiorum censuris asseruntur.

AUCTORE

EMINENTISSIMO D.

HENRICO DE NORIS

VERONENSI AUGUSTINIANO

Tituli Sancti Augustini S. R. E. PRESBYTERO CARDINALI, & Sanctæ Sedis Apostolicæ Bibliothecario.

PATAVII, M.DCCVII.

Apud Josephum Corona.

SUPERIORUM PERMISSU, ac PRIVILEGIO.

INDEX CAPITUM
Vindiciarum Augustinensium.

PRÆ-

PRÆFATIO
AD
VINDICIAS AUGUSTINIANAS.

Neminem non mirari existimo, tantam fuisse quorundam recentium Scriptorum, ut mitissimè loquar, animositatem, quâ Augustinum maximum illum Catholici Orbis Magistrum editis libris impetere ausi sunt, ut ejusdem defendendi necessitas iis imponatur, qui illum impensiùs colunt. Et quidèm jam indè ab exorientis mali primordiis Majores nostri, qui ex viræ instituto Augustinum uti parentem sanctissimè reverebantur, erumpentem novorum censorum audaciam reprimere conati sunt. Ludovicus ab Angelis insignis apud Olyssiponenses sacrorum arcanorum interpres Sancti Doctoris auctoritatem à plurium calumniis vindicavit, & Sanctorum Patrum elogia eidem ob Pelagianos, ac Semipelagianos expugnatos delata singulari diligentiâ congessit, undè posteà eadem cæteri mutuaruut. Sed cùm malum quotidie glisceret, atque in Scholasticis Recentiorum quorundam disputationibus Augustini doctrina in iis præsertim quæstionibus, quas cum divinæ gratiæ hostibus idem habuerat, passim traduceretur, ita ut Summus Ecclesiæ Doctor in ordinem propedièm reducendus videretur, Basilius Pontius Legionensis magnus apud Salmanticenses Theologus non modò suos Augustinenses, verùm etiam sapientissimos Dominicanæ Familiæ Patres, ipsamque Salmanticensem Academiam in Augustini partes traxit, quo veluti succenturiaro præsidio Sancti Doctoris auctoritas adversùs Recenriorum impetus muniretur. Hinc Pontio auctore Salmanticæ anno 1627. famosum illud fœdus ictum est, eâ præcipuè conditione, ut qui Theologicâ laureâ donandi forent, concepto priùs juramento Augustinianæ doctrinæ defendendæ sese adstringerent. Eo nobilissimæ Academiæ facto Augustinianæ auctoritati satis consultum videbatur, præsertim cùm sacra etiam Lovaniensium Theologorum Facultas jam pridem in Augustini verba jurasset. Cæterum ex ortis Jansenianis dissidiis plerique longè acerbiora contrà Augustinum & loqui, & scribere non extimuerunt. Non defuere ramen ex nostrâ Familiâ viri, qui magni Parentis partes acerrimè defensarent. Hos inter emicuit Pater Carolus Moreau Gallus, qui Tomo primo suarum in Tertullianum Animadversionum satis prolixas vindicias pro Augustino inseruit, quod itidem anteà præstiterat vir insignis Joannes Rivius Belga libro quarto de Vitâ Augustini. Sed profectò nostros hosce Scriptores & laterem lavisse, & surdis cecinisse experti sumus; tantùm enim abest, ut illi ab incœpto destiterint, ut majori longè apparatu, atque infestioribus armis in Augustinum moverint, hæc adversùs Hipponensem Doctorem scripturientes: *Augustini doctrinam obscuram, difficilem, intricatissimam, secum ipsam pugnantem, pluribusque erroribus obnoxiam esse. Positum illum sub caligine. In Pelagianis oppugnandis ultrà veritatis limites æstu disputationis abreptum. Licitum esse nedum judicem, sed ne arbitrum quidem honorarium in controversiis de divinâ gratiâ illum admittere. Ipsius arma non esse inexpugnabilia, neque satis apta ad Calvinistas superandos. Hæreticorum argumentis minimè satisfecisse, neque positas abs se theses convincentibus argumentis comprobasse. Non esse sepeliendam Scholasticam, ut unus regnet Augustinus, sed hunc ipsum ad Scholasticæ amussim exigendum. Ridiculos Augustini adoratores ad nauseam hyperbolicas in eundem laudes*

Lib. 5. de vitâ Aug. cap. 14. & 15.

Põtius in Apolog. juram. Salmã.

des congerere. Volentem impugnare Augustini sententias habiturum adjutorem Deum. Hæc, aliave pènè innumera addidere, quæ in calce hujus apologetici referemus. Ferunt, Crœsi Regis filium à puero mutum, cùm parentis jugulum stricto mucrone impeti ab hoste cerneret, ruptis de repentè miserantis naturæ impetu perpetui silentii vinculis exclamasse: Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον.

Herod. lib. 1.

Ac nos, quibus integer loquendi usus est, Augustinum parentem optimum, doctissimumque novorum Censorum scriptis impunè lacerari permittemus, & illis quidem mille conviciorum plaustra in Sanctum Doctorem congerentibus, nos eadem citrà querelas plenis auribus excipientes, ansati pacem servabimus, quasi ea nos nihil tangant? Degeneres sanè, ac spurii censendi essemus, imò amentes prorsùs, vel saxei, si in tanto Parentis discrimine stylo parceremus, qui & esse, & haberi volumus Augustiniani. Patris honor lacessitur: pietatis est eundem ab adversariorum dictis vindicare. Ecclesiæ Magistri doctrina impetitur: fidei est illam à quorumcumque impetu asserere. Divi fama decurtatur: religionis est eandem sartam tectamque servare. Quantorum ergo criminum rei evaderemus, si vulgari fortè adversariorum æstimatione, aut eorum, qui eisdem suam vendidere fidem, auctoritate coerciti injustas adeò in Augustinum peractas censuras surdâ aure pertransiremus. Diu quidèm siluimus, privatisque querelis ingentem animi dolorem egerere curavimus, meliorem hisce hominibus ergà Augustinum mentem comprecantes. Sed nihil profecimus patientiâ, nisi ut graviora tanquam de facili tolerantibus ingererentur; unde pejora in dies audientes, jam tandem quantulamcumque hanc nostram advocationem Augustino commodare coacti sumus. Neminem verò adeò pietatis, ac religionis expertem futurum arbitror, qui hocce apologeticum torvis oculis intueatur, nigrumque eidem theta præfigat. Etenim, ut olim ad Constantinum Augustum Lactantius scripsit, *Si sacrilegis, & proditoribus, & veneficii potestas defendendi sui datur, nec prædamnari quemquam incognitâ causâ licet, non injustè petere videmur* ut Augustino, qui veluti Christiani Orbis deliciæ, teste Sancto Cœlestino Papa, *ubique cunctis & amori fuerit, & honori*, aliquis sit defensioni locus. Nam pessima foret nostrorum temporum conditio, si Augustini censoribus utraque auris daretur, eorumque injuriosa nimiùm Augustino volumina per ora, manusque hominum volitarent, & Sancti Doctoris defensores non modò inauditi judicio excluderentur, verùm etiam eisdem silentium latâ lege indiceretur. Immane, ac barbaræ prorsùs feritatis exemplum fuerit, cùm Rhadamistus Tyrannorum truculentissimus Mitridatis Armeniorum Regis filios, quòd *parentum cædibus illacrymaverant*, trucidavit. Iniquus sanè judex sis, qui Patre nostro mille conviciis lacessito, ut Hieronymi verbis utar, *ne gemitum quidem, ac lacrymas dolori liberas esse concedis.* Legimus, cùm Nerone imperante virtus omnis pro crimine haberetur, Aruleno Rustico, ac Herennio Senecioni, quòd innocentissimos, ac sapientissimos cives laudassent, *capitale fuisse, neque in ipsos modò auctores, sed in libros quoque eorum sævitum.* Sed absit, ut hoc facinus nostri sæculi sit, vel exempli: neque enim homines ab avitâ erga Divos religione adeò recessisse putandi sunt, ut Augustini laudes indignantes audiant, atque editum hunc nostrum pro eodem librum iratâ manu discerpant. Magnus Stoicæ sectæ professor Seneca meritò impias Præxaspis Persarum Satrapæ voces execratur, qui cùm citrà gemitum sub oculis transfigi sibi filium à Cambyse Rege vidisset, ab eodem interrogatus, nùm certo ictu pransus ad scopum collimaret, Tyranni dexteram filii sanguine cruentam, fumantemque per detestabilem adulationem laudavit, patemque in sagittando Apollini illam dixit. Itane corpore, sed magis animo servi exemplum secutis, novorum Censorum manus, quas stylis armatas Augustino intulerunt, laudibus, imò & osculis nobis implendæ erunt? Hominum, quàm Divorum amantior hanc nobis iniquissimam legem imponet, à quâ tamen nos liberos esse scimus, quippè qui ad Augustini defensionem suscipiendam Apostolicæ Sedis decretis impellimur, quibus refragari sit nefas. Cùm Pelagiani veteres illi Augustino-mastyges literas quasdam publicassent, in quibus Sanctus Doctor pessimè traducebatur, Bonifacius Pontifex indignatus doctissimi viri nomen quoquam convicio pulsari, easdem hæreticorum literas ad Augustinum per Alipium deferendas curavit, quò se ab impostorum calumniis vindicare posset. Hinc amantissimo Patri scribens Augustinus, *ago Beatitudini tuæ gratias*, inquit, *sincerissima in nos benevolentia tuæ, quòd eas me latere noluisti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperi*

Lib. 4. Instit. c. 1.

Tacit. lib. 12. Annal.

Apol. contra Ruf.

Tacit. in præfat. ad vitã Agric.

Lib. 3. de Ira cap. 14.

Lib. 1. ad Bonifac. cap. 1.

risti nomen meum calumniosè, atque evidenter expressum, sed spero de Domino Deo nostro, quòd non sine mercede, quæ in cœlis est, illi me lacerant dente maledico. Sed & Bonifacii successor Cœlestinus ejusdem sanctissimi Doctoris honori optimè consultum voluit. Siquidem vix Augustino inter superos relato nonnulli, quorum teste Sancto Prospero *nec ordo in Ecclesiâ, nec ingenia despicienda videbantur*, eidem in Galliis petulanter obloqui, illiusque libros censoriâ auctoritate examinare ausi sunt, qui cum essent, eodem Prospero auctore, *bonæ opinionis viri, habentes speciem pietatis in studio*, Hipponensis Magistri famam, ac doctrinam in incertum discrimen traxissent, ni Cœlestinus gliscenti malo præsentissimo remedio obviam ivisset. Etenim ubi adversariorum machinationes delatoribus Prospero, & Hilario cognovit, literas ad Galliarum Antistites dedit, queis eisdem indignatus, quòd Augustinum impunè percelli permitterent, *Timeo*, inquit, *ne connivere sit hoc tacere, ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui: in talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret; meritò namque causa nos respicit, si cum silentio faveamus errori. Ergo corripiantur hujusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem.* Dein totus in Sancti Augustini dudum sibi, cum in vivis esset, amicissimi laudes effusus, *Augustinum*, inquit, *sanctæ recordationis virum pro vitâ suâ, atque meritis in nostrâ communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem tantæ scientiæ olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Benè ergo de eo omnes in commune senserunt, utpotè qui ubique cunctis & amori fuerit, & honori. Unde resistendum talibus, quos malè crescere videmus.* Jubet ergo Apostolica Sedes, ut Augustini censores *corripiantur, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem;* latâ lege etiam sancit, *resistendum talibus.* Hoc sanè veteres Augustinianæ Scholæ proceres Prosper, Fulgentius, Cæsarius, Prudentius, Rhemigius eruditione æquè, ac sanctitate percelebres magno animo executi, Augustini scripta contrà Semipelagianorum, aliorumque insultus defenderunt. Hoc ipsum plurimi Recentiores summâ cum laude præstiterunt, quorum omnium studia vicit eximius P. Macedo tot pro ejusdem Patris doctrinâ in lucem libris emissis. Quarè Pontificiis mandatis obtemperans, tantorumque Patrum exempla licèt longo positus intervallo secutus recentiores quosdam Augustinianæ doctrinæ censores in jus vocare decrevi. Quod quidèm judicium majori, quâ potero modestiâ, prosequar: nunquam enim meliorem causam fecit petulantia dicentis, sed sæpè pejorem. Amici mihi illi sunt, sed usque ad aras, usque ad Augustinum meum. Omnia præteribo, quæ mihi acerbiora dictu videbuntur, neque solùm quid illos audire, sed etiam quid me deceat dicere, considerabo. Quòd si quidpiam fortè amarulenti exciderit, id propriæ tribuant importunitati, quâ nos in eam necessitatem conjecere, ut sine graviori quandoque censurarum reprehensione vix possimus Augustinum pro dignitate defendere. *Hic interim liber*, ut Taciti de Agricola scribentis sententiâ utar, *honori* Augustini P. N. *destinatus, professione pietatis, aut laudatus erit, aut excusatus.*

In præf. contra Collat.

In præf. ad vit. Agric.

VIR.

VIRGILIUS Æneid. X.

——— Socii magno clamore ſequuntur:
Dum Genitor nati parma protectus abiret.

VIN.

VINDICIÆ AUGUSTINIANÆ,

Quibus Sancti Doctoris scripta adversùs Pelagianos à Recentiorum censurâ asseruntur.

CAPUT I.

Refelluntur argumenta, quibus nonnulli contendunt doctrinam Sancti Augustini de prædestinatione, & gratiâ esse difficilem, & obscuram. Sanctissima CLEMENTIS X. Pont. Opt. Max. pro Sancto Doctore sententia.

ANtequàm quorundam Recentiorum convicia, quæ contrà Sanctum Doctorem plurima congessere, sigillatìm referam, refellamque, operæ pretium duxi recensere, quid Augustino, quod ad traditam contrà Pelagianos de divinâ gratiâ, ac prædestinatione ab illo doctrinam, universim opponant; inquiunt enim, esse illam difficillimam, obscuram, intricatam, inconstantem, variam, ultraque veritatis lineas excurrentem. Quam quidèm accusationem cùm pluribus argumentis conentur persuadere, eadem nobis solvenda sunt, ne quid fortè detrimenti apud imperitos, nimiùmque credulos Augustiniana doctrina patiatur. Joannes Adamus hasce contrà Augustinum objectiones struxit, cujus quidèm Auctoris factum duplici odio dignum judico, vel eò quòd doctrinam, quam sapientissimi quique ad usque sydera extulere, deprimere tentavit, vel eò maximè quòd Augustinianis armis contrà Calvinum decertare professus, eadem ipsa arma mille dicteriis infamat, dubiumque facit, sit-ne Augustino, vel Calvino infestior hostis habendus. Adamus hunc titulum in libro vernaculâ linguâ exarato inscripsit: *Calvin deffait par soy-même & par les armes de Saint AUGUSTIN, qu'il avoit injustement usurpées sur les matieres de la Grace, de la Liberté, & de la Predestination.* Nempè: *Calvinus destructus suismet, & Sancti AUGUSTINI armis, quæ idem injustè usurpavit in iis, quæ ad gratiam, libertatem, & prædestinationem pertinent.* Augustini nomine grandioribus caracteribus, atque ex utraque parte paginam implentibus delineato. Porrò volumen illud in partes est divisum tres, in quarum priori, & alterâ nihil de gratiâ, & prædestinatione differitur, rariùsque in iisdem Augustini nomen sonat, in postremam tantùm partem de illis mysteriis quæstiones rejecit. Quo consilio id egerit, nemo non ignorat, scripsit enim, cùm vel maximè Janseniani tumultus in Galliis ebullirent. Cæterùm in hac voluminis postremâ parte plus operæ contrà Augustinum, quàm contrà Calvinum ponit. Etenim in prioribus decem capitulis latè in unum Augustinum invectus integris viribus decertat; in quinque autem sequentibus velutì in Augustino persequendo delassatus contrà Calvinum stylum deflectit. Verùm in decimosexto, quò universo volumini nobilem colophonem imponat, resumpto animo iterùm in Augustinum irruit, ut saxei sanè cordis censendi sint, qui citrà non dicam indignationem, sed execrationem adeò Sancto Doctori injuriosa verba perlegerint. Hoccine est, Adame, Calvinum, an Augustinum destruere? Promiseras te *Sancti Augustini armis* cum Calvino congressurum. At quanti per tuam sidem victricia illa arma facis? Clamas: *Arma Augustini inexpugnabilia non esse.* Cap. 4. pag. 581. Itane *jactas plumbeos pugiones* ut faceiè lib. 3. contrà Jul. cap. 7. ait Augustinus, queis adversarii jugulum petas? Sub Augustini auspiciis in hostem moves, & Ducem hunc tuum mille dicteriis oneras? Sanctum Doctorem à Calvinistis abs te vindicatum iri promittis, & eundem hostibus prodis? Hæc loqueris pag. 640. cap. 8. *Si intrà verborum Sancti Augustini altitudinem me continerem, Calvinista essem.* Addis cap. 16. pag. 760. *Orbi universo notum est, inter omnes Patres unum Augustinum Eucharistiæ mysterium maximè confudisse.* Quid quod? scribis pag. 596. cap. 4. Augustini dicta non esse apta *ad exarmandos Calvinistas.* Prætereà Augustinum, inquis, sensisse impiorum hominum reprobationem ab originali culpâ esse derivatam, & illius hanc unicam esse causam pag. 584. At cap. 10. pag. 667. scribis eam sententiam *tibi licitum esse horrere, quòd mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contrà Ecclesiam inculcat.* Et pag. 624. cap. 7. testaris, Augustinum dixisse, *mannam, & Eucharistiam esse ÆQUALITER figuram Jesu Christi.* Quæ prima Calvinistarum hæresis est. Putasne Calvini sectatores, ac Genevensem scholam non plenis auribus, ingentique plausu isthæc tua dicta excepisse, cùm te judice suum ferè videant Augustinum, quem tamen contrà eosdem stare, te demonstraturum promiseras? Sed his omissis, ob quæ Calvinistæ gratias referunt, saltim debent, quam contrà Sanctum Doctorem accusationem instituas, audiamus.

Itaque Adamus, quem intelligo inter *celebres Auctores* à sodalibus numerari, cap. 4. Dial. 6. de opin. prob. hunc titulum dedit: *Doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ esse difficillimam intellectu, & eam obscuritatem magnas divisiones tum vivo, tum mortuo Augustino peperisse &c.* Rursùs caput sextum ita inscribit:

Nova argumenta ad probandum doctrinam Sancti Auguſtini de myſteriis gratiæ, & prædeſtinationis eſſe obſcuram, & difficilem intellectu. Pag. 610. In quo quidèm capite cùm plura tum falſa, tum calumnioſa pronunciaverit, hac præclariſſimâ cenſurâ concludit: *Sed illud, quod tenebris, ac nubibus libros hujus Sancti, & Sapientis Doctoris obduxit, quodve adnotatum fuit à celeberrimis Theologis, eſt quòd non abſque profundâ meditatione non ſemper diſtinguit id, quod docet utì dubium, & quod tradit, ut indubitabile: quodve dicit adverſarios impugnans, & quod docet ſua defendens. Sæpè oppoſitas ſibi ab adverſariis objectiones in eoſdem retorquet, eos in abſurditates miras conjiciens. Inſtantiam inſtantiâ ſolvit, inconveniens refutat difficultate longè majori. Ulteriùs, non clarè exponit, num objectiones ad ſuas hoſtes impugnandos proponat, vel quòd in eis cum iiſdem conveniat &c. Hæc quidèm tinſdem addita perplexitati in ſententia proferendâ in hac materiâ, ac conſideratâ inſuper diſtinctione librorum ante Epiſcopatum, & in Epiſcopatu ſcriptorum, nec non diſſidiis Doctorum ob veram ejuſdem doctrinæ intelligentiam percipiendam, mihi licitum eſt concludere, noluiſſe ſuos ſenſus clarè exponere, vel in illis explicandis non ita felicem fuiſſe, ut nullus de ejus mente dubitandi ſuperſit locus. Quarè immeritò volunt ipſum eſſe oraculum Gratiæ, & Concilii Tridentini interpretem.* Quid arrogantiùs, quid abſurdiùs, quid iodecentiùs contrà Auguſtinum dici poſſit, non video. At quo conſilio illa eructarit, ſatìs eſt manifeſtum, nempè ut Auguſtini deſerendi impoſitam ſibi neceſſitatem oſtenderet. Quotuſquiſque enim eſt, qui Auguſtinum præ aliis ſequi malit, ſi vera ſunt, quæ eidem Adamus opponit? Hinc cap. 16. pag. 760. clamat: *Hæ* Auguſtini *tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam quidèm in Synodis, & aliorum Doctorum libris invenio.* Habemus hominis confeſſionem.

Victorinus celeberrimus quondam Romæ Rethor, ac Hieronymi, & Auguſtini præconio Orbi notus, voluminum obſcuritatem triplici ex causâ oriri dicebat, ut teſtatur Sanctus Hieronymus in proœmio lib. 13. in Ezechielem: *Vel rei magnitudine, vel Doctoris imperitiâ, vel audientis duritiâ.* Poterat quartam addere, nempè docentis malitiam, quod Ariſtoteli vitio vertitur obſcuris verborum involucris ſuos ſenſus occulenti. Sancti Auguſtini doctrinam de Gratiâ, & Libero arbitrio, ac Prædeſtinatione eſſe obſcuram, atque difficilem ob rei magnitudinem, ob divinorum conſiliorum profunditatem, ob myſterii ſecretiſſimi altitudinem libenter concedimus. Quis enim ignorat, quantum omnium ætatum ſapientibus difficultatis ingeſſit humanæ voluntatis liberæ cum divinâ præſcientiâ, ac prædeſtinatione concordia? Teſtes ſunt veterum Philoſophorum errores. Indè enim Stoici ſatum invehentes liberum arbitrium ſuffocarunt: alii cum Cicerone contingentium ſcientiam Deo ſuſtulere. Hinc pariter inter Scholaſticos Theologos diuturna, ac perpetuò duratura diſſidia orta ſunt. Ipſimet Recentiores, qui planiori ſe viâ iter carpere gloriantur, in pluribus, de divinis prædefinitionibus ſcilicet, de objecto ſcientiæ mediæ, de gratiâ congruâ, aliiſque ſecum invicem acerrimè concertantes, civili eo bello rei difficultatem fatentur. Molina in Concord. quæſt. 14. art. 13. diſp. 53. memb. 2. §. *parvipendunt.* fatetur, ſemet pertinaci viginti annorum labore inſudaſſe, quò humanam libertatem cum myſteriis gratiæ, ac prædeſtinationis componeret, qui tamen Thomiſtarum judicio inanem operam poſuit. Sed hoc ſub lite dimiſſo, certè eo conatu difficillimam provinciam ſe aggreſſum oſtendit. Suarius omnium Recentiorum graviſſimus Scriptor Tomo 2. de Grat. lib. 5. in præludio agens de gratiâ efficaci idem ingenuè affirmat. Hinc Auguſtinus Epiſt. 47. ad Valentinum vocat eam quæſtionem *difficillimam, & paucis intelligibilem.* Et cap. 47. de Gratiâ Chriſti *ad diſcernendum difficilem.* Idem Serm. 5. de Verb. Apoſtoli, cùm de divinâ gratiâ verba ad populum facturus eſſet, dixit ſe *habere propter obſcuritatem rerum difficilem diſputationem.* Cæterùm ſapientiſſimus vir obſcuris lucem, & difficilibus facilitatem, quantum potuit, ingeſſit. Nulli ſanè labori pepercit, quò & clariſſimè, & planiſſimè loqueretur; precibus etiam Deum ſubindè rogabat, ut ad captum populi de gratiâ diſſerendi facultatem ſibi impertiretur. Audiatur in proœmio Serm. 13. de Verb. Apoſt. cùm in ſuperioribus de lege, & gratiâ fusè peroraſſet: *Verbi Dei*, inquit, *altitudo exercet ſtudium, non denegat intellectum. Si omnia clauſa eſſent, nihil eſſet undè revelarentur obſcura. Rursùs ſi omnia tecta eſſent, non eſſet undè alimentum anima perciperet, & haberet vires, quibus poſſet ad clauſa pulſare. In lectionibus Apoſtolicis ſuperioribus, quas charitati veſtræ, quantum Dominus adjuvare dignatus eſt, expoſuimus, multum laborem, & ſolicitudinem paſſi ſumus. Compatiebamur vobis, & ſoliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem exiſtimo, adjuvit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsùs difficilia videbantur, ſic per nos enodare dignatus eſt, ut nulla quæſtio remaneret, quæ conturbet mentem piam. Impia enim mens odit etiam ipſum intellectum &c.* Libro etiam tertio de Pecc. mer. & rem. cap. 2. futuris adverſariis, qui ſibi loquendi obſcuritatem objecturi erant, hiſce os obſtruxit: *Qui ea, quæ pro naturâ quæſtionum dilucidè dicta exiſtimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro negligentiâ, vel pro meæ facultatis indigentiâ, ſed Deum potiùs pro accipiendâ intelligentiâ deprecentur.* Et quidèm libri iſti primi fuere inter eos, quos ſuprà triginta pro divinâ gratiâ aſſerendâ adversùs ejuſdem hoſtes elucubravit. Quarè cùm Auguſtinus vel initiò diſputationis recèns exortæ, indeque ſatìs obſcuræ, ac difficilis dilucidè ſe locutum dixerit, quos clariſſimæ doctrinæ radios re ſatìs, ſuperque tot annorum ſpatio, tot publicis, privatiſque congreſſibus, tot denique voluminibus, epiſtoliſque diſcuſſa, atque explicata ſparſiſſe dicendus eſt? Sanè cum Julianus Sancto Doctori obſcuritatem objectaſſet, hocce ab Auguſtino reſponſum tulit: *Quia tenebras veſtras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis ſuâ radiante luce moleſta ſunt, contrà illa cor clauditis, ne inde nox fugetur erroris.* Lib. 3. Oper. imp. cap. 61. Et cùm idem hæreticus Sancti Doctoris ſententiam intellectu difficilem eſſe opponeret, reſpondit Auguſtinus: *Prorsùs intelligor, velis, nolis: ſed tu contrà iſta nihil dicturus, vis non intelligi, quod ego veriſſimum, atque firmiſſimum dixi.* Lib. 4. cap. 140. Lege de his plura in antitheuis.

Cæterùm Adamus coctam olim à Pelagianis crambem recoquens, Auguſtinianam doctrinam vitio obſcuritatis infamat, quam non myſteriorum magnitudini, non debili Lectorum intelligentiæ, ſed Auguſtini malitiæ deputat, quippè qui *ſuos ſenſus clarè dicere noluit*, vel ſaltem *non valuit*, ut ſcribit pag. 615. Itane magnum illud Africanarum Synodorum *ingenium*, quo nomine audivit Auguſtinus ex Proſpero cap. 2. contrà Ingratos, adeò bardum, vel invidum judicas, ut poſt viginti ferè annorum conatus nondùm ſuam ſententiam explicare potuerit, aut, quò ſolus ſapere videretur, noluerit tanto cum Eccle-

fiæ totius detrimento? Sed videamus, quibus argumentis cap. 4. 5. & 6. probare Recentior ille conetur, Sancti Augustini doctrinam de gratiâ, & libero arbitrio, nec non de prædestinatione esse obscuram, atque difficilem. Opponit initio statim cap. 4. pag. 590. Florum Monachum Adrumetinum primum fuisse, qui Augustinianæ doctrinæ obscuritate deceptus, contrà liberum arbitrium dogmatizarit. Etenim non intelligens Augustini Epistolam ad Sixtum contrà hominis libertatem eam loqui existimabat. At cum reliqui Monachi oppositum defenderent, res ab ipso Floro, aliisque ad Augustinum delata est, quibus instruendis Sanctus Doctor binas ad Valentinum Abbatem literas dedit, addito etiam libro de Gratiâ, & Libero arbitrio, alteroque de Correptione, & Gratiâ, in quibus ea, quæ obscuriùs in Epistolâ ad Sixtum dixerat, clariùs explicuit. Verùm antequàm pravam illius Epistolæ intelligentiam non ex Augustini obscuritate, sed ex Lectorum duricie, ut Victorini verbis utar, derivasse ostendam, supina Adami in Augustino legendo incuria castiganda est, qui Florum Monachum haud rectum illius Epistolæ sensum tenuisse calumniatur, cùm apertè Augustinus illum quidèm rectè sensisse testetur, sed non fuisse ab aliis intellectum, ita enim ad Monachos illos scribit cap. 1. de Corr. & Grat. *Hanc fidem, quæ sinè dubio vera, & Prophetica, & Apostolica fides est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo, undè hi potius corrigendi sunt, quos quidèm propitio Deo correctos esse jam existimo, qui eum non intelligebant.* Itaque Monachi quidam Sancti Doctoris Epistolam non intelligebant, cujus tamen sensum optimè Florus assecutus, nihil ex Augustini verbis obscuritatis passus est. Unde prava illorum intelligentia non Augustini vitio, quòd noluerit, aut non potuerit clarè loqui, danda est, sed debili Monachorum captui, qui nedum Augustinianam Epistolam non percipiebant, sed nec Florum eandem pluribus explicantem intelligebant. Sed de his fusiùs diximus libro 1. Hist. Pelag. cap. 23. & lib. 2. cap. 15.

Addit Adamus pag. 591. *Hos primos apud Africam motus ex Augustinianæ doctrinæ obscuritate ortos Gallicani tumultus consecuti sunt. Viri enim tum pietate, tum doctrinâ insignes Massiliæ, & apud vicinas insulas, ægrè ferebant Augustinum, cujus magna in Ecclesiâ æstimatio erat, nonnulla docuisse, quæ ob obscuritatem Prædestinatianorum hæresi eâ tempestate per Gallias gliscenti favorem præbere videbantur. Porrò cum hæc latiùs diffamarentur, Prosper, & Hilarius de his Augustinum per literas certiorem reddidere, quò clariùs suam mentem aperiret.* Fabulas bellas nectit hic Scriptor; nam ii, de quibus Prosper, & Hilarius ad Augustinum scribunt, nequaquam fuere Prædestinatiani, qui ex Augustini obscuritate in errores lapsi essent, sed fuere Semipelagiani, Cassianus, Hilarius, Vincentius, Faustus, aliique, ut fusiùs libro 2. Historiæ Pelag. demonstratum est, illi enim fidem, & perseverantiam esse dona Dei pernegabant, nobis ex nobis ipsis ea provenire dictitantes. Nullos sanè tunc fuisse Prædestinatianos patet ex literis Prosperi, & Hilarii, neque enim Augustini ipsius doctrinam in pravorum dogmatum fundamentum à Prædestinatianis sumi, sed à plurimis illam impugnari dicunt utì novam, & absurdam. Dabo initium Epistolæ Sancti Prosperi, inde enim objecta Augustino obscuritas, ex quâ in Galliis tumultus exortos fingit adversarius, evanescet: *Multi ergo*, inquit, *servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt, in sanctitatis tuæ scriptis, quæ adversùs Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni, & Ecclesiastico sensui quicquid in eis de vocatione electorum secundùm Dei propositum disputasti. Et cùm aliquandiu tarditatem suam culpare maluerint, quàm non intellecta reprehendere, quidamque eorum lucidiorem super hoc, atque apertiorem beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare: evenit ex dispositione misericordiæ Dei, ut cùm quosdam intrà Africam similia movissent, librum de Correptione, & Gratiâ plenum divinæ auctoritatis emitteres, quo in notitiam nostram insperatâ opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas, quia universis quæstionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plenè illic, absolutèque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, ut quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem anteà sequebantur, intelligentiores multo, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores, quàm fuerant, recesserunt.* Hæc ille. Audin Massilienses non Augustino obscuritatem objecisse, sed *tarditatem suam culpare maluisse, quàm non intellecta reprehendere.* Narrat autem nonnullos lucidiorem expositionem postulasse, non quòd illa, quæ Augustinus adstruxerat, obscura erant; sed quòd eadem clariùs ad ipsorum captum exponi peroptabant, quæ tamen acutioris ingenii viris satis essent manifesta. Rursùs ait, eosdem posteà *suæ persuasionis obscuro impeditos* Augustini doctrinam apertè, ac probè intellectam oppugnasse, Augustini verò sectatores ex iisdem Sancti Doctoris libris *intelligentiores multo, instructioresque esse factos*, quod non est de Augustini mente minùs rectè propter obscuritatem perceptâ rumores in Galliis exortos, ut fingit Adamus, sed de ejusdem doctrinæ omnibus notæ veritate litigia enata esse, Prospero, Hilario, aliisque Augustinum defendentibus, Cassiano è contrà cum fœderatis eundem impugnantibus. Scribit Adamus pag. 594. Prosperum, & Hilarium, quòd à nonnullis Presbyteris Prædestinatianis suosmet errores Augustini nomine suffulciri cernerent, rei indignitate commotos ad Cœlestinum Papam profectos, qui è vestigio literas ad Galliæ Episcopos dedit, quibus, do verba Adami pag. 595. *Ora obstruit omnibus istis Presbyteris, qui suos errores sub obscuritate verborum Sancti Augustini tegebant.* Si & delatoris Prosperi dicta, & Cœlestini judicis lata pro Augustino vindicando sententia intercidissent, poterant illa utcunque ab Adamo fingi, quò Augustinianam obscuritatem illorum tumultuum fontem persuaderet. At ex Prosperi, & Cœlestini scriptis apertæ falsitatis reus tenetur. Hi, contrà quos Prosper, ejusque collega Hilarius Romam profecti sunt, non fuere nescio qui Presbyteri Prædestinatiani sub Augustini nomine errores suos venditantes, sed fuere planè Semipelagiani Massilienses, qui Sancti Augustini libros, & doctrinam lacerabant. Hoc fusiùs à nobis probatum est lib. 2. Hist. Pelag. cap. 15. quæ hic repetere non vacat.

Pergit cœpto Adamus novis argumentis Augustinianam obscuritatem probare enitens. Opponit, quòd de ejusdem sententiâ de prædestinatione ingens inter Theologos controversia est pag. 596. addens adeò illam esse difficilem, ut graves tumultus in Ecclesiâ excitarit. Tradit etiam quosdam ex Augustini sectatoribus in materiâ de gratiâ illum deseruisse, vel non ausos fuisse Augustini dogmata publicè defendere pag. 610. initio cap. 10. Ter etiam sententiam eâ in quæstione mutasse pag. 597. & pag. 611.

addit, Auguſtinum ſæpè confeſſum eſſe, difficultates vel à ſe, vel ab adverſariis contrà myſteria gratiæ, & prædeſtinationis propoſitas datis à ſe ſolutionibus non elidi, ſuamque mentem plus objectionibus commotam fuiſſe, quàm reſponſionibus ſedatam. Item eundem, cùm alicujus inſuperabilis difficultatis pondere premeretur, ad illa Scripturæ verba confugiſſe: *O' altitudo divitiarum Sapientiæ, & Scientiæ Dei &c.*
Rom. 11. Præterea tradit ibidem, inchoaſſe Auguſtinum commentaria in Epiſtolam Pauli ad Romanos, ubi Apoſtolus de myſterio prædeſtinationis tractat, ſed rei altitudine deterritum opus imperſectum reliquiſſe. Tandèm pag. 614. difficultatem veræ, & germanæ Auguſtinianæ ſententiæ aſſequendæ indè probat, quòd non una eſt ejuſdem, ac conſtans ſemper opinio, ſed diverſæ, atque pugnantes. Ego quidèm reſponſionem paucis perſtringo; neque enim negotium adverſarii objecta nobis faceſſunt. Gallicani illi tumultus non indè orti ſunt, quòd obſcura, vel difficilis intellectu Auguſtini ſententia habebatur, ſed quòd plerique eandem ſententiam probè ab ipſis intellectam contrariam putabant antiquorum Patrum definitionibus, teſte Proſpero in Epiſtolâ ad Auguſtinum. Duo enim hìc diſtinguenda ſunt. Vel enim difficilis aſſeritur Auguſtini ſententia, quòd intelligi non niſi difficulter poſſit, vel quòd licèt rectè percipiatur, humano intellectui durior videatur, cuive non ita facilis aſſenſus præbeatur. Primum ſanè falſum eſt, nam Maſſilienſes optimè Auguſtinianam ſententiam de gratiâ Adami, & ſtantis, & reparati, de prædeſtinatione electorum, de eorundem certo numero, de dono perſeverantiæ aſſecuti ſunt, ut palàm fit ex literis Proſperi, & Hilarii, qui itidem cum aliis verum Auguſtini ſenſum tenuerunt, quem ſi nonnulli aſſequi nequivere, ipſorum ingenii debilitati deputetur; neque enim Soli vitio verti poteſt, quòd eum talpa non videat. In altero verò ſenſu difficilem videri Sancti Doctoris ſententiam de prædeſtinatione nec ipſe Auguſtinus negavit; res enim ſecretiſſima eſt, quam tamen tot libris, quantùm potuit, reddidit faciliorem. Non ibo inficias, Sancti Auguſtini ſententiam de prædeſtinatione antè præviſa merita plures in Galliis turbaſſe, undè graviſſimæ contentiones emerſere, doctis quibuſve in partes diviſis. Neque enim indocti abſolutam prædeſtinationem cum humanâ libertate componi poſſe percipiebant, & docti etiam viri idipſum ægrè aſſequebantur. Cæterùm Auguſtinus illorum diſſidiorum certior factus, in libris de Præd. Sanctor. & de Dono perſev. eandem de prædeſtinatione ſententiam & conſtanter tenuit, & ſolidiſſimè confirmavit. Sanè in libro de Dono perſever. cap. 20. reſpondens Maſſilienſibus, qui dicebant: *non opus fuiſse hujuſcemodi diſputationis incerto minùs intelligentium tot corda turbari; quoniam nan minùs utiliter ſinè hac definitione prædeſtinationis per tot annos defenſa eſt Catholica fides*, oſtendit jam olim ante exortos Pelagianos eadem ſe docuiſſe, quæ poſteà contrà eoſdem operoſiùs, & diligentiùs demonſtrare compulſus fuerat: *Prædeſtinatio*, inquit, *prædicanda eſt, ut poſſit vera Dei gratia, hoc eſt quæ non ſecundùm merita noſtra datur, inſuperabili munitione defendi*; cap. 21. Et quidèm Sanctus Doctor donum fidei, & primam gratiam ex abſoluto decreto Dei ſuſpendit, quò omnia prorsùs merita divina gratia antecederet. Hinc Semipelagiani Auguſtino hoſtes facti per centum ferè annos variis diſſidiis Gallias fatigarunt, donec in Arauſicanâ Synodo II. ex Auguſtini libris datis reſponſis diuturnæ illæ inter doctos homines agitatæ contentiones finem ſortitæ ſunt. Nullius ſanè culpæ Auguſtinus reus indè traducendus eſt, imò ſummis idem laudibus commendandus venit, qui Semipelagianorum nec ſapientiâ, nec auctoritate deterritus, traditam ſemel de divinâ gratiâ, atque prædeſtinatione ad initium ſaltem fidei (quod in confeſſo eſt apud omnes) ſententiam pluribus demonſtravit, neque per ipſum ullo modo ſtetit, quin miſſis in Galliam duobus præclariſſimis libris de Præd. Sanctor. & de Dono perſev. natos ibidèm tumultus compeſceret. Cùm Auguſtinus de initio fidei, atque perſeverantiæ dono ea docuerit, quæ veriſſima ſunt, & eadem in Synodorum poſteà canones tranſierint, Caſſianus, Fauſtus, Hilarius Arelatenſis, aliique reprehendendi ſunt, qui Auguſtino contradicentes erroneam doctrinam defendendo, graviſſimas Galliæ turbas peperere. Ex his conſtat, Adamum præpoſterè de illis Gallicanis diſſidiis judicaſſe. Hinc rectè ſub Rhemigio ſanctiſſimo, ac doctiſſimo Galliarum Antiſtite Eccleſia Lugdunenſis antè octingentos annos de hoc ipſo pronunciavit: *Auguſtinus nec tantâ perturbatione, & commotione fidelium ab intentione veraciſſimæ, & fideliſſimæ doctrinæ ſuæ frangi potuit, aut revocari. Sed magìs eos & ſcriptis ſuis inquantùm potuit, admonuit, & inſtruxit, & orationibus apud Deum profuſis fideliter adjuvit, ut intelligerent, & agnoſcerent, quàm neceſſariò, & quàm ſalubriter propter commendationem divinæ gratiæ ejuſdem prædeſtinationis veritas omninò & credenda, & prædicanda eſset.* Lib. de trib. Epiſt. cap. 35. Itaque falsò contrà Sanctum Auguſtinum locutus eſt Ludovicus Molina in ſuâ Concordiâ, hæc ſcribens: *Auguſtini doctrina de prædeſtinatione plurimos ex fidelibus præſertìm ex iis, qui in Galliâ morabantur non ſolùm indoctos, ſed etiam doctos mirum in modum turbavit, ne dicam illius occaſione ſalutem eorum fuiſse periclitatam. Ne enim ejuſmodi doctrinæ adhærerent, hæreſi potiùs Pelagianæ ex parte aſsentiendum putabant.* Neque enim rejicienda ſunt pharmaca, quòd initio quidèm ſorpta ſtomachum delicatiorem turbare ſolent. Haud ſalus illorum periclitata eſt, qui in quæſtione nondum ab Apoſtolicâ Sede deciſâ non ita ſe faciles præbebant ad Auguſtinianam ſententiam recipiendam; ſcimus enim, Caſſianum, Fauſtum, Hilarium Arelatenſem Epiſcopum, qui Semipelagianorum Principes fuere, uti Sanctos in Galliis coli, ut in Pelagianâ Hiſtoriâ lib. 2. cap. 12. nobis deſcriptum eſt. Quis autem non moleſtè ferat, Recentiores Auguſtini doctrinam, uti Gallicanarum rixarum cauſam, traducere, cùm eaſdem omninò contentiones una ipſa ſedaverit, atque ſuſtulerit; quandoquidèm Arauſicani canones, qui pacem Galliis dedere, exſcriptæ ad verbum Auguſtini ſententiæ ſunt? Quod initio quidèm factum fuiſſet, ſi Semipelagiani Sancti Doctoris ſententias recipere maluiſſent, quàm eiſdem contradicendo provinciam diſſenſionibus involvere. Ex his, ut antè inſerebamus, illarum turbarum origo non in Auguſtinum, ſed in ejuſdem hoſtes rejicienda eſt. Porrò falſum eſt, quod ſcribit Adamus pag. 610. in materiâ de gratiâ, & prædeſtinatione nonnullos ſectatorum Sancti Auguſtini ipſum deſeruiſſe, vel non auſos eum publicè tum temporis in Galliis defendere. Contrarium enim teſtantur Proſper, & Hilarius in Epiſtolis eâ de re datis ad Auguſtinum: *Recenſito autem*, inquit Proſper, *hoc Beatitudinis tuæ libro, ſicut qui Sanctam, atque Apoſtolicam doctrinæ tuæ auctoritatem anteà ſequebantur, intelligentiores multò, inſtructioreſque ſunt facti, ita qui perſuaſionis ſuæ impediebantur*

obſcuro,

obſcuro, everſiores, quàm fuerant, receſſerunt. Undè Auguſtini ſectatores novis ſubindè à Sancto Doctore libris acceptis, animoſiùs ejuſdem partes ſuſtinebant. Hilarius verò ita fatur: *Sunt ex parte tales perſonæ*, nempè Semipelagiani, *ut his conſuetudine Eccleſiaſticâ Laicos ſummam reverentiam neceſſe ſit exhibere. Quod quidem ita curavimus Deo juvante ſervare, ut cùm opus fuit, non taceremus, quæ ad quæſtionis hujus aſſertionem exiguitas noſtrarum virium ſuggereret.* Scio, Proſperum in Epiſtolâ eadem fateri, quoſdam non auſos publicè Auguſtiniana pronunciata defendere, quòd non iodè factum eſt, quòd illa creditu difficilia, ac paradoxa arbitrabantur, ut contendit adverſarius, ſed quòd Hilarii Epiſcopi Arelatenſis aliorumque doctiſſimorum Auguſtini hoſtium *dignitas, & reverentia*, teſte eodem Proſpero, timorem eiſdem injiciebant.

Jam verò diſcutienda veniunt, quæ ad Auguſtinianorum dogmatum difficultatem perſuadendam idem comminiſcitur pag. 611. ubi ait: *Auguſtinus ſæpè confeſſus eſt, difficultates vel à ſe ipſo, vel ab adverſariis propoſitas in hac materiâ datas à ſe ſolutiones excedere, ſeque plus objectionibus commotum, quàm reſponſionibus ſedatum.* Additque: *Cum verò aliquâ difficultate inſuperabili preſſus eſt, ad illa Scripturæ verba confugit: O' altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei &c.*
Rom. 11. Peream, ſi unquam Auguſtinus ea affirmavit, quæ illi Adamus imponit; debuerat in re graviſſimâ aliquem Sancti Doctoris textum appellare. Sed non ita eſt, Adame, audio enim Auguſtinum hæc contrà Julianum omnium adverſariorum acutiſſimum, & ferociſſimum dicentem in fine lib. 6. *Ad omnia me tibi reſpondiſſe, Juliane, & omnia refeliſſe &c. puto quòd proſpicis, ſi pervicax non ſis.* Et in fine lib. 1. *Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus & nitidus, argumenta confringam.* Et lib. 3. cap. 3. *Tuarum velut acutarum argumentationum nihil non ſolutum, deſtructumque dimittam.* Hinc Sanctus Proſper in cap. 2. contrà Ingratos canit nullum argumentum Pelagianorum non dilutum fuiſſe:

——— *nullumque omnino relictum*
Docta fides, quod non diſſolveret argumentum.

& Sanctus Prudentius in Epiſtolâ ad Hincmarum, & Pardulum eorundem hæreticorum argumentis à Sancto Auguſtino *abundantiſſimè, & competentiſſimè ſatiſfactum* eſſe ſcribit. Videantur dicta cap. 1. Appendicis ad diſſertationem de Synodo V. Illa tamen inſuperabilis quæſtio Auguſtino viſa fuit, cur Deus hunc potiùs, quàm illum prædeſtinaret, de quâ eruditè agit Serm. 11. de Verb. Apoſt. cap. 14. & Epiſt. 105. ad Sixtum, & lib. 4. ad Bonif. cap. 6. ubi ait: *Ipſa eſt quæſtio, quæ ad illam pertinet altitudinem, quam perſpicere volens idem Apoſtolus quodammodò expavit, & exclamavit:* O' altitudo divitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei &c. Ita ſummi ingenii faſces ſecretis divinæ providentiæ conſiliis Auguſtinus ſubmiſit, quod & Recentiores fateri coguntur, ſi rogentur, cur Deus huic det gratiam congruam, alteri verò neget?

Quod addit, Auguſtinum imperfectam reliquiſſe inchoatam à ſe in Epiſtolam Pauli ad Romanos expoſitionem, in quâ de myſteriis gratiæ differitur, quaſi rei difficultati ſuccubuerit, non convincit Auguſtini doctrinam eſſe difficilem, ut ſibi probandum Adamus eo in capite propoſuerat. Rationem intermiſſorum commentariorum hanc tradit Sanctus Doctor lib. 1. Retr. cap. 25. *Ipſius operis magnitudine, ac labore deterritus & in alia faciliora deflexus ſum.* Non quòd ignoraret, quid de prædeſtinatione, & gratiâ juxtà Apoſtoli ſententiam ſtatuendum eſſet, cùm id & in libris, & in epiſtolis, & in ſermonibus adeò ſæpè ex eadem Epiſtolâ Pauli ad Romanos deduxerit, ut Beda, Florus, Victor Tripolitanus, aliique ex ſolis Sancti Auguſtini interpretationibus in eam Pauli Epiſtolam ſparſim ejuſdem operibus inſertis iotegra commentaria in centonem conſuerint, ac planè totam Epiſtolam Auguſtioianis verbis expoſuerint. Deniquè falſum eſt, quod Adamus ſcribit pag. 612. dixiſſe Auguſtinum, ſuam de prædeſtinatione ſententiam *non eſſe populis prædicandam;* Quodve ſummæ falſitatis eſt, id probans ex cap. 15. de Dono perſeverant. Etenim ibidèm per plura capita inculcat, & prædicandam eſſe ſententiam de gratuitâ prædeſtinatione, & modum, quo citrà rudium conturbationem prædicari poſſit, aſſignat. Audiatur Sanctus Doctor ita inchoans cap. 14. de Dono perſev. *Sed ajunt, prædeſtinationis definitionem utilitati prædicationis adverſam.* Audin Adame illam ſententiam fuiſſe Semipelagianorum, quos ibi rejicit Sanctus Pater, quam ſatis negligenter, ut mitiùs loquar, eidem affricas. Accipe interim Auguſtini reſponſum: *Quaſi verò adverſata ſit Apoſtolo prædicanti. Nonnè ille Doctor gentium in fide, & veritate prædeſtinationem toties commendavit, & verbum Dei prædicare non deſtitit?*

Hæc nobis ſcribentibus opportunè S. D. N. CLEMENS X. pro Auguſtino ſenteotiam pronunciavit, aureis planè caracteribus imis præcordiis incidendam. Etenim in diplomate raro, ac ſingulari dato die 18. Decembris anno 1671. quo univerſis Chriſti fidelibus feſtâ Sancti Auguſtini die noſtræ Familiæ templa adeuntibus, ibique piè ſupplicantibus plenariam indulgentiam impertitur, hæc habet: *Itaque eximia, omniſque humanæ laudis præconium longè ſupergreſſa Sancti Auguſtini Epiſcopi, Confeſſoris, & Eccleſiæ Doctoris præcelloatiſſimi, qui Spiritu Dei plenus hæreſum, errorumque tenebras tanquàm fulgentiſſimum Chriſtianæ eruditionis jubar profundiſſimis, ſimulque Sole clarioribus ſcriptis profligavit, & hominum corda eo, quo ipſe ardentiſſimè flagrabat, charitatis igne ſuccendit, decora grato, devotoque mentis affectu recolentes &c.* Hac Apoſtolicæ Sedis ſententiâ honorificentiſſimâ, graviſſimâ, ſanctiſſimâque omnes à quibuſcunque adverſariis Auguſtinianis libris objectæ nubeculæ fugantur penitùs, ac diſſipantur. Hoc diploma in formâ Brevis, ut ajunt, exaravit Illuſtriſſimus Dominus Joannes Gualterius Sluſius ſpectatæ doctrinæ Præſul Urbi, & Orbi notiſſimus, Clemeotis X. Pont. Max. à Secretis Brevium. Illud verò Apoſtolicæ Cameræ typis exeuſum ad eundem Summum Pontificem detulit Illuſtriſſimus Dominus Joſeph Euſanius Apoſtolici Sacrarii Præfectus, idemque Auguſtinianæ gentis decus, quam ntì olìm in ſuggeſtu, & ſcholaſticâ cathedrâ illuſtravit, ità eandem continuis propemodùm beneficiis exornat, detulit, inquam, laudatum Breve die 24. menſis ejuſdem horâ 14. cùm Summus Pontifex ſacroſancta myſteria peregiſſet. Horum autem Lectores præmonitos volui, ne quis poſteà diploma illud à Pontifice nec viſum, nec lectum comminiſcatur, quemadmodùm de altero diplomate ab Alexandro VII. ad Lovanienſes dato, in quo Sanctus Auguſtinus, ejuſque doctrina eximiè commendatur, quidam Recentior concepto juramento publicavit, cujus quidèm hominis voces inferiùs cap. 6. caſtigamus. Hæ quidèm Clementis X. literæ quotannis pro Auguſtini ſolemniis de more, quà latè per Orbem Auguſtiniana Reſpublica colonias deduxit, populis exponentur, ac Magni Doctoris ex Apoſtolici oris ſententiâ *Sole clariora ſcripta* apparebunt, nulluſque

posthac non falsas, ac prorsùs inanes illius Recentioris voces intelliget, qui ausus est blaterare, Sancti Augustini libros esse *tenebris, ac nubibus obductos*, dum ex Apostolicæ Sedis oraculo Sole clariores elucent.

Omitto consultò plura Sanctorum Patrum testimonia, quibus Augustinus ab objectâ obscuritate vindicatur; illa enim producam in calce hujus operis, & quidèm nobilissima. Hìc tamen Sancti Prosperi verba in præsenti repetere juvat in Præfatione ad excerpta Genuensium, initio cujus hæc ait: *In libris B. mem. Augustini Episcopi &c. si aliqua vos morabatur obscuritas, decurrere debebatis ad Patrem luminum, à quo descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum, & à quo datur spiritus sapientiæ, & intellectus.* Hæc autem dixit, non quòd putaret Augustini dicta esse obscura, sed quòd ob minutam intelligentiam illis, ad quos scribit, obscura visa erant, nam hisce planè verbis illud opus concludit: *In quibus* NULLA EST OBSCURITAS, *si de fide prædestinationis, & gratiæ Dei, ex quâ est omnium bonorum origo, perseverantiaque meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas.* Ipse Augustinus in fine libri de Gratiâ, & libero arbitrio hæc seriò Lectoribus inculcavit: *Repetite assiduè librum istum, & si intelligitis, Deo gratias agite, ubi autem non intelligitis, orate ut intelligatis, dabit enim vobis Dominus intellectum.* Et de eodem volumine loquens initio libri de Corrept. & gratiâ: *Semel lectum*, inquit, *nullo modo arbitremini satìs vobis innotescere potuisse: Si ergo eum fructuosissimum habere vultis, non vos pigeat relegendo habere notissimum.* Volo autem Prospero supparem producere doctissimum Galliarum Præsulem, qui gravi sententiâ Adami scriptoris Galli præposterum de Augustini scriptis judicium perculit, ut pareat allata ab adversario argumenta nihili fieri ab eruditis viris. Illustrissimus Joseph Maria Suaresius Episcopus Vasionensis in dissertatione priori de chronologiâ Operum Sancti Au-
2. Pet. cap. ult. gustini hæc ait: *Sed quod Sanctissimus Petrus Apostolorum Princeps de Coapostoli sui Sancti Pauli sensit Epistolis, usurpare de Operibus Sancti Augustini audeo; scilicet in illis Sanctum loqui Patrem de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem: Nec enim Auctoris ullâ id accidit culpâ, sed Lectorum vitio, qui sivè minùs perspicaces, seù vagis imbuti priùs erroribus, ordinem potissimum librorum, & disputationum ignorantes, mentem acutissimam, & sanissimas sententias doctissimi Patris assequi non potuerunt; ex φιλαυτίᾳ occæcati sibi nebulas offundunt, & inania portenta comminiscuntur.* Hæc quidèm ille ante triennium scripsit, cujus sententia tanto Præsule digna priori huic capiti finem imponet.

CAPUT II.

Recentiores accusant eandem Sancti Augustini doctrinam antilogiæ. Rejiciuntur.

GRaviorem alteram injuriam iidem Scriptores Augustino inferunt, inquiunt enim, eundem Sanctum Doctorem tot, tantisque antilogiis laborare, ut ex illis prægrande satìs volumen possent consarcinare. Accusationem ipsorummet verbis recitabo: Adamus cap. 6. pag. 614. hæc citrà pudorem eructat: *Mihi licet addere, quòd si diversas Sancti Augustini sententias in hâc materiâ colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem. Uno loco dicit, nostram salutem absoluto decreto esse definitam, alibi nihilominùs affirmat, pendere illam à nostrâ voluntate: Præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis, & esse item anteriorem: Nostrâ libertate gratiam adimpleri, & libertatem in usum à gratiâ deduci: Gratiam esse victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere: Solum peccatum originis plures in damnationem perpetuam conjicere, & homines damnari ob propria cantùm delicta, & libertatis rebellionem: Hic arma sumpsit contrà Gratiam, & hic eandem evexit. Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis suorum librorum locis sibi contradixisse, saltèm fas est mihi credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam, cùm nulla reperiri possit intricatior, quàm quæ sibi ipsi repugnare videtur.* Ita Recentior Sancti Augustini defensor. Hæc eò collimant, ut summum Ecclesiæ Magistrum omni prorsùs exuant auctoritate. Quotusquisque enim est, qui credat viro illi, qui nec sibi credit? Certa-ne mihi erunt illa, quæ ipsimet auctori incertissima visa sunt? Ubi & divisio, ac sententiarum varietas est, indè procùl veritas degit, quæ cùm una sit, nequit in partes dividi. Qui opposita docet, nihil sanè docet, enim verò diruit, ædificatque. Solus error sibi nec cohæret, nec constat. Quòd si vera sunt, quæ adversarius Augustino objicit, erit Augustinus impostor, & mendax, & dum de uno in aliud transilit immemor eorum quæ dixerat, & tibiam sibi, & cervicem frangit. Si Augustinus usquè adeò antilogiis scatet, ut quodlibet potiùs ænigma intelligas, quàm veram ejus, germanamque sententiam expisceris: si obscuris verborum involucris veritatem, quam explicandam susceperat, implicuisse credendus est: quo jure, quove titulo Clemens VIII. in maximis illis de auxiliis divinæ gratiæ litigiis unum Augustinum consulendum jussit, à quo veritatis secreta peterentur? Pessimo sanè consilio in obscuris lucem, & inter secum invicem pugnantes Augustini sententias dissidia componendi modum quæsivisset.

Pelagiani olim, ac posteà Semipelagiani easdem calumnias in Augustinum projecere, quorum verba alibi data sunt, eos autem acerrimè reprehendit Sanctus Prosper contrà Collatorem cap. 41. ut nihil ab Adamo contrà Sanctum Doctorem proponatur, quod non ex veterum ejusdem hostium ore prodierit, quos tamen omnes brevi illo dicto Augustinus confutavit: *Hinc est, quòd sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquàm improbem, quod ante approbaverim, aut amplectar, quod antè respuerim. Audi ergo apertam sententiam meam, & intellige, vel sine intelligere alios, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis.* Lib. 5. contrà Jul. cap. 9. Et quidèm Augustino quid commune cum reliquis accidit, qui ob singulare ingenium suprà cæteros doctrinarum copiâ evecti Scholarum Magistri evasere. Etenim sectatores, cùm certatìm diligentiorem operam in sectæ Patrono legendo ponere studeant, suo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diversa docendo Magistros in contradictionis suspicionem trahunt. Hoc Aristoteli, hoc Platoni contigit, hoc Sancto Thomæ posteà, ac Scoto nobilissimarum Scholarum Principibus accidit, toties discipulis de præceptoris mente acerrimè inter se conflictantibus. Nullus tamen sectatorum summis illis viris contradictionis crimen impingit, sed quæ ab adversariis adducuntur, congruis interpretamentis explicare conantur. Quarè cùm Augustinus librorum copiâ, doctrinæ subtilitate, & quod caput est, argumentorum propè contrariorum pertractatione cæteros longo post se intervallo reliquerit, eidem etiam

periculo

periculo proximus factus eſt, nempè ut contraria docuiſſe credatur, dum à contrariis, ac ſibi invicem repugnantibus Scriptoribus certatim ſibi favens publicatur. Maligni tamen, ac irreligioſi prorsùs Lectoris ſit, affirmare, tantum Doctorem contraria docuiſſe. Verùm Adamus haud iis ſcrupulis perſtrictus clamat pag. 590. *Auguſtinum Theologorum ſcholas in partes, ac Doctores in factiones diviſiſſe.* Erras: nam è contrà potiùs diverſæ Scholarum, ac Doctorum factiones Auguſtini doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. Etenim dum ad Auguſtinum legendum præoccupatis animis accedunt, nec ejus uti volunt magiſterio, ſed patrocinio, ſuas opiniunculas maximo Eccleſiæ Doctori audacter affricant. Quis enim Recentiorum eâ mente Sancti Doctoris volumina aperit, ut ejuratâ etiam propriâ opinione, unius Auguſtini ſententiæ inhærendum ſibi decernat? Sed velit, nolit, Auguſtinus in partes vel machinis trahendus eſt, atque Eccleſiæ Magiſter, ſi ſuperis placet, ipſorum diſcipulus publicandus.

Hanc eandem accuſationem proſequens adverſarius cap. 6. pag. 611. inquit: *Oſtendimus etiam Sanctum Auguſtinum in hâc materiâ ter ſententiam mutaſſe.* Citat autem in margine cap. 3. de Prædeſt. Sanctor. Verùm ſemel tantùm ſe mutaſſe ſententiam Sanctus Doctor ibidem ſcribit; nam initium fidei ex nobis, non ex Deo eſſe olìm arbitrabatur, quem poſteà errorem re meliùs ex Apoſtolo cognitâ repudiavit. Quæ tamen mutatio ſententiæ non vitio, ſed laudi illi deputanda eſt, cum ab errore ad veritatem deflexerit; imò revelante Deo eam ſe priorem opinionem exuiſſe ſcribit cap. 4. *Ecce*, inquit, *quarè dixi ſuperiùs, hoc Apoſtolico præcipuè teſtimonio etiam me ipſum fuiſſe convictum, cùm de hâc re aliter ſaperem, quam mihi Deus in hâc quæſtione ſolvendâ, cùm ad Epiſcopum Simplicianum, ſicut dixi, ſcriberem, revelavit.* Sapiens igitur vir Deo revelante monitus ſibi erranti contradixit, & priori errore poſteriori ſententiâ emendato, unam eſſe voluit, imò fecit de gratiâ, ac prædeſtinatione doctrinam in omnibus ſibi cohærentem. Scimus tamen, de Auguſtini ſententiâ Theologos inter ſe digladiari; at ii ipſi certatim ſacras literas ſibi faventes producunt, neque minori contentione de Scripturæ, quàm de Auguſtini ſenſu decertant. Porrò quis eò dementiæ impetu feratur, ut dicere auſit, ſacri Codicis ſententias eſse intricatiſſimas, turbas Eccleſiæ dediſſe, doctos viros in factiones diviſiſſe, aliave ſimilia, quæ de Auguſtino Adamus ſcripturit? Non defuere tamen nebulones, Chriſtianæ religionis hoſtes, qui ſacras literas contradictionis arguerent, quos cæteros inter refellit Sanctus Auguſtinus in libro de Conſenſu Evangeliſtarum.

At quæ adverſarius ad Auguſtinianas antilogias ſuadendas adducit, futilia prorsùs ſunt, vixque citrà nauſeam repeti poſſunt. Opponit enim primo loco, Auguſtinum docuiſſe, noſtram ſalutem abſoluto Dei decreto definitam eſſe, & alibi tradidiſſe, eam nihilominùs à noſtrâ voluntate pendere. At hæc ipſa eſt Sancti Thomæ ſententia, quam non ſolùm ſectatores, ſed melioris etiam notæ Theologi ſubſcribunt dicentes, gloriam in intentione abſoluto Dei decreto prædeſtinatis præfixam fuiſſe, at in executione ab eorundem meritis pendere; de quâ re Auguſtinus libro de Grat. & Libero arb. cap. 18. ubi quærit, quomodo vita æterna detur noſtris meritis tanquàm præmium, & ſimul detur ex gratiâ nulla merita ſupponente. Alteram contradictionem opponit, nempè docuiſſe Auguſtinum, præſcientiam eſſe poſteriorem decreto reprobationis, & eſſe etiam anteriorem. Sed debuiſſet hic Recentior, indicare libros, & capita, ubi haſce Auguſtinianas antilogias notaſſet, neque enim tantæ fidei virum illum putamus, ut dicenti, & nullo teſtimonio probanti credere debeamus, in re præſertim graviſſimâ, ubi ſanctorum doctrinam, atque auctoritatem in quæſtionem trahit. Interim dicimus, falsò aſſeri Sanctum Auguſtinum poſuiſſe reprobationem antè demeritorum præſcientiam; nota eſt illa ejuſdem ſententia toties repetita: *Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus, poteſt ſine bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt ſine malis meritis damnare, quia juſtus eſt.* Hinc contrà Pelagianos probat, Deum futurum injuſtum, ſi rejiceret à gloriâ pueros nulli peccato obnoxios, idque ferè ubique præſtat in opere poſteriori contrà Julianum, & in priori etiam lib. 3. cap. 4. & 12. Serm. 14. de Verb. Apoſt. & Epiſt. 105. Nec ullum locum dabit adverſarius, ubi doceat Auguſtinus, reprobari quempiam à Deo, cujus nullum Deus demeritum præviderit. Addit tertio loco, tradere Auguſtinum *A noſtrâ libertate gratiam compleri, & à gratiâ libertatem in uſum deduci.* Sed hæc benè inter ſe conveniunt. Nam ſola gratia non ponit actum bonum in nobis, ſed unà cum liberâ voluntate, quam ipſa præmovet, & in actum deducit: undè ex gratiâ, & libero arbitrio fit completum principium actuum bonorum, ita tamen ut libertas gratiæ ancilletur. Et ſanè cùm ſinè gratiâ nihil fieri poſſit, prout oportet ad ſalutem, à ſolâ gratiâ humana libertas in bonum, & meritorium uſum agi poteſt. Non do Auguſtini textus, quia res in omni Scholâ eſt manifeſta, licèt de modo, quo illæ motiones fiant, diſceptetur. Primum legi poteſt in Auguſtino Serm. 13. de Verbis Apoſt. cap. 11. §. *Agnoſce quid poſcas &c.* ubi inter alia ſcribit: *Si non eſſes operator, ille non eſſet cooperator.* lib. 2. de Pecc. mer. cap. 5. & alibi. Alterum verò in omni paginâ librorum contrà Pelagianos, ubi Catholicum illud dogma ſemper inculcat, nihil boni meritorii fieri poſſe ſine gratiâ.

Quarta ſequitur objecta Auguſtino contradictio: *Gratiam eſſe victricem, ſed & eidem noſtram libertatem reſiſtere.* At de eadem gratiâ in individuo nunquàm hoc Auguſtinus ſomniavit, ut eadem ſimul & vinceret libertatem, eamque ſibi ſubderet, & nihilominùs à libertate rejiceretur; ſi enim rejicitur, jam non eſt victrix, ſed victa repellitur. Quòd ſi de diverſâ, ac diſtinctâ gratiâ ea Auguſtinus dixit, omnis contradictionis umbra ab ejuſdem dictis procul abeſt. Sanè Recentiores pleno ore affirmant, gratiam congruam ſemper eſſe victricem, non congruam verò repulſam pati à libero arbitrio, quod & eorum antagoniſtæ de gratiâ prædeterminante, & purè ſufficienti tradunt; quæ ſi contradictionem involvunt, publicæ gratiæ agendæ Adamo erunt, qui univerſos Scholaſticos ab inveterato errore liberaverit. Itaque cùm Auguſtinus ſcribit libro de Prædeſt. Sanctor. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde reſpuitur:* cùm eandem dicit movere *indeclinabiliter, inſuperabiliter, invictiſſimè* cap. 12. de Corr. & Grat. *efficaciſſimis viribus* lib. de Grat. & libero arb. cap. 16. *occultiſſimâ, efficaciſſimâ poteſtate* lib. 1. ad Bonif. cap. 20. cùm, inquam, Sanctus Doctor his, aliiſque epithetis victricis gratiæ energiam exprimit, de congruâ, & efficaci accipiendus eſt. At cum debili cuidam gratiæ noſtram libertatem reſiſtere tradit, ut patet ex lib. 1. quæſt. 2. ad Simplicianum, ex cap. 9. de Prædeſt. Sanctor. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus*

impiis

posthac non falsas, ac prorsùs inanes illius Recentioris voces intelliget, qui ausus est blaterare, Sancti Augustini libros esse *tenebris, ac nubibus obductos*, dum ex Apostolicæ Sedis oraculo Sole clariores elucent.

Omitto consultò plura Sanctorum Patrum testimonia, quibus Augustinus ab objectâ obscuritate vindicaturi illa enim producam in calce hujus operis, & quidèm nobilissima. Hìc tamen Sancti Prosperi verba in præsenti repetere juvat in Præfatione ad excerpta Genuensium, initio cujus hæc ait: *In libris B. mem. Augustini Episcopi &c. si aliqua vos morabatur obscuritas, decurrere debebatis ad Patrem luminum, à quo descendit omne datum optimum, & omne donum perfectum, & à quo datur spiritus sapientiæ, & intellectus.* Hæc autem dixit, non quòd putaret Augustini dicta esse obscura, sed quòd ob minutam intelligentiam illis, ad quos scribit, obscura visa erant, nam hisco planè verbis illud opus concludit: *In quibus* NULLA EST OBSCURITAS, *si de fide prædestinationis, & gratiæ Dei, ex quâ est omnium bonorum origo, perseverantiaque meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas.* Ipse Augustinus in fine libri de Gratiâ, & libero arbitrio hæc seriò Lectoribus inculcavit: *Repetite assiduè librum istum, & si intelligitis, Deo gratias agite, ubi autem non intelligitis, orate ut intelligatis, dabit enim vobis Dominus intellectum.* Et de eodem volumine loquens initio libri de Correpţ. & gratiâ: *Semel lectum*, inquit, *nullo modo arbitremini satìs vobis innotescere potuisse: Si ergo eum fructuosissimum habere vultis, non vos pigeat relegendo habere notissimum.* Volo autem Prospero supparem producere doctissimum Galliarum Præsulem, qui gravi sententiâ Adami scriptoris Galli præposterum de Augustini scriptis judicium perculit, ut pareat allata ab adversario argumenta nihili fieri ab eruditis viris. Illustrissimus Joseph Maria Suaresius Episcopus Vasionensis in dissertatione priori de chronologiâ Operum Sancti Au-
2. Pet. gustini hæc ait: *Sed quod Sanctissimus Petrus Apostolorum*
cap. ult. *Princeps de Coapostoli sui Sancti Pauli sensit Epistolis, usurpare de Operibus Sancti Augustini audeo; scilicet in illis Sanctum loqui Patrem de his, in quibus sunt quædam difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & cæteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem: Nec enim Auctoris ullâ id accidit culpâ, sed Lectorum vitio, qui sivè minùs perspicaces, seù vagis imbuti priùs erroribus, ordinem potissimum librorum, & disputationum ignorantes, mentem acutissimam, & sanissimas sententias doctissimi Patris assequi non potuerunt; ex φιλαυτίᾳ occæcati sibi nebulas offundunt, & inania portenta comminiscuntur.* Hæc quidèm ille ante triennium scripsit, cujus sententia tanto Præsule digna priori huic capiti finem imponet.

CAPUT II.

Recentiores accusant eandem Sancti Augustini doctrinam antilogiæ. Rejiciuntur.

GRaviorem alteram injuriam iidem Scriptores Augustino inferunt, inquiunt enim, eundem Sanctum Doctorem tot, tantisque antilogiis laborare, ut ex illis prægrande satìs volumen possent consarcinare. Accusationem ipsorummet verbis recitabo: Adamus cap. 6. pag. 614. hæc citrà pudorem eructat: *Mihi licet addere, quòd si diversas Sancti Augustini sententias in hâc materiâ colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem. Uno loco dicit, nostram salutem absoluto decreto esse definitam, alibi nihilominùs affirmat, pendere illam à nostrâ voluntate: Præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis, & esse item anteriorem: Nostrâ libertate gratiam adimpleri, & libertatem in usum à gratiâ deduci: Gratiam esse victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere: Solum peccatum originis plures in damnationem perpetuam conjicere, & homines damnari ob propria tantùm delicta, & libertatis rebellionem: Hic arma sumpsit contrà Gratiam, & hic eandem evexit. Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis suorum librorum locis sibi contradixisse, saltèm fas est mihi credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam, cùm nulla reperiri possit intricatior, quàm quæ sibi ipsi repugnare videtur.* Ita Recentior Sancti Augustini defensor. Hæc eò collimant, ut summum Ecclesiæ Magistrum omni prorsùs exuant auctoritate. Quotusquisque enim est, qui credat viro illi, qui nec sibi credit? Certa-ne mihi erunt illa, quæ ipsimet auctori incertissima visa sunt? Ubi & divisio, ac sententiarum varietas est, inde procùl veritas degit, quæ cùm una sit, nequit in partes dividi. Qui opposita docet, nihil sanè docet, enim verò diruit, ædificatque. Solus error sibi nec cohæret, nec constat. Quòd si vera sunt, quæ adversarius Augustino objicit, erit Augustinus impostor, & mendax, & dum de uno in aliud transilit immemor eorum quæ dixerat, & tibiam sibi, & cervicem frangit. Si Augustinus usquè adeò antilogiis scatet, ut quodlibet potiùs ænigma intelligas, quàm veram ejus, germanamque sententiam expisceris: si obscuris verborum involucris veritatem, quam explicandam susceperat, implicuisse credendus est: quo jure, quove titulo Clemens VIII. in maximis illis de auxiliis divinæ gratiæ litigiis unum Augustinum consulendum jussit, à quo veritatis secreta peterentur? Pessimo sanè consilio in obscuris lucem, & inter secum invicem pugnantes Augustini sententias dissidia componendi modum quæsivisset.

Pelagiani olim, ac posteà Semipelagiani easdem calumnias in Augustinum projecere, quorum verba alibi data sunt, eos autem acerrimè reprehendit Sanctus Prosper contrà Collatorem cap. 41. ut nihil ab Adamo contrà Sanctum Doctorem proponatur, quod non ex veterum ejusdem hostium ore prodierit, quos tamen omnes brevi illo dicto Augustinus confutavit: *Hinc est, quòd sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquàm improbem, quod ante approbaverim, aut amplectar, quod antè respuerim. Audi ergo apertam sententiam meam, & intellige, vel sine intelligere alios, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis.* Lib. 5. contrà Jul. cap. 9. Et quidèm Augustino quid commune cum reliquis accidit, qui ob singulare ingenium suprà cæteros doctrinarum copiâ evecti Scholarum Magistri evasere. Etenim sectatores, cùm certatìm diligentiorem operam in sectæ Patrono legendo ponere studeant, suo tamen plus nimio ingenio indulgentes, diversa docendo Magistros in contradictionis suspicionem trahunt. Hoc Aristoteli, hoc Platoni contigit, hoc Sancto Thomæ posteà, ac Scoto nobilissimarum Scholarum Principibus accidit, toties discipulis de præceptoris mente acerrimè inter se conflictantibus. Nullus tamen sectatorum summis illis viris contradictionis crimen impingit, sed quæ ab adversariis adducuntur, congruis interpretamentis explicare conantur. Quarè cùm Augustinus librorum copiâ, doctrinæ subtilitate, & quod caput est, argumentorum propè contrariorum pertractatione cæteros longo post se intervallo reliquerit, eidem etiam periculo

periculo proximus factus est, nempè ut contraria docuisse credatur, dum à contrariis, ac sibi invicem repugnantibus Scriptotibus certatìm sibi favens publicatur. Maligni tamen, ac irreligiosi prorsùs Lectoris sit, affirmare, tantum Doctorem contraria docuisse. Verùm Adamus haud iis scrupulis perstrictus clamat pag. 590. *Augustinum Theologorum scholas in partes, ac Doctores in factiones divisisse.* Erras: nam è contrà potiùs diversæ Scholarum, ac Doctorum factiones Augustini doctrinam in contrarias partes dilaniarunt. Etenim dum ad Augustinum legendum præoccupatis animis accedunt, nec ejus uti volunt magisterio, sed patrocinio, suas opiniunculas maximo Ecclesiæ Doctori audacter affricant. Quis enim Recentiorum eâ mente Sancti Doctoris volumina aperit, ut ejuratâ etiam propriâ opinione, unius Augustini sententiæ inhærendum sibi decernat? Sed velit, nolit, Augustinus in partes vel machinis trahendus est, atque Ecclesiæ Magister, si superis placet, ipsorum discipulus publicandus.

Hanc eandem accusationem prosequens adversarius cap. 6. pag. 611. inquit: *Ostendimus etiam Sanctum Augustinum in hâc materiâ ter sententiam mutaße.* Citat autem in margine cap. 3. de Prædest. Sanctor. Verùm semel tantùm se mutasse sententiam Sanctus Doctor ibidem scribit; nam initium fidei ex nobis, non ex Deo esse olìm arbitrabatur, quem posteà errorem re meliùs ex Apostolo cognitâ repudiavit. Quæ tamen mutatio sententiæ non vitio, sed laudi illi deputanda est, cum ab errore ad veritatem deflexerit; imò revelante Deo eam se priorem opinionem exuisse scribit cap. 4. *Ecce*, inquit, *quarè dixi superiùs, hoc Apostolico præcipuè testimonio etiam me ipsum fuisse convictum, cùm de hâc re aliter saperem, quam mihi Deus in hâc quæstione solvendâ, cùm ad Episcopum Simplicianum, sicut dixi, scriberem, revelavit.* Sapiens igitur vir Deo revelante monitus sibi erranti contradixit, & priori errore posteriori sententiâ emendato, unam esse voluit, imò fecit de gratiâ, ac prædestinatione doctrinam in omnibus sibi cohærentem. Scimus tamen, de Augustini sententiâ Theologos inter se digladiari; at ii ipsi certatim sacras literas sibi faventes producunt, neque minori contentione de Scripturæ, quàm de Augustini sensu decertant. Porrò quis eò dementiæ impetu feratur, ut dicere ausit, sacri Codicis sententias esse intricatissimas, turbas Ecclesiæ dedisse, doctos viros in factiones divisisse, aliave similia, quæ de Augustino Adamus scripturit? Non defuere tamen nebulones, Christianæ religionis hostes, qui sacras literas contradictinnis arguerent, quos cæteros inter refellit Sanctus Augustinus in libro de Consensu Evangelistarum.

Atquæ adversarius ad Augustinianas antilogias suadendas adducit, futilia prorsùs sunt, vixque citrà nauseam repeti possiunt. Opponit enim primo loco, Augustinum docuisse, nostram salutem absoluto Dei decreto definitam esse, & alibi tradidisse, eam nihilominùs à nostrâ voluntate pendere. At hæc ipsa est Sancti Thomæ sententia, quam non solùm sectatores, sed melioris etiam notæ Theologi subscribunt dicentes, gloriam in intentione absoluto Dei decreto prædestinatis præfixam fuisse, at in executione ab eorundem meritis pendere; de quâ re Augustinus libro de Grat. & Libero arb. cap. 18. ubi quærit, quomodo vita æterna detur nostris meritis tanquàm præmium, & simul detur ex gratiâ nulla merita supponente. Alteram contradictionem opponit, nempè docuisse Augustinum, præscientiam esse posteriorem decreto reprobationis, & esse etiam anteriorem. Sed debuisset hic Recentior, indicare libros, & capita, ubi hasce Augustinianas antilogias notasset, neque enim tantæ fidei virum illum putamus, ut dicenti, & nullo testimonio probanti credere debeamus, in re præsertìm gravissimâ, ubi sanctorum doctrinam, atque auctoritatem in quæstionem trahit. Interìm dicimus, falsò aseri Sanctum Augustinum posuisse reprobationem antè demeritorum præscientiam; nota est illa ejusdem sententia toties repetita: *Bonus est Deus, justus est Deus, potest sine bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest sine malis meritis damnare, quia justus est.* Hinc contrà Pelagianos probat, Deum futurum injustum, si rejiceret à gloriâ pueros nulli peccato obnoxios, idque ferè ubique præstat in opere posteriori contrà Julianum, & in priori etiam lib. 3. cap. 4. & 12. Serm. 14. de Verb. Apost. & Epist. 105. Nec ullum locum dabit adversarius, ubi doceat Augustinus, reprobati quempiam à Deo, cujus nullum Deus demeritum præviderit. Addit tertio loco, tradere Augustinum *A nostrâ libertate gratiam compleri, & à gratiâ libertatem in usum deduci.* Sed hæc benè inter se conveniunt. Nam sola gratia non ponit actum bonum in nobis, sed unà cum liberâ voluntate, quam ipsa præmovet, & in actum deducit: undè ex gratiâ, & libero arbitrio fit completum principium actuum bonorum, ita tamen ut libertas gratiæ ancilletur. Et sanè cùm sinè gratiâ nihil fieri possit, prout oportet ad salutem, à solâ gratiâ humana libertas in bonum, & meritorium usum agi potest. Non do Augustini textus, quia res in omni Scholâ est manifesta, licèt de modo, quo illæ motiones fiant, disceptetur. Primum legi potest in Augustino Serm. 13. de Verbis Apost. cap. 11. §. *Agnosce quid poscas &c.* ubi inter alia scribit: *Si non esses operator, ille non eßet cooperator.* lib. 2. de Pecc. mer. cap. 5. & alibi. Alterum verò in omni paginâ librorum contrà Pelagianos, ubi Catholicum illud dogma semper inculcat, nihil boni meritorii fieri posse sine gratiâ.

Quarta sequitur objecta Augustino contradictio: *Gratiam eße victricem, sed & eidem nostram libertatem resistere.* At de eadem gratiâ in individuo nunquàm hoc Augustinus somniavit, ut eadem simul & vinceret libertatem, eamque sibi subderet, & nihilominùs à libertate rejiceretur; si enim rejicitur, jam non est victrix, sed victa repellitur. Quòd si de diversâ, ac distinctâ gratiâ ea Augustinus dixit, omnis contradictionis umbra ab ejusdem dictis procul abest. Sanè Recentiores pleno ore affirmant, gratiam congruam semper esse victricem, non congruam verò repulsam pati à libero arbitrio, quod & eorum antagonistæ de gratiâ prædeterminante, & purè sufficienti tradunt; quæ si contradictionem involvunt, publicæ gratiæ agendæ Adamo erunt, qui universos Scholasticos ab inveterato errore liberaverit. Itaquè cùm Augustinus scribit libro de Prædest. Sanctor. cap. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occultè humanis cordibus divinâ largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur:* cùm eandem dicit movere *indeclinabiliter, insuperabiliter, invictissimè* cap. 12. de Corr. & Grat. *efficacissimis viribus* lib. de Grat. & libero arb. cap. 16. *occultissimâ, efficacissimâ potestate* lib. 1. ad Bonif. cap. 20. cùm, inquam, Sanctus Doctor his, aliisque epithetis victricis gratiæ energiam exprimit, de congruâ, & efficaci accipiendus est. At cum debili cuidam gratiæ nostram libertatem resistere tradit, ut patet ex lib. 1. quæst. 2. ad Simplicianum, ex cap. 9. de Prædest. Sanctor. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus*

impiis

impiis cur iste vocetur, ut vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilin sunt judicia Dei. Palàm fit, quosdam vocanti Deo resistere, quæ etiam ex cap. 11. de Corrept. & Grat. deducuntur, cùm adjutorium ministratum Angelis antè lapsum dari etiam in statu naturæ lapsæ quibusdam, aliis in pœnam peccati non dari, scribit; cùm, inquam, ista docet, de alterâ gratiæ specie debili, incongruâ, & remotè sufficienti loquitur, undè nulla hìc contradictionis suspicio Augustinum tangit.

Quinta contradictio est: *Plures damnari ob solum peccatum originis*, & item docet, *homines non damnari nisi ob peccata personalia, & propriæ libertatis rebellionem.* Non ita est, Adame. Docet Augustinus, pueros decedentes sinè baptismo damnari ob solum peccatum originis, majores verò natu homines, & propter peccatum originis, & propter alia, quæ ipsorum malitia superaddidit; in quibus nulla contrarietatis umbra conspicitur. Audiatur Sanctus Doctor lib. de Corr. & Grat. cap. 13. *Hi ergo, qui non pertinent ad istum certissimum, & felicissimum numerum, pro meritis justissimè judicantur: Aut enim jacent sub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non est regeneratione dimissum, aut per liberum arbitrium alia insuper addiderunt, arbitrium, inquam, liberum, sed non liberatum, liberum justitiæ, peccati autem servum, quo volvuntur per diversas noxias cupiditates, alii magis, alii minùs, sed omnes mali, & pro ipsâ diversitate diversis suppliciis judicandi.* Rursùs quomodò ii, quibus in baptismo dimissum est peccatum originale, possint dici ob peccatum originale relicti in massâ perditionis, tradit Sanctus Doctor cap. 7. & nos inferiùs dicemus, ubi de erroribus Augustino objectis sermonem instituemus, & certè hi nullo pacto damnari possunt ob reatum peccati originis; & de his loquitur Augustinus, dum ait neminem damnari, nisi ob propria crimina.

Sextam contradictionem ita efformat: *Hìc arma sumpsit Augustinus contrà gratiam, & alibi eandem evexit.* At nullum Augustini verbum proferenti non ita facilem assensum damus. Ubinam Augustinus contrà divinam gratiam arma induit? ubinam illi injurius fuit? quo verbo illam vel tantillum læsit? Sanè in libris contrà Manichæos de humani arbitrii libertate exaratis nondum exortis Pelagianis, divinæ gratiæ mentionem fecit, illiusque ad justè, pièque vivendum necessitatem memorabili dicto pronunciavit, ac si futuros ejusdem gratiæ hostes prævidisset. Quarè lib. 1. Retr. cap. 9. recitatis pluribus textibus ex libris de libero arbitrio in favorem gratiæ concludit: *Ecce quàm longè antequàm Pelagiana hæresis extitisset, sic disputavimus, velut jam contrà illos disputaremus.* Hinc cùm in libro primo ad Simplicianum multa pro libero arbitrio dixisset, illud tamen gratiæ subjecit, non suprà eandem extulit; undè libro de Præd. Sanctor. cap. 4. ait: *In cujus quæstionis solutione elaboratum est quidèm pro libero arbitrio voluntatis humanæ, sed vicit Dei gratia.* Ergo si Augustinus vel cùm pro defensione liberi arbitrii decretoria arma tractabat, gratiæ victoriam dabat, ubinam contrà illam gladium eduxit?

Harum quidèm contradictiones sententiarum Augustino recentior ille Scriptor opponit, qui tamen haud ausus est tantum erroris Augustino affricare, sed cùm hoc illi in religionem veniret, adjecit: *Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis suorum librorum locis sibi contradixisse, saltèm fas est mihi, credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam &c.* Non ait: *hinc concludo, cùm mihi non liceat dicere &c.* Sed quasi subdubitans, liceat ne sibi Augustinum contradictionis incusare, *si mihi*, inquit, NON LICET. At nec primum tibi licet dicere, neque alterum fas est credere, nempè doctrinam Sancti Augustini *esse intricatissimam*, insigni enim notâ præclarissimi Ecclesiæ Magistri libros afficis, quam tuo Suario, vel Vasquio inferri à quopiam minimè patereris. Crede mihi, haud tibi licitum est tam abjectè de Augustino sentire. Quid enim irreligiosiùs fieri potest, quàm Augustinum veluti multiformem in sentiendo Protheum inducere, modò affirmantem, modò negantem, modò album, modò nigrum, tot in eadem scenâ cothurnos subindè mutantem? Non igitur contrarius sibi est Augustinus, sed Adamus contrà se pugnat, qui cum in libro inscripserit titulum: *Calvinus Sancti Augustini armis destructus*, mirabili constantiâ affirmat cap. 4. pag. 596. Scripta Sancti Augustini non esse satìs apta *ad exarmandos Calvinistas.* Undè lepidâ Magni Doctoris sententiâ lib. 5. contrà Jul. cap. 5. hocce caput claudamus: *Non sunt ergo*, inquit, *verba mea inter se contraria, quamvis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non sinendo contrarium.* Additque: *Tu ergo, qui in me quasi sententias inter se puguantes notasti, & momordisti, expone quemadmodùm tibi ipse constiteris, nec tibi ipse restiteris.*

CAPUT III.

Recentiores Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos excessus insimulant.

NOnnulli Scriptores recentes, qui de re Theologicâ libros edidere, cùm Sancti Augustini auctoritate nimiùm se premi, serò jam tandem sentiant, illamque palàm rejicere reformident, ne eo in campo hostibus, qui Augustini nomen ubique inclamant, cedere videantur, novo crimine Sancto Doctori impacto, eidem se subducere conantur; inquiunt enim, Augustinum æstu disputationis abreptum *excessisse lineas necessariæ veritatis, ut sit nimia quadam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præeat Augustinus.* Verba Annati sunt lib. 8. sui Aug. cap. 2. pag. 862. Adamus hunc capiti septimo titulum dedit: *Sanctum Augustinum permisisse se nimiùm abripi æstu disputationis contrà Pelagianos, & longiùs, quàm volebat, prætergressum esse. Celebre Sancti Bonaventuræ dictum hac de re explicatur.* Pag. 616. Quas voces Moraines, Decampsius, cæterique Recentiores integras reddunt. Neque verò semel, iterumve hoc Augustino contigisse putant, sed in omnibus ferè suis contrà Pelagianos disputationibus. Injere quidèm hanc facillimam evadendi viam, ne in Augustino interpretando diutiùs ingenia macerarent. Verùm nil moderni isti Augustini Censores producunt, quod Pelagiani, ac Semipelagiani antè duodecim Sæcula Sancto Doctori non opposuerint. Julianus Pelagianorum insolentissimus hoc Augustino vitium objiciens dicebat: *Si quis aut liberum in hominibus arbitrium, aut Deum esse nascentium conditarem dixerit, Cælestianus, & Pelagianus vocatur. Ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi, & dum falsam verentur infamiam, verum crimen incurrunt instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia.* Apud Augustinum lib. 2. de Nupt. & Conc.

cap. 3.

cap. 3. quam à ſe, & cæteris Catholicis calumniam eruditè ibidem Sanctus Doctor excuſſit. Hoc ipſum Semipelagiani publicabant, ut ejuſdem auctoritatem convellerent. Hæc ſunt Caſſiani verba cap. 11. collat. 13. *Multi enim ſingula hæc credentes, ac juſto ampliùs aſſerentes variis, ſibique contrariis ſunt erroribus involuti.* Idem habet Fauſtus lib. 1. cap. 1. 6. & 17. Et hi quidèm uti impudentiſſimi oblocutores acriter reprehenduntur in Epiſtolâ, quam Cœleſtino Papæ Recentiores, quibuſcum diſputamus, adſcribunt: *Quia nonnulli*, inquit, *qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu pravitate, ſivè imperitiâ demorantes, piiſſimis diſputatoribus obviare præſumunt; & cùm Pelagium, atque Cœleſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquàm neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur.* Ut ſit nimia quædam Recentiorum animoſitas, damnata convicia iterum in Auguſtinum pleno ore eructantium. Et quidèm Auguſtinus, cùm univerſa abs ſe exarata volumina cenſoriâ ſeveritate corrigeret, atque in laudandis Platonicis modum ſe exceſſiſſe ingenuè fateretur lib. 1. Retr. cap. 1. tot in expugnandis Pelagianis exceſſus ſuos non animadvertit, eam fortè cenſuram Recentioribus relinquens, quam uti Appendicem Retractationum libris apponerent. Sanè hoc clypeo ſe munit Calvinus contrà Patrum teſtimonia. Illius verba ſunt apud Taperum art. 7. de Lib. arb. *Græci, & præ aliis, atque inter eos ſingulariter Chryſoſtomus, in extollendâ humanæ voluntatis facultate* MODUM EXCESSERE. Et licèt quandoque ægrè tulerit, hunc exceſſum à Pighio in Auguſtino quoque culpari; attamen eodem vitio Auguſtinum etiam laboraſſe eadem audaciâ commentus eſt ſcribens, quòd *ne Auguſtini quidèm ſententia* PER OMNIA *recipienda eſt.* Quibus palàm ſignificavit, plus aliquando Sanctum Doctorem dixiſſe, quàm veritati, ſe judice, congruebat. Profectò ſi exceſſus iſti & quidèm juxtà adverſarios ſatis in Auguſtino frequentes, admittantur, eidemque vitio alii quoque Patres ſubjiciantur, nullo propemodùm Sanctorum teſtimonio hæretici convinci poterunt; ubi enim aliquâ Patrum ſententiâ ſe premi ſenſerint, exceſſiſſe eoſdem clamabunt; quâ ratione omnium veterum auctoritas labaſcit, & omnis ad Heterodoxos convincendos via præcluditur.

§. I.

Quid nomine exceſſûs *Recentiores intelligant, inquiritur? Sanctorum Thomæ, ac Bonaventuræ teſtimonia eiſdem non ſuffragari. Exceſſus perperàm Auguſtino objici.*

SI Recentiores interrogemus, quid Auguſtinianorum exceſſuum nomine intelligant? Reſpondet Adamus pag. 626. Auguſtinum *ultrà veritatis limites excurriſſe nimio diſputationis æſtu accenſum, viſumque hæreticis favere.* Addit Annatus pag. 862. *Ut ſit nimia ſeveritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi jubet, ſi praeat Auguſtinus.* Fatentur tamen non ob hoc Auguſtinum mentitum eſſe, ſed ut egregiè Moraines interpretatur, INSCIENTER *loquendo quidèm, ut ſentiebat, ſed æſtu diſputationis, & vehementiâ ſpiritus ad alterum extremum interdùm declinaſſe* INTELLECTU ÆQUE', AC VERBIS, *quod non eſt mentiri, ſed* FALLI, ET DICERE FALSUM *ſinè mendacio.* Diſp. 40. Anti-Janſenii ſect. 6. num. 65. Igitur ſi non mendacii, falſitatis tamen apertæ reus Auguſtinus apud Recentiorum tribunal convincitur. Quo verò juſtè ſe ita de Auguſtino judicaſſe perſuadeant, nonnullos nec infimi ſubſellii Theologos in teſtes vocant, qui dixere, Sanctum Doctorem contrà Pelagianos diſputantem exceſſiſſe, quorum verba cap. 5. ex profeſſo examinabimus; de Sancto Thomâ, ac Bonaventurâ (hos enim illi opponunt) pauca hîc adnotamus. Cùm ſub Auguſtini nomine legeretur à prioribus Scholaſticis liber Sancti Fulgentii de fide ad Petrum, in cujus cap. 27. aſſeritur, pueros cum ſolo originali peccato defunctos ignis ſempiterni ſupplicio puniri, Sanctus Thomas verba *ignis*, ac *ſupplicii &c.* largè accipienda eſſe dixit quæſt. 5. de malo art. 2. ut ponatur ſpecies pro genere; addens: *Ideò autem Sancti tali modo loquendi uſi ſunt, ut deteſtabilem redderent errorem Pelagianorum, qui aſſerebant in parvulis nullum eſſe peccatum, nec eis pœnam aliquam deberi.* Sanctus Bonaventura etiam idem teſtimonium, quod Auguſtinianum putavit, explicans dixit, quòd ea poſuit Auguſtinus *plus dicens, & minùs volens intelligi*, in quibus verbis triumphum ſibi canunt adverſarii: INSIGNE DICTUM appellatur ab Adamo in titulo cap. 7. eadem verba Annatus libro 8. cap. 2. grandioribus caracteribus expreſſit, quo ſtatim legentium oculos implerent; hinc clamat Adamus: *Quid reponent noſtri adverſarii contrà duos illuſtres Eccleſiæ Doctores Sanctum Thomam, & Sanctum Bonaventuram, qui hoſce exceſſus in libris Sancti Auguſtini confeſſi ſunt?* Pag. 629. Erigat utramque aurem Adamus, audiatque quid reponamus. Vos Auguſtinum in exceſſus prolapſum dictitatis, quod eſt veritatis limites prætergreſſum fuiſſe, *intellectu æquè, ac verbis, quod non eſt mentiri, ſed falli*, quæ Morainii confeſſio eſt; at Seraphicus Doctor exceſſum illum non intellectui, ſed verbis tantùm Auguſtini deputavit: *plus dicens*, inquit, *minùs volens intelligi*, quod eſt Sanctum Auguſtinum non mente, ſed verbo tenùs ſolummodò, non reapſe, ſed apparenter citrà ullam falſitatem expreſſiori quodam vocabulo uſum, nempè ignis ad infantium pœnas explicandas, cùm tamen id ex Seraphici opinione haud ille mente ſentiret. Adverſarii autem Auguſtinum INTELLECTU ÆQUE', AC VERBIS falſum tenuiſſe contendunt.

Quâ verò ratione eos Bonaventuræ teſtimonium juvet, planè non video, cùm, quam Auguſtinianæ menti falſitatem ipſi important, ab eadem Seraphicus procul amoveat. Non eſt igitur, cur illius celeberrimi Doctoris ſuffragium jactetis; ille enim, quod ad Auguſtini exceſſus pertinet, nullo pacto vobiſcum concinit. Sed neque Sancti Thomæ dictum vobis ſuffragatur: Nam dum dicit Auguſtinum *largè* locutum, indicat, illum expreſſius tantùm verbum adhibuiſſe, non eundem veritatis lineas prætergreſſum. Largè accipiendum verbum illud affirmat, quâ ratione ab Auguſtino acceptum credidit; Etenim ut dicatur Auguſtinus *ultrà veritatem proceſſiſſe* (quo modo exceſſus illius explicat Adamus pag. 626.) ſtrictè, preſſè, ac omninò rigoroſè dicendus foret, ſumpſiſſe nomen illud ſupplicii, itemque gehennæ, cruciatus, &c. aliàs ſi largè accepit, intrà veritatis cancellos ſeſe cohibuit. Igitur Sancti illi Doctores contrà Recentiorum placita adeò apertè ſtant, ut mirum ſit, adeò inconſideratè juxtà, ac ſecurè contrà Auguſtinum adduci, atque in eorum verbis tantos ab Adamo rumores toto capite ſeptimo excitari. Illud verò minimè omittendum eſt, penès unicam dictionem, & ſemel tantùm aſſeri ab illis, Sanctum Doctorem expreſſiùs locutum. At quo crimine ſe involvet ducento-

rum,

rum, & amplius voluminum scriptor, si verbum non ita propriè semel tantùm usurpavit? Sed hic adversarios rogamus, verbo-ne uno tantùm tenùs docuerit Augustinus prædestinationem antè prævisa merita, libidinem esse malam, legem veterem sinè Redemptoris gratiâ reos tantùm facere, non esse absque gratiâ veras virtutes in infidelibus, in quibus aliisque plurimis excessisse illum publicant? Haud equidèm credo, id eos affirmaturos, cùm Sanctus Doctor non solùm pluribus argumentis eas sententias stabilire conatus sit, sed universas quoque summi ingenii vires ad easdem persuadendas exeruerit, imò & quasdam uti Catholicas habendas esse contenderit. Non hoc est, boni homines, *plus dicere, & minùs velle intelligi*; non hoc est *largè* unicâ tantùm voce, & semel quidèm uti; sed quid sit, jam puto, vos videtis, dum Sanctorum Thomæ, & Bonaventuræ suffragiis destituti convincimini.

Risum sanè mihi movent lepida exempla Recentiorum Augustini excessus explicantium, imò fortè excusantium: *Uti viridarii cultores*, inquit Adamus cap. 8. pag. 111. *distortam plantam erecturi, in oppositam partem eandem flectunt, non quòd eo in situ stare illam volunt, sed ut faciliùs in rectitudinem attollatur; Ita pariter Augustinus*, inquit Morainius disp. 19. num. 35. *disputando contrà Pelagianos, qui cùm nimis extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque sufficere sinè gratiâ non modò ad virtutes naturales quascunque sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdùm videtur.* Cum quo concinens idem Adamus scribit cap. 7. pag. 631. *Augustinum suos hostes in extrema periculosa conjecisse, non ut eos ibi relinqueret sed ut eosdem ad mediocritatem, undè illos hæresis abstraxerat, revocaret.* At quis nesciat, futurum fuisse eo pacto Augustinum ineptum prorsùs, atque imprudentem disputatorem, si toto cœlo oppositam sententiam contrà Pelagianos propugnasset, quo ab errore illos reduceret? Etenim cùm omnia illi libero-arbitrio darent, nullo gratiæ loco servato, illam è diametro Augustini sententiam, quâ per excessum nihil libero arbitrio concedere, sed omnia in jure gratiæ reponere videbatur, obstinatissimè subscribere recusassent. Longè meliùs fecisset Augustinus, si quædam libero arbitrio, & quædam gratiæ etiam dedisset, ut illos ab errore removeret; faciliùs enim quisque ab extremo ad medium, quàm ad extremum alterum propellitur. Hinc Sanctus Thomas superiùs dixit Augustinum *largè* locutum, non ut eâ locutione hæreticos in suam sententiam traheret, sed ut hæreticorum errorem redderet Catholicis magis detestabilem. Ita si Recentiores veterem opinionem de auxiliis exuere cogerentur, faciliùs descenderent in sententiam moraliter arbitrium prædeterminantem, quàm in illam, quæ physicam prædeterminationem adstruit; hanc enim nimiùm odere. Ridendæ etiam veniunt causæ ab adversariis assignatæ, quæ Augustinum in excessus illos impulere. Hæc loquitur Adamus pag. 624. *Ipsius corporis temperamentum, ipsius genium, ipsius eloquentia, veritates fidei pertractandi modus eidem familiaris, magnus erga Platonicos amor, quorum excogitata plerumque altiora sunt, odiumque in omnes veritatis hostes Augustinum in propositiones adeò apparenter insolentes conjecere.* Atros fervidioris naturæ sub cœlo calidiori novimus; at an Augustinus calido temperamento fuerit, unus Adamus sinè teste affirmet; ego quidèm non ignoro, Sanctum Doctorem minùs frigoris patientem fuisse ex Epist. 227. At pacato animo, & sedato stylum contrà hæreticos strinxisse compertum est, uti mox demonstrabo. Interim mirari licet, Augustini genium homini post duodecim sæcula ab illius obitu viventi tam exactè innotescere potuisse! Sed nec eloquentia illorum excessuum origo dicenda est. Etenim si Augustinus è rostris contrà Pelagianos declamasset, more Rhetorum non tam rationum momentis, quàm verborum copiâ insultans, utcunque hyperbole, hoc est, veritatem sententiâ excedente, uti potuisset, ac nonnulla per exaggerationem addere, quæ Oratorum licentia est. At cùm dogmata, quæ per excessum Augustino excidisse dicunt, tot argumentis confirmarit, atque ex sacris arcanis petitis testimoniis tanto conatu stabiliverit, ut sexcentos, & ampliùs versus eisdem suadendis non semel exaraverit, haud equidèm vanam Oratoris pompam per hyperbolem affectasse dicendus est, sed potiùs ipsas periodos, imò verba ipsa satis maturè ponderasse, uti rei dignitas, tantique Doctoris gravitas, & sapientia exigebant. Porrò & illud ridiculum est, *ex Platonicorum amore* Augustinum in eos excessus prolapsum. Impensè quidèm Augustinus Platonicos coluit, atque in eorum scriptis summâ cum laude versatus fuit, quod ex libris contrà Academicos exaratis intelligitur. At quomodo ex eorum lectione in disputationibus de divinâ gratiâ ultrà lineas necessariæ veritatis exundaverit, ne suspicari quidem possumus; imò nec id Adamo, licèt audacter affirmanti, cognitum fuisse puto. Quæ enim gratiæ virtus ex Platonicorum libris habetur? Nisi malit impetum illum disputandi Augustino, ut ait, familiarem è Platonicorum scholâ derivasse; quod cùm ex eorum libris nec Plotinus, nec Philo, nec Ficinus tradiderint, ab ipso Adamo id comprobandum est, veteris Academiæ libris excussis. Sed neque excessus illi *ex odio, quo Augustinus veritatis hostes prosequebatur*, originem habuere; nam Sanctus Pater, cùm contrà hæreticos scribebat, omnes odii causas se procul habere protestabatur. Nullus contrà Augustinum neque infensior, neque infestior Juliano hostis insurrexit, ut planè universum Pelagianorum virus unius Juliani ore in Augustinum eructatum fuisse videatur. At non solùm citrà odium stylum contrà eundem Augustinus strinxit, verùm etiam hæc amorem erga hostem & quidèm maximum expressurus scripsit lib. 1. con. Jul. cap. 7. *Ego quidèm pro dilectione, quæ mihi est erga te, quam Deo propitio quibuslibet conviciis absit, ut de medullis mei cordis extirpes, mallem, fili Juliane &c.* Quarè cùm omnes excessuum causas, quas in Augustino Adamus indagavit, Sanctus Doctor procul habuerit, longè etiam ab excessibus idem collocandus venit.

Instat Adamus cap. 16. pag. 760. *Quando Augustinus defendit libertatem contrà Manichæos, videtur gratiæ necessitatem destruere, cùm verò pro gratiâ contrà Pelagianos decertat, libertatem evertere.* Et pag. 632. in fine cap. 7. miratur, quosdam *nunquàm scivisse ipsummet Sanctum Augustinum hunc sui spiritus impetum in pluribus suorum librorum locis confessum fuisse.* Libeat hìc cum Augustino exclamare: *Quis non expectet sapientiam differentis, qui fidem cognoverit mentientis?* Lib. 4. contrà Jul. cap. 8. Quid enim frequentiùs à Pelagianis Augustino objiciebatur, quàm illum Pelagianismi odio in Manichæismum declinare? At Sanctissimus Magister hasce à se calumnias sæpissimè excussit. Legatur lib. 2. de Nupt. & Concup. cap. 3. & 23. lib. 2. ad Bonif. cap. 1. & 2. ubi fusissimè recensitis extremis Pelagianorum, ac Manichæorum erro-

erroribus, & mediâ Eccleſiæ Catholicæ inter utroſque ſententiâ concludit: *Poſſunt enim duo errores inter ſe eſſe contrarii, ſed ambo ſunt deteſtandi, quia ſunt ambo contrarii veritati. Nam ſi propterea ſunt diligendi Pelagiani, quia oderunt Manichæos; diligendi ſunt & Manichæi, quia oderunt Pelagianos. Sed abſit, ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare, cùm monente, atque adjuvante Domino debeat utroſque vitare, & cupiat utroſque ſanare.* Rursùs lib. 4. cap. 3. ita exorditur. *Iſta nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ diviſione quiſquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartitæ latebras, inſidiaſque devitet; atque ita inter utrumque ſit cautus, ut ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rursùsque ita ſe ſejungat à Pelagianis, ne conjungat Manichæis, aut ſi in alterutris jam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſervet, ut in alteros irruat.* O egregium Magiſtrum, ac præceptorum tenaciſſimum! quippe qui, ſi Adamo fides eſt, *in diſputationibus contrà Pelagianos, & Manichæos adeò incaluit, ut in errorem oppoſitum illi, quem impugnandum ſuſcepit, declinarit* pag. 632. Sed pura puta ſint iſthæc Anti-Auguſtinianorum figmenta. Nullus mortalium adeò exactè Pelagianorum, ac Manichæorum errores perſpectos habuit, uti Auguſtinus, qui non modò mediam inter utroſque viam tenuit, ſed eandem ubique in libris ad Bonifacium poſteros docuit, quinque præcipuis Pelagianorum, ac Manichæorum erroribus è diametro oppoſitis ibidem recitatis, ſimulque mediâ traditâ Eccleſiæ inter errantes ſententiâ, ut mirari liceat, adverſarios adeò ſecurè haſce de Sancto Doctore fabulas vendere. Quod autem addunt, Auguſtinum ipſum hoſce animi ſui impetus agnoviſſe, & pluribus in locis id faſſum eſſe, falſiſſimum eſt. Citat Adamus initium libri de Gratiâ, & Libero arbitrio; ſed ibi hæc tantùm ſcribit: *Sunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium &c.* Te hîc Judicem volo, Adame, num in diſputando æſtus, impetus, exceſſus ſuos ibi Auguſtinus fateatur? Hoc unum dicere poteris, extremos illum errores inibi recitaſſe. Producit librum 4. con. Jul. cap. 8. Verùm ibi Auguſtinus Julianum uti publicum calumniatorem redarguit ſcribentem, dixiſſe Auguſtinum, negari liberum arbitrium, ſi gratia commendetur; & negari gratiam, ſi liberum arbitrium defendatur. Reſponder autem Sanctus Pater: *Non dixi negari gratiam, ſed ut negari gratia videatur: Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, ut putetur auferri.* At nec verbum de innatâ ſibi in diſputando vehementiâ, atque exceſſu. Quòd verò negari videatur gratia commendatione liberi arbitrii *propter quæſtionis difficultatem*, minùs intelligentibus id videri poſſe dixit. Præterea appellat Librum 5. cap. 9. contrà Jul. & Librum 1. de Orig. animæ cap. 15. At in priori loco de concupiſcentiâ tantùm diſputat, in poſteriori de Origine animæ, & neutrobique de animi ſui impetu, zelo, fervore, exceſſu verbum ullum habet.

Cæterùm quantum periculi ex objectis exceſſibus Auguſtini doctrina ſubeat, nemo non videt; etenim ſi in illis exceſſibus Auguſtinus liberi arbitrii vires plus juſto depreſſit, ac vires gratiæ altiùs extulit, tunc Calvinus concinuiſſe cum Auguſtino dicetur, qui in illis exceſſibus ſuum dogma fundavit. Scimus, Calvinum falsò æquè, ac ſuperbè gloriari ſolitum, ſuum eſſe totum Auguſtinum, ita eundem clamantem inducit ipſe Adamus pag. 561. *Auguſtinus totus noſter eſt.* Noſtri homines reſpondent, Auguſtini doctrinam parumper excedere limites veritatis, & ex hac parte Calvino favere, nec eſſe doctrinam ejuſdem recipiendam, niſi detonſis illis exceſſibus, in quos nativo animi furore præceps corruit. Hinc Adamus cap. 8. pag. 640. ſcribit: *Modò ne in Pelagianorum errores, quos Auguſtinus inſequitur, incidam, mihi licet verborum, quibus ad eos expugnandos utitur, impetum non ſequi. Indè fit, ut medius ſtem inter Pelagium, & Calvinum. Si enim verba Auguſtini mitigando me nimiùm demitterem, Pelagianus eſſem. Si verò eorum altitudinem tenere vellem, Calviniſta forem; medium ergo me cum Eccleſiâ teneo.* Sanè videris crudelem illam fœminam imitari, quæ ut in arcanis habetur, coràm Salomone Regum ſapientiſſimo, medium diſſecari puerum, ac partim ſibi, partimque adverſariæ tradi gaudebat: Auguſtinum enim in partes dividendum judicas, ut quâ parte in exceſsuum altitudinem extollitur, Calvino cedat, quâ verò humilior eſt, tuus, imò Eccleſiæ ſit. At hoc quid aliud eſt, quàm Auguſtinum Calvino prodere, quem à Calvino abs te vindicari jactitabas? Auguſtinum tamen in partes ſecari ſuperi vetant, totus totum petentibus concedendus eſt, & qui Auguſtini parte contentos ſe dicunt, ne minimum quidèm illius unguem obtineant. Sed inani prorsùs aſſertione Calvinus totum ſuum eſſe Auguſtinum finxit; nam veritate cogente partem & ipſe Auguſtini ſe abijcere faſſus eſt lib. 3. Inſt. cap. 11. inquiens: *Ac ne Auguſtini quidem ſententia per omnia recipienda eſt.* Itaque Calvino judice Auguſtini ſententia partim accipienda, partim repudianda eſt, cui perbellè noſter Adamus conſonat. At hæc injuria uſque adeò nociva eſt, ut univerſam Auguſtini auctoritatem, velint nolint, evertat. Etenim quo præſidio adjuti diſcernere tandem poterimus, hîc Auguſtinum in veritatis metâ ſiſtere, alibi verò ultrà excurrere? Viderint an maximum Eccleſiæ Doctorem de exceſſu ubique ſuſpectum faciant.

Hìc mihi diſcutiendum occurrit, an hæc dicteria in unum Auguſtinum cadant, an ipſius quoque Eccleſiæ venuſtiſſimam, ac nitidiſſimam faciem deturpent? Scimus, Hormiſdam à Poſſeſſore Africano Epiſcopo interrogatum, quid ſentiendum foret in quæſtionibus de gratiâ, & libero arbitrio? reſpondiſſe: *De gratiâ Dei, & libero arbitrio, quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & aſſeveret Eccleſia, licèt in variis Beati Auguſtini libris poſſit cognoſci &c.* Scimus, Bonifacium, cùm eſſet doctiſſimus, adversùs tamen Pelagianos Auguſtini reſponſa expectaſſe. Scimus, Clementem VIII. graviſſimam illam de auxiliis divinæ gratiæ controverſiam ad unius Auguſtini mentem expendendam juſſiſſe. Porrò quæ Romanorum Præſulum in fidelium grege ſalubribus pabulis nutriendo cura fuiſſet, ſi eundem ad Auguſtiniana prata duxiſſent, ubi tot lethiferæ contradictionum, exceſſuum, atque errorum herbæ luxuriabant? At ſi in diſputationibus de gratiâ Romani Pontifices Auguſtinum ſecuti ſunt, ejuſque & lateri, & veſtigiis inhæſere, neſcio quâ fronte Adamus mediam quandam ipſos viam inter Pelagium, & Auguſtinum calcaſſe aſſerveret exclamans: *medium ergo cum Eccleſiâ teneo.* Scito, Eccleſiam in iis unum poſt ſanctas Scripturas Auguſtinum ſecutam eſſe, ut medium illud iter, quod illam tenuiſſe fingis, dt medio dubio procul tollendum videatur.

§ II.

§. II.

An Sanctus Augustinus excesserit scribens, concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & defectum naturæ humanæ ex peccato originali ortum, neutiquàm verò bonum naturale illius?

UNius Antonini Moraines dicta examinabimus, qui in suo Anti-Jansenio frequenter Sanctum Doctorem excessus insimulat. Est autem illius libri scriptor Joannes Martinonus, ut mihi testatus est Pater Macedo, quo eruditissimo viro hic Patavii familiarissimè utor, isque vicissim singulari me benevolentiâ complectitur, qui etiam mihi auctor fuit, ut tum Historiam Pelagianam, tum hasce vindicias evulgarem; decreveram enim instar Aspendii intùs mihi canere, & Musis, nec publici judicii periculum subire. Et quidèm Morainium esse Martinonum idem laudatus Scriptor publicavit in aureo scrinio Divi Augustini cap. 13. & ex anagrammate ficti nominis patet. Non est hic animus, operosiorem pro Augustino Apologiam instituere; compendio Sancti Patris causa tractabitur, cùm ostendemus ea ipsa dogmata, in quibus Augustinus excessisse dicitur, fuisse Romanis Pontificibus ac Patrum Synodis probata. Asserit Augustinus, concupiscentiam esse per se malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato derivatum, nec illam esse passionem naturalem hominis; idque variis argumentis in libris ultimis quatuor prioris contrà Julianum operis demonstrat. Attamen Sanctus Doctor non arbitrabatur, concupiscentiam esse peccatum, sed esse veluti habitum vitiosum ad malum inclinantem. E' contrà Pelagiani contendebant, concupiscentiam esse perfectionem, ac bonum naturale ad hominum propagationem primo Parenti inditum; undè per irrisionem concupiscentia ab Augustino lib. 4. contrà Jul. cap. 11. dicebatur Pelagianorum *suscepta*, & lib. 5. cap. 5. eorundem *pulcherrima famula*. Recentiores sententiam illam Sancti Augustini rejiciunt, objicientes cum Morainio disp. 13. num. 87. *Excessisse illum æstu disputationis, & in odium hæresis, quam impugnabat, interdùm ad extrema declinasse.* Sed errat Moraines, ac simpliciorum ignorantiâ abutitur, dum contendit, Augustinum interdum ad extrema declinasse in eâ sententiâ, quam passim & ubique solidissimè, ac constantissimè inculcat. Illa de concupiscentiâ quæstio erat una ex quinque præcipuis, quas Sanctus Augustinus cum Pelagianis habuit; undè cùm Julianus diceret: *Concupiscentiæ naturalis qui modum tenet,* BONO *benè utitur; qui modum non tenet,* BONO *malè utitur; qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit,* BONO *meliùs non utitur:* Augustinus è contrà hæc reponit lib. 3. con. Jul. cap. 21. *Ego verò sic ad tua ista respondeo: Concupiscentiæ carnalis qui modum tenet,* MALO *benè utitur; qui modum non tenet,* MALO *malè utitur, qui autem etiam ipsum modum sanctæ virginitatis amore contempserit,* MALO *meliùs non utitur.* Indè veluti pugnæ signo dato clamant: *In hac controversiâ de benè utendo isto* UTRUM BONO, AN MALO, *tota inter nos causa versatur.* Et quidèm Julianus adeò acriter pro concupiscentiâ tanquàm naturali perfectione decertavit, ut id *toto libro*, teste ibidem Augustino, executus fuerit. Opponunt, eâ in opinione Sanctum Doctorem excessisse: At contendimus, illam sententiam non excidisse eidem quasi aliud agenti, sed totis viribus contrà hæreticos eandem seriò, ac consultò propugnanti. Quòd si Augustinus excessit, eodem vitio antiqua etiam Ecclesia laboravit, quæ recitatam sententiam ante Augustinum, & cum Augustino secuta est; quod adversarii à nobis docendi sunt, quandoquidèm illud ignorant, vel saltem dissimulant. Augustinus lib. 5. con. Jul. cap. 12. in fine quinque quæstiones proponit de concupiscentiâ, quas cum Pelagianis habebat: harum tertia ista est: *Utrum malum non sit, cui repugnanti consentiendum non est, ne in suum pergat excessum?* Additisque duabus aliis quæstionibus ait: *Hoc inter nos disseritur. In his quæstionibus catholicâ veritate antiquitùs traditâ vestra impia novitas suffocatur.* Porrò quâ reprehensione dignus esset Augustinus, si opiniones falsas, & in quas ex disputationis furore præceps actus fuerat, pro Catholicâ veritate publicasset? Audiatur Suarez Prolegom. 6. de Gratiâ cap. 6. *Ulterius*, inquit, *addimus, quicquid in hâc materiâ Augustinus, ut certum affirmat, & ad dogmata fidei pertinere, à quolibet prudente, & erudito Theologo esse tenendum, & defendendum, etiamsi non certò constet, esse ab Ecclesiâ definitum; tum quia eum Ecclesia tantum in hâc materiâ detulerit Augustino, ut ejus doctrinam in damnandis erroribus gratiæ Dei contrariis secuta fuerit, magna esset temeritas privati Doctoris, qui Augustino aliquid de gratiâ Dei tanquam Orthodoxum docenti contradicere auderet; præsertim cum tot annis, tantâ sapientiâ, tanto ingenio, tantâ diligentiâ, & instantiâ, & quod caput est, tot donis, & auxiliis præditus pro divinâ gratiâ tuendâ, & explicanda laboraverit.* Cum Suario sentit Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Grat. & Lib. arb. cap. 11. *Non posset*, inquit, *idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro pro falsitate certasset, sed etiam eam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Hæc illi.

Hanc Sancti Patris de concupiscentiâ sententiam ejusdem discipuli secuti sunt. Sanctus Fulgentius in Epistolâ de bono conjugali cap. 3. scribit: *In illis nempè bonis, quæ fecit Deus, invenitur casta copulatio uxoris, & viri, in quibus Dei operibus libido non potest inveniri, nec aliquando justitiæ congruit, quæ non hominibus ex Deo conditionis, sed peccatoribus ex vitio primæ prævaricationis accessit.* Sanctus Prosper, seu Pomerius lib. 3. de Vitâ contempl. cap. 2. *Tiis*, inquit, *constitibus nostris resistit ipsa concupiscentia vitiosa, non naturalis, sed natura nostræ inaita pænditer, & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit.* Favet Augustinianæ sententiæ Synodus Tridentina in decreto de peccato originali, ubi tradit, concupiscentiam ab Apostolo peccatum appellatam, *quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Inclinare autem ad malum est proprium habitus vitiosi, hominem ad prava semper propellentis. Nec defuere plurimi ex Scholasticis, qui recitatam Augustini sententiam strenuè propugnarent. Petrus Aureolus acerrimi ingenii vir in 2. dist. 30. art. 2. scribit: *Habitualis rebellio appetitus sensitivi non est in nobis natura appetitus sensitivi tantùm. Hoc dico propter opinionem quorundam, qui dicunt, quòd appetitus relictus puræ naturæ suæ adhuc haberet in se habitualem illam rebellionem. Ego dico, quòd ex se est indifferens ad obediendum, vel non obediendum rationi; per aliquod autem additum, puta per qualitatem morbidam fit inobediens rationi. Et hæc conclusio posset probari auctoritatibus, & rationibus; est enim expressa sententia Augustini.* Eandem Sancti Doctoris sententiam strenuè tuetur noster Gregorius Ariminensis 2. dist. 30. quæst. 1. art. 2. ubi ait:

Hanc Augustini sententiam secutus est Magister, ut patet in istâ dist. 30. & seq. in quibus tractat de istâ materiâ, & multi etiam antiqui, ac moderni sequuntur Doctores. Ita, teste Aureolo, contraria Augustino sententia QUORUNDAM tantùm fuit, ubi ex Gregorio Sancto Doctori MULTI antiqui, ac moderni Scriptores tum temporis adhærebant. Hinc factum est, ut famosam illam *qualitatem morbidam* nobilissimi Scholastici è Nominalium sectâ antiquitùs juxtà Augustiniana placita defenderint. Ex recentioribus unus mihi sit instar omnium Patee Macedo, qui lib. 4. de Clav. Divi Petri cap. 10. part. 2. Sancti Doctoris sententiam solidissimè, ut cætera, communit. Imò celebres etiam è Societate Scriptores concupiscentiam & malam esse, & nullâ ratione inter Dei opera deputandam tradidere. Bellarminus grande non Societatis tantùm, sed Catholicæ etiam Ecclesiæ decus lib. 6. de Amiss. grat. cap. 14. ita inscribit: *Ostenditur contrà Pelagianos, concupiscentiam esse malam.* Quod posteà pluribus argumentis ex Augustino desumptis demonstrat. Octavum argumentum ejusdem eepetam: *Malum est*, inquit, *ut inferiora superioribus reluctentur, id enim contrà æquitatem, & rectam rationem est; at propter concupiscentiam pars animæ inferior superiori, idest, rationi repugnat, legi mentis non paret, spiritui adversatur, quis igitur ambigat, an ea mala sit appellanda?* Quod est argumentum Augustini lib. 5. contrà Jul. cap. 3. Joannes Bagocius lib. 5. Demonstrat. Dogm. Christ. disp. 8. cap. 1. sect. 3. Sancti Augustini sententiam pluribus probat, & concludit: *Absit autem, ut quisquam Catholicus, Deum rei tam fœdæ, & ad malum importunè incitantis auctorem credat; cùm tamen si hominem nullo præcedente peccato cum illo peccati fomite condidisset, tam ejus, quàm naturæ humanæ, & omnium naturalium qualitatum, facultatumque auctor esset existimandus.* In hâc eadem sententiâ cum Augustino concinit doctissimus Patee Elisalda, qui cùm Theologicam Cathedram in Collegio Romano moderaretur, eandem doctrinam dictavit. Hinc in publicis thesibus à Patribus Societatis anno 1658. de more æstivis horis propugnatis Augustiniana sententia his planè verbis concepta proponebatur: *Hæc concupiscentia, quo sub nomine multa comprehenduntur reducibilia ad unum, naturâ suâ est vel pars peccati, vel effectus peccati; estque in naturâ humanâ vitium, etiam corruptio, & infirmitas, & nentiquàm naturalis constitutio, & complexio illius. Consistit in habitu quodam pravo, & corrupto, qui languor animæ est, & dicitur, & eodem modo reducendus est, vel non est ad prædicamentum qualitatis, atque infirmitas corporalis, cujus modum imitatur. Munus illius habitûs est inordinatio virium animæ inter se, & non subjectio partis inferioris ad superiorem.*

Plura autem argumenta Sanctus Doctor contrà Julianum concupiscentiam defendentem congessit, quem etiam acutis subindè salibus perstringit, irridetque. Hæreticus, teste eodem lib. 2. contrà Jul. cap. 7. toto libro 2. & priori parte tertii conteà librum primum de Nuptiis & Concupiscentiâ ab Augustino ad Valerium missum, pro susceptâ laborat, quem Sanctus Patee lib. 4. & 5. prioris Operis refellit. Dabo eam in rem unum, & alterum ejusdem argumentum. Lib. 4. cap. 13. ita urget: *Duo enim bona, quæ à Patre Deo sunt, inter se pugnare non possunt, pugnant autem inter se continentia, & concupiscentia. Quid horum à Patre magis velis esse responde. Video, quas patiaris angustias; faves quidèm concupiscentiæ, sed erubescis continentiæ.* Confirmatur primò ex lib. 5. cap. 7. *Nulla pugna est sinè malo; Quando enim pugnatur, aut bonum pugnat, & malum: aut malum, & malum: aut si duo bona inter se pugnant, ipsa pugna est magnum malum.* Cùm autem continentia contrà concupiscentiam pugnet, hanc malam esse ibidem Augustinus deducit. Hinc ait: *Adhuc non evigilas, ut intelligas, nostram naturam non esse, sed vitium, contrà quod virtute pugnamus?* Confirmatur secundò ibidem: *Quando enim libido vincit, vincit & Diabolus: Quando libido vincitur, & Diabolus vincitur. Quem ergo vincit libido, & à quo vincitur, est hostis ejus. Cum quo autem vincit, & vincitur, auctor est ejus.* Vis harum rationum in hoc consistit. Quòd Dei dona sese invicèm fovent, ac perficiunt; ideò enim multiplicantue, non ut priora à posterioribus destruantur, sed ut novo cumulo ab eisdem augeantur; ita spes fidem munit, & utranque charitas corroborat. Posteeiora enim dona dantue in præmium bonorum operum, eisque subjectum redditur melius. Cùm autem continentia sit donum Dei, ut ex 1. Cor. 7. probat Augustinus lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 3. consequens est, ut concupiscentia naturale Dei donum esse non possit, sed vitium solummodò sit, ac defectus. Alterum argumentum, quod Sanctus Doctoe contrà Julianum ueget, tale est: Nullum opus Dei est materia pudoris, atqui concupiscentia est materia pudoeis, non igitue illa est opus Dei, & ex consequenti non est perfectio naturalis. Major est certa; etenim *vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona:* *Gen. 1, 31.* Bonum autem non est materia pudoris, sed gloriæ, ac laudis. Audiatur Augustinus lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 9. *Quid enim potuit Deus facere, quod ejus prædicatorem pudeat dicere? Et quod est gravius, pudeat hominem alicujus operis, quod non homo, sed Deus fecit in homine, cum omnes opifices quanto possunt labore, & industriâ id agant, ne de suis operibus erubescant.* Poerò concupiscentiam esse materiem erubescentiæ, ac pudoris certius est, quàm ullâ aliundè petitâ ratione evidentius fieei possit. Scribit ibidem Sanctus Doctor cap. 5. *De hâc* concupiscentiâ *erubuerunt etiam qui primi pudenda texerunt, quæ priùs pudenda non fuerant, sed tanquàm Dei opera prædicanda, atque glorianda. Tunc ergo texerunt, quando erubuerunt, tunc autem erubuerunt, quando post inobedientiam suam inobedientia membra senserunt.* De hoc ipso passim Augustinus agit etiam in Opere Imp.

Imò subtiliter, & acutè Julianum vellicat, qui laudaret concupiscentiam, simulque contrà eandem pugnaret, laude quidèm eandem bonam fingens, sed pugnâ malam contestans. Cùm verò Augustini sententiæ aculeis undique armatæ sint, quibus non modò hæreticus pungatur, verùm etiam feriatur, quasdam hìc libet subnectere. Itaque libri quarti initio scribit: *Hoc malum contrà me laudando, adversarius meus videris, sed in te debellando, meus testis es. Si autem hoc non debellas, tuus hostis es.* Longior sanè est sententia lib. 3. cap. 21. sed salibus tota aspersa est: *Fortasse ergo*, inquit, *laudare te fingis, si pugnare non fingis. Nam quomodò fideliter simul agas duo ista, non video, ut & laudes velut amicam, & expugnes velut inimicam. Unum eorum credimus, sed elige, quod credamus. Si ex animo pugnas, non ex animo laudas; Si autem simpliciter agis in præconio, colludis in prælio.* Et posteà: *Mallem, te fallaciter laudare concupiscentiam, quàm fallaciter impugnare. Tolerabiliùs enim lingua tua, quàm vita mentitur; tolerabiliùs sententia, quàm continentia simulatur. Fingis quippè laudem, quâ sis adversarius sententiæ meæ, si non fingis castitatem, quâ es adversarius concupiscentiæ tuæ.* Rursùs cap. ult. ejusdem libri sic Julianum premit: *Quid est quod laudas, cum quibus pugnas? Quomodò*

virtute hoſtes debellare te credam, quos verbo lacerare non audes? Si ambo concupiſcentiam debellamus, quarè non ambo vituperamus? Quam te jactas expugnare continentiâ, quarè non vis damnare ſententiâ? Quòd verò Pelagiani continentiam præcipuè profitebantur, quâ contrà concupiſcentiam bellum gerebant, Auguſtinus ex ipſorum ſententiâ continentiam in ſuſpicionem ſimulationis adduci lepidè ibidem inferens addit: *Bellum veſtrum latet, amicitia patet. Ex hoc, quod patet, ſuſpectum facis eſſe, quod latet. Quid enim vis credamus de bello, quod geritis in operto, quorum amicitiam cernimus in aperto? Quomodò vis, ut arbitremur adversùs aculeum te dimicare libidinis, cùm libros impleas laude libidinis? Verùm ecce vinco ſuſpicionem meam: expugnare te credo, quod laudas, ſed laudare te doleo, quod expugnas.* Præterea lib. 3. cap. 21. *Vis enim vincere concupiſcentiam expugnatione ejus, me verò laude ejus. Sed ego reſpondeo, ut vincatur, qui laudat; judicet, qui pugnat. Si enim malum eſt, cur laudat? Si bonum eſt, cur expugnat? Si autem nec bonum, nec malum eſt, ut quid laudat, ut quid expugnat? Quandiù igitur expugnator libidinis eris, tandiù pro me contrà te ipſum judex eris. An fortè adversùs libidinem non certabis, ne in iſto, quod mecum habes, certamine ſupereris, dicens tibi ipſi, meliùs non pugno, quàm oſtendo pugnando malum eſſe, quod laudo? Noli obſecro te: Quid enim ſum ego, quem pro magno deſideras vincere? Vincat te potiùs veritas, ut tu libidinem vincas &c.* Quarè veluti proſtrato adverſario inſultat Auguſtinus: *Victoria de te mea illo malo tecum pugnante ſecura eſt.* Lib. 4. cap. 2.

Sanctus Doctor indè etiam Pelagianorum ſententiam expugnabat, quod laudarent illi continentiam, quæ tamen inimica erat concupiſcentiæ, quod non minùs eleganter, quàm feſtivè ſæpè objicit Juliano: *Duo enim bona, quæ à Deo Patre ſunt, inter ſe pugnare non poſſunt; pugnant autem inter ſe continentia, & concupiſcentia. Quid horum à Patre magis velis eſſe reſponde. Video quas patiaris anguſtias! Faves quidèm concupiſcentiæ, ſed erubeſcis continentiæ. Vincat pudor tuus, eoque vincatur error tuus.* Lib. 4. cap. 13. lepidè idem inculcat cap. 14. *Inter ſe belligerantes tanquàm in bello timidus ambas laudare conaris, velut inimicam metuens habere, quæ potuerit alteram vincere.* Cùm Julianus continentiæ cultorem profiteretur, erat enim Epiſcopus, irridebatur ab Auguſtino, quòd libidinis laudatorem ageret: *Vir fortiſſimus nocturnorum etſi non adminiſtrator, certè exhortator, prædicatorque bellorum.* Lib. 5. cap. 7. Quem tamen ad eam pravam ſententiam deponendam hortabatur; *Rogo te, ſi libido iſta, ut credimus, ſolam tibi ingerit moleſtiam reſiſtendi, nullam verò exhibet voluptatem, cur ei quamvis falſæ tam magnam laudis perſolvendam putas eſſe mercedem?* Lib. 3. Oper. Imp. cap. 76. addens cap. 87. *Nunquid ideò te plus amabit? prorsùs falleris, illa non amat hominem, ſed planè ſimulat, ut amet, quod amare non debet.*

Utrique Sancti Auguſtini argumento duplicem reſponſionem repoſitam video. In primis Julianus dicebat, duo in concupiſcentiâ diſtinguenda eſſe: naturalem vim, & pronitatem ad ſpeciem per generationem propagandam, & exceſſum ejuſdem, quo etiam ad inhoneſta, & illicita homines propellit. Illud primum eſſe bonum, donum Dei, laudabile, nec materiem pudoris: hoc verò alterum eſſe quid vitioſum, ac vituperabile. Hanc Juliani reſponſionem ſecutus eſt Moraines. Alii verò Recentiores, cùm eos pudeat, Juliani verbis loqui, aliâ viâ evadere conantur. Dicunt, concupiſcentiam eſſe donum Dei, at cum aliquâ imperfectione, cùm omne creatum ſit defectuoſum: Pudicitiam autem pugnare contrà imperfectiones concupiſcentiæ, ac eiſdem reſiſtere, harum erubeſcere, de his confundi. Ex his tradunt, non inferri, malum eſſe id, cui imperfectiones illæ connexæ ſunt: ſicuti voluntas eſt peccabilis ob ſui imperfectionem, quia eſt ex nihilo, & tamen non confundimur de illâ, neque dicimus, eandem eſſe malam, & vitium naturale. Sed neutra reſponſio ſatis eſt ad infringendam vim argumentorum Auguſtini. Primum Juliani, ac Morainii reſponſum ſæpè refellit Sanctus Doctor. Lib. 5. contrà Jul. cap. 7. *Quid enim,* inquit, *te adjuvat, quòd reprehendere videris ejus exceſſum, cujus approbas motum? Tunc enim excedit licitum limitem, quandò ejus motibus ceditur, quia malo reſiſtitur, ne bonum caſtitatis intereat, ſi huic malo non reſiſtatur.* Acutè: ſiquidèm eſt mala eo ipſo, quòd ad malum impellit; hæc enim eſt proprietas habitus vitioſi, inclinare ad actum malum. Hinc optimo jure Pater Macedo exemplo habitus vitioſi, quem Suarez diſp. 44. Metaph. ſect. 13. num. 26. negat poſſe à Deo produci in homine, quia Deus eâ ratione inclinaret ad malum, eundem Doctorem premit concedentem, concupiſcentiam poſſe à Deo in homine in ſtatu naturæ puræ produci. Præterea lib. 4. cap. 14. idem Auguſtinus ait: *Ut non fiat malum excedendi, reſiſtendum eſt malo concupiſcendi. Duo ergo mala ſunt, quorum unum habemus, alterum facimus, ſi ei non reſiſtimus, quod habemus.* Item lib. 3. cap. 20. ait: *Deindè incipis diſputare de exceſſu concupiſcentiæ, quem reprehenſibilem dicis, quaſi in ejus moderatione, cum eâ benè utitur conjugatus, equus ipſe, qui malus eſt, & non potiùs ſit ejus auriga laudandus.* Hinc idem Pater lib. 1. Oper. Imp. cap. 70. ſcribit: *Si ei conſentis, malum agnoſce peccando: ſi ei reſiſtis, malum agnoſce pugnando.* Præterea lib. 4. ejuſdem Operis cap. 41. *Ecce ergo dicis, Deum in homine modum inſtituiſſe libidini, cur in eo modo non ſtat, in quo eſt divinitùs inſtituta, ſed eum, niſi coerceatur, egreditur? Quomodò ergo bonum dicitur, quæ urget, & compellit hominem facere malum?* Et concludit: *Exceſſus proindè libidinis in peccato eſt, ſed etiam impulſus in crimine,* nempè vitio per modum habitûs. Sed nec altera reſponſio probari poteſt: Nam imperfectio conſiſtit in privatione, ac carentiâ perfectionis, & actualitatis, vis autem concupiſcentiæ impulſiva ad malum explicat validiorem cauſalitatem; undè nequit conſtitui in ſolâ privatione, quæ nihil poteſt cauſare efficienter, ſed ut purus tantùm terminus *à quo*, ut docent Ariſtotelici. Quarè ſicuti habitus vitioſus, quò efficaciùs movet ad actus pravos, majorem dicit intenſionem ſuæ entitatis, ita etiam concupiſcentia, quò potentiùs excitat ad actus quoſcunque inhoneſtos, majorem intenſionem ſuæ actualitatis oſtendit. Præterea eadem reſponſio refellitur: Quia omnis virtus, ſeu paſſio naturalis habet aliquos motus bonos; indè enim bonitas naturæ à poſteriori cognoſcitur: At concupiſcentiâ nullos actus bonos habet, ut probat Auguſtinus lib. 4. contrà Jul. cap. 2. Nam in ſanctis continentibus concupiſcentia nullos actus bonos exerit; *Quid ergo,* inquit, *illic agit, ubi malum eſt, quicquid agit, ac ſi ei conſentiatur, & peragit? Quid ibi agit hæc concupiſcentia, ubi nihil boni concupiſcitur ex illâ? Quid ibi agit libido, ubi nihil boni libebit ex illa?* Lege ibi plura.

Dices: Sanctos continentes ob majorem perfectionem voluntariè ſibi interdicere actus bonos concupiſcentiæ, quos uxore ductâ poſſent licitè exercere. Hanc reſponſionem capite illo 2. explodit Auguſtinus dicens: *Pudicitia conjugalis inhiantem concupiſcentiam,*

tiam sivè de illicito, sivè de licito percipere voluptatem, frenat ab illicito, permittit ad licitum: hoc est bonum, non tamen ejus, sed benè utentis bonum est. Quod autem ipsa concupiscentia facit, sivè ad licitum, sivè ad illicitum indifferenter ardere, utique malum est. Hoc itaque malo benè utitur pudicitia conjugalis. Et quidèm ubiquè Augustinus constanter docuit, conjuges benè uti malo. Quod rursùs indè probavit, quia concupiscentia in conjugatis impellit ad malum, excitat in fœminas prægnantes, & in omne libidinosum opus insurgit: *Non importunè*, ait ibidem, *in conjugatis esse dicatur. Si enim summum culmen obtinent pudicitiæ conjugalis, faciunt boni aliquid per illam, quamvis nihil faciant propter illam.* Sanè nusquàm Sanctus Doctor vocavit concupiscentiam bonum, sed ubiquè malum dixit, ut planè evidens fiat, secundùm propriam essentiam esse malam, non verò secundùm imperfectionem annexam, ut recentiores illi contendunt. Imò sæpiùs urget contrà Julianum, admissâ semel concupiscentiâ ex primâ hominis productione eidem insertâ, Manichæorum hæresim promoveri, qui cùm concupiscentiam esse malum videant, neque Deus bonus mali auctor statui possit, statìm inducunt Deum malum concupiscentiæ malæ conditorem. Ita enim discurrit lib. 1. contrà Jul. cap. 8. & seq. lib. 5. cap. 16. & in Oper. Imp. lib. 3. cap. 178. 208. 213. lib. 5. cap. 30. lib. 6. cap. 5. & 36. Dabo unum testimonium ex eodem sexto libro cap. 6. *Tu autem, qui nesciens quid loquaris, objicis mihi, quòd dicam, Deum creare peccatum, resiste Manichæo dicenti, in discordiâ carnis, & spiritus inter se contrarias mali, & boni apparere naturas. Unum est, quod respondemus, ut pestis ista vincatur, hanc scilicet discordiam primi hominis in nostram vertisse naturam: quod tu negando concris, ut vincant, satisque manifestaris filius Manichæorum oppugnator, & verus adjutor.* Capite etiam 14. & fusè, & eruditè idipsum deducit. Exemplum autem, quod iidem Scriptores ex voluntate ob sui nihileitatem, à quâ ortum habet, peccato obnoxiâ, non est ad rem; siquidèm voluntas plures actus bonos elicit, qui in suo ordine naturali boni sunt, & laudabiles; undè & ipsa bona esse cognoscitur. At concupiscentia nullos actus bonos habet, nullos enim ad licitum tantùm terminum exerit, sed ad illicita quæque exæstuat, à voluntate autem in honestâ metâ illius actus figitur, ita ut ad vetita non prorumpat.

Opponunt, Augustinum lib. 1. Retr. cap. 9. dixisse: *Quamvis ignorantia, & difficultas* (loquitur de difficultate ortâ ex concupiscentiâ) *etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus.* Ergo, inquiunt, ex Augustino laudandus esset Deus, tametsi hominem creasset absque perfectâ concupiscentiæ subjectione. In uno hoc *tam claro*, ut ajunt, Augustini testimonio sibi victoriam canunt, cùm tamen Sanctus Doctor innumeris locis oppositum asseruerit, nec ibidem, ut ipsi perperàm arbitrantur, ipsorum sententiam docuerit. Etenim Sanctus Doctor eo loci contrà Manicheos disputabat, qui dicebant, concupiscentiam esse malam, & impossibile esse sinè illâ hominem produci; & cùm à Deo bono creari nequeat, malam quandam naturam omnium malorum productricem commentabantur. Augustinus, ut eosdem refelleret, hypothesim utramque gratiâ disputationis admisit: nempè hominem cum concupiscentiâ creatum, & sinè istâ nequaquàm creari potuisse; urgebat verò hæreticos, etiam tunc Deum fore laudandum, nam nulla culpa Dei fuisset facere, quod fieri non poterat. Manichæos autem putasse, impossibile esse, condi hominem sinè concupiscentiæ malo testatur Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. cap. 5. & lib. 3. cap. 12. Igitur in illâ hypothesi adhuc esset laudandus Deus, ut libro 3. de Libero arbitrio ab Augustino probatur. Hinc idem scribit lib. 1. Retr. cap. 9. *Quæ disputatio contrà Manichæos habenda est, qui non accipiunt scripturas sanctas veteris testamenti, in quibus peccatum originale narratur.* Posteà: *Contrà Pelagianos autem hoc defendendum est, quod utraque scriptura commendat, quam se accipere profitentur.* Nempè malum concupiscentiæ non esse à Deo in primâ productione homini insertum, eò quòd *fecerit Deus hominem rectum.* Ecclesiastes 7. quod testimonium sæpiùs inculcat contrà Pelagianos lib. 14. de Civit. Dei cap. 11. lib. 13. cap. 14. lib. de Corr. & Grat. cap. 6. Epist. 105. ad Sixtum; lib. 4. Oper. Imp. cap. 44. & alibi. Concupiscentia autem rectitudinem hominis sustulit, illumque in illicita declivem, imò præcipitem fecit. At Augustinus præter hoc testimonium, alterum etiam celeberrimum adhibuit ex cap. 40. Ecclesiastici: *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum &c.* quod in Opere Imperfecto in omnibus penè paginis repetit, probans, Deum injustitiæ accusandum, si jugo victricis concupiscentiæ hominem nullâ culpâ præcedente aggravasset; id enim summa miseria est, ac gravem indè pœnam homo experitur, omnis autem pœna injustè infligitur, si nulla eandem culpa merita est. Igitur illam hypothesim, quam agens cum Manichæis disputationis gratiâ Augustinus admittebat, in libris contrà Pelagianos non modò non probavit, verùm etiam solidissimis argumentis explosit.

Julianus plura argumenta congessit, ut probaret, concupiscentiam esse perfectionem naturalem hominis, esse bonum, solumque ejusdem excessum esse culpabilem. Lib. 4. Oper. Imp. cap. 56. eo utitur argumento, quòd concupiscentia sit perfectio naturalis pecudis, & bonum ejusdem ad speciei propagationem interveniens; undè eadem quoque dicenda videtur hominis perfectio, quâ parte cum brutis secundùm gradum sensitivum convenit. Rursùs lib. 1. ejusdem Operis cap. 70. arguit, quia concupiscentia fuit antè peccatum; ideò enim Adam peccavit, quòd appetitus sensitivus ejusdem vetitum fructum concupivit. Prætereà, si concupiscentia est pœna peccati, igitur laudanda est, bona est, honesta est: siquidèm bonum, atque honestum est, peccatorem puniri. Ita arguit apud Augustinum lib. 5. prioris Operis cap. 4. Deniquè exemplo ciborum probat, ejusdem excessum esse culpabilem; nam ut illi boni sunt, malus tamen potest esse illorum usus, ita bona est concupiscentia, licèt malus sit ejusdem abusus. Apud Sanctum Patrem lib. 3. cap. 20. & lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 19. Respondet Augustinus ad primum, concupiscentiam in pecude esse perfectionem, quia est conformis ejusdem naturæ, nec repugnat spiritui in brutis. In homine autem dicit defectum, vitium, ac corruptionem naturæ; undè ait lib. de Pecc. orig. cap. 40. *Tanta namque excellentia est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis natura sit pecoris.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 56. *Sic ergo*, inquit, *in libidine agnosce, & pecoris naturam, & hominis pœnam, si animam non habes Asininam.* Ubi etiam notat, concupiscentiam in brutis non inhiare in prægnantes, & in actus contrà naturam, uti facit in homine; undè pejor longè est in homine libido, quàm in brutis. Ad secundum respondet ibidem negando in terrestri paradiso actum concupiscen-

tiæ præcessisse actum voluntatis comedendi pomum vetitum. Do ejusdem verba: *Præcessit*, inquit, *mala voluntas, quâ serpenti subdolo crederetur, & secuta est mala concupiscentia, quâ cibo inhiaretur illicito. Ac per hoc quamvis jam utraque mala esset, tamen voluntas cupiditatem, non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Ad tertium negat illationem; etenim concupiscentia, prout est pœna, honestè à Deo intenditur, at mala est respectu hominis, cui infligitur; ita mors mala est homini, bona respectu Dei illam decernentis in pœnam peccati. Addit exemplum de cœcitate cordis, quâ Deus utì judex in pœnam præteritorum criminum punit delinquentes, quibus tamen illa est maximum malum, & concludit: *Proindè omnia, quæ pro hâc tuâ cœcâ, & inconsideratâ opinione dixisti, quâ carnis concupiscentiam eo ipso, quòd eam pœnam diximus esse peccati, non solùm non vituperandam, verùm etiam laudandam putasti quamlibet prolixâ disputatione in eo fueris immoratus, evanuisse certissimum est.* Ad quartum respondet idem Augustinus lib. 3. contrà Jul. cap. 20. *Ita enim*, inquit, *non intelligis quid loquaris, ut non vides creaturam panis, & vini non concupiscere adversùs spiritum, sed ipsam potiùs inhonestè à malè utentibus concupisci, & ea forinsecùs in nostrum corpus intrare.* Hinc neminem pudet, in propatulo comedere, utì olim Romanorum mos fuit, at licitè concupiscentiâ palàm uti conjuges erubescunt, ut planè appareat, malam esse concupiscentiam, cùm vel licitus ejusdem usus pudorem incutiat. Videatur Sanctus Pater lib. 1. ad Bonif. cap. 16.

Objiciunt Recentiores contrà eandem Sancti Doctoris sententiam. Motus concupiscentiæ præveniunt rationem, quia sunt antè omnem electionem, ergo concupiscentia non est omnimodè subjecta rationi, cùm habeat motus antè omnem actum illius. Rursùs inquiunt: Homo appetitu rationali fertur in honesta, appetitu sensitivo, seu concupiscentiâ fertur in delectabilia, ergo vehementiori impetu ista inhiat in delectabilia, quàm ille in honesta; siquidèm cùm objecta honesta repræsententur per species alienas, minùs movent, quàm delectabilia, quæ per species proprias de præsenti sensum alliciunt. Denique instant: Nullum, quod est debitum naturæ est amissum per peccatum, atqui est amissa subjectio partis inferioris respectu appetitûs rationalis, igitur ea subjectio non est perfectio debita naturæ. Hæc tamen olim ab Augustino diluta sunt. Respondet ad primum, quòd in pœnam tantùm peccati motus concupiscentiæ præveniunt deliberationem appetitûs rationalis; undè si homo non peccasset, motus appetitûs sensitivi præcessissent quidèm voluntatis actus, non illi quidèm vim inferendo, ac rationem graviori impetu præoccupando, illamque absordendo, utì de facto contingit, sed suaviter alliciendo, quod & in paradiso accidit, ubi *non voluntatem cupiditas duxit, nec præcessit voluntatem, nec restitit voluntati.* Lib. 1. Oper. Imp. cap. 70. Ad secundum negatur consequentia, etenim rectus ordo exigit, ut inferiùs à superiori, non verò superiùs ab inferiori moveatur: Undè optima hominis constitutio petit, ut pars ejusdem superior pleno jure in inferiorem utatur, non verò ut ista illam sibi subjuget, ac supplantet. Pertinet autem ad hominis pœnam, ac miseriam, ut more pecudum fortiùs à delectabili trahatur, quàm ab honesto, & hoc provenit ex ignorantiâ, quod alterum ex peccato originali in humanum genus derivatum vitium est; neque enim si perfectè honestum repræsentaretur voluntati, ab istâ dimitteretur delectabili electo. Itaque in illâ præponderantiâ, & majori vi in trahendo, quæ inest delectabili suprà honestum in statu naturæ lapsæ, pars rebellionis appetitûs sensitivi contrà rationalem consistit. Porrò hæc scribit Augustinus lib. 5. contrà Jul. cap. 3. *Si prudenter hic saperes, profectò esse iniquitatem videres, quâ pars inferior hominis repugnat superiori, atque meliori.* Tertium argumentum nullum est, nam in sententiâ Augustini falsum est, post primum peccatum naturalia mansisse integra, homo enim per peccatum fuit spoliatus gratuitis, & læsus insuper in naturalibus, quod ex parabolâ peregrini Jerichontini Luc. 10. suadetur integro ferè volumine à Florentio Contio Archiepiscopo Thuamensi. Testimonia verò Augustini in eandem rem indicat Pater Macedo in Cortinâ thesi 34. & lib. 4. de Clav. Petri in contr. de Pec. orig. cap. 12. ubi validè pro Sancti Doctoris sententiâ decertat.

Unum obstare videtur, quod acerrimè urgent Recentiores. Etenim damnata est hæc propos. Baii 55. *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.* Quarè potuit Deus condere hominem in statu naturæ puræ subjectum concupiscentiæ, qualis modò nascitur. De his propositionibus Baii variè sentiunt Theologi. Pater Vasquez Magni inter Recentiores nominis 1. 2. disp. 190. cap. 18. proponit verba Bullæ, quæ ejusmodi sunt: *Quas sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquàm nonnullæ aliquo modò sustineri possent, in rigore tamen, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respectivè, & quæcunque super iis verbo, scriptoque emissa præsentium auctoritate damnamus.* De quâ censurâ ita idem judicat. *Multas* ex illis propositionibus *continentes acre judicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantùm, ut scandalo, & offendiculo patentes, & hâc ratione solùm prohiberi, nam & audacia, nimiaque arrogantia in aliorum sententiis malignè vellicandis, et lacerandis non parum scandali afferre solet, à quo docti, & prudentes Theologi in suis scriptis abstinere deberent.* Hæc autem confirmat locupletissimo testimonio Cardinalis Francisci Toleti, qui in causâ Baii Lovanium ab Apostolicâ Sede delegatus fuit. Quarè cùm Baius Pelagianæ hæreseos incusaret asserentes, hominem talem potuisse à Deo creari, qualis modò nascitur, hinc ob infamiæ notam, quam oppositæ sententiæ auctoribus inurebat, ejusdem propositio censuræ subjecta est. Hoc autem patet ex censuris ejusdem, quæ in eadem Bullâ referuntur v. g. propos. 37. ait: *Cum Pelagio sapit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.* Quam sententiam defendit Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. ubi testatur, censuram Baii, non verò assertum esse ab Apostolicâ Sede damnatum, cùm in Arausicano can. 22. dicatur: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Prætereà prop. 13. ita scribitur: *Pelagii sententia est: opus bonum citrà gratiam adoptionis factum, non est regni cœlestis meritorium.* Quarè cùm Lovaniensis Scriptor oppositam sententiam de creatione hominis cum concupiscentiâ ab auctore naturæ insertâ Pelagianismi dubio procul de more incusaret, meritò ob censuram ejusdem propositio utì scandalosa proscripta est. Rursùs in Bullâ Baii propositiones dicuntur damnari *respectivè*, nempè, *in proprio verborum sensu ab assertoribus intento.* Propositio illa 55. damnatur *respectivè* ad propositionem 27. quæ est: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio,*

sed

sed naturalis ejus conditio. Quasi subjectio concupiscentiæ non fuerit ex dono Creatoris, sed ex exigentiâ naturali humanæ substantiæ, tanquàm propria passio ejusdem, quod falsum est. Nam hæc duo distinguenda sunt: Concupiscentiæ subjectionem datam primo homini ex exigentiâ rei creatæ, vel ex purâ putâ decentiâ. Primum enim negatur, alterum à nobis asseritur; & hoc paret ex Augustino scribente lib. 3. contrà Jul. cap. 11. *In naturâ hominis antè peccatum pacem decebat esse, non bellum.* Scio, eundem lib. 2. de Pecc. mer. & rem. cap. 22. hæc scribere de primis parentibus: *Quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversùm se moveri sentiebant. Faciebat quippè hoc* ORDO JUSTITIÆ, *ut quia eorum anima famulum corpus à Domino acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus ejus obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sinè ullâ resistentiâ famulatum.* Ubi nomine justitiæ non rigorosum debitum in naturâ humanâ fundatum intellexit, sed ex decentiâ solius Creatoris derivatum. Rursùs sciendum est, aliquas propositiones æquivocas modò ab Ecclesiâ rejici, modò approbari. Hoc ostendimus lib. 2. Histor. Pelag. cap. 20. de illâ propositione: *Unus è Trinitate passus est*, quam Hormisdas rejecir, at Joannes II. Vigilius, ac Synodus V. uti Catholicam definiverunt. Etenim in sensu Eutychianorum damnata fuit, quasi Verbum in Naturâ Divinâ passum diceretur, & licèt alii adderent *passum carne*; attamen cùm ob affinitatem cum hæresi Eutycheris suspecta esset, jure Sanctus Hormisdas eandem approbare recusavit. Bajus prop. 74. hæc rradidisse dicitur: *Concupiscentia in renatis relapsis in peccatum mortale, in quibus jam dominatur, peccatum est.* Quod falsissimum est; nunquàm enim ipsamet concupiscentia est peccatum, ut ex Tridentinâ Synodo. constat. Quarè propositio illa Baii non solùm ob censuram damnata est, verùm etiam quòd hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicùs sustinent, concupiscentiam esse peccatum, ut pater apud Bellarminum lib. 5. de Amiss. grat. cap. 5. in quo errore prop. 55. Baii, quòd concupiscentiam attinet, fundatur, à cujus tamen damnato sensu longo intervallo distamus; non enim dicimus, Deum non potuisse condere hominem cum concupiscentiâ rebelli, quòd illa sit formaliter peccatum, sed quia licèt ipsa peccatum non sit, est tamen ad peccatum inclinans, & quidèm vehementiùs, quàm quilibet alius habitus vitiosus ab homine contractus. Profectò thesis illa Baii, hominem non potuisse à Deo produci, qualis modò nascitur, juxtà amplam ejusdem expressionem vera est; quis enim dixerit, Deum posse condere hominem cum peccato originali, cum quo modò nascitur? Hoc enim erat illud absurdum, quod Pelagiani contrà Orthodoxos urgebanr, Deum esse auctorem peccati, si eo infectus homo nascebatur. Et quidèm Martinus de Esparzâ insignis nostræ ætatis Theologus quæst. 10. de Gratiâ hæc scribit: *Concupiscentia post peccatum ita est soluta, ut regnet in carne peccati, hoc est, obtineat prædominium adversùs rationem, præponderante ejus inclinatione in malum, atque in perniciem, & damnationem hominis inclinationi rationis superioris in bonum honestum, atque in salutem, & ultimam felicitatem ejusdem hominis. Quod tantum, ac tam grande malum occupationis regni per partem inferiorem adversùs partem superiorem nequaquàm adfuisset in statu puræ naturæ.* Quarè ex hujus Scriptoris sententiâ non potuit condi homo à Deo in statu naturæ puræ cum concupiscentiâ rationi prædominante, atque in eandem vim legislativam exercente, ut ibidem ad 6. loquitur, cùm tamen homo de facto tali concupiscentiæ subjectus nascatur. Hactenus de sensu illius 55. propositionis Baii.

Quæri potest, an Sanctus Doctor admiserit uti possibilem concupiscentiam rationi subjectam, ita ut non secundùm se, sed secundùm prædominium suprà rationem eandem solummodò primo homini in sui conditione inseri potuisse negaverit? Respondeo, Augustinum sensisse, concupiscentiam secundùm se esse vitium, & non solùm esse vitiatam. Ita illam pronunciavit *vitium, quod non est ex Deo* lib. 1. de Nupt. & Conc. cap. 23. Idem habet lib. 2. cap. 34. & passim contrà Pelagianos. Attamen hoc sibi sufficere dicebat, si hæretici saltem concederent, eandem esse vitiatam, indè enim peccati originalis vulnus statìm apparebat. Scribir Sanctus Doctor contrà Julianum lib. 2. proximè laudato cap. ult. *Et si non vult concedere vitium esse libidinem, dicat saltem per illorum hominum inobedientiam etiam ipsum vitium esse carnis concupiscentiam, ut illa, quæ obedienter, & ordinatè moveretur, nunc inobedienter, inordinatèque moveatur &c.* Et lib. 5. contrà Jul. cap. 5. ait: *Sed quod dicis, etiam genitalia servire animi imperio, novam quandam libidinem dicis, aut fortè nimis antiquam, qualis & in paradiso esse potuisset, si nemo peccasset.* Et lib. 2. Oper. Imp. cap. 122. scribit de concupiscentiâ: *Aut ergo nulla ibi erat, aut voluntatem mentis nec præcedebat, nec excedebat.* Idem repetit lib. 4. cap. 56. & lib. 4. prioris oper. cap. 5. & 14. Cæterùm Sancto Doctori constans sententia stetit, nullam fuisse concupiscentiam in primo homine antè peccatum non modò secundùm illam vim tyrannicam suprà rationem, sed nec ullam omninò licet rationi ipsi subjectam. Probatur hoc ex lib. 4. contrà Jul. cap. 11. ubi ait: *Quis enim negat, futurum fuisse concubitum, etiamsi peccatum non præcessisset? sed futurus fuerat, sicut aliis membris, ita etiam genitalibus voluntate motis, non libidine concitatis; aut certè etiam ipsâ libidine, ut non nos de illâ nimiùm contristemus, non qualis nunc est, sed ad nutum voluntatis serviente.* Lege caput 14. Et lib. 5. cap. 7. his adversarios vellicat: *Sed ecce non vobiscum de libidinis absentiâ, præsentiâve contendimus, nec dilectionem, quam debere vos ei videmus, offendimus, saltem ipsam subditè voluntatis imperio in illo felicitatis loco.* De hâc ipsâ re agit Sanctus Doctor lib. 1. ad Bonifacium cap. 17. ubi quatuor modos assignat, quibus nuptiarum fœcunditas perfici potuisset, quorum duo postremi sunt: *Aut tunc ad nutum voluntatis libido consurgeret, quando esse concubitum necessarium casta prudentia præsensisset: aut nullâ omninò existente ibi libidine, ut cætera membra quæque ad opera sua, sic ad opus proprium etiam genitalia jussis volentium sinè ullâ difficultate servissent.* Posteà de his duobus ait: *Duarum verò reliquarum quamlibet elegeritis, non est adversùs vos ullâ contentione laborandum. Etsi enim quartam nolueritis eligere, ubi est omnium obedientia membrorum, sinè ullâ libidine summa tranquillitas, quoniam jam vos ei fecit vestrarum disputationum impetus inimicos, illud vobis saltem placebit, quod tertio loco posuimus.* Legendum est integrum caput, indè enim evidenter colligitur, Sanctum Doctorem censuisse, nullam fuisse in terrestri paradiso concupiscenriam, eamque subjectam voluntari disputationis tantùm gratiâ admisisse, ne adversarios *de illâ nimiùm contristaret*, ut ex eodem proximè recitavimus. Hæc Augustinus de concupiscentiâ scripsit, probans ex illo 1. Jo: 2. 16. *Concupiscentia carnis non est ex Patre.* Quem textum de actibus vetitis

concupiscentiæ Pelagiani interpretabantur. Quam verò absurdam eorundem opinionem Sanctus Pater arbitraretur ex iis, quæ scribit lib. 4. Oper. Imperf. cap. 69. colligitur: *Non igitur*, inquit, *caventur opera mala, nisi frænetur concupiscentia mala, quæ à te HORRENDA IMPUDENTIA, vel potiùs AMENTIA dicitur bona. Nec erubescis, nec horrescis, te ad TANTUM DEDECUS pervenisse, ut nemo liberetur à tuo malo, nisi non consentiat tuo bono. Concupiscentia igitur carnis, quâ cupiuntur, quæ prohibentur, non est à Patre. Frustrà putas, vel potiùs vis putari, ubi hoc Joannes Apostolus dixit, concupiscentiam carnis positam pro luxuriâ. Prorsùs, si non est à Patre luxuria, nec illa est à Patre, cui si consentiatur, concipit, paritque luxuriam. Nam motibus suis quibuslibet obsistere quid conatur quæso, nisi ad luxuriam pervenire? Quomodò ergo est bonum, quæ pervenire conatur ad malum? Quomodò est nostrum bonum, quæ nos ad malum compellit.* Lege ibidem.

§. III.

Utrum Sanctus Augustinus excesserit, deducens peccati originalis reatum ex innumeris humanæ vitæ miseriis? Insigne Divi Thomæ pro Augustinianâ sententiâ testimonium.

PErgo ad alterum Sancti Augustini excessum. Etenim ille, quò Pelagianos confutaret, non solùm è sacris arcanis testimonia petivit, sed ut erat subtili, ac prompto ingenio, rationibus etiam naturali lumine manifestis usus est. Inter cætera argumenta celeberrimum invenit Magnus Doctor, quo peccatum originis persuaderet, deducens nempè illud ab infinitis humanæ vitæ miseriis. Ita appellans illam Ecclesiastici sententiam cap. 40. initio, *Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum*, arguebat, ad salvandam Dei justitiam, aliquod in nascentibus crimen asserendum esse, ne tot miseriis puniri innoxii crederentur. Hoc argumentum ubique in Augustini non dicam libris, sed librorum paginis occurrit. Lib. 6. Oper. Imp. cap. 36. has sententias conglomerat: *Omnis autem pœna hominis, quid est, nisi pœna Dei imaginis, quæ si infertur injustè, profectò à quo infertur injustus est. Quis porrò dubitet, quòd injustè inferatur pœna imagini Dei, nisi hoc culpa meruerit?* Et cap. 27. *Justus est Deus, quod assiduè contrà te dicis, & nescis, justus est, inquam, Deus, & ideò nascentes nec faceret, nec fieri sineret miseros, nisi nosset reos.* Item: *Ipsi nullum, sicut putatis, trahentes peccatum immeritas, si hoc ita est, procul dubio sustinent pœnas. Ubi est justitia Dei, quam si cogitares, nunquàm crederes, sinè ullo merito peccati originalis tam miseros esse nascentes.*

Respondet Moraines disp. 13. num. 106. Augustinum à miseriis vitæ humanæ peccatum originale probantem *excessisse videlicet fervore disputationis abreptum, & odio hæresis Pelagianæ ad contrarium extremum declinasse, neque hac in parte doctrinam ejus approbasse Ecclesiam*. Placet, quòd non dixit *interdùm* declinasse ad extremum, ubique enim declinasse dicendus esset, nam illud argumentum *tam sæpè dictum, sæpiusque dicendum* vocat cap. 23. lib. 6. laudati. Quarè Augustinus sciens, prudens, volens eâ ratione usus est, non disputationis æstu, ac furore percitus, ut adversarii opponunt. Imò Pelagiani idem argumentum evadere totis viribus conati sunt, ut patet ex Juliano libro eodem cap. 25. ubi Augustinianam ratiocinationem irridens: *Verùm quid nos*, inquit, *tam obstipæ veritatis solius rationem sequendam putamus, cùm inimicorum nostrorum phalanx ipsis innitatur rerum periculis, & insurgat in nos ærumnarum inimica suffragius; vult quippè pudore cocuntis, dolore parientis, sudore laborantis transmissionem culparum, & pœnarum in fœmina comprobare, ut his videlicet signis difficilium partuum, agricolarum sudantium, & divisorum novalium crimen naturale credatur, cujus merito per tot incommoda genus exerceatur humanum.* Igitur de hoc argumento Pelagianos inter, ac Augustinum ex proposito controversia fuit, cùm præsertim Augustinus omnia solverit, quæ ad illud infringendum Julianus opposuit, ut palàm fit ex libro sexto operis laudati. Quod verò scribunt, Ecclesiam hac in re non approbasse Augustini doctrinam, ipsorum eruditionem pandit, qui eandem & Romani Pontificis, & Synodorum decretis consecratam fuisse non animadvertunt. Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ 7. ad Episcopos per Picenum contrà Senecam quendam Pelagianum eodem Augustini argumento utitur ad probandum originale peccatum: *Ideò*, inquit, *de felicitatis suæ claritate seclusus, atque ad spinas, & tribulos, miseriasque multiplices cœlesti voce damnatus est, quæ utique pœna justi judicii tam gravis, & aspera in bono perseveranti nullatenùs esset inflicta, & NISI MALO NON CONVENIENTER ILLATA probaretur.* En Augustini voces fideli Echo redditas ab Apostolicâ Sede. Sed hoc ipsum Synodus Patrum Africanorum in Sardiniâ exulum in libro de Incarnatione, & Gratiâ cap. 14 docet: *Si qui ergo*, inquiunt, *mortem solam, ut non etiam peccatum ex homine primo transiisse in genus humanum nituntur asserere, mirum si non intelligunt, quibus sententiæ suæ laqueis obligentur. Primò quia Deum dicunt injustum in eo, quod mori faciat parvulos, quos nullâ volunt isti originalis peccati contagione pollutos.* Item: *Quâ igitur justitiâ Deus justus infantibus sinè peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœnæ non invenit causam? &c.* Præterea Synodus II. Arausicanâ can. 2. ait: *Si quis soli Adæ prævaricationem suam, & non ejus propagini asserit nocuisse, aut certè mortem tantùm corporis, quæ pœna peccati est, non autem & peccatum, quod mors est animæ, per unum hominem in omne genus humanum transisse testatur, injustitiam Deo dabit.* Igitur qui maximam miseriarum, nempè mortem sinè peccato homini accidere dicit, injustum facit Deum, quod est Sancti Augustini argumentum. Hunc textum Arausicanum nonnulli videre, quarè respondent, mortem sub ratione pœnæ non potuisse infligi homini sinè culpâ citrà Dei injustitiam, at potuisse Deum citrà injustitiam condere genus humanum in statu naturæ puræ sinè immortalitatis dono morti naturali subjectum. Sed hæc responsio nulla est: Nam Pelagiani dicebant, mortem esse naturalem homini ex ejusdem corporeâ compositione, nec illi tanquàm pœnam infligi, contrà quos ex Augustino colligit Arausicanâ Synodus, si mors corporis sinè peccato transiit in posteros, Deum fieri à Pelagianis injustum. Quòd enim mors esset malum sub ratione pœnæ, erat consequentia illata contrà hæreticos, quâ talis enim supponit necessariò peccatum, à quo per denominationem extrinsecam dicitur pœnalis. At Patres ex ipsâ gravitate mortis, ac cæterarum illam præcedentium miseriarum malum esse illam gravissimum urgebant, ut inferrent, non nisi in pœnam potuisse justè infligi, alias supposuissent in antecedente, quod erat à Pelagianis absolutè negatum.

Subscribunt eidem argumento alii Patres. Sanctus Prosper contrà Collat. cap. 20. *Nimis enim impium est*

eſt hoc de Dei ſentire juſtitiâ, quòd à prævaricatione liberos cum reis voluerit eſſe damnatos. Patet ergo culpa, ubi non latet pœna, & ſocietas peccati convincitur de communione ſupplicii, ut quod eſt humanæ miſeriæ, non de inſtitutione creatoris, ſed de retributione ſit judicis. Divus Anſelmus lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 13. *Eâ ipsâ ratione*, inquit, *quâ non debuit Deus Adam facere niſi juſtum, nec aliquo debito, ſivè incommodo gravatum, apertè mens rationalis cognoſcit eum, quem ſimiliter propriâ voluntate, & virtute procreavit alicui malo ſubditum fieri non debere, quoniam nimìs inconveniens eſt omnipotenti, ac ſapienti Dei bonitati, talem facere rationalem creaturam ſolâ propriâ voluntate de materiâ, in quâ nullum eſt peccatum.* Item lib. 2. *Cur homo Deus* cap. 2. ait: *Sapientiæ, & juſtitiæ repugnat, ut cogeret mortem pati ſinè culpâ, quem juſtum fecerat ad æternam beatitudinem.* Prætereà antiquiſſimus auctor Hypognoſticon lib. 2. initio eodem modo diſcurrit: *Hac nos pœnæ ſententiâ colligatos ipſa ſibi humana natura totum per Orbem terrarum diffuſa teſtimonium perhibet, dum ſe paternis cruciatibus ſanctæ legis teſtimonio pervidet laborare. Quod quâ juſtitiâ, ſi hæredes parentum peccati non ſumus, patimur?* Lege ibi plura. Rursùs lib. 5. inter cætera ait: *Secundùm errorem veſtrum Deus, qui talem fecit naturam, ut pœnalibus anima paſſionibus convexetur, crudelis eſt, aut certè injuſtus, ut innocentiam ſanctam, & nullius penitùs erroris obnoxiam tantis permittat urgeri periculis, & in ipſis nonnunquàm vitâ privari.* Et quidèm Auguſtinus lib. 4. contrà Jul. cap. 12. referens ſententias eorum, qui neſcientes originale peccatum ex miſeriis hominum Dei æquitatem accuſarunt, ait, illos rem vidiſſe, cauſam neſciviſſe, cùm alii in vitâ ſuperiore peccaſſe animas dicerent; undè ad miſerias ſubeundas in pœnam naſci iterùm cogebantur, de quibus in fine ejuſdem libri eruditè diſcurrit. Ex quibus patet, Philoſophos pleroſque lumine naturali cognoviſſe, hominem innocentem injuſtè tantis miſeriis affligi. Quarè argumentum illud Auguſtini ad ſtabiliendum peccatum originis non ſolùm probatum fuit Eccleſiæ, verùm etiam ipſis gentilibus, quoad reatum ſaltem peccati, adeò vel ſolo lumine naturali eſt manifeſtum, atque apertiſſimum. Undè Magnus ille Bellarminus cùm pro oppoſitâ ſententiâ plura adduxiſſet lib. 6. de Amiſs. grat. cap. 15. in fine hæc doctiſſimè juxtà, ac ſincerè ſcripſit: *Omninò enim veriſimile eſt, non fuiſſe Deum Optimum, & noſtri generis amantiſſimum conditurum hominem tam miſerum, quàm nunc eſt, niſi peccati noſtri magnitudo tale ſupplicium meruiſſet.* Quæ confirmat opinione Ethnicorum ex Auguſtino citato. Itaque quod ex amore erga homines, & ſuâ ipſius bonitate nunquàm Deum facturum fuiſſe Bellarminus docuit, id Auguſtinus cum tot Patribus ex Dei juſtitiâ fieri non poſſe affirmavit. Quod ſi Recentiores & Gelaſii, & aliorum veteris Eccleſiæ Auctorum teſtimonia aliquâ interpretatione adhibitâ utcunque explicare conabuntur, idem precamur erga Auguſtinum faciant, cujus unius vocibus illi locuti ſunt. At ſi cæteros etiam æſtu diſputationis abreptos veritatis metam exceſſiſſe pronunciabunt, eorum voces ſurdâ aure præteribimus, Auguſtino tot teſtibus doctiſſimis, ac ſanctiſſimis aſtipulantibus. Neque inſtent damnatam eſſe, hanc Baii propoſitionem: *Non potuiſſe Deum condere ab initio hominem, qualis modò naſcitur.* Nam reponitur cum Gregorio Ariminenſi 1. diſt. 42. quæſt. 1. art. 2. ad arg. con. 2. concl. *Deus non poteſt de juſtitiâ, quæ poteſt de potentiâ.* Ita nulla eſt impoſſibilitas, Judam in cœlum trahi, ſed id contrà Dei juſtitiam eſt. Quarè licèt ſit poſſibile potentiæ, non eſt poſſibile juſtitiæ, talem condi hominem, qualis modò naſcitur; in primo verò tantùm ſenſu qui negat, cum damnatâ Baii propoſitione ſentit. Et certè, utì ſuperiùs dicebamus, Deus ab initio non potuit condere hominem cum peccato originali, cum quo modò naſcitur. Alius ergo debet eſſe illius propoſitionis damnatæ ſenſus, quâ de re plura §. ſuperiori dicta ſunt, quæ iterùm repetere non vacat.

Hoc igitur Sancti Auguſtini argumento & Apoſtolica Sedes, & tot Patres uſi ſunt, ac præſertìm utraque Synodus & Sardinienſis, & Arauſicanâ, ut jam ſatis pateat Morainii ignorantia, aut temeritas, qui vel id ignoravit, vel unà cum Auguſtino tot, tantoſque Patres exceſsûs crimine involvit. Sed age, cum homine Scholaſtico omnium Scholaſticorum Principis teſtimonio pugnemus. Is eſt Magnus Auguſtini diſcipulus, ac nobiliſſimæ Scholæ Maximus Magiſter Sanctus Thomas, qui ſcribit, Auguſtinum SATIS PROBABILITER ex miſeriis vitæ humanæ peccatum originale deduxiſſe. Igitur Angelicus Præceptor 4. con. Gentes cap. 52. initio docet, miſerias humanæ naturæ eſſe quædam probabilia ſigna peccati originalis, & ſubdit: *Poſſet tamen aliquis dicere, hujuſmodi defectus tam corporales, quàm ſpirituales non eſſe pœnales, ſed naturales defectus ex neceſſitate materiæ conſequentes: Neceſſe eſt enim corpus humanum, cùm ſit ex contrariis compoſitum, corruptibile eſſe, & ſenſibilem appetitum in ea, quæ ſunt ſecundùm ſenſum delectabilia, moveri, quæ interdùm ſunt contraria rationi &c.* Quæ ipſiſſima eſt reſponſio, quam Recentiores argumento Sancti Auguſtini applicant. Verùm ſtatìm illam infringit Angelicus his verbis: *Sed tamen ſi quis rectè conſideret,* SATIS PROBABILITER *poterit æſtimare, divinâ providentiâ ſuppoſitâ, quæ ſingulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quòd Deus ſuperiorem naturam inferiori ad hoc conjunxit, ut ei dominaretur; & ſi quod hujus dominii impedimentum ex defectu naturæ contingeret, ejus ſpeciali, & ſupernaturali beneficio tolleretur, ut ſcilicet cùm anima rationalis ſit altioris naturæ, quàm corpus, tali conditione credatur corpori eſſe conjuncta, quòd in corpore aliquid eſſe non poſſit contrarium animæ, per quam corpus vivit.* In quam rem cùm nonnulla alia dixiſſet concludit: *Sic igitur hujuſmodi defectus quamvìs naturales homini videantur, abſolutè conſiderando humanam naturam ex parte ejus, quod eſt in eâ inferius, tamen conſiderando divinam providentiam, & dignitatem ſuperioris partis humanæ naturæ,* SATIS PROBABILITER *probari poteſt, hujuſmodi defectus eſſe pœnales, & ſic colligi poteſt, humanum genus peccato aliquo eſſe infectum.* Hæc Sanctus Thomas, quem cùm tot ſapientiſſimi, ac ſubtiliſſimi Doctores ſequantur, jam videtis quos, quantoſve aſſeclas habet illa Auguſtini ex miſeriis humanæ vitæ peccati originalis *ſatis probabiliter* poſita illatio. Sed nec defuere Scriptores è Societate, qui Auguſtino eâ in ſententiâ manus darent; unus audiatur Joannes Bagocius lib. 5. demon. dogm. Chriſt. diſp. 8. cap. 5. ſect. 2. in titulo quærit: *An foret injuſtus Deus, ſi cogeret hominem ſinè reatu culpæ mori?* Reſpondet: *Sanctus Auguſtinus, & alii ejus diſcipuli, ipſique Patres canonum Arauſicanæ Synodi ajunt, Deum non potuiſſe hominem niſi culpæ reum neceſſitati moriendi addicere, voluntque, ſi id Deus faceret, fore injuſtum, quia pœnam non merenti infligeret.* Et cap. 7. ſect. 3. ait: *Fateor quoque Deum de potentiâ per bonitatem, & ſapientiam ordinatâ nullo peccato permiſſo, non potuiſſe velle hominem morti obnoxium,*

& cum

& cum pravitate concupiscentiæ carnalis creare. Hæc ille non exiguæ inter Recentiores famæ, qui posteà insignibus Thomæ Augustini nominibus assumptis contrà Jansenium scripsit.

§. IV.

An Sanctus Augustinus disputans de virtutibus infidelium excesserit?

IDem Morainius rigidiorem existimans Sancti Doctoris sententiam de virtutibus infidelium hæc scribit disp. 19. num. 35. *Dicit disputando contrà Pelagianos, qui cùm nimis extollerent vires naturales liberi arbitrii, affirmarentque, sufficere sinè gratiâ non modò ad virtutes naturales quascunque, sed etiam ad salutem, Augustinus ut illos ab eo errore abducat, in contrarium extremum æstu disputationis abripi interdùm videtur.* Sed eundem lapidem hìc censor offendit, nam de virtutibus infidelium non æstu disputationis impulsus Sanctus Doctor disseruit, sed ab adversariis in eam arenam provocatus, libenter, & animosè descendit. Etenim Pelagiani, ut probarent, posse hominem sinè gratiâ benè operari, exempla infidelium producebant, quos asserebant sinè Dei gratiâ pluribus virtutibus floruisse. Audiatur Sanctus Pater lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *Soletis enim negantes Dei dona esse virtutes, quibus rectè vivitur, & eas naturæ, voluntatique humanæ, non gratiæ Dei tribuentes, hoc uti argumento, quòd eas nonnunquàm habeant infideles &c.* At Augustinus ibidem per septingentos, & ampliùs versus probat, virtutes infidelium habuisse bonitatem tantùm civilem, ac fuisse specie tenùs apud homines laudabiles, illo præsertim ad Romanos 14. testimonio usus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Undè cùm de operibus infidelium tanto labore, ac studio Augustinus cum Pelagianis disputaverit, ac ibidem omnem adversariis aditum subtilissimis argumentis præcluserit, non æstu disputationis id protulit, sed post longam rei difficillimæ meditationem, ac seriam quæstionis totius considerationem. Duo autem Sanctus Doctor asseruit: Primùm, nullas in infidelibus ex solius liberi arbitrii viribus virtutes reperiri: alterum, si quæ in eisdem virtutes fuerint, easdem nequaquàm ipsorum voluntati, sed divinæ gratiæ adscribendas esse. Scio, plerosque Scholasticos, quod primum illud attinet, ab Augustini sententiâ recessisse. Illi autem juxtà Aristotelis Ethicam de virtutibus disputarunt, cùm tamen Philosophos humanæ naturæ debilitas ex originali labe derivata latuerit, ac in summi boni cognitione longiùs à veritate exorbitaverint. At Augustinus ex sacris literis, nec non excelsiori, ac subtiliori Theologiâ suam ipsius sententiam deduxit. In eo verò Augustinianæ sententiæ cardo versatur, quòd virtutes à vitiis non officio, sed fine discernuntur. Audiatur Augustinus lib. 4. laudato contrà Julianum: *Noveris itaque,* inquit, *non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem, quod faciendum est: finis verò propter quod faciendum est. Cùm itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur.* Hoc probat ibidem exemplo avarorum, qui virtutibus moralibus studere se fingunt, quæ tamen in vitia desinunt, quòd avaritiæ ancillantur. Undè non est attendenda sola substantia operis in speciem boni ex objecto, sed finis quoque considerandus venit, propter quem idem opus elicitur. His autem fusiùs ibidem ab Augustino probatis, idem conatur evincere, in infidelibus non fuisse veras virtutes, quia easdem humanæ laudi, ac gloriæ subjiciebant, quâ ratione in vitia vertebantur, utpotè quæ superbiæ inservirent. Hæc scribit lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *An fortè,* inquit, *& istis, qui exhibuerunt terrenæ patriæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili non verâ, sed verisimili dæmonibus, vel humanæ gloriæ servierunt &c.* Et anteà dixerat: *Bonum est enim, ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quàm Dei facit, non benè bonum facit, quia non bonus facit, quod non bonâ voluntate facit.* Hinc cùm Julianus ibidem objecisset: *Si gentilis nudum operuerit, nunquid quia non est ex fide, peccatum est?* Respondet Augustinus: *Prorsùs inquantum non est ex fide, peccatum est, non quia per seipsum factum, quod est nudum operire, peccatum est, sed de tali opere non in Domino gloriari, solus impius negat esse peccatum.* In quam rem plura ibi subtiliter, & acutè congerit.

Hæc quidèm certa sunt, nam à nullo viro Catholico in dubium vocari potest, actus morales humanæ gloriæ inservientes, licèt alias ex objecto boni sint, ex pravâ tamen intentione vitiari, sicuti actus in speciem boni Epicureorum à virtutibus degenerabant, quia sectæ magister easdem virtutes, ut ibidem ait Augustinus, *inducit voluptatis ancillas.* Opponunt tamen contrariæ sententiæ auctores, posse hominem infidelem elicere actus virtutis ob solam ipsiusmet operis honestatem, nullam indè ab aliis laudem captare desiderans; siquidèm cùm bonum honestum sit intrà objectum voluntatis, illud propter se præcisè à voluntate appeti potest. Verùm Augustinus miro ingenii acumine hanc responsionem infregit lib. 4. contrà Jul. cap. 3. hæc scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitus merita naturarum, rationali mente præstantius. Undè fit consequens, ut mens bona magis sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quàm qualibet alia creatura. Quam verò periculosè, imò perniciosè sibi placeat, cùm per hoc tumescit typho, & morbo inflationis extollitur, quamdiu non videt, sicut videbit in fine, summum illud, & immutabile bonum, in cujus comparatione se spernat, sibique illius charitate vilescat &c.* Conformia his tradit lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. *Proindè,* inquit, *virtutes,* quas humana mens *sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitiis ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsæ vitia sunt potiùs, quàm virtutes. Nam licèt à quibusdam tunc veræ, & honestæ putentur esse virtutes, cum* AD SE IPSAS REFERUNTUR, *nec propter aliud expetuntur, etiam tunc inflatæ, ac superbæ sunt: & ideò non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Itaque cum virtus etiam ob sui tantùm honestatem appetitur, facit, ut illam prosequens, atque assequens sibi complaceat in suo opere, ac philautiæ vitio laboret. Quarè sicutì honestè operans, ut aliis placeat, ac laudetur ab aliis, peccat peccato inanis gloriæ, ita paritèr qui honestè operatur complacens sibi, ac in se ipso gloriatus, reus est philautiæ. Hinc dixit 1. Cor. 8
Apostolus *scientia inflat.* Eò enim ipso, quòd homo cognoscit se virtute præditum, semet delectatur, cæteris se præponit, ac in se ipso, non in Domino gloriatur. Est autem primus ad superbiam gradus, se pluris, quàm alios facere, ac virtutem sibi, non Deo acceptam ferre. Illud autem Augustini pronunciatum, nempè virtutem, cùm ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philautiâ vitiari,

probatur

probatur fusè ab eodem Sancto Doctore Serm. 13. de Verb. Apoſt. exemplo Stoicorum, qui ſectabantur virtutem propter ſe ipſam, eorundem tamen virtutes ſuperbiæ ancillabantur. Ibi autem introducit Paulum Athenis cum Stoicis, & Epicureis colloquentem (Dicitur enim Act. 17. *Quidam autem Epicurei, & Stoici Philoſophi diſſerebant cum eo*) inter alia ſcribit: *Dicebat Epicureus: Beatus cujus eſt in fructu voluptas carnis ejus. Dicebat Stoicus: Imò beatus cujus eſt in fructu virtus animi ejus. Dicebat Apoſtolus: Beatus cujus eſt nomen Domini ſpes ejus. Errat Epicureus; falſum eſt enim, eſſe hominem beatum, cujus eſt in fructu voluptas carnis ejus. Fallitur & Stoicus; falſum enim eſt, & omninò mendoſiſſimum, beatum eſſe hominem, cujus eſt in fructu virtus animi ejus.* Profectò an virtus propter ſui tantùm honeſtatem intenta inflet habentem, ac philautiam cauſet, tam claro exemplo maniſeſtè patet. Undè quicquid ſit de re ſpeculativè conſideratâ, in praxi Auguſtini ſententia vera eſt. Porrò tanta erat Stoicorum ſuperbia, ut ad virtutem capeſſendam divino nos auxilio indigere ſtultiſſimè pernegarent. Eorum verba recitavimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 1. ubi etiam probavimus, ſuperbiam Pelagianorum, quâ divinæ gratiæ neceſſitatem inficiabantur, ex Stoicorum dogmate derivaſſe. Egregiè Sanctus Doctor contrà Pelagianos ſermone eodem 13. dixit: *Tu te vis agere, à te ipſo vis agi ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodeſt, quia non eris Epicureus, & eris Stoicus?* Idem Magnus Magiſter lib. 5. de Civit. Dei cap. 20. cùm dixiſſet, quoſdam Philoſophos ad Epicuri turpitudinem demonſtrandam, aſſabrè in tabulâ pinxiſſe voluptatem in regali ſellâ tanquàm Reginam conſidentem, virtutes verò eidem pro obſequio adſtantes, ejuſque nutum obſervantes, ut quod illa imperaret, promptiſſimè exequerentur, hæc addit: *Nihil hâc picturâ dicunt eſſe ignominioſius, & deformius.* Poſteà autem his Stoicos vellicat: *Sed non exiſtimo, ſatis debiti decoris eſſe picturam, ſi etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ ſerviant. Licèt enim iſta gloria delicata mulier non ſit, inflata tamen eſt, & multum inanitatis habet.* Indè Recentiorum reſponſionem præoccupans addit: *Nec illi ſe ab iſtâ defendere'nt fœditate, qui cùm aliena ſpernant judicia, velut gloriæ contemptores, ſibi ſapientes videntur*, & SIBI PLACENT *Nam eorum virtus, ſi tamen ulla eſt, alio modo quodam* HUMANÆ SUBDITUR LAUDI; *Neque enim ipſe, qui ſibi placet, homo non eſt.* Hæc ipſa confirmantur exemplo Angelorum reproborum, ac primorum parentum, quorum lapſus ex philautiâ ortum duxit. Scribit Sanctus Proſper ad Demetriadem: *Hæc ſuperbia à Diabolo ſumpſit exordium, qui quoniam ſuâ, quam à Creatore acceperat, potentiâ, & dignitate* SIBI PLACUIT *&c. à cæleſti ſublimitate dejectus eſt.* Et de homine dixit Auguſtinus lib. 10. de Civit. Dei cap. 13. *Diabolus hominem non cepiſſet, niſi jam ille* SIBI IPSE PLACERE *cæpiſſet.* Hinc idem acutè ſcribit lib. 14. ejuſdem operis cap. 28. *Fecerunt itaque civitates duas amores duo, terrenam ſcilicet amor ſui uſque ad contemptum Dei: cæleſtem verò amor Dei uſque ad contemptum ſui. Denique illa in ſe ipſa, hæc in Domino gloriatur &c.* Quarè ab amore ſui initium ſuperbia ſumit, quæ virtutum omnium venenum eſt, ſolius divinæ gratiæ antidoto expellendum. Hæc autem validè probant, virtutem etiam propter ſe ipſam intentam inflare, cujus ratio eſt, quia quilibet amore naturali diligit ſe, & quo plura in ſe bona conſpicit, plus ſibi complacet; undè præ aliis ſe æſtimat, & philautiâ intumeſcit, ac velutì Narciſſus ſuâmet pulchritudine rapitur. Unum autem contrariæ ſententiæ Auctores opponere poſſent, optimè hucuſque dicta concludere, ſi eliciens actus honeſtos, indè apud ſemetipſum inani complacentiâ turgeſcat; at fieri poſſe, ut quis honeſtè operetur, v. g. det eleemoſinam pauperi, ac ſtatim ejuſdem mens aliò avocetur, in quo caſu neque apud ſemetipſum de bono opere per actum reflexum gloriabitur. Fateor quidèm, ſi ſtatim mens aliò à novo objecto trahatur, fieri poſſe, ut nullâ, apud ſeipſum gloriâ, vel jactantiâ titilletur: at id per accidens contingit. Nam agens morale debet conſiderare, an rectè operatus ſit, an optimè ſe habeat erga ſuum finem ex illâ actione: Quæ quidèm conſiderans, amat ſuum opus, ac in ſe ipſo gloriatur. Cenſeo tamen, hæc opera bona non fuiſſe facta ab infidelibus ſuis ipſorum viribus derelictis, ſed præmunitis ſpecialibus divinæ gratiæ auxiliis, quibus fortè aliquando factum eſt, ut rectè operantes novo propoſito objecto de bono opere minimè gloriarentur. Etenim cùm adeò facilis, imò cùm irreparabilis ſit caſus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nullâ ex opere bono ſuperbiâ intumuere. Videò, hanc doctrinam diſertè tradi à Ripalda celebri inter Recentiores Theologo, qui diſp. 20. ſect. 6. num. 25. ait: *Rectè dicitur, voluntatem in hoc ordine providentiæ deſtitutam auxilio gratiæ, ſuiſque viribus relictam, ſolùm poſſe ſuperbiam, & peccatum.* Quæ pluribus ibidem proſequitur, laudans præſertim hanc S. ncti Doctoris ſententiam: *Liberum arbitrium deſertum à divino adjutorio, quâ libet ſcientiâ legis excellat, nullo modo habet juſtitiæ ſoliditatem, ſed inflationem impiæ ſuperbiæ.* Igitur ubi ex opere bono nulla ſuperbia in animo erumpit, divinæ gratiæ auxilium præſtò eſt.

Quòd autem infideles ex ſpeciali gratiæ auxilio quandoque benè operati fuerint, probatur ex libro 1. ad Bonif. cap. 10. ubi Auguſtinus lenitatem in Aſſueri Regis animo repentè natam gratiæ adſcribit: *Cor regis*, inquit de Deo, *antequàm mulieris ſermonem poſcentis audiſſet, occultiſſimâ, & efficaciſſimâ poteſtate convertit, & tranſtulit ab indignatione ad lenitatem, hoc eſt, à voluntate lædendi ad voluntatem favendi.* Idem repetit lib. de Grat. Chriſti cap. 24. Prætereà Epiſtolâ 130. continentiam Polemonis Philoſophi divinæ gratiæ deputandam ſcribit: *Tamen*, ait, *ne id ipſum quidèm, quod melius in eo factum eſt, humano operi tribuerim, ſed divino.* Hoc tamen ex Auguſtino obſervandum eſt, actus bonos infidelium ex divinâ gratiâ derivatos ex ſubſecutâ pravâ operum circumſtantiâ ut plurimùm vitiari, ac amittere bonitatem, quam in ſua ipſorum productione ex Dei munere habebant. Hoc deduco ex Auguſtino lib. 4. contrà Jul. cap. 3. hæc ſcribente: *Ex quo colligitur, etiam ipſa bona opera, quæ faciunt infideles non ipſorum eſſe, ſed illius, qui benè utitur malis. Ipſorum autem eſſe peccata, quibus & BONA MALE' faciunt, quia ea non fideli, ſed infideli, hoc eſt, ſtultâ & noxiâ faciunt voluntate. Qualis voluntas nullo Chriſtiano dubitante arbor eſt mala, quæ facere non poteſt, niſi fructus malos, id eſt, ſola peccata: Omne enim, velis nolis, quod non eſt ex fide peccatum eſt.* Vult enim Auguſtinus, voluntatem ſolâ fide dirigi ad faciendum opus cum debitâ circumſtantiâ relationis in Deum ultimum finem. Hinc ſuperiùs ibidem dixerat: *Cum non ad ſuum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipſo mali his utentes efficiuntur injuſti, ſi quas virtutes habent, veras non habent, ac per hoc nec continentia, ſive pudicitia vera virtus eſt impiorum.* In hoc verò capite defendit Sanctus Doctor ab

objec-

objectis Juliani id, quod scripserat lib. 1. de Nupt. & Concup. cap. 3. ubi cùm dixisset, continentiam esse donum Dei, ait: *Quid ergo dicimus, quando & in quibusdam impiis invenitur pudicitia conjugalis? Utrum eò peccare dicendi sunt, quòd dono Dei malè utantur, non id referentes ad cultum ejus, à quo acceperunt? An fortè nec dona Dei putanda sunt ista, quando hæc infideles agunt, secundùm Apostoli sententiam dicentis: Omne quod non est ex fide, peccatum est?* Hoc secundum ibidem eligit dicens: *Quis audeat dicere, donum Dei esse peccatum?* Et cùm præmisisset, bona naturalia animæ, & corporis, cum quibus infideles nascuntur, esse dona Dei, hæc addit: *De iis autem, quæ faciunt, dictum est: Omne, quod non est ex fide peccatum est. Cùm igitur faciunt hæc homines sinè fide, quæ videntur ad conjugalem pudicitiam pertinere, sivè hominibus placere quærentes, vel SIBI, vel aliis, sivè in his rebus, quas vitiosè concupiscunt, humanas molestias devitantes, sivè Dæmonibus servientes, non peccata coercent, sed aliis peccatis alia peccata vincunt. Absit ergo pudicum veraciter dici, qui non propter Deum verum fidem connubii præstat uxori.* In laudato verò capite tertio contrà Julianum fusissimè hanc suam sententiam vindicat ab argumentis, quæ plura contrà eandem hæreticus urget, ubi sui constans, negat, veram pudicitiam fuisse in Gentilibus.

Scio nonnullos asserere, Augustinum dixisse, illa opera esse peccata, quæ in Deum ultimum finem non referuntur positivè, non autem negativè; exempli gratiâ, qui continens est, ut sibi, vel aliis placeat gloriam apud se, vel alios quærens, peccat, quia inanem gloriam positivè sibi finem illius pudicitiæ destinat, & tunc positivè illud opus deviat à Deo tanquàm ultimo fine. At si continentiæ propositum eliciat, motus honestate tantùm operis, nec in eodem apud se, vel apud alios gloriatus, tunc ille actus negativè Deum non respicit tanquàm ultimum finem, ex nullâ tamen parte vitiosus apparet. Hæc doctrina admitti potest, præsertìm, quia Sanctus Doctor indè virtutes Gentilium vitiari docuit, quòd iidem de illis vel apud se, vel apud alios gloriam quærerent. Hæc enim intelligenda sunt de actibus virtutum per accidens non vitiatis, utì in primâ statìm eorundem productione contingere diximus. Nam si quis eundem actum virtutis frequentet, eique impensiùs studeat, v. g. pudicitiæ conjugali, sinè speciali Dei auxilio non potest à philautiâ, vel inani apud alios gloriâ temperare. Undè rectè ob hanc rationem dixit Sanctus Doctor, infideles non posse habere veras virtutes, illâ præcipuè Apostoli sententiâ motus: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Moraines scribit, hæc verba Pauli *perperàm* ab Augustino intellecta fuisse, at Sancti Patris interpretationem Apostolicæ Sedi, & Catholicæ Ecclesiæ probatam fuisse ostendam inferiùs cap. 4. §. 5. Hinc idem Augustinus lib. de Prædest. Sanctor. cap. 7. tradit, bona opera Cornelii Act. 10. à fide in Deum processisse: *Cujus*, inquit, *acceptæ sunt eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequàm credidisset in Christum, nec tamen sinè aliquâ fide donabat, & orabat. Nam quomodò invocabat, in quem non crediderat?* Ex quibus patet, ad referenda opera bona in Deum non requiri fidem in Christum, sed satìs esse fidem in Deum: imò solam fidem etiam acquisitam sufficere colligitur ex libro de Patientiâ cap. 26. & 27. ubi Schismaticorum patientiam & bonam esse, & laudandam scribit, cujus verba paulò post referemus. Video tamen, Sanctum Doctorem unum actum bonum sinè gratiâ in infidelibus,

& cæteris hominibus concedere; nempè illum, quo homo appetit summum bonum. In Enchir. cap. 25. ait: *Quæ tamen natura in malis suis non potuit amittere beatitudinis appetitum.* Idem habet cap. 125. & lib. 4. contrà Jul. cap. 3. *Neque enim*, inquit, *omnes homines naturali instinctu immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus.* At ob ignorantiam ex peccato originali contractam, nescit homo suis viribus relictus in quonam beatitudo, & felicitas vera sita sit, undè tot de summo bono philosophorum sententiæ emerserunt. Solâ autem fide revelatum est, Deum clarè visum esse summum hominis bonum, cujus unius possessione fit beatus.

Hæc Augustini sententia fuit de operibus infidelium, quam & Patres, ac nobilissimi Doctores secuti sunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de jejunio Pentecostes ait: *Apud ipsos paganos sunt quædam vana jejunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides sanctificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit jejunantem. Undè quia extrà Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Idem asserit Bonifacius II. in Epistolâ ad Sanctum Cæsarium Arelatensem, & Sanctus Fulgentius cum Synodo Byzacenorum Patrum in Sardiniâ exulum, quorum verba recitabimus inferiùs cap. 4. §. 5. Sanctus Prosper in Epistolâ ad Rufinum ait: *Omne, quòd non est ex fide, peccatum est: ut scilicet intelligat, justitiam infidelium non esse justitiam, quia sordet natura sinè gratiâ.* Et in Carmine contrà Ingratos cap. 16. canit:

Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ
Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.

Julianus Pomerius Sancti Cæsarii Arelatensis Magister, cujus libros laudat Sanctus Isidorus, utì diximus lib. 2. Hist. Pel. cap. 14. lib. 3. de Vitâ Contemplat. cap. 1. Augustini sententiam plenam exscribit: *Hæc*, inquit, *etsi possunt humano ingenio discerni, tamen sinè dono Dei, quantùm mihi videtur, nec virtutes possunt appeti, vel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt vitia virtutes imitantia, declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiamsi sunt aliquas per corpus operati virtutes: quòd eas nec à Deo suo se accepisse crediderint, nec ad eum, qui est finis omnium bonorum, referre voluerint. Et quid dico, nihil eis profuerunt: imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Legatur totum caput, ubi fusiùs eandem doctrinam explanat. Cassiodorus, & vulgò etiam cæteri hosce libros adscribunt Sancto Prospero, quâ de re in Historiâ Pelagianâ pluribus disseruimus. In eadem sententiâ fuit Beda in Præfat. ad Cant. ubi Pelagii sententiam de philosophorum virtutibus impugnat inquiens: *Quod ergo dicit, multos philosophorum patientiam, castitatem, modestiam, aliasque de naturæ bono habere virtutes, constat, quia quicunque philosophorum Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam nescierunt, nec ullam veram sapientiam habere potuerunt. In quantum verò vel gustum aliquem sapientiæ cujuslibet, vel virtutis imaginem habebant, totum hoc desuper acceperunt, non solùm munere primæ creationis, verùm etiam quotidianâ ejus gratiâ.* Cum Augustino etiam concinit Sanctus Rhemigius cum suâ Ecclesiâ Lugdunensi lib. de tenendâ veritate Sacræ Script. cap. 11. scribens: *Sed hujusmodi humana bona, quæ humanâ affectione potest velle, potest nonnunquàm agere humana natura. Cum propter temporalia bona appetuntur, sinè dubio cupidita-*

tes

tes ſunt: cum propter SOLAM VITÆ HONESTATEM, ſinè dubio INFLATA, ET ELATA ſunt. Tamen poteſt ea diſcernere, poteſt etiam velle, poteſt etiam habere, inquantum naturali bono adjuvatur, & Dei diſpoſitione permittitur humana natura. Ibi plura eruditè aſſeruntur.

Omitto consultò teſtimonia Cypriani lib. 1. de Patient. §. Hanc ſe ſectari Philoſophi. Tertulliani lib. de Cultu fœm. initio §. A fœminis nationum. Gregorii Magni lib. 2. Moral. cap. 15. §. Si non priùs. Etenim horum dicta ab adverſariis explicari poſſunt de bono opere meritorio, quod nunquàm reperitur in iis, qui fide carent. Imò omnes ferè Scholaſtici, qui non ſimiliter Auguſtino de operibus infidelium loquuntur, ne videantur Sancto Doctori adverſari, dicunt, eundem negaſſe opera infidelium eſſe bona, hoc eſt, meritoria, ut Pelagiani contendebant. Sed hi planè Auguſtini libros perfunctoriè legerunt; nunquàm enim Julianus, aliive Pelagiani admiſere opera meritoria, ſeu donantia jus ad gloriam ſinè gratiâ juſtificante. Juliani verba reddo ex lib. 4. cap. 3. Sancti Auguſtini contrà eundem: *Cunctarum*, inquit, *origo virtutum in rationabili animo ſita eſt, & affectus omnes, per quos aut* FRUCTUOSÆ, *aut* STERILITER *boni ſumus; in ſubjecto ſunt mentis noſtræ, prudentie, juſtitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis, cùm inſit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, ſed pro judicio voluntatis, cujus nutui ſerviunt, aut ad æterna, aut ad temporalia diriguntur. Quod cùm ſit, non in eo, quod ſunt, non in eo quod agunt* (ſubſtantiam operis vocant Scholaſtici) *ſed in eo ſolum variant, quod merentur.* Et poſteà: *Ego* STERILITER *bonos dixi homines, qui non propter Deum faciendo bona, quæ faciunt, non ab eo vitam conſequuntur æternam.* Ita Julianus virtutes viribus naturæ ab infidelibus acquiſitas, veras virtutes ſecundùm ſubſtantiam appellabat, negabat tamen eſſe meritorias gloriæ æternæ. At è contrà Auguſtinus intulit, opera ſterilia non poſſe dici bona, ſed tantùm mala tum ex defectu relationis in Deum, tum ex indè derivatâ philautiâ, ut ſuperiùs expoſuimus: *Tibi*, inquit Sanctus Doctor, *virtutes ſinè fide ſic placent, ut eas veras prædices, ei ſque bonos eſſe homines; & rurſùs, quaſi te pœnituerit laudis earum, ſteriles pronunciare non dubites.* Rursùs: *Aut certè, quoniam ſaltem concedis opera infidelium, quæ tibi eorum videntur bona, non tamen eos ad ſalutem ſempiternam regnumque perducere &c.* Hoc autem Pelagiani aſſerebant, quia credebant cum Catholicis, per ſolam gratiam ſanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos cum jure ad gloriam, quod jus viribus naturæ haberi poſſe negabant. Legantur eorum teſtimonia apud Auguſtinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. lib. 6. contrà Jul. cap. 17. & clariſſimè lib. 3. Oper. Imp. cap. 108. & 117. & lib. 5. cap. 9. Ex quibus ſatis evidenter oſtenditur, Pelagianos non admiſiſſe in infidelibus opera meritoria regni cœleſtis, & gloriæ, ſed tantùm de eorundem bonitate ſecundùm ſubſtantiam cum Auguſtino contendiſſe. Porrò de hac quæſtione ad mentem Sancti Patris egregiè diſputarunt duo inſignes Auguſtiniani Theologi, Gregorius Ariminenſis in 2. diſt. 26. quæſt. 1. & Gaſpar Caſalius Luſitanus Epiſcopus Leirenſis lib. 1. de Quadripartitâ Juſtitiâ per plura capita. Baſilius Pontius Legionenſis in priori parte Relectionum de gratiâ ad mentem Sancti Patris Auguſtini cap. 15. in reſp. ad 2. ſcribit, ſe in alterâ parte de operibus infidelium diſputaturum, quem tamen librum nuſquàm potui reperire. Ex exteris Auguſtini ſententiam doctiſſimè defendit Pater Macedo in Cortinâ Divi Auguſtini quæſt. 2. de neceſſitate gratiæ. Qui Doctores ſolvunt etiam argumenta, quæ contrà Sancti Patris ſententiam vulgò adducuntur; undè ne actum agamus, hìc eadem non repetimus. Legatur Ariminenſis, qui optimè omnibus objectis occurrit; neque enim Recentiores nova argumenta produxere, quibus Auguſtinianum aſſertum impugnarent. Scio, illos opponere damnatam hanc Baii propoſitionem: *Omnia opera infidelium ſunt peccata &c.* Sed hâc cenſurâ Sancti Patris ſententia neutiquàm percellitur. Etenim hic palàm concedit in infidelibus aliqua opera bona in primâ ſaltem ſui productione, ex gratiâ tamen donatâ. Præterea etiam ſinè gratiâ homo appetitu innato ex Auguſtini ſententiâ amat ſummum bonum, nullus enim eſt, qui non velit eſſe beatus. Et de his hactenùs.

At quoniam ob hanc ipſam ſententiam de operibus infidelium Auguſtinus malè audit à Maldonato, libeat paucis hominis dicta refellere. Is igitur in comment. cap. 6. Matth. verſ. 18. ita ſcribit: *Nec enim ſequenda illa opinio eſt, quam Tridentinum Concilium nuper meritò damnavit, omnia peccatorum, aut etiam infidelium opera eſſe peccata, quamvis maximum auctorem Divum Auguſtinum lib. 4. contrà Jul. cap. 3. & con. duas Epiſt. Pelag. cap. 5. & Proſperum ſent. 106. habuiſſe videatur.* Nuſquàm docuit Sanctus Pater, omnia opera peccatorum eſſe vitioſa, qui recentium hæreticorum error eſt damnatus in Tridentino ſeſſ. 6. can. 7. Imò Auguſtinus oppoſitum ſæpè docet: nam cap. 7. de Prædeſt. Sanctor. tradit, omnia bona opera Cornelii, antequàm crederet, Deo accepta referenda eſſe, ut proximè oſtendimus. Item lib. de Patientiâ cap. 26. docet, Schiſmaticum, qui timore pœnarum æternarum cruciatus ſuſtinet, ne Chriſtum neget, benè, citrà meritum tamen vitæ æternæ, agere: *Nullo modo iſta culpanda ſunt*, inquiens, *imò verò & hæc laudanda patientia eſt.* Et cap. 27. ait: *Neque enim hoc non eſt bonum, ut credat homo æterno ſupplicio ſe eſſe puniendum, ſi negaverit Chriſtum, ut pro iſtâ fide qualecunque ſupplicium perferat, & contemnat humanum. Proindè ſicut negandum non eſt hoc etiam eſſe donum Dei, ita intelligendum eſt, alia eſſe Dei dona filiorum illius Hieruſalem, quæ ſurſùm libera eſt Mater noſtra. Hæc ſunt enim quodammodò hæreditaria, in quibus ſumus hæredes Dei, cohæredes autem Chriſti. Alia verò, quæ poſſunt accipere etiam filii concubinarum, quibus Judæi carnales, & ſchiſmatici, vel hæretici comparantur.* At Cornelius antè baptiſmum, item Judæi, & Hæretici inter peccatores cenſentur, quorum tamen opera quædam laudanda, utpotè Dei dona, Auguſtinus concedit. Illud verò tolerari nullo modo poteſt, quod audet Maldonatus aſſerere, Tridentinam Synodum damnaſſe ſententiam Auguſtini de operibus infidelium. Ubi nam, quæſo te, Synodus de operibus infidelium loquitur? Canone illo ſeptimo damnat dicentem: *Opera omnia, quæ antè juſtificationem fiunt, quâcunque ratione facta ſint, verè eſſe peccata, vel odium Dei mereri.* Quo anathemate configit errorem Novatorum dicentium, omnia opera facta ab homine extrà charitatem, & in peccato conſtituto eſſe peccata, quòd illa à conſcientiæ reatu vitiantur, quæ ſententia & falſa, & olim damnata fuit, uti vidimus, ab Auguſtino. Tantùm verò abeſt, ut Patres Tridentini eam Sancti Doctoris ſententiam damnarint, quin potiùs non defuerit ex eorum cœtu & ſcientiâ, & dignitate percelebris, qui poſteà Auguſtini ſententiam in ſenſu etiam ſeveriori acceptam defenderit. Hic autem eſt doctiſſimus Gaſpar Caſalius

lius Augustiniani instituti vir, & Episcopus Leirensis Lusitanus, qui anno 1562. ingens volumen de Quadripartitâ Justitiâ inscriptum Tridenti composuit, ac Legatis Sanctæ Sedis nuncupavit, in cujus lib. 1. à cap. 22. diffusissimè Sancti Augustini sententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At sessio illa de justificatione celebrata fuerat anno 1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuisse dicemus, ut damnatam à Synodo sententiam iterum tantâ contentione defenderet? Libeat Casalium audire: *Porrò*, inquit, *de illo alio, quod semper Augustinus videtur docere, extrà fidem, extrà cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, quæ non sit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, secundùm sententiam ejus, & aliorum Sanctorum Doctorum? Quoad ipsum dicimus: Ipse quidèm ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alii secùs dicunt, sed se ipsos sapientiores esse Augustino non ostendunt.* Sed non adeò rigorosè de operibus infidelium Sanctus Doctor locutus est, nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere palàm concessit, ut ex dictis satis apparet.

§. V.

An Sanctus Augustinus asserens, parvulos puniri mitissimâ pœnâ sensus in inferis, per excessum locutus sit?

NUsquàm novi Augustini censores potiori titulo excessus eidem objicere videntur, quàm ubi de pœnis puerorum sinè baptismo decedentium cum Pelagianis disputavit. Etenim antiqui etiam Scholastici hoc ipsum de Sancto Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Major, Capreolus, aliique unanimi consensu tradidere. De hoc Augustini placito scripsit Sanctus Bonaventura: *Plus dixit, minùs volens intelligi.* Quam sententiam Annatus grandioribus caracteribus exscripsit, sæpiusque ad Augustini auctoritatem elevandam obtrudit. Nec defuere, qui rem polito, ut ipsis quidèm videtur, exemplo explicarunt, teste Hauzerio Tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ col. 765. *Hinc*, inquit, *sicut equites armati, dum invehuntur in hostes, solent eodem impetu obvios etiam pueros inermes conculcare: ita & Beatus Augustinus persequendo Pelagianos, videtur quibusdam quasi præ fervore pugnandi minùs etiam parvulis illis pepercisse.* Quin imò nec à scommate abstinuere; affirmat enim Soto, illos, qui positam Sancti Augustini sententiam defendunt, nuncupari ignominiæ causâ *Tortores puerorum*; & noster Puteanus in 1. 2. quæst. 83. art. 4. dub. 4. testatur, Gregorium Ariminensem, quòd similia Augustino tradidit, appellari *tortorem puerorum.* Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. scribit, Augustinum in taxandâ infantium pœnâ *zeli excessu extrà quæstionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuisse, ac præter intentionem locutum.* Additque, *Patres, qui de hac quæstione scripsere, omnes contrariam sententiam tradidisse.* Idem habet Moraines disp. 40. Num. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruspensis in eâ doctrinâ cum Sancto Augustino concinuere, scribit: *Non ex sensu Ecclesiæ, tanquàm illius testes, sed ex suo id asseruisse.* Ego quidèm rem Augustinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, si hac in re Sanctum Patrem omni excessuum suspicione liberavero, simulque ostendero, eundem Catholicæ Ecclesiæ probatum dogma, communem antiquorum Patrum, ac se ipso dignam sententiam docuisse; è contrà verò Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium pœnis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur. Rem paucis sic conficio.

Sancti Patris Augustini sententia de pœnis sensibilibus parvulorum sinè baptismo decedentium adversùs Pelagianos tradita proponitur. Primum pro eadem ex sacrâ Scripturâ argumentum. Adversariorum responsiones explosæ.

PElagiani licèt assererent, pueros sinè originali peccato nasci, eosdem tamen, si sacris undis inexpiati decederent, in regnum cœlorum ire negabant, illam Domini sententiam reveriti: *Nisi quis* Joan. 3 *renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum.* Scribit hæc Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. *Ideò*, inquis, *parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non possum, contrà Domini sententiam apertam.* Cùm verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eosdem trudi inficiabantur, dicentes secundam quandam felicitatem illis statutam in medio quodam loco inter gloriam regni cœlestis, & inferorum supplicia. Ubi tamen hic medius locus esset, ipse Pelagius se nescire ingenuè fassus est celebri illo dicto apud Augustinum lib. de Pecc. Orig. cap. 21. *Sinè baptismo parvuli morientes, quò non eant, scio: quò eant, nescio.* Nec discipuli quid certius tradidere, hoc unum asserentes, ire pueros in locum, ut mox notabam, secundæ felicitatis. At Augustinus hanc à Pelagianis promissam pueris felicitatem non modò irrisit, verùm etiam solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hæretici Augustini sententiam, utì crudelem reijciebant, ut patet ex his Juliani verbis lib. 3. Oper. Imperf. cap. 200. *Sed reclamas. Audiamus ergo, quid parias Aristoteles Pœne. Tantum, inquis, malum ei inest, ut possideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium?* Hæc ille, cui Augustinus: *Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præputant, ideò Christi erit falsa sententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Primum argumentum pro pœnis parvulorum Sanctus Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod Serm. 14. de Verb. Apostoli ita proposuit [Venturus est Domi-
,, nus, & judicaturus de vivis, & mortuis, sicut
,, Evangelium loquitur, duas partes facturus est,
,, dexteram, & sinistram. Sinistris dicturus: *Ite in*
,, *ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis*
,, *ejus.* Dextris dicturus: *Venite benedicti Patris mei,*
,, *percipite regnum, quòd vobis paratum est ab origine*
,, *mundi.* Hanc regnum nominat: hanc cum Dia-
,, bolo damnationem. NULLUS RELICTUS EST MEDIUS
,, LOCUS, ubi ponere queas infantes. De vivis, &
,, mortuis judicabitur; alii erunt ad dexteram, alii
,, ad sinistram. Non novi aliud. QUI INDUCIS ME-
,, DIUM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui
,, dextram quærit, & te ipsum admonet: Recede
,, de medio; sed noli in sinistram. Si ergo dextera
,, erit, & sinistra, & nullum medium locum in

Evange-

"Evangelio novimus, ecce in dexterâ regnum cœ-"lorum est: *Percipite*, inquit, *regnum*. Qui ibi non "est, in sinistrâ est. Quid erit in sinistrâ? *Ite in* "*ignem æternum*. In dexterâ utique ad regnum æter-"num, in sinistrâ in ignem æternum. Qui non in dex-"terâ, procul dubio in sinistrâ. ERGO QUI NON IN "REGNO, PROCUL DUBIO IN IGNEM ÆTERNUM.] Ubi despiciens homines secùs opinantes veluti de fæce vulgi ait: *Hic quæris medium homo de medio.* Hæc Augustinus publicè pro Concione recitavit Carthagine in Basilicâ Majori coràm Aurelio Primate totius Africæ, quo jubente eam orationem habuit, ut fusiùs narravimus lib. 1. Hist. Pelag. cap. 5. Hinc versùs finem ait: *Lego tantùm: Sanctus Cyprianus est, quem in manus sumpsi, antiquus Episcopus Sedis hujus.* Illa igitur sententia de sensibili puerorum pœnâ publicè Orthodoxis tenenda tum temporis proponebatur; quam tantâ certitudine Sanctus Pater asseverabat, ut *procul dubio in ignem æternum* ituros infantes pronunciaret. Undè non primus illa docuisse credendus est, sed totius Ecclesiæ illius ætatis fidem secutus. Idem Augustinus alio utitur testimonio, quod cùm affine recitato sit, hic indicabo. Lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. ait: *Nec est ullus ulli medius locus, ut possit esse, nisi cum Diabolo, qui non est cum Christo. Hinc & ipse Dominus volens auferre de cordibus* MALE CREDENTIUM ISTAM NESCIO QUAM MEDIETATEM, *quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut quasi merito innocentiæ sint in vitâ æternâ, sed quia non sunt baptizati, non sint cum Christo in regno ejus, definitivam protulit ad hæc ora obstruenda sententiam, ubi ait:*
Matth. 12. *Qui mecum non est, adversùm me est &c.* Hoc idem argumentum versat antiquissimus Auctor Hypognosticon lib. 5. cap. 5. ubi ait: [Ecce non baptizatus, "vitali etiam cibo, poculoque privatus, dividitur "à regno cœlorum, ubi fons viventium permanet "Christus. Da mihi præter hunc alterum locum, "ubi vitæ possit requies esse perennis. Primum enim "locum fides Catholicorum divinâ auctoritate re-"gnum credidit esse cœlorum; undè, ut dixi, non "baptizatus excipitur. Secundum gehennam, ubi "omnis apostata, vel à Christi fide alienus æterna "supplicia experietur. Tertium penitùs ignoramus, "imò nec esse in Scripturis sanctis invenimus. Finge "Pelagiane, locum ex officinâ perversi dogmatis tui, "ubi alieni à Christi gratiâ vitam requiei, & gloriæ "possidere parvuli possint. Dextera est justi judicis "sedentis, & sinistra: regnum, & gehenna: vita, & "mors: justi, & iniqui. In dexterâ igitur justi sunt "constituti, in sinistrâ operarii iniquitatis; in regno "requies baptizatorum; in gehennâ pœna incredu-"lorum; vita ad lætitiam gloriæ; mors ad fletum, "& stridorem dentium; justi in regno Patris cum "Christo, iniqui in igne æterno parato Diabolo, & "Angelis ejus. Sed hoc dicens non divisiones loco-"rum multorum dedi, nisi duorum tantùm, quo-"niam ad duo, regnum videlicet & gehennam, "hæc omnia referuntur, etiamsi plura dicantur &c. "Qui baptizatus ergo non est, in iis, quæ regni cœ-"lorum sunt, non potest reperiri. Et si non ibi, "putasne Pelagiane jam sentis ubi, aut certè dic ubi?]

Variæ huic argumento applicari solent ab Scholasticis responsiones, sed omnes facilè rejiciuntur. Catharinus in Opusculo de statu parvulorum postquam dixit, hoc argumentum esse oppositæ sententiæ *Achillem*, negat parvulos debere sisti in judicio. Moraines disp. 40. de Grat. num. 11. respondet primò, malè supponi ab adversario esse dogma fidei, quòd ad judicium generale, de quo Christus loquitur Matthæi 25. parvuli sint compariturí, ibique ad dexteram, vel ad sinistram collocandi: Nam contrarium sinè errore contrà fidem affirmant Durandus, & Albertus. Et num. 12. respondet secundò, neque etiam fide divinâ certum esse, quòd licèt infantes ad judicium generale sint compariturí, futuri sint de numero judicandorum. Et citat Tostatum, Carthusianum, & Sanctum Thomam 4. d. 47. q. 1. art. 3. ad 3. ubi affirmat, pueros antè perfectam ætatem decedentes in judicio comparituros, non ut judicentur, sed ut videant gloriam Judicis. Quod probabile putat Suarez apud eundem Morainium. Num. verò 13. ulteriùs respondet, non satis constare, futuros in sinistrâ, ac non potiùs in medio quodam loco constituendos.

Nulla tamen ex istis responsionibus admitti potest. Nam apertè in Concilio Africano, ut mox ostendam, definitum est, parvulos futuros in sinistrâ his verbis: *Qui enim dextrâ caret, sinistram procul dubio partem incurret.* Et Sanctus Gelasius Papa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum adversùs Pelagianos de iisdem parvulis inquit: *Et quia non nisi dextram partem legimus, & sinistram, non illos faciant in sinistrâ regione sinè baptismate remanere, sed baptizatos sinant ad dextram salutarem sacrâ regeneratione transferri.* Hanc Gelasii Epistolam legit Moraines, eamque disp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Verùm omittamus Africanum canonem, ac Gelasii Epistolam; hæc enim Scholastici veteres non legere, nonnè Augustinus eam sententiam veluti Orthodoxum dogma tradidit? Statuit Sanctus Doctor in Epist. 107. ad Vitalem duodecim regulas, nuarum septima, & octava his verbis "describuntur. [Scimus, quòd omnes astabimus an-"tè tribunal Christi, ut ferat unusquisque secundùm "ea, quæ per corpus gessit, non secundùm ea, quæ si "diutiùs viveret, gesturus fuit, sivè bonum, sivè ma-"lum. Scimus etiam, parvulos secundùm ea, quæ per "corpus gesserunt recepturos vel bonum, vel malum. "Gesserunt autem non per se ipsos, sed per eos, qui-"bus pro illis respondentibus, & renuntiare Diabolo "dicuntur, & credere in Deum; undè & in numero "fidelium computantur, pertinentes ad sententiam "Domini dicentis: *Qui crediderit, & baptizatus fue-* Marc. 16. "*rit, salvus erit.* Propter quod & illis, qui hoc Sa-"cramentum non accipiunt, contingit, quod sequitur: "*Qui autem non crediderit condemnabitur.* Undè & ip-"si, sicut dixi, si in illâ parvâ ætate moriuntur, utique "secundùm ea, quæ per corpus gesserunt, idest, tem-"pore, quo in corpore fuerunt, quando per corda, "& ora gestantium crediderunt, vel non crediderunt, "quando baptizati, vel non baptizati sunt, quando "carnem Domini manducaverunt, vel non manduca-"verunt, quando & sanguinem biberunt, vel non bi-"berunt; secundùm hæc ergo, quæ per corpus gesse-"runt, non secundùm ea, quæ, si hìc diu viverent, "gesturi fuerant, judicantur.] Porrò has duas sententias cum reliquis aliis decem pertinere ad fidem Catholicam docuit ibidem Sanctus Pater his verbis: *Nempè manifestum est ex illis duodecim sententiis, quas pertinere ad Catholicam fidem negare non sineris &c.* Repetam hic Bellarmini verba lib. 2. de Grat. & lib. arbitrio cap. 11. licèt aliâ occasione ab ipso pronunciata: *Nam, si Augustini*, inquit, *de prædestinatione* (dicam de pœnis parvulorum judicandorum) *sententia falsa esset, non posset idem Augustinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non solùm tam acriter pro falsitate certasset, sed etiam pro fide Catholicâ venditare ausus esset.* Idem postea etiam tradidit

libro quinto Operis poſtremi adversùs Julianum. Beda etiam, qui longè poſt Auguſtinum floruit, affirmat, ſecundùm Catholicam fidem parvulos judicandos eſſe. Etenim io præliminari ad Sacrum Codicem Canticoeum adversùs Julianum ait: *Quod dicit Juliauns, non aliundè alios judieare, alios judicari, niſi quia in eadem naturâ diſpar voluntas ſit, & quia cùm omnes idem poſſimus, diverſa faciamus, contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam* PARVULOS ESSE JUDICANDOS *confitetur, eos qui in eadem naturâ poſiti priuſquàm aliquid boni, malive facere, aut velle, aut ſaltem noſſe poterant, ſine baptiſmo capti ſunt.*

Secundum argumentum ex Scripturâ.

Pueri naſcuntur ſub poteſtate Dæmonis, ex quâ eorundem pœna ſenſibilis apertè demonſtratur. Quàm infeliciter huic argumento ab adverſariis reſpondeatur. Octo pœnis parvulos ſubjici, quæ breviter numerantur.

ALterum argumentum deſumitur ex omnibus iis ſacræ paginæ locis, in quibus humani generis captivitas ſub PrincipeDæmone deſignatur. Jo. 12. 31. *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.* Marc. 3. 27. *N.mo poteſt vaſa fortis ingreſſus in domum diripere, niſi priùs fortem alliget, & tunc domum ejus diripiet.* Idem Dominus teſtatur Matth. 23. 29. *Quomodò poteſt quiſquam intrare in domum fortis, & vaſa ejus diripere, niſi priùs alligaverit fortem?* Et Lucæ 11. Dominus comparat Dæmonem *forti armato cuſtodienti atrium ſuum.* Ex quibus locis Sanctus Doctor infert, parvulos cum priocipe Dæmone æterno igne cremandos. Audi integrum Maximi viri diſcurſum lib. 3. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 200. cujus ſuperiùs fragmentum dedi. [Tu autem, *inquit*, qui eam, *nempè imaginem Dei*, negas à Diabolo poſſideri, procul dubio negas à poteſtate erui tenebrarum, cum in Chriſti regnum regeneratione transfertur, & accuſas univerſam Catholicam Eccleſiam magno crimioe majeſtatis; non enim legibus hujus mundi alio crimine tenetur eeus quiſquis imaginem, quamvis non vivam, tamen Imperatoris exſufflat. Exſufflantue autem parvuli in exorciſmo priuſquàm baptizentur; exſufflantur igitur vivæ imagines, oon regis cujuſque, ſed Dei. Imò verò exſufflatur, ſed Diabolus, qui contagione peccati tenet procul dubio reum, ut illo foras miſſo, parvulus transfeeatue ad Chriſtum. Exſufffetur itaque Juliani amentia, ne majeſtatis rea in parvulorum mundatione, & exſufflatione dicatur Eccleſia. Si autem non eruitue de poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, IN IGNE ÆTERNO CUM DIABOLO FUTURUM, qui in Dei regnum intrare non ſinitur? An quia Pelagiani neſcio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis; & vitæ æternæ locum præparant, ideò Chriſti erit falſa ſententia: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit ſalvus erit, qui autem non crediderit condemnabitur?*] Rursùs lib. 5. ejuſd. Oper. cap. 6. *Marc. 16.* [An fortè, *inquit*, homines non ſunt, qui eruantur de poteſtate tenebrarum, quarum tenet Diabolus principatum? Aut verò ITA DESIPIS, ut affirmes, eos ſibi Diabolum non vindicare, quos poſſidet, & ſuæ poteſtati ſubditos tenet? Sed, ut taceam de his, quos poteſtis dicere per ſuam malam voluntatem à Diabolo poſſideri: Quid dicturus es de illo, de quo Pater ipſius, Domino interrogante, eeſpondit, quod ex infanti[ā] ſuâ ab immundo ſpiritu vexaretur? Nonne membra ejus, & ſenſus, quæ omnia Deo auctore inſtituta ſunt, & communia impiorum, piorumqne ſunt munera, Diabolus ſibi, ut affligeret, vindicabat? &c.] Hoc argumentum valdè torquet adveeſarios, qui variis datis ſolutionibus vim ejuſdem, ut ego quidèm arbitror, fruſtrà evadere conantur.

Reſpondet primò quidam aliàs celeberrimus Theologus. Hæc pœna non videtur debita peccato originali, ſicut ei non debetur pœna ſenſûs; ita non debetue ſimul traditio in manus hoſtis potentiſſimi, & infenſiſſimi, qui perducat hominem in neceſſitatem moralem incurrendi ejuſmodi pœnam, & ſimul prohibitio auxiliatoribus ne ſuppetias ferant. Hæc enim eſſet pœna gravior, quàm pœna ſenſûs, quippè tolerabilius eſt ſolùm cruciari, quàm poni in morali neceſſitate novi criminis merentis illum cruciatum. Hæc reſponſio non conſonat Eccleſiæ ſtatutis, ex quibus apertè colligitur, ex peccato originali nos eſſe captivos Dæmonis. Sanctus Cœleſtinus, ut vulgò putant, in Epiſtolâ ad Epiſcopos Galliæ cap. 12. hæc definit: *Illud etiam, quod citrà baptizandos in univerſo mundo Sancta Eccleſia uniformiter agit, non otioſo contemplemur intuitu: cum ſivè parvuli, ſive juvenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè appareat quomodò* Princeps mundi hujus mittatur foras, & *Jo. 12.* quomodò priùs alligetur fortis, & deinceps vaſa ejus diripiantur in poſſeſſionem translata victoeis, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona hominibus: *Matth. 12.* *His ergo &c.* Quam doctrinam poſteà univerſa Eccleſia tradidit, ut patet ex cap. *Sacerdotes.* de Conſec. *Pſal. 67. 19.* diſt. 4. & cap. *Parvuli.* & cap. *Sicut noſtis.* & cap. *Dehinc &c.* *Epheſ. 4. 8.* & expreſsè Synodus Tridentina Seſſ. 5. de Pecc. orig. definit, Adam *incurriſſe cum morte captivitatem ſub ejus poteſtate, qui mortis deindè habuit imperium, hoc eſt Diaboli.* Hinc Sanctus Auguſtinus lib. 6. Opee. Imp. contrà Jul. cap. 20. eeprehendit Julianum ægrè ferentem *dominum, ac poſſeſſorem imagini Dei Diabolum imponi*, hæc ſcribens: *Dicit Jeſus, qui ſecundùm hoc nomen ſuum ſalvum facit populum ſuum à peccatis eorum:* Nemo intrat in domum fortis, niſi priùs alligaverit fortem, *& vos in hoc populo Chriſti, quem ſalvum facit à peccatis eorum, parvulos non eſſe conceditis, quos ut à propriis, ita nec originalibus vultis obſtrictos eſſe peccatis, & cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Poſteà: *Nec tibi videatur indignum, quòd ſubjecta eſt Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret niſi judicio Dei nec removetur iſta damnatio, niſi gratiâ Dei &c.*

Catharinus more ſolito, hoc eſt audacter, in Opuſ. citato ait: *Neque ſub Diaboli perpetuò poteſtate erunt, quia & pro illis ejectus erit Diabolus foras in die noviſſimo, ut nihil juris habeat ulteriùs in illos.* Hoc tamen reſponſum, ut benè etiam notavit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè poteſt. Peto enim, quarè iofantes modò ſint captivi Dæmonis? Clara ſuot Eccleſiæ dogmata: ob peccati originalis maculam. Rursùs interrogandus eſt Catharinus, an hæc macula duratura ſit poſt diem judicii, vel non? Si ſecundum dicat, in errorem labitur, ſolo enim baptiſmate illa culpa deſtruitur: *Hæc noli dicere*, ait Auguſtinus, *ſi vis eſſe Catholicus.* *Lib. 3. de orig. animæ cap. 9.* Si primum, ergo remanebit integrum jus Dæmoni in pueros etiam poſt diem judicii, cum adhuc obnoxii eeunt peccato originali. Audiat, vellt nolit, Auguſtinum, quem hac in quæſtione, uti in aliis etiam ſæpè impugnat lib. 1. de Nup. & Conc. cap. 23. *Hoc generi humano inflictum vulnus à Diabolo,*

quidquid

quidquid per illud naſcitur cogit eſſe ſub Diabolo, tanquam de ſuo frutice fructum jure decerpat, non quod ab illo ſit natura humana, quæ non eſt niſi ex Deo, ſed vitium, quod non eſt ex Deo. Non enim propter ſe ipſam quæ laudabilis eſt, quia opus Dei eſt, ſed propter damnabile vitium, quo vitiata eſt, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo ſubjugatur, quia & ipſe Diabolus ſpiritus immundus eſt. Idem aſſeruit Sanctus Fulgentius lib. 1. de Verit. Prædeſt. cap. 14. *Cauſa verò majorum, atque minorum, qui ſine baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una eſt. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Salvatoris gratia non delevit.*

Reſpondet Arriaga Tom. 1. in 1. 2. diſp. 52. nihil aliud ſignificare, pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli, quàm eſſe peccatores. Alii verò ideò putant, pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit poteſtatem tentandi genus humanum, & conſequenter ipſum perdendi in gehennâ. Verùm aliud eſt eſſe peccatorem, aliud captivum Diaboli; captivitas enim eſt effectus peccati, ſicuti ſi quis Princeps ſubditum ob aliquod crimen in tyranni alicujus poteſtatem detruderet. Porrò quemadmodum peccatum mortale hominem transſcribit in familiam ſubditam Diabolo; hoc etiam peccatum originale præſtat; undè dicebat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 34. initio: *Quid de ipſâ formâ Sacramenti loquar? vellem aliquis iſtorum, qui contraria ſapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorciſmus meus, ſi in familiâ Diaboli non tenetur?* Quod verò alii dicunt, ideò eſſe genus humanum ſub poteſtate Dæmonis, quia hic poteſtatem, & jus ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorsùs aſſeritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil poſſunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamen nondum erat ſub poteſtate Dæmonis, tum quia poſſe tentari, non eſt eſſe, ſed poſſe eſſe captivum. At pueri naſcuntur reapſe captivi Dæmonis; Undè Zoſimus Papa Epiſt. 157. apud Sanctum Auguſtinum ait: *Nullus enim, niſi qui peccati ſervus eſt, liber efficitur, nec redemptus dici poteſt, niſi qui verè per peccatum fuit antè captivus.* Clarè etiam Sanctus Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. diſtinguit captivitatem à poteſtate tentandi: *Nunc princeps, inquit, hujus mundi ejicietur foras: Undè jam nunc Sanctos homines non tenendo poſſidet, ſed tentando perſequitur. Nam quia non in eis intrinſecùs regnat, contrà eos pugnat extrinſecùs, & quia intùs dominium perdidit, bella molitur foris.*

Prætereà falſum eſt, pueros eodem modo eſſe ſub poteſtate Dæmonis per peccatum originale, ſicut per quodlibet actuale, uti docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis jus habet Dæmon veluti in proprio mancipio, ut enim definit Sanctus Cœleſtinus Papa ſuprà, utimur exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum, ut *Spiritus ab eis immundus abigatur.* Ergo verè ſunt poſſeſſi à Dæmone per inhabitationem, cùm neque *Spiritus immundus abigi*, nec *Princeps ejici foras* poſſit, niſi ſit intùs in parvulo. Quibus tamen exorciſmis, & exſufflationibus non utimur ad abſolvendum peccatorem vel omnium peſſimum, ſed tantùm in energumenis ſanandis, qui intùs à Diabolo per inhabitationem poſſidentur. Notavit hoc inſignis ille Carmelita Joannes Bacconus, qui cæteris Scholaſticis antiquiès de hac captivitate, undè parvulorum pœnæ ſatìs clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, unus ipſe Auguſtino-Catholicæ ſententiæ adhæſit in 2. ſent. d. 39. qu. 1. ubi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non ſicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in animâ peccatrice, ſicut Deus eam creat, ſed habitat per dominium in peccante, ſeu aliis verbis jure dominii, & poteſtatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum *per obſequium noſtræ voluntatis erga Diabolum, & ex conſequenti etiam Diaboli inhabitationem.* Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum puſillorum, tum adultorum, non ut verè ſint energumeni, ſed ut Princeps jure dominii in regno ſuo, tanta eſt poteſtas, quàm in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exſufflationibus, & exorciſmis colliguntur; ſiquidèm dum parvulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui ſancto.* Peccatores verò fideles ſunt de corpore Eccleſiæ, cujus caput eſt Chriſtus. De poteſtate Dæmonis ſuprà infideles latè diſcurrit Sanctus Doctor Epiſt. 107. ad Vitalem.

Reſpondet tandem Moraines: *Tertia ratio*, inquit num. 17. *nos minimè tangit, qui non negamus, parvulos illos manſuros eſſe in æternum Deo inviſos propter peccatum originale, & quodammodò ſub captivitate, ac ſervitute Diaboli, ut in hac vitâ, privatos ſcilicet ſpeciali Dei protectione, quâ ab ejus invaſionibus, & infeſtationibus fiunt immunes.* In hac reſponſione maximè diſplicet illa particula *quodammodò*, limitans Dæmonis in captivos poteſtatem. Egregiè inquit Auguſtinus lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Ut quid enim additur reſtrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices appoſuere? Illud autem in eadem reſponſione ſummè placet, quòd fatetur, pueros non futuros immunes à Dæmonis invaſionibus, & infeſtationibus, hoc enim eſt, quod intendimus, nempè futuros obnoxios pœnis ſenſibilibus, eò quòd futuri ſunt ſub crudeliſſimi tyranni poteſtate. Niſi dicat, infantes nihil mali ex hujuſmodi *invaſionibus*, & *infeſtationibus* percepturos, quo quid dici poteſt ineptiùs, vexantur enim non à frigore, non à calore, ſed à Dæmone, *cui mille nocendi artes.*

Simile etiam adducto argumento eſt illud, quod colligitur ex Epiſtolâ ad Rom. 9. *Sic autem Deus volens oſtendere iram, & demonſtrare potentiam ſuam attulit in multâ patientiâ vaſa iræ, quæ perfecta ſunt in perditionem.* Quæ vaſa iræ ibidem *vaſa* etiam *contumeliæ* appellantur ab Apoſtolo. Cùm igitur infantes ſint vaſa contumeliæ, cui, quæſo, loco illa Deus deputabit? *Deus*, inquit Fulgentius, *vaſa contumeliæ æterno ſemper arſura deputabit incendio.* Patres Africani in Epiſtolâ Synod. cap. 13. *Vaſa contumeliæ ſunt, quibus dicitur: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Quod priùs docuerat Africanæ Eccleſiæ Magiſter lib. 1. Oper. Imp. contrà Jul. in fine: *Nos verò Deum quidèm parvulorum opificem prædicamus, ſed ex eadem maſsâ medium locum vaſis, ubi nec in honorem fiant, neque in contumeliam, quem non dedit Apoſtolus, non damus.* Conſiderent igitur adverſarii, tantam eſſe poteſtatem Dæmonis in ſua vaſa, ut priùs, ut inquit Chriſtus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quàm ex ejus domo vaſa raperentur; nec minuant, ut ait Sanctus Doctor, *fallaci ſermone vires ejus, quem dixit veritas fortem.*

Certum igitur eſt, parvulos non baptizatos eſſe vaſa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Chriſtum non ſunt erepta, & captivi ibidem teneri *à forti*

armato custodienti atrium suum. Hanc tenebrosam domum Scholastici antiquiores dixere Limbum, in quo parvuli detinentur. Ita Sancti Thomas, Bonaventura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alii communiter teste Bellarmino cap. 2. suprà. Ex quâ doctrinâ, velint nolint, probatur pœna sensûs. Pro quo notandum est, quod docet Sanctus Doctor lib. 21. de Civit. Dei cap. 11. *Octo genera pœnarum in legibus esse: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, servitutem.* Ergo cùm parvuli præter pœnam exilii, quam Scholastici vocant pœnam damni, patiantur servitutem sub Dæmone, & carcerem, aliam profectò pœnam patiuntur à pœnâ damni. Qualis autem sit ista pœna servitutis sub Principe tenebrarum, ac forti armato audivimus, supra à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensûs.* Verissimè. Pone exempli gratiâ, Principem filios alicujus subditi non solùm exilio mulctare, & paternâ etiam hæreditate privare, sed illos quoque tyranno cuipiam in mancipia divendere, haud sanè exigua esset postrema ista pœna captivitatis. Porrò nulla pejor, nulla acerbior, nulla atrocior captivitas est, quàm esse sub Dæmone, Phalaride, Dionysio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentissimo. Neque levis censenda est pœna carceris præcipuè sub *forti armato custodiente atrium.* Id etiam alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *gravissimam*, inquit Arriaga 1. 2. disp. 52. num. 5. *pœnam* illam carceris fore, ubi veluti stipites nec videre, vel olfacere, nec gustare quid possent; sanè hæc sensibilis pœna esset. Undè plures ex iisdem Scholasticis Recentioribus, ne pueros pœnâ carceris affligant, *nescio quem tertium decipiendis parvulis faciunt locum*, utì olim Pelagiani, teste Sancto Gelasio Papa, cujus proxima verba sunt, & Sancto Augustino sæpissimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verùm quid dicent adversarii, si octo illa pœnarum genera à parvulis sustineri probabimus? Pœnam damni, & exilii ipsis concedunt, modò pœnam captivitatis, & carceris ex Sacris literis clarè deduximus. De reliquis quatuor idipsum probamus. Vincula illos pati certum est, cum sint captivi, nec illa solvi possint, nisi priùs ipse fortis armatus custos atrii alligetur. Patiuntur etiam pœnam *ignominiæ*,
Rom 9. sunt enim, teste Apostolo, *vasa contumeliæ.* Hinc Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 138. *Ex quâ tamen* (massâ) *alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vasa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vasa in contumeliam, nisi intelligenter consentiatis, imprudenter negatis. Neque enim, si non est pœna damnationis, sicut vultis, non erit saltem contumelia imaginis Dei, separari à regno Dei.* Insuper patiuntur verbera, carent enim teste Morainio num. 17. *speciali Dei protectione, quâ ab ejus*, scilicet Dæmonis, *invasionibus, & infestationibus fiant immunes.* Nec putandus est adeò mitis hic Tyrannus, ut servos suos ne semel quidèm flagris affligat. Satis sit, infantes esse vasa in illius domo, ut ait Christus, & captivos *in familiâ Diaboli teneri*, ut docet Sanctus Pater lib. cit. de Pecc. mer. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum suo primo parente noluere esse sub Deo, facti sunt servi sub Diabolo. Tene aurea Sancti Doctoris verba lib. 14. de Civit. Dei cap. 15. *Justa damnatio subsecuta est, talis quidèm damnatio, ut qui custodiendo mandatum fuerat etiam carne spiritalis, fieret etiam mente carnalis: & quia suâ superbiâ sibi placuerat, Dei justitiâ sibi donaretur; nec, sicut affectabat, in suâ esset omnimodâ potestate, sed à se ipso quoque dissentiens sub illo, cui peccando consensit, pro libertate, quam concupierat, duram, miseramque ageret servitutem; mortuus spiritu volens, & corpore moriturus invitus: desertor æternæ vitæ, etiam æternâ, nisi gratia liberaret, morte damnatus.* Mortem verò pœnarum ultimam non solùm corporalem, sed etiam spiritualem incurrisse per peccatum universam Adami posteritatem certum est. Et quidèm pueros ex peccato originali pœnâ mortis secundæ mulctatos tradit passim Sanctus Doctor. Lib. 1. ad Bonif. cap. 22. ait: *Aut si Evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, salutemque posse habere parvulos de corpore exeuntes, nisi fuerint baptizati, quærite, cur compellantur non baptizati secundæ mortis subire supplicium?* Mors autem secunda ex cap. 20. Apocalypsis intelligitur, ubi hæc leguntur: *Et qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Et posteà: *Infernus, & mors missi sunt in stagnum ignis. Hæc est mors secunda.* Quarè cùm pueri sinè baptismo decedentes, non sint scripti in libro vitæ, dubio procul morti secundæ, hoc est, igni deputantur. Hoc argumentum & fusè, & eruditè ex Augustino urget Archiepiscopus Thuamensis in opusculo de hac quæstione cap. 11. & 12. Scio, Morainium respondere num. 69. mortem secundam esse privationem visionis Dei. Sed hæc responsio rejicitur ab Augustino cap. 92. Ench. & lib. 13. de Civ. Dei cap. 8. & lib. 19. cap. 28. item à Sancto Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. ubi ex sacris literis pronunciant, mortem primam esse, cum anima separatur à corpore, secundam verò cum eadem æternùm punitur cum corpore.

Eadem Sancti Doctoris sententia probatur ex Conciliis Africanis, & literis Innocentii Papæ. Assertio de pœnis parvulorum ab Ecclesiâ Africanâ inter fidei dogmata, teste Sancto Fulgentio, relata. Insigne pro eadem re Sancti Gelasii Papæ testimonium.

Scholastici, qui in statuendis parvulorum pœnis in diversam ab Augustino sententiam abiere, publicarunt, ejusdem opinionem *unum Augustinum patronum* habere, ut loquitur Catharinus, eamque *paucissimos* sequi, ut ait Moraines. Imò Catharinus unum sibi opponens Augustinum scribit: *At magna, inquiunt, est auctoritas Augustini, magna profectò, sed veritatis, quæ jam pateat longè major, longè major Pontificum auctoritas, & Ecclesiæ de cathedrâ docentis, & communis Doctorum sententia.* Quibus ille Auctor in veterum Patrum scriptis se planè hospitem prodidit; etenim Sancti Patris sententiam & Synodorum, & Pontificum testimoniis confirmabimus, & iis quidèm adeò evidentibus, ut minimè dubitem, quin Scholastici, si in eadem incidissent, ne latum quidèm unguem ab Augustinianâ sententiâ discessissent. Rectè Scotus in 2. dist. 33. quæst. un. *Magistrorum* Parisiensium placitum contrà Augustinum stare dixit, quibus tamen totius Africæ vetustiores Episcopos opponemus.

Et quidèm veteres Parisiensis Scholæ Doctores, cum summa ingenia Scholæ subtilitatibus devovissent, parùm fuere in Synodorum, ac Patrum lectione versati. Hinc eruditionis defectu quasdam opiniones obtrusere, à quibus antiquioris Ecclesiæ magistri longiùs distarunt. Hoc in præsenti controversiâ patebit, in quâ Scholastici ex mancâ Pelagianæ hæreseos notitiâ, utì à receptâ antiquitùs sententiâ recesserunt, ita illorum plerique in quibusdam cum

Pela-

Pelagianis convenere; quod etiam notavit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cujus verba in calce ferè hujus controversiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in utraque Synodo Provinciæ Carthaginensis, itemque in alterâ Synodo Milevitanâ, dein in plenariis Conciliis, uti fusiùs libro priori Historiæ Pelagianæ nobis descriptum est. In his autem sacris conventibus pœnas sensibiles puerorum sinè baptismo decedentium statutas esse demonstro. Patres Synodi Carthaginensis in literis ad Innocentium apud Augustinum Epist. 90. hæc de Pelagianis scribunt: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortiferâ istâ doctrinâ in æternum necant, promittentes etiamsi non baptizentur, habituros vitam æternam.* Patres verò Numidiæ Provinciæ in Epistolâ ad eundem Innocentium, quæ inter Augustinianas est 92. hæc ipsa scribunt de eisdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, si nullis innoventur Christianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt.* Innocentius Pontifex his literis acceptis, gravi rescripto novæ hæreseos falsitatem confixit: *Illud verò,* inquiens, *quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sinè baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est:* Epist. 95. apud Augustinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eisdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam possessionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex consequenti exclusionem cujuscunque miseriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ consistit in perpetuâ amissione summi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nusquàm ausi sunt dicere, pueros sinè baptismo ituros in regnum cœlorum, ut ex Serm. 14. de Verbis Apost. superiùs laudato exposuimus. Scribit de iisdem Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 18. *Dicunt, parvulos recenti vitâ editos visceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filii, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hinc idem Sanctus Doctor contrà Pelagianos ait lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Respondete, quid fitis, qui tot imagines Dei sinè ullius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates: Unam quæ sit in regno Dei: alteram, quæ sit extrà regnum Dei.* Et lib. 1. ejusdem Operis cap. 132. tradit, parvulos juxtà Pelagianos futuros *in loco aliquo secundæ felicitatis, quem,* inquit, *talibus ædificavit hæresis vestra.* Ex his infertur, vitam æternam, quam illi hæretici pueris promittebant, sitam fuisse in secundâ quadam felicitate, hoc est, minori eâ, quâ fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cùm ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem passuri essent, æternùm felices vivere ab ipsis dicebantur. Scribit Sanctus Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 6. Deum animæ per peccatum mortuæ duplicem insuper mortem comminatum: *Primam in separatione animæ, & corporis: secundam in æternâ cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, quâ discedente animâ caro sola moritur: secundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in quâ peccavit, carne torquetur.* Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetuâ felicitate fruetur; quâ de re legatur Augustinus lib. 20. de Civ. Dei cap. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum sententiâ illa est, quæ opponitur morti secundæ, quæ ideò ex Augustino lib. 18. ibidem cap. 28. *secunda mors dicitur, quia nec anima ibi vivere dicenda est, quæ à Dei vitâ aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus subjacebit.* Quarè cùm Synodi Africanæ, ac Sanctus Innocentius damnarint dicentes, pueros sinè baptismo defunctos habere vitam æternam, exploserunt secundam illam felicitatem, quam extrà regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex consequenti decrevere, eosdem subituros etiam mortem secundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterùm vita illa æternùm beata, quam Pelagiani pueris destinabant, antè Synodos Africanas rejecta fuit in Concilio Diospolitano anno 415. ubi cùm objectum fuisset Pelagio, Cœlestium ipsius discipulum docuisse, *infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam,* negavit se illa dixisse. Hinc Pelagium premebat Augustinus Epist. 106. ad Paulinum Nolanum pueros sinè gratiâ regenerationis in Christo *non habere in se vitam, ac per hoc pœnæ sempiternæ obnoxios.*

Conrius, ac Moraines existimarunt, vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, sitam fuisse in visione clarâ Dei extrà tamen regnum cœlorum. Undè responderi potest his, quæ huc usque deduximus, Synodos statuisse pueros non posse sinè baptismo frui vitâ æternâ, hoc est, visione clarâ Dei, nec tamen statim inferri, morte secundâ juxtà totam suam latitudinem plectendos, sed prout hæc tantùm dicit privationem visionis Dei, non quatenùs continet cruciatus, & æterna supplicia animæ, & corporis. Sed hæc sententia nullâ ratione admitti potest, si consideremus, quid Pelagiani nomine regni cœlorum intelligerent. Et licèt Moraines, num. 55. dicat, eosdem id *non satis expressisse*, colligitur tamen, quæ fuerit illorum sententia ex Juliano lib. 6. Oper. Imperf. cap. 37. ubi ait: *Multò maximè congregatio omnis glorificata Sanctorum esse Deo subjecta non desistet, sed totum corpus dignum regno cœlorum, quod sub Christi capite construitur, divinæ voluntati perfectâ affectione cohærebit, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat.* Ex his infertur, Pelagianos non promisisse pueris visionem beatam; etenim videns Deum, *divinæ voluntati perfectâ affectione cohæret, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat* eundem, *& compleat.* Quarè pueri fruentes visione clarâ Dei, reapsè forent in regno Dei, quod illi negabant. Rursùs Sanctus Augustinus ubique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quòd pueri exclusi à regno cœlorum immeritò, & injustè tantâ miseriâ torquerentur. Lib. 2. Oper. Imp. cap. 153. *Ac tandem aliquando,* inquit, *extrà regnum Dei infelices futuros fatemini parvulos non renatos. Dicite ergo hujus infelicitatis meritum verbosi, & contentiosi, qui negatis originale peccatum.* Et lib. 4. cap. 99. ait: *Ipsum etiam regnum sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse, sed nullam.* Quòd si Pelagiani extrà regnum Dei dabant parvulis visionem Dei, haud congruenter Augustinus contrà ipsos inferebat, pueros futuros infelices, & pœnæ subjectos. Nam videns Deum, possidet summum bonum, nec ullo pacto potest esse infelix, aut alicui pœnæ obnoxius. Præterea Sanctus Pater libro 2. Oper. Imp. cap. 113. his instat Juliano, & colligis: *Dicite, obsecro, in eâ felicitate, quæ extrà Dei regnum erit, ullusne regnabit, an nullus? Si nullus, liberior erit procul dubio sinè ullo Rege illa felicitas.*

Si verò ullus in eâ regnabit, quis erit Rex imaginum Dei, qui non erit Deus? At in illâ ſecundâ felicitate pueri fruerentur viſione Dei, & profectò Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate Auguſtinus adverſarios perculiſſet. Etenim Deus clarè viſus, regnat ſolus in animâ videntis, & omnes ejuſdem actus regit, ac moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris deſtinabant, uti enim illi naturaliter innocentes ab iiſdem aſſerebantur, ejuſdem etiam ordinis beatitatem invexere, in quo tamen dogmate nunquàm, quid ſentirent, noſtris innotuit; undè Auguſtinus, aliique Patres eorundem ſententiam planè ſe non percipere faſſi ſunt. Ille lib. de Præd. Sanctor. cap. 13. narrat, à Pelagianis promitti pueris NESCIO cujus *felicitatis locum*, & in libro de Hæreſibus cap. 88. *æternam & beatam* QUANDAM *vitam ſuam.* Idem habet lib. 1. de Orig. animæ, cujus verba mox referam. Ipſe Pelagius dicere ſolebat: *Quò eant neſcio*, ut ex Auguſtino ſuperiùs dictum eſt.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contrà Pelagianos, in quo hic canon in vetuſtis codicibus ſtatutus legitur.
Jo. 14. *Item placuit, ut ſi quis dicit, ideò dixiſſe Dominum:* In domo Patris mei manſiones multæ ſunt, *ut intelligatur, quia in regno cælorum erit* ALIQUIS MEDIUS, *aut* ULLUS ALICUBI LOCUS, *ubi beatè vivant parvuli, qui ſinè baptiſmo ex hâc vitâ migrarunt, ſinè quo in regnum cælorum, quod eſt vita æterna, intrare non poſſunt, anathema ſit. Nam cum Dominus dicat:* Niſi quis renatus
Joan. 3 fuerit ex aquâ, & Spiritu ſancto non intrabit in regnum cœlorum, *quis Catholicus dubitet*, PARTICIPEM FORE DIABOLI, *qui cohæres eſſe non meruit Chriſti? Qui enim dextrâ caret*, SINISTRAM PROCUL DUBIO PARTEM INCURRET. In Hiſtor. Pelag. lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitavi, ubi ex Photio oſtendi, in antiquis codicibus ſcriptum fuiſſe, quod etiam teſtatur Binius, licèt à nonnullis omiſſus ſit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interìm hoc ipſum Sancti Auguſtini teſtimonio confirmabo, qui lib. 2. de Orig. animæ cap. 12. ſcribit: *Novellos hæreticos Pelagianos juſtiſſimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apoſtolicæ damnavit auctoritas, eò quòd auſi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & ſalutis locum etiam præter regnum cælorum.* Undè ſatis veriſimile ſit, laudatum canonem reapſe fuiſſe ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò obſervandum venit, ideò Patres negaſſe *alium alicubi locum*, quia duo tantùm loca nominantur in ſacris literis, nempè dextra, & ſiniſtra Judicis; undè aſſerunt, pueros futuros in ſiniſtrâ, & ex conſequenti *participes fore Diaboli.* In eodem libro de Orig. animæ cap. 9. ſcribit Sanctus Pater: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cælorum quietis, vel felicitatis* CUJUSLIBET, *atque* UBILIBET *quaſi* MEDIUM LOCUM. *Hoc enim eis etiam hæreſis Pelagiana promiſit.* Quarè, cùm illa opinio *de quaſi medio loco*, nempè inter inferorum pœnas, & gaudia regni cœleſtis, inter errores hæreſis Pelagianæ Auguſtinus recenſuerit, conſtat, eandem & ab Africanis Patribus, qui contrà illam hæreſim diligentiſſimè excubuere, damnatam fuiſſe, quod ex dicendis clariſſimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thraſamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum ſententiam. Cùm Conſtantinopoli graves de Divinâ Gratiâ lites agitarentur, nonnulli Monachi pro iiſdem componendis Romam profecti, auditâ Africanorum Antiſtitum in Sardiniâ exulum famâ, legationem ad eoſdem deſtinarunt; librum etiam miſerunt de Incarnatione Domini, & Divinâ gratiâ à ſe ipſis conſcriptum, rogantes ut de eodem judicium ferrent. Byzaceni Patres, cùm communi conſilio, quid memoratis Monachis reſcribendum foret, deliberaſſent, Fulgentio Epiſcopo Ruſpenſi injunxere, ut decreta à Patribus in literas mitteret, qui è veſtigio librum exaravit inſcriptum de Incarnatione, & Gratiâ. In eo autem Auguſtini ſententia de pœnis puerorum apertiſſimè traditur; etenim cap. 14. inquiunt: *Quæ juſtitia eſt, ut imago Dei, quæ nihil potuit per ſe ipſam delinquere, ſi non redimatur ſanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quò utique quiſquis non ingreditur*, INTERMINABILIBUS IGNIS ÆTERNI CRUCIABITUR POENIS. *Quâ igitur juſtitiâ Deus juſtus infantibus ſinè peccato naſcentibus ingerit pœnam, in quibus pœna non invenit cauſam?* Item cap. 30. hæc ſcribuntur: *Quomodò infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantiâ moriuntur, donat æternam ſalutem, quorum bonam nec expectat, nec invenit voluntatem? Item alios quomodò ſinè baptiſmate mortuos* ÆTERNIS CRUCIATIBUS *damnat, cùm in eis nullam culpam malæ voluntatis inveniat? Nonne iſtos inimicos gratiæ Dei, nec defenſores humani, ſed deceptores arbitrii ad hoc ſua perverſitas cogit, ut Deum putent iniquum in obitu omnium parvulorum, ubi nullâ interveniente vel bonitate, vel malitiâ voluntatis, alios vident potiri regno, alios* INTERMINABILI DEPUTATOS INCENDIO? Hic liber inter volumina Sancti Fulgentii recenſetur, quòd ab ipſo dictatus fuit, at eundem à Synodo approbatum, ac ad Monachos Romam miſſum patet ex hoc ejuſdem initio, ubi Epiſcopi Byzaceni nominantur: *Dilectiſſimis, & in Chriſti fide, atque gratiâ plurimùm amplectendis ſanctis Fratribus, Petro Diacono, Joanni, Leontio, & alii Joanni, cæteriſque fratribus &c. Datianus, Fortunatus, Boethus, Victor, Scholaſticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Januarius, Victorianus, Photinus, Quodvultdeus, Fulgentius, Felix, & Januarius in Domino ſalutem.* Quindecim igitur Epiſcopi doctiſſimi, ac ſanctiſſimi in Auguſtini ſententiam pedibus ivere. Nec obſtat, laudatum volumen fuiſſe Fulgentii manu exaratum, qui Auguſtini Patris ſententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis uni alicui ob eruditionem, & eloquentiam inſigni injungi ſolet, ut publica Patrum decreta literis mandet. Scribit diſcipulus Fulgentii cap. 20. de Vitâ ejuſdem: *Poſt deliberationis autem longiſſimas moras, quicquid definitio communis invenerat, eloquenter allegandum ſenſibus cæterorum, Beato Fulgentio dimittebatur.* Et poſteà: *Propterea quandocunque reſcribebant conſulentibus, Epiſcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, ſed ſolius Beati Fulgentii ſermo tenebatur in ſtylo.* Quarè ea omnibus Byzacii Patribus, quorum tum temporis Dacianus erat Primas, ſententia ſtetit. Habemus etiam Epiſtolam Synodicam eorundem Antiſtitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicavit Sirmondus, & inter Opera Fulgentii Tom. 6. Bibl. Patrum Edit. Colonien. A. 1618. recenſetur, in cujus cap. 8. eadem ſententia traditur: verba inferiùs recitabo.

Volo hìc evidenter oſtendere, antiquitùs in Africanâ Eccleſiâ, in quâ quadringenti ſexaginta ſex Epiſcopi numerabantur, adeò certum fuiſſe, pueros ſinè baptiſmo defunctos puniri in inferis pœnâ ſenſibili, ut id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cùm Petrus Diaconus vir doctiſſimus, ut ex ejuſdem libro de Incarnatione, & Gratiâ conſtat, in Orientem tranſmiſſurus eſſet, rogavit per literas Sanctum Fulgentium, ut brevem fidei Catholicæ ſynopſim ad ſe mitteret,

teret, cui ſe conformare poſſet, intelligebat enim plures hæreſes paſſim toto Oriente graſſari. Fulgentius librum eidem miſit inſcriptum de Fide ad Petrum, quâ de re dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in ſingula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites*. Primum dogma recitatur cap. 4. Cùm verò cap. 26. poſuiſſet dogma XXIII. de peccato originali, capite inſequenti 27. hæc ſcribit: *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites, non ſolùm homines jam ratione utentes, verùm etiam parvulos, qui ſivè in uteris matrum, ſivè cum de matribus nati ſinè Sacramento ſancti baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, de hoc ſæculo tranſeunt,* IGNIS ÆTERNI SEMPITERNO SUPPLICIO PUNIENDOS, *quia etſi propriæ actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt.* Hoc XXIV. dogma, ſeu ut ille loquitur, capitulum de Fide Petro credendum propoſuit; & cum poſteà reliqua capitula recitaſſet, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmiſſimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et ſi quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquàm peſtem fuge, & tanquàm hæreticum abjice. Ita enim iſta, quæ poſuimus, fidei Catholicæ congruunt, ut ſi quis non ſolùm omnibus,* SED ETIAM SINGULIS *voluerit contraire, in eo quòd ſingulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Chriſtianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat.* Itaque teſtatur Fulgentius, parvulos cum ſolo originali peccato morientes *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*, & id *ad regulam veræ fidei pertinere*, & *tanquàm hæreticum abjiciendum*, qui eidem dicto *voluerit contraire*. Hæc non indigent interprete, ſed tantùm lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Eccleſiam Auguſtini ſententiam de pœnis infantium inter fidei dogmata retinuiſſe? Neque enim omnium Afrorum Epiſcoporum doctiſſimus eâ in re deceptus dici poteſt, vel alios voluiſſe decipere, proprias opiniunculas pro inconcuſſis Eccleſiæ dogmatibus venditando. Qualis verò, quantuſve fuerit Fulgentius ex ejuſdem geſtis patet. Hæc ſufficiat ex cap. 20. libri de Vitâ ejuſdem dixiſſe: *Sexaginta quippè, & eo ampliùs Epiſcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua, & ingenium Beatus Fulgentius Epiſcopus fuit.* Tot ejuſdem libri editi eximiam ipſius doctrinam abundè manifeſtant. Vide quæ de eodem dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipſum colligitur ex Auguſtino qui lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. aſſerentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes*. Idem in lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 12. ait: *Cùm moriuntur infantes, aut merito regenerationis tranſeunt ex malis ad bona, aut merito originis tranſeunt ex malis* AD MALA. *Hoc Catholica fides novit.* Præthereà lib. 5. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 64. ait: *Inter reprobos ſunt certè plurimi, qui ſi ex hâc vitâ abriperentur infantes, ſecundum falſam veſtram hæreſim penitùs ab omni, ſecundùm autem Catholicam fidem à damnatione graviſſima tollerentur.* Certum eſt, eam pœnam à Catholicâ fide in parvulis aſſeri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc eſt, excluſionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Auguſtinus Serm. 14. de Verb. Apoſt. *Videris enim tibi miſericors, quia non aufers ei vitam,* DAMNAS *tamen, quem ſeparas à regno cœlorum.* DAMNAS, *non eum percutis, ſed in* EXILIUM MITTIS. En Pelagiani pueros *non percutiebant*, hoc eſt, pœnâ ſensûs illos nequaquàm mulctabant, ſed pœnâ tantùm damni, in exilium illos mittendo. Quarè Auguſtino teſte, Catholica fides tradit, parvulos *percuti.*, & non tantùm in exilium mitti, quod Pelagiani ultrò fatebantur. Rursùs tract. 67. in Joannem hæc ait: *Proindè reſpuendi ſunt à corde Chriſtiano, qui putant, ideò dictum, multas eſſe manſiones, quia extrà regnum cœlorum erit aliquid, ubi maneant beati innocentes, qui ſinè baptiſmo ex hac vitâ emigrarunt, quia ſinè illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides, non eſt fides; quoniam non eſt vera, & Catholica fides.* Et tamen videmus, plures Scholaſticos beatitudinem naturalem perfectiſſimam citrà dolores, & triſtitiam parvulis promittere extrà regnum Dei, quorum ſententia minùs tolerari poteſt, quàm illa Pelagianorum, quia iſti contendebant infantes eſse innocentes, & nullâ culpâ coinquinatos; unde non adeò grave abſurdum videbatur, quandam eiſdem felicitatem præparare, cùm tamen Scholaſtici, nec ignobiles, aſſerant cum Eccleſiâ Catholicâ, pueros eſſe originali labe infectos, ſub poteſtate Dæmonis, filios iræ, nec poſteà dubitent, eiſdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africâ ad Romanam Apoſtolicam Sedem evectus Sanctus Gelaſius Papa adeò apertè Auguſtinianam ſententiam confirmavit, nt nihil ſolidius hac in diſputatione adduci poſſit. Hic in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum contrà Senecam delirum ſenem Pelagianum miſsâ ſcribit: *De parvulis autem quod aſſerit, ſine baptiſmate pro ſolo originali peccato non poſſe damnari, ſatis* IMPIA, *ſatis profana propoſitio eſt.* At Pelagiani nunquàm ſinè baptiſmo regnum cœlorum pueris promiſerunt, ſed neſcio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelaſius: *Nibil eſt ergo, quod dicant, quòd non renati infantes tantummodò in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetuâ damnatione puniantur.* Ubi cùm Pontifex præter excluſionem à regno cœleſti, quæ eſt pœna damni, decernat, pueros *perpetuâ damnatione puniri*, palàm fit, eundem Auguſtini ſententiam approbaſſe, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetuâ conſtitui, ſi non æſtimentur eſſe damnati.* TOLLANT ERGO DE MEDIO NESCIO QUEM IPSI TERTIUM, QUEM DECIPIENDIS PARVULIS FACIUNT, LOCUM. Ita arguit Pontifex. Pueri ſunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Ex quibus patet, in antecenti loqui Gelaſium de damnatione apud inferos, quâ pueri perpetuæ, hoc eſt, ſecundæ mortis ſupplicia ſuſtinent; undè rectè infertur, tollendum eſſe de medio tertium locum. At cur TERTIUM dicit? Niſi ut duo tantùm loca eſſe declaret, nempè cœlum ſedem beatorum, & inferos carcerem damnatorum. Quòd defenſores Auguſtinianæ ſententiæ tortores puerorum à Scholaſticis nuncupantur, longè graviori cenſurâ eoſdem Gelaſius perculit, dum illos *deceptores parvulorum* Apoſtolici oris ſententiâ pronunciavit, quippè qui eiſdem ſecundæ felicitatis locum inani aſſeveratione promittebant. Imò ibidem tertium illum locum explodit, motus eodem teſtimonio ſacrarum literarum, qnod initio ex Auguſtino adduximus. Etenim ſcribit Pontifex: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Et quia non niſi dexteram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant* IN SINISTRA REGIONE *ſinè baptiſmate permanere, ſed baptizatos ſinant ad dexteram ſalutarem ſacrâ regeneratione transferri.* Quarè Gelaſius Papa non modò

modò Sancti Doctoris sententiam, verùm etiam ejusdem quoque rationem approbavit. Porrò definitiva illa sententia est: *Tollant ergo de medio nescio quem ipsi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum.* In quibus dum dicit *nescio quem*, declarat nec scire se, nec inquirere, quænam, aut ubinam esset secunda felicitas parvulis à Pelagianis promissa, sed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cœlorum, quod dandum est iis, qui erunt in dexterâ, & inferni pœnas, quæ destinantur iis, qui erunt in sinistrâ. Ex his jure Gelasius appellatur à Gabriele Vasquez 1. p. disp. 91. num. 75. *per omnia Augustinianus.* Et quidèm in eandem epistolam, ut aliàs notavimus, totius Augustinianæ contrà Pelagianos doctrinæ succum valentiorem contraxit. Undè cum ex CLEMENTIS PONT. OPT. MAX. indulto ejusdem Sancti Pontificis memoriam quotannis Augustiniana familia recolendi facultatem impetrasset, inter precum officia ejusdem vitæ synopsi insignem Gelasii ergà Sancti Patris Augustini doctrinam cultum inseruit. Gelasii laudes recitat Dionysius Exiguus in Epistolâ ad Julianum Presbyterum, in quâ ejusdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxâ fide labores eximiè commendat. Has literas leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holstenii.

Idem Augustini assertum Patrum, ac plurium Theologorum, etiam Recentiorum auctoritate probatur.

AGmen Patrum, ut par est, Hieronymus ducet, qui propiùs in Palæstinâ cum Pelagio veluti collato pede certavit. Edidit ille dialogos contrà eundem hæresiarcham, in quibus sub nomine Critoboli Pelagium, sub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus objicit in fine tertii libri: *Oro te, quid infantuli peccavere? Nec conscientia eis delicti imputari potest, nec ignorantia, qui juxtà Jonam Prophetam manum dextram nesciunt, & sinistram. Peccare non possunt, & possunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur,* & ÆTERNÆ MISERIÆ CRUCIATUS *miseris præparantur.* En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid absurdum puerorum in alienâ vitâ cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba · *negamus crudelem consequentiam?* Lib. 8. sui Augustini cap. 1. pag. 858. Haud equidèm: sed ex Paulo Apostolo peccatum originale probat, ut pueris tormenta non injustè infligi videantur. Eadem pœna sensibilis infantium asseritur à Sancto Avito Antistite Viennensi, qui anno Domini 500. in Galliis floruit. Etenim in carmine ad Fuscinam sororem hæc eleganter scripsit.

Omnibus id verò gravius, si fonte lavacri
Divini expertem tenerum mors invida natum
Præcipitat, durâ generatum sorte GEHENNÆ,
Qui mox ut matris cessarit filius esse,
Perditionis erit: tristes tunc edita nolunt,
Quæ FLAMMIS *tantùm genuerunt pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Avitus Præsul doctissimus, ac Synodo Epaunensi, aliisque præsedit. Huic autem supparem dabo Sanctum Fulgentium Ruspensem Episcopum, qui eidem Avito convixit. Hic in lib. de Fide ad Petrum Diaconum sententiam eandem tanquàm de fide tenendam docuit cap. 27. cujus verba superiùs laudavimus. Idem lib. 1. de Verit. prædest. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur est causa diversitas in infantibus, quæ faciat unum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum consideretur voluntas, illi, qui Christiani sunt, ut eorum filius baptizaretur, sollicitè voluerunt, instantissimè curaverunt: quorum tamen filius antequàm baptizaretur morte præventus,* ÆTERNIS EST IGNIBUS *deputatus.* Capite etiam 14. scribit: *Causa verò majorum, atque minorum, qui sinè baptismate cursum vitæ præsentis in infidelitate consummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una est. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo sibi eos deceptoris nequitia subdidit, Salvatoris gratia non delevit.* Et statim: *Reddet unicuique secundùm opera sua, ut non solùm pro originali peccato* ÆTERNIS IGNIBUS ARDEANT, (*quibus* ARSURI *sunt sinè baptismate morientes etiam parvuli, qui nihil boni, aut mali egerunt*) *sed etiam pro suâ voluntate malâ tantò deteriùs torquentur, quantò ampliùs propriæ iniquitatis adiiciunt.* Hi Fulgentii libri eximiè commendantur à Patribus Africanis in Sardiniâ pro fide Orthodoxâ exulantibus in Epistolâ Synodicâ cap. 18.

At sæculo eodem definente Sanctus Gregorius Magnus, & insequenti incunte Sanctus Isidorus Hispalensis Augustini sententiam approbarunt, quippè quæ communis tum temporis in Ecclesiâ habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 12. in illa Job: *Et multiplicabit vulnera mea etiam sinè causâ*, hæc scribit: *Nonnulli etenim priùs à præsenti luce subtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malave merita activæ vitæ perveniunt. Quos quia à culpâ originis sacramenta salutis non liberant, & hic ex proprio nihil egerunt, & illuc* AD TORMENTA PERVENIUNT. *Quibus unum vulnus est, corruptibiliter nasci, aliud carnaliter emori. Sed quia post mortem quoque æterna mors sequitur, occulto eis, justeque judicio etiam sinè causâ vulnera multiplicantur;* PERPETUA quippe TORMENTA PERCIPIUNT, qui *nihil ex propriâ voluntate peccaverunt.* Et posteà: *Districtus judex, quâ eos animadversione trucidat, quos culpa propria actionis damnat, si & illos* IN ÆTERNUM PERCUTIT, *quos reatus arbitrii non addicit?* Hæc adeò clara sunt, ut Moraines dicat, Gregorium ea non ex sensu Ecclesiæ, sed ex propriâ opinione asseruisse. Sanctus Isidorus lib. 2. differ. spirit. num. 26. idem tradit inquiens: *Illud tamen tenendum est, parvulorum animas nexu peccati originalis esse adstrictas, quæ nisi percipiant baptismatis Sacramentum, regni cœlestis participes esse non possunt, sed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari judicio* DAMNABUNTUR IN IGNEM ÆTERNUM. Et lib. 1. senten. cap. 22. ait: *Pro solo originali reatu luunt* IN INFERNO *nuper nati infantuli* POENAS. Erat ergo certa in Latinâ Ecclesiâ illa assertio de pœnis puerorum, quàm Augustinus, Fulgentius, ac Synodi in Africâ docebant, quam Gelasius, ac Gregorius Sanctissimi Pontifices in Italiâ tradebant, quam Sanctus Avitus in Galliâ, & Sanctus Isidorus in Hispaniâ citrà dubium asserebant. Eandem verò diutiùs usque ad Scholasticorum ætatem viguisse existimo. Sanctus Prudentius Episcopus Tricassinus, qui floruit anno 850. in libro de Prædest. cap. 16. ait: *Quæ punitia bifariam dividitur, & nunc in absolutione animæ à suo corpore comparata hujus primæ prævaricationis merito, quod ab ipsâ radice in omne posteritatis ejus genus transfusum, atque innatum est, & postmodùm in* GEHENNA, *quæ tam* HUJUS, *quam aliorum multiplicitate criminum libidinosâ perversitate contractorum acquisita est.* Et inferiùs de parvulis scribit: *Extrà baptismi gratiam morientes, non suo, sed protoplasti peccato* PERPE-

TUA

TUA PLEXIONE DAMNANTUR. Ex Angliâ veniat Anſelmus, qui in lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 22. hæc docuit: *Sed cùm nemo dubitet, quia par pœna non ſequetur imparia peccata, in hoc tamen ſimilis eſt & perſonalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus eſt homo, niſi per mortem Chriſti, ſine quo non redditur, quod pro Adæ peccato debetur, quamvis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam poſt diem judicii nullus erit Angelus, aut homo* NISI AUT IN REGNO DEI, AUT IN INFERNO. Explodit tertium illum locum felicitatis ſecundæ, quem plerique parvulis promittunt. Ultimus accedat Sanctus Aëlredus Sancti Bernardi contemporaneus in libro 1. Speculi charitatis cap. 14. Cùm ſibi objeciſſet: *Parvulos quæ ratio addicit damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas fecit injuſtos?* Reſpondet: *Quid enim? Injuſtum æſtimas, ut lignum inutile, & infructuoſum ignis depaſcat? Cogita quæſo totum humanum genus quaſi lignum aridum, lignum infructuoſum, lignum in ipsâ radice vitiatum, utpotè veneno antiqui ſerpentis inficiatum, juſtiſſimè addictum flammis, igni deſtinatum, adjudicatum damnationi. Quid ergo? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quòd quidam ramuſculi à tuâ præmortuâ præciſi radice eripiuntur incendio, quatenùs ſtipiti cuidam fructuoſo inſerti priſtinæ libertati donentur.* Hujus Sancti regulam lege apud Holſtenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet, quàm falsò dixerit Adamus, *omnes Patres contrà Auguſtinum ſtare.* Certè neque Pater Suarez, neque Vaſquez cum Auguſtino eâ in re conveniunt, at benè Sanctum Doctorem ſecuti ſunt omnes Latini Patres, qui controverſiam illam quoquo modo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hoſpes fuit.

Hæc itaque antiquæ Eccleſiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis ſententia ſtetit, donec poſt ducenteſimum ſuprà milleſimum annum Chriſtianæ epochæ novæ opiniones à Scholaſticis procuſæ ſunt. Qui ſi in Patrum voluminibus tantum ſtudii, ac laboris poſuiſſent, quantum Ariſtoteli explicando impendere, profectò Sancti Auguſtini ſententiam non obduxiſſent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixiſſent. Verùm tanta fuit vis veritatis, ac tantùm Auguſtini auctoritas valuit, ut plerique etiam Scholaſticorum pedibus in Auguſtini ſententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminenſis ſubtiliſſimus antiquæ Pariſienſis ſcholæ Doctor, qui pœnas ſenſibiles infantium acerrimè ſuſtinuit in 2. ſent. diſt. 30. quæſt. 3. Nullus autem veterum Scholaſticorum in Auguſtipi lectione Gregorium ſuperavit. Hanc illi laudem ultrò Recentiores tribuunt. Dicitur à Vaſquez 1. 2. diſp. 185. num. 13. *apprimè in Auguſtini doctrinâ verſatus.* A'Vandero appellatur *vir doctiſſimus, & ſiquis alius doctrinæ Auguſtinianæ perſtudioſus* Diſp. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Faſolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cujus libri Auguſtini auctoritatibus, & ſententiis paſsim abundant.* Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Auguſtini lectione verſatiſſimus.* In cenſ. inoff.* cenſ. num. 2. Denique Decampſius ſcribit: *Gregorius Ariminenſis, quem non vitæ tantùm inſtituto, ſed etiam doctrinâ Augu.inianum fuiſſe norunt omnes, qui vel ſtrictim ejus libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæreſi Janſ. diſp. 3. cap. 20. Quæ conſultò hìc inſerui, ut planum fiat, quantùm fidei Ariminenſi præſtandum ſit, ubi de Auguſtini mente diſputatur. Video enim, hunc Inſignem Doctorem pleraſque ſententias tanquàm verè Auguſtinianas defendere, quas tamen Recentiores veluti portenta, ac paradoxa prorsùs anti-Auguſtiniana reijciunt. Hic itaque vir ſubtiliſſimus Auguſtini auctoritatem communi illius ætatis Scholaſticorum ſenſui præpoſuit. Albertus etiam Magnus in Summâ tract. 18. probabilem Auguſtini ſententiam fatetur; utì etiam Polmanus Doctor Duacenſis in calce Breviarii Theologici nu. 469. Conſentiunt Sonnius tract. de Extremo Judicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. tract. 3. cap. 2. par. 1. Ex Auguſtinianâ familiâ præter Gregorium fusè eandem ſententiam tuentur Auguſtinus Muſæus in Apolegetico ad Paulum III. Alipius Reylof Belga lib. 8. de animâ ad mentem Sancti Patris Auguſtini cap. 2. §. 13. Michael Paludanus inſignis Doctor Lovanienſis in Epiſtolâ ad Conrium Archiepiſcopum Thuamenſem, quæ legitur in limine libri ejuſdem Conrii mox laudandi. Denique Carolus Moreau Gallus tomo 1. ſui Tertulliani par. 2. pag. 89. & ſeq. ait: *Attendant & hi, qui ſolam pœnam damni in eis admittunt, ſe ab antiquo Eccleſiæ, & Patrum ſenſu eſſe remotiſſimos.* Ibi enim plura Patrum teſtimonia laudat, quæ tamen de damnatione genericè ſumptâ intelligendos eſſe facilè adverſarii dicent, neque enim Gelaſii, Aviti, Iſidori, Prudentii, aliorumque auctoritates produxit, quas nos ſuperiùs attulimus. Hìc tamen Auguſtinianos plurimùm debere fateor doctiſſimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidem enim pro Auguſtanianâ ſententiâ, quot ex noſtris, ſtare video. Alphonſus à Caſtro inſignis Theologus in lib. adver. hæreſ. V. Baptiſmus ait, pueros originali infectos eſſe *gehennæ obnoxios.* Matthias Hauzerus idem docet tom. 2. Anatomiæ Auguſtinianæ pag. 764. Joannes Poncius Hibernus diſp. 18. Curſus Theologici totâ quæſtione 6. & in com. in 2. ſent. Scoti d. 33. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 18. contr. de pecc. orig. ſect. 3. quorum omnium ſtudia vicit Florentius Conrius Archiepiſcopus Thuamenſis integro pro Sancti Auguſtini aſſertione volumine evulgato, in quo fuſiſſimè ex ſacris literis, & Auguſtino ſenſibiles infantium pœnas demonſtravit. Patrum tamen teſtimonia omiſit, unus enim Auguſtinus inſtar omnium illi fuit. Hic autem cùm cap. 2. retuliſſet, pleroſque eâ in opinione verſari, Auguſtinum in exceſſus prolapſum, quæ Recentiorum cantilena eſt, haud ſibi temperare potuit, quin exclamaret: *O'vocem non ſolùm miræ animoſitatis plenam, ſed injuriæ in Auguſtinum, ejuſdem ſanctos Commagiſtros, & in ipſam Sedem Apoſtolicam fortè pleniſſimam!* Videò, hunc doctiſſimum Antiſtitem vocari à Morainio novorum Dogmatiſtarum prodromum, cùm tamen antiquiſſimam Patrum ſententiam propugnaverit. Ad quòd in limine libri Auguſtini nomen inſcripſit, ac peregrinum Jerichontinum in alio volumine deſcripſit, in quo humanæ naturæ ſtatus juxtà Auguſtini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatiſtis præcurſor datus; tantum Conrio ſtetit, Auguſtinum defendiſſe! Hi ergo ſubtiliſſimæ Scholæ Profeſſores, licèt aliàs Scoto addictiſſimi, cùm Magiſtrum in præſenti controverſiâ cum Auguſtino minùs convenire intelligerent, religioni duxerunt, Scotum Auguſtino præponere. Imò eo facto ipſius Scoti, ſi non doctrinam, ſaltem exemplum ſecuti ſunt. Etenim ſubtiliſſimus ille Doctorum tantum Auguſtino detulit, ut Patres Minores in libello ſupplici exhibito Senatui Caſtellæ anno 1628. quo juramentum Salmanticenſis Academiæ pro defendendâ doctrinâ Sancti Thomæ, quòd diligentiſſimus Auguſtini

* Pro Valer. Ceme. lien.

lius Augustiniani instituti vir, & Episcopus Leirensis Lusitanus, qui anno 1562. ingens volumen de Quadripartitâ Justitiâ inscriptum Tridenti composuit, ac Legatis Sanctæ Sedis nuncupavit, in cujus lib. 1. à cap. 22. diffusissimè Sancti Augustini sententiam propugnat, Patrum, & Theologorum tum auctoritate, tum rationibus eandem confirmans. At sessio illa de justificatione celebrata fuerat anno 1547. Itane tantum audaciæ viro illi fuisse dicemus, ut damnatam à Synodo sententiam iterum tantâ contentione defenderet? Libeat Casalium audire: *Porrò*, inquit, *de illo alio, quod semper Augustinus videtur docere, extrà fidem, extrà cognitionem veri Dei non reperiri aliquam veram virtutem, qua non sit vitium, quid dicendum? Quid dicendum, inquam, secundùm sententiam ejus, & aliorum Sanctorum Doctorum? Quoad ipsum dicimus: Ipse quidèm ita docuit, & quia verax erat, atque ex corde loquebatur, ita credidit. Nunc alii secùs dicunt, sed se ipsos sapientiores esse Augustino non ostendunt.* Sed non adeò rigorosè de operibus infidelium Sanctus Doctor locutus est, nam aliquos quandoque virtutum actus eosdem elicere palàm concessit, ut ex dictis satis apparet.

§. V.

An Sanctus Augustinus asserens, parvulos puniri mitissimâ pœnâ sensus in inferis, per excessum locutus sit?

NUsquàm novi Augustini censores potiori titulo excessus eidem objicere videntur, quàm ubi de pœnis puerorum sinè baptismo decedentium cum Pelagianis disputavit. Etenim antiqui etiam Scholastici hoc ipsum de Sancto Doctore publicarunt. Hoc Scotus, hoc Richardus, hoc Major, Capreolus, aliique unanimi consensu tradidere. De hoc Augustini placito scripsit Sanctus Bonaventura: *Plus dixit, minùs volens intelligi.* Quam sententiam Annatus grandioribus caracteribus exscripsit, sæpiusque ad Augustini auctoritatem elevandam obtrudit. Nec defuere, qui rem politulo, ut ipsis quidèm videtur, exemplo explicarunt, teste Hauzerio Tom. 2. Anatomiæ Augustinianæ col. 765. *Hinc*, inquit, *sicut equites armati, dum invehuntur in hostes, solent eodem impetu obvios etiam pueros inermes conculcare: ita & Beatus Augustinus persequendo Pelagianos, videtur quibusdam quasi præ fervore pugnandi minùs etiam parvulis illis pepercisse.* Quin imò nec à scommate abstinuere; affirmat enim Soto, illos, qui positam Sancti Augustini sententiam defendunt, nuncupari ignominiæ causâ *Tortores puerorum*; & noster Puteanus in 1. 2. quæst. 83. art. 4. dub. 4. testatur, Gregorium Ariminensem, quòd similia Augustino tradidit, appellari *tortorem puerorum*. Itaque Adamus cap. 6. pag. 666. scribit, Augustinum in taxandâ infantium pœnâ *zeli excessu extrà quæstionem, quam cum Pelagianis habebat, tractum fuisse, ac præter intentionem locutum.* Additque, *Patres, qui de hac quæstione scripsere, omnes contrariam sententiam tradidisse.* Idem habet Morainesdisp. 40. Num. 60. Quòd verò Gregorius Magnus, ac Fulgentius Ruspensis in eâ doctrinâ cum Sancto Augustino concinuere, scribit: *Non ex sensu Ecclesiæ, tanquàm illius testes, sed ex suo id asseruisse.* Ego quidèm rem Augustinianæ Scholæ gratam me facturum arbitror, si hac in re Sanctum Patrem omni excessuum suspicione liberavero, simulque ostendero, eundem Catholicæ Ecclesiæ probatum dogma, communem antiquorum Patrum, ac se ipso dignam sententiam docuisse; è contrà verò Scholasticorum plerosque in opiniones quasdam de infantium pœnis descendisse, quæ Pontificum Romanorum, Synodorum, ac Patrum statutis planè adversantur. Rem paucis sic conficio.

Sancti Patris Augustini sententia de pœnis sensibilibus parvulorum sinè baptismo decedentium adversùs Pelagianos tradita proponitur. Primum pro eadem ex sacrâ Scripturâ argumentum. Adversariorum responsiones explosa.

PElagiani licèt assererent, pueros sinè originali peccato nasci, eosdem tamen, si sacris undis inexpiati decederent, in regnum cœlorum ire negabant, illam Domini sententiam reveriti: *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum cœlorum.* Scribit hæc Augustinus Serm. 14. de Verb. Apost. *Ideò*, inquis, *parvulo non baptizato polliceri regnum Dei non possum, contrà Domini sententiam apertam.* Cùm verò ab omni crimine immunes pueros pronunciarent, in locum pœnarum eosdem trudi inficiabantur, dicentes secundùm quandam felicitatem illis statutam in medio quodam loco inter gloriam regni cœlestis, & inferorum supplicia. Ubi tamen hic medius locus esset, ipse Pelagius se nescire ingenuè fassus est celebri illo dicto apud Augustinum lib. de Pecc. Orig. cap. 21. *Sinè baptismo parvuli morientes, quò non eant, scio: quò eant, nescio.* Nec discipuli quid certius tradidere, hoc unum asserentes, ire pueros in locum, ut mox notabam, secundæ felicitatis. At Augustinus hanc à Pelagianis promissam pueris felicitatem non modò irrisit, verùm etiam solidis argumentis probavit, infantes sinè baptismo defunctos, mitti in gehennam ignis. Hinc Hæretici Augustini sententiam, utì crudelem reijciebant, ut patet ex his Juliani verbis lib. 3. Oper. Imperf. cap. 200. *Sed reclamas. Audiamus ergo, quid parias Aristoteles Pœne. Tantum, inquis, malum ei inest, ut possideatur à Diabolo, atque æternum mereatur incendium?* Hæc ille, cui Augustinus: *Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis, & vitæ æternæ locum præparant, ideò Christi erit falsa sententia: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: Qui autem non crediderit, condemnabitur?*

Joan 3

Primum argumentum pro pœnis parvulorum Sanctus Pater deduxit ex cap. 25. Matth. quod Serm. 14. de Verb. Apostoli ita proposuit [Venturus est Domi-
„ nus, & judicaturus de vivis, & mortuis, sicut
„ Evangelium loquitur, duas partes facturus est,
„ dexteram, & sinistram. Sinistris dicturus: *Ite in*
„ *ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis*
„ *ejus.* Dextris dicturus: *Venite benedicti Patris mei,*
„ *percipite regnum, quòd vobis paratum est ab origine*
„ *mundi.* Hanc regnum nominat: hanc cum Dia-
„ bolo damnationem. NULLUS RELICTUS EST MEDIUS
„ LOCUS, ubi ponere queas infantes. De vivis, &
„ mortuis judicabitur; alii erunt ad dexteram, alii
„ ad sinistram. Non novi aliud. QUI INDUCIS MEDIUM, RECEDE DE MEDIO. Non te offendat, qui
„ dextram quærit, & te ipsum admonet: Recede
„ de medio; sed noli in sinistram. Si ergo dextera
„ erit, & sinistra, & nullum medium locum in

Evange-

" Evangelio novimus; ecce in dexterâ regnum cœ- " lorum eſt: *Percipite*, inquit, *regnum*. Qui ibi non " eſt, in ſiniſtrâ eſt. Quid erit in ſiniſtrâ? *Ite in* " *ignem æternum*. In dexterâ utique ad regnum æter- " num, in ſiniſtrâ in ignem æternum. Qui non in dex- " terâ, procul dubio in ſiniſtrâ. ERGO QUI NON IN " REGNO, PROCUL DUBIO IN IGNEM ÆTERNUM.] Ubi deſpiciens homines ſecùs opinantes veluti de fæce vulgi ait: *Hic quæris medium homo de medio*. Hæc Auguſtinus publicè pro Concione recitavit Carthagine in Baſilicâ Majori coràm Aurelio Primate totius Africæ, quo jubente eam orationem habuit, ut fuſiùs narravimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 5. Hinc verſus finem ait: *Lego tantùm: Sanctus Cyprianus eſt, quem in manus ſumpſi, antiquus Epiſcopus Sedis hujus*. Illa igitur ſententia de ſenſibili puerorum pœnâ publicè Orthodoxis tenenda tum temporis proponebatur; quam tantâ certitudine Sanctus Pater aſſeverabat, ut *procul dubio in ignem æternum* ituros infantes pronunciaret. Undè non primus illa docuiſſe credendus eſt, ſed totius Eccleſiæ illius ætatis fidem ſecutus. Idem Auguſtinus alio utitur teſtimonio, quod cùm affine recitato ſit, hîc indicabo. Lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. ait: *Nec eſt ullus ulli medius locus, ut poſſit eſſe, niſi cum Diabolo, qui non eſt cum Chriſto. Hinc & ipſe Dominus volens auferre de cordibus* MALE CREDENTIUM ISTAM NESCIO QUAM MEDIETATEM, *quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere, ut quaſi merito innocentiæ ſint in vitâ æternâ, ſed quia non ſunt baptizati, non ſint cum Chriſto in regno ejus, definitivam protulit ad hæc ora obſtruenda ſententiam, ubi ait:*
Matth. 12. *Qui mecum non eſt, adverſùm me eſt &c.* Hoc idem argumentum verſat antiquiſſimus Auctor Hypognoſti- " con lib. 5. cap. 5. ubi ait: [Ecce non baptizatus, " vitali etiam cibo, poculoque privatus, dividitur " à regno cœlorum, ubi fons viventium permanet " Chriſtus. Da mihi præter hunc alterum locum, " ubi vitæ poſſit requies eſſe perennis. Primum enim " locum fides Catholicorum divinâ auctoritate re- " gnum credidit eſſe cœlorum; undè, ut dixi, non " baptizatus excipitur. Secundum gehennam, ubi " omnis apoſtata, vel à Chriſti fide alienus æterna " ſupplicia experietur. Tertium penitùs ignoramus, " imò nec eſſe in Scripturis ſanctis invenimus. Finge " Pelagiane, locum ex officinâ perverſi dogmatis tui, " ubi alieni à Chriſti gratiâ vitam requiei, & gloriæ " poſſidere parvuli poſſint. Dextera eſt juſti judicis " ſedentis, & ſiniſtra: regnum, & gehenna: vita, & " mors: juſti, & iniqui. In dexterâ igitur juſti ſunt " conſtituti, in ſiniſtrâ operarii iniquitatis; in regno " requies baptizatorum; in gehennâ pœna incredu- " lorum; vita ad lætitiam gloriæ; mors ad fletum, " & ſtridorem dentium; juſti in regno Patris cum " Chriſto, iniqui in igne æterno parato Diabolo, & " Angelis ejus. Sed hoc dicens non diviſiones loco- " rum multorum dedi, niſi duorum tantùm, quo- " niam ad duo, regnum videlicet & gehennam, " hæc omnia referuntur, etiamſi plura dicantur &c. " Qui baptizatus ergo non eſt, in iis, quæ regni cœ- " lorum ſunt, non poteſt reperiri. Etſi non ibi, " putaſne Pelagiane jam ſentis ubi, aut certè dic ubi?]

Variæ huic argumento applicari ſolent ab Scholaſticis reſponſiones, ſed omnes facilè rejiciuntur. Catharinus in Opuſculo de ſtatu parvulorum poſtquam dixit, hoc argumentum eſſe oppoſitæ ſententiæ *Achillem*, negat parvulos debere ſiſti in judicio. Moraines diſp. 40. de Grat. num. 11. reſpondet primò, malè ſupponi ab adverſario eſſe dogma fidei, quòd ad judicium generale, de quo Chriſtus loquitur Matthæi 25. parvuli ſint compariturі, ibique ad dexteram, vel ad ſiniſtram collocandi: Nam contrarium ſinè errore contrà fidem affirmant Durandus, & Albertus. Et num. 12. reſpondet ſecundò, neque etiam fide divinâ certum eſſe, quòd licèt infantes ad judicium generale ſint compariturі, futuri ſint de numero judicandorum. Et citat Toſtatum, Carthuſianum, & Sanctum Thomam 4. d. 47. q. 1. art. 3. ad 3. ubi affirmat, pueros antè perfectam ætatem decedentes in judicio compariturоs, non ut judicentur, ſed ut videant gloriam Judicis. Quod probabile putat Suarez apud eundem Morainium. Num. verò 13. ulteriùs reſpondet, non ſatis conſtare, futuros in ſiniſtrâ, ac non potiùs in medio quodam loco conſtituendos.

Nulla tamen ex iſtis reſponſionibus admitti poteſt. Nam apertè in Concilio Africano, ut mox oſtendam, definitum eſt, parvulos futuros in ſiniſtrâ his verbis: *Qui enim dextrâ caret, ſiniſtram procul dubio partem incurret*. Et Sanctus Gelaſius Papa in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum adverſùs Pelagianos de iiſdem parvulis inquit: *Et quia non niſi dextram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant in ſiniſtrâ regione ſinè baptiſmate remanere, ſed baptizatos ſinant ad dextram ſalutarem ſacrâ regeneratione transferri*. Hanc Gelaſii Epiſtolam legit Moraines, eamque diſp. 2. num. 31. *eruditam* vocat. Verùm omittamus Africanum canonem, ac Gelaſii Epiſtolam; hæc enim Scholaſtici veteres non legere, nonnè Auguſtinus hanc ſententiam veluti Orthodoxum dogma tradidit? Statuit Sanctus Doctor in Epiſt. 107. ad Vitalem duodecim regulas, quarum ſeptima, & octava his verbis " deſcribuntur. [Scimus, quòd omnes aſtabimus an- " tè tribunal Chriſti, ut ferat unuſquiſque ſecundùm " ea, quæ per corpus geſſit, non ſecundùm ea, quæ ſi " diutiùs viveret, geſturus fuit, ſivè bonum, ſivè ma- " lum. Scimus etiam, parvulos ſecundùm ea, quæ per " corpus geſſerunt recepturos vel bonum, vel malum. " Geſſerunt autem non per ſe ipſos, ſed per eos, qui- " bus pro illis reſpondentibus, & renuntiare Diabolo " dicuntur, & credere in Deum; undè & in numero " fidelium computantur, pertinentes ad ſententiam " Domini dicentis: *Qui crediderit, & baptizatus fue-* Marc. " *rit, ſalvus erit*. Propter quod & illis, qui hoc Sa- 16. " cramentum non accipiunt, contingit, quod ſequitur: " *Qui autem non crediderit condemnabitur*. Undè & ip- " ſi, ſicut dixi, ſi in illâ parvâ ætate moriuntur, utique " ſecundùm ea, quæ per corpus geſſerunt, idеſt, tem- " pore, quo in corpore fuerunt, quando per corda, " & ora geſtantium crediderunt, vel non crediderunt, " quando baptizati, vel non baptizati ſunt, quando " carnem Domini manducaverunt, vel non manduca- " verunt, quando & ſanguinem biberunt, vel non bi- " berunt; ſecundùm hæc ergo, quæ per corpus geſſe- " runt, non ſecundùm ea, quæ, ſi hîc diu viverent, " geſturi fuerant, judicantur.] Porrò has duas ſententias cum reliquis aliis decem pertinere ad fidem Catholicam docuit ibidem Sanctus Pater his verbis; *Nempè manifeſtum eſt ex illis duodecim ſententiis, quas pertinere ad Catholicam fidem negare non ſineris &c.* Repetam hîc Bellarmini verba lib. 2. de Grat. & lib. arbitrio cap. 11. licèt aliâ occaſione ab ipſo pronunciata: *Nam, ſi Auguſtini*, inquit, *de prædeſtinatione* (dicam de pœnis parvulorum judicandorum) *ſententia falſa eſſet, non poſſet idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non ſolùm tam acriter pro falſitate certaſſet, ſed etiam pro fide Catholicâ venditare auſus eſſet*. Idem poſtea etiam tradidit

libro quinto Operis postremi adversùs Julianum. Beda etiam, qui longè post Augustinum floruit, affirmat, secundùm Catholicam fidem parvulos judicandos esse. Etenim in præliminari ad Sacrum Codicem Canticorum adversùs Julianum ait: *Quod dicit* Julianos, *non aliundè alios judicare, alios judicari, nisi quia in eadem naturâ dispar voluntas sit, & quia cùm omnes idem possimus, diversa faciamus, contradicit Catholicæ fidei, quæ etiam* PARVULOS ESSE JUDICANDOS *confitetur, eos qui in eadem naturâ positi priusquàm aliquid boni, malive facere, aut velle, aut saltem nosse poterant, sine baptismo rapti sunt.*

Secundum argumentum ex Scripturâ.

Pueri nascuntur sub potestate Dæmonis, ex quâ eorundem pœna sensibilis apertè demonstratur. Quàm infeliciter huic argumento ab adversariis respondeatur. Octo pœnis parvulos subjici, quæ breviter numerantur.

Alterum argumentum desumitur ex omnibus iis sacræ paginæ locis, in quibus humani generis captivitas sub Principe Dæmone designatur. Jo. 12. 31. *Nunc Princeps hujus mundi ejicietur foras.* Marc. 3. 27. *Nemo potest vasa fortis ingressus in domum diripere, nisi priùs fortem alliget, & tunc domum ejus diripiet.* Idem Dominus testatur Matth. 23. 29. *Quomodò potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa ejus diripere, nisi priùs alligaverit fortem?* Et Lucæ 11. Dominus comparat Dæmonem *forti armato custodienti atrium suum.* Ex quibus locis Sanctus Doctor infert, parvulos cum principe Dæmone æterno igne cremandos. Audi integrum Maximi viri discursum lib. 3. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 200. cujus superiùs fragmentum dedi. [Tu autem, *inquit*, qui eam, *nempè imaginem Dei*, negas à Diabolo possideri, procul dubio negas à potestate erui tenebrarum, cum in Christi regnum regeneratione transfertur, & accusas universam Catholicam Ecclesiam magno crimine majestatis; non enim legibus hujus mundi alio crimine tenetur reus quisquis imaginem, quamvis non vivam, tamen Imperatoris exsufflat. Exsufflantur autem parvuli in exorcismo priusquàm baptizentur; exsufflantur igitur vivæ imagines, non regis cujusque, sed Dei. Imò verò exsufflatur, sed Diabolus, qui contagione peccati tenet procul dubio reum, ut illo foras misso, parvulus transferatur ad Christum. Exsuffletur itaque Juliani amentia, ne majestatis rea in parvulorum mundatione, & exsufflatione dicatur Ecclesia. Si autem non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, IN IGNE ÆTERNO CUM DIABOLO FUTURUM, qui in Dei regnum intrare non sinitur? An quia Pelagiani nescio quem parvulis non baptizatis præter Dei regnum, quietis; & vitæ æternæ locum præparant, ideò Christi erit falsa sententia: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit, qui autem non crediderit condemnabitur?*] Marc. 16. Rursùs lib. 5. ejusd. Oper. cap. 6. [An fortè, *inquit*, homines non sunt, qui eruantur de potestate tenebrarum, quarum tenet Diabolus principatum? Aut verò ITA DESIPIS, ut affirmes, eos sibi Diabolum non vindicare, quos possidet, & suæ potestati subditos tenet? Sed, ut taceam de his, quos potestis dicere per suam malam voluntatem à Diabolo possideri: Quid dicturus es de illo, de quo Pater ipsius, Domino interrogante, respondit, quod ex infantia suâ ab immundo spiritu vexaretur? Nonne membra ejus, & sensus, quæ omnia Deo auctore instituta sunt, & communia impiorum, piorumque sunt munera, Diabolus sibi, ut affligeret, vindicabat? &c.] Hoc argumeotum valdè torquet adversarios, qui variis datis solutionibus vim ejusdem, ut ego quidèm arbitror, frustrà evadere conantur.

Respondet primò quidam aliàs celeberrimus Theologus. Hæc pœna non videtur debita peccato originali, sicut ei non debetur pœna sensûs; ita non debetur simul traditio in manus hostis potentissimi, & infensissimi, qui perducat hominem in necessitatem moralem incurrendi ejusmodi pœnam, & simul prohibitio auxiliatoribus ne suppetias ferant. Hæc enim esset pœna gravior, quàm pœna sensûs, quippè tolerabilius est solùm cruciari, quàm poni in morali necessitate novi criminis merentis illum cruciatum. Hæc responsio non consonat Ecclesiæ statutis, ex quibus apertè colligitur, ex peccato originali nos esse captivos Dæmonis. Sanctus Cœlestinus, ut vulgò putant, in Epistolâ ad Episcopos Galliæ cap. 12. hæc definit: *Illud etiam, quod citrà baptizandos in universo mundo Sancta Ecclesia uniformiter agit, non otioso contemplemur intuitu: cum sivè parvuli, sive juvenes ad regenerationis veniunt Sacramentum, non priùs fontem vitæ adeunt, quàm exorcismis, & exsufflationibus Clericorum spiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè appareat quomodò* Princeps mundi hujus mittatur foras, & Jo. 12. quomodò priùs alligetur fortis, & deinceps vasa ejus diripiantur in possessionem translata victoris, qui captivam ducit captivitatem, & dat dona homioibus: Matth. 12. *His ergo &c.* Quam doctrinam posteà universa Ecclesia tradidit, ut patet ex cap. *Sacerdotes.* de Consec. Psal. 67. 19. dist. 4. & cap. *Parvuli.* & cap. *Sicut nostis.* & cap. *Dehinc &c.* Ephes. 4. 8. & expressè Synodus Trideotina Sess. 5. de Pecc. orig. definit, Adam *incurrisse cum morte captivitatem sub ejus potestate, qui mortis deindè habuit imperium, hoc est Diaboli.* Hinc Sanctus Augustinus lib. 6. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 20. reprehendit Julianum ægrè ferentem *dominum, ac possessorem imagini Dei Diabolum imponi*, hæc scribens: *Dicit Jesus, qui secundùm hoc nomen suum salvum facit populum suum à peccatis eorum*: Nemo intrat in domum fortis, nisi priùs alligaverit fortem, *& vos in hoc populo Christi, quem salvum facit à peccatis eorum, parvulos non esse conceditis, quos ut à propriis, ita nec originalibus vultis obstrictos esse peccatis, & cum fallaci vestro sermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Posteà: *Nec tibi videatur indignum, quòd subjecta est Diabolo imago Dei, hoc enim non fieret nisi judicio Dei nec removetur ista damnatio, nisi gratiâ Dei &c.*

Catharinus more solito, hoc est audacter, in Opusc. citato ait: *Neque sub Diaboli perpetuò potestate erunt, quia & pro illis ejectus erit Diabolus foras in die novissimo, ut nihil juris habeat ulteriùs in illos.* Hoc tamen responsum, ut benè etiam notavit Bellarminus, ab homine Catholico defendi minimè potest. Peto enim, quarè infantes modò sint captivi Dæmonis? Clara sunt Ecclesiæ dogmata: ob peccati originalis maculam. Rursùs interrogandus est Catharinus, an hæc macula duratura sit post diem judicii, vel non? Si secundum dicat, in errorem labitur, solo enim baptismate illa culpa destruitur: *Hæc noli dicere*, ait Augustinus, *si vis esse Catholicus.* Lib. 3. de orig. animæ cap. 9. Si primum, ergo remanebit integrum jus Dæmoni in pueros etiam post diem judicii, cum adhuc obnoxii erunt peccato originali. Audiat, velit nolit, Augustinum, quem hac in quæstione, uti in aliis etiam sæpè impugnat lib. 1. de Nup. & Conc. cap. 23. *Hoc generi humano inflictum vulnus à Diabolo,*

quidquid

quidquid per illud naſcitur cogit eſſe ſub Diabolo, tanquàm de ſuo frutice fructum jure decerpat, non quòd ab illo ſit natura humana, quæ non eſt niſi ex Deo, ſed vitium, quod non eſt ex Deo. Non enim propter ſeipſam quæ laudabilis eſt, quia opus Dei eſt, ſed propter damnabile vitium, quo vitiata eſt, natura humana damnatur; & propter quod damnatur, propter hoc & damnabili Diabolo ſubjugatur, quia & ipſe Diabolus ſpiritus immundus eſt. Idem aſſeruit Sanctus Fulgentius lib. 1. de Verit. Prædeſt. cap. 14. *Cauſa verò majorum, atque minorum, qui ſine baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una eſt. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Salvatoris gratia non delevit.*

Reſpondet Arriaga Tom. 1. in 1. 2. diſp. 52. nihil aliud ſignificare, pueros eſse ſub poteſtate Diaboli, quàm eſſe peccatores. Alii verò ideò putant, pueros eſſe ſub poteſtate Diaboli per peccatum originale, quia Dæmon ex illo peccato habuit poteſtatem tentandi genus humanum, & conſequenter ipſum perdendi in gehennâ. Verùm aliud eſt eſſe peccatorem, aliud captivum Diaboli; captivitas enim eſt effectus peccati, ſicuti ſi quis Princeps ſubditum ob aliquod crimen in tyranni alicujus poteſtatem detruderet. Porrò quemadmodum peccatum mortale hominem tranſcribit in familiam ſubditam Diabolo; hoc etiam peccatum originale præſtat; undè dicebat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 34. initio: *Quid de ipſâ formâ Sacramenti loquar? vellem aliquis iſtorum, qui contraria ſapiunt, mihi baptizandum parvulum afferret. Quid in illo agit exorciſmus meus, ſi in familiâ Diaboli non tenetur?* Quod verò alii dicunt, ideò eſſe genus humanum ſub poteſtate Dæmonis, quia hic poteſtatem, & jus ex illo peccato contraxit tentandi homines, ineptè prorsùs aſſeritur; tum quia nequit pueros tentare, qui velle nil poſſunt, tum quia potuit tentare Adamum, qui tamen nondum erat ſub poteſtate Dæmonis, tum quia poſſe tentari, non eſt eſſe, ſed poſſe eſſe captivum. At pueri naſcuntur reapſe captivi Dæmonis; Undè Zoſimus Papa Epiſt. 157. apud Sanctum Auguſtinum ait: *Nullus enim, niſi qui peccati ſervus eſt, liber efficitur, nec redemptus dici poteſt, niſi qui verè per peccatum fuit antè captivus.* Clarè etiam Sanctus Gregorius lib. 26. Moral. cap. 20. diſtinguit captivitatem à poteſtate tentandi: *Nunc princeps*, inquit, *hujus mundi ejicietur foras: Undè jam nunc Sanctos homines non tenendo poſſidet, ſed tentando perſequitur. Nam quia non in eis intrinſecùs regnat, contrà eos pugnat extrinſecùs, & qui à intùs dominium perdidit, bella molitur foris.*

Præterea falſum eſt, pueros eodem modo eſſe ſub poteſtate Dæmonis per peccatum originale, ſicut per quodlibet actuale, uti docet Moraines num. 13. Nam in parvulis, & cæteris non baptizatis jus habet Dæmon veluti in proprio mancipio, ut enim definit Sanctus Cœleſtinus Papa ſuprà, utimur exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum, ut *Spiritus abeis immundus abigatur.* Ergo verè ſunt poſſeſſi à Demone per inhabitationem, cùm neque *Spiritus immundus abigi*, nec *Princeps ejici foras* poſſit, niſi ſit intùs in parvulo. Quibus tamen exorciſmis, & exſufflationibus non utimur ad abſolvendum peccatorem vel omnium peſſimum, ſed tantùm in energumenis ſanandis, qui intùs à Diabolo per inhabitationem poſſidentur. Notavit hoc inſignis ille Carmelita Joannes Bacconus, qui cæteris Scholaſticis antiquis de hac captivitate, undè parvulorum pœnæ ſatis clarè inferuntur, vix pauca verba facientibus, unus ipſe Auguſtino-Catholicæ ſententiæ adhæſit in 2. ſent. d. 39. qu. 1. ubi ait de Dæmonis dominio: *Inhabitat dico, non ſicut forma informans, nec per formam aliquam, quam creat in animâ peccatrice, ſicut Deus eam creat, ſed habitat per dominium in peccante, ſeu aliis verbis jure dominii, & poteſtatis.* Et ibi ad 2. dub. definit originale peccatum *per obſequium noſtræ voluntatis erga Diabolum, & ex conſequenti etiam Diaboli inhabitationem.* Inhabitat igitur Dæmon in corporibus non baptizatorum tum puſillorum, tum adultorum, non ut verè ſint energumeni, ſed ut Princeps jure dominii in regno ſuo, tanta eſt poteſtas, quàm in illos habet Princeps tenebrarum, quæ omnia ex exſufflationibus, & exorciſmis colliguntur; ſiquidèm dum parvulus baptizatur, dicit Sacerdos: *Exi Spiritus immunde, & da locum Spiritui ſancto.* Peccatores verò fideles ſunt de corpore Eccleſiæ, cujus caput eſt Chriſtus. De poteſtate Dæmonis ſuprà infideles latè diſcurrit Sanctus Doctor Epiſt. 107. ad Vitalem.

Reſpondet tandem Moraines: *Tertia ratio*, inquit num. 17. *nos minimè tangit, qui non negamus, parvulos illos manſuros eſſe in æternum Deo invíſos propter peccatum originale, & quodammodò ſub captivitate, ac ſervitute Diaboli, ut in hac vitâ, privatos ſcilicet ſpeciali Dei protectione, quâ ab ejus invaſionibus, & infeſtationibus fiant immunes.* In hac reſponſione maximè diſplicet illa particula *quodammodò*, limitans Dæmonis in captivos poteſtatem. Egregiè inquit Auguſtinus lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Cum fallaci veſtro ſermone minuitis vires ejus, quem dixit veritas fortem.* Ut quid enim additur reſtrictio, quam nec Concilia, nec Pontifices appoſuere? Illud autem in eadem reſponſione ſummè placet, quòd fatetur, pueros non futuros immunes à Dæmonis invaſionibus, & infeſtationibus, hoc enim eſt, quod intendimus, nempè futuros obnoxios pœnis ſenſibilibus, eò quòd futuri ſunt ſub crudeliſſimi tyranni poteſtate. Niſi dicat, infantes nihil mali ex hujuſmodi *invaſionibus*, & *infeſtationibus* percepturos, quo quid dici poteſt ineptiùs, vexantur enim non à frigore, non à calore, ſed à Dæmone, *cui mille nocendi artes.*

Simile etiam adducto argumento eſt illud, quod colligitur ex Epiſtolâ ad Rom. 9. *Sic autem Deus volens oſtendere iram, & demonſtrare potentiam ſuam attulit in multâ patientiâ vaſa iræ, quæ perfecta ſunt in perditionem.* Quæ vaſa iræ ibidem *vaſa* etiam *contumeliæ* appellantur ab Apoſtolo. Cùm igitur infantes ſint vaſa contumeliæ, cui, quæſo, loco illa Deus deputabit? *Deus*, inquit Fulgentius, vaſa contumeliæ *æterno ſemper arſura deputabit incendio.* Patres Africani in Epiſtolâ Synod. cap. 13. *Vaſa contumeliæ ſunt, quibus dicitur: Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus eſt Diabolo, & Angelis ejus.* Quod priùs docuerat Africanæ Eccleſiæ Magiſter lib. 1. Oper. Imp. contrà Jul. in fine: *Nos verò Deum quidèm parvulorum opificem prædicamus, ſed ex eadem maſsâ medium locum vaſis, ubi nec in honorem ſiant, neque in contumeliam, quem non dedit Apoſtolus, non damus.* Conſiderent igitur adverſarii, tantam eſſe poteſtatem Dæmonis in ſua vaſa, ut priùs, ut inquit Chriſtus Dæmonis triumphator, ligandus fuerit, quàm ex ejus domo vaſa raperentur; nec minuant, ut ait Sanctus Doctor, *fallaci ſermone vires ejus, quem dixit veritas fortem.*

Certum igitur eſt, parvulos non baptizatos eſſe vaſa contumeliæ in domo Dæmonis, è qua per Chriſtum non ſunt erepta, & captivi ibidem teneri *à forti*

armato cuſtodienti atrium ſuum. Hanc tenebroſam domum Scholaſtici antiquiores dixere Limbum, in quo parvuli detinentur. Ita Sancti Thomas, Bonaventura, item Scotus, Ægidius, Durandus, Richardus, & alii communiter teſte Bellarmino cap. 2. ſuprà. Ex quâ doctrinâ, velint nolint, probatur pœna ſensûs. Pro quo notandum eſt, quod docet Sanctus Doctor lib. 21. de Civit. Dei cap. 11. *Octo genera pœnarum in legibus eſſe: damnum, vincula, verbera, talionem, ignominiam, exilium, mortem, ſervitutem.* Ergo cùm parvuli præter pœnam exilii, quam Scholaſtici vocant pœnam damni, patiantur ſervitutem ſub Dæmone, & carcerem, aliam profectò pœnam patiuntur à pœnâ damni. Qualis autem ſit iſta pœna ſervitutis ſub Principe tenebrarum, ac forti armato audivimus, ſuprà à celeberrimo quodam Theologo dicente: *Hac enim eſſet pœna gravior, quàm pœna ſensûs.* Veriſſimè. Pone exempli gratiâ, Principem filios alicujus ſubditi non ſolùm exilio mulctare, & paternâ etiam hæreditate privare, ſed illos quoque tyranno cuipiam in mancipia divendere, haud ſanè exigua eſſet poſtrema iſta pœna captivitatis. Porrò nulla pejor, nulla acerbior, nulla atrocior captivitas eſt, quàm eſſe ſub Dæmone, Phalaride, Dionyſio, Maxentio crudeliore, tyrannorum omnium truculentiſſimo. Neque levis cenſenda eſt pœna carceris præcipuè ſub *forti armato cuſtodiente atrium.* Id etiam alter è Societate Scriptor Neotericus non inficiatur; *graviſſimam*, inquit Arriaga 1. 2. diſp. 52. num. 5. *pœnam* illam carceris fore, ubi veluti ſtipites nec videre, vel olfacere, nec guſtare quid poſſent; ſanè hæc ſenſibilis pœna eſſet. Undè plures ex iiſdem Scholaſticis Recentioribus, ne pueros pœnâ carceris affligant, *neſcio quem tertium decipiendis parvulis faciunt locum*, uti olim Pelagiani, teſte Sancto Gelaſio Papa, cujus proxima verba ſunt, & Sancto Auguſtino ſæpiſſimè id affirmante, & irridente, finxerunt.

Verùm quid dicent adverſarii, ſi octo illa pœnarum genera à parvulis ſuſtineri probabimus? Pœnam damni, & exilii ipſis concedunt, modò pœnam captivitatis, & carceris ex Sacris literis clarè deduximus. De reliquis quatuor idipſum probamus. Vincula illos pati certum eſt, cum ſint captivi, nec illa ſolvi poſſint, niſi priùs ipſe fortis armatus cuſtos atrii alligetur. Patiuntur etiam pœnam *ignominiæ*, Rom 9. ſunt enim, teſte Apoſtolo, *vaſa contumeliæ.* Hinc Sanctus Doctor lib. 1. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 138. *Ex quâ tamen (maſsâ) alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vaſa in honorem facta conceditis; alios verò non adoptari, quos facta vaſa in contumeliam, niſi intelligenter conſentiatis, imprudenter negatis. Neque enim, ſi non eſt pœna damnationis, ſicut vultis, non erit ſaltem contumelia imaginis Dei, ſeparari à regno Dei.* Inſuper patiuntur verbera, carent enim teſte Morainio num. 17. *ſpeciali Dei protectione, quâ ab ejus*, ſcilicet Dæmonis, *invaſionibus, & infeſtationibus fiant immunes.* Nec putandus eſt adeò mitis hic Tyrannus, ut ſervos ſuos ne ſemel quidèm flagris affligat. Satis ſit, infantes eſſe vaſa in illius domo, ut ait Chriſtus, & captivos *in familiâ Diaboli teneri*, ut docet Sanctus Pater lib. cit. de Pecc. mer. cap. 34. Adde his pœnam talionis, qui enim cum ſuo primo parente noluere eſſe ſub Deo, facti ſunt ſervi ſub Diabolo. Tene aurea Sancti Doctoris verba lib. 14. de Civit. Dei cap. 15. *Juſta damnatio ſubſecuta eſt, talis quidèm damnatio, ut qui cuſtodiendo mandatum fuerat etiam carne ſpiritalis, fieret etiam mente carnalis: & quia ſuâ ſuperbiâ ſibi placuerat, Dei juſtitiâ ſibi donaretur; nec, ſicut affectabat, in ſuâ eſſet omnimodâ poteſtate, ſed à ſe ipſo quoque diſſentiens ſub illo, cui peccando conſenſit, pro libertate, quam concupierat, duram, miſeramque ageret ſervitutem; mortuus ſpiritu volens, & corpore moriturus invitus: deſertor æternæ vitæ, etiam æternâ, niſi gratia liberaret, morte damnatus.* Mortem verò pœnarum ultimam non ſolùm corporalem, ſed etiam ſpiritualem incurriſſe per peccatum univerſam Adami poſteritatem certum eſt. Et quidèm pueros ex peccato originali pœnâ mortis ſecundæ mulctatos tradit paſſim Sanctus Doctor. Lib. 1. ad Bonif. cap. 22. ait: *Aut ſi Evangelicis vocibus cogimini confiteri, nec vitam, ſalutemque poſſe habere parvulos de corpore exeuntes, niſi fuerint baptizati, quarite, cur compellantur non baptizati ſecundæ mortis ſubire ſupplicium?* Mors autem ſecunda ex cap. 20. Apocalypſis intelligitur, ubi hæc leguntur: *Et qui non eſt inventus in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.* Et poſteà: *Infernus, & mors miſſi ſunt in ſtagnum ignis. Hæc eſt mors ſecunda.* Quarè cùm pueri ſinè baptiſmo decedentes, non ſint ſcripti in libro vitæ, dubio procul morti ſecundæ, hoc eſt, igni deputantur. Hoc argumentum & fusè, & eruditè ex Auguſtino urget Archiepiſcopus Thuamenſis in opuſculo de hac quæſtione cap. 11. & 12. Scio, Morainium reſpondere num. 69. mortem ſecundam eſſe privationem viſionis Dei. Sed hæc reſponſio rejicitur ab Auguſtino cap. 92. Ench. & lib. 13. de Civ. Dei cap. 8. & lib. 19. cap. 28. item à Sancto Fulgentio lib. 1. ad Monimum cap. 6. ubi ex ſacris literis pronunciant, mortem primam eſſe, cum anima ſeparatur à corpore, ſecundam verò cum eadem æternùm punitur cum corpore.

Eadem Sancti Doctoris ſententia probatur ex Conciliis Africanis, & literis Innocentii Papæ. Aſſertio de pœnis parvulorum ab Eccleſiâ Africanâ inter fidei dogmata, teſte Sancto Fulgentio, relata. Inſigne pro eadem re Sancti Gelaſii Papæ teſtimonium.

SCholaſtici, qui in ſtatuendis parvulorum pœnis in diverſam ab Auguſtino ſententiam abiere, publicarunt, ejuſdem opinionem *unum Auguſtinum patronum* habere, ut loquitur Catharinus, eamque *pauciſſimos* ſequi, ut ait Moraines. Imò Catharinus unum ſibi opponens Auguſtinum ſcribit: *At magna*, inquiunt, *eſt auctoritas Auguſtini, magna profectò, ſed veritatis, quæ jam pateat longè major, longè major Pontificum auctoritas, & Eccleſia de cathedrâ docentis, & communis Doctorum ſententia.* Quibus ille Auctor in veterum Patrum ſcriptis ſe planè hoſpitem prodidit; etenim Sancti Patris ſententiam & Synodorum, & Pontificum teſtimoniis confirmabimus, & iis quidèm adeò evidentibus, ut minimè dubitem, quin Scholaſtici, ſi in eadem incidiſſent, ne latum quidèm unguem ab Auguſtinianâ ſententiâ diſceſſiſſent. Rectè Scotus in 2. diſt. 33. quæſt. un. *Magiſtrorum* Pariſienſium placitum contrà Auguſtinum ſtare dixit, quibus tamen totius Africæ vetuſtiores Epiſcopos opponemus.

Et quidèm veteres Pariſienſis Scholæ Doctores, cum ſumma ingenia Scholæ ſubtilitatibus devoviſſent, parùm fuere in Synodorum, ac Patrum lectione verſati. Hinc eruditionis defectu quaſdam opiniones obtruſere, à quibus antiquioris Eccleſiæ magiſtri longiùs diſtarunt. Hoc in præſenti concroverſiâ patebit, in quâ Scholaſtici ex mancâ Pelagianæ hæreſeos notitiâ, uti à receptâ antiquitùs ſententiâ receſſerunt, ita illorum plerique in quibuſdam cum Pela-

Pelagianis convenere; quod etiam notavit cum laudis præfatione nominandus Cardinalis Bellarminus, cujus verba in calce ferè hujus controversiæ recitabo. Primi omnium Africani Patres Pelagianorum errores anathemate perculerunt in utraque Synodo Provinciæ Carthaginensis, itemque in alterâ Synodo Milevitanâ, dein in plenariis Conciliis, uti fusius libro priori Historiæ Pelagianæ nobis descriptum est. In his autem sacris conventibus pœnas sensibiles puerorum sine baptismo decedentium statutas esse demonstro. Patres Synodi Carthaginensis in literis ad Innocentium apud Augustinum Epist. 90. hæc de Pelagianis scribunt: *Parvulos etiam propter salutem, quæ per Salvatorem Christum datur, baptizandos negant, ac sic eos mortiferâ istâ doctrinâ in æternum necant, promittentes etiamsi non baptizentur, habituros vitam æternam.* Patres verò Numidiæ Provinciæ in Epistolâ ad eundem Innocentium, quæ inter Augustinianas est 92. hæc ipsa scribunt de eisdem hæreticis: *Pueros quoque parvulos, si nullis innoventur Christianæ gratiæ Sacramentis, habituros vitam æternam, nequam præsumptione contendunt.* Innocentius Pontifex his literis acceptis, gravi rescripto novæ hæreseos falsitatem confixit: *Illud verò*, inquiens, *quod eos vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sine baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est*: Epist. 95. apud Augustinum. Itaque tum Synodi, tum Pontifex illam vitam æternam parvulis in originali peccato mortuis negarunt, quam Pelagiani eisdem pueris dabant. Vita autem æterna dicit perpetuam possessionem Dei animam beantis in regno cœlorum, & ex consequenti exclusionem cujuscunque miseriæ, cui vitæ opponitur æterna mors, quæ consistit in perpetuâ amissione summi boni, & perenni afflictione, ac cruciatibus in inferis. At Pelagiani nusquàm ausi sunt dicere, pueros sinè baptismo ituros in regnum cœlorum, ut ex Serm. 14. de Verbis Apost. superiùs laudato exposuimus. Scribit de iisdem Augustinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 18. *Dicunt, parvulos recenti vitâ editos visceribus matrum, non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cœlorum participes fiant, eo modo filii, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hinc idem Sanctus Doctor contrà Pelagianos ait lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Respondete, quid sitis, qui tot imagines Dei sinè ullius peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates: Unam quæ sit in regno Dei: alteram, quæ sit extrà regnum Dei.* Et lib. 1. ejusdem Operis cap. 132. tradit, parvulos juxtà Pelagianos futuros *in loco aliquo secundæ felicitatis, quem*, inquit, *talibus ædificavit hæresis vestra.* Ex his infertur, vitam æternam, quam illi hæretici pueris promittebant, sitam fuisse in secundâ quadam felicitate, hoc est, minori eâ, quâ fruebantur beati in regno cœlorum. Nam cùm ibidem pueri nullos cruciatus per totam æternitatem passuri essent, æternùm felices vivere ab ipsis dicebantur. Scribit Sanctus Fulgentius lib. 1. ad Monimum cap. 6. Deum animæ per peccatum mortuæ duplicem insuper mortem comminatum: *Primam in separatione animæ, & corporis: secundam in æternâ cruciatione animæ, & corporis. Ac per hoc primam, quâ discedente animâ caro sola moritur: secundam verò, quando rediens in carnem anima in eadem, & cum eadem, in quâ peccavit, carne torquetur.* Primæ morti opponitur vita temporanea, alteri verò vita æterna, quando anima perpetuâ felicitate fruetur; quâ de re legatur Augustinus lib. 20. de Civ. Dei cap. 6. Itaque vita æterna infantium ex Pelagianorum sententiâ illa est, quæ opponitur morti secundæ, quæ ideò ex Augustino lib. 18. ibidem cap. 28. *secunda mors dicitur, quia nec anima ibi vivere dicenda est, quæ à Dei vitâ aliena erit, nec corpus, quod æternis doloribus subjacebit.* Quarè cùm Synodi Africanæ, ac Sanctus Innocentius damnarint dicentes, pueros sinè baptismo defunctos habere vitam æternam, exploserunt secundam illam felicitatem, quam extrà regnum Dei Pelagiani infantibus promittebant, & ex consequenti decrevere, eosdem subituros etiam mortem secundam, quæ beatæ vitæ opponitur. Cæterùm vita illa æternùm beata, quam Pelagiani pueris destinabant, antè Synodos Africanas rejecta fuit in Concilio Diospolitano anno 415. ubi cùm objectum fuisset Pelagio, Cœlestium ipsius discipulum docuisse, *infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam*, negavit se illa dixisse. Hinc Pelagium premebat Augustinus Epist. 106. ad Paulinum Nolanum pueros sinè gratiâ regenerationis in Christo *non habere in se vitam, ac per hoc pœnæ sempiternæ obnoxios.*

Conrius, ac Moraines existimarunt, vitam æternam, quam parvulis Pelagiani pollicebantur, sitam fuisse in visione clarâ Dei extrà tamen regnum cœlorum. Undè responderi potest his, quæ huc usque deduximus, Synodos statuisse pueros non posse sinè baptismo frui vitâ æternâ, hoc est, visione clarâ Dei, nec tamen statìm inferri, morte secundâ juxtà totam suam latitudinem plectendos, sed prout hæc tantùm dicit privationem visionis Dei, non quatenùs continet cruciatus, & æterna supplicia animæ, & corporis. Sed hæc sententia nullâ ratione admitti potest, si consideremus, quid Pelagiani nomine regni cœlorum intelligerent. Et licèt Moraines num. 55. dicat, eosdem id *non satis expressisse*, colligitur tamen, quæ fuerit illorum sententia ex Juliano lib. 6. Oper. Imperf. cap. 37. ubi ait: *Multò maximè congregatio omnis glorificata Sanctorum esse Deo subjecta non desistet, sed totum corpus dignum regno cœlorum, quod sub Christi capite construitur, divinæ voluntati perfectâ affectione cohærebit, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat cunctos, & compleat.* Ex his infertur, Pelagianos non promisisse pueris visionem beatam; etenim videns Deum, *divinæ voluntati perfectâ affectione cohæret, ut extinctâ omni cupiditate culparum, Deus & contineat eundem, & compleat.* Quarè pueri fruentes visione clarâ Dei, reapse forent in regno Dei, quod illi negabant. Rursùs Sanctus Augustinus ubique premit Pelagianos negantes peccatum originale, quòd pueri exclusi à regno cœlorum immeritò, & injustè tantâ miseriâ torquerentur. Lib. 2. Oper. Imp. cap. 113. *Ac tandem aliquando*, inquit, *extrà regnum Dei infelices futuros fatemini parvulos non renatos. Dicite ergo hujus infelicitatis meritum verbosi, & contentiosi, qui negatis originale peccatum.* Et lib. 4. cap. 99. ait: *Ipsum etiam regnum sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse, sed nullam.* Quòd si Pelagiani extrà regnum Dei dabant parvulis visionem Dei, haud congruenter Augustinus contrà ipsos inferebat, pueros futuros infelices, & pœnæ subjectos. Nam videns Deum, possidet summum bonum, nec ullo pacto potest esse infelix, aut alicui pœnæ obnoxius. Prætereà Sanctus Pater libro 2. Oper. Imp. cap. 113. his instat Juliano, & collegis: *Dicite, obsecro, in istâ felicitate, quæ extrà Dei regnum erit, ullusne regnabit, an nullus? Si nullus, liberior erit procul dubio sinè ullo Rege illa felicitas.*

Si verò ullus in eâ regnabit, quis erit Rex imaginum Dei, qui non erit Deus? At in illâ secundâ felicitate pueri fruerentur visione Dei, & profectò Deus in illis regnaret, nec eo dilemmate Augustinus adversarios perculisset. Etenim Deus clarè visus, regnat solus in animâ videntis, & omnes ejusdem actus regit, ac moderatur. Itaque Pelagiani beatitudinem naturalem pueris destinabant, uti enim illi naturaliter innocentes ab iisdem asserebantur, ejusdem etiam ordinis beatitatem invexere, in quo tamen dogmate nunquàm, quid sentirent, nostris innotuit; undè Augustinus, aliique Patres eorundem sententiam planè se non percipere fassi sunt. Ille lib. de Præd. Sanctor. cap. 13. narrat, à Pelagianis promitti pueris NESCIO cujus *felicitatis locum*, & in libro de Hæresibus cap. 88. *æternam & beatam* QUANDAM *vitam suam.* Idem habet lib. 1. de Orig. animæ, cujus verba mox referam. Ipse Pelagius dicere solebat: *Quò eant nescio*, ut ex Augustino superiùs dictum est.

Redeo ad Africanas Synodos. In Concilio celebrato anno 418. Carthagine contrà Pelagianos, in quo hic canon in vetustis codicibus statutus legitur.
Jo. 14. *Item placuit, ut si quis dicit, ideò dixisse Dominum:* In domo Patris mei mansiones multæ sunt, *ut intelligatur, quia in regno cælorum erit* ALIQUIS MEDIUS, *aut* ULLUS ALICUBI LOCUS, *ubi beatè vivant parvuli, qui sinè baptismo ex hâc vitâ migrarunt, sinè quo in regnum cælorum, quod est vita æterna, intrare non possunt, anathema sit. Nam cum Dominus dicat:* Nisi quis renatus
Joan. 3 fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto non intrabit in regnum cœlorum, *quis Catholicus dubitet*, PARTICIPEM FORE DIABOLI, *qui cohæres esse non meruit Christi? Qui enim dextrâ caret*, SINISTRAM PROCUL DUBIO PARTEM INCURRET. In Histor. Pelag. lib. 1. cap. 13. hunc canonem recitavi, ubi ex Photio ostendi, in antiquis codicibus scriptum fuisse, quod etiam testatur Binius, licèt à nonnullis omissus sit, de quo nolo cum quopiam contentionis funem ducere. Interim hoc ipsum Sancti Augustini testimonio confirmabo, qui lib. 2. de Orig. animæ cap. 12. scribit: *Novellos hæreticos Pelagianos justissimè Conciliorum Catholicorum, & Sedis Apostolicæ damnavit auctoritas, eò quòd ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, & salutis locum etiam præter regnum cælorum.* Undè satis verisimile fit, laudatum canonem reapse fuisse ab Africanis Synodis exaratum. Illud verò observandum venit, ideò Patres negasse *alium alicubi locum*, quia duo tantùm loca nominantur in sacris literis, nempè dextra, & sinistra Judicis; undè asserunt, pueros futuros in sinistrâ, & ex consequenti *participes fore Diaboli.* In eodem libro de Orig. animæ cap. 9. scribit Sanctus Pater: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque cælorum quietis, vel felicitatis* CUJUSLIBET, *atque* UBILIBET *quasi* MEDIUM LOCUM. *Hoc enim eis etiam hæresis Pelagiana promisit.* Quarè, cùm illa opinio *de quasi medio loco*, nempè inter inferorum pœnas, & gaudia regni cœlestis, inter errores hæresis Pelagianæ Augustinus recensuerit, constat, eandem & ab Africanis Patribus, qui contrà illam hæresim diligentissimè excubuere, damnatam fuisse, quod ex dicendis clarissimè apparebit.

His addam Synodum Byzacenorum Patrum in Sardiniam à Thrasamundo Rege Vandalorum Ariano relegatorum sententiam. Cùm Constantinopoli graves de Divinâ Gratiâ lites agitarentur, nonnulli Monachi pro iisdem componendis Romam profecti, auditâ Africanorum Antistitum in Sardiniâ exulum famâ, legationem ad eosdem destinarunt; librum etiam miserunt de Incarnatione Domini, & Divinâ gratiâ à se ipsis conscriptum, rogantes ut de eodem judicium ferrent. Byzaceni Patres, cùm communi consilio, quid memoratis Monachis rescribendum foret, deliberassent, Fulgentio Episcopo Ruspensi injunxere, ut decreta à Patribus in literas mitteret, qui è vestigio librum exaravit inscriptum de Incarnatione, & Gratiâ. In eo autem Augustini sententia de pœnis puerorum apertissimè traditur; etenim cap. 14. inquiunt: *Quæ justitia est, ut imago Dei, quæ nihil potuit per se ipsam delinquere, si non redimatur sanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare? Quò utique quisquis non ingreditur*, INTERMINABILIBUS IGNIS ÆTERNI CRUCIABITUR POENIS. *Quâ igitur justitiâ Deus justus infantibus sinè peccato nascentibus ingerit pœnam, in quibus pœna non invenit causam?* Item cap. 30. hæc scribuntur: *Quomodò infantibus, qui baptizantur, & in eadem infantiâ moriuntur, donat æternam salutem, quorum bonam nec expectat, nec invenit voluntatem? Item alios quomodò sinè baptismate mortuos* ÆTERNIS CRUCIATIBUS *damnat, cùm in eis nullam culpam malæ voluntatis inveniat? Nonne istos inimicos gratiæ Dei, nec defensores humani, sed deceptores arbitrii ad hoc sua perversitas cogit, ut Deum putent iniquum in obitu omnium parvulorum, ubi nullâ interveniente vel bonitate, vel malitiâ voluntatis, alios vident potiri regno, alios* INTERMINABILI DEPUTATOS INCENDIO? Hic liber inter volumina Sancti Fulgentii recensetur, quòd ab ipso dictatus fuit; at eundem à Synodo approbatum, ac ad Monachos Romam missum patet ex hoc ejusdem initio, ubi Episcopi Byzaceni nominantur: *Dilectissimis, & in Christi fide, atque gratiâ plurimùm amplectendis sanctis Fratribus, Petro Diacono, Joanni, Leontio, & alii Joanni, cæterisque fratribus &c. Datianus, Fortunatus, Boethus, Victor, Scholasticus, Orontius, Vindicianus, Victor, Januarius, Victorianus, Photinus, Quodvultdeus, Fulgentius, Felix, & Januarius in Domino salutem.* Quindecim igitur Episcopi doctissimi, ac sanctissimi in Augustini sententiam pedibus ivere. Nec obstat, laudatum volumen fuisse Fulgentii manu exaratum, qui Augustini Patris sententiam mordicus tuebatur; nam in omnibus Synodis uni alicui ob eruditionem, & eloquentiam insigni injungi solet, ut publica Patrum decreta literis mandet. Scribit discipulus Fulgentii cap. 20. de Vitâ ejusdem: *Post deliberationis autem longissimas moras, quicquid definitio communis invenerat, eloquenter allegandum sensibus cæterorum, Beato Fulgentio dimittebatur.* Et posteà: *Propterea quandocunque rescribebant consulentibus, Episcoporum nomina cunctorum dicebantur in titulo, sed solius Beati Fulgentii sermo tenebatur in stylo.* Quarè ea omnibus Byzacii Patribus, quorum tum temporis Dacianus erat Primas, sententia stetit. Habemus etiam Epistolam Synodicam eorundem Antistitum, inter quos tamen Fulgentius non nominatur, quam publicavit Sirmondus, & inter Opera Fulgentii Tom. 6. Bibl. Patrum Edit. Colonien. A. 1618. recensetur, in cujus cap. 8. eadem sententia traditur: verba inferiùs recitabo.

Volo hìc evidenter ostendere, antiquitùs in Africanâ Ecclesiâ, in quâ quadringenti sexaginta sex Episcopi numerabantur, adeò certum fuisse, pueros sinè baptismo defunctos puniri in inferis pœnâ sensibili, ut id inter fidei dogmata relatum fuerit. Cùm Petrus Diaconus vir doctissimus, ut ex ejusdem libro de Incarnatione, & Gratiâ constat, in Orientem transmissurus esset, rogavit per literas Sanctum Fulgentium, ut brevem fidei Catholicæ synopsim ad se mitteret,

teret, cui ſe conformare poſſet, intelligebat enim plures hæreſes paſſim toto Oriente graſſari. Fulgentius librum eidem miſit inſcriptum de Fide ad Petrum, quâ de re dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 19. In eo autem volumine quadraginta dogmata ad Catholicam fidem pertinentia recitat, eaque in ſingula capita digerit, quæ ita inchoantur: *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites*. Primum dogma recitatur cap. 4. Cùm verò cap. 26. poſuiſſet dogma XXIII. de peccato originali, capite inſequenti 27. hæc ſcribit: *Firmiſſimè tene, & nullatenùs dubites, non ſolùm homines jam ratione utentes, verùm etiam parvulos, qui ſivè in uteris matrum, ſivè cum de matribus nati ſinè Sacramento ſancti baptiſmatis, quod datur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, de hoc ſæculo tranſeunt*, IGNIS ÆTERNI SEMPITERNO SUPPLICIO PUNIENDOS, *quia etſi propria actionis peccatum nullum habuerunt, originalis tamen peccati damnationem carnali conceptione, & nativitate traxerunt*. Hoc XXIV. dogma, ſeu ut ille loquitur, capitulum de Fide Petro credendum propoſuit; & cum poſteà reliqua capitula recitaſſet, hæc habet cap. 44. *Hæc interim quadraginta capitula ad regulam veræ fidei firmiſſimè pertinentia fideliter crede, fortiter tene, veraciter, patienterque defende. Et ſi quem contraria his dogmatizare cognoveris, tanquàm peſtem fuge, & tanquàm hæreticum abjice. Ita enim iſta, quæ poſuimus, fidei Catholicæ congruunt, ut ſi quis non ſolùm omnibus*, SED ETIAM SINGULIS *voluerit contraire, in eo quòd ſingulis horum contumaciter repugnat, & his contraria docere non dubitat, hæreticus, & Chriſtianæ fidei inimicus, atque ex hoc omnibus Catholicis anathematizandus appareat*. Itaque teſtatur Fulgentius, parvulos cum ſolo originali peccato morientes *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*, & id *ad regulam veræ fidei pertinere*, & *tanquàm hæreticum abjiciendum*, qui eidem dicto *voluerit contraire*. Hæc non indigent interprete, ſed tantùm lectore. Quis autem ex his non intelligat, Africanam Eccleſiam Auguſtini ſententiam de pœnis infantium inter fidei dogmata retenſuiſſe? Neque enim omnium Afrorum Epiſcoporum doctiſſimus eâ in re deceptus dici poteſt, vel alios voluiſſe decipere, proprias opiniunculas pro inconcuſſis Eccleſiæ dogmatibus venditando. Qualis verò, quantuſve fuerit Fulgentius ex ejuſdem geſtis patet. Hæc ſufficiat ex cap. 20. libri de Vitâ ejuſdem dixiſſe: *Sexaginta quippè, & eo ampliùs Epiſcopos tunc catena ligabat exilii, quorum lingua, & ingenium Beatus Fulgentius Epiſcopus fuit*. Tot ejuſdem libri editi eximiam ipſius doctrinam abundè manifeſtant. Vide quæ de eodem dixi lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 21. & 24.

Hoc ipſum colligitur ex Auguſtino qui lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 28. aſſerentes pueros futuros in medio quodam loco nuncupat *malè credentes*. Idem in lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 12. ait: *Cùm moriuntur infantes, aut merito regenerationis tranſeunt ex malis ad bona, aut merito originis tranſeunt ex malis* AD MALA. *Hoc Catholica fides novit*. Prætereà lib. 5. contra Jul. Oper. Imp. cap. 64. ait: *Inter reprobos ſunt certè plurimi, qui ſi ex hâc vitâ abriperentur infantes, ſecundum falſam veſtram hæreſim penitùs ab omni, ſecundùm autem Catholicam fidem à damnatione graviſſima tollerentur*. Certum eſt, eam pœnam à Catholicâ fide in parvulis aſſeri, quam Pelagiani inficiabantur; at hi pœnam damni, hoc eſt, excluſionem à regno cœlorum libenter concedebant. Hinc dixit Auguſtinus Serm. 14. de Verb. Apoſt. *Videris enim tibi miſericors, quia non auferes ei vitam*, DAMNAS *tamen, quem ſeparas à regno cœlorum*. DAMNAS, *non eum percutis, ſed in* EXILIUM MITTIS. En Pelagiani pueros *non percutiebant*, hoc eſt, pœnâ ſenſûs illos nequaquàm mulctabant, ſed pœnâ tantùm damni, in exilium illos mittendo. Quarè Auguſtino teſte, Catholica fides tradit, parvulos *percuti*, & non tantùm in exilium mitti, quod Pelagiani ultrò fatebantur. Rursùs tract. 67. in Joannem hæc ait: *Proindè reſpuendi ſunt à corde Chriſtiano, qui putant, ideò dictum, multas eſſe manſiones, quia extrà regnum cœlorum erit aliquid, ubi maneant beati innocentes, qui ſinè baptiſmo ex hac vitâ emigrarunt, quia ſinè illo in regnum cœlorum intrare non potuerunt. Hæc fides, non eſt fides; quoniam non eſt vera, & Catholica fides*. Et tamen videmus, plures Scholaſticos beatitudinem naturalem perfectiſſimam citrà dolores, & triſtitiam parvulis promittere extrà regnum Dei, quorum ſententia minùs tolerari poteſt, quàm illa Pelagianorum, quia iſti contendebant infantes eſſe innocentes, & nullâ culpâ coinquinatos; undè non adeò grave abſurdum videbatur, quandam eiſdem felicitatem præparare, cùm tamen Scholaſtici, nec ignobiles, aſſerant cum Eccleſiâ Catholicâ, pueros eſſe originali labe infectos, ſub poteſtate Dæmonis, filios iræ, nec poſteà dubitent, eiſdem beatam quandam vitam promittere.

Sed ex eadem Africâ ad Romanam Apoſtolicam Sedem evectus Sanctus Gelaſius Papa adeò apertè Auguſtinianam ſententiam confirmavit, ut nihil ſolidius hac in diſputatione adduci poſſit. Hic in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum contrà Senecam delirum ſenem Pelagianum miſsâ ſcribit: *De parvulis autem quod aſſerit, ſine baptiſmate pro ſolo originali peccato non poſſe damnari, ſatis* IMPIA, *ſatis profana propoſitio eſt*. At Pelagiani nunquàm ſinè baptiſmo regnum cœlorum pueris promiſerunt, ſed neſcio quem tertium locum inter cœlum, & inferos. Audiatur laudatus Gelaſius: *Nihil eſt ergo, quod dicant, quòd non renati infantes tantummodò in regnum cœlorum ire non valeant, non autem perpetuâ damnatione puniantur*. Ubi cùm Pontifex præter excluſionem à regno cœleſti, quæ eſt pœna damni, decernat, pueros *perpetuâ damnatione puniri*, palàm fit, eundem Auguſtini ſententiam approbaſſe, & concludit: *Dicant igitur in morte perpetuâ conſtituti, ſi non æſtimentur eſſe damnati*. TOLLANT ERGO DE MEDIO NESCIO QUEM IPSI TERTIUM, QUEM DECIPIENDIS PARVULIS FACIUNT, LOCUM. Ita arguit Pontifex. Pueri ſunt damnati, ergo tollant de medio tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Ex quibus patet, in antecenti loqui Gelaſium de damnatione apud inferos, quâ pueri perpetuæ, hoc eſt, ſecundæ mortis ſupplicia ſuſtinent; undè rectè infertur, tollendum eſſe de medio tertium locum. At cur TERTIUM dicit? Niſi ut duo tantùm loca eſſe declaret, nempè cœlum ſedem beatorum, & inferos carcerem damnatorum. Quòd defenſores Auguſtinianæ ſententiæ tortores puerorum à Scholaſticis nuncupantur, longè graviori cenſurâ eoſdem Gelaſius perculit, dum illos *deceptores parvulorum* Apoſtolici oris ſententiâ pronunciavit, quippè qui eiſdem ſecundæ felicitatis locum inani aſſeveratione promittebant. Imò ibidem tertium illum locum explodit, motus eodem teſtimonio ſacrarum literarum, quod initio ex Auguſtino adduximus. Etenim ſcribit Pontifex: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum. Et quia non niſi dexteram partem legimus, & ſiniſtram, non illos faciant* IN SINISTRA REGIONE *ſinè baptiſmate permanere, ſed baptizatos ſinant ad dexteram ſalutarem ſacrâ regeneratione transferri*. Quarè Gelaſius Papa non modò

modò Sancti Doctoris ſententiam, verùm etiam ejuſdem quoque rationem approbavit. Porrò definitiva illa ſententia eſt: *Tollant ergo de medio neſcio quem ipſi tertium, quem decipiendis parvulis faciunt, locum.* In quibus dum dicit *neſcio quem*, declarat nec ſcire ſe, nec inquirere, quænam, aut ubinam eſſet ſecunda felicitas parvulis à Pelagianis promiſſa, ſed ob id eorum dogma damnare, quòd tertium locum facerent inter regnum cœlorum, quod dandum eſt iis, qui erunt in dexterâ, & inferni pœnas, quæ deſtinantur iis, qui erunt in ſiniſtrâ. Ex his jure Gelaſius appellatur à Gabriele Vaſquez t. p. diſp. 91. num. 75. *per omnia Auguſtinianus.* Et quidèm in eandem epiſtolam, ut aliàs notavimus, totius Auguſtinianæ contrà Pelagianos doctrinæ ſuccum valentiorem contraxit. Undè cum ex CLEMENTIS PONT. OPT. MAX. indulto ejuſdem Sancti Pontificis memoriam quotannis Auguſtiniana familia recolendi facultatem impetraſſet, inter precum officia ejuſdem vitæ ſynopſi inſignem Gelaſii ergà Sancti Patris Auguſtini doctrinam cultum inſeruit. Gelaſii laudes recitat Dionyſius Exiguus in Epiſtolâ ad Julianum Presbyterum, in quâ ejuſdem Pontificis doctrinam, pietatem, ac exantlatos pro Orthodoxâ fide labores eximiè commendat. Has literas leges in calce prioris partis collectionis Romanæ Lucæ Holſtenii.

Idem Auguſtini aſſertum Patrum, ac plurium Theologorum, etiam Recentiorum auctoritate probatur.

AGmen Patrum, ut par eſt, Hieronymus ducet, qui propiùs in Palaſtinâ cum Pelagio veluti collato pede certavit. Edidit ille dialogos contrà eundem hæreſiarcham, in quibus ſub nomine Critoboli Pelagium, ſub nomine verò Attici virum Catholicum colloquentes induxit. Itaque Critobolus objicit in fine tertii libri: *Oro te, quid infantuli peccavere? Nec conſcientia eis delicti imputari poteſt, nec ignorantia, qui juxtà Jonam Prophetam manum dextram neſciunt, & ſiniſtram. Peccare non poſſunt, & poſſunt perire, genua labant, vagitus verba non explicant, balbutiens lingua ridetur,* & ÆTERNÆ MISERIÆ CRUCIATUS *miſeris præparantur.* En Pelagius exprobat Catholicis veluti quid abſurdum puerorum in alienâ vitâ cruciatus. Quid his reponit Hieronymus, an fortè illa Annati verba · *negamus crudelem conſequentiam?* Lib. 8. ſui Auguſtini cap. 1. pag. 858. Haud equidem; ſed ex Paulo Apoſtolo peccatum originale probat, ut pueris tormenta non injuſtè infligi videantur. Eadem pœna ſenſibilis infantium aſſeritur à Sancto Avito Antiſtite Viennenſi, qui anno Domini 500. in Galliis floruit. Etenim in carmine ad Fuſcinam ſororem hæc eleganter ſcripſit.

Omnibus id verò gravius, ſi fonte lavacri
Divini expertem tenerum mors invida natum
Præcipitat, durâ generatum ſorte GEHENNÆ,
Qui mox ut matris ceſſarit filius eſſe,
Perditionis erit: triſtes tunc edita volunt,
Quæ FLAMMIS *tantùm genuerunt pignora matres.*

Fuit autem Alcimus Avitus Præſul doctiſſimus, ac Synodo Epaunenſi, aliiſque præſedit. Huic autem ſupparem dabo Sanctum Fulgentium Ruſpenſem Epiſcopum, qui eidem Avito convixit. Hic in lib. de Fide ad Petrum Diaconum ſententiam eandem tanquàm de fide tenendam docuit cap. 27. cujus verba ſuperiùs laudavimus. Idem lib. 1. de Verit. prædeſt. & grat. cap. 12. ait: *Nulla igitur eſt cauſæ diverſitas in infantibus, quæ faciat unum eligi, alterum reprobari. Si verò parentum conſideretur voluntas, illi, qui Chriſtiani ſunt, ut eorum filius baptizaretur, ſollicitè voluerunt, inſtantiſſimè curaverunt: quorum tamen filius antequàm baptizaretur morte præventus,* ÆTERNIS EST IGNIBUS *deputatus.* Capite etiam 14. ſcribit: *Cauſa verò majorum, atque minorum, qui ſinè baptiſmate curſum vitæ præſentis in infidelitate conſummant, quantum attinet ad communionem originalis peccati, una eſt. Ex hac utrique ibunt in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis ejus, quia in eis chirographum, quo ſibi eos deceptoris nequitia ſubdidit, Salvatoris gratia non delevit.* Et ſtatim: *Reddet unicuique ſecundùm opera ſua, ut non ſolùm pro originali peccato* ÆTERNIS IGNIBUS ARDEANT, *(quibus* ARSURI *ſunt ſinè baptiſmate morientes etiam parvuli, qui nihil boni, aut mali egerunt) ſed etiam pro ſuâ voluntate malâ tantò deteriùs torqueantur, quantò ampliùs propriæ iniquitatis adjiciunt.* Hi Fulgentii libri eximiè commendantur à Patribus Africanis in Sardiniâ pro fide Orthodoxâ exulantibus in Epiſtolâ Synodicâ cap. 18.

At ſæculo eodem deſinente Sanctus Gregorius Magnus, & inſequenti ineunte Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis Auguſtini ſententiam approbarunt, quippè quæ communis tùm temporis in Eccleſiâ habebatur. Gregorius lib. 9. Moral. cap. 12. in illa Job: *Et multiplicabit vulnera mea etiam ſinè causâ,* hæc ſcribit: *Nonnulli etenim priùs à præſenti luce ſubtrahuntur, quàm ad proferenda bona, malave merita activæ vitæ perveniunt. Quos quia à culpâ originis ſacramenta ſalutis non liberant, & hìc ex proprio nihil egerunt, & illuc* AD TORMENTA PERVENIUNT. *Quibus unum vulnus eſt, corruptibiliter naſci, aliud carnaliter emori. Sed quia poſt mortem quoque æterna mors ſequitur, occulto eis, juſtoque judicio etiam ſinè causâ vulnera multiplicantur;* PERPETUA quippe TORMENTA PERCIPIUNT, qui *nihil ex propriâ voluntate peccaverunt.* Et poſteà: *Diſtrictus judex, quâ eos animadverſione trucidat, quos culpa propriæ actionis damnat, ſi & illos* IN ÆTERNUM PERCUTIT, *quos reatus arbitrii non addicit?* Hæc adeò clara ſunt, ut Moraines dicat, Gregorium ea non ex ſenſu Eccleſiæ, ſed ex propriâ opinione aſſeruiſſe. Sanctus Iſidorus lib. 2. differ. ſpirit. num. 26. idem tradit inquiens: *Illud tamen tenendum eſt, parvulorum animas nexu peccati originalis eſſe adſtrictas, quæ niſi percipiant baptiſmatis Sacramentum, regni cœleſtis participes eſſe non poſſunt, ſed cum carne, & commune habebunt peccatum, & pari judicio* DAMNABUNTUR IN IGNEM ÆTERNUM. Et lib. 1. ſenten. cap. 22. ait: *Pro ſolo originali reatu luunt* IN INFERNO *nuper nati infantuli* POENAS. Erat ergo certa in Latinâ Eccleſiâ illa aſſertio de pœnis puerorum, quàm Auguſtinus, Fulgentius, ac Synodi in Africâ docebant, quam Gelaſius, ac Gregorius Sanctiſſimi Pontifices in Italiâ tradebant, quam Sanctus Avitus in Galliâ, & Sanctus Iſidorus in Hiſpaniâ citrà dubium aſſerebant. Eandem verò diutiùs uſque ad Scholaſticorum ætatem viguiſſe exiſtimo. Sanctus Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus, qui floruit anno 850. in libro de Prædeſt. cap. 16. ait: *Quæ punitio bifariam dividitur, & nunc in abſolutione animæ à ſuo corpore comparata hujus primæ prævaricationis merito, quod ab ipsâ radice in omne poſteritatis ejus genus transfuſum, atque innatum eſt, & poſtmodùm in* GEHENNA, *quæ tam* HUJUS, *quam aliorum multiplicitate criminum libidinosâ perverſitate contractorum acquiſita eſt.* Et inferiùs de parvulis ſcribit: *Extrà baptiſmi gratiam morientes, non ſuo, ſed protoplaſti peccato* PERPETUA

TUA

TUA PLEXIONE DAMNANTUR. Ex Angliâ veniat Anſelmus, qui in lib. de Concep. Virg. & Pecc. orig. cap. 22. hæc docuit: *Sed cùm nemo dubitet, quia par pœna non ſequetur imparia peccata, in hoc tamen ſimilis eſt & perſonalis, & originalis peccati damnatio, quia nullus admittitur ad regnum Dei, ad quod factus eſt homo, niſi per mortem Chriſti, ſine quo non redditur, quod pro Adæ peccato debetur, quamvis non omnes pariter in inferno torqueri mereantur. Nam poſt diem judicii nullus erit Angelus, aut homo* NISI AUT IN REGNO DEI, AUT IN INFERNO. Explodit tertium illum locum felicitatis ſecundæ, quem plerique parvulis promittunt. Ultimus accedat Sanctus Aëlredus Sancti Bernardi contemporaneus in libro 1. Speculi charitatis cap. 14. Cùm ſibi objeciſſet: *Parvulos qua ratio addicis damnationi, quos nec creatio malos, nec propria voluntas fecit injuſtos?* Reſpondet: *Quid enim? Injuſtum æſtimas, ut lignum inutile, & infructuoſum ignis depaſcat? Cogita quæſo totum humanum genus quaſi lignum aridum, lignum infructuoſum, lignum in ipsâ radice vitiatum, utpotè veneno antiqui ſerpentis inficiatum, juſtiſſimè addictum flammis, igni deſtinatum, adjudicatum damnationi. Quid ergo? Ingratum te præbes, ò lignum inutile, quòd quidam ramuſculi à tuâ præmortuâ præciſi radice eripiuntur incendio, quatenùs ſtipiti cuidam fructuoſo inſerti priſtinæ libertati donentur.* Hujus Sancti regulam lege apud Holſtenium pag. 187. parte 2. Collectionis Romanæ. Ex his patet, quàm falsò dixerit Adamus, *omnes Patres contrà Auguſtinum ſtare.* Certè neque Pater Suarez, neque Vaſquez cum Auguſtino eâ in re conveniunt, at benè Sanctum Doctorem ſecuti ſunt omnes Latini Patres, qui controverſiam illam quoquo modo attigerunt, in quorum lectione Adamus totus hoſpes fuit.

Hæc itaque antiquæ Eccleſiæ, ac Sanctis Patribus de infantium pœnis ſententia ſtetit, donec poſt ducenteſimum ſuprà milleſimum annum Chriſtianæ epochæ novæ opiniones à Scholaſticis procuſæ ſunt. Qui ſi in Patrum voluminibus tantum ſtudii, ac laboris poſuiſſent, quantum Ariſtoteli explicando impendere, profectò Sancti Auguſtini ſententiam non obduxiſſent, neque eorum plerique Pelagianorum opinionem, quod naturalem illam puerorum beatitatem attinet, hominum mentibus tam altè infixiſſent. Verùm tanta fuit vis veritatis, ac tantùm Auguſtini auctoritas valuit, ut plerique etiam Scholaſticorum pedibus in Auguſtini ſententiam ierint. Primus fuit Gregorius Ariminenſis ſubtiliſſimus antiquæ Pariſienſis ſcholæ Doctor, qui pœnas ſenſibiles infantium acerrimè ſuſtinuit in 2. ſent. diſt. 30. quæſt. 3. Nullus autem veterum Scholaſticorum in Auguſtipi lectione Gregorium ſuperavit. Hanc illi laudem ultrò Recentiores tribuunt. Dicitur à Vaſquez 1. 2. diſp. 185. num. 13. *apprimè in Auguſtini doctrinâ verſatus.* A'Vandero appellatur *vir doctiſſimus, & ſiquis alius doctrinæ Auguſtinianæ perſtudioſus* Diſp. 1. de liber. Dei num. 23. Addit Faſolus 1. p. q. 23. art. 1. dub. 3. num. 34. *cujus libri Auguſtini auctoritatibus, & ſententiis paſsim abundant.* Idem nuncupatur à Raynaudo *homo in Auguſtini lectione verſatiſſimus.* In cenſ. inoff.* cenſ. num. 2. Denique Decampſius ſcribit: *Gregorius Ariminenſis, quem non vitæ tantùm inſtituto, ſed etiam doctrinâ Augu iniatum fuiſſe norunt omnes, qui vel ſtrictim ejus libros attigerunt.* Lib. 3. de Hæreſi Janſ. diſp. 3. cap. 20. Quæ conſultò hìc inſerui, ut planum fiat, quantùm fidei Ariminenſi præſtandum ſit, ubi de Auguſtini mente diſputatur. Video enim, hunc inſignem Doctorem pleraſque ſententias tanquàm verè Auguſtinianas defendere, quas tamen Recentiores veluti portenta, ac paradoxa prorsùs anti-Auguſtiniana reijciunt. Hic itaque vir ſubtiliſſimus Auguſtini auctoritatem communi illius ætatis Scholaſticorum ſenſui præpoſuit. Albertus etiam Magnus in Summâ tract. 18. probabilem Auguſtini ſententiam fatetur; utì etiam Polmanns Doctor Duacenſis in calce Breviarii Theologici nu. 469. Conſentiunt Sonnius tract. de Extremo Judicio cap. 6. & 7. Driedo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. tract. 3. cap. 2. par. 1. Ex Auguſtinianâ familiâ præter Gregorium fusè eandem ſententiam tuentur Auguſtinus Muſæus in Apolegetico ad Paulum III. Alipius Reylof Belga lib. 8. de animâ ad mentem Sancti Patris Auguſtini cap. 2. §. 13. Michael Paludanus inſignis Doctor Lovanienſis in Epiſtolâ ad Conrium Archiepiſcopum Thuamenſem, quæ legitur in limine libri ejuſdem Conrii mox laudandi. Denique Carolus Morean Gallus tomo 1. ſui Tertulliani par. 2. pag. 89. & ſeq. ait: *Attendant & hi, qui ſolam pœnam damni in eis admittunt, ſe ab antiquo Eccleſiæ, & Patrum ſenſu eſſe remotiſſimos.* Ibi enim plura Patrum teſtimonia laudat, quæ tamen de damnatione genericè ſumptâ intelligendos eſſe facilè adverſarii dicent, neque enim Gelaſii, Aviti, Iſidori, Prudentii, aliorumque auctoritates produxit, quas nos ſuperiùs attulimus. Hìc tamen Auguſtinianos plurimùm debere fateor doctiſſimis Seraphicæ familiæ Patribus, totidem enim pro Auguſtanianâ ſententiâ, quot ex noſtris, ſtare video. Alphonſus à Caſtro inſignis Theologus in lib. adver. hæreſ. V. Baptiſmus ait, pueros originali infectos eſſe *gehennæ obnoxios.* Matthias Hauzerus idem docet tom. 2. Anatomiæ Auguſtinianæ pag. 764. Joannes Poncius Hibernus diſp. 18. Curſus Theologici totâ quæſtione 6. & in com. in 2. ſent. Scoti d. 33. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 18. contr. de pecc. orig. ſect. 3. quorum omnium ſtudia vicit Florentius Conrius Archiepiſcopus Thuamenſis integro pro Sancti Auguſtini aſſertione volumine evulgato, in quo fuſiſſimè ex ſacris literis, & Auguſtino ſenſibiles infantium pœnas demonſtravit. Patrum tamen teſtimonia omiſit, unus enim Auguſtinus inſtar omnium illi fuit. Hic autem cùm cap. 2. retuliſſet, pleroſque eâ in opinione verſari, Auguſtinum in exceſſus prolapſum, quæ Recentiorum cantilena eſt, haud ſibi temperare potuit, quin exclamaret: *O'vocem non ſolùm miræ animoſitatis plenam, ſed injuriæ in Auguſtinum, ejuſdem ſanctos Commagiſtros, & in ipſam Sedem Apoſtolicam fortè pleniſſimam!* Videò, hunc doctiſſimum Antiſtitem vocari à Morainio novorum Dogmatiſtarum prodromum, cùm tamen antiquiſſimam Patrum ſententiam propugnaverit. Ad quòd in limine libri Auguſtini nomen inſcripſit, ac peregrinum Jerichontinum in alio volumine deſcripſit, in quo humanæ naturæ ſtatus juxtà Auguſtini mentem egregiè explicuit, hinc & nuperis, quos appellat, Dogmatiſtis præcurſor datus; tantum Conrio ſtetit, Auguſtinum defendiſſe! Hi ergo ſubtiliſſimæ Scholæ Profeſſores, licèt aliàs Scoto addictiſſimi, cùm Magiſtrum in præſenti controverſiâ eum Auguſtino minùs convenire intelligerent, religioni duxerunt, Scotum Auguſtino præponere. Imò eo facto ipſius Scoti, ſi non doctrinam, ſaltem exemplum ſecuti ſunt. Etenim ſubtiliſſimus ille Doctorum tantum Auguſtino detulit, ut Patres Minores in libello ſupplici exhibito Senatui Caſtellæ anno 1628. quo juramentum Salmanticenſis Academiæ pro defendendâ doctrinâ Sancti Thomæ, quòd diligentiſſimus Auguſtini

*Pro Valer. Cemelien.

guſtini

gustini discipulus fuit, tanquàm Doctori subtili injuriosum deferebant, hæc scripferint: *Scotus adeò Augustinianæ doctrinæ addictus fuit, ut in solis Theologicis commentariis octingenties, ac quindecies Sanctum Augustinum in suarum assertionum testem protulerit &c.* Quæ, aliave legere poteris tomo priori Historiæ Augustinianæ Hispanicè scriptæ à Petro de Campo lib. 3. cap. 30. & apud Lucam Vvadingum in vitâ Scoti tomo 1. operum ejusdem cap. 15. num. 69.

Thesis de sensibili infantium pœnâ in inferis rationibus suadetur. Quâ occasione ostenditur, Ecclesiam Romanam inter precum officia eandem Sancti Doctoris sententiam recitare. Augustinus vocat illam pœnam mitissimam. Statuitur, pueros ex pœnâ damni gravem tristitiam pati.

SEd nec desunt argumenta satis valida, quæ Sancti Augustini sententiam non modò probabilem, verùm etiam longè probabiliorem ostendunt, nam quod Synodos, & Patres attinet, vera est ejusdem sententia. Primum argumentum est. Peccatum originale induxit sensibiles miserias puerorum præsentis vitæ, ergo & easdem per totam æternitatem distendet. Probatur consequens, quia pœnæ sensibiles hujus vitæ non sunt sufficientes ad satisfaciendum per satis passionem pro maculâ peccati originalis, & quantæ, quantæ sunt, justè humanum genus easdem patitur, ergo durante eâdem maculâ peccati per totam æternitatem, justè in æternum pueri originali labe infecti easdem patientur. Respondent communiter Scholastici, miserias esse pœnas peccati originalis per accidens; nam justitia originalis eximebat hominem iis miseriis, quas in naturâ purâ subijsset; quare cùm peccatum originis per se sustulerit justitiam originalem, per accidens induxit miserias. Hanc responsionem §. 2. superius explosimus, quam rursùs hic egregio testimonio Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 37. refellimus. *Restat*, inquit, *ut ista, quæ nunc est*, scilicet mors corporis, *ipsa novissima, hoc est, in fine destruatur, quando fiet resurrectio carnis, ut non sit porrò inimica, quomodò esset, si naturalis ita esset, ut pœnalis non esset: pœnalis autem sub justo, & omnipotente Deo judice nullo pacto esset, nisi meritis peccati accidisset.* Cùm autem mors pœnalis dicitur, non ideò dicitur ob relationem, quam habet ad culpam, cujus ipsa pœna sit, sed pœnale accipitur ab Augustino, quòd infert cruciatum, & dolorem; undè & pœna alia est justa, alia injusta, nempè injusta est, quæ sinè prævio demerito innocenti à tyranno infligitur. At mors nequit esse naturalis, ut non sit pœnalis. Etenim anima à corpore separari non potest, nisi præviis morbis, & doloribus, sive ii longi sint, sive breves, qui enim breves sunt, magni sunt. Ergo ex Sancto Doctore nequit mors esse naturalis sub justo, & omnipotente Deo, qui tanquàm justus, non infligeret malum pœnæ sinè culpâ, tanquàm omnipotens, non sineret, ab alio toti innocenti naturæ infligi. Hinc clamat eodem lib 6. cap. 20. *Neque enim sub Deo justo miser esse quisquam, nisi mereatur, potest.* Quomodò autem Adam, licèt ex elementis & corpore animali compositus, moriturus non fuisset, egregiè explicat Sanctus Doctor ibidem cap. 39. Sed his omissis, comminùs datam responsionem oppugno. Etiamsi homo in naturâ purâ futurus fuisset iis miseriis subjectus, quæ ex complexione elementorum, quibus constat, & in quibus vivit, ortum ducunt, multæ sunt aliæ gravissimæ miseriæ, quas homo ex suâ naturâ non patitur. Etenim plerùmque pueri à Dæmone invaduntur, & ad mortem usque cruciantur, illa autem pœna non oritur ex conditione materiæ. Urget hoc argumentum Augustinus lib. 6. contrà Jul. cap. 6. *Tu*, inquit, *assere si potes, quomodò sibi non obscurè, sed apertè vendicet parvulos, quos immundi Spiritus vexant. Si ei traditos dicis, videmus ambo supplicium, tu dic meritum: ambo cernimus pœnam, tu qui nulla mala merita dicis ex parentibus trahi, cùm Deum justum ambo fateamur, demonstra istâ pœnâ dignam, si potes, in infantibus culpam. An verò non agnoscis etiam hoc ad illud grave jugum pertinere, quod est super filios Adam à die exitùs de ventre matris eorum &c.* Eccl. 40 Ideò enim Dæmones permittuntur, tantis cruciatibus pueros torquere, quia isti sunt peccato deturpati. Itaque durante eodem reatu justè Dæmon poterit illos affligere. Rursùs rejicitur eadem responsio. Si miseriæ per accidens consequuntur privationem justitiæ originalis in statu præsentis vitæ, cur etiam in altero statu eædem miseriæ itidem saltem per accidens non consequentur privationem originariæ innocentiæ? Profectò cùm peccatum in pueris in præsenti, æquè ac futurâ vitâ remaneat, nescio undenam divinam justitiam in altero sæculo futuram erga infantes mitiorem deducant, cùm in alienâ vitâ severiùs peccatores puniat. Et quidem si Deus Adamum post peccatum morti non destinasset, & hic æternùm inter miserias unà cum posteris vixisset, nullus judicium Dei culpare posset, qui inimicum genus, ac sorde pollutum pœnis addixisset. Ergo in illâ hypothesi ob solum originale delictum pueri æternùm justè pœnas subirent.

Probatur secundò, Deus odio habet pueros originariâ labe pollutos, illis est iratus, atque inimicus, ergo justè potest exercere contrà eosdem actus justitiæ vindicativæ, prout hæc est inflictiva pœnæ sensibilis. Antecedens colligitur ex Joann. 3. 36. *Qui autem incredulus est Filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super eum.* Quam sententiam parvulis non credentibus applicat Sanctus Doctor lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 20. Scribit etiam Apostolus Ephes. 2. 3. *Eramus naturâ filii iræ*, nempè ob peccatum originis, quod cum naturâ in prolem transfunditur, quo fit, ut puer recèns natus sit aversus à Deo, & ex consequenti ejusdem inimicus. Consequentiam verò acutè deducit Augustinus tract. 44. in Joannem inquiens: *Apostolus natus in gente Prophetarum dicit: Fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ, sicut & cæteri: Si filii iræ, filii vindictæ, filii pœnæ, filii gehennæ. Quomodò naturâ, nisi quia peccante primo homine vitium pro naturâ inolevit?* Sunt optimæ illationes. Quandoquidèm si Deus est iratus pueris, ergo potest contrà eosdem exercere actum justitiæ vindicativæ, ergo etiam eosdem pœnâ afficere, objectum enim justitiæ vindicativæ est punitio rei, ergo potest illos gehennæ, hoc est inferni flammis destinare, ubi *erit fletus, & stridor dentium.* Matth. 22. 13. Nec valet, si dicas, iram Dei, ejusque justitiæ vindictam apparere in pœna damni, quâ puniuntur pueri, nec oportere, ut ab eadem justitiâ pœnâ sensibili castigentur. Etenim pueri sunt rei ejusdem omninò peccati, quod commisit Adam, ita ut crimen, quod in Adamo fuit actuale, evaserit in posteris originale; undè dicit Apostolus Rom. 5. *in quo omnes peccaverunt*, ergo sicuti in Adamo peccatum actuale punitum fuit inflictione pœnæ sensibilis, in posteris etiam eodem supplicio castigari poterit. Uti pestis non tantùm nocet illi, in cujus corpore primùm nascitur, verùm etiam alteri, qui eadem

dem per contactum inficitur, ita pueros *peccati paterni contagione* mori dixit Augustinus lib. 6. con. Jul. cap. 4. Hùc facit, quod docet Sanctus Thomas 1. 2. q. 81. art. 2. ad 1. *Pœnâ*, inquit, *corporali interdum judicio divino, vel humano puniuntur filii pro parentibus, inquantum filius est aliquid patris secundùm corpus.* Deus enim è vitâ sustulit filium David, ut patris adulterium puniret, & tamen puerulus non erat reus paterni delicti. Hinc Exodi 20. 5. dicitur Deus vi-
Exod. 20. sitare *iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem.* Quo ergo potiori jure Deus poterit punire pœnâ sensibili pueros, qui reapse contrahunt maculam primorum parentum? Sed etiamsi illationes illæ Augustini ex his verbis Apostoli, *fuimus & nos aliquando naturâ filii iræ*, possent utcunque eludi, nobis interim sat est, easdem recitari ab Ecclesiâ Romanâ inter officia precum feriâ IV. Dominicæ IV. Quadragesimæ in lectione priori expositionis Evangelii. Utì enim certum est, Augustinum eo loci juxtà propriam sententiam de sensibili puerorum pœnâ in gehennâ locutum esse, ita ejusdem doctrina suis precibus ab Ecclesiâ inserta, ingenti auctoritatis pondere fulcitur; saltèm omni censurâ liberatur, quod unum hìc intendimus adversùs recentiores Criticos, excessus Augustino objicientes.

Probatur 3. Pueri prædestinati ex meritis Christi habebunt in aliâ vitâ bona corporis, quæ dotes à Theologis nuncupantur, ergo pueri reprobi patientur in aliâ vitâ mala corporis ex demeritis Adæ. Simile argomentum ponitur ab Augustino lib. 6. con. Jul. cap. 10. ubi paritatem negantes vocat *importunos.* Do ejusdem verba: *Vide ergo*, inquit, *quàm importunè uolis, parvulum de alieno peccato reportare malum, & velis eum de alieno rectè facto reportare bonum, non qualecunque, sed Dei regnum. Alienum quippe opus est, cùm credit per alterum, sicut alienum opus fuit, cùm peccavit in altero.* Respondent negando paritatem, nam licèt divina bonitas possit dare bona corporis iis, qui eodem corpore tanquam instrumento pro eorundem acquisitione nihil boni egerunt; contrà æquitatem tamen est pati corpus illius, qui eodem corpore nunquam peccavit; præsertìm cùm pœna sensûs sit proportionata iis delectationibus peccaminosis, quæ corpore percipiuntur. Sed contrà est. Quia sicuti in aliâ vitâ non ponitur novum meritum, aut demeritum, sunt enim animæ in termino, sed Deus eo modo ergà illas se habet posteà, ac quando recesserunt, cum pueri sinè baptismo defuncti numerentur in familiâ Diaboli, sicutì è contrà mortui suscepto sacramento in familiâ Christi, æquum est, ut sicut isti sub Christo bona corporis recipiunt, ita illi sub Dæmone mala corporis sentiant. Etenim si in hac vitâ sunt sub potestate Dæmonis, ità ut illos in corpore torqueat, ut superiùs ostensum est, cur in aliâ vitâ, in quâ nulla est redemptio, ab illius potestate, quam anteà in eorundem corpora habebat, eximentur? Scribit Sanctus Doctor proximè laudatus: *Jam itaque vobis ipsius reddite rationem, ne putetis indignum, ut qui non admittuntur in regnum Dei, sint sub illo, qui cecidit de regno Dei: Et qui non habent vitam, sint sub illo, qui perdidit vitam.* Nec juvat, quòd pueri corpore non peccarunt, undè nec in corpore puniendi videntur, nam peccatum solius voluntatis superbientis justè punitur pœnâ sensûs, nec Dæmones corpore peccarunt, & tamen pœnâ sensibili affliguntur. Imò cùm totum peccatum, quod fuit actuale in Adam, sit originale in pueris, & illius reatum ex toto subeant, cùm in peccato Adæ fuerit voluptas sensûs in comestione pomi, hujus etiam voluptatis pœnas luit infelix posteritas, cujus pariter reatus in ipsam per generationem transfusum est.

Hìc tamen advertendum est, Augustinum asserere mitissimam esse pœnam, quam infantuli in inferis subeunt. Illam *damnationem omnium levissimam* vocat lib. 5. contrà Jul. cap. 11. quod 8. est in editione Basileensi; & *mitissimam sanè omnium pœnam* in Enchiridio cap. 93. & lib. 1. de Pecc. mer. & remiss. cap. 16. Cùm ignis calefaciat, & si calor sit intensus, etiam comburat, quandoquidèm ex Augustino pœna illa est *levissima*, ac *mitissima*, erit ab igne calefaciente cum aliquâ molestiâ pueros, sed non eosdem ustulante. Quarè sicuti eò intensiùs ardebunt reprobi adulti, quò plura scelera admisere, cùm pueri hæreditarii tantùm criminis rei sint, calore ad molestiam usque, ac dolorem incutiendum intenso affligentur. Video Fulgentium superiùs laudatum scribere, pueros *arsuros*, sed ea voce calorem cum dolore, qui tamen esse potest citrà combustionem, in corpus agentem significavit. Confirmatur hoc ipsum ex lib. 5. contrà Jul. capite proximè memorato, ubi ait pueros *in damnatione omnium levissimâ futuros. Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli essent, quàm ut ibi essent, potiùs expediret.* Quod si ab igne comburerentur, profectò melius illis esset, nunquam extitisse. Ibi verò non recusat definire genus pœnæ, nec speciem, nempè an sint in igne, & an ibi solummodò calefiant, vel ustulentur, sed tantùm quo gradu, vel intensione caloris iidem pueri torqueantur.

Solent quærere Scholastici, an pueris pœna damni tristitiam incutiat? Respondent Scholarum Principes, nullâ tristitiâ pueros affici. Recentiores tamen plerique, quos inter eminet Bellarminus lib. 6. de Amis. grat. &c. cap. 6. tristitiam in parvulis admittunt, quod à gloriâ æternâ se exclusos vident. Pudet me ex Augustino nonnulla recitare; etenìm indè palam fiet, tam procul ab Augustini sententiâ abiisse illos Doctores, qui ob exclusionem à gloriâ nullam in pueris tristitiam gigni pronunciarunt quàm propiùs ad Pelagianorum paradoxa accesserunt. Profectò Sanctus Doctor irrisit, imò execratus est Pelagianos ita sentientes, quasi regni cœlestis contemptores. Scribit lib. 3. Oper. Imp. cap. 99. *In regnum Dei non intrare imaginem Dei, nullam esse contumeliam putatis, ipsum regnum etiam sic amatis, ut non ibi esse, non saltem levem pœnam credatis hominis esse*, sed NULLAM. Idem Pelagianos graviter arguit lib. 3. contrà Jul. cap. 3. inquiens: *Verùm vos excellentissimi amatores illius vitæ, quæ futura est æterna cum Christo,* NULLAM POENAM *putatis esse, imaginem Dei exulare à regno Dei: cum si parvam pœnam esse diceretis, non esset hæc vox beati amatoris illius regni, sed* MISERI CONTEMPTORIS. Rursùs lib. 5. cap. 1. loquens de plebeis Christianis ait: *Quorum si quisquam gestans parvulum filium, nec sinè clamore invidioso, & in parte, ubi nullus audiret, compellaret, & diceret: Ego eâ mente, intelligentiâ, ratione, in quâ sum factus ad imaginem Dei, tantùm amo regnum Dei, ut hominis* MAGNAM *judicem* POENAM, *si eò nunquam possit intrare. Itane verò tu, non homo de turbâ imperitorum, sed inter paucos prudentissimos regni illius amator, tanto utique ardentior, quanto magis te flagrantissima paucorum societas in illud accendit, nec facit inde torpescere frigidior multitudo, responsurus es homini, atque dicturus:* NON SOLUM MAGNA NON EST, SED NULLA OMNINO POENA EST *imaginis Dei, nunquam posse intrare in regnum Dei? Puto, quòd nec uni homini,*

homini, cujus nec vim, nec testimonium formidabis, hoc dicere audebis. Te itaque sive respondente quodlibet, sive quod magis à te exigeret, si non Christiana, certè humana verecundia, reticente, ingereret aspectibus tuis parvulum suum &c. Pœnam autem hìc intelligi pronunt est inflictiva doloris, non verò prout est tantùm quid malum in se inferiùs ostendam. Illa autem veteres haud legisse eredam, neque enim illam sententiam publicè docuissent, quam ne à Pelagianorum quidèm insolentissimo Juliano uni homini non quidèm docto, sed de ultimâ fæce vulgi clanculum citrà ullius testimonium inculcari potuisse Augustinus existimavit. Putas-ne Mastrio curæ fuisse, quid hac de re sentiret Augustinus? Nam ab eodem in 2. sent. disp. 4. de hom. q. 6. num. 163. adducitur *Augustinus de Pecc. meritis, & remissione cap. 27. asserens infantes in Limbo non tristari, nec dolorem pati.* Augustinus tres scripsit libros de Pecc. mer. & remissione, quos Mastrius non distinguit, simulque illi affricat eam opinionem, quam veluti parodoxum detestatus est. Nemo ergo nobis vitio vertat, si majorem in Augustino legendo diligentiam in Scholasticis desideremus.

Moraines cum aliis respondet, futuram parvam illam tristitiam puerorum ob exclusionem à gloriâ. Sed hæc erat aliorum Pelagianorum responsio teste Augustino lib. 3. contrà Jul. cap. 3. *Porrò, inquit, si quod huic sufficit causæ, PARVAM saltem POENAM fatemini esse, quæ magna est, ut imago Dei non sinatur intrare in regnum Dei &c.* Idem verò serm. 14. de Verb. Apost. ita contrà Pelagianos argumentatur: *Si amatur patria, magna pœna, si autem non amatur patria, pejor est cordis pœna. Parvum malum est in hominis corde, qui societatem non quærit Sanctorum, qui non desiderat regnum cælorum: Si non desiderat, pœna est de perversitate: si autem desiderat, pœna est de fraudatâ charitate. Sed si, quod vis, parva sit pœna, & ipsa parva magna est, si nulla culpa est.* Hæc ille. Nec juvat quòd reponunt, tristitiam illam vel nullam esse, quòd amissio sit boni supernaturalis, & quod ipsis naturaliter non debebatur, vel saltem levem, quòd videant, non suâ ipsorum, sed primi parentis culpâ se ab æternâ gloriâ ejectos. Etenim natura humana erat ordinata ad gloriam, quæ gratia omnibus posteris Adæ decreta erat, à quâ tamen cùm se ob illius delictum excidisse videant, ingens doloris argumentum occurrit. Ita si quis ob crimen læsæ majestatis amittat bona sibi à Principe anteà donata, nonnè ejus filii toties ingenti tristitiâ corripientur, quoties præsentem pauperiem cum amissâ bonorum affluentiâ comparabunt? Quòd autem alienâ culpâ in eum statum deciderint, pudorem quidèm, sed non dolorem minuet, imò istum plus augebit. Pueris verò non modò pœna inflicta est, verùm etiam inest culpa, & sunt reapse peccatores, undè cum tristitiâ etiam pudor in illis reperitur.

Respondent alii, pueros nullam habituros cognitionem gloriæ æternæ, quòd hæc est supernaturalis, nec naturali puerorum cognitione attingi poterit. Sed hæc responsio superiùs rejecta est, ubi probavimus pueros futuros in sinistrâ, videbunt enim è diverso electos, eosque ad æternam gloriam vocari. Interim quid his reponeret Augustinus, qui absurdum putavit, pueros imagines Dei haud amare regnum Dei, scribens lib. 6. contrà Jul. cap. 4. *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei. Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipsius imaginem creantur, nihil mali de hac ipsâ separatione patientur?* Quid his, inquam, reponeret, dum in Scholis audiret, pueros non modò non amare, sed ne cognoscere quidèm regnum Dei? Tam procul ab Augustini semitis nobiles Scholastici abiere. Verùm hæc illis concedamus, aliundè tristitiam puerorum probo. Etenim non solùm sunt aversi à Deo, ut auctore supernaturali, sed etiam ut auctore naturæ; Adam enim per peccatum relicto incommutabili bono, adhæsit bono creato, quod peccatum cùm ex origine à pueris trahatur, redduntur aversi à Deo, & conversi ad creaturam. Hoc ipsum confirmatur, quia vel pueri habent aliquem finem naturalem, quo possesso satiantur, vel nullum talem finem possunt possidere. Si primum detur: peto vel erit hic finis Deus, vel creatura; si creatura, erunt igitur peccatores, & aversi à Deo ut auctore naturæ: si verò Deus erit ultimus finis, quatenus abstractivè cognitus, ergo amabunt Deum, & à Deo quoque amabuntur; quomodo ergo *ira Dei manet super illos?* Non- Jo. 3. 36.
nè per peccatum verè sunt inimici Dei? quâ igitur ratione illum amabunt? Si verò illud alterum asseratur, nempè pueros nullum habituros ultimum finem, erunt ergo æternùm miseri, utpotè summi boni possessione exclusi. Et quidèm vix posse explicari puto, pueros nullâ tristitiâ affici, dum cernunt, quòd *ira Dei manet super illos*, dum se vident maculâ peccati infectos. Dolet-ne ipsos, quòd in peccato sunt? Quis autem hoc neget? Magna enim tunc foret illorum perversitas, ac suppliciis gravioribus addicendi essent, si de peccato non tristarentur. Si autem status peccati dolorem ingerit, iidem etiam tristantur, tristitia enim est dolor de iis, quæ nobis nolentibus accidunt. Pueros autem nolle esse in statu peccati, certum puto, quod tamen, quamvis nolentibus, æternùm illis adhærebit. Sanè arbitror illos, qui negant tristari parvulos, ne cogitare quidèm de maculâ peccati, cùm tamen sint propriè peccatores. Pelagiani, qui pueros innocentes putabant, magis consequenter dicebant, eosdem vel parvam, vel nullam tristitiam pati. Profectò Scotus indè probat, pueros non tristari, quia id non posset contingere, nisi nollent carere beatitudine, neque esse in carcere captivi, quæ pœnæ ipsis nolentibus accidissent, at tunc peccarent, quia haberent voluntatem difformem voluntati divinæ. Ex quo discursu patet, virum subtilissimum ne cogitasse quidèm de tristitiâ, quæ oritur ex peccato. Sed nec ratio illa, quam antè Scotum noster Ægidius produxit, quicquam probat. Etenim pueri cùm sint peccatores, habent voluntatem difformem voluntati divinæ: sunt aversi à Deo, & ad creaturam conversi: sunt vasa iræ, & contumeliæ: sunt è numero reproborum: non sunt reconciliati Deo, sed inter ejusdem inimicos computantur, undè ira Dei manet super illos. Habent ergo ex origine voluntatem difformem voluntati divinæ. An verò quòd justè se videant torqueri, patienter tormenta sustineant? " Respondet Poncius num. 34. non esse sibi inconveniens, quòd parvuli in inferno peccent actu, cùm " enim habeant usum liberi arbitrii, & puniantur " æternaliter à Deo, tùm carentiâ beatitudinis, " tùm pœnâ sensûs, esset sanè maxima virtus in ipsis " conformare se divinæ voluntati. Quod si Martyres intensissimâ gratiâ indiguere, ne in tormentis deficerent, sed pro religione pugnarent, nequaquàm fieri posse videtur, ut pueri solis viribus naturæ tantos, ac tam longos eruciatus patienter sufferant. Nec ex aliâ parte videtur justitiæ divinæ consonum, ut hostibus suis, qui sunt de familiâ Diaboli, tantam divinæ gratiæ vim impertiatur.

Sol-

Solvuntur contrariæ ſententiæ argumenta.

OPtimè judicaſſe arbitror Joannem Poncium ſuperiùs laudatum, cùm num. 10. dixit, oppoſitæ ſententiæ argumenta eſse *parvi momenti*, quod breviter apparebit ex ſubjectâ eorundem diſſolutione. Objiciunt primò. Auguſtinum de pœnis parvulorum dubitaſſe, & ut Goneti verbis utar diſp. 7. de Peccato originali art. 7. num. 190. fuiſse *dubium, & anxium in hac materiâ.* Nam lib. 3. de Lib. arb. cap. 13. ait: *Non enim metuendum eſt, ne vita eſse potuerit media quædam inter rectè factum, atque peccatum, & ſententia judicis media eſſe non poſſit inter præmium, atque ſupplicium.* Ibi autem de parvulis loquitur. Addit Bellarminus, illa *nunquam, quod ſciam, Auguſtinus retractavit.* Omiſsâ reſponſione Patris Macedo, non quòd falſa ſit, ſed quòd melior hæc altera noſtra videtur, dico, Semipelagianos olim eodem teſtimonio abuſos fuiſſe, ut gradum facerent ad infringendum argumentum à parvulis ab Auguſtino deductum, ut gratiam ex meritis exploderent. Hæc ſcribit Hilarius ad Auguſtinum: *Parvulorum autem cauſam ad exemplum majorum non patiuntur afferri: quam & tuam Sanctitatem dicunt eatenùs attigiſse, ut* INCERTUM ESSE *volueris, ac potiùs de eorum pœnis malueris* DUBITARE. *Quod in libro tertio de libero arbitrio ita poſuiſse meminiſti, ut hanc eis occaſionem potuerit exhibere.* Huic Maſſilienſium objectioni reſpondet Sanctus Doctor in lib. de Dono perſ. cap. 12. Se olim Presbyterum libros de libero arbitrio, quos laicus Romæ inchoarat, in Africâ conſeciſſe, nempè ante annum 395. Quarè etiamſi tunc de parvulorum pœnis dubitaſſet, *nemo*, ait, *ut opinor, eſſet tam injuſtus, atque invidus, qui me proficere prohiberet, atque in hac dubitatione remanendum mihi eſse judicaret.* Addit non oportere credi, ſe eâ de re dubitaſſe, ſed quòd Manichæi, quicquid de pœnis infantium ſentiretur, rejiciendi erant, ne duarum naturarum, nempè mali, bonique permixtio crederetur, & concludit: *Abſit ut cauſam parvulorum ſic relinquamus, ut eſſe nobis dicamus incertum, utrùm in Chriſto regenerati, ſi moriantur parvuli, tranſeant in æternam ſalutem; non regenerati autem tranſeant in mortem ſecundam &c.* Itaque Sanctus Doctor ideò non retractavit, quod olim docuerat, de pœnis parvulorum, quia de iiſdem non dubitaverat. Imò in Epiſt. 28. ad Hieronymum, quæ ſcripta fuit anno 414. cùm Oroſius in Aſiam tranſmitteret, hæc ſcribit Sanctus Pater de eodem libro 3. de Lib. arb. *Non tamen de damnatione eorum parvulorum, qui ſinè illo*, nempè baptiſmo, *ex hac vitâ emigrant, tunc aliquid dicendum putavi, quia non quod nunc agitur, agebatur.* Etenim Auguſtinus ibidem diſputat tantùm de pœnis, quas in hac vitâ parvuli patiuntur. Hinc factum eſt, ut Hieronymus cum Auguſtino ſenſerit; nam in eadem Epiſtolâ disertè ſcribit, parvulorum animas damnari, inquiens: *Damnari enim eas, ſi ſic de corpore exierint, & Sancta Scriptura, & ſancta eſt teſtis Eccleſia.* Oroſius autem unà cum hac Epiſtolâ detulit in Aſiam ad Hieronymum libros tres de Peccatorum meritis, & remiſſione, in cujus priori cap. 28. locum medium puerorum explodit. Quarè Hieronymus iis lectis, ac in calce Dialogorum laudatis, Auguſtino eâ in ſententiâ adhæſit, ut ſuperiùs oſtenſum eſt.

Objiciunt ſecundò. Sanctos Patres oppoſitum ſenſiſſe. Etenim Nazianzenus in Orat. in ſanctum lavacrum dicit, quòd pueri *nec cœleſti gloriâ, nec ſuppliciis à juſto judice afficiantur.* Gregorius Nyſſenus Orat. 1. ſcribit, pueros ſinè baptiſmo mortuos *neque in doloribus, ac mæſtitiâ eſse.* Addunt Ambroſium in cap. 5. ad Rom. ubi ait: *Eſt & alia mors, quæ ſecunda dicitur, quam non peccato Adæ patimur, ſed ejus occaſione propriis peccatis acquiritur.* Denique Innocentius III. lib. 3. Decr. tit. de bapt. c. *Majores.* ſcribit: *Pœna originalis peccati eſt carentia viſionis Dei: actualis verò pœna peccati eſt gehennæ perpetuæ cruciatus.* Reſpondeo eâ ferè ratione, quâ Sanctus Pater cap. 14. de Præd. Sanctor. ſatisfacit Maſſilienſibus, qui objiciebant, veteres Patres de hominum prædeſtinatione, ſecùs ac Auguſtinum, ſenſiſſe: *Quid igitur* inquit, *opus eſt, ut eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquam iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſolvendum quæſtione verſari, quod procul dubio facerent, ſi reſpondere talibus cogerentur? Unde factum eſt, ut de gratiâ Dei* (dicam de pœnis parvulorum) *quid ſentirent, breviter quibuſdam ſcriptorum ſuorum locis, &* TRANSEUNTER ATTINGERENT, *immorarentur verò in eis, quæ adversùs alios inimicos Eccleſiæ diſputabant.* Reſpondeo rursùs, Gregorium Nazianzenum eo loci tria hominum genera ſinè baptiſmo decedentium recenſere. Unum eorum, qui baptiſmum contempſerunt: alterum eorum, qui illud ex negligentiâ omiſerunt: Extremum illorum qui nec ex contemptu, nec ex negligentiâ ſinè illo mortui ſunt. Comparat autem pœnas eorundem: priores ait, graves pœnas dare, alteros minores pati, poſtremos nec cœleſti gloriâ donari, ſed nec ſuppliciis addici, quibus alii ob contemptum, vel negligenter omiſſum baptiſmum ſubjiciuntur. Quod veriſſimum eſt, illi enim actuale peccatum commiſere in contemnendo, vel omittendo baptiſmo, cujus delicti cùm pueri rei non ſint, neque ſuppliciis iiſdem torqueri poſsunt. Gregorius verò Nyſſenus dubitanter loquitur; nam ibidem quæſtionem hanc de parvulis ſinè baptiſmo morientibus vocat *difficilem, atque perplexam.* Addit neſcire ſe, *an illa quæque anima judicem videbit, tribunali cum aliis ſiſtetur? &c.* Quæ tamen omnia poſteà definita ſunt, nam teſte Bedâ in Procemio Canticorum, qui negat pueros judicandos *contradicit Catholicæ fidei.* Gelaſius etiam definit pueros *in ſiniſtrâ regione ſinè baptiſmate remanere.* Ad teſtimonium Ambroſii reſponden, optimè à Cardinali Bellarmino obſervatum eſse, commentaria illa in Epiſtolas Pauli perperam Ambroſio adſcribi, paſſim enim Pelagianorum ſententiæ iiſdem inſperſæ ſunt, quod fusè, & eruditè probat Conrius cap. 8. Profectò in cap. 5. in illâ Apoſtoli: *Si enim unius delicto &c.* ait: *Plures enim gratiam conſequuntur, quàm mortui ſunt delicto Adæ.* Prætereà in cap. 8. *Vocare*, inquit, *eſt cogitantem de fide adjuvare.* Item in cap. 9. ad illa: *Igitur cui vult, miſeretur &c.* ſcribit: *Ex perſonâ contradicentis loquitur.* Et conſtanter tradit, homines illos in ſimilitudinem Adæ peccaſse, qui ejuſdem exemplo Deum contempſere, quæ omnia à Pelagianis aſserta ſunt. Nec obſtat, quod objicit Gonetus, vixiſſe illum Scriptorem ſub Damaſo, quando Pelagiana hæreſis nondum eruperat. Nam Pelagium *diutiſſimè* Romæ vixiſſe ſcribit Sanctus Auguſtinus, quâ de re legantur à nobis dicta lib. 1. Hiſt. Pel. cap. 3. Quod denique ex Decretali Innocentii Papæ opponitur, abhinc trecentis annis à Gregorio Ariminenſi ſolutum eſt. Prætereà Poncius num. 28. ait, quòd Pontifex intendit oſtendere, non poſſe adulto dormienti, vel non conſentienti dari baptiſmum, quia tunc tolleretur peccatum originale, & non actuale, & per conſequens, ille ſi moreretur non careret viſione Dei, quia non haberet peccatum originale, & tamen eſſet in

in inferno, quia eſſet in peccato actuali. Quæ ratio nulla eſt; etenim etiam peccato actuali debetur privatio viſionis Dei. Undè Gloſſa vocat illam rationem ſuperficialem, nec videtur ab ipſo Pontifice aſſerta, ſed ab aliquo non ſatìs docto Secretario addita. Hæc ille. Sed iſtâ reſponſione omiſsâ, facilè dico, quòd ſicutì ait, pœnam actualis culpæ eſſe gehennæ cruciatum in inferis, & tamen non indè excluditur pœna damni, quia non inſerit particulam reſtrictivam, ſeu excluſivam *tantùm*, *ſolùm*, ita & pœna originalis rectè ſtatuitur carentia viſionis, ſed non ſola.

Objiciunt ſecundò. Pœna ſenſibilis non eſt proportionata peccato originali, ergo pueri ob illud non torquentur igne in inferis. Probant antecedens, quia pœna ſensûs eſt per paſſionem hujus particularis perſonæ, peccatum autem originale non eſt commiſſum per actum voluntatis perſonæ particularis, ſed trahitur per infectionem naturæ. Reſpondeo negando antecedens cum ejus probatione. Etenìm omnes homines peccaverunt in Adam, & peccatum illud fuit imputatum ſingulis ex eodem propagatis, ita ut peccatum, quod in illo fuit actuale, originale fuerit in poſteris. Audiatur Auguſtinus lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 10. *Si enim peccatum intellexeris, quod per unum hominem intravit in mundum*, in quo omnes peccaverunt, *certum*, *manifeſtumque eſt*, *alia eſſe propria*
Rom. 9. *cuique peccata, in quibus hi tantùm peccant, quorum peccata ſunt: aliud hoc unum, in quo omnes peccaverunt, quando omnes ille unus homo fuerunt.* Igitur peccatum unius fuit, & omnium, qui idem erant in uno. Quâ ratione pœna ſensûs eſt eadem æqualiter deſtinata omnibus, & ſingulis, qui idem fuere in Adam, & toti naturæ eſt debita, niſi quâ parte ex baptiſmi gratiâ eidem ſubducitur? Quarè ſicuti leges Principum pupillorum voluntates tutorum voluntati alligant, ita ut quod iſti volunt, illis ratum ſit; hoc quoque pacto Deus omnium poſterorum voluntates Adami voluntati adſtrinxit, ita ut quod ille feciſset, omnibus hominibus imputaretur. Unde ſicuti ex defectu improbi tutoris pupilli quandoque detrimenta ſubeunt, ita ex peccato Adæ humanum genus in miſerias decidit. Imò pœna ſensûs magis videtur proportionata peccato originis, quàm pœna damni, nam pœna damni eſt in animâ, pœna ſensûs in corpore; poſteri autem animam à Deo creatore recipiunt, corpus verò per traducem ab Adam derivatur. Quarè cùm filii puniri poſſint pro peccatis parentum, inquantum ſecundùm corpus ſunt aliquid illorum, ut ex Divo Thomâ diximus, humanum genus, quod ſecundùm corpus ex virtute ſeminali ab Adam deductâ aliquid illius eſt, potiori jure ſecundùm corpus poterit ob illius peccatum, quod etiam proprium evaſit, puniri, quàm ſecundùm animam. Hinc ſi anima à Deo creata infunderetur corpori nequaquam per virtutem ſeminalem ex Adamo traducto, illa non contraheret peccatum originale; quarè intantum peccatum traducit, inquantum in corpus ex Adamo per concupiſcentiam carnalem propagatum immittitur. Ex his confirmatur noſtra ſententia, nam ſi caro per concupiſcentiam genita eſt cauſa, cur anima peccato inficiatur, & ex conſequenti pœnam ſubeat, ipſa caro, quæ veluti vehiculum peccati fuit, neutiquàm debet eſſe à quacunque pœnâ immunis.

Objiciunt tertiò. Peccatum originis non tollit ordinem naturalem, ſed ſupernaturalem, nempè converſionem ad Deum per donum gratiæ habitualis; ergo ſolùm debet puniri privatione ejus boni, cui opponitur, non ſupplicio naturæ, quam in nullâ re eidem debitâ lædit. Reſpondeo primò negando conſequentiam; nam neque peccatum actuale lædit naturalia hominis, ſed tantùm privat hominem gratiâ ſanctificante, & tamen punitur pœnâ ſensûs. Imò in ſententia illorum, qui dicunt, peccatum conſiſtere formaliter in privatione gratiæ, hæc privatio non poteſt eſſe pœna, cùm pœna ponatur à voluntate Judicis, & ſit contrà voluntatem rei, reſpectu cujus eſt inflictiva doloris. Reſpondeo ſecundò negando antecedens, tùm quia peccatum originale tollit conformitatem ad rectam rationem, ſicut quodlibet peccatum actuale, & habituale, ille autem ordo eſt naturalis, tum quia ex dictis §. 2. ex peccato originali ortum traxit concupiſcentia, quæ naturalia hominis læſit. Hinc ſcribit Auguſtinus lib. de Nat. & Grat. cap. 3. *Omnia quidèm bona, quæ* natura *habet in formatione, vitâ, ſenſibus, mente, à ſummo Deo habet creatore, & artifice ſuo. Vitium verò, quod naturalia iſta bona contenebrat, & infirmat, ut illuminatione, & curatione opus habeat, non ab inculpabili artifice contractum eſt, ſed ex originali peccato, quod commiſſum eſt libero arbitrio. Ac per hoc natura pœnalis ad vindictam juſtiſſimam pertinet.* His accidit per peccatum originale hominem naſci ſubditum Diabolo, & de familiâ ejuſdem, ut ex exorciſmis in baptiſmo ſuperiùs oſtendimus, quæ ſanè captivitas naturam hominis & vexat, & deturpat. De hac captivitate poſt Driedonem eruditè agit Magnus ille noſter Salmanticenſis Theologus Baſilius Poncius par. 1. Relect. de Grat. cap. 16. Denique gratia eſt donum liberaliter à Deo homini datum; at quando perſona graviter offenditur v. g. Rex crimine læſæ Majeſtatis, non eſt ſufficiens pœna, quòd privet rebellem beneficio olim eidem liberaliter collato, ſed alia etiam pœna exigitur. In Adam verò omnes poſteri à Deo rebellarunt, undè inimici Dei naſcuntur, & per gratiam baptiſmi fiunt amici, ſinè quâ non ſolùm ſunt indigni gratiâ liberaliter conferendâ, ſed digni pœnis juſtè irrogandis.

Objiciunt quartò cum Vaſquez t. 2. diſp. 124. num. 8. Goneto diſp. 7. cit. num. 178. Morainio, & aliis. Nullus puniri debet ob id, pro quo nec vituperari, aut reprehendi poteſt; at nemo pro peccato originali vituperari poteſt: igitur nec puniri. Major patet, quia pœnæ ſenſibiles habent quandam vim increpationis. Minor probatur ex Ariſtotele 3. Eth. cap. 6. ubi ait, neminem eſſe dignum vituperio, & exprobratione, niſi illa faciat, quæ potuit non facere, at pueri non poſſunt non contrahere peccatum originale; ergo ob illud nullâ reprehenſione digni ſunt. Reſpondetur negando minorem, nec Philoſophi dictum nos moratur, qui actualia tantùm, ac perſonalia delicta cognovit, originali enim peccato Ariſtotelicum illud dictum non convenit. Et quidèm Pelagiani ex Ariſtotelis doctrinâ tentabant tollere peccatum originale; undè ſunt illa Auguſtini lib. 6. contrà Jul. cap. 20. *Ad hoc enim redacta eſt hæreſis veſtra, ut gemant ſectatores veſtri non inveniri dialecticos Judices in Eccleſiâ de Scholis Peripateticorum, aut Stoicorum, à quibus poſſitis abſolvi.* Julianus quærebatur, Catholicos Epiſcopos, à quibus damnatus fuerat, neſcire *ſecundùm categorias Ariſtotelis de dogmatibus judicare.* Sanè ſi Ariſtotelicis principiis ſtandum ſit, peccatum originale negandum eſt, neque enim, qui naſcitur tanquam tabula raſa, maculas antiqui criminis ex Ariſtotele portare poteſt, cùm generatio opus naturæ ſit, non voluntatis, cujus eſt poſſe peccare. Certum eſt ex fide, Deum eſſe iratum pueris, cùm naſcuntur, ob originale crimen; naſcimur enim *naturâ filii iræ* ex Apoſtolo,

ac

ac per peccatum ſumus averſi à Deo, & Deus pueros odio habet, quatenus peccatores ſunt, quod catholicum dogma eſt, vituperat igitur Deus vitium, quod ipſe non fecit in homine. Adde, infantes eſſe *vaſa contumeliæ*, & ex conſequenti eſſe dignos contumeliâ, ac vituperio. Miror autem Vaſquez virum in Auguſtini doctrinâ adeò verſatum, ut ſodales Complutenſes *Auguſtinum* alterum, vel ſaltem *mentem, ac linguam Auguſtini* eundem nuncupaverint, miror, inquam, illud argumentum velutì ſolidum objeciſſe, quod tamen diſertè ab Auguſtino everſum fuerat. Audiatur Sanctus Doctor lib. de Corr. & Grat. cap. 6. *An verò ideò pravitas iſta corripienda non eſt in homine, quia non ejus propria, qui corripitur, ſed communis eſt omnibus? Imò verò corripiatur & in ſingulis, quod eſt omnium. Non enim propterea cujuſquam non eſt, quòd ab eâ nullus immunis eſt. Peccata quidem iſta originalia ideò dicuntur aliena, quòd ea ſinguli de parentibus trahunt, ſed non ſinè causâ dicuntur & noſtra quia in illo uno omnes, ſicut dicit Apoſtolus, peccaverunt.* CORRIPIATUR *ergo* ORIGO DAMNABILIS, *ut ex dolore correptionis voluntas regenerationis oriatur &c.* Ex quibus patet, poſſe hominem corripi ob peccatum originale.

Inſtat Moraines num. 41. Non ſolùm Ariſtotelem, aut Ethnicos Philoſophos dicere, neminem eſſe vituperio, & reprehenſione dignum propter id, quod non liberè fecit, aut omiſit, ſed omnium fidelium, & infidelium communem illam vocem eſſe, ut confirmat Sanctus Auguſtinus lib. de Duabus animabus cap. 11. Quarè cum nullus commiſerit peccatum originale liberè, ſed illud ex infectione naturæ trahatur, nemo poteſt ob illud vituperari, aut reprehendi. Reſpondeo, laudatum Sancti Doctoris teſtimonium à Juliano eidem Auguſtino ſæpè ſæpiùs objectum fuiſſe lib. 1. Oper. Imperf. cap. 45. lib. 5. cap. 43. & 45. & alibi. Cui Sanctus Pater reſpondet lib. 1. Oper. Imp. cap. 48. *Ipſe*, inquit, *Adam eſt, quem noſtra illa definitio, quæ tibi placuit, intuebatur, cum dicerem:* Peccatum eſt voluntas retinendi, vel conſequendi, quod juſtitia vetat, & undè liberum eſt abſtinere. *Adam quippè omninò quando peccavit, nihil in ſe habebat mali, quo nolens urgeretur ad operandum malum, & propter quod diceret:* Non quod volo facio bonum, ſed quod nolo malum hoc ago, *ac per hoc id egit peccando, quod juſtitia vetabat, & undè illi liberum fuerat abſtinere. Nam ei, qui dixit:* quod nolo malum hoc ago, *abſtinere inde liberum non eſſe. Ac per hoc ſic tria iſta diſcernas, & ſcias aliud eſſe peccatum, aliud pœnam peccati, aliud utrumque, ideſt, ita peccatum, ut ipſum ſit etiam pœna peccati. Intelligis quid horum trium pertineat ad illam definitionem, ubi* voluntas eſt agendi, quod juſtitia vetat, & undè liberum eſt abſtinere. *Peccatum nanque iſto modo definitum eſt, non pœna peccati, non utrumque.* Et poſteà: *Sed pertinet originale peccatum ad hoc genus tertium, ubi ſic peccatum eſt, ut ipſum ſit & pœna peccati.* Certum igitur eſt, poſſe peccatum originale eſſe verè, & propriè peccatum, etiamſi non inde liberum ſit abſtinere, & doctrinam illam traditam à Sancto Doctore lib. de duabus anim. cap. 11. quam poſt Julianum Moraines objicit, applicandam non eſſe peccato originali, de quo ibi Sanctus Pater non loquebatur. Undè falſa ſunt quæ poſteà idem Moraines addit: *Si ex mente Divi Auguſtini*, inquit, *imò ex ſenſu totius Eccleſiæ, & conſenſu generis humani, judicandum eſt de peccato originali, ejuſque pœnâ, dicendum eſſe neminem propter illud non à ſe commiſſum, ſed vi originis ex neceſſitate contractum eſſe dignum reprehenſione, & vituperio, ac proindè nec ſupplicio poſitivo & connaturali.*

Lib. de duab. anim. cap. 11.

Rom. 7. 9.

Falſa, inquam, hæc ſunt: Nam ex mente Sancti Doctoris oppoſitum dicendum eſt; docet enim arguendum eſſe etiam illum, qui peccat tertio illo genere peccati, inquit enim ibidem: *Tertium verò genus, ubi peccatum ipſum eſt, & pœna peccati poteſt intelligi in eo, qui dicit:* Quod nolo malum hoc ago. *Ad hoc pertinent etiam omnia, quæ per ignorantiam cum aguntur mala, non putantur mala, vel etiam putantur bona. Cæcitas enim cordis, ſi peccatum non eſſet, injuſtè argueretur, arguitur autem juſtè, ubi dicitur:* Phariſæe cœce, & *aliis plurimis divinorum eloquiorum locis.* Imò ab illâ neceſſitate vituperationem deſtrui, erat ipſiſſima objectio Juliani dicentis lib. 5. Oper. Imp. cap. 52. *Hujus vituperatio ad neceſſaria non recurrit, quia quidquid ad neceſſarium pervenerit, ipſum pulſat auctorem*, nempè Deum. Cui Sanctus Pater reſpondet: *Nunquid hoc malum hominis, ubi dicit:* quod nolo malum hoc ago, *ipſum hominis pulſat auctorem? & tamen eum, qui ſic agit malum, ſatis apparet ad neceſſarium perveniſſe, neceſſitate quippè agit, quod non agit voluntate.*

Objiciunt quintò. Durum videri, & divinæ bonitati minimè conſentaneum, ut pœna ignis æterni puniat infantes, qui propriâ voluntate non peccarunt, ſed aliena tantùm, atque ex vi, & miſeriâ ſuæ originis peccato originali infecti ſunt. Reſpondet Auguſtinus lib. 5. Oper. Imp. cap. 13. *Si autem crudele eſſe arbitramini, damnari parvulos, quos originale peccatum trahere non putatis, crudele vobis videatur, non rapi ex hac vitâ parvulos ſecundùm vos nullum habentes omninò peccatum, quos Deus utique novit, in multis, magniſque peccatis ſinè ullâ in melius mutatione morituros. Nam ſecundùm* RATIOCINATIONES HUMANAS *crudelius videtur, non liberare, cùm poſſit, nullis inquinatum parvis, magniſque peccatis, quàm damnare progeniem peccatoris. Porrò cùm illud juſtum eſſe, quâ poteſtis voce clamatis, & hoc eſſe injuſtum, quâ fronte contenditis?* Et quidèm ſi ſecundùm humanas ratiocinationes loquamur, videtur etiam durum, hominem ob unicum pravum deſiderium, quod momento evanuit, damnari in æternum, & tamen hoc fide credimus; in eo enim actu nulla ſensûs delectatio fuit, qui tamen pœnâ ſensûs æternùm torquebitur. Quarè nec durum videri debet, pueros ſecundùm ſenſum puniri, qui ſenſu non peccaverunt, niſi quatenùs idem fuere cum Adamo. Prætereà cùm primus parens, ſi perſeveraſset in bono, tranſmiſſurus fuiſſet in poſteros juſtitiam originalem, & omnia bona tùm animi, tùm corporis, ut tradit Sanctus Pater lib. 3. Oper. Imp. cap. 199. cur durum videtur, ſi prævaricatus miſerias, ac pœnas poſteris hæreditarias fecit?

Objiciunt ſextò. Propter peccatum originale non injungitur hominibus baptizandis aliqua pœnitentia, nec jubentur habere ullum dolorem de illo, ergo non correſpondet illi aliqua pœna ſensûs, ſicuti correſpondet peccatis actualibus. Reſpondeo primò adverſariorum pleroſque, qui hoc argumentum urgent, concedere in parvulis triſtitiam ob carentiam viſionis, quam patiuntur; igitur debetur peccato originali dolor interior, etiamſi pro peccato originali nullus internus dolor ab Eccleſiâ præcipiatur. Reſpondeo ſecundò datâ priori parte antecedentis negando conſequentiam, quia cùm miſeriæ hujus vitæ ſint effectus peccati originalis, cur nova pœna imponeretur, cùm innumeræ pro eodem nobis ſubeundæ ſint? Sat eſt, ſi dicatur Catechumenis, omnes homines in Adamo peccaſſe, ac proinde è terreſtri paradiſo expulſos, tot tantiſque pœnis addictos, quas divinâ gratiâ adjuvante fortiter ſuſtinere poſſumus.

Reſpondeo tertiò negando ſecundam partem antecedentis, nullum dolorem injungi Catechumenis ob peccatum originale, oppoſitum enim expreſsè tradit, imò jubet Auguſtinus cap. *6.* ſuperiùs laudato de Corrept. & Grat. inquiens: *Corripiatur ergo origo damnata, ut* EX DOLORE *correptionis voluntas regenerationis oriatur: ſi tamen qui corripitur, filius eſt promiſſionis, ut ſtrepitu correptionis forinſecùs inſonante, atque* FLAGELLANTE, *Deus in illo intrinſecùs occultâ inſpiratione operetur & velle.* Nonnè Catechumenus primùm docendus eſt, ſe vel ab ortu in peccato eſſe, inimicum Dei, ſub Dæmonis poteſtate, ejuſdem membrum, in ejuſdem familiâ? Quæ ille audiens ſtatim dolore corripitur, quòd natus ſit ſub poteſtate Dæmonis, atque ſub eo diutiùs vixerit. Audiatur Sanctus Auguſtinus lib. 1. de Pecc. mer. cap. 19. *Dicet aliquis: Quomodò ergo & ipſi vocantur in pœnitentiam? Nunquid tantillus poteſt aliquid pœnitere? Huic reſpondetur. Si propterea pœnitentes dicendi non ſunt, quia ſenſum pœnitendi nondum habent, nec fideles dicendi ſunt, quia ſimiliter ſenſum credendi nondum habent. Si autem propterea rectè fideles vocantur, quoniam fidem per verba geſtantium quodammodò profitentur, cur non priùs etiam pœnitentes habentur? cùm per eorundem verba geſtantium Diabolo, & huic ſæculo renunciare monſtrantur.* Igitur ſi pœnitentiam pueris eo pacto Sanctus Doctor aſſerit, adulti ad baptiſmum accedentes eandem non habebunt? Tunc ergo dolet ipſos peccati originalis, quando ex Auguſtino renunciare ſe Diabolo dicunt.

Antequam hanc diſputationem claudam, volo recitare objectionem Guillelmi de Rubione, qui in 2. diſt. 32. q. 2. art. 2. hoc argumento impugnat cru-
" ciatus puerorum. [Ille, qui eſt æquè innocens
" alio peccante, ſicut non peccante, non eſt affligen-
" dus, nec magis juſtè poteſt affligi poſt peccatum
" alteriùs, quàm ſi ille nunquàm peccaſſet; ſed prop-
" ter peccatum primorum parentum eorum filii, qui
" nunquàm peccaverunt, non ſunt magis culpabiles,
" quàm ſi non peccaſſent ipſi eorum parentes; imò
" ſunt æquè innocentes poſt ipſorum peccatum, ſicut
" fuiſſent, ſi nunquàm ipſi peccaſſent, licèt enim ſint
" modò rei, ergo &c.] Negat hic Scriptor maculam veram, & propriam, quæ ineſt pueris ante baptiſmum, in quo juxtà Eccleſiæ canones parùm conformiter loquitur; putat enim poſteros dici peccatores per denominationem extrinſecam à culpâ Adæ, ut patet ex iis, quæ habet diſt. 30. q. 2. §. *Et ideò.* ita ut culpa fuerit in ſolo Adam, reatus verò, ſeu obligatio ad pœnam, quæ ut ibidem ait, eſt culpæ effectus, & quid eandem conſequens, in nepotibus. At Tridentina Synodus in decreto de peccato originali definivit, anathema eſſe, qui dixerit Adam inquinatum *per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantùm in omne genus humanum transfudiſſe, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ.* Et Seſſ. *6.* cap. 1. ſtatuunt Patres: *Omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidiße, factos immundos, & ut Apoſtolus inquit, naturâ filios iræ &c.* Ille verò Nominalis ait, pueros eſſe æquè innocentes poſt peccatum progenitorum, ſicut fuiſſent, ſi nunquam iſti peccaſſent. Quarè cùm Rubion tantum innocentiæ pueris tribuat, nil mirum illorum poſt mortem ſupplicia negari. Hæc itaque argumenta Auguſtinianæ ſententiæ objiciunt, quæ facili negotio ſolvuntur, nec illorum opinionem valent reddere Auguſtinianâ probabiliorem, uti notat Eſtius diſt. 33. §. 8. cui Sancti Patris aſſertio probabilis viſa eſt. Nec audiendus eſt Duvallius tractatu de Pecc. q. 4. art. 3. ubi ait, ſententiam contrà Auguſtinum accedere ad fidem, & habere rationes, quas conſtat eſſe evidentes.

Eſſent hìc conferendæ ſententiæ de pœnis parvulorum, nempè Sancti Auguſtini, Pelagianorum, ac Scholaſticorum; Sed quia id ex hucuſque dictis facilè conjici poteſt, & id tentans invidiam fortè mihi conflarem, libens periculoſam collationem omitto. Hoc mihi certum eſt, in ſtatuendis infantium pœnis non exceſſiſſe Auguſtinum, ſed potiùs eos Scholaſticos, qui pueros naturali beatitudine donandos ſcribunt, ac feliciſſimam eiſdem regionem promittunt. Ita cenſuit acerrimus Catholicæ Religionis vindex, Cardinalis Bellarminus, qui Tom. 1. lib. *6.* cap. 3. hanc cenſuram ponit: *Non igitur*, inquit, *Auguſtinus aliquid humani paſſus eſſe, aut exceſſiſſe in hoc dogmate cenſendus eſt; ſed illi humanum aliquid patiuntur, &* EXCEDUNT, *qui parvulos in ſuperiore parte terræ, quaſi in terreſtri paradiſo collocant, eoſque beatos, ac felices dicunt.* Addam etiam de iiſdem judicium Reverendiſſimi Patris Laurentii Brancati à Lauræa Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, & eximii noſtræ ætatis Theologi, qui in eruditiſſimo volumine de Noviſſimis diſp. 27. art. 7. num. 159. ait: *Quod dicunt noſtri moderni, hucuſque cenſeo inane, novum, & ridiculum, nempè de ſtatione, habitaculo, & deambulatione ſuper terram; unde id habent? quis eis revelavit?* Ego verò ingenti ſtupore afficior, dum video veteres Scholaſticos Sanctum Thomam, Sanctum Bonaventuram, Ægidium, Scotum, & alios negaſſe, parvulos triſtari ob amiſſionem gloriæ, cùm oppoſitum tam apertè, tam disertè, tam aſſeveranter Auguſtinus aſſeruerit, & Pelagianos, quòd ſecus ſentirent, acerrimè increpuerit. Scio illos non affirmare, pœnam damni eſſe levem, vel nullam ſecundùm ſe, quatenùs enim eſt privatio ſummi boni poſſeſſi in patriâ, dicitur ab ipſis ſummum malum, cùm ejuſdem gravitas ab excellentiâ boni, quo privat, menſuretur; undè minùs propriè ſuperiùs Sancti Doctoris teſtimonia exaggeraſſe videbimur, ubi idem tradit, non eſſe in patriâ, eſſe magnam pœnam, cùm id ultrò Scholaſtici concedant. Sed profectò non diſputavit Sanctus Doctor cum Pelagianis de pœnâ ſic intellectâ; illi enim cùm acutiſſimi eſſent, nequaquàm negabant pœnam excluſionis à regno cœlorum, prout dicit nudam privationem Dei poſſeſſi in patriâ, eſſe in ſe magnum malum, ſed dicebant levem, vel nullam pœnam in pueris, quia nullum, vel levem dolorem pueris incutiebat. Damnum enim, quod quiſque ſubit in amiſſione boni, intantùm eidem infert pœnam, inquantùm ſentitur, ſi enim non ſentiatur, nulla illi pœna eſt, ut patet in pueris, quorum bona dilapidantur, patiuntur enim malum, ſed non ſentiunt, quia ex defectu cognitionis illud non percipiunt. Pœna verò à judice præſertim intenta, non dicit malum prout eſt nuda privatio boni nullâ habitâ conſideratione ſubjecti, ſed ſignificat id, quod eſt malum alteri, quatenùs illi dolorem ingerit aliquid ponendo, vel tollendo, quod reus nollet. Porrò hoc pacto accipi pœnam ab Auguſtino certum eſt. Nam lib. *6.* contrà Jul. cap. 10. ait: *Si hoc eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei.* Quo dimiſſo tanquam abſurdo, quod nunquam Julianus admiſiſſet, inſtat: *Si autem amabunt, & tantùm amabunt, quantùm innocentes amare debent regnum ejus, à quo ad ipſius imaginem creantur, nihil-ne mali ex hac ipsâ ſeparatione patientur?* At malum, quod ſentitur ex amiſſione boni, quod amatur, habet rationem pœnæ, affligentis ſubjectum, quod privatur eo bono, quod ab eodem amatur.

Prætereà

Præterea Serm. 14. de Verb. Apoſtoli cùm dixiſſet Pelagianos non percutere parvulos, hoc eſt, non infligere illis pœnam ſenſûs, ſed tantùm illos in exilium mittere, negando ipſis regnum cœlorum, probat eos pati, ac cruciari ob excluſionem ab eodem regno: *Si amatur patria, magna pœna, ſi autem non amatur patria, pejor cordis pœna. Parvum malum eſt in hominis corde, qui ſocietatem non quærit Sanctorum, qui non deſiderat regnum cœlorum? Si non deſiderat, pœna eſt de perverſitate: ſi autem deſiderat, pœna eſt de fraudatâ charitate.* Ex quibus apertè conſtat, Auguſtinum velle, parvulos cruciari ob excluſionem à patriâ cœleſti, eò quòd illam amant, & deſiderant, quam ſi non amarent, eſſent *perverſi, & mali*, quippè qui ſocietatem non quærerent Sanctorum. At malum, quod ſentitur amiſſione boni, quod amatur, eſt allativum doloris, & triſtitiæ; dolemus enim, & triſtamur, quoties amato bono privamur. Jam verò ſi Patrum, qui Auguſtino favent, ſuffragia ad calculum revocentur, erunt hi vigintiquatuor Seniores, nam Byzaceni quindecim fuere, qui Sancti Auguſtini ſententiam ſubſcripſerunt. Inter Patres fuit Gelaſius Papa, qui in Epiſtolâ decretali tertium locum à Pelagianis inventum de medio tollendum decrevit. Non deſunt Scholaſticorum ſuffragia. Albertus Magnus, Eſtius, Driedo, Polmanus uti probabilem Auguſtini ſententiam defendunt. Stant pro eadem inito fœdere quinque ex Ordine Minorum, & totidem Auguſtiniani noſtri Theologi. Et quidèm ſpero fore, ut deinceps, ubi hæc noſtra diſputatio legetur (ſi tamen ulla horum ſcriptorum cura poſteris erit) plures in Sancti Auguſtini partes tranſeant, vel ſaltem à cenſuris abſtineant, neque Sanctum Doctorem exceſſûs inſimulent in eâ ſententiâ tradendâ, quam unanimi conſenſu Pontifices, Synodi, ac Patres docuere, ut huc uſquè luculenter monſtratum eſt.

§. VI.

An Auguſtinus differens de lege veteri contrà Pelagianos exceſſerit?

Pelagiani, ne gratiam omninò negando Orthodoxorum indignationem ſubirent (videbant enim eandem gratiam in Sacris Literis, à Paulo verò præcipuè commendari) dixere legem, quâ Deus homini facienda, vel fugienda præcipit, eſſe gratiam, utpotè quam Adæ poſteris profundâ agendorum ignorantiâ laborantibus, & longo vitiorum uſu naturali lumine penè extincto miſericorditer propoſuit. Imò legem contrà gratiam impudentiſſimè erexere. Etenim arguebant ex lege, nullam eſſe aliam inſuper Dei gratiam neceſſariam. Hæc eſt ratiocinatio ſexta Cœleſtii apud Sanctum Doctorem cap. 3. de Perfect. Juſt. *Quærendum eſt, utrum præceptum ſit homini, ſinè peccato eſſe. Aut enim non præceptum, & præceptum non eſt: aut quia præceptum eſt, poteſt.* Et in lib. de Grat. & lib. arb. cap. 16. ſcribit Auguſtinus: *Magnum aliquid Pelagiani ſe ſcire putant, quando dicunt: Non juberet Deus, quod ſciret non poſſe ab homine fieri. Quis hoc neſciat?* Hinc hæretici in laudes legis effuſi, in eadem uti in arce cauſæ ab Auguſtino ſe tutos arbitrabantur. Audiatur Magnus Eccleſiæ Magiſter lib. 4. ad Bonifacium Papam cap. 5. ſubdolos hoſtium conatus publicans: *Nuſquam autem*, inquit, *iſti inimici gratiæ ad eandem gratiam vehementiùs oppugnandam occultiores moliuntur inſidias, quàm ubi legem laudant, quæ ſinè dubitatione laudanda eſt. Legem quippè diverſis locutionum modis, & varietate verborum in omnibus diſputationibus ſuis volunt intelligi gratiam &c.* Auguſtinus quò Pelagianam hæreſim à fundamentis everteret, ex Sacris Literis, & ſubtiliſſimarum rationum momentis oſtendit, legem non modò non eſſe gratiam hominem ad bona capeſſenda adjuvantem, ſed reos tantùm facere jubendo, terrendo, puniendo, non adjuvando. Pleni ſunt hujuſmodi phraſibus Sancti Patris libri, præſertim liber de Spiritu & literâ, qui totus in hoc argumento verſatur. Plura loca indicat Cortina Patris Macedo ad theſim 48. Unum teſtimonium profero ex cap. 8. libri de Grat. Chriſti: *Ac per hoc*, inquit, *uſque adeò aliud eſt lex, aliud eſt gratia, ut lex non ſolùm nihil proſit, verùm etiam plurimum obſit, niſi adjuvet gratia: Et hæc oſtendatur legis utilitas, quoniam quos facit prævaricationis reos, cogit confugere ad gratiam liberandos, & ut concupiſcentias malas ſuperent, adjuvandos. Jubet enim magis, quàm juvat, docet morbum eſſe, non ſanat, imò ab eo potiùs, quod non ſanatur, augetur, ut attentiùs, & ſollicitiùs gratiæ medicina quæratur.* At Moraines Auguſtini de lege veteri dicta examini ſubjiciens, hanc de iiſdem ſententiam profert diſp. 24. Anti-Janſenii num. 44. *Auguſtinum pluribus locis duriùs loqui de lege veteri, ſed ſicut ipſemet ait lib. 3. de Doctr. Chriſt. cap. 10. Scripturæ verba quando aliquid abſonum videntur præſeferre, ſunt in benignum, & commodum ſenſum interpretanda: quidni etiam verba ipſius Auguſtini, quotieſcunque vel nativo impetu animi, vel æſtu diſputationis abreptus, videtur ad extrema declinare?* Quid autem duriùs de lege veteri Auguſtinus dixerit, non erit indagatu difficile, cùm probè ſciamus, in quo Sancti Patris doctrina à Moraino culpetur furoris, & exceſſûs in diſputando. Dixit Auguſtinus cum Apoſtolo ad Gal. 3. Legem datam *prævaricationis gratiâ*, de quo plura diſſerit Serm. 11. de Verb. Apoſt. cap. 8. & 9. Dixit *literam occidere* cum eodem Apoſtolo 2. Cor. 3. atque integro volumine verba illa explicat. Dixit cum eodem Paulo Rom. 5. *Lex ſubintravit, ut abundaret delictum.* Quam ſententiam exponit Serm. 3. de Verb. Apoſt. & Epiſt. 89. q. 3. Vocavit legem cum eodem Galat. 3. *Pædagogum* moleſtiſſimum, ac ſimilitudinem probavit Sermone eodem, & Epiſt. 144. ubi etiam nuncupat legem *non abſolutionis adjutorium, ſed vinculum criminis.* Quod Auguſtinum in exceſſuum ſuſpicionem traxit, ac duriùs aſſertum videtur, eſt ubi idem Doctor pronunciavit tantùm abeſſe, ut lex homines adjuvarit, quin potius reos fecerit ſinè gratiâ jubendo, non adjuvando. Scribit cap. 1. de Corr. & Grat. declinare à malo, & facere bonum *nullus poteſt ſinè ſpiritu gratiæ: quæ ſi deſit, ad hoc lex adeſt, ut reos faciat, & occidat.* Serm. 6. de Verb. Apoſt. ait: *Lex enim jubebat, & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia &c. Quomodo ergo lex mihi opitularetur jubens per literam, & non dans gratiam?* Sermone 13. laudato dixit: *Lex timorem dedit.* Ubi aut gratia non infundit amorem, obſervatio legis ex puro timore ſervilê facit prævaricatorem, quâ de re egregiè agit in Epiſtolâ 144. ad Anaſtaſium. Videtur ergo Auguſtinus ſenſiſſe, homines lege urgeri ad rectè operandum, neque tamen ſemper adeſſe gratiam adjuvantem, ex quo inferri videtur, tunc præcepta Dei eſſe obſervatu impoſſibilia, nam ſinè gratiâ impleri non poſſunt, quâ tamen illos carere idem tradit. Hinc Julianus hæc Auguſtino exprobrabat lib. 3. Oper. Imp. cap. 119. *Taceo interim, quâ rabie in totam legem fremas, quam credis ea imperaſſe mortalibus, quorum apud eos nullam facultatem videret.* Quam ſtrophiam ſæpiùs cantat.

Duo hìc possunt difficultatem facere, nùm lex aliquando imperet, & obliget, ut ajunt, sub peccato, si desit gratia adjuvans ad implendam legem, ut videtur velle Augustinus, & an in lege veteri timor tantùm servilis sinè gratiâ regnaret, quod eundem quoque sensisse nonnulli opinantur? Hæc enim duo Morainio fortè duriora videntur, in quibus Augustinum extrà veritatis lineam saltasse putat. Pro expediendo priori dubio res mihi altiùs repetenda est. In primis statuendum est discrimen inter observationem legis in statu naturæ innocentis, & statu corruptæ. Etenim Adam habuit auxilium proximè sufficiens ad observationem cujuscunque præcepti in omnibus, & singulis occasionibus, & instantibus. Hoc adjutorium eruditè exponitur ab Augustino cap. 11. & 12. de Corr. & Grat. Dicitur ab eodem adjutorium, *sinè quo non*, non *quo*; nam Adam illo adjutorio posito non statim operabatur, sed cùm volebat eodem semper præsente poterat operari. *Tale quippè*, inquit cap. 11. *erat adjutorium, quod desereret, cùm vellet, & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret, ut vellet. Hæc est prima gratia, quæ data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo Adam. Prima est enim, quæ fit, ut habeat homo justitiam si velit &c.* Addit, quòd primo illo adjutorio *ostensa est potentia liberi arbitrii*; nam ut anteà præmiserat, Deus illud adjutorium *reliquit in ejus libero arbitrio*, & ut ait lib. 3. Oper. Imp. cap. 112. *Rectorem habebat, quem libero reliquit arbitrio.* Quasè illud adjutorium semper præstò erat Adamo; scribit enim Augustinus, *quod desereret* CUM *vellet.* Paulò verò post in eodem cap. 11. hæc tradit: *Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quùm primùm facti sunt, defuißet, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent. Adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur.* Ex his infero primò, in statu naturæ lapsæ non omnibus dari, nec semper præsto esse illud adjutorium, aliàs oratio esset superflua. *Nam*, ut ait Augustinus lib. de Nat. & Grat. cap. 17. *quid stultius, quàm orare, ut facias, quod in potestate habeas?* Et in Epist. 95. *Ipsa igitur oratio clarissima est gratiæ testificatio.* Non rogamus autem, ut Deus det quod habemus, sed cujus maximè indigemus; etenim ex Epist. 105. *Si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Quarè cùm urgente quolibet præcepto, possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur, signum est, gratiam illam non adesse semper in omnibus, & singulis occasionibus. Hinc factum est, ut cùm Adamus gratiam illam habuerit pro omnibus, & singulis momentis sibi inhærentem, non indiguerit oratione ad observandum ullum præceptum. Scio, Recentiores hoc ultimum uti nuperum paradoxum non approbare, sed planè est apertissima sententia Augustini lib. 6. Oper. Imp. cap. 15. *Dominica*, inquit, *testatur oratio, ubi non solùm dicimus*, dimitte nobis debita *propter mala, quæ fecimus, verùm etiam*, ne nos inferas in tentationem, *propter hoc utique, ne mala faciamus; undè & Apostolus dicit*: Oramus autem ad Dominum, ne quid faciatis mali. *Quod, si ita esset in potestate, quomodò fuit ante peccatum, priusquàm esset natura humana vitiata*, NON *utique* POSCERETUR ORANDO, *sed agendo potius teneretur.*

Quarè cùm ex inhærente divino, eoque jugi adjutorio Adam in quolibet momento temporis potuisset legem implere, frustrà orasset Deum, ut vires sibi ad mandata facienda ministraret. Vidit ista Theologorum hujus nostri sæculi acutissimus Basilius Poncius, qui in Relectionibus de Gratiâ 1. p. cap. ult. pag. 213. scribit: *Atque hoc est adjutorium, quod sæpè Augustinus dicit, Adamum habuisse, quod nos in hoc statu non habemus, quia non habemus pro singulis occasionibus perseverantes cogitationes, & affectiones boni, ut notum est. Undè Adamus non egebat oratione, ut adjutorium illud compararet, quia jam Dei munere cum ipsâ naturâ ingenitum erat, sed gratiarum actione pro tanto beneficio, quod à Deo in primâ sui origine acceperat.* Neque rectè diceretur, Adam intensiorem gratiam potuisse petere, ut faciliùs legem impleret. Etenim vanum fuisset, novas vires petere *in tantâ non peccandi facilitate*, ut loquitur Sanctus Pater cap. 12. Poterat tamen Deum orare, ut tentatorem procul arceret, ne ad malum pelliceretur, vel cadendi periculo vicinus fieret. At positâ tentatione neutiquàm, nisi inaniter, à Deo petiisset vires eidem resistendi. In statu autem naturæ lapsæ illud adjutorium pro omnibus, & singulis momentis proximè sufficiens non semper præsto est hominibus, undè necessitas orationis elucet, quâ rogamus Deum, ut mandata ipsius implere possimus. Hinc scribit ibidem Augustinus: *Ideò in hoc agone magis nos Deus voluit orationibus certare, quàm viribus, quia & ipsas vires, quantas hic habere nos competit, ipse subministrat certantibus, quem rogamus. Si ergo hi, quorum contrà carnem spiritus concupiscit* AD ACTUS SINGULOS INDIGENT DEI GRATIA, *ne vincantur, qualem libertatem voluntatis habere possunt, qui nondum de potestate eruti tenebrarum, dominante iniquitate nec certare cœperunt, aut si certare voluerunt, nondum liberatæ voluntatis servitute vincuntur?* Ubì affirmat gratiam ad singulos actus virtutis dari, neque tamen omnibus ministrari. Breviùs idem tradit Epist. 107. ad Vitalem: *Scimus* gratiam *majoribus ad singulos actus dari. Scimus non omnibus hominibus dari.* Et lib. 4. Oper. Imp. cap. 128. scribit: *Proindè hominibus naturâ filiis iræ dantur præcepta vivendi, quia datur & gratia, ut qui jubet, juvet, ac sic mala non solùm quæ voluntate addita, verùm etiam quæ sunt congenerata vincantur. Quod enim hominibus impossibile est, Deo facile est. Quibus autem* NON DATUR *gratia, propter quam dictum est*: Quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? 1. Cor. 4 *prævaricatores fiunt accedente lege, non justi. Sed si quam ad utilitatem vivunt filiorum misericordiæ, ut eos videntes, & quid sibi non merito, sed gratiâ donetur, intelligentes non extollantur, sed qui gloriatur in Domino glorietur.* Quæ sententiæ passim in Augustino occurrunt.

Quòd autem lex, ad hoc ut obliget, non debeat supponere in operante potentiam proximam ad faciendum opus, quod imperatur, est constans ejusdem Sancti Patris doctrina contrà Pelagianos, qui, utì vidimus, ex præceptorum impositione humanæ voluntatis potentiam ad mandata facienda cum cujuscunque divini adjutorii exclusione prædicabant. Quibus Augustinus cum collegis Africanis respondet Epist. 95. ad Innocentium Papam: *Distinguenda est lex, & gratia. Lex jubere novit, gratia juvare. Nec lex juberet, nisi esset voluntas, nec gratia juvaret, si sat esset voluntas.* Posteà inculcatis sacris testimoniis, in quibus lex, & oratio asseruntur, concludit: *Sicut ergo agnoscimus voluntatem, cùm hæc præcipiuntur, sic & ipse agnoscat gratiam, cùm petuntur.* Quarè cùm instante quolibet præcepto legis, homo non irrisoriè, sed veraciter Deum debeat orare, ut sibi gratiam donet ad faciendum mandatum, signum est, divinam

gratiam

gratiam necessariam ad exequendum opus imperatum non adesse in omnibus, & singulis momentis, nam ut clamat ubique Magnus Doctor: *Si adest possibilitas, ut quid orant?* Lib. de Nat. & Grat. cap. 53. Hæc doctrina, quæ planè verissima est, probatur ex Synodo Tridentinâ sess. 6. de Justificat. cap. 11. ubi ait: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere, quòd possis, & petere, quòd non possis, & adjuvat, ut possis.* Est sententia exscripta ex libro Sancti Augustini de Nat. & grat. cap. 43. & licèt illa postrema verba, *& adjuvat, ut possis*, non asserantur explicitè ab Augustino, subintelliguntur; nam si ab illo petis, ut possis, signum est, quòd ille est, qui adjuvat, ut possis. Sed plenam eandem sententiam ex Tract. 53. in Joannem exhibeo: *Sed audiamus*, inquit, *Dominum & præcipientem, & opitulantem, & jubentem quid facere debeamus, & adjuvantem, ut implere possimus.* Premo illa Sanctæ Synodi ex Augustino verba, *& petere, quod non possis*: Ergo dum petis, vel etiam antequam petas, stas sub lege præcipiente, & nondum habes gratiam adjuvantem, tunc enim non potes facere, quod lex jubet. Quarè errarunt Pelagiani, qui ex lege hìc, & nunc obligante existimarunt, hominem posse suismet viribus exequi imperata. Inde etiam reijciuntur plures Theologi, qui putant, legem non posse hìc, & nunc obligare, nisi adsit gratia adjuvans, nam dum *petis, ut possis*, profectò sentis, te urgeri præcepto, & simul cognoscis te destitutum gratiâ proximè necessariâ ad opus implendum, unde oras, ut eandem tibi Deus largiatur. Hic verò reijcienda est sententia illorum, qui dicunt, gratiam proximè sufficientem semper adesse, nec unquam legem obligare, nisi adsit gratia adjuvans, aliàs homo ob impotentiam excusaretur ab observatione legis.

Nam si lex, ut obliget, semper infert assistentiam gratiæ sufficientis, sequeretur, gratiam sufficientem ad observationem legis necessariam non fuisse amissam ex peccato Adæ, quod licèt à pluribus concedatur, puto esse falsissimum. Probatur sequela, nam Adam per peccatum non exemit homines à lege naturali, hæc enim lex perinde obligat Adamo peccante, vel non peccante, ergo si ut lex obliget, habet connexam assistentiam gratiæ sufficientis, hæc gratia sufficiens sivè stante Adamo, sivè cadente, connexa erat cum lege prout obligante, ergo non fuit amissa ex peccato primi parentis. Probo modò, illam gratiam sufficientem esse amissam argumento eodem, quo Paulus ad Gal. 2. usus est ad contundendam superbiam eorum, qui dicebant, legem posse justificare; arguit breviter, sed solidissimè: *Si enim per legem justitia, ergo gratis Christus mortuus est.* Cujus argumenti vis tota in hoc consistit, quòd si lex sola sufficiebat ad hoc, ut homines observando præcepta se innocentes conservarent, Christus gratis passus diceretur. Cur enim venit in mundum, ac tot tormenta subiit, si aliundè ex legis doctrina homines poterant se justos servare? Jam verò eandem vim habet Apostoli ratiocinatio contrà gratiam sufficientem: Si per legem, & gratiam sufficientem poterat homo implere totam legem, ergo Christus gratis mortuus est. Respondebunt, Christum venisse, ut abundantiori gratiâ humana natura fulciretur. Instamus: Igitur Christus mortuus est, ut faciliùs possemus implere legem ex donis ipsius gratiæ, quam tamen, licèt difficiliùs, implere poteramus per gratiam sufficientem etiam absque ipsius Redemptoris morte. Ad hoc verbum *faciliùs* velutì ad sacram anchoram in tempestate confugiebant Pelagiani, quos his Augustinus execratus est lib. 2. Oper. Imp. cap. 198. ubi recitatis iisdem verbis Pauli ait: *Apostoli est vox ista, non mea; jam erumpite in apertum inimici crucis Christi, quid timetis magnum populum Christi, & Christi magnum judicium non timetis? Apertè dicite, justificari naturâ, justificari lege possumus, gratis mortuus est Christus, sed formidantes multitudinem Christianam, Pelagianum verbum supponitis, & quærentibus à vobis, quarè mortuus sit Christus, si natura, vel lex efficit justos, respondetis, ut hoc ipsum* faciliùs *fieret, quasi posset, quamvis* difficiliùs, *fieri tamen sivè per naturam, sivè per legem.* (Poteris addere, sivè per gratiam sufficientem connexam necessariò cum lege obligante) *Christe responde, vince, atque convince, clama:* sinè me nihil potestis facere, *ut taceant hi, qui clamant, etsi difficiliùs,* Jo. 15.
tamen possumus & sinè te facere, aut si tacere non possunt, se ipsos in latebras aliquas ducant, ut alios non seducant. 5. Hanc nostram sententiam eruditè Basilius Poncius defendit 1. part. Relect. de Grat. cap. 14. ubi argumenta solvit Suarez, & Vasquez, qui ingenuè fatetur 1. 2. disp. 193. cap. 4. num. 36. Augustinum fuisse in hac ipsâ sententiâ, quam exposui.

Lex igitur ex Augustino homini data est, non ut cum gratiâ sufficienti secum necessariò connexâ homines agendorum cognitione instructos ad opera præcepta implenda juvaret, sed ob hoc data est, ut homo conatus facere, quæ præcepta erant, & cernens per semet illa exequi non posse, gratiæ auxilium imploraret. Hæc scribit ad Anastasium Epistolâ 144. *Lex itaque docendo, & jubendo quod sinè gratiâ impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut quærat demonstrata infirmitas Salvatorem, à quo sanata voluntas possit, quod infirma non posset.* Idem tradunt Augustini discipuli, Fulgentius lib. 2. de Verit. prædest. cap. 4. *Dum ergo*, ait, *præcipitur nobis, ut velimus, ostenditur quid habere debeamus. Sed quia id ex nobis habere non possumus, admonemur, ut à quo nobis datur præceptum, ab ipso petamus auxilium.* Et Prosper in Epist. ad Demetriadem: *Nec ob aliud unquam datur præceptum, nisi ut quæratur præcipientis auxilium.* Igitur lex non infert potentiam proximam voluntatis faciendi, quod jubetur, & ex consequenti non habet annexam gratiam proximè sufficientem ad faciendum opus imperatum. Augustinus ex Apostolo ad Gal. 3. vocat legem *Pædagogum*, quia lex ducit ad gratiam. Legatur Serm. 13. de Verb. Apost. Egregiè in lib. de Spir. & lit. cap. 19. *Lex ergo data est, ut gratia quæreretur: Gratia data est, ut lex impleretur. Neque enim suo vitio non implebatur lex, sed vitio prudentiæ carnis. Quod vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit.* Pergit ulteriùs Sanctus Doctor scribens, legem jubere facienda, fidem verò impetrare adjutorium ad imperata exequenda. Hinc celebre evasit illud ejusdem dictum: *Fides impetrat, quæ lex imperat.* Epist. 89. q. 2. lib. de Spir. & lit. cap. 29. & alibi. Audiendus est cap. 13. libri proximè laudati: *At per hoc*, inquit, *lege operum dicit Deus, fac quod jubeo: lege fidei dicitur Deo, da quod jubes. Ideò enim jubet lex, ut admoneat quid faciat fides: idest, ut cui jubetur, si nondum potest, sciat quid petat; si autem continuò potest, & obedienter facit, debet etiam scire, quo donante facit.* Ex quibus patet, quandoque auxilium proximè sufficians præsto esse, inquit enim *si autem* CONTINUO' *potest.* Illud verò ex Augustino certum est, neque fidem posse movere hominem ad petendum divinum auxilium, ad hoc ut possit implere præcepta, nisi Deus infundat gratiam actualem,

quâ

quâ homo moveatur ad orandum. Semipelagianorum error fuit, poſſe hominem petere, & deſiderare ſuis viribus gratiam, quem damnavit ex Auguſtino Synodus Arauſicana canone 6. Etenim licèt quis ſit fidelis, non habet in ſingulis momentis præſens divinum auxilium proximè ſufficiens ad orandum. Hoc paſſim in Auguſtino habetur. Lib. de Dono perſev. cap. 23. de Semipelagianis ait: *Nec volunt intelligere, etiam hoc divini muneris eſſe, ut oremus, hoc eſt, petamus, quæramus, atque pulſemus:* Accipimus enim
Rom. 8. Spiritum adoptionis in quo clamamus, Abba Pater *&c.* Idem habet Epiſt. 105. lib. de Correpr. & grat. cap. 1. Epiſt. 121. cap. 15. In libro 1. qq. ad Simplicianum q. 2. indè probat, orationem fervidam, quâ impetramus, eſſe à Deo: *Nonnè aliquandò,* inquit, *ipſa noſtra oratio ſic tepida eſt, vel potius frigida, & penè nulla, imò omninò interdum ita nulla, ut nequè hoc in nobis cum dolore advertamus, quia ſi vel hoc dolemus, jam oramus?* Ex his colligitur, quomodò infideles peccent non obſervando legem, quandoquidèm ſinè fide manent tantùm ſub lege præcipiente, non ſub gratiâ proximè adjuvante, undè opera, quæ ipſi faciunt, ſemper ſunt peccata, niſi ubi aliquando Deus quoſdam bonos actus ipſis neſcientibus in eorundem voluntatibus operatur. Scribit Auguſtinus in Epiſt. 144. *Lex igitur adducit ad fidem, fides impetrat ſpiritum largiorem, diffundit Spiritus Charitatem, implet charitas legem. Ideò lex pædagogus vocatur, ſub cujus minaciſſimâ ſeveritate, qui invocaverit nomen Domini ſalvus erit. Quomodò autem invocabunt, in quem*
Rom. 10. *non crediderunt?* Itaquè cùm infideles in Chriſtum non credant, Dei gratiam ad implendem legem naturalem non petunt; undè nec eandem obſervanr, & ſi quæ bona facere videntur, illa non faciunt benè, ut §. 4. probatum eſt. Cur verò non excuſentur, tradit Auguſtinus in lib. de Spir. & lit. cap. 33. & Epiſt. 105. ad Sixtum. Quamvis enim careant auxilio proximè ſufficienti, habent tamen auxilia quædam remota, undè non patiuntur antecedentem neceſſitatem peccandi, quam licèt humanum genus ex peccato primi parentis incurrerit, Chriſti tamen Redemptoris beneficio ſublata eſt, ut acutè probat noſter Poncius 1. par. Releḉt. de grat. c. 15. Nihil igitur Auguſtinus *duriùs* de lege *impetu animi, vel æſtu diſputationis* aſſeruit, ut contendebat Moraines. Sed quòd nec de lege veteri duriùs quidpiam pronunciarit, oſtendo.

In primis, ſi verba, ut foris ſonant, tantùm conſiderentur, profectò non Auguſtinus, ſed Paulus cenſendus foret duriùs locutus de veteri lege Moyſis. Dixit Rom. 5. *Lex autem ſubintravit, ut abundaret delictum;* Cùm tamen lex ideò promulgetur, ut delicta tollantur, & ceſſent. Dixit 2. Cor. 3. *Litera occidit;* Cùm tamen lex ſubditos à criminibus arceat. Dixit 1. Cor. 15. *Virtus verò peccati lex;* Cùm lex peccata prohibeat. Has tamen loquendi formulas Auguſtinus locis ſuperiùs laudatis explicuit, nihilve abſurdi continere monſtravit. In eo autem Sanctus Doctor reprehenditur, quòd viſus ſit, aſſerere, legem veterem reos feciſſe homines jubendo, non adjuvando; quod-ve opera facta in lege veteri peccata dixit, cùm Judæi illa fecerint timore pœnæ, non amore juſtitiæ. Judæi habitâ lege eò ſuperbiæ delapſi ſunt; ut putarint, ſolam legem ad hominem juſtificandum ſufficere, neque neceſſariam eſſe Dei gratiam; ſed tantùm liberum arbitrium. Hic autem error tam altè eorum mentibus inſidedat, ut plerique etiam ad fidem ex Judaiſmo converſi, in veteri errore obſtinatiùs verſarentur, undè illos Apoſtolus arguit in Epiſtolâ ad Galatas cap. 2. argumento ſuperiùs recitato: *Si ex lege juſtitia, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt.* Teſtatur Auguſtinus, hæc ipſa ſæpius Apoſtolum inculcaſſe, ut eorundem ſuperbiam contunderet. *Ad hoc ducit,* inquit Serm. 13. de Verb. Apoſtoli, *& commendat iſta Apoſtolus propter Judæos, qui de lege gloriabantur, & libero ſuo arbitrio legem ſufficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero ſuo arbitrio legem ſufficere arbitrabantur, ignorantes Dei juſtitiam, id eſt, ex fide juſtitiam datam à Domino, & ſuam volentes ſtatuere, quaſi ſuis viribus impletam, non dante fide impetratam, juſtitiæ Dei, ſicut dicit, non ſunt ſubjecti.* Et in lib. de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Iſraël verò perſequens legem juſtitiæ, in legem juſtitiæ non pervenit. Quare? quia non ex fide, ſed tanquam ex operibus: id eſt, tanquam eam per ſemetipſos operantes, non in ſe credentes operari Deum.* Porrò cùm hunc errorem ſorbuerint poſteà Pelagiani, aſſerentes gratiam Dei in veteri teſtamento non eſſe niſi legem Moyſi traditam, gratiam verò novi teſtamenti eſſe Evangelium, & exemplum Chriſti, Auguſtinus, ut illorum errorem confutaret, acutè probavit, legem à gratiâ ſeparatam reos facere homines jubendo, non adjuvando, ut ex teſtimoniis adductis conſtat. Neque injurius fuit legi; non enim hæc impoſita fuit, ut homines ſe ſolâ juſtos faceret, ſed ut oſtenderet, quid faciendum eſſet, & cùm homo ſe præceptis faciendis imparem eſſe cognoſceret, ad auxilium gratiæ confugeret, quod ex Sancto Doctore, ejuſque diſcipulis probavimus, oſtendentes non *duriùs* loqui, qui aſſerat, in hypotheſi, quòd ſola lex jubeat, nec gratia proximè ſufficiens adſit, legem eandem obligare, & tranſgreſſorem reum eſſe peccati. Porrò ſicuti Hebræi non ex amore juſtitiæ bona opera faciebant, ita mala vitabant timore tantùm pœnæ. Hinc Auguſtinus dixit, opera Judæorum in veteri lege fuiſſe peccata, & legem illam fuiſſe legem ſervilem, quòd illi qui eandem implebant, timori inſervirent. Scribit Sanctus Doctor lib. 4. ad Boniſ. cap. 5. *Quod ex lege teſtimonium commemoratum ab Apoſtolo propter vitam temporalem intelligitur, propter cujus amittendæ timorem, faciebant homines legis opera non ex fide, quia tranſgreſſores legis eadem lege à populo jubebat occidi.* Idem in lib. de Spir. & lit. cap. 32. ex his Apoſtoli Rom. 8. 15. ſuam ſententiam probat: *Non enim accepiſtis Spiritum ſervitutis iterum in timore, ſed accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba Pater.* Erat ergo lex vetus lex timoris, quòd carnalis ille populus ſe, ac ſua tantùm amans, quicquid boni juxtà legis mandata faciebat, amore ſui faciebat, volens ſibi bona, ac timens mala. Lex ergo tanquam ſervis incutit timorem, gratia, quæ per fidem Chriſti impetratur, inſpirat amorem. Quarè Sanctus Pater lib. eodem de Spir. & lit. cap. 29. ait: *Ex lege autem timemus Deum, ex fide ſperamus in Deum, ſed timentibus pœnam abſconditur gratia.* Cur autem iis, qui ex puro timore ſervili legem implent, gratia abſcondatur tradit ibid. cap. 19. Ser. 13. de Verb. Ap. & Epiſt. 144. ubi hæc habet: *Quis coram Deo innocens invenitur, qui vult fieri, quod vetatur, ſi ſubtrahas quod timetur? Ac per hoc in ipſâ voluntate reus eſt, qui vult facere, quod non licet fieri, ſed ideò non facit, quia impunè non poteſt fieri. Nam quantum in ipſo eſt, mallet non eſſe juſtitiam peccata prohibentem, atque punientem. Et utique ſi mallet non eſſe juſtitiam, quis dubitaverit, quòd tam ſi poſſet, auferret? Ac per hoc quomodò juſtus eſt juſtitiæ talis inimicus, ut tam, ſi poteſtas detur, præcipientem auferat, ne comminantem, vel judicantem ferat?* Lege

ibi

ibi plura. Timor quidem, ſi deſinat eſſe penè ſervilis, & per aliquem Dei amorem incipiat eſſe caſtus, eſt bonus, nec vitiat opera ex eodem derivata, quâ de re & fuſiſſimè, & eruditiſſimè diſputarunt duo inſignes Lovanienſis Academiæ Doctores Chriſtianus Lupus, & Franciſcus Feracques Auguſtiniani editis à ſexennio quotannis de eodem argumento libris, & apologiis. Plurimi tamen veteris teſtamenti Patres non ſub lege tantùm fuere, ſed ſub gratiâ adjuvante, quia propriæ infirmitatis conſcii ad ſectanda virtutum opera divini auxilii opem implorarunt. Cæterùm omnibus hominibus adeſſe auxilium ſaltem remotum, mihi videor colligere ex Auguſtino lib. de Nat. & Grat. cap. 67. ubi ex lib. 3. de Lib. arb. cap. 10. hanc ſententiam recitat, approbatque adverſus eos, qui Adami peccato omnia crimina imputabant, & ſe ipſos innocentes aſſerebant: *Rectè eum fortaſſe quererentur, ſi erroris, & libidinis nullus hominum victor exiſteret. Cum verò ubique ſit præſens, qui* MULTIS MODIS PER CREATURAM *ſibi Domino ſervientem, averſum vocet, doceat credentem, conſoletur ſperantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem, non tibi deputatur ad culpam, quòd invitus ignoras, ſed quòd negligis credere, quod ignoras. Neque illud, quòd vulnerata membra non colligis, ſed quòd volentem ſanare contemnis.* In quo autem conſiſtant hujuſmodi auxilia remota, non ita facilè explicatur; etenim *miris modis* Deum humanas voluntates ad bonum faciendum movere idem Auguſtinus lib. 1. ad Bonifacium cap. 19. veriſſimè affirmat, quos modos ſatius eſt humili ſilentio venerari, quàm curioſâ diſputatione perquirere. De his auxiliis remotis locutum arbitror eundem Sanctum Doctorem in lib. de Dono perſev. cap. 9. ubi ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis cur iſte ita vocetur, ut vocantem ſequatur: ille autem aut non vocetur, ut vocantem ſequatur,* aut NON ITA *vocetur, ut vocantem ſequatur, inſcrutabilia ſunt judicia Dei.* Vocatio illius, qui non ſequitur, eſt per auxilium debile, & remotum, quo intellectus tranſeunter tantùm quaſdam bonas cogitationes elicit, ſed adeo debiles, ut nec voluntatem trahant ad bonum, ſed leviter tantùm excitent, & citò citiùs intellectus aliò evolet, & in malum voluntas longo ſcelerum uſu obdurata feratur.

§. VII.

An ſententia Sancti Auguſtini de prædeſtinatione ad gloriam ante omnem meritorum præviſionem ſit per exceſſum prolata?

JOannes Adamus, & Antoninus Moraines in quæſtione etiam de prædeſtinatione, & eâ quidem præcipuâ gravem Auguſtino exceſſum objiciunt. Adamus lib. 3. ſui Calvini deſtructi hæc de eodem ſcribit cap. 8. pag. 639. *Profectò quando conſtat ipſum in materiâ de gratiâ, & prædeſtinatione cum exceſſu locutum eſſe, ac verba ipſius eſſe mitiganda, ne ab illorum acrimoniâ in errorem contrarium propellar, licitum mihi eſſe debet aliquod Catholicum temperamentum inquirere.* Subit mentem illud Auguſtini dictum lib. 3. Oper. Imperf. cap. 57. *Dic, quod dicturus es, egregie correptor.* Moraines, cùm dixiſſet, Didacum Ruizium ex Sancto Auguſtino gratuitam prædeſtinationem docere, hæc inquit: *Ruiz falſum ſupponit, & ſi Auguſtinus id faceret, non doctrinæ affinitas, aut connexio, quæ nulla eſt, ſed æſtus diſputationis ad hoc illum impelleret.* diſp. 9. num. 50. Verùm ſententiam illam de gratuitâ prædeſtinatione ad gloriam antè præviſa merita docuere Sanctus Proſper, Sanctus Fulgentius, Patres Africani in Epiſtolâ Synodicâ, aliique tantâ certitudine, ut hæc dixerit Sanctus Fulgentius, imò cum Fulgentio Patres Synodi Sardinienſis in fine libri de Incarnatione, & Gratiâ: *Deus enim, qui hominem condidit, ipſe prædeſtinatione ſuâ, & donum illuminationis ad credendum, & donum perſeverantiæ ad proficiendum, atque permanendum, & donum glorificationis ad regnandum, quibus dare voluit, præparavit, quique non aliter perficit in opere, quàm in ſuâ ſempiternâ, atque incommutabili habet voluntate diſpoſitum. Cujus prædeſtinationis veritatem, quâ nos antè mundi conſtitutionem prædeſtinatos in Chriſto teſtatur Apoſtolus, ſi quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confeſſione proferre, ſi antè ultimum diem vitæ præſentis impietatis ſuæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obſiſtit, non abjecerit, manifeſtum eſt, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Chriſto antè mundi conſtitutionem gratis elegit, & prædeſtinavit ad regnum.*

Sanè Semipelagiani jam olim dixerant, abſque eâ doctrinâ de prædeſtinatione Eccleſiæ cauſam adversùs Pelagianos per plures annos fuiſſe defenſam, ut refert Hilarius in Epiſtolâ ad Auguſtinum, & quibus Sanctus Doctor reſpondens lib. de Dono perſever. cap. 20. ait: *Hæc eſt prædeſtinatio manifeſta, & certa Sanctorum, quam poſteà diligentiùs, & operoſiùs, cùm jam contrà Pelagianos diſputaremus,* DEFENDERE NECESSITAS COMPULIT. *Didicimus enim ſingulas quaſque hæreſeos intuliſſe Eccleſiæ proprias quæſtiones, contrà quas diligentiùs defenderetur ſcriptura divina, quàm ſi nulla talis neceſſitas cogeret.* Porrò cuinam major fides habenda eſt Auguſtino-ne, qui ad illud de prædeſtinatione dogma aſſerendum ſe *neceſſitate compulſum* teſtatur, ad Pelagianos *diligentiùs* ex Scripturis confutandos, an Morainio, qui id nullâ vel doctrinæ affinitate, ſeu connexione ab Auguſtino factitatum comminiſcitur? Quòd verò hanc connexionem etiam Annatus negat, illam cap. 8. contrà eoſdem probabimus. Magnus ille Eccleſiaſticorum Annalium Scriptor Baronius ipſos Recentiores exceſsûs meritò accuſat, qui Calvini hæreſim fugientes, in alterum extremum à Sancti Auguſtini doctrinâ diſcedentes declinant, & quidèm in hac materiâ de prædeſtinatione: *Cum igitur,* inquit, *Fauſti ſententia ubique ab Eccleſiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Auguſtini de prædeſtinatione ſententiâ recedunt, cùm alioqui arma non deſint, quibus adverſarii profligentur.* Anno 490. pag. 449.

Sed audio Petavium inclamantem: *Jam pridem diſputari in utramque partem cœpit in Scholis quæſtio de prædeſtinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controverſiam credita eſt auctoritas Auguſtini.* Tom. 1. dog. Theol. lib. 10. cap. 1. Sed hujus Recentioris voces graviſſimo, eoque domeſtico teſtimonio comprimam. Anno 1584. à Claudio Aquavivâ magno illo, & incomparabili univerſæ Societatis moderatore prævio ſex doctiſſimorum Theologorum ejuſdem ſodalatii examine, ſelectæ ſunt quædam ſententiæ omnibus ſuis defendendæ, ne quolibet vento doctrinæ circumferrentur. Porrò pag. 37. ubi de opinionum delectu agitur, hæc leguntur: *Item definitum eſt prædeſtinationis nec rationem, nec conditionem eſſe ex parte noſtrâ. Id ad pietatem parùm pertinere dicet aliquis. At hanc Auguſtini doctrinam non modò communiter Theologorum ſchola jam recipi ſed & Eccleſiæ Patres per mille, & ducentos circiter an-*

annos, qui id contendunt probare ex Scripturis, & reſponſis Pontificum Romanorum, nempe Zoſimi, Sixti, Cœleſtini, Leonis, Gelaſii, apud quos Maſſilienſes, Caſſianus, Fauſtus, aliique hujus prædeſtinationis oppugnatores malè ſemper audierunt. Examinata hæc cum aliis ſententia fuit ab Joanne Azorio Hiſpano, Gaſpare Gonzalez Luſitano, Jacobo Tirio Gallo, Petro Buſæo Auſtriaco, Antonio Guiſano ex ſuperiori Germaniâ, & Stephano Tuccio, qui Romæ morabatur, ut in præfatione illius libri aſſeritur. Auguſta Theologorum nomina. Et hi quidèm Sancti Auguſtini ſententiam de gratioſâ prædeſtinatione ad gloriam ante meritorum prævifionem defendebant, antequam Auguſtiniani exceſſus fingerentur. Hoc idem aſſertum Sanctus Thomas, ejuſque nobiliſſima Schola, ac melior Scotiſtarum pars, itemque è Societate plurimi graviſſimi, ac doctiſſimi Scriptores propugnant, quorum judicia contrà Recentiorum cenſuras appello.

§. VIII.

An Sanctus Auguſtinus exceſſerit docens, copulam conjugalem ſolius voluptatis gratiâ eſſe peccatum veniale?

DOcuit Auguſtinus, copulam cum uxore abſque prolis generandæ voluntate propter ſolam delectationem eſſe peccatum veniale. Non placet hoc dictum Auguſtini Morainio, ſed ait diſp. 16. num. 22. *exceſſiſſe interdum æſtu diſputationis abreptum, & in odium hæreſis, quam impugnabat, ad contrarium extremum declinaſſe.* Ne id vitii Auguſtino objiciens Lectorum oculos offendat, accuſationis acerbitatem adverbio *interdum* mitigat; cùm tamen, uti dicebam, paſſim & ubique in hoſce exceſſus præcipitem Auguſtinum faciat. Cæterùm Sancti Doctoris ſententia communi Sanctorum Patrum, & veterum Scholaſticorum judicio veriſſima eſt. Inquit Auguſtinus Tomo 6. lib. de Bono conjugali cap. 6. *Conjugalis enim concubitus generandi gratiâ non habet culpam, concupiſcentiæ verò ſatiandæ, ſed tamen cum conjuge, propter fidem thori venialem habet culpam.* Hoc aſſertum docuerat Clemens Romanus lib. 6. Conſtitut. Apoſt. ut dicunt cap. 7. *Sola enim voluptas, ſi quis eâ etiam utatur in conjugio, eſt præter leges, & injuſta, & à ratione aliena.* In eadem ſententiâ eſt Sanctus Anſelmus in 1. Cor. 7. ad illa verba: *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam,* ubi ait: *Tunc enim ſolùm conjuges ſinè culpâ ſunt in admixtione, cùm non pro explendâ libidine, ſed pro ſuſcipiendâ prole miſcentur. Sed tamen & alia commixtio, quæ fit pro ſolâ voluptate, veniam accepit propter nuptias.* Sanctus Fulgentius in Epiſt. de Debito conjugali cap. 3. ſcribit: *Conjugatus ergo ſi fornicetur, damnabiliter peccat; ſi verò thori fidem non deſerat, ſed in uxore ſuâ naturali duntaxat uſu aliquantulum intemperatus excedat, ubi ſolùm ſcilicet generationem quærens, ſed aliquando libidini carnis obediens, hoc equidèm ſinè culpâ non facit.* Et cap. 4. *Retenta ergo thori fides maculam diluit, quam contrahit infirmitas carnis, ſi mulieri non miſceatur alteri, quiſquis non pro ſolâ generatione, ſed etiam propter fragilitatem carnis ſuæ miſcetur uxori.* Sed ex Sancto Gregorio Papa pulcherrimè hoc probatur. Cùm Sanctus Auguſtinus Monachus, quem ad Anglos ad fidem convertendos in Britanniam miſerat, quædam dubia eidem propoſuiſſet, inter quæ num vir ſuæ conjugi permixtus, antequam aquâ lavaretur, Eccleſiam ingredi poſſet, vel ad Sacram Communionem accedere, reſpondet Sanctus Pontifex lib. 12. Epiſt. cap. 10. ad interrog. Aug. *Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus uſus fuit, poſt admixtionem propriæ conjugis, & lavacri purificationem quærere, & ab ingreſſu Eccleſiæ paululum reverenter abſtinere. Nec hæc dicentes deputamus culpam eſſe conjugium, ſed quia ipſa licita admixtio conjugum ſinè voluptate carnis fieri non poteſt, à ſacri loci ingreſſu abſtinendum eſt, quia voluptas ipſa eſſe ſinè culpâ nullatenus poteſt.* Et poſteà: *Si quis ergo ſuam conjugem non cupidine voluptatis captus, ſed ſolummodò liberorum creandorum gratiâ utitur, iſte profectò de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo Corporis Dominici, ſanguiniſque myſterio ſuo eſt relinquendus judicio, quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cùm verò non amor procreandæ ſobolis, ſed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de ſuâ commixtione, quod defleant.* Item adductis illis verbis Pauli 1. Cor. 7. *Hoc autem dico ſecundùm indulgentiam,* ait: *Non enim indulgetur, quod licet, & juſtum eſt. Quod enim indulgeri dixit, culpam eſſe monſtravit.* En non ſolùm Auguſtini ſententiam aſſertam à Gregorio Magno ex Apoſtolicâ Sede ad fidelium inſtructionem loquente, verùm etiam ex Apoſtolo, & ex antiquo Romanæ Eccleſiæ ritu eandem confirmatam. Quid ad hæc repones Moraini? Et Gregorium, & Fulgentium, & Anſelmum, & Clementem ad præcipitia deflexiſſe dices? at iſti nullo æſtu diſputationis abrepti illa dixere, undè graviùs erraſſe ſanè dicendi ſunt, cùm Auguſtinum zelus hoſtium expugnandorum excuſet.

Sed volo oſtendere, Theologiæ Scholaſticæ Proceres in eadem ſententiâ cum Auguſtino concinere. Primus ſit, quem omnes ſecuti ſunt, Magiſter Sententiarum, qui in 4. diſt. 31. ita ſcribit: *Hoc autem ne prædictis obviet, intelligendum eſt in illis, qui non gratiâ prolis conveniunt, quorum voluptas non eſt ſinè peccato.* Et loquitur de conjugatis. Accedat Albertus Magnus Tom. 16. 4. ſent. diſt. 31. art. 21. §. *Reſponſio.* ubi ait: *Sed cum ſola libido movet &c. aut fervet intrà metas honeſtatis, & conceſſionis matrimonii, & tunc veniale dicendum eſt, ut patet ex verbis Auguſtini in literâ poſitis.* Dabo huic ſupparem Alexandrum Alenſem. 2. p. Sum. q. 147. memb. 2. *Si enim,* inquit, *illa delectatio fit ſub Deo, veniale peccatum eſt, excuſatur enim propter Sacramentum conjugii. Undè Auguſtinus de bono conjugali &c.* Ita hi duo lumina Theologicæ Scholæ eam ſententiam tradunt Auguſtini auctoritatem ſecuti. Non diſſentit Angelicus Magiſter Sanctus Thomas diſtin. 31. cit. q. 2. art. 3. ubi quærit, utrùm peccet mortaliter cognoſcens uxorem intendendo ſolam delectationem, cui quæſtioni in fine corporis reſpondet: *Si autem quæratur delectatio infrà limites matrimonii, ut ſcilicet talis delectatio in aliâ non quæreretur, quàm in conjuge, ſic eſt veniale peccatum.* Jungatur Angelico Seraphicus Doctor Bonaventura, qui diſt. eadem q. 3. in fine ita judicat: *Si autem in eâ vult delectari, quia uxor, & nullo modo eam cognoſceret, ſi uxor non eſſet, tunc non eſt omnimoda inordinatio, & tunc eſt peccatum veniale, & excuſatur per bonum matrimonii, ut non ſit mortale.* Poſſem innumeros Doctores addere, qui plenis ſuffragiis Auguſtini ſententiam comprobant. Appello Sanchez inter Recentiores doctiſſimum, qui Tom. 3. de Matr. lib. 9. diſp. 11. num. 4. hanc theſim proponit: *Secunda concluſio: Actus conjugalis ſolius voluptatis gratiâ exercitus, nec fines matrimonii tranſgrediens, eſt culpa venialis.* Quod ſanè aſſertum quinquaginta Docto-

rum

rum tum veterum, tum Recentiorum testimoniis communit. Hanc Sancti Augustini sententiam nuper defendit noster Pater Alipius Reylof Belga lib. 4. de animâ c. 2. §. 4. I nunc Moraines, & Augustino furorem, nimiumque in disputando impetum oppone. Ita est, à regiâ viâ in extrema ille declinavit, sed secum & Patres, & cunctos Theologiæ proceres traxit, ut jam tot sapientissimis viris præeuntibus possit quilibet inoffenso pede illac iter carpere, licèt Moraines aliâ viâ progrediatur, qui si fortè tantorum virorum vestigia notasset, eosdem & ipse secutus licèt longo positus intervallo, sibi meliùs consuluisset.

Hæc quidèm de objectis ab uno Morainio Augustinianæ doctrinæ excessibus dicta sufficiant, quæ si ipsimet Recentiores attentiùs considerent, dubio procul fatebuntur non Augustinum, sed semet in *periculosos excessus* declinasse, cùm enim audirent à Jansenio Iprensi Episcopo unum ubique Augustinum laudari, unius Augustini sententias, veluti ex oraculo responsa, proferri, eundemque in Theologicâ palæstrâ suprà cæteros Ecclesiæ Patres attolli, ipsi quò procul à Jansenio declinarent, eò usque præcipites *disputationis æstu abrepti* sunt, ut Augustino ferè nuncium remiserint, clamantes cum Morainio in præfatione Anti-Jansenii: *Qui priùs Augustinum in omnibus deposcebant judicem, nunc sibi liberum putant ne quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.* Imò quò faciliùs cæteros ad Augustini dicta examinanda animarent, divinum illis ad tam sanctum opus auxilium adfuturum polliciti sunt illis Annati vocibus lib. 8. sui Aug. vind. cap. 5. pag. 897. *Neque adeo perversum est hoc consilium, ut habere non possit adjutorem Deum.* Augustinus ad Adrumetinos Monachos initio libri de Gratiâ, & libero arbitrio scripsit, ad sua ipsius scripta intelligenda divinam opem implorandam: *à Domino ut intelligatis orate.* Annatus verò ad eadem Sancti Doctoris scripta censuris perstringenda, etiamsi non rogetur, Deum obvium adjutorem spopondit, cùm temeritatis ultorem potiùs timere debuisset. Adamus pag. 632. in fine cap. 7. Augustini excessus *innocentem passionem contrà Pelagianos* nuncupavit, sed lepido vocabulo accusationis acerbitatem non mitigavit. An verò Recentiorum in Augustino reprehendendo excessus *innocens passio* contrà Augustinum dici possit, ipsorum conscientiam appello; certè ipse ita judico.

CAPUT IV.

Recentiores Sancto Augustino plures errores perperam obiciunt.

Invitus quidèm in hanc arenam à Recentior bus trahor, quippè qui invito Augustino Augustini causam defendendam suscipio, vereorque ne mihi vitio detur, Parentis imperio refragari. Etenim cùm vir clarissimus Sanctus Marcellinus summâ cum potestatè ab Honorio in Africam contrà Donatistas delegatus, accepisset nescio quem Augustino errorem obijci, id amicissimo Antistiti per literas significavit, quo obtrectantium calumniis obviam iret. Verùm Augustinus hæc rescripsit: *Vos autem, qui me multùm diligitis, si talem me asseritis adversùs eos, quorum malitiâ, vel imperitiâ, vel intelligentiâ reprehendor, ut me nusquam scriptorum meorum errasse dicatis, frustrà laboratis, non bonam causam suscipitis, facilè in eâ me ipso judice superamini:* Epist. 7. Sed haud difficulter à magno Patre me veniam impetraturum spero, si ejusdem factum imiter, qui cùm errorem, cujus argui se ex Marcellini Epistolâ intellexerat, procul à suis scriptis esse cognosceret, pravam de suâ sententiâ conceptam opinionem confutavit, ostendens eam accusationem non correctorum intelligentiæ, sed malitiæ, atque imperitiæ tribuendam. Quarè cùm Recentiorum etiam non quidèm malitiâ, sed ut mitiùs loquar, imperitiâ plurium errorum idem reus accusetur, nostrum est innoxium Patrem ab adversariorum objectis vindicare. Hujus quoque defensionis necessitatem subiere Sancti illi Doctores, qui adversùs Pelagianorum reliquias pro Ecclesiæ, & Augustini doctrinâ certarunt. Nam eò usque audaciæ quidam devenere, ut non illos puduerit, indicem errorum Sancti Augustini contexere, (Sancti Prosperi verbis utor) *ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperisse jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent, talique commento, & detestationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamassent, curam exteriti lectoris averterent.* In Præfat. ad cap. Gallorum. Horum vestigiis nonnulli recentes Scriptores inhærentes plurium Augustini errorum indicem publicarunt, quo Sancti Doctoris fama, atque auctoritas in ordinem redigeretur. Hosce catalogos non unus edidit. Adamus tamen par. 3. cap. 3. pag. 584. ac Moraines disp. 12. Anti-Jansenii à num. 32. cæteris hàc in re diligentiorem operam posuere. Contrà hosce Augustinianæ doctrinæ censores egregiè stylum acuit sapientissimus Pater Carolus Moreau Augustinianus integro volumine inscripto *Vindiciæ pacificæ*, quod primo Tomo sui Tertulliani Appendicis loco apposuit, ubi diffusissimè objectos Augustino errores procul esse à tanti Patris doctrinâ demonstrat. Nos eos tantùm refutabimus, quos Adamus, ac Morainius concinnarunt, & quos veluti capitales ad Augustini famam, vel saltem auctoritatem elevandam objectant, in quâ quidèm re ita procedo, ut quæ in Moreau desiderari ab eruditis poterant, hìc tantùm afferens, nihil interim ex illo Scriptore mutuare velim.

Inter cætera volumina, quæ innumera quidèm posterorum memoriæ Augustinus consignavit, primo loco laudantur libri ejusdem Retractationum, & Confessionum; in istis voluntatis, in illis intellectûs errores, quos cæteri tantâ arte, ac conatu celare solent, Orbi universo patefecit. In utro magis laudandus incertum. Et quidèm quò edita abs se volumina attentiori curâ examinaret, Eradium in Episcopatu sibi adhuc viventi successorem impetravit. Ita ab ingenti negotiorum tumultu sequestratus, diu noctuque destinato operi incumbens, quælibet à se dicta censoriâ auctoritate discussit, ut nullus in Augustini libris examinandis severior Augustino judex esse potuerit. Ea verò diligentia, ac tam rigorosa censura Recentioribus non sufficit, sed novas in Hipponensi Sole maculas notaturi, Augustini iterùm libros in quæstionem vocarunt, vociferantes novos se in Augustinianis libris nævos, ac maculas deprehendisse, quò Augustino oculatiores haberentur. Sed age novos hosce censores audiamus.

§. I.

An Sanctus Augustinus erraverit, putans, animas rationales, & Angelos esse corporeos?

Objicit primo loco Adamus docuisse Augustinum: *Animas, & Angelos esse corporeos, ac solum*

lum Deum eſſe immaterialem. pag. 585. At Moraines ſcribit: *Sentit etiam Angelos, & Dæmones eſſe corporeos.* Adamus priùs refellendus eſt, qui Semipelagianorum errorem ipſorum hoſti Auguſtino imponit. Docuerat Caſſianus Collat. 7. cap. 13. ſolum Deum eſſe ſpiritualem, animas verò hominum eſſe corporeas; eundem uti in materia de gratiâ ita eâ in opinione ſecuti ſunt Fauſtus in Epiſt. ad Paulinum, & Gennadius in lib. Eccleſ. dogm. cap. 11. At Sanctus Auguſtinus animam rationalem non ſolùm ſpiritualem abſque ullâ corporeæ fæcis permixtione aſſeruit, verùm etiam id ſolidè demonſtravit. In Epiſtolâ 28. ad Hieronymum ait: *Incorpoream quoque eſse animam, & ſi difficile tardioribus perſuaderi poteſt, mihi tamen fateor eſse perſuaſum.* Illo ſanè optimo argumento, quòd in omnibus, & in ſingulis particulis corporis tota ſimul eſſe non poſſet, ſi per illas ita diffunderetur, ut videmus *corpora diffuſa per ſpacia locorum minoribus ſuis partibus minora occupare, & amplioribus ampliora;* quam ſententiam *firmiſſimè de animâ tenere* ſe dicit. Et lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 33. ait: *Animam verò non eſſe corpoream non me putare, ſed planè ſcire audeo profiteri.* In libro de Quantitate animæ *diligentiſſimè, ac ſubtiliſſimè diſputatum eſt,* inquit, *ut eam, ſi poſſemus, oſtenderemus corporalis quantitatis non eſſe:* Lib. 1. Retract. cap. 8. Præterea lib. 4. de Orig. animæ à capite 12. uſque ad cap. 22. evidentibus argumentis probat animam eſſe incorpoream. Quid clarius ab Auguſtino dici unquam potuit? & tamen eam Sancto Doctori abſurditatem Adamus affricat! Scribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 24. *Nihil vicinius, aut fortaſsè nihil tam conſequens, quàm ut credito, quòd anima corpus ſit, etiam Deus corpus eſſe credatur:* quod Tertulliano accidiſſe addit cap. 25. Epiſt. 157. ad Optatum: *Illi, qui animas ex una propagari aſserunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, ſi Tertulliani opinionem ſequuntur, profectò eas non ſpiritus, ſed corpora eſſe contendunt, & corpulentis ſeminibus exoriri. Quò perverſius quid dici poteſt? Neque hoc Tertullianum ſomniaſse mirandum eſt, qui etiam ipſum Creatorem Deum non eſse niſi corpus opinatur. Quâ dementiâ repulſâ &c.* Itanè Auguſtinus docuit animam corpoream eſſe, cùm hoc effatum ſomnium, dementiamque pronunciaverit, nihilque *perverſius* dici poſſe aſſeruerit? Adamus hæreſim illam Auguſtino apponit, nec unicum ſaltem locum Auguſtini deſignans, ubi animam corpoream ille putarit, quaſi tam celebris fuerit ea Auguſtini ſententia, ut neque ullius textus citatione indigeret. Audiat interim Claudianum Mamercum, qui eodem ſæculo paulò poſt Auguſtinum vixit, ita de Sancto Doctore loquentem: *Aurelius Auguſtinus & acumine ingenii, & rerum multitudine, & operis mole veluti quidam Chryſippus argumentandi virtute, aut Zeno ſenſuum ſubtilitate, aut Varro noſter voluminum magnitudine, & qui profectò ſalis naturâ, attentione, diſciplinis extiterit, ut non immeritò ab iſtis corporalibus noſtri ſæculi Epicureis, aut Cynicis Spiritalis Sophiſta diſsenſerit, libro ad Hieronymum de origine animæ ſic pronunciat:* Incorpoream eſſe animam, & ſi difficilè tardioribus perſuaderi poteſt, mihi tamen fateor eſſe perſuaſum. *Cumque id ita fore rationibus magnis, atque inſolubili argumentatione convincat &c.* Lib. 2. de ſtatu animæ cap. 9. Putaſnè Lector, Adamum harum unam rationem, vel argumentationem legiſſe?

Sed jam illo Scriptore patentiſſimæ falſitatis convicto, quid de Angelorum corporibus Auguſtinus ſenſerit videamus. Celebris ſententia Platonicorum fuit, Angelos conflatos eſſe ex ſpiritu, & corpore quodam ſubtiliſſimo elementari quolibet longè nobiliori, ut ex Apulejo pluribus tradit Auguſtinus lib. 8. de Civ. Dei cap. 8. & 16. Hanc ſententiam ex Patribus ſecuti ſunt Origenes, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Juſtinus Martyr, Lactantius, & pro eadem citantur Athanaſius, Baſilius, & Methodius à Joanne Epiſcopo Antiocheno, cujus verba etiam ſunt in Synodo Nicenâ II. act. 5. *Solummodò autem Deus incorporeus, & informabilis. Intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto ſunt incorporeæ, & imitabiles picturâ exiſtunt.* Eidem opinioni adhæſere Caſſianus, Fauſtus, Gennadius, aliique. Verùm plures ſapientiſſimi Patres oppoſitum opinabantur, omnem ab Angelis corpulentiam removentes. Auguſtinus, quòd eam quæſtionem tractare ex profeſſo nollet, videretque utramque partem plurimorum auctoritate firmatam, in re difficili, ac dubiâ ſententiam ſuſpendit. Id *ambiguum eſse* ſcribit lib. 15. de Civ. Dei cap. 23. At lib. 21. cap. 10. ubi quærit, an ignis corporeus poſſit Dæmones torquere, ait: *Sunt quædam ſua etiam dæmonibus corpora, ſicut doctis hominibus viſum eſt &c.* Poſteà: *Si autem quiſquam nulla habere corpora Dæmones aſseverat, non eſt de hâc re operosâ inquiſitione laborandum, aut contentioſâ diſputatione certandum. Cur enim non dicamus, quamvis miris, tamen veris modis etiam ſpiritus incorporeos poſſe pœnâ corporalis ignis affligi, ſi ſpiritus hominum etiam ipſi profectò incorporei, & nunc potuerunt includi corporalibus membris &c. Adhærebunt ergo, ſi eis nulla ſunt corpora, ſpiritus Dæmonum, imò ſpiritus Dæmones licèt incorporei corporeis ignibus cruciandi.* Ex quibus dubium ſe de Angelorum corpore fuiſſe ſignificat, at non de animâ dubitaſse, quam *profectò incorpoream* dixit. Undè Adamus hoc ipſo teſtimonio rursùs arguitur, ac Morainii hallucinatio, qui eam ſententiam uti certam ab Auguſtino aſsertam dicit, quæ dubia ſemper apud eundem fuit, licèt quandoque corporeos eſse Angelos ſupponat, ne novâ illatâ quæſtione ab argumento diſtrahatur. Non defuere tamen, qui Auguſtinum dubitantem ſequerentur, unus pro mille ſit Sanctus Bernardus, qui lib. 5. de Conſider. cap. 4. ait: *Quanquam de corporibus horum, nempè Angelorum, non modò undè ſint, ſed an aliquatenus ſint, hæret ſententia aliquorum. Undè ſi quis inter opinabilia magis id ponendum cenſuerit, non contendo.* Et Serm. 5. in Cant. *Cæterum,* inquit, *Angelica corpora utrumnam ipſis ſpiritibus naturalia ſint, ſicut hominibus ſua, & ſint animalia ſicut homines &c. videntur Patres de hujuſmodi diverſa ſenſiſſe, nec mihi perſpicuum eſt, undè alterutrum doceam, & neſcire me fateor; ſed & veſtris profectibus non multum conferre arbitror harum rerum notitiam.* Hæc ſanctiſſimus, idemque doctiſſimus Pater.

§. II.

An Sanctus Doctor aſſeruerit Solem, & aſtra eſſe animata?

RUrsùs opponit Sancto Patri Morainius: *Item dubitavit num Sol, & Luna, aliaque ſydera, quæ oculis conſpicimus, ſint animata.* Ibidem. Sed hìc quoque adverſarii eruditio vel deſideratur, vel appellatur. Etenim apud veteres non modò Philoſophos, verùm etiam Patres controverſum erat, eſsentne cœli animati. Platonici, ac Stoici animatos cœlos dicebant, in quorum opinionem ivere Cicero lib. 2.

de

de Nat. Deorum, & Plinius lib. 2. Nat. Hiſt. cap. 9. Peripatetici etiam plerique idem exiſtimarunt, ut patet ex Raguſeo Tomo 1. Philoſophiæ diſp. 14. & Alexandro Achillino lib. 3. de Orbibus cap. 1. qui etiam ex Ariſtotele eandem ſententiam deduci ſatis prolixè contendit. Communior tamen Peripateticorum opinio ex Philoſopho intelligentias aſſiſtentes cœlis, non verò eoſdem informantes concedit. Non una etiam fuit Patrum de cœlorum animâ opinio, undè, eùm Sanctus Doctor tantis litigiis ſeſe immiſcere noluerit, judicium ſuſpendit, nempè an Angeli verè Orbes informerent, vel eos ſolummodò in gyrum propellerent. Undè in fine 2. de Gen. ad lit. ait: *Solet etiam quæri, utrùm cœli luminaria iſta conſpicua corpora ſola ſint: an habeant rectores quoſdam ſpiritus ſuos, & ſi habent, utrùm ab eis etiam vitaliter inſpirentur, ſicut animantur carnes per animas animalium; an ſolâ ſinè ullâ permixtione præſentiâ?* Quas quæſtiones inſolutas relinquens ait: *eaſdem non facilè poſſe comprehendi.* Quarè Sanctus Thomas 1. par. q. 70. art. 3. ubi quærit, utrùm luminaria cœli ſint animata, ait: *Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circà hoc diverſa opinio. Origenes enim poſuit corpora cæleſtia animata. Hieronymus etiam idem ſentire videtur &c. Baſilius verò, & Damaſcenus aſſerunt corpora cœleſtia non eſſe animata. Auguſtinus verò ſub dubio dereliquit in neutram partem declinans.* Idem Angelicus Doctor 2. contrà Gent. cap. 70. ingenuè teſtatur, nihil ab Eccleſiâ de animâ cœli definitum eſſe: *Hoc autem*, inquit, *quod dictum eſt de animatione cœli, non diximus quaſi aſſerendo ſecundùm fidei doctrinam, ad quam nihil pertinet ſivè ſic, ſivè aliter dicatur.* Scotus verò 2. diſt. 14. q. 1. in fine ſcribit: *Si cœli non ſunt animati, hoc eſt magis creditum, quàm ratione probatum.* Quod ſi neque auctoritate Eccleſiæ, ut ait Angelicus, neque efficaci ratione, ut ſubdit Subtilis, quicquam de cœlorum animâ certi ſtabilitum eſt, nonnè jure Magnus noſter Doctor eâ de re poterat dubitare? Cùm lib. 13. de Civitate Dei cap. 16. retuliſſet ſententiam Platonis ait: *Et hoc quidem, utrùm Plato verum de ſyderibus dicat, alia quæſtio eſt. Neque enim continuò concedendum eſt, globos iſtos luminum, ſivè orbiculos luce corporeâ ſuper terras ſeu die, ſeu nocte fulgentes, ſuis quibuſdam propriis animis vivere, eiſque intellectualibus, & beatis &c.* Ex quibus patet, Auguſtino illam de cœlorum animabus ſententiam non multùm placuiſſe, eam tamen ob Platonicorum, ac Patrum præſertìm auctoritatem in medio reliquiſſe.

Cæterùm cœlos ſinè animâ meliùs ſtatuendos ex propriâ ſententiâ non ſemel docuit. In libro poſteriori Retract. cap. 7. ubi corrigit libros contrà Fauſtum ait: *In decimoquarto de Sole, & Lunâ talia dicta ſunt, tanquàm ſentiant, & ideò tolerent vanos adoratores ſuos. Quamvis verba ibi accipi poſſint ab animali ad inanimale tranſlata modo locutionis, qui vocatur græcè metaphora.* Vides Sanctum Patrem retractare ſententiam, quâ viſus fuerat, aſtris animas dare, idque metaphoricè tantùm intelligendum eſſe apertè proteſtari? In his verò libris definitivam veluti ſententiam tulit, quâ quid de aſtrorum animabus ipſe ſentiret, intimavit, ita ut etiamſi alibi oppoſitum dixiſſet, ex poſteriori aſſerto corrigeretur. Idem habet tract. 1. in Joannem ad illa verba: *Quod factum eſt, in illo vita erat.* Legatur eruditus Pater Alipius Revlof Auguſtinianus lib. 1. de Anima cap. 4. ubi de Sancti Auguſtini ſententiâ doctiſſimè diſputat. Opinio verò illa de cœlorum animâ damnata demum legitur in literis à Juſtiniano Imperatore ſcriptis ad Mennam Patriarcham C. P. ubi inter reliquos anathematiſmos hic habetur: *Si quis dicit cœlum, & Solem, & Lunam, & ſtellas, & aquas, quæ ſuper cœlos ſunt, animatas, & materiales eſſe quaſdam virtutes, anathema ſit.* Ubi præcipuus Origenis error ille proſcriptus fuit. Porrò Juſtiniani literas Vigilius Papa cum univerſâ Eccleſiâ Catholicâ approbavit, uti teſtatur inſignis tum temporis Carthaginenſis Diaconus Liberatus cap. 23. Breviarii; quâ de re pluribus egimus in Diſſert. de Synodo V. Hunc autem canonem in eadem Synodo V. œcumenicâ anno 553. celebratâ approbatum fuiſſe ſcribit Nicephorus lib. 17. cap. 27. Undè Pater Lupus eundem utì ab eadem Synodo ſtatutum more ſolito, nempè eruditè notis, ac ſcholiis illuſtrat. An verò modò defendi poſſit anima cœlorum poſt damnatam illam Origenis opinionem, nolo diſputare; poſset enim quis reponere, damnatam ſolummodò illam ſententiam juxtà mentem Origenis intellectam, de quo hæc ſcribit Sanctus Hieronymus Epiſt. 61. contrà Joannem Hieroſolymitanum: *Origenes docet Solem ipſum, & Lunam, & omnium aſtrorum chorum eſſe animas rationalium quondam, & incorporalium creaturarum, quæ nunc vanitati ſubjectæ, ignitis videlicet corporibus, quæ nos imperiti, & rudes luminaria mundi appellamus, liberabuntur à ſervitute corruptionis in libertatem filiorum Dei.* De quâ Origenis opinione hæc tradit Sanctus Auguſtinus tom. 6. in lib. contrà errores Priſcillianiſtarum cap. 8. *De Sole, & Lunâ, cæteriſque ſyderibus, quòd cæleſtia ſint corpora videmus, quòd animata ſint, non videmus. De divinis hoc libris legatur, & credimus.* Hæc ibi. Et quidèm Fromondus lib. 1. de Animâ cap. 1. art. 8. fatetur eum, qui animam vegetativam, aut etiam ſenſitivam aſtris concederet, in Synodum V. non peccare, quæ animas tantùm intellectivas à cæleſtibus corporibus excluſit. Petrus Aureolus Pariſienſis Scholæ præclariſſimum decus, & Ordinis Minorum ſingulare ornamentum, quem nunquàm ſinè admiratione ſe legiſſe teſtatur Baſilius Poncius in quodlibetis quæſt. 8. cap. 3. eſt enim ob ingenii acumen, & argumentorum ſivè copiam, ſivè vim ſpectes, queis nova plerumque abs ſe inventa aſſerta communit, nemini Scholaſticorum ſecundus, hic, inquam, cùm in 2. ſent. diſt. 14. q. 2. art. 2. pluribus inveſtigaſſet, num intelligentia movens cœlum uniretur tanquàm motor, an verò ut forma, & probabiles rationes ad animam cœlorum perſuadendam adduxiſſet, ſolutis etiam argumentis, quæ à Theologis contrà eandem opinionem fieri communiter ſolent, ita concludit: *Sed dimiſſis Philoſophis, & aliis, intelligendum eſt in hac materiâ, quæ via prædictarum duarum eſt probabilior, cùm utraque ſatis probabilis videatur. Reſpondeo: Auguſtinus dicit* (recitato uno, & altero teſtimonio) *ſed nec illud certum habeo, utrum ad eandem ſocietatem pertineant Sol, & Luna, & cuncta ſydera, quamvis nonnullis lucida eſſe corpora, non cum ſenſu, aut intelligentiâ videantur: Hæc Auguſtinus. Si ergo* TANTUS DOCTOR *in hac materiâ dubitavit, ego nihil definio in hâc parte.* Ridendus igitur Morainius, qui Auguſtini dubitationem inter errores rejecit, quam ſubtiliſſimus Scholaſticorum ſolâ Sancti Doctoris auctoritate, atque exemplo motus, ſecutus eſt, ille inquam Aureolus, *cujus veſtigiis non erubeſcit modò tota Nœutralium Schola inhærere, principia Divi Thomæ, & Scoti deſerendo,* quæ verba ſunt ſapientiſſimi Patris Maſtrii Meldulenſis in Præfat. ad tomum 1. Metaphyſices.

§. III.

Auguſtinus de Origine animæ dubitans perperàm erroris arguitur. Oſtenditur, Sanctos Patres eâ in dubitatione Auguſtino per plura Sæcula adhæſiſſe.

TErtius Sancti Auguſtini error palmaris, ac capitalis excutiendus eſt. Clamat Morainius: *Dubitavit etiam de origine animarum, utrùm creentur de novo, quod certiſſimum eſt, an ex Adam propagentur?* Sed hic Recentior eam dubitationem errori Auguſtino vertens ſupinam, quâ laborat, totius antiquitatis ignorantiam patefecit. Non una erat antiquitùs de origine animæ inter Patres ſententia, ut videre eſt in Epiſtola Aug. 157. ad Optatum Epiſcopum, & in Epiſtolâ Hieronymi ad Marcellinum, quæ eſt 27. inter Auguſtinianas. At duæ, reliquis rejectis, celebriores in Eccleſiâ evaſerant; alii enim creari à Deo animas in ſingulorum hominum conceptione dicebant, plurimi verò non creari animam à Deo, ſed ex animâ parentis traduci contendebant. Auguſtinus in hanc quæſtionem totius ſummi ingenii vires contulit, nihilque penitùs indiſcuſſum reliquit, quò rei veritatem aſſequeretur; ſed cùm neutram quæſtionis partem efficaci auctoritate, aut demonſtrativâ ratione, ſibi probari animadverteret, neutri adhæſit; fusè tamen eâ re ventilatâ in lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 6. & ſeq. in quatuor libris de Origine animæ Epiſt. 28. ad Hieronymum, & in tribus Epiſtolis ad Optatum, quas laudat Sanctus Fulgentius lib. 3. de Verit. prædeſt. & Grat. cap. 18. Verùm exortis poſteà Pelagianis, qui peccatum originale inficiabantur, illud præcipuè argumentum jactantes, creari à Deo animas, nec illas poſſe à Deo produci cum peccato, ea ſententia, quæ animarum propagationem defendebat, Sancto Doctori probabilior videri cœpit. Audiatur Auguſtinus lib. 10. de Gen. cit. cap. 23. ubi poſt longiſſimam diſputationem concludit: *His igitur quantùm pro tempore potuimus pertractatis, omnia paria, vel penè paria ex utroque latere rationum, teſtimoniorumque momenta pronunciarem, niſi eorum ſententia, qui animas ex parentibus creari putant, de baptiſmo parvulorum præponderaret.* Itaque ad finem uſque vitæ Auguſtinus in eo dubio perſeveravit. Cæterùm tantùm valuit Auguſtini exemplum, ut ſapientiſſimi Patres eundem ſubſecuti, per plura ſæcula cum Auguſtino de animarum origine dubitarint; donec Scholaſticorum opinione prævalente, animarum traduce antiquato, earundem creatio in Eccleſiâ communis evaſit. Hoc quidèm diligentiùs oſtendendum eſt, quia Bellarminus lib. 4. de Amiſs. grat. cap. 11. *ex traditione Eccleſiaſticâ* contendit certam eſſe ſententiam de creatione animarum, quòd tam falſum apparebit, quàm verum, dubitationem Auguſtini ex traditione Eccleſiaſticâ antiquis temporibus fuiſſe receptam.

Et quidèm antè Auguſtinum de origine animæ dubitavit Rufinus in Epiſtolâ ad Sanctum Anaſtaſium, ubi tribus recitatis de origine animæ ſententiis: *Ego verò*, inquit, *cùm hæc ſingula legerim, Deo teſte dico, quia uſque ad præſens certi, vel definiti aliquid de hac quæſtione non teneo, ſed Deo relinquo ſcire, quid ſit in vero, & ſi cui ipſe revelare dignabitur.* Quia verò Rufinus tertiam ſententiam poſuerat de animabus, *quòd factas jam olim, ideſt, tunc cùm Deus omnia creavit ex nihilo, nunc eas judicio ſuo diſpenſet in corpore*, quod Origenem ſenſiſſe ſubdit, meritò vapulat à Hieronymo in Apologiâ, & in Epiſtolâ ad Marcellinum. At Auguſtinus nunquam de eâ Origenis opinione dubitavit, eſſet-ne falſa, ut in Epiſt. 28. ad Hieronymum fatetur, rationem reddens, cur in libris de libero arbitrio ex illius ſuppoſitione diſputarit. Rufinus tamen ſuo tempore, nempè Anaſtaſio Summo Pontifice, quæſtionem de animâ magnis contentionibus agitari cœptam ibidem teſtatur, & Hieronymus in Epiſtolâ laudatâ vocat eandem *maximam Eccleſiaſticam quæſtionem.* At tempore Sancti Auguſtini enatis Pelagianis eâ de re lites recruduere. Hinc ab Oroſio in Africam ad Auguſtinum, indè in Aſiam ad Hieronymum peregrinationes ſuſceptæ: hinc Auguſtini ad Hieronymum, & Optati ad Auguſtinum Epiſtolæ miſſæ: hinc ab eodem Optato unum, quatuor ab Auguſtino, & duo à Vincentio quodam de origine animæ ſcripta volumina. Res tamen dubia permanſit, nihilque tot elucubrationibus peractum eſt. Hieronymus ſententiam aſſerentem, ſingulas ſingulis hominibus animas creari, *potiùs credidit*, ſcribens tamen traducem animarum *Occidentalem Eccleſiam ſolere ſentire* teſte Auguſtino Epiſt. 157. At non ita creationem animarum tenebat, ut rem illam dubiam eſſe ingenuè non fateretur, cùm eâ de re ab Auguſtino conſultus reſpondit: *Unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet.* Quarè Sanctus Eucherius Epiſcopus Lugdunenſis in cap. 3. Gen. ad illa verba: *Et ædificavit Dominus Deus* ait: *Utrùm ſicut caro naſcentium ex carne, ſic animæ ex animabus procreentur, an novæ ſemper creentur à Deo ex nihilo? quæ quæſtio in definiendo difficilis eſt, quia nihil à Sanctis viris, vel Scripturarum auctoritate manifeſtiùs pronunciatum eſt.* Pomerius etiam Africanus vir eruditiſſimus apud Maſſiliam ſcripſit octo libros de animâ, in quorum quarto diſputavit: *Utrùm anima, quæ naſcituro corpori infundenda eſt, nova fiat ſinè peccato, an ex ſubſtantiâ animæ primi hominis velut propago è radice producta etiam peccatum primæ animæ ſecum originaliter retrahat?* Apud Gennadium de viris illuſtr. cap. 98. & licèt neſciamus, quid in eâ quæſtione ſenſerit, rem tamen ſuo tempore dubiam non obſcurè ſignificat. Floruit hic circà annum 480.

Sequitur ſextum Seculum, in quo & Patres, & Synodi de origine animæ cum Auguſtino dubitarunt. Obortis Conſtantinopoli de origine animæ diſſidiis Africani Epiſcopi de eodem argumento conſulti ita reſponderunt in Epiſtolâ Synodicâ ex Sardiniâ, ubi exulabant, Byzantium miſſâ: *Quæſtionem verò animarum, aut tacitam debemus relinquere, aut ſinè contentione tractare; quia ſivè ex propagine veniant, ſivè novæ ſingulis corporibus fiant; quod Sanctarum Scripturarum auctoritas non manifeſtè pronunciat, cum cautelâ debet inquiri, maximè quòd ſinè fidei detrimento poteſt à fidelibus ignorari.* Cap. 10. In eadem dubitatione fuit Sanctus Fulgentius lib. 3. de Verit. prædeſt. & grat. à c. 18. ubi Auguſtino, quòd eâ de re dubitavit, eximiis laudibus commendato cap. 20. concludit: *Quantò ergo meliùs ab hujus quæſtionis certamine temperamus, in quâ nos inaniter laborare cognoſcimus, præſertim quia quod à Sanctis viris majoribus noſtris videmus minimè definitum, oportet nos tantò cautiùs, atque temperantiùs quærere, quantò ad ejus finem illos præclaros viros cernimus minimè perveniſſe.* Coætaneus Fulgentii Caſſiodorus in lib. de Animâ cap. 14. tantùm abeſt, ut illud Auguſtini dubium reprehenderit, ut eundem potiùs ob id laudaverit: *Pater*, inquit, *Auguſtinus religioſiſſimâ devotione laudandus, nihil temerè dicit eſſe affirmandum, ſed in ipſius eſſe ſecreto, ſicut & alia multa, quæ noſtra non poteſt noſſe mediocritas.* Et ſtatim: *melius eſt enim in tam occultis cauſis confiteri ignorantiam,*

quàm

quàm periculoſam aſsumere fortaſsis audaciam. Ita altero poſt Auguſtinum Sæculo dubitatio de origine animæ ſapientiſſimorum Patrum menti altiùs inſederat.

Verùm circa Sæculum VII. Auguſtiniana dubitatio longè celebrior, atque dignior evaſit, eam enim ſuo judicio Apoſtolica Sedes approbavit, ſuamqua effecit, ac doctiſſimi Patres eandem inter fidei dogmata retulere. Sanctus Gregorius Magnus lib. 7. Epiſt. 53. ad Secundinum ſcribit: *Sed hâc de re dulciſſima mihi tua charitas ſciat, quia de origine animæ inter Sanctos Patres requiſitio non parva verſata eſt, ſed utrùm ipſa ab Adam deſcenderit, an certè ſingulis detur, incertum remanſit, eamque in hâc vitâ inſolubilem faſſi ſunt eſſe quæſtionem, gravis enim quæſtio eſt, nec valet ab homine comprehendi.* Hæc doctiſſimus, ac ſanctiſſimus Pontifex. Ex quibus prorsùs evaneſcit illa Eccleſiaſtica traditio, ex quâ creationem animæ Bellarminus deducit; nam, teſte Gregorio, Sancti Patres eam de origine animæ *inſolubilem faſſi ſunt eſſe quæſtionem*. Vides igitur non unum à Morainio Auguſtinum erroris argui, ſed & in Gregorio Apoſtolicam Sedem, & Patrum Senatum, à quibus dubitatio Auguſtinî approbata fuit. Sed aliquid majus addendum eſt. Itaque cùm communiter de origine animæ dubitaretur, tantùm ea dubitatio in Eccleſiâ invaluit, ut Sanctus Iſidorus Hiſpalenſis Antiſtes non fuerit veritus, eandem inter regulas fidei veluti ab omnibus Catholicis credendam reponere. Etenim lib. 2. de Offic. Eccl. cap. 23. quod incipit: *Hæc eſt autem poſt Apoſtolorum Symbolum certiſſima fides, quam Doctores noſtri tradiderunt*, inter alias ſententias, quas de fide tenendas proponit, hanc infert: *Quòd incerta ſit animæ origo.* O eximiam Recentiorum eruditionem, qui eam Auguſtino dubitationem errori vertunt, quam & Apoſtolica Sedes, & Synodi, & Patres plenis ſuffragiis ſubſcripſere, eamque unus eorum doctrinâ, ac pietate illuſtris de fide populis credendam propoſuit!

At nec VIII. neque IX. Sæculo res definita fuit, ſed ſapientiſſimi Patres cum Auguſtino, imò cum Apoſtolicâ Sede adhuc dubitabant. Teſtis ſit Sanctus Prudentius Epiſcopus Tricaſſinus, cujus laudes recitat Sauſſajus in Martyrologio Gallicano, qui in lib.

Die 6 April. de Prædeſt. adversùs Joannem Erigenam ita loquitur cap. 16. *Naſcitur enim de carne caro, ſed utrum & anima ſimiliter de animâ naſcatur, magna quæſtio eſt, & à Patribus diù, multùmque diſcuſſa ſed abſque certâ definitione relicta.* Itaque uſque ad annum 850. quo tempore Sanctus Prudentius vivebat, ex Eccleſiaſticâ traditione dubia erat de origine animæ ſententia. Verùm nec poſt milleſimum annum ita certa erat ſententia de creatione, ut plures de eadem non dubitarent. Sanctus Anſelmus Cantuarienſis Antiſtes morti proximus cuidam familiari ſibi dicenti: *Ad Paſchalem Domini tui curiam relicto ſæculo vadis*, hæc repoſuit: *Et quidèm ſi voluntas ejus in hoc eſt, voluntati ejus non contradico; verùm ſi mallet me adhuc inter vos ſaltem tandiu manere, donec quæſtionem, quam de animæ origine mente revolvo, abſolvere poſſem, gratioſus acciperem, eò quòd neſcio, utrum aliquis eam me defuncto ſit abſoluturus.* Hæc ille ad annum 1109. teſte ejus diſcipulo lib. 2. de Vita ejuſd. cap. 59. apud Surium 21. Aprilis. Hugo à Sancto Victore lib. 1. de Sacram. par. 7. cap. 30. probat animam non eſſe ex traduce, ſed creari, ait tamen: *Probabiliùs conſtat animas ex traduce non eſſe.* Et inferiùs: *His igitur, & hujuſcemodi rationibus probabile factum eſt, animas ex traduce non eſſe, ſed novas de nihilo creatas novis quotidie corporibus de paterno ſemine fieri, & rursùs in vulvâ formatis ad vivificationem infundi. In quibus tamen omnibus nulla unquam ratio, ſivè auctoritas intantum prævalere potuit, ut dubietatem tolleret quæſtionis; excepto eo ſolo, quòd fides Catholica magìs credendum elegit, animas quotidie corporibus vivificandis ſociandas de nihilo fieri, quàm ſecundùm corporis naturam, & carnis humanæ proprietatem de traduce propagari.* Ex quibus patet, ad annum uſque 1130. quo floruit Hugo, nullâ neque ratione, neque auctoritate *dubietatem quæſtionis* de origine animæ ſublatam fuiſſe, ſed tunc in Eccleſiâ magìs communiter dcienſatam eſſe ſententiam de creatione animarum. Hinc Magiſter Sententiarum in 2. diſt. 19. dixit, Eccleſiam Catholicam docere animas non eſſe ex traduce, quâ ſententiâ ab Scholaſticis receptâ animarum creatio aſſerta eſt, ita tamen ut, teſte Bellarmino lib. 4. de Amiſſ. grat & ſtatu pecc. cap. 10. in fine, adhuc non deſint, *qui in eâ Sancti Auguſtini dubitatione hærendum cenſeant.* Eſtius quidèm nobilis Theologus ſcribit 2. ſent. diſt. 17. §. 14. nihil eſſe de origine animæ ab Eccleſiâ definitum, nec futuros læſæ fidei reos, qui eâ de re dubitarent. Sed viderint illi, qui ita dubii adhuc eſſe vellent, ſat mihi eſt oſtendiſſe, jure Auguſtinum de origine animæ dubitaſſe, eamque dubitationem per plura Sæcula Sanctis Patribus placuiſſe. Sanè prudentiſſimus fuiſſe dicendus eſt, qui in quæſtione difficillimâ judicium ſuſpendit, cùm nihil certi ab Eccleſiâ definitum eſſe ſciret; *ubi enim de re obſcuriſſimâ diſputatur non adjuvantibus divinarum ſcripturarum certis, clariſque documentis, cohibere ſe debet humana præſumptio, nihil faciens in partem alteram declinando.* Ita ſuam hanc perplexitatem defendit lib. 2. de Pecc. mer. cap. 36. Hinc cùm Pelagiani ex creatione animarum, quam altiùs exaggerabant, deducerent, non poſſe illas habere peccatum originale, ne aliàs in Deum creantem culpa rediret, lib. 3. ad Bonif. in fine, & ex literis Zoſimi, quarum fragmentum recitat in Epiſtola 157. Sanctus Doctor in utrâque ſententiâ tam affirmantium animarum traducem, quàm negantium, peccatum originale benè poſſe componi demonſtravit, ac rem apud Eccleſiam certiſſimam juxtà utramque opinionem explicare conatus eſt, ne cui peccatum originale incredibile videretur.

Bellarminus concedit, Auguſtinum de animæ origine dubitaſſe, addit tamen in ſcriptis poſt libros de Geneſi ad literam *apertiſſimè refelliſſe* ſententiam de traduce animarum, quòd in Epiſt. 157. ad Optatum hæc ſcribit: *Itaque illi, qui propaginem animarum inconſideratâ temeritate defendunt.* Et ſuperiùs loquens de ſententiâ Tertulliani, qui ponebat traducem animarum dicat: *Quo quid perverſiùs dici poteſt?* Non aſſentior, cùm in illâ Epiſtolâ adhuc ſe dubitare fateatur; nam recitatâ utrâque opinione de creatione, & traduce animarum initio ſtatim Epiſtolæ ait: *Quarum autem rerum, atque cauſarum conſideratione permovear, ut in neutram aſſertionem meus inclinetur aſſenſus, ſed ADHUC inter utramque diſceptem.* Et lib. 1. de Orig. anim. c. 16. de traduce animarum ait: *Ego nec defendo, nec refello.* Hos autem libros Sanctus Doctor compoſuit, poſt illam Epiſtolam, quam Cæſareâ dedit ad Optatum, ut oſtendimus lib. 1. Hiſt. Pelag. cap. 15. in iis autem libris ſuam dubitationem fuſiſſimè defendit contrà Vincentii Victoris reprehenſiones. Solvit tamen ibi more ſolito argumenta utriuſque ſententiæ, quod non eſt opinionem de traduce refellere, ſed ejuſdem incertitudinem demonſtrare. Hinc illius aſſertores inconſideratæ temeritatis arguit, non quòd putaret illos falſum aſſerere, ſed quòd culparet

promptam eorum audaciam, quâ opinionem non certis argumentis ſtabilitam utì veram contentiosè defenderent, quia ut inquit in Epiſtolâ laudatâ: *ubi res naturaliter obſcura noſtrum modulum vincit, & apertè divina Scriptura non ſubvenit, temerè hinc aliquid definire humana conjectura præſumit.* Undè apud Auguſtinum inconſideratâ etiam temeritate alii mordicùs oppoſitam ſententiam de animarum creatione ſuſtinebant. Sed neque quod Auguſtinus de ſententiâ Tertulliani dixit, contrà ſententiam de traduce animarum eo modo, quo ab Auguſtino explicabatur, ut argumentis contrariæ ſententiæ reſponderet, accipiendum eſt. Nam Tertullianus indè ab Auguſtino reprehenditur, non quòd traducem animarum poneret, ſed quòd non rectè illum aſſereret, cùm putaret animam eſſe corpoream, atque adeò per ſemen corporeum generantis traduci: *Nam & illi*, ſcribit Auguſtinus, *qui animas ex unâ propagari aſſerunt, quam Deus primo homini dedit, atque ita eas ex parentibus trahi dicunt, ſi Tertulliani opinionem ſequuntur, profectò eas non ſpiritus, ſed corpora eſſe contendunt, & corpulentis ſeminibus exoriri. Quo perverſiùs quid dici poteſt?* Et in hoc ſenſu Sanctus Thomas 1. p. q. 118. art. 2. ait, *hæreticum eſſe* dicere animam traduci cum ſemine, nempè corporeo, ut ipſe ibidem probat, in quo ſenſu communiter etiam Scholaſtici 2. d. 17. & 18. ſententiam de traduce animarum rejiciunt. At Sanctus Doctor nunquam de hoc modo Tertulliani traducendæ animæ dubitavit, ſed eundem tum in eâ Epiſtolâ, tum lib. 10. de Gen. c. 25. exploſit, atque *incredibilius* dogma pronunciavit. Sed dubitavit Auguſtinus, *utrùm* INCORPOREUM *ſemen animæ ſuâ quadam occultâ, & inviſibili viâ ſeorſum ex patre currat in matrem, cum ſit conceptus in fœminâ:* in eadem Epiſt. 157. De iis verò, qui minori cum difficultate traducem defendebant ſcribit lib. 10. de Gen. ad lit. cap. 20. *Per ſemen quippè concumbentis patris transfundi etiam ſemen animæ volunt.* Nam animam rationalem ex materiâ corporeâ factam fuiſſe, illi ſoli dixere, qui eandem corpus eſſe putarunt ex Auguſtino lib. 7. de Gen. cap. 9. contrà quos in eo libro idem acutiſſimè diſputat. Quarè cenſura illa Auguſtini eos tantùm perſtringit, qui animam corpoream juxtà Tertulliani errorem ex corpulentis ſeminibus originem trahere aſſeverabant. Qualem verò ſe exhiberet Auguſtinus erga utramque ſententiam audiatur lib. 10. de Gen. cap. 21. *Ego adhuc inter utroſque ambigo, & moveor aliquando ſic, aliquando autem ſic.* Et cap. 23. *Admoneo ſanè*, inquit, *quantum valeo, ſi quos iſta præoccupavit opinio, ut animas ex parentibus credant propagari, quantùm poſſunt ſe ipſos conſiderent, & interim ſapiant, corpora non eſſe animas ſuas.* Ex quibus Adamus iterum refellitur, dum ſcribit, Auguſtinum credidiſſe animam eſſe corpoream, quem errorem Sanctus Doctor toto eo libro perſequitur.

Bellarminus, ut probet ex traditione Eccleſiaſticâ animas à Deo creari, nonnullos Patres adducit, qui etiamſi aliquo modo explicari poſſent, nullo nobis impedimento eſſe debent, nam apud Græcos in Orientali Eccleſiâ creatio animarum communiter tenebatur. Apud Occidentales verò, teſte Hieronymo, opinio de traduce prævalebat. Idem Pater initio quidem hanc ſecundam ſententiam irridebat in cap. ult. Eccl. motus illis verbis, *& ſpiritus redeat ad Deum, qui dedit illum.* verſ. 7. Sed hoc teſtimonium egregiè interpretatur Auguſtinus lib. 10. de Gen. c. 9. & cùm in Epiſt. 28. ad eundem Hieronymum oſtendiſſet, eum locum *plus ſuffragari eis, qui ex unâ putant omnes eſſe animas*, non ampliùs ſententiam de traduce Hieronymus irriſit, ſed laudatâ Auguſtini diligentiâ in explicandis Sacræ Scripturæ teſtimoniis adhibitâ reſcripſit Epiſt. 30. apud Auguſtinum: *Unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet*, conteſtatus nihil ſe in literis Auguſtini, in quibus latiſſimè de Origine animæ diſputavit, reprehendendum putare. Commentarios autem in Eccleſiaſtem ſcripſit *ante annos fermè decem* quàm ſcriberet ad Pammachium contrà errores Joannis Hieroſolymitani, anno nempè 483. nam Epiſtola illa data eſt anno 493. ut eruditè num. 2. ejus anni probat Baronius. Cùm verò libri Auguſtini per Eccleſiam avidè legerentur, ſapientiores quique cum Auguſtino dubitare cœperant in neutram partem inclinantes, ut demonſtravimus, magnâ cum Auguſtini gloriâ, cùm Patres ſubſecuti tanti illius auctoritatem fecerint, ut non modò docentem, ſed etiam dubitantem ſequi voluerint, quaſi deſperantes veritatem illam aſſequi, ad quam Auguſtini ingenium pervenire non potuerat. Itaque Sanctus Doctor tanto ſtudio, ac diligentiâ omnia ſcripturarum loca pro utrâque parte adducta exponens, rem ſatìs dubiam apud poſteros fecit, ſuamque illis dubietatem perſuaſit. Bellarminus ibidem ex Hieronymo eam Eccleſiaſticam traditionem ita probat: *In Epiſtolâ ad Pammachium de erroribus Joannis Hieroſolymitani antè medium recitatis ſententiis Origenis, Tertulliani, & Apollinaris hæreticorum de animâ, dicit:* Eccleſiaſticum dogma eſſe, ut Deus quotidie animas fabricetur: *Ubi cùm opponat Eccleſiaſticum dogma ſententiis hæreticorum, videtur omninò ſenſiſſe, Catholicâ fide eſſe tenendum, animas non traduci à parentibus, ſed creari.* Hæc Bellarminus. Verùm Hieronymi verba audire præſtat in Epiſtolâ ad Pammachium: *An certè (quod Eccleſiaſticum eſt ſecundùm eloquia Salvatoris:* Pater uſque modò ope- Jo: 5. 17.
ratur, & ego operor: *& illud Eſaiæ:* Qui format ſpi- Iſa. 42.
ritum hominis in ipſo, *& in Pſalmis:* qui fingit per Pſ. 32.
ſingulos corda eorum) *quotidie Deus fabricetur animas &c.* Bellarminus addit *dogma*, & ſilet hæc, *ſecundùm eloquia Salvatoris*, cùm Hieronymus illud aſſertum Eccleſiaſticum dixerit, non quòd eſſet dogma definitum ab Eccleſiâ Catholicâ, ac de fide tenendum, cùm ſcripſerit, Eccleſiaſticos Occidentales traducem ſolere communiter defendere, ut fatetur ipſemet Bellarminus cap. illo 11. §. *Quarta ſententia.* ſed ut ibidem ſubdit, quòd eſſet ſecundùm auctoritatem Scripturæ, quæ videtur creationem inſinuare, quæ tamen loca explicat Auguſtinus ſuperiùs laudatus, & Bellarminus ipſe ait: *Quarè ut Sanctus Auguſtinus diſputat in Epiſtolâ 28. ad Hieronymum, nullus fortaſsè Scripturæ locus invenietur, in quo perſpicuè doceatur, animas non fieri ex propagine, ſed creari.* Quarè *ſecundùm eloquia Salvatoris* haud perſpicuè ſtatuitur aſſertum illud de creatione animarum, & ſic Bellarminus à Hieronymo diſcedit, quem pro ſe produxerat, neque erit ampliùs aſſertum Eccleſiaſticum, cùm eo titulo tantùm à Hieronymo dicatur, quòd ſit *ſecundùm eloquia Salvatoris*, juxtà explicationem auctorum illius ſententiæ.

Opponit idem Auctor, Leonem Magnum in Epiſtolâ ad Turibium cap. 10. hæc ſcribere: *Catholica fides conſtanter prædicat, atque veraciter, quòd animæ hominum priuſquàm ſuis inſpirarentur corporibus, non fuere, nec ab ullo incorporentur, niſi ab opifice Deo, qui ipſarum eſt creator, & corporum.* Sed ibi Pontifex Origenis ſententiam de antiquâ, ac ſimultaneâ omnium animarum creatione confutat, ut patet ex illâ Epiſtolâ 91. initio cap. 10. neque minùs dicitur ibidem Deus creator corporum, ac animarum; undè ſicut ex illo modo loquendi

loquendi non deducitur, corpus non esse ex traduce, nullo item modo inferri potest, non fieri ex traduce ipsam animam. Addit Leonem eundem Epist. 11. ad Julianum ita loqui de animâ Christi: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret non diversitate generis, sed sublimitate virtutis.* At anima Christi producta est ex nihilo, non per traducem propagata ex Augustino lib. 10. de Gen. c. 19. & 20. undè & reliquorum hominum animæ juxtà Leonis decretum à Deo creatæ fuisse credendæ sunt. Sed Leo ibidem damnat opinionem Eutychetis cum Origene concinentis; nam ita loquitur: *Arbitror enim, talia loquentem hoc habere persuasum, quòd anima, quam Salvator assumpsit, priùs in cœlis sit commorata, quàm de Mariâ Virgine nasceretur, eamque sibi Verbum in utero copularet.* Ex quibus patet, illis verbis: *Nec alio illi, quàm cæteris hominibus anima est inspirata principio*, non significari principium, quod idem est ac causa animæ productiva, de quo nulla erat cum hæretico controversia, sed principium, hoc est, initium durationis, quod idem fuerat in Christo, ac in nobis, nempè initium vivendi in corpore, non in cœlis antè corporis formationem. Do verba Pontificis de Verbo scribentis, *nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit.* Quomodò verò defendentes traducem acutè probarent animam Christi fuisse creatam à Deo, non verò reliquas aliorum hominum; Lege Augustinum lib. de Gent. cit. c. 20. nobis enim satis est ostendisse nihil contrà traducem à Leone esse statutum, ut Ecclesiastica illa traditio de creatione animarum à Bellarmino asserta, nullis innixa fundamentis appareat, cùm potiùs de animæ origine dubitatio Augustiniano speculatu corroborata, per plura sæcula apud Patres invaluerit, ut satis hucusque est demonstratum.

Moraines, qui eam Sancti Patris dubitationem in errorum indicem rejecit, non modò omnia, quæ antiquitùs dicta sunt, ignoravit, sed nec quid Recentiores audacter pronunciarunt, planè novit. Scripserat vir doctissimus Christianus Lupus, cùm adhuc juvenis scripto luderet, in defensione Apologiæ de animâ ovi cap. 15. Doctores Marpurgensis Academiæ hanc thesim defendere: *Anima rationalis per traducem infunditur, non creatur.* In hac etiam sententiâ alios esse testantur Vossius lib. 2. Hist. Pelag. par. 1. thesi primâ, & Alipius Roylof lib. 6. de animâ ad mentem Sancti Augustini cap. 2. §. 3. nominans Timotheum Brighthum Cantabrigensem, Georgium Sohnium, & Danielem Sennertum, qui cùm ob eximiam eruditionem inter celeberrimos nostræ ætatis Medicos meritò reponatur, audiendus est, licèt non approbandus. Hic ergo Hypomnemate 4. cap. 14. ait: *Rationalis anima in primâ creatione & à Deo Opt. Max. condita, & corpori humano insita quidem est, verum per illud:*
Gen. 1. Crescite, & multiplicamini, *vim se propagandi, & multiplicandi accepit, & quidem cum semine. Neque enim anima rationalis essentia per se completa est, ut Angeli, quæ per se sola subsistat, sed est pars alteru hominis, quæ corpus humanum informat, & proindè sicut societas illa corporis nihil ejus nobilitati derogat, ita nec propagatio cum semine.* Item ibidem addit: *Quod Dom. Fienus falsum, absurdum, & à Religione Catholicâ alienum putat, animam esse ex traduce, est verissimum, & sacris literis consentaneum.* Adducitque nonnulla Sacræ Scripturæ testimonia, quæ tamen eruditè olim exposuit Augustinus, ne ex sacris arcanis aliquod oppositæ sententiæ præjudicium fieret. Hæc, inquam, refero; sed non probo. Illud tamen advertendum est, quod superiùs ex Epist. 157. ad Optatum indicavimus Augustinum dubitasse, num anima *per* INCORPOREUM *semen* traduceretur, in quâ sententiâ nulla videri debet evidens repugnantia, cum plerique Scholastici admittant materiam spiritualem non esse impossibilem. Ita ex materiâ spirituali Angelos componunt Sanctus Bonaventura 2. dist. 3. in 1. part. art. 1. q. 2. Alensis 2. p. q. 20. memb. 2. §. 1. Aureolus 2. dist. 3. q. 1. art. 3. Ex Recentioribus materiam illam possibilem tradunt Bubalus in q. 50. Sancti Thomæ de Angelis art. 2. q. 2. difficul. 2. §. 1. Arriaga disp. 1. de anima sect. 5. Comptonus disp. 9. de anim. sect. 2. Hanc sententiam de materiâ spiritali, ex quâ anima componatur, fusè defendit Pater Matthæus Vegliensis in hac celeberrimâ Patavinâ Academiâ Theologicæ cathedræ Scoti moderator, vir rari ingenii, ac nostro præconio major. Hic enim Tom. priori de Angelis q. 27. probat Angelos ex materiâ spirituali componi, quod quæstione sequenti etiam de animâ dicendum esse contendit laudans cap. 1. num. 3. quosdam Scotistas, qui in eandem sententiam descenderunt. Hac ergo materiâ spirituali animæ admissâ, quam tot Scholastici defendunt, non erit difficile statuere animarum eductionem secundùm formam ex eadem materia spirituali. Noster Alipius Roylof proximè laudatus ex eo animarum traducem possibilem defendit, quòd anima ut Dei instrumentum alteram animam creare potest: quàm virtutem creaturæ communicari posse nobiles Scholastici existimarunt. Sed prior modus magis placet. Quæ hìc libuit insinuare, ut insulsas quorundam censuras refellam, qui Augustinum reprehendunt, quòd traducem animarum probabilem asseruerit, cùm tamen evidenter constet, animas non posse educi de potentiâ materiæ corporeæ aliàs essent mortales. Etenim nusquam Sanctus Doctor arbitratus est, animas posse educi de materiâ corporeâ, sed tantùm de materiâ spirituali, quam esse possibilem tot superiùs memorati Doctores concedunt; illâ autem concessâ non video, cur eductio formæ spiritualis ex materiâ spirituali adeò evidenter impossibilis appareat, ut errori verti debeat Augustino, quòd illam eductionem probabilem duxerit. Fateor materiam spiritualem, ex quâ anima fieret, visam fuisse difficilem Augustino, ut patet ex lib. 7. de Genesi ad lit. cap. 6. & seq. Undè ait cap. 7. *An verò illa spiritalis materies, si fuit ulla, undè anima fieret, vel si est ulla, undè animæ fiunt, quid ipsa est, quod nomen, quam speciem, quem usum in rebus conditis tenet? Vivit an non? &c.* ubi fusè materiam spiritualem per modum disputantis examinat. Idem verò Sanctus Pater Epist. 157. ad Optatum proponit difficultates, quæ insurgunt posito illo semine spiritali, ex quo anima fiat; ut indè satis pateat quantum studii illi dubitationi tollendæ impenderit, sed cùm utrimque magnis difficultatibus se premi cerneret, assensum suspendit. Neque enim probare possum hæc Bellarmini verba lib. 4. de Amiss. grat. c. 11. *Certè Sanctus Augustinus, si nunc inter homines viveret, non solum faveret, sed etiam gratias ageret iis, qui nostram hanc sententiam de creatione tuerentur.* At cur hasce gratias Recentioribus Augustinus deberet? Quòd ex Scripturâ sententiam de creatione animarum ostenderint? At omnia sacrarum literarum testimonia Augustinus expendit, excussitque. An Scholasticorum auctoritatem sequeretur? Imò potiùs cum Patribus, quos laudavi, adhuc in veteri dubitatione persisteret: Rationibus eorundem contrà traducem convinceretur? At illæ præterquam quòd ab affirmantibus materiam spiritualem

facilè ſolvi poſsunt, id tantùm evincerent, ut Auguſtinus ab admittendo traduce aſsenſum contineret, quod & ſemper fecit, non autem in ſententiam de creatione ſingularum animarum eundem traherent, in quâ non minoribus difficultatibus ſe premi ſentiebat, præcipuè verò, quòd datâ eâ ſententiâ, quam etiam Pelagiani toto conatu urgebant, difficultas traducendi peccatum originale ſtatim emergit,quâ adeò premuntur Scholaſtici, ut in aſſignando modo, quo labes illa per generationem trahatur, minimè inter ſe conveniant, ſed ſeſe invicem acerrimè oppugnent. Suſpenderet igitur etiam nunc aſsenſum Auguſtinus, & tunc gratias tantùm ageret, cùm certum modum proponerent, quo datâ creatione animarum, peccati originalis propagatio adeò evidenti ratione conſtaret, ut modus ille à nemine rejici poſset.

Ex hucuſque dictis ſatis elucet, quàm immeritò, Moraines, Auguſtino de Origine animæ dubitanti erroris notam inuris, nam plenis Sanctorum Patrum ſuffragiis ille abſolvitur, & te invito panegyricum eidem recitat Magnum Africanæ Eccleſiæ ornamentum Sanctus Fulgentius Ruſpenſis Antiſtes his planè verbis conceptum: *Quæſtionis* de origine animæ *Beatus Auguſtinus profunditatem ſibi imperſcrutabilem cernens, nullam voluit hujus rei definitam proferre ſententiam, incongruum prorsùs exiſtimans aliquid affirmare ſinè dubitatione velle, quod alter poßet contrariâ reſponſione convellere. Cujus tam in decimo libro de Geneſi ad literam, quàm in libris ad Vincentium Victorem de origine animæ, nec non in libro primo ex duobus, quos ad Sanctum Hieronymum ſcripſit, in tribus quoque Epiſtolis, quas ad Optatum Epiſcopum de hac quæſtione compoſuit, diſputatione refulget non minùs copioſâ, quàm profundâ, & eò magis laudabili, quia congruâ temperie moderatâ; ubi quicquid ingenii acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, diſcutiendumque conſpexit, & inquiſivit ſingulariter, & diſcuſſit, conſenſum tamen ab utraque definitione continuit, ne laborem tantæ diſputationis inaniter ſuſciperet, quem cujuslibet ſententiæ temeraria definitio vacuaret.* Lib. 3. de Verit. prædeſt. & Grat. cap. 18.

§. IV.

An fuerit ſententia Sancti Auguſtini, pueros baptizatos ſinè reali Euchariſtiæ ſumptione non poſſe ſalvari?

TRanſeamus modò ad reliquos errores; quos de Auguſtino Recentiores publicant. Opponit Adamus pag. 584. Auguſtinum docuiſſe, *infantes etiam ſuſcepto baptiſmo non poße ſalvos fieri ſinè reali ſumptione Sanctiſſimæ Euchariſtiæ.* Moraines recitatis verbis Sancti Auguſtini lib. 1. de Pecc. mer. cap. 20. §. *auferatur jam dubitatio.* ait: *Quæ verba ſunt adeò manifeſta, ut difficillimè patiantur benignam interpretationem, quâ plerique Theologorum Auguſtinum ab errore excuſare conantur, error enim eſt notatus, & damnatus ſub anathemate à Concilio Tridentino.* Hìc quoque Auguſtini cauſa tuta eſt Romanâ Eccleſiâ Sancto Doctori patrocinante, Apoſtolicæ enim Sedis Pontifices eadem omninò Auguſtini verba contrà Pelagianos uſurparunt: Cùm hæretici coacti illis verbis Domini Joann. 3. 6. *Niſi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei*, concederent pueros ſinè baptiſmo mortuos non ituros in regnum cœlorum, cùm illos ſinè peccato originali eſſe vellent, negabant eoſdem in ignem æternum projiciendos, ſed dicebant, illos habituros neſcio quam vitam æternam, beatam, ac felicem, ut tradit Auguſtinus Serm. 14. de Verbis Apoſt. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 13. Epiſt. 106. & alibi. Quarè ut hocce effugium Pelagianis præcluderet, illud Joann. 6. 54. oppoſuit: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*, inferens parvulos ſinè baptiſmo decedentes, cùm non manducarint carnem filii hominis, aut ejus ſanguinem biberint, non habituros vitam beatam, & per conſequens fore damnatos. De hoc argumento ex Sacris literis ab Auguſtino deducto hæc ſcribit ibidem Moraines: *Item lib. 1. de Pecc. mer. & rem. cap. 20. & lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 13. & lib. 2. Oper. Imperſ. contrà Jul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Euchariſtiæ non minùs eſſe neceſſarium parvulis ad ſalutem, quàm baptiſmum, neque minùs ad eos pertinere, quod dicitur Jo: 6. 54.* Amen amen dico vobis, niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis, *quàm iſtud Jo: 3. 6.* Niſi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei &c.

Sed poſt Auguſtinum Romani quoque Pontifices, qui Pelagianos damnarunt, eodem prorsùs teſtimonio Joannis 6. citato uſi ſunt, ad vitam illam, quam pueris Pelagiani ſinè baptiſmo promittebant, eliminandam. Sanctus Innocentius in literis ad Patres Synodi Milevitanæ ita ſcribit: *Illud verò, quod eos veſtra fraternitas aßerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam ſinè baptiſmatis gratiâ poſſe donari, perfatuum eſt.* Niſi *enim* manducaverint carnem filii hominis, & biberint ſanguinem ejus, non habebunt vitam in ſemetipſis. *Qui autem hanc eis ſinè regeneratione defendunt, videntur mihi ipſum baptiſmum velle caſsare, cùm prædicant eos habere, quod in eos creditur non niſi baptiſmate conferendum.* Putat Maldonatus textum eſſe corruptum dicens, ea verba Innocentii vix ſenſum ullum congruentem habere poſſe. *Ubi ergo*, inquit, *eſt* defendunt, *legendum puto* deferunt, *& ubi eſt* niſi baptiſmate, *legendum puto*, ſinè baptiſmate. Vaſquez 3. p. diſp. 279. cap. 4. num. 55. cùm animadverſiones Maldonati notaſſet, legit, *in eis defendunt.* At illa verba optimum ſenſum habent, nam vel ipſe Cicero uſus eſt illis particulis *non niſi* in lib. de Amicitia: *Hoc primum ſentio, non niſi in bonis amicitiam eſse non poſse.* In Synodo etiam Carthaginenſi Anno 397. can. 29. dicitur: *Ut Sacramenta Altaris non niſi à jejunis hominibus celebrentur.* Verbum verò *defendo* cum dativo jungit Horatius lib. 1. Car. ode 17. *Defendit æſtatem capellis.* & Virgilius Eclog. 4. *Solſtitium pecori defendiſe.* Nec Præfectus urbem defendere ſibi dicendus eſt, ſed Principi. Quarè textus Sancti Innocentii nullâ novæ Grammaticæ caſtigatione reſtituendus venit; ſed leviora hæc inſinuaſſe ſit ſatis. Eodem prorsùs teſtimonio Sanctus Gelaſius Papa Pelagianos inſecutus eſt in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum: *Ut providentia Dei*, inquit, *omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non ſolùm dictum eſt:* Qui Jo: 3. non fuerit renatus ex aquâ, & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cœlorum, *ſed etiam pariter dictum eſt:* Qui non manducaverit carnem filii hominis, & biberit ejus ſanguinem, non habebit vitam in ſemetipſo. *De vitâ autem æternâ hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam videantur habere præſentem.* Audis Moraines, non minùs ad parvulos pertinere illud Jo: 6. *Niſi manducaveritis &c.* quàm illud Joann. 3. *Niſi quis renatus &c.* Hoc Innocentius credit, hoc Ge-

lafius ftatuit, quod tamen in Auguftino tanquam palmarem errorem reprehendebas.

Maldonatus in coment. cap. 6. Joan. 54. ait: *Miſſam facio Auguſtini, & Innocentii I. ſententiam, quæ ſexcentos circiter annos viguit in Eccleſiâ, Euchariſtiam etiam infantibus neceſſariam.* Rursùs ibidem affirmat Auguftinum, & Innocentium *eo teſtimonio Joan. 6. adductos fuiſſe, ut crederent infantes etiam baptizatos, niſi Euchariſtiam perciperent, ſalvos eſſe non poſſe.* Ita focium erroris Auguftino tribuunt Innocentium, & fi Gelafium legiffent, eundem quoque addidiffent. Duo hìc nobis præftanda funt, & Maldonatus caftigandus, & Auguftinus unà cum Apoftolicâ Sede ab errore, ac cenfuris vindicandus eft. In primis certum eft, veteres Patres confueviffe, pueris ftatim poft baptifmum facram Euchariftiam miniftrare, ut tradunt Cyprianus in libro de lapfis, Gennadius de Eccleſ. dogmat. cap. 52. Auguftinus Epift. 107. Concilium Toletanum II. cap. 11. Quod verò inquit Maldonatus illos ita feciffe, quòd putabant, *Euchariſtiam etiam infantibus neceſſariam*, nullo pacto concedi poteft, id enim eft contrà Tridentini decretum fefs. 21. cap. 4. ubi de eodem antiquorum ritu, dandi parvulis Euchariftiam, loquens ait: *Ut enim Sanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nullâ ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſinè controverſiâ credendum eſt.* Quod rursùs addit Maldonatus, Sanctos Innocentium, & Auguftinum dixiffe, *infantes etiam baptizatos, niſi Euchariſtiam perciperent, ſalvos eſſe non poſſe*, & Adamus, dixiffe Auguftinum, *infantes etiam ſuſcepto baptiſmo non poſſe ſalvos fieri ſinè reali ſumptione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ*, falfiffimum eft. Illi quidèm dixere, infantes finè Sacramento Euchariftiæ falvos effe non poffe, at id de pueris baptizatis nunquam affirmarunt, cùm eâ tempeftate ftatim poft baptifmum daretur omnibus etiam Euchariftia. Ob hanc verò caufam eo teftimonio Joan. 6. contrà Pelagianos optimè & Romani Pontifices, & Auguftinus ufi funt. Nam cùm Pelagiani vitam æternam extrà regnum Dei parvulis finè baptifmo morientibus darent, Sancti Patres ita arguebant: Nullus finè baptifmo poteft fufcipere Euchariftiam, per quam ex verbis Domini Joann. 6. donatur vita æterna, igitur pueri morientes finè baptifmi, & Euchariftiæ Sacramentis non poffunt participare vitam æternam. At nunquàm dixere infantes tantùm baptizatos ante Euchariftiæ fumptionem non habere gratiam, & jus ad vitam æternam. Eo autem difcurfu optimè Pelagiani convincebantur, quia undè vitam æternam parvulis promittereot, non habebant. Marius Mercator Sancti Auguftini amicus, & defenfor in Opufculo contrà Julianum hoc ipfo argumento utitur eâ prorfus ratione, quâ illud ipfi explicavimus. Do illius fententiam ex MS. Palatinæ Bibliothecæ in Vaticano num. 234. pag. 7. col. 2. *Vox Salvatoris eſt:* Nifi manducaveritis carnem meam, & biberitis fanguinem meum, non habebitis vitam in vobifmetipfis: *Quod certè abſque ullâ tergiverſatione ſinè baptiſmo nullus uſurpat, nec fit illius particeps Sacramenti.* Porrò hoc argumentum *validiſſimum* effe teftatur Eufebius Epifcopus Gallicanus, cujus homiliæ fub Emifseni titulo circumferuntur, qui tamen Emiffeno & pofterior, & melior fuit. Hic in hom. 5. de Pafchate ait: *Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ſanguinem ejus, non habebitis vitam in vobis. Quod teſtimonium contrà Pelagii blaſphemias* EVIDENTISSIMUM, *atque* VALIDISSIMUM *eſt, qui aſſerere arreptâ impietate præſumit, non propter vitam, ſed propter regnum cœlorum baptiſmum parvulis conferendum. Sub his enim Dei verbis, quibus Evangeliſta pronunciat:* non habebitis vitam in vobis, *apertè intelligenda eſt omnis anima munere baptiſmi vacua non ſolùm gloriâ carere, ſed vitâ:* Tom. 5. Bibl. Sanct. Patr. par. 1. pag. 560. Edit. Colon. Illam verò auctoritatem Sacræ Scripturæ ita adhibuiffe Sanctum Auguftinum patet ex ejufdem Epift. 106. ad Paulinum, ubi ait: *Si autem cedunt Sedi Apoſtolicæ, vel potius ipſi Magiſtro, & Domino Apoſtolorum, qui dicit non habituros vitam in ſemetipſis, niſi manducaverint carnem filii hominis, & biberint ſanguinem, quod* NISI BAPTIZATI *non utique poſſunt, nempè aliquando fatebuntur, parvulos* NON BAPTIZATOS *vitam habere non poſſe.* Neque Sanctus Innocentius fcribit, parvulis etiam baptizatis vitam æternam nifi per Euchariftiam conferri, ut illi Maldonatus imponit, fed *in eos creditur* NON NISI BAPTISMATE *conferendam*, ut vitam æternam non ab Euchariftiâ, fed à baptifmate conferri fignificet. Undè Auguftinus in laudatâ Epiftolâ ad Paulinum notat, ab Apoftolicâ Sede adhibitum illud *teſtimonium Evangelicum, ne parvuli* NON BAPTIZATI *vitam poſſe habere credantur.* Non ait: *ne parvuli etiam baptizati ſinè Euchariſtiæ ſumptione vitam poſſe habere credantur.* Quæ gravis eft adverfariorum hallucinatio.

Sed cùm eâ tempeftate omnibus utrumque illud Sacramentum, baptifma fcilicet, & Euchariftia daretur, non tam frequenter legimus in Auguftino, quid fenferit, fi baptifma tantùm finè Euchariftiâ collatum fuiffet. Cæterùm femel cafum illum lego apud Sanctum Doctorem lib. 1. de Orig. anim. cap. 9. & lib. 3. cap. 9. ubi cùm Vincentius Victor exemplo boni Latronis probaret, pueros finè baptifmo poffe falvari, Sanctus Doctor refpondet, fieri potuiffe, ut latro ille fuerit baptizatus, & antequàm in carcerem iret, acceperit in baptifmo remiffionem peccatorum; vel ut plerique credebant, in ipfâ cruce baptizatus fuerit aquâ è Chrifti latere exiliente. Et lib. 2. Retract. cap. 18. ait, incertum effe, an latro fuerit baptizatus, quâ de re fermo redibit cap. 5. §. 11. At certum eft, latronem non fumpfiffe Euchariftiam, quæ pridiè ante mortem in cœnâ à Domino inftituta fuerat. Igitur per Auguftinum homo tantùm baptizatus finè reali fumptione Euchariftiæ poteft accipere remiffionem peccatorum, & falutem æternam. Hoc etiam deducitur ex conftanti ejufdem fententiâ, quâ afferuit *fidem, converſionemque cordis*, quæ fit per charitatem actualem, poffe reddere hominem falvum, fi à recipiendo baptifmo improvisâ neceffitate excludatur; ita paffim fcribit in libris contrà Donatiftas præcipuè lib. 4. de Baptifmo cap. 22. At puer baptizatus, etiamfi non percipiat Euchariftiam, longè perfectiori modo habet fidem, & charitatem fibi à Deo in facramento regenerationis infufas; igitur juxtà doctrinam Sancti Auguftini verè falvabitur. Cùm verò Sancti Patres doceot, finè participatione Corporis, & Sanguinis Domini, neminem vitam æternam confequi poffe, intelligendi funt de participatione fpirituali, quando per fidem infufam fiunt participes corporis Chrifti, dum fiunt membrum Chrifti, cui per fidem incorporantur, ficuti qui fumunt Euchariftiam dicuntur fieri membra Chrifti, dum manent in eo, & Chriftus in eis. Hinc Auguftinus tract. 27. in Joannem plura de hac re habet, inter cætera: *Ut autem ſimus membra ejus, unitas nos compaginat; ut compaginet unitas quæ facit niſi charitas?* Et tract. 27. *Hoc eſt ergo manducare illam eſcam, & illum bibere potum, in Chriſto manere, & illum ma-*

nu-

nentem in ſe habere. Ita etiam ſe explicat Sanctus Pater in iiſdem libris contrà Pelagianos, ubi cùm lib. 3. de Pecc. merit. cap. 4. dixiſſet: *Quia niſi manducaverint homines carnem ejus, hoc eſt, participes facti fuerint corporis ejus, non habebunt vitam.* Paulò ſuperiùs modum aſſignaverat, quo pueri participant corpus Chriſti: *Unde fit conſequens*, inquit, *ut quoniam nihil agitur aliud, cum parvuli baptizantur, niſi ut incorporentur Eccleſiæ, id eſt Chriſti corpori, membriſque ſocientur.* Et hanc ipſam eſſe Auguſtini mentem, teſtatur Sanctus Fulgentius in reſponſione ad duas quæſtiones Ferrandi Diaconi. Scripſerat Ferrandus, juvenem Æthiopem morti proximum fuiſſe baptizatum, ac ſtatim antequam Euchariſtiam ſumeret, deceſſiſſe, petens, num eo pacto ſalvari poſſet? Reſpondit Fulgentius, hominem per baptiſmum fieri participem corporis Chriſti, ſeu incorporari Chiſto, etiamſi Euchariſtiæ Sacramentum reapſe non ſumat, & cùm plurima ad hoc ſuadendum teſtimonia ex ſacris literis adduxiſſet, ſermonem tandem Sancti Auguſtini ad infantes ante altare producit, ubi Sanctus Doctor inter alia ait: *Intelligite, & gaudete, unitas, pietas, veritas, charitas, unus panis, unum corpus multi ſumus; recolite enim, quia panis non fit de uno grano, ſed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quaſi molebamini; quando baptizati eſtis, quaſi conſperſi eſtis; quando ſpiritûs ſanctificationem accepiſtis, quaſi cocti eſtis, eſtote quod videtis, & accipite quod eſtis.* Igitur infantes ex Auguſtino per gratiam ſanctificantem baptiſmi facti ſunt membra corporis Chriſti. Porrò Fulgentius poſt illa Auguſtini verba concludit: *Arbitror Sancte frater, diſputationem noſtram præclari Doctoris Auguſtini ſermone firmatam, nec quicquam eſſe aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, ſanguiniſque Dominici participem fieri, quando in baptiſmate membrum corporis Chriſti efficitur, nec alienari ab ea panis, caliciſque conſortio, etiamſi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc ſæculo in unitate corporis Chriſti conſtitutus abſcedat:* In reſp. ad quæſt. Ferrandi Diaconi. Beda Tomo 6. in comment. cap. 10. 1. ad Corinthios, qui conflati ſunt ex centonibus Auguſtini, ita citat priora illa verba Sancti Auguſtini, ut eidem etiam attribuat ſequentia, quæ ex Fulgentio retulimus, omiſſo priori verſu *Arbitror Sancte frater &c.* in quem lapidem impegit etiam compilator canonum cap. *Nulli* de conſecr. diſt. 4. verba illa Fulgentii Auguſtino adſcribens. Ex his error ille de neceſſariâ pueris præter baptiſmum reali Euchariſtiæ ſumptione à Recentioribus Auguſtino attributus in fumum evaneſcit, cujus vocibus cum Romani Pontifices uſi ſint ad eoſdem divinæ gratiæ hoſtes convincendos, haud ille unus erroris àrgui poteſt, ſed unà cum Auguſtino Apoſtolica Sedes accuſanda venit, præſertim cùm Sanctus Doctor illud teſtimonium Joan. 6. inculcarit, tanquam *ab Apoſtolicâ Sede adhibitum*, utì diximus ex Epiſt. 106. Quòd ſi Recentiores religioni ducunt, adeò præpoſterè de Romanis Pontificibus ſentire, qui ex communi Eccleſiæ ſenſu contrà Pelagianos ſententias dixere, mitiores etiam ergà Auguſtinum animos induant, atque in eâdem prorsùs causâ, & Romanos Præſules, & Hipponenſem Antiſtitem benignis interpretationibus excipiant, non illas quidèm honoris gratiâ è proprio cerebro fingentes, ſed ab ipſo Auguſtino unà cum Fulgentio eaſdem inaudientes. Unus enim Auguſtinus ſibi eſt ad ſui intelligentiam clavis, ac ſuorum ſenſuum planus, ac ſincerus interpres.

§. V.

Non erraſſe Sanctum Doctorem exponentem illud Apoſtoli Rom. 14. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Eccleſia Catholica, Romani Pontifices, ac Patres Sancti Auguſtini interpretationem approbant.*

Sed rursùs Morainius contrà Auguſtinum clamat; *Perperàm quoque exponit id, quod ait Apoſtolus Rom. 14. 23.* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *quaſi velit dicere Apoſtolus, omnia opera infidelium eſſe peccata, & ſinè verâ fide nullum poſſe fieri bonum opus. Cùm tamen ibi ſermo ſit de eo, quod non fit ex dictamine conſcientiæ judicantis bonâ fide licitum eſſe id, quod fit, ut ex textu ipſo liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, qui etiam aliquot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc ſuam aſſertionem reſtringere ad bonum opus utile vitæ æternæ conſequendæ &c. Utrumque tamen à vero ſenſu Apoſtoli loco citato planè alienum eſt.* Hæc ille. Nos quidèm ſuperiori capite §. 4. quæ fuerit Sancti Doctoris mens de operibus infidelium indicavimus, modò Morainii ignorantia caſtiganda eſt, qui eam interpretationem, quam Eccleſia inter ſacras cæremonias ſecuta eſt, à vero ſenſu Apoſtoli planè alienam dicere non dubitavit. Etenim ex antiquo Eccleſiæ ritu Epiſcopus eos, qui Subdiaconi conſecrandi ſunt, ita alloquitur: *Eſtote ergo tales, qui ſacrificiis divinis, & Eccleſiæ Dei, hoc eſt Corporis Chriſti dignè ſervire valeatis in verâ, & Catholicâ fide fundati, quoniam, ut ait Apoſtolus:* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſchiſmaticum eſt, & extrà unitatem Eccleſiæ eſt:* In Pontificali Romano. Ecce Auguſtinianum interpretamentum Catholicæ Eccleſiæ approbatione conſecratum, & per univerſum Orbem Orthodoxum ab Epiſcopis inter ſacras cæremonias recitatum. Igitur una eſt Eccleſiæ, & Auguſtini de illis Apoſtoli verbis ſententia, nempè ut de verâ fide Chriſtianâ intelligantur. Videre mihi videor, novos Cenſores hærere, ut ajunt, ad aquas. Si Eccleſiam Catholicam *perperàm* textum Apoſtoli explicare dicant, jam vident, quàm gravi ſe piaculo obſtringunt. At ſi Eccleſiæ voces rejicere religioni ducunt, jam tandem Auguſtino Eccleſiaſticâ auctoritate coacti herbam porrigant. Nec mirum, Eccleſiam Catholicam ita Apoſtoli verba intellexiſſe, eo enim prorsùs modò Apoſtolicæ Sedis Pontifices eadem antiquitùs interpretati ſunt. Sanctus Leo Magnus Serm. 2. de Jejunio Pentecoſtes diſſerens de Infidelium, ac Chriſtianorum virtutibus ita Apoſtoli ſententiam explicat: *Aliud agit ſub veritate ratio, aliud ſub falſitate deceptio. Apud nos fides juſtificat etiam manducantem, apud illos infidelitas polluit jejunantem. Undè quia extrà Eccleſiam Catholicam nihil eſt integrum, nihil caſtum, dicente Apoſtolo:* Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt &c. Idem Serm. 8. de Quadrageſ. ait: *Is verâ, & rationabili purificatione ſe præparat, cujus cor nullâ infidelitate polluitur, dicente Apoſtolo:* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *inutilia erunt, & vana eorum jejunia, quos illuſionibus ſuis decipit mendacii pater, & vera Chriſti caro non paſcit.* Fortè dicetis, illam fuiſſe privatam Leonis interpretationem, qui eâ in re cum Auguſtino ſenſit, docuiſſe illa Leonem pro concione diſſerentem, non è Cathedrâ contrà hæreſes quicquam definientem. Sed parùm vos iſta juvant, dum Catholici laudatam explicationem ab Apoſtolico ore inaudierunt, nec niſi te-

merè

merè dicere poteſtis, Leonem licèt non è Cathedrâ definientem, ſed docentem *pεrperàm* locutum fuiſſe. Sed habemus Pontificem Bonifacium II. qui ſeptuageſimo à Leonis obitu anno contrà Semipelagianos ſententiam è Cathedrâ pronuncians Auguſtinianam interpretationem probavit. Etenim in Epiſtolâ ad Sanctum Cæſarium Arelatenſem loquens de fide Chriſtianâ, ait: *Præter quam fidem nihil eſt boni, quod ſecundùm Deum quilibet valeat operari, ſicut beatus Apoſtolus dicit:* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Quod cùm ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moliuntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratiâ, ipſa neceſſariò fides erit gratiæ deputanda.* At ſi duo Romani Pontifices non ſatis auctoritatis addunt Auguſtini interpretationi, produco ſuffragia quindecim Patrum doctiſſimorum, ac Sanctiſſimorum, qui ex Africâ in Sardiniam à Traſamundo Rege Ariano in exilium deportati in libro de Incarnatione, & gratiâ omnium ſubſcriptione, ut ex titulo patet, approbato hæc tradunt cap. 25. *Quis audeat illas in hoc loco genere accipere, quas conſtat non eſſe juſtificatas ex fide, cùm ipſe teſtetur Apoſtolus: quia* omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: *&*
Hebr. 11. *quia* ſinè fide impoſſibile eſt placere Deo? *Quod ſi Abraham ex fide juſtificatum eſſe conſtat &c.* Hæc Synodus Byzacena. Quæ profectò faciunt, ut noſtri Patris explicatio non niſi temerè cenſuræ ſubjiei poſſit. Sed alii Patres, atque antiqui Scriptores eidem interpretationi albos calculos adjecere. Sanctus Proſper in Epiſtolâ ad Rufinum, Sanctus Fulgentius lib. 2. de Pecc. remiſſ. cap. 1. Sanctus Iſidorus lib. de Summo bono cap. 2. Sanctus Bernardus Serm. 30. & 51. in Cantica. Julianus Pomerius lib. 3. de Vitâ contempl. cap. 1. Facundus Hermianenſis lib. 1. de Tribus capit. ad Juſtinianum Imperatorem cap. 1. in fine, aliique, ita ut ſi Patrum ſuffragia numerentur, pluſquam viginti Auguſtino in eadem Apoſtolici textûs intelligentiâ conſentiant, cùm in alterâ interpretatione longè pauciores à Recentioribus nominentur, niſi ſemet pariter iſtis adjungant, à quibus tam longo intervallo disjuncti ſunt. Et tamen audacter Morainius conteſtatur, quòd *communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino*, quaſi illi Patres, quos adduximus, Doctores non ſint, ſed plebeja de fæce Suburræ. Video tamen Bernardum alteram etiam interpretationem admittere, nempe, quod non eſt ex conſcientiâ, peccatum eſt, in lib. de Præcept. & diſp. cap. 18. & 20. Voſſius vir ſatis ſuo nomine notus lib. 3. Hiſt. Pelag. part. 3. theſi 12. conatur uno verbo Auguſtini interpretationem cum alterâ memoratâ de conſcientiâ componere, *nempè ut mens Apoſtoli ſit, quicquid non provenit ex fide Chriſtianâ per conſcientiam ad opus applicatâ, illud peccatum cenſetur.* Sed nullis interpretamentis indiget Auguſtinus, qui de verâ intelligentiâ Paulinæ ſententiæ cum Juliano litigavit. Etenim cùm Sanctus Doctor in primo libro de Nupt. & concup. cap. 3. initio, ubi incipit contrà Julianum diſputare, ex illis Apoſtoli verbis
Rom. 14. *Omne, quod non eſt ex fide peccatum eſt*, inutiliſſet ſinè fide pudicitiam non eſſe veram virtutem, Julianus quatuor libros uni illi Auguſtiniano opponens, rejectâ interpretatione Sancti Patris, alteram dubio procul de conſcientiâ ſuppoſuit, ut vim argumenti elideret. At Auguſtinus contrà hoſce quatuor Juliani libros è veſtigio alterum de Nuptiis, & Concupiſcentiâ exaravit, dein ſex etiam volumina longè majori labore compoſuit, in quorum quarto cap. 3. Juliani expoſitionem rejicit, ſuamque datam cap. 3. de Nupt. & Conc. cit. conſtanter defendit his planè verbis: *Teſtimonium illud, quod ex Apoſtolo poſui:* Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſicut tibi viſum eſt, accepiſti, & expoſuiſti, non ut ſapit, ſed ut ſapis: De cibis enim Apoſtolus loquebatur. Verùm cùm dixiſſet:* Qui autem diſcernit, ſi manducaverit, damnatus eſt, Ibid. quia non ex fide, *hanc peccati ſpeciem, de quâ agebat, generali voluit probare ſententiâ mox inferens: Omne enim quod non eſt ex fide peccatum eſt.* Hæc Auguſtinus, ex quibus dictamen conſcientiæ à fide dirigendum eſſe deducitur, à quâ ſolâ, ut ibidem probat, in ultimum finem opus refertur, quam ille conditionem ad bonitatem moralem operis ex omni circumſtantiâ perfecti ſemper requirit. Etenim judicium practicum, quod dictat abſtinendum à cibis lege vetitis, dirigitur à fide, quâ creduntur præcepta illa eſſe ſervanda per ordinem ad ultimum finem. Quarè, qui diſcernit, ſi manducaverit, damnatus eſt, quia non operatur ex fide dirigente judicium practicum, ſeu conſcientiam, quod dictum generali ſententiâ probans Apoſtolus ait: *omne quod non eſt ex fide*, à quâ ſola bonum opus ſaltem virtualiter ad Deum referri poteſt, *peccatum eſt.* Neque hìc audienda eſt violenta interpretatio Cornelii à Lapide ad hunc Pauli textum dicentis: *Auguſtinum cum ſuis vi* quod non eſt ex fide, *per mioſim ſic accip re, quaſi dicat Apoſtolus, quod eſt ex infidelitate, vel quod eſt contrà fidem, quodve fit ad cultum Idoli, hoc peccatum eſſe, & quia Sanctus Auguſtinus putabat pleraque opera ab infidelibus fieri, hoc fine, ſcilicet ad colendum Idolum, hinc conſequenter pleraque opera putaſſe eſſe peccata.* Etenim Sanctus Pater ad veram virtutem relationem in ultimum finem neceſſariam adeò putavit, ut nec virtutes propter ſui honeſtatem citrà vitium expeti poſſe affirmaverit, ut fuſiùs cap. 3. §. 4. probavimus; deficit enim illis relatio ſaltem virtualis proxima in ultimum finem, eò quòd eliciantur ab homine veri Dei cognitione privato, ac philautiæ vitio corrumpantur, quæ conſtans Auguſtino ſententia ſtetit.

Dices. Igitur ſi *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, videlicèt omnis actio, quæ non ſupponit fidem in operante, à quâ in ultimum finem dirigatur, eſt peccatum, eaque adſtruitur germana intelligentia verborum Apoſtoli ex Patrum, Pontificum, ac totius Eccleſiæ Catholicæ interpretatione, ſequitur omnia opera infidelium eſſe peccata, quæ tamen eſt 26. propoſitio Baii ab Apoſtolicâ Sede toties damnata. Reſpondeo nos jam ſuperiùs cap. 3. §. 4. inſinuaſſe, procul eſſe Auguſtini ſententiam à damnatâ Baii propoſitione, ſed ne videamur recentiores Pontifices, qui memoratam theſim ſæpiùs proſcripſere, cum antiquis deceſſoribus, imò cum ipſamet Eccleſiâ Catholicâ committere, quæ ex Apoſtolo docet, *omne quod non eſt ex fide, peccatum eſſe*, pauca hìc iterum ſubjiciam. In primis illa propoſitio vigeſimaſexta Baii à pleriſque recitatur, præcipuè verò à Suario hoc pacto: *Et ad Pelagianiſmum rejicienda eſt illa ſententia, omnia opera infidelium ſunt peccata, & philoſophorum virtutes ſunt vitia.* Scribit autem Turrianus Poſſevin. V. in tractatu de erroribus Baii ad calcem tomi de gratiâ cap. 5. §. 1. num. 4. *Sic habent aliquot bullæ typis* Jacobus *mandatæ Romæ, & aliquot manu ſcriptæ, quas ego vidi.* Bajus Mendosè autem illam theſim ſic deſcribi, certum eſt, nam tantum abeſt, ut Pelagiani dixerint omnia opera infidelium eſſe peccata, ut è contrario potius aſſererent, infideles pleraque virtutum opera elicere, putantes eâ ratione divinam gratiam expungere ex Auguſtino lib. 4. contrà Jul. cap. 3. Suarez prole-

leg. 6. de Grat. cap. 2. num. 7. ait: *Undè suspicor, in illâ propositione hypotheticâ deesse negationem aliquam, seu verbum negandi*, nempè: *Et ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia, non omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes non sunt vitia.* At Vasquez 1. 2. disp. 191. cap. 2. ita recitat illam propositionem: *Omnia opera infidelium sunt peccata &c.* Et in eadem Bullâ non semel editâ Romæ contrà Jansenium verba illa: *Et ad Pelagianismum &c.* omissa sunt. In primis damnata est illa propositio ob censuram, qua Pelagianismi incusabat negantes omnia opera infidelium esse peccata, & illam censuram primitùs in Bullis fuisse patet ex iis, quæ antiquitùs Romæ editæ sunt, quas etiam Turrianus insignis è Societate Scriptor testatur se legisse; quis audeat dicere, Typographos Romanos propriâ auctoritate ea verba addidisse? Hæc confirmantur ex hac propositione 23. ejusdem Baii, nempè: *Cum Pelagio sentire, qui textum Apostoli Rom.* 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, *intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.* Quæ quidèm propositio vel secundùm historicam narrationem accipitur, idest, eos qui ita sentiunt, id asserere, quod itidem Pelagius affirmavit. Et in hoc sensu propositio illa est vera, nec ullâ ratione damnari potest; nam Pelagius ita illa Apostoli verba explicabat in Epistolâ ad Demetriadem cap. 4. Et Patres Byzaceni in lib. de Incarnat. & Grat. cap. 5. recitatâ illâ Pauli sententiâ scribunt: *Quem quidèm Apostoli locum hi, qui gratiæ contradicunt, gentibus incredulis assignare conantur.* Quod etiam tradit Augustinus lib. 4. contrà Jul. cap. 3. §. *Undè & illi.* Vel eadem assertio accipitur prout censurâ configit eos, qui laudatum textum de infidelibus intelligunt, quasi hæresim Pelagianam eo pacto doceant, & rectè ob impudentem censuram, tanquàm scandalosa damnatur eadem Baii propositio. Itaque etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 23. continet; oppositum enim thesis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli Rom. 2. Respondeo secundò, propositiones illas damnari *respectivè, & in sensu ab assertoribus intento*, ut in fine Bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnatur respectivè ad 35. quæ est: *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Ex quâ necessariò infertur, omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cùm illi sint peccatores. Quarè meritò damnatur, utì derivata ex hæreticâ doctrinâ rejectâ in Tridentinâ Synodo Sess. 6. can. 7. & ab Augustino, ut contrà Maldonatum ostendimus cap. 3. §. 4. Respondeo tertiò, infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo præmoventur, qui profectò peccata esse non possunt. Tradit hoc discertè Sanctus Doctor cap. 24. de Grat. Christi, ubi recitato illo Scripturæ Sacræ de Assueri mutatione testimonio Hester 15. 11. *Convertit Deus, & transtulit indignationem ejus in lenitatem*, cùm priùs præmisisset Assuerum tunc fuisse infidelem, & peccatorem, concludit: *Internâ, atque occultâ, mirabili, ac ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum non solùm veras revelationes, sed etiam* BONAS VOLUNTATES. Baius verò nullos actus bonos ex Dei gratiâ ab infidelibus fieri volebat, eò quòd gratiam tantùm admittebat Spiritûs sancti inhabitantis in animâ, qui cùm in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum testem appello Gabrielem Vasquez 1. 2. disp. 190. cap. 18. n. 184. ubi de opinione Baii in libro de Justitiâ, & virtutibus impiorum cap. 4. & 5. hæc habet: *Non admittebat ille distinctionem gratiæ Spiritûs sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remissionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus esse post remissionem.* Quæ doctrina est contrà Tridentinam Synodum, quæ Sess. 14. cap. 4. admittit *Spiritûs sancti impulsum, non adhuc quidèm inhabitantis, sed tantùm moventis.* Ex his patet, Gregorium nostrum Ariminensem in hac thesi cum Michaele Baio neutiquàm convenire. Nam licèt in 2. sent. dist. 26. q. 1. art. 1. dicat, omnia opera infidelium esse peccata; attamen art. 3. in resp. ad testimonia Augustini ait: *Si tamen aliquod taliter factum, scilicet debito fine, & aliis debitis, scilicet circunstantiis, reperiatur ab infidelibus, dicendum est eos id fecisse non sinè speciali adjutorio Dei.* Quod in resp. ad 8. de facto in obstretricibus Ægyptiis pueros Hebræorum occultantibus factum concedit, nempè *Deo specialiter adjuvante.* Quæ etiam ibidem probat Sancti Doctoris testimonio lib. 4. contrà Jul. cap. 3. Ubi concedit aliqua bona opera in infidelibus ex speciali tamen Dei gratiâ derivata, & admittit insuper adjutorium Dei, seu Spiritûs sancti nondum inhabitantis, quorum neutrum Baius asserebat. Basilius Poncius 1. p. Relect. de Grat. cap. ultimo pag. 204. ait: *Ponamus enim id, quod* PROBABILIS OPINIO *fert, ut dicam in secundâ parte, omnia infidelium opera esse peccata &c.* Quis autem existimet, virum inter Salmanticenses celeberrimum Baii sententiam probabilem duxisse, præsertim cùm cap. 15. de ejusdem Baii propositionibus agat? Etenim Poncius inter Principes hujus Sæculi Theologos meritò à doctis quibusque recensetur. Huic doctissimi Patres Carmelitæ Excalceati Salmanticenses honoris gratiâ hocce epitaphium posuere tract. 3. de Scientiâ Dei disp. 10. dub. 8. n. 130. *Quamvis omittere non possimus, magnum illum virum, qui modò dum huic operi insudaremus, maximo omnium dolore, & totius hujus Universitatis, imò & Orbis jacturâ à vivis ereptus est, nempe Magistrum Basilium Poncium Legionensem Augustinianæ Familiæ augustissimam prolem, & in hac Academiâ Cathedra primariæ Sacræ Theologiæ meritissimum moderatorem.* Itaque cùm illa propositio, omnia opera infidelium sunt peccata, à nobilissimis Theologis etiam post editam Bullam contrà Baium defendatur, palam fit in recto sensu posse accipi, à quo procul fuit Baius, undè meritò eadem thesis ab Apostolicâ Sede proscripta fuit. Hæc autem fusiùs prosecutus sum, non modò ut ostenderem Summos Pontifices, ac tot Patres, imò ipsam Catholicam Ecclesiam, dum illa verba Apostoli Rom. 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, explicant de fide Christianâ, nullâ ratione suffragari damnatæ Baii propositioni, verùm etiam ut satis molestam quorundam Recentiorum importunitatem refellerem, quâ crudam illam propositionem absque sensuum, quos plures pati monstravi, distinctione damnatam volunt.

§. VI.

Sanctus Augustinus nunquam censuit, cogitationes morosas esse duntaxat peccatum veniale, ut Recentiores eidem falsò imponunt.

RESTAURAT tamen accusationem Moraines, & alterius erroris Augustinum reum postulat his verbis: *Prætereà lib. 2. cap. 10. contrà Jul. docet, cogitationes morosas, sivè delectationes voluntarias de rebus venereis esse duntaxat peccatum veniale, modò absit consensus in opus, seu malum desiderium, vel illius periculum;*

lum; quæ doctrina ab omnibus catholicis jampridem rejicitur, nec ſine ſcandalo à quoquam obtruderetur. Sed reſpondemus, Auguſtinum intelligendum eſſe de delectatione, quæ eſt ſinè plenâ advertentiâ malitiæ, vel periculi illius, in quo caſu non eſſe illam peccatum mo tale communis Theologorum ſententia eſt, teſtibus Sancto Thoma q. 15. de malo art. 2. ad 16. Sala 1. 2. tt. 13. diſp. 6. ſect. 6. & Vaſquez 1. 2. diſp. 97. cap. 3. At Sanctum Doctorem de delectatione eo modo erumpente locutum fuiſſe non obſcurè ex illiuſmet verbis cognoſcitur: *Quando in talibus*, inquit, *cogitationibus cum* ALIQUA *delectatione remoratur, non quidèm decernentes flagitium, ſed intentionem mentis non ſicut oportet, ne illò incidat, indè avertentes, aut ſi inciderit, indè rapientes.* Cap. 10. cit. Oportet enim mentem, ſi eas in cogitationes inciderit, ſtatim indè avertere, quod ſi ex defectu plenæ advertentiæ non fiat, (quod ſæpè accidit, cùm non fit in noſtrâ poteſtate, quid nobis veniat in mentem, ſed turpia quandoque irrepant, animumque repentinâ delectatione titillent,) neutiquàm peccatum mortale cenſetur. Hinc Auguſtinus conſultò addidit *aliquâ delectatione*, ut ejus gravitatem, ac vim ad peccatum mortale cauſandum non ſufficere oſtenderet. Porrò ſenſiſſe Auguſtinum cogitationes, ſeu delectationes moroſas eſſe peccatum mortale, patet ex lib. 12. de Trinit. cap. 12. ubi apertè docet, tales delectationes moroſas eſſe peccatum ſufficiens ad pertrahendum hominem in æternam damnationem, niſi ſacramentali gratiâ culpa remittatur: *Ita dici poteſt*, inquit, *in homine uno, ſi delectationibus illicitis, à quibus ſe continuò deberet avertere cogitatio, libenter ſola paſcatur, nec facienda decernantur mala, ſed tantùm ſuaviter in recordatione teneantur, quaſi mulierem ſinè viro poſſe damnari, abſit hoc credere. Hæc quippè una perſona eſt, unus homo eſt, totuſque damnabitur, niſi hæc, quæ ſinè voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur.* En claram, apertamque Sancti Doctoris ſententiam, qui ſi alibi ita locutus fuit, ut & in pravum, & in bonum ſenſum trahi potuerit, cur non ipſum audit Moraines ſuorum verborum interpretem, ſed ex ſemel contrà ipſum concepta opinione in erroneum ſenſum detorquet, ut ejuſdem accuſandi patentiorem locum ſibi faciat? Tales nos erga aliorum ſcripta præſtare debemus, quales noſtris chartis Lectores volumus, nempè candidos, ingenuos, extra odium, ac livorem poſitos, quive ea, quæ æquivoca fortè excidere, congruis interpretamentis exponunt. Cæterùm quantùm ſanctiſſimus ille Eccleſiæ Doctor delectationes haſce furtìm in animum irrepentes timuerit, atque exhorruerit, ex his precibus, quas in fine præclari illius operis de Trinitate ad Deum profudit, ſatìs abundè intelligitur: *Multæ ſunt*, ait, *cogitationes meæ tales, quales noſti, cogitationes hominum, quoniam vanæ ſunt. Dona mihi non eis conſentire, & ſi quando me delectant, eas nihilominùs improbare, nec in eis velut dormitando immorari. Nec in tantum valeant apud me, ut aliquid in opera mea procedat ex illis, ſed ab eis mea ſaltem ſit tuta ſententia, tuta conſcientia, te tuente.* Quid eſt in delectationibus *velut dormitando immorari*? niſi ex non plenâ advertentiâ immorari, ſicuti qui dormitat, non plenè advertit ea, quæ fiunt.

§. VII.

An Sanctus Auguſtinus putaverit, baptiſmum datum ſinè intentione eſſe validum?

Sed alio rursùs errore Auguſtinum involvit adverſatius: *Item dubitavit*, inquit, *num baptiſmus ſinè intentione datus per jocum, & irriſoriè validus ſit lib. 7. de baptiſmo cap. 53. cenſetque expectandam eſſe revelationem, antequàm talis rebaptizetur.* Ita Morainius ibidem. Non una, fanè fateor, eſt Theologorum ſententia in explicando Auguſtino, ne videatur à baptiſmo neceſſitatem intentionis removiſſe, quam tamen neceſſariò requiri & Florentina, & Tridentina Synodus decrevere. Magiſter Sententiarum 4. diſt. 6. dubium fuiſſe Auguſtinum concedit. At Sanctus Thomas ibidem in fine diſtinctionis exponens textum docet, dupliciter poſſe quempiam irriſoriè baptizare. Vel propter ſolam oblectationem, quam ex illâ exteriori actione capit, non habens interìm intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, neque conferendi rem Sacramenti, nempè gratiam, & hoc modo tradit nullum eſſe baptiſmum. Vel poteſt quis ludicrè alterum baptizare, ut intendat quidèm facere, quod facit Eccleſia, ſed non conferre rem Sacramenti, quod ipſe falſum, nullumque arbitratur, & in hoc poſteriori ſenſu ait eſſe validum baptiſmum; quarè cùm neſciamus, quo ex his duobus intentionis modis ludicrè baptizans alterum ablueril, expectanda eſt, inquit Sanctus Thomas, divina revelatio, ut docet Auguſtinus. Pater Macedo lib. 4. de Clavibus cap. 9. partis primæ hanc explicationem ſubſcribit, laudans Auguſtini prudentiam, qui ad eam occultam cogitationem per ludum baptizantis detegendam, Dei unius teſtimonium, qui cordium ſcrutator eſt, neceſſarium pronunciaverit. Addit ibidem, Recentiores gerere ſe *inſolenter*, qui Auguſtinum ob id reprehendunt, uti eſt Antoninus Moraines in ſuo Anti-Janſenio *iniquiſſimus*, ait, *Auguſtino auctor, ſed non miror, quòd cùm in eo libro fictus ſit auctor, cum perſonâ decorem depoſuit; Bellarminum imitari debuit multò ſe doctiorem, & meliorem, qui Auguſtinum intellexit, & vindicavit.* Sed ſanè Moraines, qui de neceſſitate intentionis miniſtri Auguſtinum dubitaſſe dicit, Bellarminum imitatur, qui lib. 1. cap. 28. in ſol. 3. arg. Kemnitii ſcribit, Auguſtinum de intentionis neceſſitate *dubitaſſe*, addens: *Nunc autem res definita eſt in duobus generalibus Conciliis Florentino, & Tridentino.*

Hæc tamen explicatio mihi probari nullo modo poteſt. Nam in dubio repeti debet baptiſmus, ut communis Doctorum ſententia tradit ex Concilio Carthaginenſi poſt conſ. Fl. Stilichonis Anno 401. ubi in dubio, an puer barbarus venundatus ſit baptizatus, decernitur eſſe illum baptizandum; expedit enim exponere potiùs Sacramentum periculo nullitatis, quàm hominem periculo damnationis, neque dicunt Patres in eo dubio implorandam divinam revelationem. Porrò illud decretum notum fuit Auguſtino, quo præſente repetitum eſt cum cæteris canonibus Synodorum Africanarum ſub Aurelio Carthaginenſi habitarum in plenario Concilio Africano anno 419. Igitur non apparente voluntate per ludum baptizantis, iterùm eſt baptiſmus repetendus. Ita ſi quis Judæus apud ſuos in ſcenâ noſtra ſacra irridentes eſſet baptizatus, ad fidem verò vellet accedere, Eccleſia illum baptizaret, nec revelationem expectaret, quâ Judæi olim in ſcenâ baptizantis intentio innoteſceret.

ceret. Quando autem Auguſtinus eo cap. 53. ait: *utrùm approbandus eſſet baptiſmus, qui ſic daretur, divinum judicium per alicujus revelationis oraculum &c. implorandum eſſe cenſerem*, non intelligit in dubio facti, ſed in dubio juris, nam talis perſona ſic baptizata eſſet iterum baptizanda. At de ſufficientiâ, & valore talis modi baptizandi, ut inter dogmata Eccleſiæ certa definitio reponeretur, expectandam dixit revelationem; non quidèm quæ alicui perſonæ privatæ fieret per novum miraculum, ſed quæ fieret Patribus Synodi per ſolitas illuſtrationes Spiritus ſancti; undè ſtatim addit: *Ita ſanè, ut poſt me dicturos ſententias, ne quid jam exploratum, & cognitum afferrent, humiliter expectarem.*

Inter cæteros Recentiores, qui de intelligentiâ hujus cap. 53. Auguſtiniani agunt, primas ferunt Vaſquez 3. p. diſp. 138. cap. 4. & Lugo Cardinalis diſp. 8. de Sacr. in genere ſect. 3. Ego ſic judico rem ab initio repetendo. Occaſione quæſtionis, quam Donatiſtæ de rebaptizandis iis, qui ab hæreticis baptizati erant, Catholicis faciebant, nonnulla dubia de baptiſmo inter ipſos Catholicos ſuborta fuerant, quæ Sanctus Auguſtinus in finem ſeptimi, & ultimi libri de baptiſmo rejecit, ea verò ibi recitat non quidèm ſoluturus, ſed poſteris potiùs ſolvenda proponens. Itaque ſic caput illud 53. exorditur: *Solet etiam quæri, utrùm approbandum ſit baptiſma, quod ab eo, qui non accepit, accipitur &c.* Tres verò ibi quæſtiones præcipuè proponit. Prima eſt an fallaciter, & ſimulatè tradens baptiſmum verè baptizet, fallens, inquam, in Eccleſiâ, vel quæ putatur Eccleſia? Altera quæſtio eſt: An fallaciter, & cum ſimulatione ſuſcipiens in Eccleſiâ baptiſmum verè, & validè baptizetur? Poſtrema quæſtio eſt, an tum præbens, tum recipiens baptiſmum extrà Eccleſiam mimicè, & ludicrè ablutionem peragentes, verè conficiant Sacramentum baptiſmi? In his dubiis non audet Auguſtinus quicquam definire, ſed ait: *Nobis tutum eſt in eâ non progredi aliquâ temeritate ſententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata ſunt.* Poſteà inſinuat, ſi in eâ Synodo ſederet, in quâ illa dubia ſolvenda eſſent, malle ſe aliorum ſententias ſequi; & ſi eo animo tunc eſſet, quo erat, cùm illa dictabat, ita reſponſurum: Ad primam quæſtionem quidèm: *Habere eos baptiſmum, qui ubicunque, & à quibuſcunque illud verbis Evangelicis conſecratum ſinè ſuâ ſimulatione, & cum aliquâ fide accepiſſent.* Ad alteram quæſtionem reſpondet: *Prætermiſſis majorum ſtatutis non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Eccleſiâ tamen accipiunt, vel ubi putatur eſſe Eccleſia ab iis, in quorum ſocietate id accipitur.* Itaque ex Auguſtini ſententiâ ſufficit ad valorem baptiſmi, quòd in alterutro tantùm ſit vera fides, licèt in uno poſſit eſſe fallacia, & ſimulatio. Porrò non eſt certum, an de intentione neceſſariâ ad baptiſmum loquatur. Nam Vaſquez putat, per ly *ſimulatus animus*, *fallacia*, *ſimulatio*, excludi veram intentionem aut dantis, aut accipientis baptiſmum. Quarè cum dicit Auguſtinus, qui *fallaciter* accipiunt baptiſmum, idem ſonat, ac *abſque intentione.* Et concludit putaſſe Auguſtinum, intentionem non eſſe neceſſariam in dante, & ſuſcipiente baptiſmum, ſed ſatis eſſe, quòd ſit in alterutro, quæ ſententia modò ob decreta Conciliorum tuta non eſt. Sed hæc explicatio difficultatem patitur, quòd Auguſtinus apertè ſcribit: *Prætermiſſis majorum ſtatutis non dubito, etiam illos habere baptiſmum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Eccleſiâ tamen accipiunt.* Si igitur fallaciter accipere baptiſmum, eſt ſinè intentione recipere baptiſmum, Majorum ſtatutis decretum erat, recipientem ſinè intentione eſſe verè baptizatum; hoc enim teſtatur Auguſtinus, qui ob deceſſorum ſtatuta recipientem baptiſmum eum eâ fallaciâ, ac ſimulatione non dubitat eſſe validè baptizatum. Et ſuperiùs loquens de dante, & accipiente cum fallaciâ ait: *An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces, inter quos agitur, quàm ad fruſtrandum illi fallaces, à quibus agitur, & in quibus agitur, & tamen ſi poſteà prodatur,* NEMO REPETIT, *ſed aut excommunicando punitur illa ſimulatio, aut pœnitendo ſanatur.* Per ly *fallaces, à quibus agitur*, intelliguntur dantes baptiſmum, & per ly *in quibus agitur*, accipientes baptiſmum. Quòd ſi fallacia, & ſimulatio ſignificant carentiam intentionis, quis non videat, communem olim in antiquâ Eccleſiâ ſententiam damnatam fuiſſe à Tridentinâ Synodo, nempè non requiri intentionem ad valorem Sacramenti? Auguſtinus enim Majorum ſtatuta appellat, quibus decretum erat fallaciter, hoc eſt ſinè intentione, ut explicat Vaſquez, accipientem habere verum baptiſmum. Item teſtatur, tales cum eâ fallaciâ baptizatos, ſi prodatur ea ſimulatio, excommunicari, non verò rebaptizari, quod ſignificat illis verbis, *nemo repetit*, ſcilicet baptiſmum, cujus oppoſitum modo docet Eccleſia, quæ cùm definiat, baptiſmum collatum ſinè intentione, eſſe nullum, illum repeti jubet. Itaque explicatio, quâ Auguſtini dicta Vaſquez interpretatur, ſtare nullo modo poteſt, niſi dicamus, vel antiquos Patres erraſſe, & non rebaptizantes eos, qui cum ſimulatione baptiſmum peregiſſent, eorundem damnationis cauſam fuiſſe: vel certè Tridentinos, ac Florentinos Patres contrà vetuſtioris Eccleſiæ ſententiam ſtatuiſſe, intentionem eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti; quod utrumque falſum, & abſurdum eſt. Fictus ille Moraines in diſputationibus Theologicis, quas ſub vero nomine nempè Joannis Martinoni edidit, 3. part. diſp. 22. ſect. 3. num. 33. non ſibi cohærentem doctrinam Auguſtini arguens ait: *Cumque Divus Auguſtinus eodem loco rectè cenſuerit, eum non recipere baptiſmum, qui fictè, & ſinè intentione recipiendi accedit, par fuit ratio, ut non dubitaret, eum quoque non verè baptizare, qui non ſeriò, ac ſinè intentione baptizat.* At Sanctus Doctor oppoſitum prorsùs ſcripſit, nam plana ſunt ejus verba ſuperiùs recitata: *Non dubito etiam illos habere baptiſmum, qui quamvis fallaciter* (hoc eſt ſinè intentione, ut cum Vaſquio interpretatur Martinonus) *id accipiant, in Eccleſiâ tamen accipiunt.* Nullius autem minùs cohærentis ſententiæ Auguſtinus auctor fuit, ut opinatur Martinonus, ſed validum eſſe baptiſmum dixit, & in fallaciter accipiente, & à fallaciter dante.

Explicandum igitur eſt, quid nomine fallaciæ, & ſimulationis Auguſtinus intelligat, cùm dici nequeat, ſignificaſſe carentiam intentionis modò ex Tridentino ad valorem baptiſmi neceſſariæ. Itaque fallacia, & ſimulatio in duplici ſenſu accipi poſſunt, vel quatenùs excludunt intentionem faciendi, quod facit Eccleſia in conficiendo Sacramento, vel quatenùs excludunt fidem, ſeu credulitatem, vel exiſtimationem de re, & effectu Sacramenti, qui eſt ſanctificatio animæ per gratiæ infuſionem, quæ duo ſunt valdè diverſa. Nam ſi quis Gentilis velit baptizari ob lucrum, quod indè ſperat à Principe Chriſtiano, fallaci animo, ac ſimulato accipit baptiſmum, fallaciâ tamen, & ſimulatione non excludente intentionem neceſſa-

necessariam ad valorem Sacramenti, per quam intendit facere, quod facit Ecclesia, sed excludente rem, & effectum Sacramenti, nempè gratiam sanctificantem. Quarè cùm ex dictis contrà Vasquium intelligi non possit Augustinus de fallaciâ, & simulatione excludente intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, quam Synodi posteriores statuerunt, necessariam esse ad valorem Sacramenti, de fallaciâ, & simulatione excludente intentionem, seu credulitatem, & existimationem de re, & effectu Sacramenti accipiendus est. Hinc Augustinus ad valorem Sacramenti requirit, ut qui illud *fallaciter accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiant &c.* Et antè ait: *Utrùm fallens sicut in Ecclesiâ, vel in eâ, quæ putatur Ecclesia.* Qui enim in Ecclesiâ petit baptismum, vult sanè exteriùs id se fieri, quod facit Ecclesia, licèt de effectu gratiæ nihil credat. Idem Augustinus lib. 1. de Bapt. cap. 12. cùm dixisset Simoni Mago in baptismo dimissa fuisse peccata, quærit: *Quid si ad ipsum baptismum fictus accessit?* hoc est non habens fidem, vel intentionem de effectu baptismi, sed animo simulato, atque fallaci. Addit: *Quæro, si posteà fictionem suam corde concusso, & vero dolore fateretur, denuò baptizandus judicaretur? Quod est dementissimum dicere &c.* Ex quibus patet, per fictionem illam excludi intentionem de re, & effectu baptismi, non verò intentionem faciendi, quod facit Ecclesia; si enim hoc secundo modo intelligenda esset, quomodò esset *dementissimum dicere*, illum esse denuò baptizandum, cùm ex Tridentino illud Ecclesia modò doceat? Præterea ibi opponit falleotem in Ecclesiâ jocanti in mimo in suscipiendo baptismo. Quærit enim an teneat baptismus peractus *cum simulatione*, *utrùm fallentis sicut in Ecclesiâ*, vel in eâ, quæ putatur Ecclesia, an jocantis, sicut in mimo. At fallens in Ecclesiâ, & jocans in mimo in hoc conveniunt, quòd uterque non habet fidem de effectu baptismi, quia neuter habet intentionem de sanctificatione animæ. At differunt in hoc, quòd fallens in Ecclesiâ seriò intendit verè facere, quod spectat externam actionem, quod facit Ecclesia, ut & ipse censeatur esse Christianus. At jocans in mimo vult tantùm repræsentare per ludum, quod facit Ecclesia, quod non est velle seriò facere, quod facit Ecclesia, sed per ludum velle irridere, quod facit Ecclesia.

Verùm quid ad tertiam illam difficultatem respondit Augustinus: *Ubi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludicrè, & mimicè, & joculariter ageretur, utrùm approbandus esset baptismus, qui sic daretur?* Respondet rem satis dubiam esse, & ut certa definitio in Synodo statueretur, divinum auxilium à Patribus implorandum. Et quidem Sanctum Patrem de aliquo dubitasse, quod modò extrà dubium ponitur, necessariò dicendum est. Quando enim ait mimicè, & ludicrè collatum baptismum: vel *mimicè, & ludicrè* ita intelligebat, ut procul indè esset non solùm intentio de effectu Sacramenti, verùm etiam intentio faciendi, quod facit Ecclesia; vel ita, ut hæc secunda intentio minimè excluderetur. Si de hoc secundo dubitavit, jam modò constat, satis esse hanc intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, ad valorem baptismi. Si de primo dubius fuit: Item certum modò est inter Catholicos, baptismum exclusâ qualibet intentione non esse validum. Profectò ex verbis Augustini patet, omnem, & quamcunque tunc intentionem excludi, ait enim, *sed totum ludicrè, & mimicè, & joculariter ageretur.* Siquidèm si adesset intentio serio faciendi, quod facit Ecclesia, jam non totum, hoc est omni ex parte joculariter, & ludicrè ageretur. Quis autem hanc dubitationem Augustino vitio vertat, nisi Moraines parùm æquus Augustino scriptor, qui eas Sancto Doctori sententias affricat, quarum oppositas sinè dubio idem se tenere pronunciat? Jure autem Augustinus judicium suspendit eâ præsertim tempestate, qua ob rebaptizationem Donatistarum, quæcunque iteratio baptismi per ludum dati asserta fuisset, fideles minùs rerum periti, ac simplices longâ viâ ab Schismaticis rebaptizantibus in errorem trahi poterant, cui periculo prudenter Augustinus cavit. Quod verò in votis habuit, ut in plenariâ Synodo res definiretur, jam definita est in Concilio Florentino in decreto fidei post ultimam Sessionem, & in Tridentino Sess. 7. can. 11. dum intentio ministri decernitur requiri ad valorem Sacramentorum. Ita Augustinus caput illud 53. concluserat: *Quantò magis ergo nunc sinè præjudicio diligentioris inquisitionis, vel majoris auctoritatis illud dixisse accipiendus sum.* Quarè suâ illâ suspensione sententiæ nullum præjudicium inferre voluit *diligentiori inquisitioni*, quæ de intentionis necessitate in utroque Oecumenico Concilio summa diligentia à sapientissimis Patribus adhibita est, aut *majori auctoritati* utriusque Synodi necessitatem intentionis citrà dubium ad valorem Sacramentis definientis. Neque hîc sibi plaudant Heterodoxi, quorum Princeps est Kemnitius, suum esse Augustinum mentientes, dum necessariam intentionem inficiantur. Nam planè contrà ipsos est. Ille enim dubitavit, num sinè intentione esset validus baptismus, at illi validum esse audacter, & citrà ullam dubitationem pronunciant. Augustinus dixit, nolle se in eâ *progredi aliquâ temeritate sententiæ, quæ nullo in Catholico regionali Concilio cœpta, nullo plenario Concilio terminata sunt.* At cùm in uno, & altero Concilio veritas illa Augustini tempore occulta, posteà inclaruerit, nihil eos Augustini dubitatio juvat, sed ubi ille ajedat, *dicturos sententias, me quid jam exploratum, & cognitum afferent, humiliter expectarem*, deberent ipsi Augustini verba inaudientes à duplici Synodo pronunciatam sententiam sequi. Mirentur verò Recentiores Augustini ingenium, qui ideò dubitavit de necessitate intentionis, quia illam aliquo argumento suaderi videbat, at quia nullius Concilii auctoritate decreta erat, ejusdem modestiam laudent, qui de incertis certam ferre sententiam recusavit. Ita ex illâ dubitatione, ex quâ Morainius Augustinum arguit, idem nobis quàm maximè commendandus venit.

§. VIII.

Utrùm Augustinus dixerit tellurem non esse rotundam, nullosque dari Antipodas?

HActenùs errores, quos Augustino objecit Morainius, à Sancti Patris libris propul savimus. Adamus nobis modò refellendus est, qui uti cæteris Recentioribus eruditione inferior est, ita universos in censurâ adversùs Augustinum ferendâ facilè superavit. Hic quosdam errores de Augustino publicat, quos Morainesetiam opposuit, à quibus procul fuisse Sanctum Doctorem ostendimus; addit verò dixisse insuper Augustinum: *Terram non esse rotundam, nullosque dari Antipodas*: Pag. 585. cap. 3. Eâdem fronte, quâ finxit, Augustinum negasse animam esse spiritualem, hic eundem Sanctum Doctorem terræ rotunditatem ignorasse comminiscitur. Sed illi, qui absque ullius textûs appellatione de Augustino ut

ut libet, ut lubet, quælibet affirmare ſibi licitum putavit, ſatis facilè fuit talia portenta Hipponenſi Præſuli adſcribere. Sanè Auguſtinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim*, inquit, *totam terram adhuc aqua tegeret, nihil impediebat, ut aquoſa, & GLOBOSA moles ex unâ parte faceret diem lucis præſentia, ex aliâ noctem lucis abſentia.* Et lib. 16. de Civ. Dei cap. 9. ubi de Antipodis diſſerit: *Nec attendunt*, inquit, *etiamſi figura conglobata, & rotunda mundus eſse credatur, ſivè aliqua ratione monſtretur, non tamen eſse conſequens, ut etiam ab illâ parte ex aquarum congerie nuda ſit terra.* Nullus igitur in Auguſtino legitur de telluris rotunditate error, ſed ea ſunt inania Adami objecta.

Verùm negaſſe Auguſtinum Antipodas, non ibo inficias, ſed vulgarem hominum ſententiam ſecutus eſt. Teſtatur Plinius, magnam litem de Antipodis fuiſſe inter literarum profeſſores, & vulgus. At Auguſtinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus eſt, nempè quòd periculum eſſet, ne qui nobis adverſa veſtigia premunt, in cœlum ruerent; ſed tum ex ſacrâ, tum ex profanâ hiſtoriâ rationes conſideravit, quæ ſapientiſſimos quoſque in eam ſententiam traxere. Ligur ille Argonauta novi Orbis inventor non ab uno Principe circulator habitus eſt, cùm ſe ad Antipodas claſsem ducturum polliceretur, nec ut arbitror, Arragoniæ Rex integram magno promiſſori fidem præſtitit, ſed quæ eſt hominum inſatiata cupido, pauca navigia in ſpem Orbis naufragiis objectari, in lucri loco repoſuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. ſolâ conjecturâ Antipodas credi dixit in oppoſitâ Orbis parte, *quòd propter ſimilem temperiem ſimiliter incolitur, ſed à quibus non licuit unquam nobis, nec licebit agnoſcere.* Et quidèm Ariſtoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Hiſtorici, Coſmographi, ac Philoſophi veteres, quibus Scholaſtici Pariſienſes adſtipulati ſunt, tellurem non ubique habitabilem poſuere, ſed tantùm ſub Zonis temperatis, cùm tamen etiam ſub torridâ, ac utraque frigidâ terram incoli certum ſit. Quid quod? Zacharias Papa Epiſt. 10. ad Bonifacium ſcriptâ anno 748. *perverſam, & iniquam doctrinam* vocat aſſerentem, *quòd alius mundus, & alii homines ſub terrâ ſint.* Et ille quidèm vulgarem ſententiam ſecutus eſt. Nos quidèm ex noſtrorum navigationibus iſta didicimus. At utì Sapientibus illis majoribus noſtris, quibus literas omnes acceptas ferimus, vitio non datur, quòd tellurem ex majori parte inhabitabilem ſcripſerint, neque reprehendendus venit Auguſtinus, ſi eandem terram ex oppoſitâ parte habitari negaverit. Difficile illi videbatur, potuiſse homines ab uno Adam propagatos in oppoſitam terræ partem Oceani immenſitate trajectâ ſemel navigaſse, iterumque poſt diluvium illuc advectos fuiſse, nullamque hujus rei adeò memorabilis mentionem, vel in ſacris, vel in profanis literis fieri. Profectò huc uſque neſcitur, quomodò ex Europâ illuc bis homines pervenerint. Itaque cùm ponentes Antipodas conjecturâ tantùm, quæ levem prorsùs, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum moverentur, & Auguſtinus Antipodas negaverit omnium hiſtoricorum fide, ac antiquiſſimâ Patrum traditione ſuffultus, potiori jure ille Antipodas ſuſtulit, quàm alii adſtruxere. Verùm non adeò opinio negans Antipodas Auguſtino inhæſit, quin aliquando admiſerit, libro enim de decem categoriis cap. 10. ait: *Terra, quæ videtur in medio ubique ſubtus eſt, & Antipodes noſtri, qui nobis dicuntur figere adverſa veſtigia, cœlum ſuper ſe habent.* Pater Macedo vir in Auguſtini lectione verſatiſſimus in volumine, quod Concentum Euchologicum inſcripſit, in commentariis ad Orationem in feſto Sancti Marci videtur velle inſinuare, Americam Auguſtino innotuiſse, dum non uno loco quatuor eſse partes terræ affirmat, *mirari libet*, inquit, *Auguſtinum quatuor Orbis partes tam perſpicuè nominare, quaſi ſuâ jam ætate America detecta eſset.* Sanctus Doctor lib. 16. de Civit. cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti abſurdam rejecit: *Nimiſque*, inquit, *abſurdum eſt, ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immenſitate trajectâ navigare, ac pervenire potuiſse, ut etiam illic ex uno illo primo homine genus inſtitueretur humanum.* Quatuor partes dixit Auguſtinus, nempè Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ita tract. 118. in Joannem: *Propter quod alibi dicit,* Matth. 24. *miſſurum ſe Angelos ſuos, ut colligant Electos eius à quatuor ventis, quod quid eſt niſi à quatuor partibus Mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie?* At hæ partes in veteri Orbe probè cenſebantur eſse, etiamſi America ignoraretur.

§. IX.

An ſententia Sancti Auguſtini de ſimultaneâ rerum creatione ſit erronea?

HIc etiam Recentiorum querelæ, imò cenſuræ, quibus inſignem Sancti Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneſeos excipiunt, refellendæ ſunt. Magnum illud ingeniorum monſtrum, ſi uſquam aliàs in explicando Hexamerone admirabilem ſubtilitatem præ ſe tulit, ſed quantum indè laudis apud veteres ſibi comparavit, tantum reprehenſionis apud Recentiores ſibi contraxit, aut plus etiam fortaiſe. Auguſtinus, quòd videbat ſex priores dies, queis Moyſes mundum à Deo creatum ſcribit, ſi literaliter accipiantur, graviſſimis difficultatibus ſubjici, quas ipſemet in libris de Geneſi ad literam proponit, ſubtilem prorsùs, ac ſe dignam ſententiam excogitavit, nempè dies illos intelligendos eſse myſticè juxtà cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & juxtà ordinem rerum ſimul à Deo creatarum dierum etiam ordinem in Angelorum mente deſignavit. Hanc Sancti Patris explicationem de ſimultaneâ rerum creatione myſticè in ſex illos dies ſic diviſam paucis refert Sanctus Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Auguſtini modeſtia, hoc à ſe excogitatum interpretamentum ita docuit, ut meliori explicationi nullum ſe præjudicium afferre velle proteſtatus ſit: *Quiſquis ergo*, inquit, *non eam, quam pro noſtro modulo vel indagare, vel putare potuimus, ſed aliam requirit in illorum dierum enumeratione ſententiam, quæ non in prophetiâ figuratè, ſed in hac creaturarum conditione propriè, meliuſque poſſit intelligi, quærat, & divinitùs adiutus inveniat. Fieri enim poteſt, ut etiam ego aliam his Divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortaſſis inveniam; neque enim ita hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda ſit, inveniri non poſse contendam.* His ſe munitum voluit adversùs malevolorum Lectorum cenſuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc ſola Auguſtini verba ſolidæ apologiæ loco habenda eſsent, nec quicquàm rursùs addendum foret pro ejuſdem interpretationis defenſione. Cæterùm ex noſtris Scriptoribus Magiſter Emanuel Cerda Luſitanus Publicus in Academia Conimbricenſi Theologiæ Profeſſor in ſuis quodlibetis Theologicis acerrimè contrà

Recen-

Recentiorum impetum Magni Parentis sententiam propugnat, eorumque & in censurando audaciam, & in impugnando debilitatem ostendit, idem quoque præstitit Carolus Moreau noster Bituricensis in vindiciis pacificis. Ego Recentiorum accusationes cum veterum Theologorum, & quidem Principum judiciis conferre volo, nam qui exactam Augustinianæ sententiæ defensionem desiderat, Cerdenem legat.

Igitur Ludovicus Molina, in tract. de Opere sex dierum disp. 1. ita de Augustini explicatione judicat: *Exponere in eo sensu Scripturas, est sanè earum auctoritatem enervare, & ludibrio forte eam coram infidelibus exponere.* At non ita abjectè de Augustini interpretatione sensit Magnus Theologiæ, imò Ecclesiæ Doctor Sanctus Thomas in 2. sent. dist. 12. q. 1. art. 2. *Harum igitur*, inquit, *expositionum prima* Augustini *est subtilior, magis ab irrisione infidelium Scripturas defendens.* Alterum ejusdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorsus scribit iis, quæ de Augustino Recentior ille affirmavit. Cornelius à Lapide censoris personam contra Augustinum induens ait: *Contrarium docent omnes alii Patres, idque omninò vincit simplex, & historialis narratio Moysis; quare erroneum jam est dicere omnia uno die esse creata.* Verùm Augustino consentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento insignitus fuit, his planè verbis: *Sine præjudicio sententiæ melioris videtur Augustino consentiendum.* 1. part. Summæ q. 12. de quatuor coævis. Addit Sanctus Thomas proximè laudatus: *Hæc opinio* Augustini PLUS MIHI PLACET. Ita-ne, Corneli, sententia illa, quam Albertus Magnus, ac Sanctus Thomas Scholasticorum lumina, ac columina probant, & sequuntur, hac ætate erronea evasit? Quænam illam Synodi? Qui Romani Præsules? Quæ Doctorum Academiæ proscripsere? An quia tibi, tuisque displicet, erronea censenda est? At scito Recentioribus Augustinianis Doctoribus probari Cerdensi, Moreau, atque Ludovico ab Angelis Doctori Conimbricensi lib. 5. de Vitâ Sancti Aug. cap. 9. ubi alios Patres, qui Augustino eâ in re consensere, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehensum invehitur. Tertius Augustini accusator Arriaga clamat: *Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica:* Tom. 2. in 1. p. disp. 28. num. 40. At Recentioris hujus voces comprimunt duo Parisiensis Scholæ Theologi præcipui Sanctus Bonaventura, & Ægidius Romanus. Ille quidem in 2. dist. 12. art. 1. q. 1. scribit: *Quamvis autem hæc positio probabilis esset, & rationabilis, Catholici tamen tractatores, qui Augustinum secuti sunt, viam aliam approbaverunt magis.* Iste verò 1. p. Hexam. cap. 28. *Non autem*, inquit, *ista dicimus, ut improbemus opinionem Augustini, quæ est valdè subtilis, & solemnis.* Sed quid tandem dicat ille Augustini censor Moraines audiamus. Ille quidem recitans catalogum errorum Sancti Patris, hunc primo loco posuit: *Sensit ille mundum in instanti creatum fuisse &c. quod non convenit cum scriptis à Moyse cap. 1. Geneseos, ut ostendunt accuratiores Theologi, specialiterque Suarez, Molina, MARTINON* (ita semet inter accuratiores Theologos recenset) *communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis:* Disp. 12. Anti-Jans. num. 32. Sed non ita judicavit Dionysius Carthusianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. scripsit: *Augustinus excogitavit quandam expositionem subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione hujusmodi, & tamen salvavit scripturæ, & fidei veritatem.* Et antè ipsum Sanctus Thomas recitatâ Augustini, & alterâ aliorum Patrum explicatione inquit: *Utrumque sensum circumstantia literæ patitur:* In 2. sent. cit. Nx Sanctus Thomas, Albertus Magnus, Sanctus Bonaventura, & Ægidius Romanus inter accuratiores Theologos minimè recensendi sunt? Erunt-ne illi de ultimâ Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobilissimi illi sunt, quibus & Suarez, & Molina assurgant, Martinon verò nec eâdem cum illis die nominetur.

Illud quidem Principum Theologicæ Scholæ judicium de Sancti Augustini interpretatione fuit, cui sanè alii ante Augustinum viam aperuerant. Philo Hebræorum Plato communem sententiam de opere sex dierum non modò rejecit, verùm etiam irrisit lib. 1. allegor. inquiens: *Rusticanæ simplicitatis esse, putare sex diebus, aut utique certo tempore mundum esse creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem secutus est, quam apud Latinos noster Augustinus quàm maximè illustravit. Illam etiam tanti fecere universi Scholastici Doctores, ut magno studio adlaborarint in explicandâ sententiâ Augustini de cognitione illâ matutinâ, & vespertinâ rerum, nempè in divinâ naturâ, & in se ipsis. Ita de vero Augustini sensu inter se non leviter litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. Summ. q. 12. art. 6. & 7. Sanctus Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonaventura 2. dist. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. dist. 3. q. 9. Ægidius 1. p. Hexamer. cap. 29. & cæteri communiter, quos non sine laude in eadem Augustini mente indagandâ imitati sunt Jesuiticæ Scholæ Duces Suarez lib. 1. de Opere sex dierum cap. 10. Vasquez 1. p. disp. 51. cap. 2. Mitto hìc quæ ex Cassiodoro, Isidoro, Junilio, aliisque in commendationem Augustinianæ explicationis adducunt Lusitani nostri Doctores Cerda, & Ludovicus ab Angelis. Pater Macedo in altero Theologico Tomo Collationum de Angelis, qui jam prælo paratus est, doctissimè Sancti Patris interpretationem defendit, ubi plures Recentiores laudat, qui Augustini sententiam amplexati sunt: Collat. 6. diff. 2. Interim legendus omninò est idem Augustinus lib. 12. Confess. ubi à cap. 14. usque ad 32. quo liber ille clauditur, justam sibi apologiam paravit, quâ suas in Moysen interpretationes sugillantes solidè confutavit.

§. X.

Sanctus Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.

Adesdum Lector, nam immanem prorsus Augustino errorem objicit Adamus, dum cap. 5. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. scribit, Augustinum sensisse, *solum peccatum originis esse causam reprobationis damnatorum.* Postea cap. 10. pag. 667. hanc eandem Augustini sententiam sequenti censurâ perstringit: *Sed si ille Doctor*, nempè Augustinus, *adderet, peccatum originale esse solam causam reprobationis, & esse id, quo ad salvatos à damnatis separandos movetur Deus, non solùm pro hujus opinionis defensione mortem oppetere nolo, sed credo mihi licere illam horrere, quia mater est illius, quam Calvinus, tantâ impietate, ac rabie urget contra Ecclesiam.* Quis autem sit iste error Augustinianæ sententiæ filius subticuit, sat enim illi fuit Sancti Doctoris assertum Calvinismi agnatione objectâ, non suspectum modò, sed & exosum reddere. Porrò quicunque

iſte error fingatur ex illâ ſententiâ Sancti Doctoris illatus à Calvino, interrogatum velim Adamum, num ex theſi Sancti Auguſtini de reprobatione ex originali ſolo peccato orta Calviniana illa opinio deducatur verè, an apparenter tantùm? Si primum dicat, tunc faciet Auguſtinum ex Eccleſiæ Doctore Calviniani erroris Magiſtrum, quod impium eſt cogitare. Si verò alterum affirmet, videbit, Sancti Auguſtini ſententiam non modò reapſe non eſſe Calvinianæ hæreſeos, ut perperàm putat, matrem, ſed neque affinem, & optimè cum Calviniani erroris confutatione poſſe componi. Undè igitur, Adame, tale monſtrum finxiſti? an quòd ita Calviniſtæ arbitrantur? Sed ſi horum præjudicia ſequeris, jam poteras univerſam Auguſtini doctrinam, imò & ſacros codices compendio horrere, nam Calviniſtæ quotquot hæreſum portenta nutriunt, ne veterum patrocinio nudati videantur, ſub Sacræ Scripturæ, atque Auguſtinianæ togæ quibuſdam veluti laciniis eadem obvolvere totâ arte conantur.

O' utinam hocce Calvini effatum ex Auguſtini ſententiâ deductum protuliſſes, nulla nobis ejuſdem refellendi difficultas eſſet, qui tenebras non invehi, ſed fugari Solis præſentiâ novimus! Sed cùm nullum tale dogma appellaveris, eo ſilentio non obſcurè ſignificaſti, non eſſe illud quidèm Auguſtinianæ ſententiæ filium, ſed è tuo cerebro natum figmentum, ſi tamen vigilans illa ſcripſiſti. Sed age videamus, quàm longè Sancti Auguſtini ſententia de reprobatione ex ſolo peccato originali ortâ, diſtet ab errore Calvini. Certa Sancto Auguſtino ſententia ſtetit, reprobationem ſupponere neceſſariò peccatum ſaltem originale. Quarè verſans illa Pauli ad Rom. 7. *Cùm non ſum nati fuiſsent, aut aliquid boni egiſsent, aut mali &c. Jacob dilexi, Eſau autem odio habui*, in quibus verbis reprobatio Eſau deſignatur, eandem peccatum originis ſupponere docuit. In Epiſt. 105. ait: *Quid oderat in Eſau antequàm feciſset aliquid mali, niſi originale peccatum?* Et lib. 1. ad Simplic. q. 2. ſcribit: *Non igitur odit Deus Eſau hominem, ſed Eſau peccatorem.* Quod quidèm peccatum non eſſe factum à Deo, qui bonorum tantùm eſt auctor, ibidem probat concludens: *Odit enim in eis impietatem, quam ipſe non facit.* Quarè nullo pacto Deum futurum juſtum aſſeverat, ſi homines reprobaret nullo in ipſis exiſtente peccato: *Ut autem odiſset Eſau, niſi injuſtitiæ merito, injuſtum eſt.* Ibid. Et Epiſt. 106. ad Paulinum: *Hæc maſſa ſi eſset ita media, ut quemadmodùm nihil boni, ita nec mali aliquid mereretur, non fruſtrà videretur iniquitas, ut ex eâ vaſa fierent in contumeliam.* Idem habet Epiſt. 157. ad Optatum: *Meritò autem videretur injuſtum, quòd fiunt vaſa iræ ad perditionem, ſi non eſset ipſa univerſa ex Adam maſsa damnata. Quòd ergo fiunt indè naſcendo vaſa iræ, pertinet ad debitam pœnam.* Hinc contrà Pelagianos urget, Deum futurum injuſtum, ſi pueros morientes ſinè peccato originis, licèt non forent baptizari, damnaret, dicens: *Bonus eſt Deus, juſtus eſt Deus, poteſt aliquos ſinè bonis meritis liberare, quia bonus eſt, non poteſt quemquam ſinè meritis damnare, quia juſtus eſt:* Lib. 3. contrà Jul. cap. 18. Plurima ad hoc ipſum probandum Sancti Patris teſtimonia paſſim obvia ſunt. Ergo hæc fixa, conſtanſque Auguſtino ſententia fuit, neminem à Deo antè præviſionem peccati ſaltem originalis reprobari. At Calvinus in contrariam prorsùs partem ivit dicens, Deum ſuo decreto homines non ſolùm reprobare antè præviſum eorum peccatum, verùm etiam ex divinâ reprobatione hominum peccata fieri. Id fusè tradit lib. 3. Inſtit. cap. 22. & 23. Dabo nonnulla teſtimonia. Scribit cap. 23. §. 4. *Fateor ſanè in hanc, quâ nunc illigati ſunt, conditionis miſeriam Dei voluntate decidiſse univerſos filios Adæ, atque id eſt, quod principio dicebam, redeundum tandem ſemper eſse ad ſolum divinæ voluntatis arbitrium.* Et §. 7. *Diſertis verbis hoc extare negant, decretum fuiſse à Deo, ut ſuâ defectione periret Adam.* Et poſteà: *Decretum quidèm horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin præſciverit Deus, quem exitum eſset habiturus homo, antequàm ipſum conderet, & idcircò præſciverit, quia decreto ſuo ordinaverat.* Item §. 1. *Minimè conſentaneum eſt, præparationem ad interitum aliò transferre, quàm ad arcanum conſilium Dei.* Et cap. 22. §. 11. *Si non poſsumus rationem aſſignare, cur ſuos miſericordiâ dignetur, niſi quoniam illi ita placet, neque etiam in aliis reprobandis aliud habebimus, quàm ejus voluntatem.* Præterea cap. 23. §. 9. *Excuſabiles peccando haberi volunt reprobi, quia evadere nequeunt peccandi neceſſitatem, præſertim cùm Dei ordinatione ſibi injiciatur hujuſmodi neceſſitas. Nos verò indè negamus ritè excuſari, quandoquidèm Dei ordinationi, quâ ſe exitio deſtinatos conqueruntur, ſua conſtet æquitas nobis quidèm incognita, ſed illi certiſſima.* Hoc idem, & copioſiùs repetit in libro de æternâ Dei prædeſtinatione pag. 917. Editionis Genevenſis anni 1552. *Quomodò autem Dei præſcientiâ, & decreto ſtatutum fuerit, quod de homine futurum erat, non tamen in culpæ ſocietatem trahendus ſit Deus, quaſi tranſgreſſionis vel auctor ſit, vel approbator, cùm longè altius humanæ mentis perſpicaciâ eſse arcanum palàm ſit, ne ignorantiam fateri pudeat.* Hinc Zanchius lib. 5. de Nat. Dei cap. 2. ait: *Fuit hoc primum, quod de reprobis conſtituit Deus ab æterno, nempe quorundam hominum ad exitium ſempiternum deſtinatio, ad hoc autem ordinata fuerunt ipſorum peccata.* Ergo Calvini ſententia eſt, Deum ſuo immutabili decreto homines in peccata impellere; undè reprobatio Dei antecedit præviſionem peccatorum, quæ ut ajunt, ſunt effectus ipſius reprobationis. Sed quid pluribus ago, quaſi Calvini opinio omnibus nota non ſit, cùm idemmet Adamus cap. 14. pag. 725. apertè id fateatur, ſcribens Calvinum dicere: *Deum ſubtrahere lumen, & gratiam neceſſariam ad ſalutem omnibus illis, quorum damnationem decrevit antè, vel poſt viſionem peccati originalis.* Porrò ſi Sancti Auguſtini, & Calvini ſententiæ contradictoriè opponuntur, quò longiùs ab illo Calvini errore, quemcumque fingis, recedere poſſumus, quàm accedendo ad ſententiam Sancti Doctoris è diametro cum Calvini errore de reprobatione malorum antè præviſionem peccati pugnantem? Et tamen, ſi ſuperis placet, auſus eſt Adamus eam Auguſtini ſententiam Calvinianæ hæreſi non propinquam publicare, ſed propinquiſſimam, matrem enim hæreſeos aſſeveravit, cùm tamen Calviniſmus validè premat, ac ſuffocet. Decretum hoc Calvinianum reprobos in peccata compellens, mater eſt omnium errorum, quos in materiâ de prædeſtinatione, gratiâ, & libero arbitrio Calvinus congeſſit. Indè enim hominis libertas evertitur, neceſſitas ad peccandum imponitur, fatale decretum Stoicorum inducitur, Deus criminum Auctor publicatur, & mille hujuſmodi errorum portenta nata ſunt, quorum nullum ex memoratâ Sancti Patris ſententiâ derivat.

Eſt igitur *celebris*, ut ait Joannes à Sancto Thoma, ſententia Sancti Auguſtini, peccatum originale fuiſſe cauſam reprobationis omnium damnatorum, quam ſæpè docuit Sanctus Pater, Epiſt. 105. ad Sixtum. 106. ad Paulinum. 157. ad Optatum, in Enchir. cap. 98. & 99.

&99. Lib. 2. ad Bonif. cap. 7. Alia plurima loca deſignat Cortina Patris Macedo theſi 20. Auguſtinum ſecuta eſt ejus ſchola, Fulgentius lib. 1. de Verit. prædeſt. & grat. ſtatim poſt initium, Proſper ad ſeptimam objectionem Gallorum, Africani Patres in Sardiniâ exules in Epiſtolâ Synodicâ cap. 6. Sanctus Thomas q. 6. de verit. art. 2. ad 9. undè ntî ad mentem Angelici Præceptoris eandem defendunt præclariſſimi Dominicani inſtituti Theologi, Thomas de Lemos, Illuſtriſſimus Godoy, Jo: Baptiſta Gonettus Tom. 4. Clypei Thomiſtici diſp. 5. art. 3. qui priores illos ex ſuis Doctores citat. Sed ex Societate Auguſtino aſtipulantur Suarez in 1. p. lib. 5. de reprob. cap. 5. Vaſquez diſp. 95. cap. 4. num. 17. & cap. 9. num. 60. licèt varient inter ſe circà modum, quo peccatum originale ſit cauſa reprobationis; hic enim dicit eſſe peccatum originale prout eſt in primo parente, quo gratiæ congruæ negationem nepotibus meruit; ille verò eam vim demeritoriam ipſimet peccato originali, prout inficit ſingulos quoſque, ineſſe arbitratur. Meliùs Didacus Ruiz Recentiorum eruditiſſimus id ipſum explicat, ac latè defendit diſp. 14. de prædeſt. ſect. 4. & ſeq. Sed ad objectionem Adami repellendam referam decretum, quo Auguſtini ſententiam de reprobatione ex peccato originali ortam Theologi Societatis defendere juſſi ſunt à Claudio Aquavivâ Præfecto totius familiæ. Olim, ut capite 3. §. 7. diximus, impreſſus eſt liber de ratione ſtudiorum Societatis Romæ anno 1586. univerſis propoſitus, ut regula & diſcendi, & docendi poſt annuam ſex inſignium Doctorum Societatis diſputationem, ac longiſſimum examen. Ibi autem in titulo de opinionum delectu regulâ 6. pag. 14. proponitur, & eligitur definienda, & tradenda univerſæ Scholæ Societatis hæc propoſitio 12. *Non ſolùm ex parte noſtrâ nulla fuit ratio, ſeu conditio prædeſtinationis; ſed neque abſolutè dicendum eſt, eſſe in noſtrâ poteſtate, ut prædeſtinemur, nec ſalvi fient ulli, niſi prædeſtinati.* Et 13. *Reprobationis, quâ cæteri homines excidere ab ultimo fine permiſſi ſunt, cauſa fuit peccatum originale.* Hæc ibi. Jamne vides, jamne ſentis, Adame, quæ ſit ſapientiſſimorum veterum tuorum Theologorum reverentia ergà Auguſtini ſententiam de reprobatione ex ſolo originali peccato primitùs derivatâ, quam tamen præ tuâ ſingulari pietate, eruditione, ac zelo *horrere* te dicis, utì *Calviniani* erroris *matrem*? Plurimi quidèm Theologi varios modos excogitarunt, quibus eam Sancti Patris doctrinam explicarent, atque defenderent. Dominicus Bannez 1. p. q. 23. art. 5. quinque explicationes refert, quarum nullam probat. Quinque etiam modos recenſet Gonettus cit. §. 6. quos ſingulos in ipſorum probabilitate relinquit. Ego juxtà doctrinam Sancti Auguſtini ita difficillimi myſterii ſolutionem propono; neque enim facile eſt, divinæ voluntatis arcana rimari, quis enim conſiliarius ejus fuit?

Certum dogma eſt, hominem ex peccato primi parentis evaſiſſe maſſam perditionis, ita ut ſeclusâ gratiâ Redemptoris nunquam indè ſuis viribus potuiſſet reſurgere, quod olim ab Innocentio I. & Africanis Conciliis contrà Pelagianos ſtatutum fuit. Evaſerant igitur omnes homines in Adamo naturâ filii iræ, ſubjecti poteſtati Dæmonis, inimici Dei, & indigni qualibet gratiâ, facti objectum divini odii, atque vindictæ. Potuiſſet ſumma Numinis juſtitia qualibet vel minimâ gratiâ negatâ in æternùm genus humanum originali peccato infectum perpetuâ damnatione punire. Docuit hoc Auguſtinus ſæpiſſimè. In Enchir. cap. 99. *Univerſum*, ait, *genus humanum tam juſto judicio divino in apoſtaticâ radice damnatum, ut etiamſi nullus indè liberaretur, nemo rectè poſset Dei vituperare juſtitiam, & qui liberantur, ſic oportuiſse liberari, ut ex pluribus non liberatis, atque in damnatione juſtiſſimâ derelictis oſtenderetur, quid meruiſset univerſa conſperſio, & quò etiam iſtos debitum judicium Dei duceret, niſi ejus indebita miſericordia ſubveniret.* Similia habet lib. de Corr. & Grat. cap. 10. lib. de Dono perſev. cap. 8. initio, lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 8. Hæc exemplo Angelorum malorum confirmat cap. 27. Enchiridii: *Et ſi quidèm*, inquit, *in melius hominum reformationem nullam prorsùs eſse voluiſset, ſicut impiorum nulla eſt Angelorum, non immeritò fieret.* Itaque in illâ maſsâ perditionis homo evaſit indignus totâ ſerie gratiarum, quas inter primæ ſunt gratia juſtificans, per quam homo accedit ad Deum, & gratia perſeverantiæ finalis, per quam homo non ampliùs poteſt recedere à Deo. Homo igitur ex peccato originali incidit in privationem gratiæ juſtificantis, & in privationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum in ſemel acceptâ gratiâ juſtificante, quæ privationes, cùm reſpiciant diverſas formas, diverſæ etiam ſunt inter ſe, & una ſinè alterâ donari à Deo poteſt, ut certum eſt ex fidelibus, qui damnantur, quibus dedit Deus gratiam juſtificantem, illis tamen negavit gratiam perſeverantiæ finalis. Hinc perſeverantiam eſſe *ex ſpeciali auxilio Dei*, docuit Tridentina Synodus Seſſ. 6. can. 22. & olim Arauſicana II. can. 10. Duce Sancto Auguſtino, qui Catholicam veritatem integro volumine de Dono perſeverantiæ inſcripto, ſolidiſſimè contrà Semipelagianos propugnavit. Porrò hæc eſt differentia inter utramque privationem, quòd privatio gratiæ ſanctificantis vel eſt ipſamet formalis ratio peccati, vel eſt neceſſariò connexa cum peccato. Altera verò privatio, nempè potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum ſtat cum gratiâ ſanctificante. Sancti enim orant, ut Deus donet illis perſeverantiam, non igitur illam habent, ut probat Auguſtinus cap. 23. per totum; aliàs enim non eſſet ſpeciale Dei beneficium à gratiâ juſtificationis diſtinctum; undè per gratiam ſanctificantem non tollitur ipſa privatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum. Hæc verò privatio eſt in pœnam primi peccati, ſicuti etiam privatio ſubjectionis concupiſcentiæ reſpectu rationis, & licèt in baptiſmo *nihil eſt damnationis iis, qui verè conſepulti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem*, ut ait Tridentinum in decreto de peccato originali, quod dixerat anteà Auguſtinus lib. 1. ad Bonif. cap. 10. *Nulla ergo condemnatio eſt nunc his, qui ſunt in Chriſto Jeſu*, non id intelligitur de pœnalitatibus, ita enim loquuntur Theologi, ſed de culpâ, cujus nihil remanet poſt baptiſmum: illæ enim etiam poſt baptiſmum remanſere.

Hanc privationem relictam eſse in pœnam primi peccati adeò notum eſt in Sancti Auguſtini ſententiâ, ut vel ipſi Semipelagiani hoc ex Auguſtino ſupponere ſolerent contrà ipſum arguentes. Etenim cùm probare vellent, Adamum, eò quòd perſeverantiæ donum non acceperit, ſinè culpâ cecidiſse, ſolitam, ac familiarem Auguſtino reſponſionem præcludentes ita inſtabant, teſte Hilario in Epiſtolâ ad Auguſtinum: *Neque enim dici poteſt ideò non accepiſſe, quia non eſt diſcretus à maſsâ perditionis gratiæ largitate; nondum quippè erat illa in genere humano perditionis maſsa, antequàm peccaſset, ex quo tracta eſt origo vitiata.* Ergo ſupponunt juxtà mentem Sancti Doctoris, privationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum

esse pœnam massæ peccato originali infectæ; cui argumento solvendo Sanctus Doctor aurea illa tria capita de Correptione & Gratiâ, nempè 10. 11. & 12. exaravit. In illo cap. 11. palàm concedit, auxilium ad perseverandum in pœnam peccati deesse, quod tamen non potuit deesse Angelis, vel Adamo: *Si autem*, inquit, *hoc adjutorium vel Angelo, vel homini, quum primùm facti sunt, defuißet, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidißent; adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur.* Non potest autem intelligere Augustinus, nisi in pœnam peccati originis donum perseverantiæ negari; nam baptizatus cùm primùm lethaliter peccavit, caruit dono perseverantiæ in bono semel accepto, ergo in pœnam peccati originalis fuit à Deo denegatum. Idem tradit latè cap. 8. de Dono perseverantiæ, ubi quærenti, *cur quibusdam, qui eum coluerunt bonâ fide, perseverare usque ad finem non dedit*, respondet, perseverantiam non esse debitam naturæ, sed esse gratiam, quæ potest negari; cur autem negetur, tradit initio capitis: *Ex uno quippè*, inquit, *omnes in condemnationem non injustam judicati sunt ire, sed justam. Qui ergo liberatur, gratiam diligat, qui non liberatur, debitum agnoscat.* Hanc perseverantiam *tam magnum beneficium* vocat lib. de Corr. & Grat. cap. 8. in fine, & hac solâ discerni electos à massâ perditionis probat ex professo cap. 8. & 9. illius libri, & rursùs lib. de Dono persev. cap. itidem 8. & 9. Hinc cap. 7. de Corr. & Grat. ait: *Ac per hoc & qui Evangelium non audierunt, & qui eo audito in melius commutati perseverantiam non acceperunt &c. non sunt ab illâ conspersione discreti, quam constat esse damnatam, euntibus omnibus ex uno in condemnationem.* Et posteà statim: *Ab illâ perditionis massâ, quæ facta est per primum Adam debemus intelligere neminem posse discerni, nisi quòd hoc donum habet, quisquis habet, quod gratiâ Salvatoris accepit.* Igitur ex Augustino ex Adæ peccato incidimus in privationem doni perseverantiæ, quod gratuitò tantùm à Salvatore prædestinatis donatur. Privatio verò hujus tam magni beneficii est causa damnationis illativa; quicunque enim caret dono perseverantiæ damnabitur; undè apertè deducitur, peccatum originale esse causam reprobationis. Uno verbo concludo. Carentia doni perseverantiæ est causa damnationis, sed peccatum originale est causa carentiæ doni perseverantiæ, ergo peccatum originale est causa damnationis. Minor est Augustini, & superiùs etiam probata est, quia per peccatum originale homo est indignus totâ serie gratiarum, & licèt sit baptizatus, adhuc habet privationem doni perseverantiæ, quæ est speciale Dei beneficium. Major non ita intelligenda est, quasi illa carentia sit causa per se damnationis, sed tantùm tanquàm non removens prohibens; homo enim justificatus, si tentatione gravi pulsetur, & stet sub privatione potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, infallibiliter succumbet, ni Deus speciali auxilio donet vim perseverandi, quod auxilium, cùm ex primo peccato non debeatur homini, justè à Deo negari potest. Vide quæ dixi superiùs c. 3. §. 6.

Hæc sententia de reprobatione ex peccato originali ortâ deducitur etiam ex Epistolâ Synodicâ Patrum Africanorum in Sardiniâ exulum, ubi cap. 6. inquiunt: *Dixistis itaque, quòd vobis dicentibus, quòd Esau, & Jacob necdum natis, Jacob per misericordiam gratuitam eligitur, Esau autem originali peccato detentus justo judicio Dei est odio habitus: Illi è contrario dicunt in Esau figuram esse populi Judæorum ex futuris malis operibus condemnandi; in Jacob verò figuram esse populi Gentium ex futuris operibus bonis salvandi. Hæc duo, quæ singula proponitis, bonum est, ut Catholicâ consensione jungatis.* Itaque per ipsos Catholicum est dicere, Esau originali peccato detentum justo judicio Dei esse odio habitum. At cap. 7. scribunt: *In Esau verò judicium justæ severitatis ostendit: qui Sacramento quidèm circuncisionis octavo die secundùm tenorem divinæ constitutionis accepto, reatu peccati originalis caruit, sed per nequitiam cordis in hominis terreni vetustate permansit, illius ibi judicio derelictus, qui gratìs salvat, justèque damnat.* At Esau non est detentus originali peccato secundùm reatum, ergo secundùm aliquid ab ipso originali causatum, est enim *derelictus judicio Dei*, quod est carere dono perseverantiæ; nam ut suprà inferebam, permissio primi peccati actualis fit justo judicio Dei negantis donum perseverantiæ in bono justitiæ per baptismum acceptæ; at ex Augustino illud donum negatur in pœnam peccati non actualis, nam de primo peccato actuali loquor, ergo in pœnam originalis. In eadem explicatione est Sanctus Gregorius Papa in Psal. 101. ad versiculum: *Quia cinerem tanquàm panem manducabam*, sic enim ait: *Et cùm juxtà Apostoli sententiam*, neque volentis, neque currentis, sed miserentis fit Dei, *alios qui corruerant misericorditer erigit, alios, qui stare videbantur, cadere justè permittit. Ex peccato nanque primi parentis accepimus, ut ne in ipsâ justitiâ stabiles esse possimus.* Quod idem est, quod dicebam, subiisse nos privationem potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, quæ non aufertur nisi ex *speciali auxilio Dei.* Lege Sanctum Prosperum in resp. ad 7. Gallor.

Igitur præcipuæ pœnæ relictæ ex peccato originali sunt concupiscentia, & privatio potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum. Concupiscentiam relictam esse ad agonem dogma fidei est, ex Tridentino in decreto de peccato originali, quâ de re eleganter Augustinus lib. 2. contrà Jul. cap. 4. *Contrà quam regeneratus; si jam ratione utitur, illo spectante, atque adjuvante velut in agone confligit, quia virtus in infirmitate perficitur, dum contrà hoc nostrum, quod à justitiâ deficit, illo nostro, quod ad justitiam proficit; dimicatur, ut vincente profectu totum surgat in melius, non vincente defectu totum vergat in pejus.* Ideò verò hæc pugna pœnalis nobis justo Dei judicio relicta est, ut homo propriam infirmitatem cognoscens elationem illam, quâ olim in paradiso contrà Dominum superbivit, deprimeret, atque divinum auxilium supplex imploraret. Audi Augustinum lib. 4. contrà Jul. cap. 2. *Sed quia in istâ humanâ miseriâ pejor hostis est cavenda superbia, ideò nimirùm non penitùs extinguitur in carne continentium Sanctorum illa concupiscentia, ut cùm pugnatur adversùs eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus infletur, donec humana fragilitas ad tantam perfectionem perveniat sanitatis, ubi nulla putredo lasciviæ, nullus tumor superbiæ formidetur.* Idem pariter dicendum est de privatione hujus potentiæ proximè expeditæ ad perseverandum, nempè relictam illam ad agonem, & ad humanam superbiam contundendam; undè concupiscentia, & privatio ista veluti fœderatæ homini insidiantur, ac mutuò se juvant, ex concupiscentiâ enim inclinante ad peccatum impotentia, & infirmitas standi in bono proposito justitiæ fovetur. Docet hoc eleganter Auctor libri 2. de Vocat. gent. cap. 28. *In cæteris verò*, inquit, *hominibus donec caro concupiscit adversùs*

spiritum,

spiritum, & spiritus adversùs carnem, & donec spiritus quidèm promptus est, caro autem infirma, incommutabilis animi fortitudo non potest reperiri, quoniam non hujus, sed alterius vitæ est verè perfecta, & secura felicitas. In præsentis autem agonis incerto, ubi tota vita tentatio est, & ab insiliantí superbiâ nec ipsa est tuta victoria, mutabilitatis periculo non caretur. Et licèt innumeris Sanctis suis donet virtutem perseverandi usque in finem divina protectio, à nullis tamen aufert, quod ipsis repugnat ex ipsis, ut in omnibus studiis eorum, atque conatibus semper inter se nolle, & velle decertent. Hoc ipsum docuerat Sanctus Pater lib. de Dono pers. cap. 8. ubi respondens quærenti, cur fideli Deus deneget donum perseverantiæ, ait: *Deus autem melius esse judicavit miscere quosdam non perseveraturos certo numero Sanctorum suorum, ut quibus non expedit in hujus vitæ tentatione securitas, non possint esse securi, multos enim à perniciosâ elatione reprimit, quod ait Apostolus 1. Cor. 10.* Quapropter qui videtur stare, videat ne cadat. *Voluntate enim suâ cadit, qui cadit, & voluntate Dei stat, qui stat &c.* Hinc quæcunque contrà hanc privationem objici solent eodem prorsùs modo solvenda sunt, ac illa, quæ contrà pœnalitatem concupiscentiæ Pelagiani Augustino olim opponebant.

Expedienda hìc est difficultas, undè tradita Augustinianæ sententiæ explicatio maximè illustrabitur. Carentia, inquiunt, doni perseverantiæ fuit in Adamo, nam perseverantiæ donum, ait Augustinus in lib. de Corr. & Grat. cap. 11. *si habuisset, perseverasset*, ergo privatio doni perseverantiæ non est pœnâ peccati, quippè quæ fuit etiam in homine ante peccatum. Hoc argumentum olim Semipelagiani Augustino objiciebant in laudato lib. cap. 10. ubi de Adamo inquiunt: *Non ergo habuit in illo bono perseverantiam, & si non habuit, non utique accepit. Quomodò enim & accepisset perseverantiam, & non perseverasset? Porrò si propterea non habuit, quia non accepit, quid ipse non perseverando peccavit, qui perseverantiam non accepit? Neque enim dici potest, ideò non accepisse, quia non est discretus à massâ perditionis gratiæ largitate: Nondum quippè erat illa in genere humano perditionis massa, antequàm peccasset, ex quo tracta est origo vitiata.* Nullum argumentum neque subtiliùs, neque operosiùs isto solutum unquam fuit ab Augustino, ut summi ingenii vires omnes eidem diluendo impendisse videatur, tria enim capita in libro de Correptione & Gratiâ integræ responsioni insumpsit, quorum summa est: Adamum habuisse auxilium Dei, quo proximè, & expeditè poterat perseverare, sed ita ut perseverantia actualis reposita esset in usu libero ejusdem ponendo ab ipsamet voluntate Adami, quam per modum habitus adjuvabat. Ad hoc explicandum ibidem duo illa capita 11. & 12. scripsit; unam & alteram sententiam dabo, ne universa huc transferam: *Ut ergo*, inquit, *non acciperet hoc donum Dei, idest, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare, vel non perseverare in ejus relinqueretur arbitrio, tales vires habebat ejus voluntas, quæ sinè ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex seipsâ concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & benè vivendi facilitati perseverandi committeretur arbitrium*: Cap. 12. Et cap. 11. scribit: *Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem, in illâ quippè eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adjutorium, sinè quo in eâ non posset permanere, si vellet, ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio.* Itaque Adam non indigebat dono actualis perseverantiæ, quia habebat adjutorium, quo per modum habitus inerat illi potentia proximè expedita ad perseverandum; undè Augustinus in fine cap. 12. ait: *Cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in bono ampliore non perseveraverit habens virtutem liberi arbitrii, quamvis non defuturo adjutorio Dei, sinè quo non posset perseverare, si vellet: non tamen tali, quo in illo Deus operaretur, ut vellet. Fortissimo quippè dimisit, atque permisit facere, quod vellet.* Quarè Adamo nil defuit ex parte Dei ad hoc, ut posset perseverare, sed sibi nolens defuit; nam si voluisset, facillimè perseverasset. Addit Augustinus, si Deus hoc adjutorium denegasset, Adamum, itemque Angelos non suâ culpâ casuros fuisse, rationem assignans, *adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est, quibus autem datur, secundùm gratiam datur, non secundùm debitum.* Ergo donum præbens potentiam proximè expeditam ad perseverandum traditum fuit Adamo, ita ut carentia perseverantiæ actualis non potuisset illi imputari culpæ, si eo adjutorio caruisset. Cæterùm ex peccato perdidit sibi, & nobis hoc auxilium constituens potentiam proximè expeditam ad perseverandum. Quarè privatio hujus potentiæ in nobis est pœna primi peccati, nam *secundùm gratiam datur, non secundùm debitum.* Tanta verò per peccatum Adæ contracta est impotentia ad proximè expeditæ perseverandum, ut si idem omninò adjutorium, quod datum fuit Adæ ad perseverandum, nobis in statu naturæ lapsæ donaretur, non esset sufficiens ad amovendam illam impotentiam perseverandi, ut docet Sanctus Doctor propè finem cap. 12. hæc tradens: *Si in tantâ infirmitate vitæ hujus, in quâ tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adjutorio Dei, sinè quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur, ut vellent, inter tot, & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet, & ideò perseverare non possent, quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent.* Ex his patet solutio propositi argumenti, negandum est enim antecedens, ut intelligatur de carentiâ potentiæ proximè expeditè ad perseverandum, hæc enim privatio in Adamo non fuit, qui habebat adjutorium sufficientissimum ad perseverandum, solumque illi velle suum defuit. At ipse & sibi, & toti generi humano subsecuto talis potentiæ privationem intulit, cujus occasione tanta crimina committuntur. Hanc doctrinam fusiùs explicavi superiùs capite 3. Gregorius Ariminensis in 2. dist. 26. q. 1. & 2. idem ex Augustino docet.

Objiciunt plures, qui licèt peccatum originale in iis, quibus non est remissum, concedant esse sufficiens motivum reprobationis, in baptizatis tamen id nullo pacto dici posse existimant. Nam peccatum remissum non potest esse causa, cur homo damnetur, non esset enim remissum, si propter illud morte perpetuâ plecteretur; baptizato verò est remissum originale peccatum, & propter illud nulli pœnæ est subjectus: nec potest componi voluntas remittendi peccatum cum voluntate damnandi, & illud æternùm puniendi. Sanè Tridentinum in decreto de Pecc. orig. statuit *nihil damnationis* esse in baptizatis, esset autem multum damnationis, si inesset aliquid dignum puniri pœnâ æternâ. Hoc argumentum pariter Semipelagiani contrà Sanctum Augustinum adducebant; nam cùm ille assereret, peccatum originale esse causam, cur homines universim fuerint reprobati, quos divina prædestinatio suos non fecerat,

infe-

inferebant hoc abſurdum ex Auguſtini ſententiâ: *Quod ab eis, qui non ſunt prædeſtinati ad vitam, non auferat percepta baptiſmi gratia originale peccatum.* Hæc eſt enim ſecunda objectio Gallorum, quâ doctrinam Sancti Patris, teſte Proſpero, ſugillabant. Reſpondeo, peccatum originale intulisse pœnas proprias ipſius naturæ, & has per baptiſmum non remitti, quarum præcipuæ ſunt concupiſcentia, & privatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum in acceptâ juſtitiâ, & ſic nihil damnationis remanet in baptizato, prout damnatio culpam ſignificat, non verò prout dicit pœnam. Nam ibidem docet Sancta Synodus, remanere concupiſcentiam, quæ *ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat.* Nullo verò pacto conceditur, hominem baptizatum damnari propter peccatum originale formaliter, & eſſe ratione illius ut cauſæ proximæ reprobatum, ſed dicimus, radicaliter peccatum originale eſſe cauſam reprobationis fidelium, qui damnantur, quatenùs ex illo ortum habuit privatio potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum, ſub quâ præciſo auxilio ſpeciali Dei homo ſalutem non conſequitur, ſed labitur in peccata, ob quæ proximè, & formaliter à Deo damnatur. Neque enim negamus, Deum reprobare aliquem ob peccata actualia, neque dicimus, Deum priùs reprobare propter originale, deinde etiam ob actualia, ut opponit Joannes à Sancto Thoma diſp. 10. de Reprob. art. 2. num. 30. ſed aſſerimus, Deum immediatè damnare pœnâ æternâ hominem ob peccata actualia, in quæ incidit ob impotentiam perſeverandi, ſeu ob privationem potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum, quæ eſt pœna humanæ naturæ relicta ad agonem ex peccato Adæ. In baptiſmo verò remittitur culpa, & pœna debita perſonæ, quæ peccavit, non pœnalitas inflicta ex primo peccato ipſi naturæ, quod exemplo concupiſcentiæ diximus fieri manifeſtum. Quarè ob peccata actualia homines damnari concedit Sanctus Pater cap. 13. de Cor. & grat. in fine, ubi de reprobis loquens: *Aut enim*, inquit, *jacent ſub peccato, quod originaliter de generatione traxerunt, & cum illo hæreditario debito hinc exeunt, quod non eſt regeneratione dimiſſum, aut per liberum arbitrium alia inſuper addiderunt &c. alii magis, alii minùs, ſed omnes mali, & pro ipsâ diverſitate diverſis ſuppliciis judicandi, aut Dei gratiam ſuſcipiunt, ſed temporales ſunt, nec perſeverant, deſerunt, & deſeruntur. Dimiſſi enim ſunt libero arbitrio non accepto perſeverantiæ dono judicio Dei juſto, & occulto.* Lege cap. 93. Enchiridii. Ex quibus colligo, taxationem pœnæ dependere à peccatis actualibus, in quæ homo labitur, quia deſerit Deum, deſerit verò, quia eſt dimiſſus libero arbitrio, non accepto dono perſeverantiæ judicio Dei juſto, nempè in pœnam peccati originalis. Cæterùm homo baptizatus, licèt habeat illam privationem doni perſeverantiæ, & non ſit dignus hanc habere, quia non datur ſecundùm debitum, non eſt tamen dicendus illâ indignus, ſeu habere debitum non habendi, quomodò ſunt peccatores, ſed tantùm non habet debitum habendi, quod debitum habebat Adam; undè non eſſe hujus potentiæ proximè expeditæ ad perſeverandum, non poteſt dici ſola negatio, ſed vera privatio, quia eſt carentia doni aliàs debiti naturæ prout elevatæ ad finem ſupernaturalem.

Hactenùs hæc pro explicandâ ſententiâ Sancti Auguſtini inſinuata ſint, pluribus enim eandem ſententiam & exponunt, & defendunt eruditiſſimi Theologi Ruizius, & Gonetus laudati. Undè neſcio quo pannico timore perculſus illam Adamus horruerit, accuſans eandem tanquàm matrem Calvinianæ hæreſeos; quod quidèm attentiùs conſiderans, arbitror illum intellexiſſe errorem ſatis notum, nempè in baptizatis verè remanere peccatum originis; etenim ſi poſt baptiſmum adhuc fidelis poteſt reprobari ob peccatum originis, non igitur eſt deletum, & remiſſum, cùm aliquid remaneat in renatis, ob quod æternùm damnentur. At hæc erat vetus calumnia, quam Semipelagiani, ut ex Proſpero diximus, Auguſtinianæ ſententiæ inferebant, à quâ eandem procul eſſe oſtendimus. Longè verò abeſt Sanctus Doctor à Calviniſtarum ſententiâ, iſti enim putant, ipſam concupiſcentiam eſſe formaliter peccatum originis, quæ cùm remaneat poſt baptiſmum, dicunt non fuiſſe deletum peccatum, ſed tectum, & non imputatum. At Sanctus Doctor non conſtituit in ipsâ concupiſcentiâ eſſentiam peccati originalis, ſed in reatu, & maculâ, quæ tota delentur in baptiſmo. Undè lib. 2. de Pecc. mer. cap. 28. loquens de concupiſcentiâ ait: *Non ſic manet in membris eorum, qui ex aquâ, & ſpiritu renati ſunt, tanquàm non ſit ejus facta remiſſio, ubi omninò plena, & perfecta ſit remiſſio peccatorum omnibus in inimicitiis interfectis, quibus ſeparabamur à Deo.* Lege Bellarminum tom. 4. lib. 5. de Amiſſione gratiæ cap. 8. id ex Auguſtino eruditè probantem. Hoc ipſum tamen meliùs, ac fuſiùs explicat Pater Macedo lib. 4. de Clavibus Petri cap. 5. & 7. Non eſt igitur, cur Adamus celeberrimam Sancti Patris ſententiam Calviniſmi inſimulet, cùm Calvinus hac in re longiùs ab Auguſtino, ſi quis alius abierit. Sed tranſeamus ad alia, ſuique conſilii cauſas adverſario dimittamus.

§. IX.

An erraverit Auguſtinus docens, occiſionem graſſatoris mortem intentantis non eſſe licitam?

Ultimum, quem Sancto Patri errorem objiciunt, in examen vocamus; inquiunt enim, eundem dixiſſe: *Haud licitum eſſe occidere graſſatorem, qui nobis velit vitam eripere.* Eſt Adami contrà Auguſtinum accuſatio cap. 3. pag. 585. Diſputat Auguſtinus lib. 1. de Libero arbitrio cap. 5. poſſint-ne citrà culpam interfici *hoſtis irruens, vel inſidiator ſicarius, ſive pro vitâ, ſive pro libertate, ſive pro pudicitiâ?* Poſtquam dixit lege Romanâ graſſatores poſſe impunè occidi, dum vitam alteri ſtricto mucrone auferre tentant, ait: *Legem quidèm non reprehendo, quæ tales permittit interfici, ſed quo pacto iſtos defendam, qui interficiunt, non invenio.* Ex his Auguſtini verbis in varias ſententias graviſſimi ſcriptores abiere. Multi putarunt, Auguſtinum negaſſe, eſſe licitum occidere invaſorem etiam cum moderamine inculpatæ tutelæ, quorum nonnulli tanti Doctoris auctoritate moti eandem ſententiam ſubſcripſere, vel ſaltem probabilem exiſtimarunt. Auguſtinus Triumphus Anconitanus inſignis Theologus Auguſtinianus in libro de poteſtate Eccleſiaſticâ quæſt. 52. art. 3. ponit, & probat hanc concluſionem: *Puto, quòd culpa ſit hominem occidere, ne ipſe occidatur, quacumque inevitabili neceſſitate hoc fiat. Ad hoc eſt*, addit, *auctoritas Auguſtini in pluribus locis. Primò de libero arbitrio dicentis &c.* Toſtatus illud ingeniorum monſtrum in cap. 5. Matth. q. 109. recitatâ ſententiâ Triumphi, & oppoſitâ, quæ eſt communior ait: *Utraque iſtarum poſitionum videtur aliqualiter ratio-*

tionabilis, maximè cùm iſta ſecunda aliqualiter videatur eſse de intentione Auguſtini. Vaſquez cap. 2. de reſtit. dub. 6. num. 18. Auguſtinum eam ſententiam ſecutum fuiſſe affirmat, *quam*, inquit, *quidam ex Canoniſtis amplectuntur.* Molina diſp. 3. cit. num. 3. ait: *Vehemens ſuſpicio eſt, Auguſtinum ejus fuiſse ſententiæ.* Gerſon pro eadem ſententiâ refertur in tract. de Euchariſtiâ. Certè 2. p. compend. Theol. in expoſit. 5. præcepti ait: *Dicunt quidam, quòd nullo modo licet occidere etiam defendendo, maximè autem viro perfecto, & hæc videtur eſse opinio Anſelmi.* Ubi etiam recitat contrariam opinionem, neutram verò rejicit. Sequuntur Accurſius, & Gloſſa ſuper l. vim vi ff. de juſt. & jure. Richardus inſuper à Sancto Victore, & Almaynus citantur à noſtro Salonio. Quarè non ſolus fuit in eâ ſententiâ Auguſtinus, ſed habuit ſectatores & Theologos, & Juriſconſultos, apud quos plus ponderis unius Auguſtini auctoritas valuit, quàm vulgaris aliorum opinio. Antequàm tamen Sancti Doctoris ſententiam explicem, moneo haud opus fuiſſe, nonnullos tantâ diligentiâ utriuſque juris teſtimonia conquirere, queis invaſoris occiſio cum moderamine inculpatæ tutelæ conceditur, uno enim verbo jam olim reſponderat Sanctus Doctor cap. 5. laudato: *Legem quidèm ſatìs video eſse munitam contrà hujuſcemodi accuſationem, quæ in eo populo, quem regit, minoribus malefactis, ne majora committerentur, dedit licentiam; multò enim mitius eſt eum, qui alienæ vitæ inſidiatur, quam eum, qui ſuam tuetur, occidi.* Ubi quærit an homines, quibus civiles leges invaſoris occiſionem permittunt, *aliquâ vehementiore, ac ſecretiſſimâ lege teneantur* tales non occidere.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 64. art. 7. nolens diſcedere à Sancti Auguſtini ſententiâ, neque item à communi opinione, diſtinguit unum, & alterum modum, quo quis ſe defendens poteſt invaſorem occidere. Poteſt enim quis habere tantùm intentionem ſe defendendi, licèt indè ex accidenti ſequatur mors invaſoris; vel poteſt intendere occiſionem aggreſſoris, vel tanquam medium, vel tanquam finem, ut exponit ibi Cajetanus. Poteſt hoc explicari exemplo ſatis apto. Præcipit medicus ſcindi venam infirmi, ut emiſſione ſanguinis curetur, licèt ſciat infirmum ex tali emiſſione paſſurum deliquium, quod ra verâ ipſe nollet, ſi aliter infirmus curari poſſet. In hoc caſu Medicus vult ſalutem infirmi, ut finem, emiſſionem ſanguinis, ut medium, deliquium nullo pacto intendit, niſi ut quid conſecutum ex accidenti præter ſuam intentionem, in quod tantùm materialiter conſentit. Ita hoc ſecundo modo poteſt aggreſſus occidere invaſorem, nullo verò pacto poteſt intendere mortem graſſatoris irruentis neque ut medium, neque ut finem. Et hanc eſſe mentem Sancti Doctoris rectè oſtendit Salonius in fine art. 7. eamdemque explicat Toſtatus citatus. Quarè Sanctus Thomas in reſp. ad 1. ſcribit, Auguſtinum intelligendum eſse de intentione occidendi aggreſsorem, non verò ſi intendat directè conſervare propriam vitam, nam talis actus, *non habet*, inquit, *rationem illiciti, cùm hoc ſit cuilibet naturale, quòd ſe conſervet in eſſe, quantùm poteſt.* Omitto hanc ſententiam vix poſse in praxim reduci, quis enim ſurgente irâ, animoque in ſui defenſionem ſubitò erecto, illam intentionem habere poteſt? quod Salon, Molina, aliique adnotarunt. Certè illa explicatio non eſt ad mentem Auguſtini, cùm tamen, inquit, Molina tom. 4. diſp. 3. num. 3. *fortaſſe Auguſtini teſtimonia Divum Thomam impulerint ad aſſerendum, aggreſſum non poſse intendere mortem aggreſsoris.* Nam Auguſtinus occiſionem aggreſſoris indè eſse malam probat, quia oritur ex cupiditate ſervandi vitam, quæ non debet amari, ſed contemni: *Quomodo enim*, inquit, *apud eam* (divinam providentiam) *ſunt iſti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti ſunt?* Et anteà: *Non enim lex eos cogit occidere, ſed relinquit in poteſtate; liberum eis itaque eſt neminem necare pro iis rebus, quas inviti poſsunt amittere, & ob hoc amare non debent.* At Sanctus Thomas vult, ex inſtinctu naturæ amare unumquemque ſuam vitam quantùm poteſt, ex quo amore ſequitur defenſio ad illam conſervandam etiam cum morte inſidiantis. Porrò inter illa, quæ contemni debent, ibidem vitam reponit Auguſtinus, eo utens dilemmate de vitâ animæ, dum corpus interimitur: *ſi auferri poteſt, contemnenda eſt, ſi non poteſt, nihil metuendum.* Et Angelicus Doctor illam intentionem ex irâ contrà hoſtem infici malitiâ opinatur, at Auguſtinus nimiâ concupiſcentiâ, & immoderato amore ergà ſe occaſionem illam vitiari exiſtimavit.

Sed jam videndum eſt, undenam Auguſtinus in eam ſententiam deſcenderit. Ille quidèm cùm originem mali, quam contrà Manichæos diſputans indagabat, à libidine, ſeu pravâ cupiditate derivari ſtatuiſset, *omnia malefacta*, inquiens, *non ob aliud mala eſse, niſi quòd libidine, ideſt improbandâ cupiditate fiunt.* Cap. 4. Poſteà quærit cap. 5. *Utrum vel hoſtis irruens, vel inſidiator ſicarius ſive pro vitâ, ſive pro libertate, ſive pro pudicitiâ ſinè ullâ interficiatur libidine?* Reſpondet, occiſores invaſorum non eſse ab hac pravâ cupiditate immunes: *Quomodò poſsum*, ait, *arbitrari carere iſtos libidine, qui pro iis rebus digladiantur, quas poſsunt amittere inviti &c.?* At ſtatim objicit ſibi, Romanas leges permittere aggreſſorem impunè occidi, quod autem lege licitum eſt, peccatum nullo modo eſse poteſt. Reſpondet, tales quidèm non teneri reos lege Principum temporali, ſed *aliquâ vehementiori, ac ſecretiſſimâ lege. Quomodò enim apud eam ſunt iſti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti ſunt?* His ita conſtitutis, tota rei difficultas in eo erat, ut Auguſtinus rationem daret, cur apud leges civiles occiſor invaſoris non eſset homicidii reus, ſed benè apud legem æternam, & immutâbilem. Ad hoc verò probandum Sanctus Doctor reliquum illius libri impendit, cujus ſumma eſt: Lex æterna vult *omnia eſſe ordinatiſſima*: Cap. 6. undè fit conſequens, ut *homo in ſe ipſo ordinatiſſimus ſit*: Cap. 7. Cùm verò habeat homo plures motus cum beluis communes, nam *appetere voluptates corporis, & vitare moleſtias ferinæ vitæ omnis* actio eſt. Cap. 8. *Hiſce motibus animæ cum ratio dominatur, ordinatus homo dicendus eſt. Non enim ordo rectus, aut ordo appellandus eſt omninò, ubi deterioribus meliora ſubjiciuntur. Ratio iſta ergo, vel mens, vel ſpiritus cùm irrationales animi motus regit, id ſcilicet dominatur in homine, cui dominatio lege debetur ea, quam æternam eſſe comperimus. Cùm ergo ita homo conſtitutus, atque ordinatus eſt, nonnè tibi ſapiens videtur?* Cap. 8. *Eos enim ſapientes voco, quos veritas vocari jubet, id eſt regno mentis omnis libidinis ſubjugatione pacatos:* Cap. 9. *Putaſne iſtâ mente, cui regnum in libidines æternâ lege conceſſum eſse cognoſcimus, potentiorem eſse libidinem? Ego enim nullo pacto puto; Neque enim eſset ordinatiſſimum, ut impotentiora potentioribus imperarent. Quarè neceſse arbitror eſse, ut plus poſſit mens, quàm cupiditas,*

cupiditas, eo ipſo, quo cupiditati rectè, juſtèque dominatur: Cap. 10. Ex his Auguſtinus intentum deducit: Nam cum quis aggreſſorem occidit, non ratio, ſed cupiditas illi dominatur: *Quomodò poſſum arbitrari*, inquit, *carere iſtos libidine, qui pro iis rebus digladiantur, quas poſſunt amittere inviti, aut ſi non poſſunt, quid opus eſt pro his uſque ad hominis necem progredi?* Neque enim actum occidendi ratio, ſed cupiditas regit, cùm ratio dictet, vitam non eſſe verum bonum hominum, quia illam *poſſunt amittere inviti*. Quod enim inquiunt, à naturâ inſitam eſſe ſui conſervationem, ac proprii boni defenſionem, nihil juvat; nam vita corporis non eſt proprium bonum hominis, ſed *hominis pars viliſſima:* Cap. 16. Benè quidèm feræ naturali inſtinctu etiam cum aggreſſoris occiſione vitam tuentur, quia hæc unicum ſummum bonum illis eſt, idque cupiditate ſui conſervandi faciunt, ne amittant eſſe. At ſi homo, ut ſe defendat, invadentem perimit, cupiditate movetur, quâ & belvæ in eos motus impelluntur, exiſtimans tantum bonum vitam corporis, ut pro illâ neceſſe putet *uſque ad hominis necem pregredi:* Cap. 5. Belvarum enim proprium eſt, *appetere voluptates corporis, & vitare moleſtias:* Cap. 8. Ergo tunc movet homines ad occidendum cupiditas, quâ *beſtiis meliores* non ſunt, neque tunc *ratio irrationales animi motus regit.* Ibidem. Ergo homo non ordinatè agit, & per conſequens contrà legem æternam agit, quæ vult, *omnia eſſe ordinatiſſima*, ut ibidem præmiſerat.

Dices. Non igitur citrà vitium poterimus amare vitam corporis? Reſpondet Sanctus Doctor cap. 15. nos poſſe amare vitam, ac reliqua bona corporis utendo illis, non fruendo, quod egregiè ſic explicat. *Cùm igitur eiſdem rebus alius malè, alius benè utatur, & eis quidèm qui malè amore inhæreat, atque implicetur, ſcilicet ſubditus eis rebus, quas ſibi ſubditas eſſe oportebat, & ea bona ſibi conſtituens, quibus ordinandis, beneque tractandis ipſe eſſe utique deberet bonum. Ille autem, qui rectè his utitur, oſtendet quidèm bona eſſe, ſed non ſibi, non enim eum bonum, meliorem ve faciunt, ſed ab eo potiùs fiunt. Et ideò non eis amore conglutinetur, neque velut membra ſui animi faciat, quod fit amando, ne cùm reſecari cœperint, eum cruciatu, ac tabe fœdent, ſed eis totus ſuperferatur, & habere illa, ac regere, cùm opus eſt paratus & amittere, ac non habere paratior.* Undè qui occidit aggreſſorem non ſuperfertur totus, neque regit bonum vitæ corporis, ſed ei amore conglutinatur, ac membrum ſui animi facit, dolens eum cruciatu eam ſibi reſecari, neque paratior eſt illam non habere, ſed totis viribus colluctatur, ut habeat, putans eam ſuum bonum eſſe, pro quo conſervando digladiatur, quæ tamen vita ad beatam vitam nihil facit, nam *beatè vivere, eſt veris, certiſque bonis gaudere:* Cap. 13. inter quæ vita corporis non reponitur, tot variis ſubindè affectionibus perturbata, quas eruditè congerit Sanctus Doctor cap. 11.

Tandem Auguſtinus cap. 15. poſt longam diſputationem diſparitatem aſſignat, cur lex civilis Principum permittat occidi invaſorem vitæ, honoris, vel divitiarum, & id aliâ ex parte lex æterna vetet. Etenim lex civilis Reipublicæ temporalis *nihil aliud jubet, niſi ut hæc, quæ ad tempus noſtra dici poſſunt, quandò eis homines cupiditate inhærent, eo jure poſſideant, quo pax, & ſocietas humana ſervetur, quanta in his rebus ſervari poteſt.* Poſteà: *Ergo & ad id, quod vult, torquet, ac retorquet miſerorum animos, quibus regendis accomodata eſt. Dum enim hæc amittere timent, tenent in his utendis quemdam modum aptum vinculo civitatis, qualis ex hujuſcemodi hominibus conſtitui poteſt, non autem ulciſcitur peccatum, cùm amantur iſta, ſed cum aliis per improbitatem auferuntur.* At ut conſequamur ultimum finem, lex æterna vetat amari illa, quæ non ſunt media ad illum obtinendum, ut quæ homines *poſſunt & volentes non adipiſci, & amittere inviti:* Cap. 15. *Jubet igitur æterna lex avertere amorem à temporalibus, & cum mundatum convertere ad æterna.* Ibidem. O dignam Auguſtino doctrinam! Lex civilis Principum non ulciſcitur peccatum, cùm amatur vita corporis, ſed cùm aliis per improbitatem auſertur, & parùm curat de illâ noxiâ cupiditate, cùm de internis nihil ſtatuat. At lex æterna hanc cupiditatem damnat, cùm in homine dominatur, ac rationem regit, dum quis arbitratur, tantum bonum eſſe ſibi vitam corporis, ut uſque ad necem hominis pro illâ defendendâ progrediatur, cùm tamen illius bonum verum minimè ſit, neque enim facit illum meliorem, quod proprium ſolum eſt bonorum animi, quæ nullus poteſt amittere invitus, & ſi vult, habet. Da quâ re latè agit à cap. 12. Quis verò non videat, quo jure Auguſtinus datum inter utramque legem diſcrimen nuncuparit *ſublimia quædam petentem diſtinctionem?* Cap. 5. in fine.

Hoc quidèm argumento motus in eam ſententiam ivit Sanctus Pater, in quâ tradendâ, & confirmandâ nec unum è ſacris literis teſtimonium adhibuit, ſed quòd cùm Manichæis res erat, rationi tantùm innixus philoſophatus eſt. Quæ tamen nova nemini videri debent, eo enim in argumento Stoici, ac veteres plerique alii Philoſophi ſummâ cum laude verſati ſunt. Siquidèm quo celebre illud apathiæ dogma perſuaderent, ac omne bonum hominis in mentis arce collocarent, nihil extrà virtutem in bonis habendum eſſe pluribus argumentis contendebant. Hoc Seneca probavit luculento opere, quod hoc titulo exaravit: *Quod in Sapientem virum non cadit injuria.* Hoc Philo intendit ſuo illo opuſculo inſcripto: *Quòd omnis probus liber.* Idem adſtruxit Lactantius in tertio Inſtitutionum, ſed cæteris Patribus ſubtiliùs, atque ornatiùs Joannes Chryſoſtomus in Oratione, cui hunc titulum dedit: *Nemo læditur niſi à ſe ipſo.* Quam ſententiam alii diffuſis commentariis poſteà illuſtrarunt. Itaque noſter Auguſtinus in eo primo libro de libero arbitrio & ipſe Philoſophum agens, ſuprà omnia corporea animum hominis ad veri ſui boni cognitionem evexit, ſuumque rationi imperium pravæ cupiditatis motibus ſubactis aſſeruit. Sanè docuit nihili habenda eſſe qualiacunque hæc bona temporalia, quæ miſeri mortales ad inſaniam uſque mille votis expetunt, neque enim illa ad ſummi boni affecutionem viam muniunt, ſed impediunt. Quæ ſi vera ſunt, culpandam dixit illius cupiditatem, qui pro bullâ, ita enim ſapientes hominis vitam corpoream dixere, defendendâ mucronem ſtringit, atque humanâ cæde polluitur. Auguſtinus Anconitanus, qui hanc Sancti Doctoris ſententiam ex profeſſo defendit, alio ac planè diverſo argumento illam confirmavit, nempè quia animam proximi plus teneor diligere, quàm corpus proprium, quod me invito poſſum perdere. Planum eſt autem, quòd anima proximi perditur, ex quo idem in actu injuſtæ invaſionis per me occiditur; cui argumento cedit Cardinalis Lugo Tom. 1. de juſt. & jur. diſp. 10. ſect. 6. num. 143. ſi reſtringatur ad hominem ebrium invaden-

invadentem, & ſe defendens putet probabiliter ſe eſſe in gratiâ, de quâ re pluribus agit Toſtatus. Sed noſtrum eſt Auguſtinianam tantùm ſententiam explicare, quæ philoſophicæ rationi innititur.

Ceterùm licèt Auguſtinus juxtà ſubtilioris philoſophiæ principia negaverit, licitam eſſe invaſoris occiſionem, nunquid contrà legem etiam Dei illam eſſe exiſtimavit? ut planè homo à graſſatore invaſus, cùm nulla ſit alia via, quâ evadat, ſi invaſorem occidat, homicidii reus cenſendus ſit, quod contrà communem Theologorum ſententiam eſſe ita certum eſt, ut Salon cit. concl. 2. dicat: *Oppoſita ſententia eſt forſan temeraria tot textibus, & communi omnium ferè Doctorum placitis repugnans.* Ego quidèm judico, Sanctum Auguſtinum ex ſacris literis, quas cùm ſcriberet librum primum de libero arbitrio, parum ſe calluiſſe teſtatur, poſteà oppoſitam ſententiam tradidiſſe. Hanc legem Hebræis Deus Exodi 22. dedit: *Si effringens fur domum, ſivè ſuffodiens fuerit inventus, & accepto vulnere mortuus fuerit, percuſſor non erit reus ſanguinis: Quòd ſi orto ſole hoc fecerit, homicidium perpetravit, & ipſe morietur.* Ex quibus apertè deducitur, non eſſe contrà legem Dei occidere invaſorem: cùm hoc Deus ipſe permiſerit, ac hominem occidentem negaverit reum eſſe homicidii. At Sanctus Doctor tom. 4. q. 84. in Exodum diſparitatem aſſignat, cur nocturnus fur citrà homicidium interfici poſſit, non verò diurnus, ita inquiens;
V. ep. ad Macedon. *Intelligitur ergo tunc non pertinere ad homicidium, ſi fur nocturnus occiditur, ſi autem diurnus, pertinere, &c. Poterat quippè diſcerni, quòd ad furandum, non ad occidendum venerit, & ideò non deberet occidi. Hoc & in legibus antiquis ſæcularibus* (ff. ad leg. Aquil. leg. 4.) *quibus tamen iſta eſt antiquior, invenitur, nempè occidi nocturnum furem quoquomodo, diurnum autem, ſi ſe cum telo defenderit, jam enim plus eſt, quàm fur.* Igitur ſi in dubio, an fur me velit occidere, poſſum juxtà legem divinam ex Auguſtino citrà peccatum homicidii illum occidere, potiori jure eundem licitè potero interficere, ſi certam mihi mortem ſtricto mucrone intentet. Neque enim fas eſt dicere, Deum permiſiſſe peccatum, & veluti latâ lege non improbaſſe. Etenim licèt lex illa data eſſet ad firmandam civilem Rempublicam Hebræorum, patuit tamen divinam voluntatem permiſiſſe homicidium, uti permiſere mundani Legislatores, & ſicuti occidens invaſorem non agit contrà voluntatem Legislatoris civilis, ita neque contrà Legislatoris Dei voluntatem agere dicendus eſt. Non eſt tamen neceſſe, ut dicamus, Sanctum Doctorem priorem ſententiam retractaſſe, cùm præcipuè ab ſcripto libro primo de libero arbitrio poſt triginta & ampliùs annos libros retractationum ſcribens illam priorem ſententiam non expungens, iterum approbaſſe cenſendus ſit. Itaque utrumque dictum eſt componendum ex ejuſdem Sanctis Patris effato lib. 1. de Lib. arb. c. 5. ubi ait: *Poteſt ergo illi legi, quæ tuendorum civium causâ vim hoſtilem eâdem vi repelli jubet, ſinè libidine obtemperari.* Auguſtinus ut hoſtis occiſio ſit licita, hoc tantùm vult, ut actio occidendi ab illâ noxiâ cupiditate ſequeſtretur; quarè ſi quis ſe defendens id agat, non motus illâ cupiditate, quâ ad ſui defenſionem bruta etiam impelluntur, ſed pacato rationis imperio, nempè ob bonum reipublicæ, vel familiæ, vel ut moriatur, cum majori probabilitate ſalutis, quæ maximè Chriſtianum conſideratio decet, vel quocunque alio digniori fine procul ab illo cupiditatis irrationalis impulſu, aggreſſus citrà culpam poteſt licitè invaſorem occidere. Quæ quidèm conſideratio, licèt illis in anguſtiis, non ita in promptu eſſe videatur, eâdem probabilitate defenditur, quâ Sanctus Thomas intentionem occidendi hoſtis vel ut finem, vel ut medium diſtinxit ad hoc ut quis poſſet licitè invaſorem interimere, ut per ſe conſideranti patebit.

Eſt alius etiam facilior modus Auguſtinianæ ſententiæ exponendæ, ſi dicamus, Auguſtinum, quando occiſionem aggreſſoris peccatum appellavit, intellexiſſe moralem defectum actionis, in quem incidit, qui relicto actu longè perfectiori, imperfectiorem eligit, undè ex inſipientiâ operari dicitur. At qui ſe permittit occidi, nec curat, cùm poſſit, nece hoſtis vitam redimere, excellentiorem quovis infortunio animum habere ſe monſtrat, haud in bonis reputans vitam, quam amittere paratus eſt, & non habere paratior; undè ſummâ laude commendandus venit, quo pacto Anaxarcus, Stilpo, aliique veterum præconia demeruere. Secùs verò agens exilis animi ſe eſſe oſtendit, ut quem viliſſimi boni poſſeſſio impleat, ac tanti vitam faciat, ut omnibus viribus pro illius conſervatione ſibi dimicandum putet. Quarè apud veram ſapientiam ſtultè hic poſterior agere judicabitur, viliſque animi pœnas luet, ingenti illo laudum cumulo privatus, quæ vitæ corporis contemptori debentur. Accedit, fortitudinem majorem exeri ab eo, qui generosè mala patitur, quam ab eo, qui infert, ut poſt Ariſtotelem 3. Ethic. cap. 9. probat Sanctus Thomas 2. 2. q. 123. art. 6. undè ait Sanctus Pater cit. cap. 13. *Quid fortitudo? Nonnè eſt illa animæ affectio, quâ omnia incommoda, & damna rerum non in noſtrâ poteſtate conſtitutarum contemnimus?* Inſuper certum eſt, excellentis charitatis actum illum futurum, quo quis mortem libens oppeteret potius, quam irruentem hoſtem interimens ejuſdem perpetuæ damnationis cauſam eſſe; ut docet Aragon, Salon, Cajetanus, aliique ad q. 64. cit. Sancti Thomæ. Poteſt hæc explicatio colligi ex iis, quæ idem in eo libro primo de libero arbitrio ſcribit. Nam, cùm dixiſſet, occiſionem invaſoris nullâ lege civili plecti, ait cap. 5. *Illæ verò culpæ alias pœnas aptas habent, à quibus ſola mihi videtur poſſe liberare ſapientia.* At non agit juxtà regulas ſapientiæ, qui ob viliſſimæ rei, quæ ſit in homine, conſervationem ingenti ſe laude privat, undè ſecundùm eaſdem ſapientiæ regulas defectuosè agit, quod eſt peccare. Sed plus aliquid velle fateor Sanctum Doctorem, nam cap. illo 5. ait: *Quomodò enim apud eam, providentiam divinam, ſunt iſti peccato liberi, qui pro iis rebus, quas contemni oportet, humanâ cæde polluti ſunt? Videtur ergo mihi & legem iſtam, quæ populo regendo ſcribitur, rectè iſta permittere, & per divinam providentiam vindicari.* Quæ ſanè verba invaſoris occiſorem pluſquàm dicti defectus moralis citrà peccatum in operando reum conſtituunt. Igitur ſententia Sancti Doctoris ex ſubtilioris philoſophiæ principiis deducta generoſiori, ſuique æſtimatore animo digna non niſi injuſtè reprehendi poteſt, cùm illam Hebræorum, Græcorum, ac Latinorum, ſapientiſſimi antè Auguſtinum defenderint, qui vitam inter contemptibilia bona rejecere, undè noſtri Patris aſſertum derivat, ut ex ipſo luculenter oſtendimus.

§. XII.

§. XII.

Sanctus Auguſtinus in libris Retractationum nihil abs ſe de divinâ gratiâ aſſertum in libris contrà Pelagianos ſcriptis expunxit.

Hos Auguſtino errores Adamus, ac Moraines objiciunt, ſed vano prorſus eventu; non eo improbo labore non Hipponenſis Præſulis famam, vel auctoritatem decurtarunt, ſed quàm maximè promoverunt. Quis autem initio cauſæ non fuiſſet veritus, ne Auguſtinus in ducentis, & amplius libris, quos edidit, in tot Epiſtolis, quas publicavit, in innumeris concionibus, quas ad populum habuit, in tot commentariis, ac quæſtionibus, quibus ſacras literas explicuit, à rigidioribus hiſce cenſoribus alicujus errati reus teneretur, cùm vel bonum ipſum Homerum quandoque dormitare in adagiis ſit? Neque enim omnia dicta illi licuit perpendere; aliquoties etiam ſcripſit animo diſtracto, ac calamo ad alia properante. Adjice immenſam illam hæreſum ſylvam, cui exſcindendæ, ac comburendæ unus & ſecurim, & facem Auguſtinus admovit. Nunc enim Manichæi, modò Arriani confutandi erant; nunc in Donatiſtas ſcribendum, ſtatim contrà Pelagianos eundem; ſæpè ſimul omnes improbandi; neque hoc quidèm commodè fieri poterat ob innumeras tum voce, tum per literas & petitas, & ſubindè datas conſultationes. Haud in nonum annum volumina premere illi licuit, ſed impoſita; atque imperfecta emittere cogebatur, tantiſque temporis anguſtiis premebatur, ut nec dictatos libros ſemel relegere poſſet, ut ipſemet teſtatur in Epiſtolâ ad Marcellinum. Quamobrem ſi quid veritati minùs conforme eidem excidiſſet, jure merito excuſandus eſſet. Illud verò maximè notandum venit, quòd Auguſtinus, cùm univerſos à ſe elucubratos libros cenſoriâ gravitate recenſeret, ac ſæpè ſpongiam adhiberet, exarata adversùs Pelagianos volumina recognoſcens, duo hæc tantum corrigenda dixit, nempè quod lib. 5. contrà Julianum Medici cujuſdam veluti certum nomen poſuiſſet, quod tamen penitùs ignotum poſteà animadverterat, quòdue in libro de naturâ, & gratiâ librum quendam Sixto Pontifici adſcripſerit Pelagii fidem ſecutus, qui tamen à Sixto Philoſopho editus fuerat. Cæterùm nullum illis in libris contrà Pelagianos aſſertum dogma recantavit, nullam non ditam ſententiam correxit, ſed neque unum verbum veluti minùs aptum eraſit, ſed univerſa ac ſingula ſenili auctoritate approbavit, ut vel hinc divina Gratia, quam triginta, & ampliùs libris contrà Pelagianorum inſultus acerrimè propugnavit, dignam veluti tanto labore vicem rependens, ſcribenti adfuiſſe credita ſit, quò procul à quolibet vel leviſſimo errore volumina illa cedro digna perſcriberet. Et tamen hiſce in libris Recentes Ariſtarchi tot exceſſus, tot antilogias, tot errores ſe deprehendiſſe jactant! Auguſtinus modeſtiſſimi vir ingenii ſuos hoſce cenſores ita monitos vult in fine libri de Dono perſeverantiæ: *Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atque etiam, quæ ſunt dicta, conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. Ego autem cùm per eos, qui meos labores legunt, non ſolùm doctior, verùm etiam emendatior fio, propitium mihi Deum agnoſco, & hoc per Eccleſiæ Doctores maximè expecto, ſi & in ipſorum manus venit, dignenturque noſſe, quod ſcribo.* Quæ verba cùm legiſſet ſummus Eccleſiaſticorum Annalium Scriptor, ac Vaticani Senatus immortale decus Cæſar Baronius in hæc Auguſtiniani ingenii præconia erupit; *Hæc ipſa digna quidèm Sancti Auguſtini modeſtia, animique ejus admirabili cum ſummiſſione verecundia, ut planè niſi aliundè, ex his ſaltem intelligere valeas, afflatum illo divino ſpiritu illa ſcripſiſſe, cùm non ſuper quempiam alium, quàm ſuper humilem, quietum, & trementem ſermonem Dei divinum aſſore Numen, Deus per Prophetam fuerit conteſtatus.* At Eccleſiæ Doctores tantùm abeſt, ut vel unâ liturâ Sancti Auguſtini de divinâ gratiâ doctrinam emendarint, ut veluti è ſacratiori cortinâ datam eandem venerantes, contrà Semipelagianos defenderint, ac Romana ipſa Eccleſia fidelibus ſequendam propoſuerit. Quòd ſi Recentiores tot retrò ſæculorum approbatione repudiatâ, eos ſe *Eccleſiæ Doctores* dicant, quibus ſua ſcripta examinanda permiſit Auguſtinus, ſæculi hujuſce noſtri tantorum Hominum nutritoris felicitati adgratulandum erit, ſi Auguſtini tamen errores meliùs perſuadere poterunt, quàm hucuſque fecere. At meliorem ipſis mentem, meliorem in Auguſtinum meum animum à Superis precor, *ut prædicatio* SUMMI IN ECCLESIA VIRI, (Proſperi verba ſunt de antiquis Auguſtini calumniatoribus ad Rufinum ſcribentis) *etiam ab his, à quibus ad præſens revellitur, adjuvetur.*

CAPUT V.

Recentiores XXXV. Doctorum teſtimonia, nempè Pontificum, Cardinalium, Epiſcoporum, aliorumque contrà Sanctum Auguſtinum producunt, quorum fides expenditur.

Recentiores nonnulli, ne Sancti Auguſtini auctoritatem alicubi deferentes, bonorum omnium indignationem ſubirent, in id conſilii deſcenderunt, Scriptorum omnium ſchedas ſibi excutiendas eſſe, & ſi quid in illis minùs honorificè de Auguſtino aſſertum ſit, in publicum proferendum. Nam ubi eo in ſtadio aliorum veſtigiis ſe inhæſiſſe monſtraverint, omnem facti invidiam ſe declinaturos exiſtimarunt. Joannes Adamus, ac Franciſcus Annatus id magno ſtudio, ac ingenti labore executi ſunt; ille 3. par. Calvini deſtructi cap. 7. p. 631. hic autem eo loci, ubi ergà Auguſtinum debuerat eſſe reverentior. Etenim Annatus, ut Janſeniſtarum jactantiam, qui totum ſibi Auguſtinum vindicabant, compeſceret, ſatis juſtum volumen procudit, quo Auguſtinum, contrà Janſenium ſtare demonſtrare conatus, unius Auguſtini verbis contrà adverſarium loquitur, & ſicuti venæ toti corpori inſperſæ ſunt, ità & illa toto eo opere oberrant, reſonantque. Quò verò Auguſtini ſe vindicem, ac propugnatorem oſtenderet, hunc titulum libro dedit, AUGUSTINUS A' BAIANIS VINDICATUS, Janſeniſtas Baianos ignominiæ causâ vocans, quòd Michaelis Baii proſcriptas à Sede Apoſtolicâ theſes defendere dicebantur. Quâ fide id ſeptem prioribus libris præſtiterit, viderint illi, contrà quos ibi decertat, à quorum causâ procul ſum. Octavus ejuſdem voluminis liber totus contrà Auguſtinum eſt, ut alterum ſanè, atque omninò oppoſitum priori titulum poſcere videatur. Siquidèm poſtremo illo libro univerſa in Sanctum Auguſtinum dicteria hinc indè magnâ induſtriâ, ac labore collecta producit. Auguſtinum Judicem, Annate, appellas, ad eius tribunal cum Janſenianis litigas, illius ſententiæ ſtare te dicis, cùm nil nobis de

aut

tuâ fide metuentibus, Auguſtinum non ſuſpectæ quidèm fidei Judicem pronuncias (hoc enim utcunque tolerari poſſet) ſed ex Judice reum facis, ac contrà eundem triginta, & ampliùs teſtes producis, vociferans te nominare: *Præcipuos Eccleſiæ Principes, Paſtoreſque celeberrimos, & Doctores ſcientiſſimos ſenſuum Eccleſiaſticorum, minimèque ſuſpectos!* Lib. 8. initio: Et ne paucorum contrà Auguſtinum ea conſpiratio cenſeatur, proteſtaris cap. 3. te advocaſſe teſtes *ex Galliâ, ex Italiâ, ex Hiſpaniâ, ex Germaniâ:* miror cur non etiam ex Japoniâ. Cùm Auguſtinum à Baianis vindicatum nobis oſtenſurum promittis, eundem miserè laceratum exhibes. Sanè Magnum illum Ducem Hipponenſem ab hoſtibus tuâ virtute defenſum in capitolio triumphantem cernere ſperabamus, illi quidèm lauream, tibi verò civicam coronam intexturi. Cùm repentè ex defenſore hoſtis acerrimus, à Janſenio in Auguſtinum aciem deflectis, ac innumeros tecum trahens eundem oppugnas. Scire vellem, quæ te ratio, Annate (ſi quæ in hiſce ulla eſſe poteſt) ad longiorem hanc, & acerbiorem cenſuram ſcribendam impulerit? Reſpondes cap. 4. pag. 877. *Hæc duxi proponenda, ut intelligamus, non nimìs inverecundos fore, ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant in iis omnibus admittendis, quæ videri cuipiam poſſint propoſita fuiſſe ab Auguſtino.* Addis pag. 874. *Quæ plerique non videntur ſatis advertiſſe, dum Molinæ audaciam exaggerant, indicantis, aliquid lucis defuiſſe Auguſtino in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.* Ergone ut Molinæ *audaciam*, quam *exaggerant*, excuſares, Auguſtinus eximius ille Eccleſiæ Doctor tot errorum publicè coràm Orbe Catholico ingenti teſtium torbâ conductâ accuſandus fuerat? Et quidèm Annatus nonnulla contrà Auguſtinum teſtimonia producit, quibus nec ipſe integram fidem præſtare dicit. Hinc ſunt piæ illæ ejuſdem voces initio cap. 3. pag. 864. *Refero tantùm, non probo:* Quæ repetit cap. 4. pag. 876. *Quæ quidèm ego refero, ſed non probo.* Imò alicubi, dum peſſimè Auguſtino obloquentes producit, quaſi Sancti Doctoris vices dolens, hæc publicè initio cap. 3. conteſtatur: *Vellem & hoc, & alia quædam, quæ ſubjungam, mitiùs concepta.* Et pag. 876. cap. 4. dicteria Pighii in Auguſtinum recitans ait: *Omitto honoris causâ, quod de Auguſtino ſubjungit:* Et pag. inſequenti: *Non referam, quæ dixit lib. 6. &c. quòd mihi videantur in Sanctum Doctorem acerbiùs, quàm vellem, eſſe dicta.* Mirum hæc Annato in religionem veniſſe! Ego quidèm hujus Scriptoris voces ſurdâ aure pertranſire decreveram; quis enim adeò ergà Superos irreligioſus eſſe poteſt, ut dicenti velle ſe contrà Auguſtinum teſtimonium dicere, aures præbeat, ac non potiùs audax hominis conſilium exeeratus, procul abire eum jubeat? Ne tamen Auguſtinus qualiumcunque hominum teſtimoniis ſuccumbere videatur, libeat eadem repetere; etenim adverſarii teſtimonia infirmare, vel rejicere, boni advocati, & bonæ cauſæ; præſertìm cùm plurimos contrà Auguſtinum teſtes producit, qui Auguſtiniani nominis ſtudioſiſſimi ſemper fuere. Initio autem eos teſtes nominat, quibus Judices ipſi aſſurgant, Cœleſtinum Papam, qui in Epiſtolâ ad Epiſcopos Galliæ non univerſam, ut putat, Auguſtini doctrinam approbavit, ſed certas tantùm quaſdam ſententias, de quibus nulla modò controverſia eſt. Verùm pluribus hæc ſuo inferiùs loco cap. 8. nobis examinanda ſunt. Idem poſteà ſubnectit Purpuratos Vaticani Senatûs Patres, nempè Baronium, Sadoletum, Bonaventuram, Cajetanum, Perronium, & Valerium; de quibus ſigillatim judicandum eſt.

§. I.

Baronii, ac Sadoleti teſtimonia expenſa. Ludovici Donis pro Sadoleto contrà Sanctum Auguſtinum dicta refelluntur.

IGitur Annatus lib. 8. cap. 2. ait, Baronium, poſtquàm Tom. 5. ad annum 431. retulit illa verba Cœleſtini in fine Epiſtolæ ad Galliæ Epiſcopos *Profundiores autem &c.* dicere: *His, inquam, profitetur profundiores quæſtiones illas de prædeſtinatione Sanctorum nequaquàm ab Apoſtolicâ Sede definitas, illaſque tantùm eſſe ſtabilitas, quæ ad condemnationem errorum ſatìs poſſe ſufficere viderentur.* Quibus recitatis addit Annatus: *Hic ergo quæro, quæ ſint illæ Auctorum quæſtiones de prædeſtinatione, quarum liberam affirmandi, aut negandi facultatem Cœleſtinus facit, interprete Baronio.* Hallucinatum puto hunc Recentiorem, qui ea de Baronio publicat, quæ ille nuſquam aſſeruit. Etenim eruditiſſimus Scriptor capita illa Cœleſtini Epiſtolæ annexa, nequaquàm Cœleſtino ipſi adſcripſit, ſed Proſperi eſſe dixit, ita enim ibi ait: *Putantur illa capita eſſe Proſperi, qui ut profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, ſimulque Conciliis Africanis, ubi idem Auctor hæc habet in fine: Profundiores verò, difficilioreſque partes &c.* Et tamen Annatus audet affirmare, Baronium ita Cœleſtini verba interpretatum, cùm eadem Proſpero attribuerit, imò nec citrà dubium illius capitis hunc eſſe auctorem aſſerere auſus ſit, *putari* tantùm dixit. An verò Proſper, & Baronius quæſtionem illam de prædeſtinatione ad gloriam ſinè meritorum præviſione contrà Sanctum Auguſtinum reſolvi poſſit citrà reprehenſionem, affirmarint, iidem nos doceant. Sanctus Proſper ad dub. 10. Genuenſium ait: Auguſtinus *piâ tamen, conſtantique doctrinâ abundanter probavit, prædicandum eſſe Eccleſiæ prædeſtinationem, in qua eſt gratiæ præparatio, & gratiam, in qua eſt prædeſtinationis effectus, & præſcientia Dei, quâ antè ſæcula æterna, quibus eſſet collaturus ſua dona præſcivit, cujus prædicationis quiſquis eſt impugnator, apertiſſimus eſt Pelagianæ elationis adjutor.* Baronius verò Tom. 6. ad annum 490. poſtquàm dixit, omnes Patres adversùs Fauſti ſcripta conſpiraſſe, hæc addit: *Cùm igitur Fauſti ſententiæ ubique ab Eccleſiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores inſurgunt, ut eos confutent, à Sancti Auguſtini de prædeſtinatione ſententiâ recedunt, cùm alioqui arma non deſint, quibus adverſarii profligentur.* Et tamen de ſententiâ Sancti Doctoris de prædeſtinatione ad gloriam hæc Annatus tradit: *Quamvis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit hujus quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni, quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius:* Cap. 1. pag. 857. Si nobis nullus eſſet oculorum uſus, ac ea tantùm de Baronio crederemus, quæ de eodem Recentior ille publicat, Auguſtinus fortè causâ caderet, ſed cùm oppoſitum disertè, clariſſimè, citrà ambages Cardinalis pronunciet, appellanda eſt hìc Annati fides, qui vel in primo teſte producendo apertiſſimè errat. Auguſtini ſalva res eſt, adverſario initio cauſæ falſitatis convicto. In limine impegit Annatus: infauſtum omen.

Alter teſtis Purpuratus producitur Jacobus Sadoletus, qui lib. 2. in Epiſt. ad Rom. interpretans illa Pauli *Quos præſcivit &c.* hæc ait referente Annato pag. 860. *Ex alterâ quoque parte, & ſi ab eâ ſtat Doctor maximus, idemque graviſſimus, & Sanctiſſimus vir,* Auguſtinus, *tamen durum admodùm mihi videtur,*

quodque illabi non facilè queat ad ſenſus noſtros, ſi omninò à nobis nihil ſit, quod valeat ad obtinendam gratiam in pari conditione cunctorum; ita quoſdam eligi, ut cæteri in calamitate, & damno deſtituantur &c. Verùm ubi in Baronii teſtimonio recitando falſum Annatum vidimus, hìc ſi non invidum, ſaltem negligentem liceat appellare, qui delatas à Sadoleto Auguſtino laudes decurtat, teſtibus ipſius verbis haud fideliter repetitis. Hæc ſcribit Sadoletus: *Sed ex alterâ quoque parte, & ſi ab ea ſtat* DOCTOR OMNIUM MAXIMUS, *idemque graviſſimus, & Sanctiſſimus vir &c.* Vides verbi illius OMNIUM energiam, qua Sadoletus cæteris Eccleſiæ Doctoribus Auguſtinum anteponit? At illud Annati calamo hæſit, quod ſanè caſu, non conſilio accidiſſe concederem, niſi adverſarii in Auguſtinum animus in aliam me ſententiam traheret. Enimverò, ſi diceres, Suarium Doctorem maximum, eundemque graviſſimum, libenter id audirerur. At ſi adderes eſſe illum OMNIUM maximum, ac graviſſimum, ingentem illi invidiam conflares, quaſi Aquinate, Scoto, Alberto, cæteriſque principibus Scholaſticis ſuperiorem faceres. Sed ad Sadoletum veniamus.

Hic Scriptor non ſolùm contrà Auguſtinum, ſed & contrà Annatum ipſum ſententiam dicit. Annatus cap. 1. & 2. tradit, homines prædeſtinari ſinè meritis ad gratiam, *dicamuſque*, inquit pag. 860. *antè prævisa merita homines ad gratiam prædeſtinari, poſt prævisum autem bonum uſum gratiæ prædeſtinari ad gloriam &c.* At Sadoletus aliquid meriti ad obtinendam gratiam exigit, fatetur enim, durum ſibi videri, *ſi omninò à nobis nihil ſit, quod valeat ad obtinendam* GRATIAM. Audin, *gratiam* dixit, non *gloriam*, quæ ſanè fuerat damnata Semipelagianorum opinio, in quam Sadoletus minùs cautè impegit. At quoniam Sadoletus poſt editum Annati librum elegantem advocatum invenit, Ludovicum Donium Tom. 3. Hiſt. de Cardinalibus pag. 206. qui non modò Sadoletum defendit, verùm etiam num. CX. Sanctum Auguſtinum arguit, quòd hic *dum toto ſpiritûs, ac verborum ardore pro defenſione divinæ gratiæ pugnat adversùs Pelagianos liberum arbitrium cum injuriâ divinæ gratiæ extollentes, in alteram quaſi foveam delabi videtur, minùſque interdum tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati.* Quam cenſuram ad verbum Donius exſcripſit ex Sixto Senenſi in Præfat. lib. 5. Bibl. Sanctæ: imò ex Juliano infenſiſſimo illo Auguſtini hoſte apud Sanctum Doctorem lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3. Quarè ut hujus teſtis ab Annato conducti, & à Donio defenſi, errôr aperiatur, ejuſdem ſententia de initiis fidei, ac reliquarum virtutum nobis monſtranda eſt. Nam ſi eâ in opinione eundem ad Semipelagianos acceſſiſſe monſtrabimus, quis ſtatim non intelliget, nullius fidei ejuſdem teſtimonium haberi, quippè qui cum Auguſtini hoſtibus conſpiravit? Scripſit Jacobus Sadoletus Commentarios in Epiſtolam Pauli ad Romanos, ubi cùm ab Auguſtini ſententiâ de prædeſtinatione recedere vellet, ad Semipelagianos miſerè declinavit. In illud Apoſtoli cap. 8. verſ. 29. *Quoniam quos prænovit, & prædefinivit &c.* hæc ſcribit: " [Sic illud addo, ne in eodem quidèm facto intelligi " à nobis ejus ſapientiam, ſi nullâ causâ, ac ratione " diſcrimen faciente, alios improbet, rejiciatque ad " interitum, alios ad ſalutem, & gratiam ſuam recipiat, " cùm iſto agere modo, atque operari, casûs potiùs, " quàm conſilii eſſe videatur.] Ita vult, ex parte liberi arbitrii aliquid boni præcedere, ut gratia huic potiùs, quàm alteri donetur. Hæc planè Caſſianus ſentiebat, cujus de Deo verba ſunt collat. 13. cap. 12. *Ne penitùs dormienti, aut inerti otio diſſoluto ſua dona conferre videatur, occaſiones quodammodò quærens, quibus humanæ ſegnitiei torpore diſcuſſo non irrationalis munificentiæ ſuæ largitas videatur, dum eam ſub colore cujuſdam deſiderii, ac laboris impartit.* Affirmat tamen ibidem Sadoletus, hæc initia bonæ voluntatis, quæ nos per nos ipſos ponimus, eſſe bona quædam imperfecta, nam concedit, virtutem ſecundùm ſui perfec" tionem ſinè gratiâ haberi non poſſe. [Nihil enim, " *inquit*, perfectum eſſe à nobis poteſt: Sed NOSTRA " ſunt INITIA & cogitandi, & volendi; atque ita noſ" tra, ut magnam quoque partem in illis obtineat " Deus. Ipſum enim neceſſariò propoſitum nobis " habemus, cùm ipſum volumus, & cogitamus, ut ſit " ipſe priùs noſtrarum cogitationum, voluntatumque " invitamentum, ad quem cùm inclinaverimus, quod " bonum propoſitum vocat Paulus, velle deindè, & " operari ex illo bono propoſito PERFECTIUS à Deo " nobis eſt, cùm ipſius ope, & ſubſidio ad rectè agen" dum, conſtanterque volendum & ſulciamur, & præ" moveamur.] Hoc ipſum docebant Semipelagiani, qui initia, & boni tantùm imperfecti inchoationem viribus liberi arbitrii deputabant. Audiatur idem Caſſianus lib. 12. de Inſtit. Mon. cap. 14. *Sed planè conſtantiſſimè non meâ, ſed Seniorum ſententiâ definio,* PERFECTIONEM *quidèm ſinè his omninò capi non poſſe, his autem ſolis ſinè gratiâ Dei poſſe eam à nemine conſummari. Ut enim dicimus, conatus noſtros apprehendere eam per ſe ipſos ſinè Dei adjutorio non poſſe, ita pronunciamus, laborantibus tantùm, ac deſudantibus miſericordiam Dei, gratiamque conferri.* Quæ cap. 23. de Dono perſ. Sanctus Pater explodit. Idem Sadoletus in illa cap. 9. verſ. 22. *Si autem volens Deus oſtendere iram &c.* ſcri" bit: [A nobis aliqua initia bonæ voluntatis, ut " præparari ad miſericordiam apti ſimus, proficiſcun" tur.] Non diſſentit à Caſſiano lib. 6. de Inſt. Mon. cap. 18. ubi ait: *Non omnibus una gratia Spiritûs ſancti tribuitur, ſed ad quam ſe unuſquiſque ſtudio, vel induſtriâ ſuâ dignum, aptumque præbuerit.* Prætereà Sadoletus " in cap. 9. memoratum hæc habet: [Nam cùm ſub " ſervitute peccati nati nos ſimus, neque noſtrâ ope " ex illo, noſtriſque viribus emergere, atque ejicere " noſmetipſos queamus, volumus quidèm EX NOBIS " etiam, & adnitimur, veruntamen ad conſurgendum " Dei ope indigemus, qui TENDENTES BRACHIA ad " ſeſe, corpuſque agitantes, ut evolvantur, miſeri" cordiâ ſuâ adjuvat, ignavos verò, & deſides, neque " quicquàm agentes, quamobrem debeant ſublevari, " in ipſo luto infixos, perditoſque relinquit.] In quibus egregiè concinit Fauſto Semipelagianorum coryphæo lib. 1. de Grat. & Lib. arb. cap. 17. *Et ita ſe, inquit, duo iſta conjungunt, attrahentis virtus, & obedientis affectus, quemodò ſi æger aliquis aſſurgere conetur, & facultas animum non ſequatur, & propterea ſibi porrigi dexteram deprecetur.* Addit: *Aſſiſtenti, & vocanti Domino famulus* MANUM *fidei, qua attrahatur* EXTENDIT *&c.* At Sadoletus ne poſitis initiis bonæ voluntatis ex viribus naturæ præter Dei auxilium, ſtatuere videretur, gratiam perfectioris virtutis dari " ex meritis, addit: [Sic noſtrum credere ſimplex " illud, & inchoatum, quo ad obediendum Deo inci" pimus inclinari, non continuò mereri eſt, ſed tunc " meremur, cùm firmati in bonâ voluntate ab ipſo " Deo &c.] Hoc pariter Semipelagiani tradebant, quorum princeps Collat. 13. cap. 13. ait: *Dum tam gratiam ſub colore cujuſdam deſiderii, & laboris impartit, & nihilominùs gratia Dei* GRATUITA *perſeveret, dum exiguis quibuſdam, parviſque conatibus tantam immor-*

immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inæſtimabili tribuit largitate. Irriſit hoc ſubterfugium Auguſtinus lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 2. *Quis autem*, inquit, *dicat eum, qui jam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri? Undè fit, ut jam merenti cætera dicantur addi retributione divinâ, ac per hoc Gratiam Dei ſecundùm merita noſtra dari.* Vide eundem lib. 4. ad Bonif. cap. 6. Ex his patet, Sadoletum, dum imprudenter ab Auguſtini ſententiâ deflectit, Semipelagianis adhæſiſſe, qui initia quædam fidei, ac bonæ voluntatis in nobis ex nobis aſſerebant, quos Arauſicanâ Synodus II. hoc can. 5. damnavit: *Si quis ſicut augmentum, ita etiam* INITIUM fidei, *ipſumque* CREDULITATIS AFFECTUM, *quo in eum credimus, qui juſtificat impium, & ad regenerationem baptiſmatis pervenimus non per gratiæ donum, id eſt per inſpirationem Spiritûs ſancti corrigentem voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, ſed* NATURALITER *nobis ineſſe dicit, Apoſtolicis dogmatibus adverſarius approbatur &c.*

Hîc verò nobis res erit cum Donio, qui num. 105. ſcribit: *Verùm quis tantum virum, tanquam Orthodoxum Semipelagianiſmi laqueis irretitum credat, aut volentem, aut imprudentem?* Miror, hunc Scriptorem adeò perfunctoriè Epiſtolas ipſas Sadoleti legiſſe, ut non indè intellexerit, Sadoletum ob eam ſententiam de initiis virtutum, quam ſuis in Paulum commentariis inſeruerat, à doctiſſimo, ac ſapientiſſimo Cardinale Gaſpare Contareno per literas reprehenſum fuiſſe. Hæc enim reſcribit Sadoletus lib. 9. Epiſt. 9. [Quod "autem parcior fui in præveniente Dei gratiâ expli"candâ, quàm par eſſet, agnoſco eum errorem, cùm tibi "ita videatur.] Rursùs tamen ibid. repetit: [Pelagianum "eſſe non puto, ſi in initiis aliquid retineamus, quod "ſit noſtrum.] Conqueſtus amicè fuerat Contarenus, quòd non ſatis pro dignitate de Auguſtini ſententiâ in eiſdem interpretationibus locutus fuerat, videbat enim Contarenus, eam opinionem de initiis virtutum ex ſolis viribus arbitrii in Pelagii reliquiis ab Auguſtino ſolidiſſimè expugnatam fuiſſe. Illi verò in Epiſt. 10. anno inſequenti datâ hæc Sadoletus repoſuit: [Cùm ſcripſiſſem ad Paulum, me quadam in "re leviter à te diſſidere, iſque mihi dixerit, cupere "te ſcire, ubi, & qua de re ſit diſſenſio. Primum "tibi prædico, me in illâ de libero arbitrio ſententiâ "non omninò aſſentiri Auguſtino, qui libertatem "noſtræ voluntatis PERSPICUE aufert: dumque Dei "gloriam maximè complecti vult, videtur mihi illi "derogare aliquid potiùs, quàm quòd videatur tri"buere. Hæc ſi eſſemus unà, libroſque in manibus "haberemus, facilè me tibi probaturum confiderem.] Hæc ſi Annatus legiſſet, dubio procul inter nobiliora contrà Sanctum Doctorem teſtimonia recenſuiſſet. Sed nec Donius commentarios Sadoleti legit; nam ſi eoſdem vel leviter inſpexiſſet, profectò intellexiſſet, ſemet operam perdere, dum Sadoletum ab errore conatur vindicare, quaſi ille hoc tantùm voluerit, *ut in initiis ex ſpiritu gratiæ operantis factis, aliquid noſtrum reperiatur, quia anima, vel ejus potentiæ influant phyſicè in actus vitales ſupernaturales.* At Sadoletus duriùs loquitur, quàm ut eo pacto emolliri poſſit. Etenim loco ſuperiùs laudato Pauli Rom. 8. ut univerſam quæſtionem tolleret, ſeque ob initia virtutum naturaliter poſita à quacunque erroris ſuſpicione liberaret, "ſcribit, quòd [cùm Deus dupliciter cauſa bonarum "rerum ſit, vel ut effector, & ipſe agens, vel ut finis, "reſque deſiderata] priori modo ait: [Deum movere "ad actus nobiliores, & perfectos virtutum fidei, amo"ris Dei, religionis &c.] Poſteà verò addit: [Verùm "quà Deus finalis rerum cauſa eſt, & ad eum, ut ad "ſummum bonum mentes noſtræ moventur, noſtra "hactenùs voluntas, & cogitatio, & prima illa, atque "inchoata actionum noſtrarum conſilia ex Deo quo"que ſunt.] Rationem aſſignat: [Non enim tunc ut "movens, & impellens auctor ipſe eſt, & principium "univerſum noſtræ voluntatis, ſed ut appetitus, & "deſideratus: magnum quidèm tum quoque momen"tum afferens ad inclinandum nos, atque alliciendum.] Non ergo primi illi boni motus in Deum ex Sadoleto fiunt *ex ſpiritu gratiæ operantis*, ut Donius dicebat; neque enim Deus tunc movet, *ut effector, & ipſe agens*, qua ratione ſemper movet per ſpiritum gratiæ operantis; undè ſunt illa Arauſicanæ Synodi can. 9. *Quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiſcum, ut operemur, operatur.* Neque Semipelagiani negabant, ad initia illa bonorum operum Deum movere in ratione finis; Deus enim erat objectum apprehenſum ſub ratione veri, & boni, cui inchoativè credebant, quod deſiderabant, quod petebant. Ideò verò damnati ſunt, quia non ſatis eſt, Deum movere tantùm ut objectum, ſed movere debet tanquàm agens ad hoc ut credamus, & velimus per infuſionem ſancti Spiritûs ex eodem Arauſicano can. 6. & can. 5. ubi ſtatuitur, *initium fidei, ipſumque credulitatis affectum fieri in nobis per gratiæ donum id eſt per inſpirationem Spiritûs ſancti.* Aliundè etiam Donius Sadoleti errorem intelligere poterat, dum idem hæc de Auguſtino ſcribit: *Libertatem noſtræ voluntatis perſpicuè aufert.* Sunt hæ putidæ Semipelagianorum tum veterum, tum recentiorum voces. De primis ſcribit Sanctus Proſper ad Rufinum: *Scripta ejus*, nempè Auguſtini, *quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant: dicentes, eum liberum arbitrium penitus ſubmovere.* Eaſdem tibias contrà Auguſtinum inflarunt Arminiani, nova Semipelagianorum progenies, quorum unus Hugo Grotius lib. 17. Hiſt. Belgicæ ait: *Primus omnium Auguſtinus, ex quo ipſi cum Pelagio, & tum ſecutis certamen (nam ante aliter & ipſe ſenſerat) acer diſputandi, ita libertatis vocem relinquere, ut ei decreta quædam Dei præponeret, quæ vim ipſam deſtruere viderentur.* Quis igitur poſthac Sadoletum eo in errore cum Semipelagianis, incautè quidèm, & inſcienter, negabit conſpiraſſe, dum illorum convicia in Auguſtinum jactitat? Donius num. CVIII. quod in calce literarum, ut putat, Cœleſtini legitur, Profundiores verò &c. *magnoperè animadvertendum* dicit. Verùm & id, quod cap. 3. aſſeritur *magnoperè animadvertendum* illi fuerat, ubi de Semipelagianis contrà Auguſtinum ſcribentibus, hæc recitantur: *Cùm Pelagium, atque Cœleſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris* TANQUAM NECESSARIUM MODUM EXCESSERINT, OBLOQUUNTUR. Quæ quidèm, ſi *magnoperè animadvertiſſet*, haud equidèm pronunciaſſet, quòd Auguſtinus *in alteram quaſi foveam delabi videtur, minùſque interdùm tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati*: Num. CX. Ex hucuſque fuſiùs probatis evidenter conſtat, Jacobum Sadoletum cùm Semipelagianis contrà Auguſtinum incautè ſenſiſſe, & reapſe *in extremam, & remotiſſimam ſententiam contentione diſputandi, magis quàm conſideratâ, & quietâ ratione adductum* ſe contuliſſe, quæ verba ita ille meritò audire debet, uti injuſtè eâdem Epiſt. 10. ad laudatum Contarenum contrà Sanctum Doctorem ille met uſurpavit. Interim Annatus videat, qualem contrà Auguſtinum teſtem appellaverit, nempè Scriptorem, qui contrà eundem cum Semipelagianis, quod

initia virtutum attinet, conſpiraverit; & tamen promiſerat initio ſtatim libri octavi, ſe in judicium contrà Auguſtinum conducturum teſtes *minimè ſuſpectos*. Hactenùs de Sadoleto, cujus quidèm erratum libentiùs ſiluiſſem, ſed Annati, & Donii ex Sadoleti verbis inſtituta contrà Sanctum Patrem accuſatio invito penitùs, ac reluctanti hucuſque dicta extorſerunt.

§. II.

Sancti Bonaventuræ, & Cajetani dicta examinantur.

TErtium teſtem opponit Sanctum Bonaventuram in 2. ſent. d. 33. q. 2. art. 3. dicentem: *Ad illud, quod primò objicitur in contrarium de verbis Auguſtini, dicendum, quòd Auguſtinus in verbis illis non intendit dicere, quòd parvuli ſenſibiliter crucientur, ſed intendit totum pœnam manifeſtare quantùm ad carentiam viſionis Dei, & quantùm etiam ad vilitatem loci, & hoc valdè abundanter exprimit, plùs dicens, & minùs volens intelligi.* Verùm negotium nobis non faceſſit Bonaventuræ contrà Auguſtinum teſtimonium, nam eo loci loquitur de libro de fide ad Petrum Diaconum cap. 27. ubi legimus, pueros decedentes ſinè baptiſmo *ignis æterni ſempiterno ſupplicio puniendos*; qui liber eſt Fulgentii, non Auguſtini. Quarè ſi communi illius ſæculi opinione ductus Seraphicus Doctor Auguſtini illa verba eſſe putavit, cùm alterius ſint, ejus teſtimonio non perſtamus, non enim illius dictum apud Judices quicquam ponderis habet, quo per deceptionem de quopiam aliquid affirmatur, quod non ab illo, ſed ab altero aſſertum conſtat. Hinc Sancti Doctoris modeſtia elucet, qui Auguſtini ſententiam, ut putabat, haud ſeveriori cenſurâ perſtrinxit, ſed leni interpretatione mitigavit. At Annatus gravi ſupercilio eandem in ſententiam tonat lib. 8. cap. 1. *Negamus crudelem conſequentiam.* Rursùs eo dicto, Auguſtinus *plus dixit minùs volens intelligi*, ſemel Bonaventura uſus eſt, & eâ in ſententiâ, quæ à latere contrà Pelagianam hæreſim tradita eſt. Verùm Annatus pag. 893. laudatâ Sancti Bonaventuræ moderatione abutitur ad mitigandas Auguſtini ſententias in quæſtione de efficaciâ divinæ gratiæ, hæc enim ſcribit: *Et ſi quis inſtet, Auguſtinum aliis locis id exprimere, quis non videt, ſi hoc eſſet, nihil aliud ſequuturum, quàm ut dicit Sanctus Bonaventura, illis locis Auguſtinum plus dicere, iis autem, quæ ſunt à nobis allata, minus velle.* An verò illâ in ſententiâ de pœnis parvulorum fuerit Auguſtinus, nihil ad rem præſentem facit, nam de libro de fide ad Petrum locutus eſt Bonaventura, cujus verba, quàm parum adverſarios juvent, abundè ſuperiùs diximus cap. 3. §. 1.

Audiamus quartum Cardinalem Cajetanum, qui ſic loquitur 1. p. q. 70. art. 3. *Suſtinent autem verba hanc Gloſſam, quia quando contrà Averroem erat ſermo, fas erat declinare in oppoſitum, ut Auguſtinus contrà Pelagianos facit. Hoc eſt*, ait Annatus pag. 862. *excedere lineam neceſſariæ veritatis: ut ſit nimia quædam ſeveritas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas ſedet, tranſgredi jubet, ſi præeat Auguſtinus.* At medium ſe tenere clamat Auguſtinus, atque hoc primus mortalium docuit lib. 4. contrà duas Epiſt. Pelag. cap. 3. ad Bonifacium Papam hæc ſcribens: *Iſta nepharia, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ diviſione quiſquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartitas latebras, inſidiaſque devitet, atque ita inter utrumque ſit cautus, ut ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium; rursùsque ita ſe ſejungat à Pelagianis, ne ſe conjungat Manichæis, aut ſi in alterutris jam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſervet, ut in alteros irruat.* Quis igitur Cajetano in hoc credat, ac non potiùs Auguſtino coràm Apoſtolicâ Sede hoc proteſtanti? Sed dices, impetu diſputationis Auguſtinum extrà ſibimet ſtatutos à ſe limites excurrere, hoc eſt extrà *lineam neceſſariæ veritatis*, ut loquitur teſtium conductor. Miror, Annatum, qui capita Epiſtolæ Cœleſtini ad Gallos annexa, ipſius Cœleſtini eſſe putat, imò, quæ eſt hominis diligentia, atque eruditio, ne dubitavit quidèm, hanc crambem iterùm recoxiſſe. Vetus illa fuit calumnia à Semipelagianis Auguſtino oppoſita, undè eoſdem falſarios obloquutores Pontifex rejecit, ut §. ſuperiori diximus, cujus ſanè verba, cùm illi accuſationem repetant, pro defenſione nobis etiam repetenda ſunt, hæc enim ſcribit: *Quia nonnulli, qui catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus ſeu pravitate, ſivè imperitiâ demorantur, piiſſimis diſputatoribus obviare præſumunt, & cùm Pelagium, atque Cœleſtium anathematizare non dubitent, magiſtris tamen noſtris, tanquàm neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur.* Sed Annatus, qui ſolam appendicem Epiſtolæ, *Profundiores verò &c.* antè oculos habuit, hæc in anteriori paginâ legere non valuit, vel legere, ac negligere idem fuit. Igitur Auguſtinus, Cœleſtino judice, vel ſi negatis, ſaltem teſte, lineam neceſſariæ veritatis non exceſſit. Quis autem unius Cajetani teſtimonium Sancti Cœleſtini Papæ conteſtationi præponendum ducat?

§. III.

Cardinales Perronius, Valerius, ac Sanctus Carolus Borromæus minùs rectè contrà Sanctum Auguſtinum adducti.

SEquitur quintus accerſitus ex Galliâ Perronius & purpurâ, & erectis ex continuo cum hæreticis bello trophæis clariſſimus, cujus ſunt hæc verba, inquit Annatus: *Sat monui in quartâ mearum obſervationum, nos admodùm diſtinguere proprias Sancti Auguſtini opiniones, dum loquitur, ut privatus Doctor, & ejuſdem narrationes, quibus loquitur, ut teſtis uſus communis Eccleſiæ, vel ea dicit, quæ Doctorum ætatis ſuæ communi conſenſui conformia ſunt; ab unis ſiquidèm argumentari nos eatenùs probabiliter, ab aliis demonſtrativè.* Benè ille quidèm, ac dignè de Auguſtino ſenſit; quis enim privatas Auguſtini ſententias in Sacræ v. g. paginæ explicatione intrà fidei canones refert? At hìc controvertitur, quid de Auguſtini auctoritate Perronius ſentiat in quæſtione de prædeſtinatione, & gratiâ. Nam de Auguſtini auctoritate *in iis, quæ ad divinam circà homines providentiam ſpectant*, teſtimonia te producturum in ipſo titulo libri octavi ſpoponderas. Liceat mihi Auguſtini huc verba inflectere: *Ingredere*, Perroni, *ingredere, & conſide cum fratribus tuis, à quibus nulla ratio, nulla tentatio te ſeparavit, opus eſt tuâ, & maximè tuâ ſententiâ*: Lib. 1. contrà Jul. cap. 6. Arrige Annate aures, Perronius ſuum de Auguſtino teſtimonium profert: *Auguſtinus Maximus poſt Apoſtolos prædeſtinationis Doctor, imò os, &* LINGUA VETERIS ECCLESIÆ *quantùm ad illam de gratiâ doctrinam*: Lib. 1. Reſp. ad Regem Angliæ cap. 12. *Quid te igitur*, addit Auguſtinus, *adjuvit, quòd* Perronii, *tanquàm tibi ſuffragaretur, teſtimonium poſuiſti?* Vis ſcire, an ſuam de prædeſtinatione ſententiam docuerit Auguſtinus, *ut privatus Doctor*, an *ut teſtis uſus communis Eccleſiæ?* Audi

ipſummet

ipſummet hæc dicentem lib. de Dono perſ. cap. 23. in fine: *Ac per hoc prædeſtinationis hujus fidem, quæ contrà novos hæreticos novâ ſollicitudine nunc defenditur, nunquàm Eccleſia Chriſti non habuit.* Non igitur eâ in re loquutus eſt Auguſtinus ut privatus Doctor, ſed ut tradit Perronius, *ut os, & lingua veteris Eccleſiæ.* Quare quis non indignetur Annato, qui eos contrà Auguſtinum teſtes nominat, qui Sancti Doctoris ſententias ad cœlum uſque laudibus efferunt?

Ita-ne ſextum contrà Auguſtinum teſtem dabit Verona noſtra Auguſtinum, ut ais, *Recentiorem* Valerium Venetum Cardinalem? Hic lib. 3. Rhet. Eccl. cap. 42. horum Clericos monet: *Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodùm legant. Ita enim acumine ingenii præſtitit, & de rebus difficilibus tam ſubtiliter diſputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri ejus libros legentes in errores aliquando lapſi ſint.* Hoc egregium ſcholion attingit Annatus pag. 863. *Et hoc quid aliud eſt, quàm id ipſum, quod monentem audivimus Bonaventuram, Auguſtinum plùs dicere aliquando, & minùs velle intelligi?* O' præclarum noſtri commentatoris commentum! Cardinalis Valerius nonnullos Auguſtinenſium librorum Lectores lapſos in errores ſcribit, quòd ſubtiliſſimum Auguſtini ſenſum minimè aſſecuti ſunt. Annatus ex Valerio indè lapſos dicit, quòd Auguſtinus diſputans plùs quandoque verbis excurrit, quod non eſt de difficilibus *tam ſubtiliter*, ut ait Valerius, ſed *tam incautè*, ut interpres contendit, diſputaſſe. O' Superi mites animos! Magnus ille Patriæ meæ Antiſtes Auguſtiniani ingenii acumen, atque in diſputando ſubtilitatem, quam plerique licèt nobili ingenio præditi, aſſequi nequivere, commendat: Annatus indè contrà Auguſtinum exceſsuum accuſationem ſtruit, ac teſtem contrà Sanctum Doctorem illum ſe dare fingit, qui eſt ejuſdem Auguſtini eximius laudator. Eos ſanè, de quibus Valerius loquitur, in errores lapſos fuiſſe, Auguſtini-ne, an ipſorum, qui Auguſtinum non intellexerunt, culpa eſt? Quis autem neſciat plurimos profundos quorundam Sacræ paginæ verborum ſenſus non aſſequentes in hæreſes ruiſſe? Ita-ne in Sacri eloquii auctorem Spiritum ſanctum culpam devolvemus, an non in ipſorum potiùs petulantiam, qui ultrà ingenii vires ſeſe evehere conati ſunt? Hinc eruditè Facundus Hermianenſis Epiſcopus, qui pro tribus capitulis ſub Juſtiniano ſcripſit in lib. con. Mocianum ait: *Quid autem*, inquit, *in hoc miremur, neque enim meliùs loqui potuit Auguſtinus, quàm Propheta, quàm Apoſtoli, & Evangeliſtæ, quorum mentibus ſimiliter malè intellectis, & incongruè adhibitis tam multi ſuos defendere conantur errores.*

Notat ibidem Annatus, Sanctum Carolum Borromæum Valerium ad illud opus ſcribendum excitaſſe, idemque abſolutum approbaſſe, indè uti Valerius, ità & Sanctus Carolus contrà Auguſtinum ſtare Annato viſus eſt: *Ut ideò*, inquit, *videri poſſit, ac debeat unum hoc teſtimonium eſſe duorum virtute, ac ſanctitate Eminentiſſimorum Cardinalium.* Ita contrarium Sancto Doctori Sanctum Carolum facit, qui id ne ſomniavit quidem. At cùm Valerius pro Auguſtino loquatur, ſuppar illi Borromæus addendus eſt. Sed age, ipſius Sancti Caroli de Auguſtino teſtimonium proferamus. Ille in Epiſtolâ ad Civitatem Mediolanenſem ait: *Nemo eſt, qui ignoret, quantum utilitatis, & fructûs attulerit Eccleſiæ Dei magnus illius Doctor Auguſtinus. Extinxit in Africâ Manichæos, expulit Donatiſtas, in nihilum Pelagianos hæreticos redegit, Fortunatum Hæreſiarcham confutavit, & ut univerſè paucis complectar, omnia venena adverſùs Orthodoxæ Religionis puritatem à Dæmone eructata ſuſtulit. Hinc factum eſt, ut ex illius doctrinâ, & à Patribus eundem ſubſecutis, & à Synodis, à Theologis, ac Catholicis Academiis tot Eccleſiæ dogmata fulcimentum, & robur acceperint.* Et hæc quidem fuit Sanctiſſimi Mediolanenſis Antiſtitis de Divo Auguſtino ſententia.

§. IV.

Falli eos, qui Sanctum Auguſtinum interdum iniquiorem libero arbitrio fuiſſe calumniantur.

POſt Purpuratos teſtes ingentem aliorum Scriptorum catervam contrà Sanctum Auguſtinum trahunt, quos ſigillatim repetere non vacat, eos verò ad certas veluti claſſes redigam, ſi qui plures in eandem de Auguſtino opinionem coierint. Et primo loco opponit Annatus lib. 8. Adamus par. 7. Calv. doctr. cap. 7. & Decampſius lib. 3. Hær. Janſ. diſp. 1. cap. 3. Genebrardum Aquenſem Antiſtitem in Epiſt. præfixâ Oper. Origenis, Albertum Pighium lib. 3. de Lib. arb. & Sixtum Senen. in Præfat. lib. 5. Biblioth. dicentes Auguſtinum interdum libero arbitrio fuiſſe iniquiorem. Vetus ea quidèm, ac rancida Pelagianorum, & Semipelagianorum calumnia eſt. Julianus lib. 1. Oper. Imp. cap. 54. ſcribit contrà Auguſtinum: *Liberum arbitrium in naturâ hominis perſeverat, quod ut tu cum Manichæis negas, ita nos cum Apoſtolis, & omnibus Catholicis confitemur.* De Semipelagianis patet ex Epiſtolâ Proſperi ad Rufinum; cujus verba data ſunt §. 1. Quantâ autem veritate hanc à ſe calumniam Auguſtinus propulſavit, illos ſolùm neſcire arbitror, qui Sancti Doctoris libros nec à limine ſalutaverint. Totus liber de Gratiâ, & libero arbitrio pro humanâ libertate decertat, initio ſtatim hæc ſcribit: *Quoniam ſunt quidam, qui ſic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium, aut quando gratia defenditur, negari exiſtiment liberum arbitrium, hinc aliquid ſcribere ad veſtram charitatem, Valentine frater, & cæteri, qui ſimul Deo ſervitis, compellente mutuâ charitate curavi.*

Genebrardus ait: *Auguſtinus fuit iniquior interdum libero arbitrio.* Sixtus Senenſis pag. 875. teſtatur, Sanctum Doctorem *minùs interdùm tribuere, quàm par ſit, liberæ hominis voluntati.* Hi quidèm INTERDUM libero arbitrio minùs æquum Sanctum Doctorem fuiſſe affirmant. At Decampſius proximè nominatus de iiſdem ſcribit, *Sanctum Auguſtinum* PERSAEPE *libero arbitrio minùs æquum fuiſſe affirmant.* Neque hìc fideliter teſtium dicta exhibent. Imò nec Sixto Senenſi Auguſtinus indignaretur, qui apertè hæc habet lib. de Grat. Chriſti cap. 47. *Sed quia iſta quæſtio, ubi de arbitrio voluntatis, & Dei gratiâ diſputatur, ita eſt ad diſcernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri.* Cùm verò Julianus objeciſſet Auguſtino, dicere ipſum liberum arbitrium Dei gratiam commendando negari, reſpondet lib. 4. con. eundem cap. 8. *Non dixi negari arbitrium liberum, vel auferri, ſed dixi, ut putetur auferri.* Albertus Pighius ineptiſſimus Sancti Doctoris cenſor eſt, nam lib. 3. de libero arb. hæc in Sanctum Auguſtinum effutire non extimuit: *Libero arbitrio alicubi videtur iniquior, etiam parùm illi, quàm poteſt, tribuit: ejus facultatem vel extenuat, vel diſſimulat, vel eludit, certè omnibus viribus deficit.* Quis autem impudentis hominis teſtimonio credat, cum Sanctus Hormiſdas Papa in Epiſt. ad Poſſeſſorem ſcribat:

De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſervet Eccleſia, licèt in variis libris Beati Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abundè poſſit cognoſci &c. Itaque Auguſtini doctrina de libero arbitrio doctrina Eccleſiæ eſt. Non igitur iniquus eſt Auguſtinus libero arbitrio, non illud elidit, non extenuat, non ſuffocat; nam peſſimum alioqui Eccleſia Magiſtrum ſequeretur. Quis etiam non ſpernat ineptum Pighii conſilium, quo monet, ad veram de libero arbitrio doctrinam percipiendam, legendos eſſe potiùs libros Sancti Doctoris ad Catholicos datos, quàm reliquos contrà Pelagianos ſcriptos? Stultè: quaſi diverſâ in alterutris viâ abierit. Irriſit hoc Maſſilienſium effugium, quo Sancti Doctoris libros univerſos recipere recuſabant, Sanctus Proſper in fine libri contrà Collatorem: *Maneat*, inquiens, *planè maneat iſta conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, ſi in eâdem cauſâ ejuſdem viri diſſentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, diſſonans invenitur.*

Porrò ſi quæramus, undenam iidem Scriptores moti ſint, ad Auguſtinum tantâ calumniâ onerandum? Reſpondet Decampſius citatus, quòd Auguſtinus dixit, peccato Adæ *amiſsum, ac perditum liberum arbitrium.* Quod in Enchiridio cap. 30. his expreſſit: *Libero arbitrio malè utens homo, & ſe perdidit, & ipſum.* At eâdem ferulâ vapulabunt Synodi, ac Pontifices, qui iiſdem verbis Sanctiſſimi Magiſtri ſenſum definiere. Sanctus Gelaſius Papa in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum ait: *Dicunt, quòd homo per liberum arbitrium, quod corrupit, fœdavit, ac* PERDIDIT, *bono ſuffragante naturæ beatus efficiatur.* Concilium etiam Arauſicanum can. 13. hæc definit: *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, niſi per gratiam baptiſmi non poteſt reparari, quod* AMISSUM, *niſi à quo potuit dari, non poteſt reddi.* Quis enim neget, Adamum amiſiſſe poteſtatem benè, ac meritoriè operandi ob peccatum commiſſum? Sanè hæc eſt Sancti Innocentii definitio in Epiſtolâ ad Patres Carthaginenſes: *Liberum enim arbitrium*, inquit, *ille perpeſsus, dum ſuis inconſultiùs utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demerſus eſt, & nihil quemadmodùm exindè exurgere poſset, invenit, ſuâque in æternum libertate deceptus hujus ruinâ jacuiſset oppreſsus, niſi eum poſt Chriſti pro ſuâ gratiâ relevaſset adventus.* Audiatur interim ſui

Lib. 2. ad Bonif. c. 5. & lib. 3. c. 2. interpres Auguſtinus apud Apoſtolicam Sedem ſua dicta exponens: *Peccato Adæ arbitrium liberum de hominum naturâ periiſse non dicimus, ſed ad peccandum valere in hominibus ſubditis Diabolo, ad benè autem, pièque vivendum non valere, niſi ipſa voluntas hominis Dei gratiâ fuerit liberata, & ad omne bonum actionis, ſermonis, cogitationis adjuta.*

§. V.

Falli item eos, qui dicunt, Sanctum Auguſtinum contrà Arium ad Sabellium, & contrà Sabellium ad Arium declinaſſe.

DUos alios teſtes contrà Auguſtinum vel nolentes trahit Annatus, Cornelium Muſſum Epiſcopum Bituntinum pag. 865. & Magnum Theologum Joannem Scotum pag. 872. Ille quidèm in cap. 4. Epiſt. ad Rom. ait: *Non ergo vos moveat Auguſtinus vel tantillum. Hoc eſt enim illi peculiare, ut cùm aliquem expugnat errorem, tantâ vehementiâ illum exaggerat, ut alteri oppoſito cauſam præbere videatur. Ita cùm Arium inſectatur, videtur favere Sabellio, cùm Sabellium Ario, cùm Pelagium Manichæis, cùm Manichæos Pelagio.* Iſte verò in 2. d. 33. q. 2. ad 1. ſcribit: *Et ita multum ponderandum eſt, contra quos hæreticos ſancti ſunt loquuti, ſicut Auguſtinus contrà Arium videtur quaſi declinare ad Sabellium, & è converſo: ſimiliter videtur contrà Pelagium declinare ad Arium.* Rectè corrigit Annatus dicendum fortè *Manichæum.* Hæc quidem illi.

At enim modeſtè loquitur Muſſus, ait enim Auguſtinum contrà Arium diſputantem *videri* Sabellio favere, mitiùs Subtilis hoc ipſum expreſſit, addidit enim *quaſi videtur.* Quod non ob ineptam Auguſtini methodum, ſed ob myſterii difficultatem, ac Lectorum quorundam minùs perſpicax ingenium dixere, quæ libenter, uti notavimus, concedit Auguſtinus, & tamen Annatus ait eâdem paginâ 872. *Quo factum ſit, quemadmodùm anteà ex aliis referebamus, ut Auguſtinus declinarit in oppoſitum:* cùm tamen illi viſum fuiſſe, vel quaſi viſum fuiſſe declinare ſcribant. At quòd Recentiores indè velint convincere, Sanctum Auguſtinum contrà Arium diſputantem ad Sabellium declinaſſe, patens calumnia eſt, nunquam enim contrà Arium diſputans, atque unitatem eſſentiæ aſtruens viſus eſt perſonas in unum confundere, ut favere Sabellio dicendus ſit. Auguſtini dictum vel unum producant, & cauſam integram illis cedimus. Imò nullus mortalium adeò exactè mediam inter Arium, & Sabellium viam tenuit, ut Auguſtinus, qui mediâ ipſius viæ lineâ inceſſit. Unum, & alterum teſtimonium proferam, quo adverſarii falſitatis penitùs convincatur.

Sanctus Doctor tract. 37. in Joannem ita Hipponenſes ſuos alloquebatur: *In errore Sabellianorum unus eſt ſolus ipſe Pater, qui filius. In errore Arianorum, alius eſt quidèm Pater, alius filius, ſed ipſe filius non ſolùm alius, ſed etiam aliud. Tu* IN MEDIO *quid? Excluſiſti Sabellianum, exclude & Arianum. Pater Pater eſt, Filius Filius eſt, alius, non aliud, quia ego, & Pater*, inquit, unum ſumus, *ſicut etiam heſterno die, quantum potui commendavi. Cùm audit*, ſumus, *abſcedat confuſus Sabellianus, cùm audit*, unum, *abſcedat confuſus Arianus. Gubernet Catholicus* INTER UTRUMQUE *fidei ſuæ navigium, quoniam cavendum eſt in utroque naufragium.* Quid eruditius, quid ſubtilius, quid verius dici potuit? Paſſim hoc Populo inculcabat, quò regiâ inter Sabellium, & Arium viâ procederet. Omninò audiendus eſt iterum Auguſtinus Tractatu 71. in Joannem, ubi elegantiſſimè ita hæreticos confutat: *Contraria dicitis, ſed non eodem modo, ſicut eſt falſum contrarium vero, ſed ſicut ſunt inter ſe duo falſa contraria. Errando in diverſa itis,* IN MEDIO *eſt via, quam reliquitis. Inter vos ipſos longiore intervallo ſeparati eſtis, quàm ab ipſâ viâ, cujus deſertores eſtis. Vos hinc, vos autem illinc huc venite, alteri ad alteros tranſire nolite, ſed hinc, atque illinc ad nos veniendo, invicem vos invenite. Sabelliani agnoſcite, quem prætermittitis; Ariani æquate, quem ſubditis, & in viâ verâ nobiſcum ambulabitis: eſt enim quod invicem ex vobis alteri ex alteris admoneri utiquè debeatis. Audi Sabelliane: Uſqueadeò non ipſe Pater, ſed alter eſt Filius, ut eum Arianus inæqualem aſſerat Patri. Audi Ariane: Uſqueadeò Filius æqualis eſt Patri, ut Sabellianus eundem eſse dicat & Patrem. Tu adde, quem tollis, tu adimple, quem minuis, & nobiſcum ambo conſiſtitis, quia nec tu tollis, nec tu minuis eum, qui & alter eſt à Patre, ut convincas Sabellianum,*

lium, & æqualis est Patri, ut convincas Arianum. Utrisque enim clamat: Ego, & Pater unum sumus. *Quod ait,* unum, *audiant Ariani, quod ait,* sumus, *audiant Sabelliani, & nec illi æqualem, nec illi alterum negando sint vani.* Ita-ne, si superis placet, qui non modò regiâ viâ semper incessit, sed qui eandem posteris non dicam digito monstravit, sed pedibus fecit, extrà orbitas excurrisse, & ad extrema declinasse dicetur? Ego quidèm priùs credam, reapse Solis currum ductante Phaëtonte extrà Eclypticam præcipitem actum, quàm illis Augustini excessibus præstem fidem.

§. VI.

Expenduntur illorum testimonia, qui Sanctum Augustinum novitatis accusant.

ISti quidèm tres Præsules sunt, quorum auctoritatem, ac doctrinam Annatus satis exaggerat: nempè Claudius Xaintes in lib. Atheis. Cal. tit. de Prædestinatione, Ambrosius Catharinus in libello itidèm de Prædestinatione, Hieronymus Osorius lib. 9. de Justitiâ, qui Sancti Augustini doctrinam de prædestinatione, & reprobatione novitatis accusant, quasi senserit contrà sententiam omnium Patrum, qui eundem præcesserunt. Vetus sanè contrà Sanctum Augustinum Semipelagianorum cantilena est, ut ex literis Prosperi patet, cui Sanctus Doctor hæc reponit lib. de Prædest. Sanctor. cap. 14. *Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui prinsquàm ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quæstione versari, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur?* Sed hac de re pluribus alibi dictum est. Sanè Clemens VIII. in disputationibus de Auxiliis Molinæ sententiam ad Augustiniani dogmatis de prædestinatione amussim exegit, & Faustus Rejorum Episcopus indè præcipuè rejectus est, quòd Sancti Doctoris de prædestinatione sententiam impugnavit, quam Patres Augustinum subsecuti, Prosper, Fulgentius, Cæsarius, atque Africani Episcopi in Sardiniâ exules, itemque Monachi Scythæ, Rhemigius, Prudentius, aliique propugnarunt, quibus Sanctus Thomas cum meliori Scholasticorum parte consensit.

Illud tamen notandum venit, horum trium Episcoporum contrà Augustinum testimonia Recentioribus ipsis non exactè probari. Moraines disp. 9. num. 57. cùm hæc parùm honorifica de Sancto Doctore Claudii Xaintes verba recitasset: *Pro resolutione fidei meæ, quam Ecclesiæ Catholicæ judicio submitto, censeo, Divum Augustinum nimio contrà Pelagianos ardore incensum nimis præcipitanter sententiam, & consensum prædecessorum suorum contempsisse,* hanc ipsam censuram improbans ait: *Hucusque Episcopus Ebroicensis, qui, ut opinor, & pace illius dictum volo, consultius fecisset, tantique Doctoris auctoritati convenientius, si semper, & constanter quæcunque dixit Augustinus, in sensum illum commodum exposuisset, & non tantam in opinando inconstantiam ei tribuisset.* Dixerat enim Sanctesius, Augustinum varium eâ in sententiâ fuisse. Ambrosius Catharinus in libro de Præscientiâ, & Prædestinatione adeò adversùs Sanctum Augustinum procax est, ut bilem moverit vel ipsi Vasquio, undè his Catharinum increpat 1. p. disp. 90. num. 11. *Contrà Augustinum parùm modestè loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo explicatam maledictis procaciter fertur &c. At in hoc turpissimè certè Catharinus lapsus est, tum quòd non intelligens mentem Augustini, ipsum imprudenter impugnat, & reprobat, tum quòd ipse Augustinus contrà Massilienses, & alios à Cœlestino Primo in Epistolâ primâ ad Episcopos Galliæ honorificè defenditur.* Et ibi recitato Cœlestini elogio addit, *hoc Cœlestini testimonium sufficere, ut os ipsi Catharino obstrueretur.* Accedant ex Hispaniâ duo Dominicanæ Familiæ nobilissimi Doctores, qui hominis in Augustino impugnando licentiam castigant. Dominicus Soto in cap. 9. Epist. ad Rom. *Non potuit,* inquit de Catharino, *hic Reverendus Pater citrà temeritatis notam non solùm Augustinum, verùm Sanctos omnes novâ, inauditâque suâ commentatione contemnere.* Et Bannez 1. p. q. 23. art. 7. propè initium de Catharino ita loquitur: *Edidit tres libellos de prædestinatione, in quibus nihil est eruditionis, sed plurimum erroris.* Quis verò quantusve fuerit iste Sancti Augustini reprehensor, & undè emerserit, tradit Soto in apologiâ de certitudine gratiæ initio his ipsum Catharinum alloquens: *Jam ætate provectus ex Jurisconsulto* (trigesimum ætatis annum natus Florentiæ Dominicanæ Familiæ nomen dedit) *Theologus derepentè prodiisti, simul & audire cœpisti in scholis, & contrà egregios scholarum Doctores scribere.* Tantæ auctoritatis apud suos habet Catharinus! Cæterùm non possum non indignari Annato, hanc Glossam pag. 866. Catharini testimonio appendenti: *Ambrosii Catharini judicium esset meritò suspectum, si quam profitetur interdum in Augustino deserendo libertatem usurparet solus. Sed tanta cæterorum Doctorum conspiratio satis ostendit, Catharinum in ea re, non ut Catharinum, qui suo sæpè ingenio nimiùm indulsit, sed ut Ecclesiæ Catholicæ Archiepiscopum, & Doctorem id sensisse &c.* Erras, Annate, erras. Catharinus libros illos de prædestinatione scripsit antequàm esset Antistes, nam editi sunt Parisiis anno 1541. Ille verò Minorensis Episcopus in Picentinis dictus est anno 1546. die 27. Augusti ex Tomo 7. Italiæ Sacræ Ughelli: Archiepiscopus verò Compsæ anno 1552. die 3. Junii. Non itaque locutus est, ut Archiepiscopus Ecclesiæ Catholicæ, sed, teste Soto, uti nuperus *ex Jurisconsulto Theologus* in iis libris, in quibus, assertore Bannesio, *nihil est eruditionis, sed plurimum erroris.* Hinc factum est, ut Catharinus Juris peritus in illis libris sæpè laudarit Codices, & Digesta, ut suas de prædestinatione opiniones Theologis persuaderet.

Restat Osorius, de quo hæc habet Gabriel Vasquez 1. p. disp. 89. cap. 8. num. 62. *Alterum, in quo hi Auctores* nempè Catharinus, Camerarius, Osorius, *fuerunt decepti, est, quòd putarunt Græcos Patres Augustino contraria docuisse, quasi assereret Augustinus, homines ad gloriam sinè meritis electos fuisse &c.* Itaque, Vasquio teste, Osorius deceptus est. Annatus libro primo sui Augustini à cap. 2. usque ad nonum fusiùs conatur probare, Augustinum non sensisse contrà antiquos Patres, & præcipuè cap. 6. ubi Faustum contrà Augustinum loquentem inducit. Quâ ergo ratione Augustinum illis testimoniis oppugnat? Quòd si dicat recitare se, quid illi senserint, non quid illis sentiendum fuerat de Augustino, hoc nobis sat est, haud plenè eos testes Recentioribus probatos esse, quorum ipsis fatentibus, primus *minùs consultè locutus,* alter *impudens, parùm modestus, & procax, imò nec mentem Augustini intelligens.* Postremus denique *deceptus* dicitur. Annate, hos contrà Augustinum testes? Sed alios modò audiamus.

§. VII.

§. VII.

Teſtimonia Driedonis, Taperi, Medinæ, & Vallofilli contrà Sanctum Auguſtinum producta falſata eſſe, nec fideliter recenſita.

ANnatus quaſi lippis, imò cæcis ſcriberet, auſus eſt, eos contrà Sanctum Auguſtinum teſtes advocare, qui vel maximè Sancti Doctoris auctoritatem tuentur, quòd ſanè niſi variis technis uſus præſtare potuit. Etenim eos citat, qui apertis verbis citrà ullam contrariam interpretationem non modò Auguſtinianos ſe probant, ſed Auguſtinianiſſimos; novis enim verbis inſolitæ Recentiorum aſſertiones caſtigandæ ſunt. Quò verò fidem teſtibus pareret, aliqua eorum verba diſſimulat, alia detruncat, alia mutat, gravi contrà tot Doctores injuriâ.

In primis appellat Driedonem, teſtatus pag. 878. hæc ſcripſiſſe: *Neque ſentire contrà divinam gratiam, neque ſi fallatur, perniciosè falli eum, qui quamvis Auguſtinus aliter ſentiat, generalem agnoſcit ergà omnes homines, cùm primùm ad uſum rationis perveniunt, bonitatem, ut eos juvet peculiaribus auxiliis.* Driedo eo loci, nempè in lib. de Capt. & redempt. gen. hum. cap. 2. tract. 4. memb. 2. par. 8. immediatè antè illa verba ab adverſario adducta hæc tradit: *Quamvis* TUTIOR *vivat quiſquis cum venerabili Patre Auguſtino non per auxilia ſufficientia ex æquo omnibus adultis propoſita, ſed per divinam miſericordiam, & juſtitiam à curioſis hominum quæſtionibus ſe abſolvit, humiliatus ſub potenti manu Dei.* Deindè quam ibi inſinuat de auxiliis communibus ſententiam locum in parvulis non habere oſtendit, quo inſolubili argumento Sanctus Auguſtinus illam ſemper impugnaverat. At qui ſecùs ſentiat, *non falli*, inquit, *perniciosè, ſi fallitur, nec contrà divinam gratiam ſentire.* Nam contrà juſtitiam potiùs ſentit, quàm contrà gratiam, nec perniciosè, ſed tolerabiliter fallitur. Tu verò, Annate, ut Auguſtini in fine lib. 6. contrà Julianum verba, velis nolis, tibi ingeram, *miſerabiliter falleris, vel etiam deteſtabiliter falleris,* quando Driedonem contrà Auguſtinum teſtimonium dicere tibi fingis, qui TUTIOREM Sancti Doctoris ſententiam conteſtatur.

Rursùs adducit eundem Driedonem lib. 1. de Lib. arb. cap. 2. par. 5. ubi ait: *Ex Scripturis Sacris ab Auguſtino adductis ſuper hac re non expreſsè, & efficaciter concludi poteſt, infantes ſinè baptiſmo decedentes ſupplicio æterni ignis eſſe cruciandos.* Additque Annatus nobile ſcholion: *En ut inefficaces fatetur adductas ab Auguſtino ex Scripturâ Sacrâ probationes, utque optionem ſtudioſorum permittit, ut illum, aut ſequantur, aut deſerant.* Intelligit Driedo, teſtimonia ſcripturæ ab Auguſtino allata non efficaciter, hoc eſt, haud demonſtrativè probare pœnam ſensùs puerorum in inferis; nam immediatè hæc de utrâque ſententiâ præmiſerat: *Cùm neutra videatur efficaciter ex Scripturâ Sacrâ demonſtrabilis.* Neque hanc ſententiam demonſtrativè probatam nos contendimus; aliàs nullus poſſet oppoſitum tueri. Neque optionem facit, ut Auguſtinum vel ſequamur, vel deſeramus; nam Auguſtino etiam illâ in opinione nobis inhærendum eſſe exemplo docuit, hæc adſtruens: *Ut ergo, quod nobis* PROBABILIUS, *ſcripturiſque ſacris magìs conſonum videtur, afferamus, arbitramur, hujuſcemodi parvulos ſenſibili quadam moleſtiâ, ſeu afflictione ab igne, & in igne torqueri.* Audis, Annate, cam ſententiam, quam tu pag. 858. tanquàm *crudelem* deteſtaris, à Driedone adſtrui probabiliorem, ac Sacræ paginæ magìs conſonam? Auguſtino igitur militat doctiſſimus ille vir, neque ullâ arte in Recentiorum caſtra adduci poteſt, ſed inane tantùm illius nomen fingi ad decipiendos incautos.

Driedoni Magiſtro ſupparem ſubmittunt Ruardum Taperum ex eâdem Lovanienſium Academiâ Doctorem, quem hæc contrà Auguſtinum ſcribere tradit Annatus pag. 879. *Alia tamen opinio magis conſentanea eſt Auguſtino, quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium &c.* Et deindè: *Harum tamen opinionum prior videtur magis commendare divinam bonitatem &c.* At eſt, quod de Annato conqueramur, quippè qui verba Taperi plurimum Auguſtinianæ ſententiæ faventia omiſerit; nam ita ſcribit Taperus ad art. 7. pag. 222. *Alia tamen opinio magis eſt conſentanea Auguſtino,* ET PATRUM CONCILIIS, *quòd non omnibus Deus concedit tale auxilium.* Pupugere Recentioris mentem duo illa verba, quis enim indè non videat, quantum ponderis Auguſtinianæ ſententiæ, teſte Tapero, accedat? Illa igitur conſultò omiſit. Quarè jure cum Auguſtino lib. 4. contrà Jul. cap. 8. hìc liceat exclamare: *Ut appareat de re tantâ, quibus abs te fraudibus diſputetur.* Addit Annatus, ſignificare Taperum, eandem ſententiam eſſe Adriani VI. 4. Sent. q. 1. de pœnitentiâ. Hinc inſultat pag. 886. *Adrianus quoque Sextus juxtà id, quod retulimus anteà ex Ruardo Tapero, jungendus erit.* Sed profectò nullas nobis præſtigias facies. Quid ſcripſit Adrianus citatus in ſol. 3. dubii §. *Ex his reſpondeo ad quæſitum* modò proferimus: *Eam miſericordiam*, ait, *ut probabiliter teneo, viatoribus exhibet Deus, quâ ſufficienter eis aſſiſtis, & ſuam gratiam offert, quâ pro extremo ſaltèm virium laborando, poſſint peccati indulgentiam promereri, ut in hoc differentia ſit viatorum ab iis, qui tranſierunt terminum. Si tamen contrarium faciat, idest, ſi non dat eis indulgentiam peccatorum laborando pro viribus, quod apud Doctores dubium, & incertum eſt, nequaquam injuſtitiæ argui poſſet.* Vides primò dicere, ſe probabiliter hoc tenere. Vides 2. Adriano teſte dubium, & incertum eſſe illud principium: *Facienti quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam*, quod Recentiores putans eſſe certiſſimum. Vides 3. Deum haud reprehendi poſſe, ſi laborantibus pro viribus adhuc deneget gratiam. Quæ Adriani dicta cum illorum Theologiâ non conveniunt. Ibidem verò ait: *In omnibus his exclamandum eſt cum Auguſtino: O' altitudo divitiarum Sapientiæ, & ſcientiæ Dei!* Cùm tamen Recentiores hanc Sancti Auguſtini exclamationem non modò non imitentur, ſed irrideant, quod ex Joanne Adamo ſuperiùs fuit manifeſtum.

Accedit tertio loco Bartholomæus Medina magnus Dominicani inſtituti Theologus, ejus verba ſic recitat Annatus pag. 875. *Sinè dubio ſententia eſt Auguſtini, quòd homo in purâ naturâ habet naturalem virtutem operandi, quam non habet in lapsâ. Non placet tamen Doctoribus.* O' integræ fidei exſcriptorem! Medina eo loci adductâ ſententiâ nonnullorum aſſerentium, diverſam eſſe virtutem operandi hominis ſtantis, & lapſi ait: *Quæ ſinè dubio videtur eſſe Divi Auguſtini ſententia.* Quæ ita recitat Annatus: *Sinè dubio ſententia eſt Auguſtini.* Falleris, ò bone Vir, non ita ſcribit Medina: *Videri* ait, non verò *eſſe* reapſe illam Auguſtini ſententiam; tu verò illud verbum *videri* abradis, quò ex Medinæ vocibus Auguſtino acriùs inſultes. Sed nec ait: *Non placet tamen*

Docto-

Doctoribus relege, & videbis ita ſcribit: *Non placet tamen viris* DOCTIORIBUS, quibus eam aliquibus, ſed fortè minùs, ut ille quidèm putabat, doctis ſententiam placere ſignificat, eos autem tacito nomine paulò antè indicaverat. Sed alia rursùs audienda eſt objectio. Etenim recenſitâ Medinæ ſententiâ exclamat Recentior ille pag. 876. *Atque hæc ratione hic Auctor indubitatam Auguſtini doctrinam hoc in puncto & Doctoribus contrariam eſſe fatetur, & sibi ſinè ullo fidei violatæ, vel ſpretæ antiquitatis ſcrupulo.* Bellè hæc ſibi Annatus fingit. Medina ſuâ ipſius ſententiâ recitatâ apertè proteſtatur, ſe non habere adverſarium Auguſtinum. Hæc ſunt ejus verba: *Neque Divus Auguſtinus huic noſtræ ſententiæ ullo modo adverſatur.* Et audes coram judicibus affirmare, Medinam fateri, *ſibi eſſe contrariam Auguſtini doctrinam?* Egregiè Auguſtinus contrà Julianum lib. 4. cap. 8. *Quis non expectet*, inquit, *ſapientiam differentis, qui fidem cognoverit mentientis?*

Eadem fide, animoque Annatus pag. 870. ad tribunal contrà Auguſtinum Ferdinandum Vallofillum vel nolentem trahit, qui *multis locis*, inquit, *ſatis indicat, liberam eſſe ab Auguſtino interdùm diſcedendi copiam.* Dein plura Vallofilli teſtimonia producit, in quibus tamen hic adeò conſtanter cum Auguſtino ſtare ſe profitetur, ut mecum ſanè illa reputans, in eam opinionem abeam, alienis illa oculis Annatum lectitaſſe: pudet enim, ac piget de viro tanti inter Recentiores nominis adeò palmares hallucinationes (non enim impoſturas dicam) ſuſpicari. Verùm eadem objecta excutiamus. *Multis locis*, ait, *ſatis indicat, liberam eſſe ab Auguſtino interdùm diſcedendi copiam, ut quæſito 13. in 2. Tomum Chryſoſtomi, dum quærit cauſam prædeſtinationis, & reprobationis.* At cur Vallofilli verba contrà Auguſtinum non producis, quod cæterorum teſtimonia referens præſtiteſti? Sanè quia nulla ſunt: debui dicere, contraria ſunt. Etenim adeò mordicùs Auguſtininianæ ſententiæ de gratuitâ prædeſtinatione adhæret, ut ibidem dicat: *Opinio contraria non eſt probabilis, licèt non hæretica, & nullus eam deberet aſſerere in ſcholis, neque alibi.* Et hunc dicis in diſputatione de prædeſtinatione facere *liberam ab Auguſtino diſcedendi copiam?* Rursùs ibidem, nempè quæſito 13. Chryſoſtomi teſtimoniis explicatis addit: *Auguſtinus Patrono non indiget, nam cùm priùs huic dogmati conſtanter adhæſiſset, re tamen diligentiùs perſpectâ opinionem locis innumeris retractavit*: Nempè Deum homines prædeſtinare ex prævisis meritis fidei naturalis. Addit adverſarius: *Et quæſito 18. in 3. Tom. Sancti Auguſtini, ubi diſputat, an poſſint aliæ virtutes eſſe ſinè fide, & ſic loquitur &c. Non enim Sanctus Thomas conſentit cum Gregorio Ariminenſi, neque cum Beato Auguſtino, quòd omnes actus infidelium ſint peccata.* Reſpondemus, Vallofillum hæc dixiſſe ex aliorum ſententiâ calamo ad alia properante; nam quæſito 22. in Divum Ambroſium, ubi ex profeſſo quæſtionem illam agitat, & ad quam ſe refert Tom. 7. Aug. quæſ. 18. & 19. & Tom. 8. quæſ. 3. & alibi, apertè §. *ad argumenta Gregorii* in reſponſione ad 4. tradit, Sanctum Auguſtinum non idem ſenſiſſe cum Gregorio Ariminenſi de operibus infidelium. Et in Tom. 3. quæſ. 18. ſcribit, de virtutibus infidelium Sanctum Auguſtinum *ſenſiſſe cum Sancto Thomâ.* Et Tom. 8. quæſ. 3. ait de eodem Sancto Doctore quærens, an omnia infidelium opera ſint peccata: *Et ita in re convenit cum communi ſenſu Eccleſiæ, & cum doctrinâ Doctorum Scholaſticorum.* Et hæc eſt Vallofilli de Auguſtino ſententia.

Pergit Annatus: *Et quæſito 25. in 3. Tom. Auguſtini, ubi concludit, timorem ſervilem tum bonum, tum meritorium eſſe, quamvis Auguſtinus videatur illi aliud ſenſiſſe, in quo fortè Vallofillus deceptus eſt.* Sed appello oculos Lectorum, nihil enim ibi ait de Auguſtino, ut fingit Annatus; in fine tamen quæſiti ejuſdem Sancti Doctoris dictum interpretatur, nec uſpiàm ſcribit, ſibi videri, Auguſtinum aſſeruiſſe, timorem ſervilem non eſſe bonum. Undè non ſolùm ille Recentior in Sanctum Auguſtinum injurioſus eſt, verùm etiam in ipſum Vallofillum, quem *deceptum* dicit, ea de Auguſtino pronunciando, quæ ne ſomniavit quidèm. Addit quartò: *Et quæſito 10. in 10. Tom. ubi dicit Auguſtini ſententiam de causâ reprobationis diſplicuiſſe pleriſque veterum Patrum.* Benè: at ſtatim quinam fuerint illi Patres ſignificat, nempè *Maſſilienſes, & Fauſtus Rejenſis.* Hæc tamen ſiluit Annatus, videbat enim, illos Patres eſſe Semipelagianorum Magiſtros, hoc eſt, nullius prorsùs auctoritatis. Porrò ibidem Vallofillus confutat Catharinum Sancti Auguſtini ſententiam reprehendentem, & concludit: *Non ergo eſt, cur Catharinus in prologuio ſui libelli diceret, ſe punctum prædeſtinationis verâ ratione attigiſſe, quæ Auguſtinum, ac cæteros anteà Patres celata ſemper fuiſſet.* Tandem ſic concludit: *Et quæſito 30. in 4. Tom. ubi reſponſionem ad oppoſitam ſibi auctoritatem Auguſtini in eâ quæſtione, num liceat uxori de conſenſu mariti fornicari, ſic exorditur: Pro Beato Auguſtino reſpondemus, quòd quid ſecundùm veritatem tenendum ſit, definivimus.* Ita truncatum teſtimonium Vallofilli refert Annatus, ut putetur parvi habita Auguſtini auctoritas, nam ille Scriptor ſtatim addit: *Et ipſe tantùm propoſuit quæſtionem, an in caſu uxor poſſit licitè fornicari, accedente conſenſu viri, in quo ſenſu Doctores Scholaſtici quæſtionem non diſputant.* Poſteà aliam explicationem annectit: *Secundò dicimus, Beatum Auguſtinum caſum non definiiſſe, quod ex verbis ejus conſtat, poſtquàm enim caſum propoſuit, concluſit ſic aſſerens:* Nihil hìc in alteram partem diſputo, liceat cuique exiſtimare quod velit &c. *Ex quâ literâ conſtat, quòd cùm dicat, liceat cuique exiſtimare, quod velit, quòd definitè nihil aſſeruit, ſed opinioni, & judicio aliorum exiſtimandum reliquit.* Hæc doctiſſimus ille Epiſcopus, qui ſummâ diligentiâ, atque ingenti labore quæcunque dubia in univerſis Sancti Auguſtini voluminibus occurrere poterant, explicuit, unumque præſertim oſtendendum ſibi propoſuit, nil falſi alicubi ab Auguſtino aſſertum fuiſſe. Quarè quis non ægrè ferat, & acerbè, hunc ſtrenuiſſimum Sancti Doctoris defenſorem contrà eundem ad tribunal obtorto collo à Recentioribus trahi, fieri illum ipſorummet ore ea loquentem, quæ nun modò non dixit, ſed quæ ab Auguſtini ſenſibus procul abeſſe ſolidiſſimè demonſtravit?

§. VIII.

Viguerii, Soti, Fabri, Horantii teſtimonia diſcuſſa.

RECentiores licèt in ſuperiori teſtium repetitione convicti ſint, ora tamen Judicum aſpicere, ne dum ſua iterùm contrà Auguſtinum aperire non erubeſcunt, imò novos contrà Sanctum Doctorem teſtes adducunt, ita ut ſi teſtium numero certandum foret, verendum eſſet, ne illorum multitudine Auguſtinus obrueretur: Sed re nobis hucuſque feliciter ſuccedente animoſiores facti, ad reliquorum teſtium examen accedimus.

Joannes

Joannes Viguerius pag. 872. nominatur, quòd §. 6. de peccato originali hæc scripsit: *Prætereà in hoc non tenetur Divus Augustinus. Undè Gennadius de viris illustribus de eodem Augustino loquens ait*, licèt minùs capacibus dubitationem de abortivis fecerit, error tamen illius, ut superiùs dixi, multo sermone contractus, luctâ hostium exaggeratus, necdum hæresis quæstionem dedit. *Per quæ verba dat intelligere, Divum Augustinum in hac opinione errasse, sed ipsum hæreticum non fuisse, eò quòd non fuit pertinax, imò retractavit in Epistolâ ad Julianum. Prætereà decretalis* Majores de Baptismo, *in qua est determinatum, eos non pati pœnam sensûs, tempore Divi Augustini nondum edita erat: Quia idem Augustinus, qui suprà modum Ecclesiam reverebatur, si edita fuisset, oppositum non dixisset.* Verùm hic testis nullam apud Judices fidem meretur, quòd eorum, quæ dicit, prorsùs inscium se propalat. In primis Gennadius cap. 38. de sententiâ Sancti Augustini de pœnis parvulorum sinè baptismo morientium non loquitur, sed de resurrectione puerorum in uteris matrum decedentium. Nam Gennadius, cùm dixisset, Augustinum ex multiloquio errasse, ait: *De resurrectione etiam mortuorum simili cucurrit sinceritate, licèt minùs capacibus dubitationem de abortivis fecerit. Catholicus permansit tamen, & error illius sermone multo, ut dixi, contractus, luctâ hostium exaggeratus necdum hæresis quæstionem dedit.* Etenim Sanctus Doctor lib. 22. de Civit. Dei cap. 13. dubium proponit: *An abortivi partus in die judicii resurrecturi sint?* Quarè Viguerius verba Gennadii nec percepit, nec fideliter retulit, nam hæc omisit: *Catholicus permansit tamen*, quibus periodi sensus variatur, errorem enim non de abortivis Gennadius objicit, sed de prædestinatione ex absoluto Dei decreto, ut alibi dictum est. Neque enim sententia Augustini de pœnis parvulorum fuit luctâ hostium exaggerata, nam de illis Augustinum tantummodò dubitasse Semipelagiani dicebant, ut patet ex literis Hilarii ad Augustinum. Prætereà falsum est, Sanctum Doctorem sententiam illam retractasse in Epistolâ ad Julianum. Etenim nullam ad Julianum Epistolam Augustinus scripsit. Sanè in Opere imper. contrà Jul. lib. 3. cap. 200. quod ultimâ ætate conscripsit, constans in eadem fuit sententiâ: *Si autem*, inquit, *non eruitur de potestate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris, in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non sinitur?* Neque hoc Sancti Doctoris assertum damnatum est ab Innocentio III. in illâ decretali, ut optimè notat Gregorius in 2. sent. d. 33. q. 3. & superiùs ex professo ostendimus.

Augetur testium numerus Dominici Soti censurâ, quâ sententiam Sancti Augustini de pœnis parvulorum perstringit, inquiens lib. 1. de Nat. & grat. cap. 14. apud Annatum pag. 874. *Augustinus plus justo videtur torquere parvulos, undè qui ejus sententiæ subscribunt, perpauci sunt, & tortores parvulorum nuncupantur.* Idem verò Annatus pag. 871. Joannem Fabrum Episcopum Viennensem Hom. 9. de pec. orig. in eandem Soti sententiam adduxerat, quippè qui dixit, Augustinum sic opinantem *excessive locutum.* At quæstio de pœnis parvulorum nusquàm ex professo ab Augustino agitata fuit, sed occasione à Pelagianis datâ suam sententiam pronunciavit; in Sermone 14. de Verb. Apostoli fusiùs quidèm quàm alibi, ea de re loquutus est. Nec perpauci sunt, qui eidem adhærent, nam Gelasius, ac Gregorius Pontifices, Avitus, Fulgentius, Isidorus, Synodus Sardiniensis Patrum Africanorum, Prudentius, Beda, Aëlredus, aliique Sancti Patres Augustinianam de parvulorum pœnis sententiam secuti sunt. Itemque ex Theologis Gregorius, Driedo, Musæus, Moreao, Macedo, Polmanus, Paludanus, Poncius, Conrius, ac Doctores Lovanienses communiter, quorum omnium testimonia indicavimus cap. 3. §. 5. Quantum verò Sotus Augustino in disputationibus de gratiâ detulerit, ex cap. 3. ejusdem libri colligitur ubi ait: *Hoc ipsum Augustinus agnovit, ut pleraque alia, quæ in argumentum hujus operis excogitari possunt; quem proptereà nihil mirum si fermè* UNICUM CORYPHÆUM *identidèm hic simus* PRÆ CÆTERIS PATRIBUS *accersituri.* Hæc ille.

Franciscus etiam Horantius contrà Augustinum citatur, vir sanè eruditus, & qui Synodo Tridentinæ interfuit, quòd cùm Cyprianum, itemque Hieronymum in quibusdam errasse dixisset, hæc de Augustino subjungit lib. 4. cap. 3. de locis Theologicis: *Idem Augustino longè doctissimo contigit. Sed quo feror? cui non?* Qui nusquàm Augustinum errasse diceret, eximiâ Augustinum laude fraudaret, duos Retractationum libros expungendo. Verùm Annato probandum erat, Augustinum in libris contrà Pelagianos ab Horantio reprehensum fuisse, hoc enim se Scriptorum testimoniis evicturum spoponderat. Audite interim quæ sit illius Scriptoris de Augustino judicium. Ille lib. 1. cap. 51. ubi de Gratiâ, & libero arbitrio disputat, hocce nobile Augustino elogium appendit: *Hæc longè omnium in perlustrandis fidei nostræ sacramentis Princeps Augustinus. Quam quidèm doctrinam tanquàm è cælo lapsam suscipimus, ut sanctam veneramur, ut fidei nostræ regulæ conformem amplexamur, & ut antiquæ Patrum traditioni satìs constantem, modisque omnibus veritati consentaneam, & convenientem retinemus.* Cap. 46. vocat Sanctum Augustinum *unum omnium doctissimum, & sanctissimum.* Cap. 48. ait: *Magni Augustini mens expendatur.* Hæc de Sancto Doctore Horantii sententia est, ut haud jure contrà eundem à Recentioribus nominari possit.

§. IX.

Joannis à Bononiâ, Arborei, Aragonii, Pennoti, Estii, Vega, & Tostati testimonia examinata.

OMnium Bibliothecarum schedulas Recentiores excosserunt, rimantes si quæ Doctorum licèt haud ita celebrium dicta invenirent, quibus Augustini auctoritas decurtaretur. Enimverò in librum exiguum nescio cujus Joannis à Bononiâ inciderunt, qui, ut refert Annatus pag. 878. expositiones Augustini in illâ Apostoli: *Deus vult omnes homines salvos fieri*, non recipiens ait: *Non videtur hic modus dicendi sufficiens.* Item: *Non est verisimile Apostolum hoc sensisse.* In primis hic scriptor in tacitâ solutione objectionum pag. 365. edit. Lovaniensis anni 1555. quò modestiùs Augustini interpretationem alteram secutus omitteret, Sanctum Doctorem noluit nominare, religioni sibi ducens à tam sacro nomine palàm discedere, sed ait: *Denique haud me latet, eximium quemdam sacrarum literarum Interpretem hunc locum ad hunc modum explicare.* Posteà: *Alium sensum ponit idem Doctor eximius.* At Recentiores non modò Augustino nominato easdem interpretationes

Timo. ib. 2.

tiones reijciunt, ſed dicteriis etiam onerant, vocantes eaſdem cum Moliná vel *primo aſpectu peregrinas, & extortas*, in concord. q. 19. art. 6. diſp. 1. vel cùm Petavio ad *eludendum magis, quàm rectas, & ſolidas videri*: Tom. 1. Dog. Theol. lib. 10. cap. 3. At idem Scriptor in præcipuâ queſtione de prædeſtinatione hæc tradit: *Noſtram mox ſubiicimus ſententiam, eamque dictis Beati Fulgentii ſumptis ex Beato Auguſt no ſtabilimus.* paſſimque eo in opere Sancti Auguſtini teſtimonia inculcat.

Opponit pag. 880. Joannem Arboreum in illa verba Epiſt. ad Rom. cap. 3. *Ubi eſt gloriatio tua? exclusa eſt: per quam legem? factorum? Non, ſed per legem fidei.* Ubi Sancti Auguſtini interpretationem *jejunam* vocat, & *explodendam*. Miror alterum ſummam Annati diligentiam ſubterfugiſſe: etenim ait: *Expoſitio eſt ridicula, & explodenda.* Verùm ridiculus potiùs teſtis ſit Arboreus, qui Auguſtinum latinum ſermonem docere præſumit. Sanctus Doctor lib. de Spir. & lit. cap. 10. ut probet, homines non juſtificari ex lege, ſed ex fide auxilium gratiæ impetrante, illa verba Apoſtoli adducit, hæc ſubjungens: *Sivè gloriationem dixerit laudabilem, quæ in Domino eſt, eamque exclusam, id eſt, non ut abſcederet, pulſam, ſed ut emineret, expreſſam, undè & excluſores dicuntur quidam artifices argentarii &c. Sivè gloriationem vitioſam de ſuperbiâ venientem commemorare voluerit, eorum ſcilicet, qui ſibi juſtè videntur vivere, ita gloriantur quaſi non acceperint eam, quam non per legem factorum, ſed per legem fidei dicit excluſam, id eſt ejectam, & abjectam, quia per legem fidei quiſque cognoſcit, ſi quid benè vivit, Dei gratiâ ſe habere.* Itaque Sanctus Doctor ſubindicatâ primâ explicatione, quæ alicui fortè venire poſſet in mentem, ad alteram deſcendit, cui ſemper inhæret in libris contrà Pelagianos. At Arboreus ridiculum grammaticum agit, dum Auguſtinum barbariſmi accuſans ait; *Nec Pictores eximii, elegantiſſimæque picturæ fictores, aut expreſſores dici ſolent excluſores, ſed excultpores, aut effigiatores.* Quaſi Auguſtinus vulgare illius ætatis quorundam argentariæ artis opificum nomen potuerit ignorare. Scribit idem Sanctus Pater in illa Pſal. 67. *ut excludant hi &c. In arte argentariâ excluſores vocantur, qui de confuſione maſſæ noverunt formam vaſis exprimere.* Undè patet, eos argentarios artifices, quos Latino vocabulo fuſores dicimus, tempore Auguſtini à vulgo appellatos fuiſſe *excluſores*. Certè, uti 4. Reg. 24. *Clauſores* argentarii nominantur, qui gemmas auro, vel argento claudebant, ita excluſores dicebantur, qui ex auro, vel argento vaſa fundebant; cujus quidem vocis ethymologiam non vacat curioſiùs inquirere, cùm & nomina ad placitum imponantur, & vox illa vulgò uſurparetur. Arboreus autem de pictoribus, & picturâ nomen illud perperàm accipit, quod ab Auguſtino de excuſoribus argentariis, ſeu de iis, qui ſtatuas, ſeu quodlibet aliud excudunt, intelligitur. Igitur ineptè in hoc Arboreus calculum poſuit. Verùm Annatus hoc nobile ſcholion addit pag. 881. *Et tamen liber ille ab Auguſtino contrà Pelagianos ſcriptus eſt, & locus Pauli contrà eoſdem illic urgetur.* Quid tum? Scribit Sanctus Doctor, duas expoſitiones excogitari poſſe laudatæ Pauli ſententiæ, quarum utráque Pelagiana hæreſis ſuffocatur: ſiquidèm una diſpliceat, altera recipiatur, hoc ſatis Auguſtino fuit, neque qui primam non admittit, Auguſtini hoſtis ſtatim cenſendus eſt; non enim hoc exigit Auguſtinus, dum ait, *ſivè gloriationem dixerit laudabilem &c. Sivè gloriationem vitioſam*, quibus ſignificat, nolle ſe in iis explicandis immorari, utrâque tamen interpretatione Pelagianos convinci, ſequente quolibet quam velit.

Cæterùm excideerint illa Arboreo, modò in quæſtionibus de prædeſtinatione & gratiâ Auguſtinianum ſe profiteatur. Lib. 10. Theoſoph. cap. 9. *Auguſtinus*, ait, *liberi arbitrii aſſertor ſtudioſſimus.* Lib 14. cap. 7. *Si non nihil*, inquit, *tibi ſit judicii, facilè cognoſces ex ſanâ, & luculentâ Auguſtini doctrinâ, Deum non ex eo dilexiſſe Jacob, quòd futura eius merita præviderit.* Toto eo volumine in quæſtionibus de gratiâ ait: *Hæc Auguſtiniana eſt aſſertio.* Et initio libri vel à limine ſe Sancti Doctoris ſtudioſiſſimum oſtenſurus ſcribit: *Hujuſce aſſertionis partes, quæ Auguſtinianam ſapiunt doctrinam, ſeorſim ſtabiliemus.* Igitur Recentiores ſuum ipſorum de Auguſtino judicium, quod dogmata de prædeſtinatione, & gratiâ attinet, hujus Arboreis nec foliis, nec umbrâ obtegere valent.

Quò tamen Auguſtini auctoritatem propiùs arietent, Petrum Aragonium, & Gabrielem Pennotum Auguſtinianos in ſubſidium vocant. Aragonius 2. 2. q. 10. art. 6. cùm probaſſet, hominem ſinè gratiâ Dei poſſe benè moraliter operari, addit: *Ex dictis ergo infertur, ſententiam Divi Auguſtini fuiſſe, quòd homines nullum bonum opus moraliter effecere poſſunt ſinè gratiâ Dei, quod idem affirmabat Gregorius.* Undè ait Annatus pag. 882. *Atque ita palàm profitetur Petrus Aragonius, ſe ab Auguſtino diſcedere.* Pennotus verò lib. 5. Propugnac. cap. 6. tradit, minimè cradendum eſſe, *omnem Auguſtini rationem eſſe exactam demonſtrationem, omnem reſponſionem eſſe dogma fidei, omnem expoſitionem locorum ſacræ ſcripturæ eſſe certam regulam, & infallibilem ipſas divinas ſcripturas interpretandi &c.* quibus recitatis his Annatus inſultat: *Vide Lector, quo moderamine in commendandâ Sancti Auguſtini doctrinâ utantur etiam illi, qui ex inſtituto ejus cultores, imitatores, & alumni ſunt in utroque Ordine Canonicorum, & Eremitarum. Ut perſpicere liceat, quàm ſit ſuperſtitioſa hodiernorum Baianorum religio, qui ſpecioſo errorum prætextu, ſolum Auguſtinum in ore, in oculis, in corde habere ſe fingunt.* Non poſſum negare Aragonium in eâ ſententiâ fuiſſe, attamen ibidem concl. 2. fatetur, hominem ſinè gratiâ *rarò, & infrequenter, & cùm magnâ difficultate* poſſe efficere bonum opus, ut parùm ab Auguſtiniano dogmate recedere videatur. At §. *cæterùm hoc non obſtante* probat, ſententiam Sancti Auguſtini nullum continere errorem, ac proindè poſſe ſuſtineri. Huic tamen domeſtico teſti, ne tantillum judices moveat, opponimus tres ex hac noſtrâ Eremitanâ familiâ celeberrimos Doctores, qui mordicùs Sancti Auguſtini ſententiæ adhærent, Gregorium Ariminenſem 2. d. 29. q. 1. art. 2. Baſilium Pontium Magnum Theologum Salmanticenſem in relectionibus de auxiliis divinæ gratiæ, & Gaſparem Caſalium Luſitanum Epiſcopum lib. 1. de Quadripartitâ juſtitiâ, qui Auguſtini dogma explicant, ſolidiſſimis argumentis muniunt, atque ab adverſariorum jaculis vindicant. Imò Recentiorum ſubtiliſſimus Vaſquez idem fuſiſſimè propugnat 1. 2. diſp. 190. quem ſequuntur ex eadem Familiâ Turrianus tract. de Grat. diſp. 4. Maratius Tom. 2. tract. eodem ſect. 8. Ripalda Tom. 1. de ente ſuper. diſp. 20. ſect. 6. aliique.

At Pennotus non adverſatur; etenim Auguſtinus uſus eſt in ſuarum ſententiarum confirmationem argumentis

gumentis etiam probabilibus, quæ si essent demonstrativa argumenta, stultos diceremus Recentiores, qui eisdem responsionem procudunt. Unum contendimus, capitales Sancti Augustini sententias adversùs Pelagianos, & Semipelagianos non posse citrà temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parùm Recentiorum causæ faveat, in his ejusdem verbis nemo non videt: *Si Cœlestinus*, inquit, *Romanæ Ecclesiæ Pontifex calumniatores doctrinæ Divi Augustini de prædestinatione vocat plantas malè crescentes, & improbos, quibus perpetuum silentium imponendum sit, & sectatores dogmatum perversorum, & damnatorum, à contrariò doctrinam Augustini de prædestinatione probat, ut doctrinam sanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non possit contradici*: Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2. Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 850. ait: *Constituamus illam partem, quæ plus favet libero arbitrio, dicamusque antè prævisa merita hominis ad gratiam prædestinari, post prævisum autem bonum usum gratiæ prædestinari ad gloriam, quid indè sequitur contrà regulas à Cœlestino positas? prorsùs nihil. Hæc igitur una est ex quæstionibus, quas adstruere non vult Cœlestinus, si credimus Baronio.* Jam sentis, jam vides, quàm bellè tibi Pennotus concinat. Quod de Baronio addis, falsum esse §. 1. ex eodem Baronio demonstravimus.

Guillelmus etiam Estius intromittitur, qui 1. sent. dist. 44. §. 14. ait: *Quòd si nihilominùs contendat aliquis, Augustini verba, quæ objecta sunt, huc inflecti non posse, putetque, eum re verâ alterius esse sententiæ, tum respondebimus ea, quæ de adjutorio primi hominis, & Angelorum obscuriùs, &, ut videtur, extrà Scripturæ auctoritatem ab eo disputata sunt, ad hoc, ut ex comparatione gratiæ nostræ per Christum reparationis magis emineret, non debere præjudicare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipsumque Sanctum Thomam in hujusmodi rebus exactissimum Doctorem expressior reperitur.* Estius quò suam ergà Sanctum Doctorem observantiam ostenderet, eadem distin. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, ut eundem in suam sententiam traheret; quòd verò videbat id satis ægrè posse persuaderi, ea quæ recitata sunt, apposuit, non ut parvi fieri ab ipso Augustinum judicaremus, sed ut molesti forsitan adversarii objectionem effugeret. At quod Estio displicuit, olim pariter Semipelagianis displicuisse scribit Hilarius Arelatensis in Epistolâ ad Augustinum §. *Deindè molestè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c.* Ille tamen Scriptor 2. dist. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus sit Augustinus, ut quem constat causam fidei Catholicæ contrà Pelagianos præ cæteris Ecclesiasticis Scriptoribus acriùs, uberiùsque defendisse.* Et in 1. dist. 41. §. 6. *Beati Augustini de gratiâ Christi doctrinam, quæ magnâ ex partè consistit in asserendâ prædestinatione gratuitâ, approbavit Cælestinus Pontifex in Epistolâ ad Episcopos Galliæ.* Omitto plura, quæ passim in commendationem Sancti Doctoris Estius recitat; Lovanienses enim, ac Duacenses consuevere Augustino semper esse addictissimi.

Alphonsus Tostatus in nonnullis ab Augustino dissentit, quæ ad sacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector... an pateat tandem esse nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contrà Pelagianos, & Semipelagianos scripsit.* Contendimus, Sancti Augustini doctrinam contrà Pelagianos ex tantâ Ecclesiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locandam esse, quàm illorum, qui, ut ait Tostatus apud Annatum, *humano ingenio solo scripserunt.* Cæterùm insigne elogium Tostati de Augustino lege apud Macedo in concentu Euchologico pag. 431. ubi de Tostato ait: *Quamquam minutis quibusdam in quæstionibus ab Augustino interdùm dissentiat, in materiâ de prædestinatione, & gratiâ Augustino penitùs consentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Calvini destructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere se dixit, Augustinum adversariorum gratiæ objectionibus clarè non satisfecisse lib. 12. in Trident. cap. 22. de justificat. Cæterùm Vega ibidem cùm dixisset, Pelagianos contrà divinam gratiam decem & sex argumentis stetisse ait: *Et ad ea omnia copiosè, & eruditè pro suâ eximiâ doctrinâ respondit Augustinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Adversariis ipsis placere possunt. Nam hanc regulam prædicandi mysterium prædestinationis, & necessariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, pœnitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clare, & distinctè tradi, perinde esse in nostrâ potestate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus necessariam esse specialem Dei gratiam, ac si solus generalis Dei concursus sufficeret, imò ac si non esset nisi nostra sola voluntas ad ea omnia requisita.* Et post nonnulla similia addit: *Et hoc sæpè desideravi, ut Augustinus palam, & apertè respondisset objicientibus ipsi, quòd à prædicatione prædestinationis, & gratiæ cessandum esset coràm populo.* Quis verò non videat, ex illâ Vegæ regulâ orationem numquàm auditoribus inculcandam esse? Etenim oratio est divinæ gratiæ testificatio, cùm nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quod per semet æquè facilè præstare potest, quo argumento Pelagiani à Patribus convicti sunt. Si fideles ad divinam opem implorandam adhortandi sunt, ut in sacris mysteriis facit Ecclesia, non ita commendanda est voluntas, ac si sola ipsa ad virtutes capessendas, & fugiendas tentationes sibi sufficiat. Miror autem cùm Vegam hanc sententiam ibidem inferentem audio, debere nos, *ipsius opem assiduis, & importunis gemitibus flagitare.* Porrò si hoc populi docendi sunt, qua ratione sola voluntatis humanæ potentia asserenda est? imò summa ejusdem infirmitas ostenditur, dum ad illam adjuvandam Dei gratia, non dicitur expectari, sed assiduis & importunis gemitibus imploratur. De his autem adeò solidè agit Augustinus in lib. de Dono persev. à cap. 14. & seq. ut nihil vel clarius vel efficacius à quoquam desiderari possit. Quare Vegæ testimonium nec adversarii ipsi probent, dum ea adstruit, quæ ipsimet improbent, si sanè sapiant.

§. X.

Dominici Bannez testimonium altiùs contrà Augustinum exaggeratum discutitur.

HIspani hujus Theologi, quem semper infensum Recentiores experti sunt, testimonium contrà Sanctum Doctorem grandi fiduciâ exaggerant, in qua quidèm re, cùm malâ fide procedant, illud nobis diligentiùs examinandum venit. Adamus par. 3. sui Calvini destructi cap. 9. pag. 667. cùm sibi licitum esse scribat, Sancti Augustini sententiam de reprobatione ex solo peccato originali ortam *horrere, quòd mater est illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contrà Ecclesiam inculcat*, Bannesii patrocinio, vel testimonio utitur, ita de

eadem

eâdem sententiâ Augustini scribentis 1. part. q. 23. art. 5. *Hæc sententia non est probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impossibile videtur, & omninò incredibile, quòd Deus propter culpam originalem hominem reprobaverit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquàm posuisset, quòd originale peccatum solum est causa reprobationis omnium reprobatorum hominum.* Annatus lib. 8. cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omissis, illa *Si Divus Augustinus &c.* longè grandioribus caracteribus, quò Lectoris oculos statim & vocent, & impleant, exaravit, quibus recensitis exclamat: *Hæc Bannez, quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis, aliquid lucis Augustino defuisse in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.* Ita insignis Theologi suffragium contrà Augustinum jactant.

Adamus illa contrà Augustinum à Bannesio dicta commentatur, quorum oppositum ille Scriptor asseruit. Etenim hic citatâ sententiâ Sancti Augustini de prædestinatione, fatetur, non modicam illi inesse difficultatem, & statim, ut id ostendat, sex argumenta contrà eandem proponit, ubi in fine tertii habet: *Ergo non est probabilis sententia Augustini.* In fine secundi: *Impossibile videtur, & omninò incredibile &c.* quæ non ex propriâ sententiâ, sed adversùs Augustinum arguentis persona inducta posuit, ut patet ex iis, quæ posteà tradit. Ille autem tres ibidem sententias refert: primam Sancti Augustini: alteram quorundam Thomistarum: postremam Sancti Thomæ. De secunda §. *Præterea manifestum est.* ita judicat: *Atque ita secunda opinio facilè potest sustentari, neque existimo differre à sententiâ Divi Thomæ nisi solo nomine.* Porrò §. *Tertia sententia est Divi Thomæ.* collatâ Augustini sententiâ cum illâ secundâ ait: *Quapropter, ut posteà dicemus, non est minùs probabilis, imò fortè probabilior secunda illa sententia, quàm prima Divi Augustini.* Ergo, teste Bannesio, sententia Sancti Augustini est probabilis; imò dubitat, an secunda sit probabilior (ait enim *fortè*) illa Sancti Augustini, illa, inquam, secunda, quam differre putat à sententiâ Sancti Thomæ *nisi solo nomine.* Ergo falsus convincitur Adamus, dum verba illa, *ergo non est probabilis sententia Augustini*, quæ arguendi gratiâ ille Theologus dixit, ejusdem sententiam esse pronunciavit. Rursùs idem de altero Bannesii dicto dicendum est, dum in argumento secundo ait: *Impossibile videtur, & omninò incredibile, quòd Deus ab æterno statuerit originalem culpam misericorditer, & verè remittere; & nihilominùs propter illam culpam hominem reprobaverit.* Et in tertio argumento infert: *Ergo originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit.* Adamus verò, abrasis illis verbis *peccatum jam remissum &c.* raptim alia in unam sententiam congessit, quò acerbiorem censuram faceret. Sed ex personâ adversariorum illa se dixisse Bannesius ostendit, dum paulò inferiùs hæc scribit: *Sed operæ pretium erit, priùs quædam advertere circà sententiam Augustini, quæ omninò cavenda sunt ab eis, qui illam volunt defendere.* Et statim: *Antè omnia cavendum est, ne concedatur, quòd aliquis propter originale peccatum jam remissum tanquàm propter causam demeritoriam damnetur pœnâ damni &c.* Ex quibus patet, illam propositionem, quam infert in argumentis, *originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ*, esse omninò negandam ab iis, qui volunt defendere sententiam Sancti Doctoris. Quarè si illam propositionem veluti absurdam procul ab asserto Augustini removendam putat, quî fieri potest, ut eandem ipsemet Augustino imponat? Et quidèm nusquàm Augustinus dixit, peccatum originale remissum esse solam causam, & rationem, cur plurimi reprobentur, ita ut formaliter id intelligatur, de quo plura diximus cap. 4. §. 10.

Hæc contrà testis conductorem dicta sunto; jam cum ipsomet Bannesio res sit, cujus verba, quo pacto ab Annato citantur ita se habent: *Est denique de hac re nostrum judicium, si quid valet. Crediderim enim, quòd Augustinus tantùm fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium, merita præscita causam esse divinæ prædestinationis, & electionis, & quia si consideretur, quòd præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur Divo Augustino statim fieri consequens, quòd etiam futura bona opera Jacob fuerint causa prædestinationis ipsius, propterea semper negavit, præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius.* Rationem verò ponit, cur illatio illa non sit legitima; Eo quòd ipsa merita bona sunt effectus prædestinationis, peccata verò non sunt effectus reprobationis; undè benè possunt esse ratio, & causa reprobationis. Tandem addit censuram, quam grandioribus caracteribus Annatus expressit: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquàm posuisset, quòd universaliter originale peccatum solum est causa reprobationis &c.* Produxi illius Scriptoris totam ferè sententiam, quam contrà Augustinum tulit, nam ubi eandem confutavero, nihil ex Bannesii censurâ præjudicii Augustino fieri constabit. In primis non rectè credidit in lib. 1. ad Simplic. q. 2. ubi eâ de re Sanctus Doctor fusiùs agit, sollicitum illum fuisse erroris Pelagianorum confutandi, nam liber ille exaratus est initio Episcopatus Augustini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 4. incidit verò initium Episcopatus Sancti Patris in annum 395. cùm Pelagiani anno tantùm 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in Opere ad Simplicianum nequaquàm Pelagianorum errorem confutabat, sed rogatus ab eodem Antistite Mediolanensi cap. 7. Epistolæ Divi Pauli ad Romanos à vers. 10. usque ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, ut patet ex initio quæstionis secundæ. Porrò prolixiùs disputat de illis Pauli verbis à vers. 11. *Cùm enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (ut secundùm electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia major serviet minori sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Ubi cùm demonstrasset, Jacob non fuisse electum ob opera bona prævisa, idem à pari dicendum esse intulit de Esau, nempè neque ipsum fuisse odio habitum ob prævisa mala opera. Audiatur Sanctus Doctor: *An fortè*, inquit, *quemadmodùm illud de Jacob nullis meritis bonæ actionis dictum est, ita Esau nullis meritis malæ actionis odiosus? Si enim, quia præsciebat Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori; propterea prædestinavit & Jacob, ut ei major serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat, & falsum est jam, quod ait:* Non ex operibus. *Si autem verum est, quòd* non ex operibus, *& indè hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est, undè nec ex fide, quæ in nondum natis similiter nondum erat, quo merito Esau odio haberetur antequàm nascere-*

gumentis etiam probabilibus, quæ ſi eſſent demonſtrativa argumenta, ſtultos diceremus Recentiores, qui eiſdem reſponſionem procudunt. Unum contendimus, capitales Sancti Auguſtini ſententias adversùs Pelagianos, & Semipelagianos non poſſe citrà temeritatis notam impugnari. Quam verò Pennotus parùm Recentiorum cauſæ faveat, in his ejuſdem verbis nemo non videt: *Si Cæleſtinus*, inquit, *Romanæ Eccleſiæ Pontifex calumniatores doctrinæ Divi Auguſtini de prædeſtinatione vocat plantas malè creſcentes, & improbos, quibus perpetuum ſilentium imponendum ſit, & ſectatores dogmatum perverſorum, & damnatorum, à contrariò doctrinam Auguſtini de prædeſtinatione probat, ut doctrinam ſanam, piam, Catholicam, & de fide, cui à Catholicis non poſſit contradici:* Lib. 5. propug. cap. 16. num. 2. Annatus tamen lib. 8. cap. 2. pag. 850. ait: *Conſtituamus illam partem, quæ plus favet libero arbitrio, dicamuſque antè prævisa merita hominis ad gratiam prædeſtinari, poſt prævisum autem bonum uſum gratiæ prædeſtinari ad gloriam, quid indè ſequitur contrà regulas à Cæleſtino poſitas? prorsùs nihil. Hæc igitur una eſt ex quæſtionibus, quas adſtruere non vult Cæleſtinus, ſi credimus Baronio.* Jam ſentis, jam vides, quàm bellè tibi Pennotus concinat. Quod de Baronio addis, falſum eſſe §. 1. ex eodem Baronio demonſtravimus.

Guillelmus etiam Eſtius intromittitur, qui 1. ſent. diſt. 44. §. 14. ait: *Quòd ſi nihilominùs contendat aliquis, Auguſtini verba, quæ objecta ſunt, huc inflecti non poſſe, patetque, eum re verâ alterius eſſe ſententiæ, tum reſpondebimus ea, quæ de adjutorio primi hominis, & Angelorum obſcuriùs, &, ut videtur, extrà Scripturæ auctoritatem ab eo diſputata ſunt, ad hoc, ut ex comparatione gratiæ noſtræ per Chriſtum reparationis magis emineret, non debere pro adjuvare doctrinæ, quæ apud alios Patres, ipſumque Sanctum Thomam in hujuſmodi rebus exactiſſimum Doctorem expreſſior reperitur.* Eſtius quâ ſuam ergà Sanctum Doctorem obſervantiam oſtenderet, eadem diſtinct. 44. §. 13. & 14. multum laboris impendit, ut eundem in ſuam ſententiam traheret; quòd verò videbat id ſatis ægrè poſſe perſuaderi, ea quæ recitata ſunt, appoſuit, non ut parvi fieri ab ipſo Auguſtinum judicaremus, ſed ut moleſti forſitan adverſarii objectionem effugeret. At quod Eſtio diſplicuit, olim pariter Semipelagianis diſplicuiſſe ſcribit Hilarius Arelatenſis in Epiſtolâ ad Auguſtinum §. *Deindè moleſtè ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data, vel nunc omnibus datur &c.* Ille tamen Scriptor 2. diſt. 24. §. 10. ait: *Atque horum primus fit Auguſtinus, ut quem conſtat cauſam fidei Catholicæ contrà Pelagianos præ cæteris Eccleſiaſticis Scriptoribus acriùs, uberiùſque defendiſſe.* Et in 1. diſt. 41. §. 6. *Beati Auguſtini de gratiâ Chriſti doctrinam, quæ magnâ ex parte conſiſtit in aſtruendâ prædeſtinatione gratuitâ, approbavit Cæleſtinus Pontifex in Epiſtolâ ad Epiſcopos Galliæ.* Omitto plura, quæ paſſim in commendationem Sancti Doctoris Eſtius recitat; Lovanienſes enim, ac Duacenſes conſuevere Auguſtino ſemper eſſe addictiſſimi.

Alphonſus Toſtatus in nonnullis ab Auguſtino diſſentit, quæ ad ſacræ paginæ explicationem pertinent. At Annatus pag. 867. ait: *Vide Lector... an prout damnatum eſt, nemini facultatem in aliquo repugnandi ex omnibus, quæ ille contrà Pelagianos, & Semipelagianos ſcripſit.* Contendimus, Sancti Auguſtini doctrinam contrà Pelagianos ex tantâ Eccleſiæ approbatione in excellentiori gradu auctoritatis locandam eſſe, quàm illorum, qui, ut ait Toſtatus apud Annatum, *humano ingenio ſolo ſcripſerunt.* Cæterùm inſigne elogium Toſtati de Auguſtino lege apud Macedo in concentu Euchologico pag. 431. ubi de Toſtato ait: *Quamquam minutis quibuſdam in quæſtionibus ab Auguſtino interdùm diſſentiat, in materiâ de prædeſtinatione, & gratiâ Auguſtino penitùs conſentit.*

His additur ab Adamo par. 3. Calvini deſtructi cap. 6. Andreas Vega, qui dolere ſe dixit, Auguſtinum adverſariorum gratiæ objectionibus clarè non ſatisfeciſſe lib. 12. in Trident. cap. 22. de juſtificat. Cæterùm Vega ibidem cùm dixiſſet, Pelagianos contrà divinam gratiam decem & ſex argumentis ſteriſſe ait: *Et ad ea omnia copiosè, & eruditè pro ſuâ eximiâ doctrinâ reſpondit Auguſtinus.* Addit tamen ibidem nonnulla, quæ nec Adverſariis ipſis placere poſſunt. Nam hanc regulam prædicandi myſterium prædeſtinationis, & neceſſariæ gratiæ ad credendum, diligendum Deum, pœnitendum &c. concionatoribus tradit: *Cuperem hoc clare, & diſtinctè tradi, perinde eſſe in noſtrâ poteſtate omnia exercitia virtutum, ad quæ credimus neceſſariam eſſe ſpecialem Dei gratiam, ac ſi ſolus generalis Dei concurſus ſufficeret, imò ac ſi non eſſet niſi noſtra ſola voluntas ad ea omnia requiſita.* Et poſt nonnulla ſimilia addit: *Et hoc ſæpè deſideravi, ut Auguſtinus palam, & apertè reſpondiſſet objicientibus ipſi, quòd à prædicatione prædeſtinationis, & gratiæ ceſſandum eſſet coràm populo.* Quis verò non videat, ex illâ Vegæ regulâ orationem numquàm auditoribus inculcandam eſſe? Etenim oratio eſt divinæ gratiæ teſtificatio, cùm nullus petat ab altero auxilium ad aliquod faciendum, quod per ſemet æquè facilè præſtare poteſt, quo argumento Pelagiani à Patribus convicti ſunt. Si fideles ad divinam opem implorandam adhortandi ſunt, ut in ſacris myſteriis facit Eccleſia, non ita commendanda eſt voluntas, ac ſi ſola ipſa ad virtutes capeſſendas, & fugiendas tentationes ſibi ſufficiat. Miror autem eùm Vegam hanc ſententiam ibidem interſerentem audio, debere nos, *ipſius opem aſſiduis, & importunis gemitibus flagitare.* Porrò ſi hoc populi docendi ſunt, quâ ratione ſola voluntatis humanæ potentia aſſerenda eſt? imò ſummè ejuſdem infirmitas oſtenditur, dum ad illam adjuvandam Dei gratia, non ſegniter expectatur, ſed aſſiduis & importunis gemitibus imploratur. De his autem adeò ſolidè agit Auguſtinus in lib. de Dono perſev. à cap. 14. & ſeq. ut nihil vel clariùs vel efficaciùs à quoquam deſiderari poſſit. Quarè Vegæ teſtimonium nec adverſarii ipſi probent, dum ea adſtruit, quæ ipſimet improbent, ſi ſanè ſapiant.

§. X.

Dominici Bannez teſtimonium altiùs contrà Auguſtinum exaggeratum diſcutitur.

Hiſpani hujus Theologi, quem ſemper infenſum Recentiores experti ſunt, teſtimonium contrà Sanctum Doctorem grandi fiduciâ exaggeraut, in qua quidem re, cùm malâ fide procedant, illud nobis diligentiùs examinandum venit. Adamus par. 3. ſui Calvini deſtructi cap. 9. pag. 667. cùm ſibi licitum eſſe ſcribat, Sancti Auguſtini ſententiam de reprobatione ex ſolo peccato originali ortam *horrere, quòd mater eſt illius, quam Calvinus tantâ impietate, ac rabie contrà Eccleſiam inculcat*, Banneſii patrocinio, vel teſtimonio utitur, ita de

eadem

eâdem sententiâ Augustini scribentis 1. part. q. 23. art. 5. *Hæc sententia non est probabilis. Non modicam habet difficultatem. Impossibile videtur, & omninò incredibile, quòd Deus propter culpam originalem hominem reprobaverit. Hoc nullus fidelium dicere audebit. Si Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquàm posuisset, quòd originale peccatum solum est causa reprobationis omnium reprobatorum hominum.* Annatus lib. 8. cit. cap. 4. pag. 874. prioribus omissis, illa *Si Divus Augustinus &c.* longè grandioribus caracteribus, quò Lectoris oculos statim & vocent, & impleant, exaravit, quibus recensitis exclamat: *Hæc Bann.* *, quæ plerique non videntur satìs advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis, aliquid lucis Augustino defuisse in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.* Ita insignis Theologi suffragium contrà Augustinum jactant.

Adamus illa contrà Augustinum à Bannesio dicta commentatur, quorum oppositum ille Scriptor asseruit. Etenim hic recitatâ sententiâ Sancti Augustini de prædestinatione, fatetur, non modicam illi inesse difficultatem, & statim, ut id ostendat, sex argumenta contrà eandem proponit, ubi in fine tertii habet: *Ergo non est probabilis sententia Augustini.* In fine secundi: *Impossibile videtur, & omninò incredibile &c.* quæ non ex propriâ sententiâ, sed adversùs Augustinum arguentis persona inducta posuit, ut patet ex iis, quæ posteà tradit. Ille autem tres ibidem sententias refert: primam Sancti Augustini: alteram quorundam Thomistarum: postremam Sancti Thomæ. De secunda §. *Præterea manifestum est.* ita judicat: *Atque ita secunda opinio facilè potest sustentari, neque existimo differre à sententiâ Divi Thomæ nisi solo nomine.* Porrò §. *Tertia sententia est Divi Thomæ.* collatâ Augustini sententiâ cum illâ secundâ ait: *Quapropter, ut posteà dicemus, non est minùs probabilis, imò fortè probabilior secunda illa sententia, quàm prima Divi Augustini.* Ergo, teste Bannesio, sententia Sancti Augustini est probabilis; imò dubitat, an secunda sit probabilior (ait enim *fortè*) illa Sancti Augustini, illa, inquam, secunda, quam differre putat à sententiâ Sancti Thomæ *nisi solo nomine.* Ergo falsùs convincitur Adamus, dum verba illa, *ergo non est probabilis sententia Augustini*, quæ arguendi gratiâ ille Theologus dixit, ejusdem sententiam esse pronunciavit. Rursùs idem de altero Bannesii dicto dicendum est, dum in argumento secundo ait: *Impossibile videtur, & omninò incredibile, quòd Deus ab æterno statuerit originalem culpam misericorditer, & verè remittere; & nihilominùs propter illam culpam hominem reprobaverit.* Et in tertio argumento infert: *Ergo originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ, quod nullus fidelium dicere audebit.* Adamus verò, abrasis illis verbis *peccatum jam remissum &c.* raptim alia in unam sententiam congessit, quò acerbiorem censuram faceret. Sed ex personâ adversariorum illa se dixisse Bannesius ostendit, dum paulò inferiùs hæc scribit: *Sed operæ pretium erit, priùs quædam advertere circà sententiam Augustini, quæ omninò cavenda sunt ab eis, qui illam volunt defendere.* Et statim: *Antè omnia cavendum est, ne concedatur, quòd aliquis propter originale peccatum jam remissum tanquàm propter causam demeritoriam damnetur pœnâ damni &c.* Ex quibus patet, illam propositionem, quam infert in argumentis, *originale peccatum jam remissum est causa, & ratio condemnationis æternæ*, esse omninò negandam ab iis, qui volunt defendere sententiam Sancti Doctoris. Quarè si illam propositionem veluti absurdam procul ab asserto Augustini removendam putat, quî fieri potest, ut eandem ipsemet Augustino imponat? Et quidèm nusquàm Augustinus dixit, peccatum originale remissum esse solam causam, & rationem, cur plurimi reprobentur, ita ut formaliter id intelligatur, de quo plura diximus cap. 4. §. 10.

Hæc contrà testis conductorem dicta sunto; jam cum ipsomet Bannesio res sit, cujus verba, quo pacto ab Annato citantur ita se habent: *Est denique de hac re nostrum judicium, si quid valet. Crediderim enim, quòd Augustinus tantùm fuit sollicitus destruere errorem Pelagianorum asserentium, merita præscita causam esse divinæ prædestinationis, & electionis, & quia si consideretur, quòd præscientia malorum operum Esau fuit causa reprobationis ipsius, videbatur Divo Augustino statim fieri consequens, quòd etiam futura bona opera Jacob fuerint causa prædestinationis ipsius, propterea semper negavit, præscientiam malorum operum Esau causam fuisse reprobationis ipsius.* Rationem verò ponit, cur illatio illa non sit legitima; Eo quòd ipsa merita bona sunt effectus prædestinationis, peccata verò non sunt effectus reprobationis; undè benè possunt esse ratio, & causa reprobationis. Tandem addit censuram, quam grandioribus caracteribus Annatus expressit: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ, nunquàm posuisset, quòd universaliter originale peccatum solum est causa reprobationis &c.* Produxi illius Scriptoris totam ferè sententiam, quam contrà Augustinum tulit, nam ubi eandem confutavero, nihil ex Bannesii censurâ præjudicii Augustino fieri constabit. In primis non rectè credidit in lib. 1. ad Simplic. q. 2. ubi eâ de re Sanctus Doctor fusiùs agit, solicitum illum fuisse erroris Pelagianorum confutandi, nam liber ille exaratus est initio Episcopatus Augustini ex lib. 2. Retract. cap. 1. & lib. de Prædest. Sanctor. cap. 4. incidit verò initium Episcopatus Sancti Patris in annum 395. cùm Pelagiani anno tantùm 411. apparere in Orbe cœperint. Igitur eo in Opere ad Simplicianum nequaquàm Pelagianorum errorem confutabat, sed rogatus ab eodem Antistite Mediolanensi cap. 7. Epistolæ Divi Pauli ad Romanos à vers. 10. usque ad 30. ita enim ille petierat, fusè explicuit, ut patet ex initio quæstionis secundæ. Porrò prolixiùs disputat de illis Pauli verbis à vers. 11. *Cùm enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (ut secundùm electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei, quia major serviet minori sicut scriptum est: Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Ubi cùm demonstrasset, Jacob non fuisse electum ob opera bona prævisa, idem à pari dicendum esse intulit de Esau, nempè neque ipsum fuisse odio habitum ob prævisa mala opera. Audiatur Sanctus Doctor: *An fortè*, inquit, *quemadmodùm illud de Jacob nullis meritis bonæ actionis dictum est, ita Esau nullis meritis malæ actionis odiosus? Si enim, quia præsciebat Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori; propterea prædestinavit & Jacob, ut ei major serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat, & falsum est jam, quod ait:* Non ex operibus. *Si autem verum est, quòd* non ex operibus, *& indè hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est, undè nec ex fide, quæ in nondum natis similiter nondum erat, quo merito Esau odio haberetur antequàm nasceretur?*

tur? Ex illâ particulâ *fortè* colligo, Sanctum Patrem per modum disputantis loqui: quod etiam constat ex iis, quæ paulò inferiùs ponit: *Ut autem*, inquit, *odisset Esau, nisi injustitiæ merito injustum est. Quod si concedimus, incipit & Jacob justitiæ merito diligi. Quod si verum est, falsum est, quod non ex operibus.* Videatur §. *Cur enim est improbatus Esau.* Disputans igitur illam consequentiam intulit, non quòd veram illam arbitraretur, ut dicemus. Tota igitur vis illius illationis est in verbis Apostoli, qui apertè excludit bona opera, cur fuerit dilectus Jacob, & mala item opera, ob quæ odio habitus fuerit Esau: inquit enim, antequàm *aliquid boni egissent, aut mali*, quod idem est, ac antequam aliqua opera mala, aut bona egissent, *non ex operibus* nempè bonis, vel malis, *Jacob dilexi, Esau autem odio habui.* Undè patet, falsum esse, quod ait Bannez §. *Propterea manifestum est.* Paulum dum ait, *non ex operibus*, loqui tantùm de operibus bonis Jacob, nam ut ait Augustinus: *Non ex operibus, & indè hoc probat, quia de nondum natis, nondumque aliquid operatis hoc dictum est*, nam si opera tantùm bona Jacob excludere voluisset, dixisset, *Cùm nondum natus fuisset, aut aliquid boni egisset &c. non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori.* Itaque certum est, ibi Apostolum loqui de operibus utriusque. Quod etiam confirmatur ex iis, quæ ibi-
Ibidem dem addit: *Jacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus, nunquid iniquitas apud Deum?* Cùm neuter egerit aliquid boni, aut mali, unum tamen Deus diligit, alterum odio habet, quâ ergo justitiâ id facit Deus? At si Deus futura mala opera Esau prævidisset, nullus datur calumniæ locus. Ex his apparet vis illius paritatis, quam per modum disputantis affert Sanctus Doctor. Nam ita discurrit: *Si enim quia præsciebat Deus futura ejus opera mala, propterea eum prædestinavit, ut serviret minori*, ergo *prædestinavit & Jacob, ut ei major serviret, quia futura ejus bona opera præsciebat.* Hæc illatio probatur, quia æqualiter excluduntur ab Apostolo opera bona, cur fuerit Jacob electus, ac opera mala, ob quæ Esau fuerit reprobatus: ergo currit par ratio de operibus utriusque in ordine ad amorem, vel odium. Et ita disputat Augustinus, judicium interim suspendens.

Cæterùm scribit Bannez: *Propterea manifestum est, quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis. Si itaque Divus Augustinus voluisset attendere malitiam hujus consequentiæ &c.* Planè hæc in Augustini libris legendis viri diligentiam desiderari ostendunt; nam *malitiam consequentiæ* non solùm attendit Augustinus, verùm etiam solidè confutavit, & quod mirum est, eo ipso loco, ubi minùs diligentem Bannesius illum credidit. Etenim hanc paritatem semper Augustinus negavit: Deus reprobat ex prævisione demeriti, seu peccati, ergo è contrà etiam prædestinat ex prævisione boni operis. En totum hoc argumentum ab illâ paritate deductum à Pelagianis in Epist. 106. ad Paulinum: *Quomodò*, inquiunt, *Esau non damnatur indignus, si non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori? Sicut enim illius nulla præcesserant opera bona, ut ad gratiam pertineret, sic nec hujus mala, ut ad pœnam pertinere deberet.* Respondet Sanctus Doctor. *Nulla planè in utroque opera vel bona, vel mala, sed propria; uterque autem illi uni obnoxius erat, in quo omnes peccaverunt &c. Sed ambo, qui nondum propria vel bona, vel mala operabantur, rei tamen ex origine nascebantur. Laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet judicium, qui punitur.* Vides negari paritatem ab Augustino? nam Esau est reprobatus ratione maculæ ex Adamo contractæ, Jacob verò per solam misericordiam liberatus. Hinc celebre veluti axioma Augustini est: *Bonus est Deus, justus est Deus: potest aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est, non potest quemquam sinè meritis damnare, quia justus est*: Lib. 3. contrà Jul. cap. 18. Audi rationem disparitatis, & fatere Augustinum optimè vidisse, *quòd non est eadem ratio prædestinationis, & reprobationis, ut si detur causa reprobationis ex parte nostrâ, detur etiam prædestinationis*, nam actus reprobationis est actus justitiæ punitivæ hominem damnantis. At clamat Augustinus: *Non potest quemquam sinè meritis damnare, quia justus est.* Prædestinatio autem est actus puræ misericordiæ, & bonitatis divinæ, quæ nulla opera nostra bona supponit, sed facit, hinc ait: *Potest aliquos sinè bonis meritis liberare, quia bonus est.* Ergo *laudet misericordiam, qui liberatur, non culpet judicium, qui punitur.* Eat nunc Bannez, & addat, Augustinum *malitiam consequentiæ attendere* noluisse, & hæc ipsa palmaribus caracteribus Annatus exscribat.

Verùm in eâdem quæst. 2. ad Simplicianum ubi disputans eam paritatem urgebat: *Ut odisset Esau nisi injustitiæ merito injustum est. Quod si concedamus, incipit & Jacob justitiæ merito diligi*, respondens, ac quæstionem pluribus abs se adductis in utramque partem argumentis implexam tandem dissolvens, paritatem negat; ibi enim diffusiùs probat, nulla opera bona, nec ipsam fidem præcessisse, cujus intuitu Jacob fuerit electus, & concludit: *Ergo antè omne meritum est gratia.* Posteà verò eruditè pluribus evincit, Deum non potuisse odio habere Esau, antequàm in illo peccatum cerneret, quia, *omnis creatura Dei bona est, & omnis homo inquantùm homo est, creatura est, non inquantùm peccator. Est ergo creator Deus & corporis, & animi humani. Neutrum horum malum, & neutrum odit Deus &c. nec odit in homine nisi peccatum.* Ex his concludit: *Non igitur odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorem.* Undè confirmatâ illâ propositione: *Ut autem odisset Esau, nisi injustitiæ merito injustum est*, consequentiam illatam negat, ergo *incipit & Jacob justitiæ merito diligi*, nam priori illo dicto concesso, probat falsum esse, quod posterius deducunt, nempè Jacob etiam dilectum ob bona merita: *Cur ergo*, addit, *Jacob dilexit, nunquid peccator erat? Sed dilexit in eo non culpam, quam delebat, sed gratiam, quam donabat.* Ergo per Augustinum grandis est disparitas inter reprobationem, & prædestinationem, quia reprobatio supponit meritum malum, quod odit, prædestinatio verò nullum supponit meritum bonum, sed causat. At Bannez in eo deceptus est, quòd non legens Augustinum quæstionem resolventem, ea putavit à Sancto Doctore affirmata, quæ antè suæ sententiæ expositionem proposuit ad difficultatem quæstionis totis viribus augendam. Non igitur *Divus Augustinus noluit attendere malitiam consequentiæ*, sed Bannez noluit attendere Divum Augustinum *malitiam consequentiæ* & attendentem, & solidissimè confutantem.

Rursùs notanda sunt, quæ ibidem Bannesius scripsit, ut ostenderet malitiam illius Augustinianæ consequentiæ: Nam *facilè*, inquit, *negari poterat à contrariam sententiam sequentibus, & assignari differentia in prædestinatione, & reprobatione, quòd prædestinatio est causa non solùm consecutionis ultimi finis, sed etiam meritorum ad ultimum finem. Reprobatio verò, quamvis sit causa ejus, quod redditur in futuro, sci-*

licet

licet pœnæ æternæ, non tamen eſt cauſa ejus, quod eſt in præſenti, ſcilicet peccati, propter quod totus reprobationis effectus poteſt cadere ſuper reprobum tanquam propter demeritum. At certè Auguſtinus hanc differentiam vidit, & ne Banneſium mittam ad alios Sancti Doctoris libros, eo ipſo in loco, ubi ab Auguſtino minimè illam obſervatam dixit. Etenim ibi fusè probans, prædeſtinationem eſſe cauſam meritorum hæc ait: *Vocantis* ſecundùm propoſitum *eſt ergo gratia, percipientis verò gratiam conſequenter ſunt opera bona, non quæ gratiam pariant, ſed quæ gratiâ pariantur. Non enim ut ferveat, calefacit ignis, ſed quia fervet; Nec ideò currit rota, ut rotunda ſit, ſed quia rotunda eſt. Sic nemo proptereà benè operatur, ut accipiat gratiam, ſed quia accepit:* Lege cap. 10. de Prædeſt. Sanctor. Poſteà dat differentiam reprobationis à prædeſtinatione, quòd illa non cauſat peccatum, ob quod homo reprobatur, licèt cauſet pœnam ſceleri debitam, ita enim de reprobante Deo loquitur: *Odit enim in eis impietatem, quam ipſe non fecit. Sicut enim Judex in homine odit furtum, ſed non odit, quod datur ad metallum, illud enim fur, hoc judex facit; ita Deus, quòd ex conſperſione impiorum facit vaſa perditionis, non odit, quod facit, ideſt, opus ordinationis ſuæ in pœnâ debitâ pereuntium.* Itaque Auguſtinus prædeſtinationis, & reprobationis latum diſcrimen novit, nempè quòd prædeſtinatio Dei vocantis eſt cauſa bonorum operum, non verò reprobatio eſt cauſa malorum. Imò Sanctus Pater adeò conſtanter illam diſparitatem aſſeruit, ut ex illâ unâ originale peccatum deduxerit, & antè tria luſtra, quàm erumperent, Pelagianos profligaverit. Cùm enim probaſſet, divinam electionem nulla merita in homine ſupponere, & ex aliâ parte ad reprobationem juſtam demerita requiri intelligeret, quærens de reprobatione Eſau, *qui ſi nullo merito improbatus eſt*, petit rationem, *quomodò ejus improbatio juſta dici poteſt?* Cùm verò ex Apoſtolo pateat, ipſum ex ſuis operibus non eſſe reprobatum, & ex aliâ parte certiſſimum eſſet, quòd ut Deus *odiſſet Eſau, niſi injuſtitiâ merito injuſtum eſt*, concludit, quòd *facta eſt una maſſa omnium veniens de traduce peccati*, nempè quia *concupiſcentia carnalis de peccati pœnâ jam regnans univerſum genus humanum tanquàm totam, & unam conſperſionem originali reatu in omnia permanente conſuderat.* Et anteà: *Una eſt enim ex Adam maſſa peccatorum, in quâ & Judæi, & Gentes remotâ gratiâ Dei ad unam pertinent conſperſionem.* Quomodò verò ex hac maſſâ eligantur vaſa alia in honorem per electionem, alia per reprobationem in contumeliam, fuſiùs ibidem tradit. Quarè rectè ab eodem dictum eſt: *Ecce enim odit Eſau, quod vas ipſe fecit in contumeliam.* Quis verò non miretur, vaſtum Auguſtini ingenium de efficaciâ gratiæ, de Prædeſtinatione Sanctorum, de reprobatione, de peccato originali adeò diffusè eo in opere diſputaſſe, ac ſi jam cum Pelagianis collato veluti pede certaret, qui tamen poſt tria luſtra erupere? Hinc videas, Pelagianos unum Auguſtinum hoſtem habuiſſe implacabilem, à quo peſſimam hæreſim, antequàm naſceretur, ſuffocatam videbant. Omnes quidèm in controverſiis contrà Pelagium de divinâ gratiâ primas illi debent, cùm Auguſtino nullus ſcripſerit, vel meliùs, vel diffuſiùs. Sanè cæteros Patres eo in argumento tanto poſt ſe intervallo reliquit, ut ſi omnia de gratiâ, ac peccato originali à prioribus Patribus aſſerta colligantur, huic uni ſecundæ quæſtioni ad Simplicianum, ſivè argumentorum pondus, ſivè doctrinæ acumen, ſivè rerum difficillimarum explicationem ſpectes, ſinè dubio cedere videantur: quæ tamen quæſtio, antequàm audirentur Pelagiani, ut diximus, ſcripta eſt, ut vel hinc importunæ Recentiorum voces alios Patres inclamantium ſatis ſolidè comprimantur. Etenim ex iis, quæ Sanctus Pater ad Simplicianum ſcribit, evidenter oſtenditur, in quæſtionibus de divinâ gratiâ reliquos Patres eſſe utiles, Auguſtinum verò neceſſarium, quod tam certum eſt, ut Recentiorum, quorum objectis ſatisfacimus, acutiſſimus Vaſquez hanc Auguſtinianæ auctoritati laudem dederit: *Auguſtinus in materiâ de gratiâ, & prædeſtinatione inter cæteros Eccleſiæ Patres non aliter, quàm Sol inter minora ſydera præfulget* 1. p. diſp. 89. cap. 1. num. 8.

Volo hìc unum advertere, quo Banneſii de Auguſtino cenſura ita rejiciatur, ut eàdem ipſe Banneſius percellendus ſit. Dico igitur, differentiam illam prædeſtinationis à reprobatione, quòd hæc ſupponit mala merita, quæ puniat, illa verò non ſupponat merita bona, quæ præmio compenſet, longè conſtantiùs, ac rigidiùs fuiſſe ab Auguſtino aſſertam, ac defenſam, quàm ab ipſomet Bannez. Nam, ſi huic Scriptori objiciatur hoc argumentum: Divina providentia ſinè meritorum prævifione aſſumit ad gloriam æternam, ergo eadem providentia ſinè demeritorum prævifione poteſt excludere à gloriâ: Nullam hìc *malitiam conſequentiæ* notat, non hìc repetit diſparitatem, quam Auguſtino veluti ſuggerit, prædeſtinationem cauſare merita, reprobationem verò non cauſare demerita, ſed ſupponere, ſed totum concedit; etenim in reſponſione ad argum. 2. ait: *Antè præſcitum peccatum poteſt intelligi Deus odio habere quoſdam, ideſt non diligere in vitam æternam.* Ibi enim cum aliis paſſim concedit, reprobationem, ut vocant, negativam, quâ Deus negat gloriam non in pœnam peccati, ſed ut purè donum indebitum, non ſupponere prævifionem demeritorum. At Sanctus Auguſtinus adeò mordicùs ſuſtinet diſparitatem datam inter reprobationem, & prædeſtinationem, ut ubique reprobationem illam ſinè prævifione demeritorum, licèt negativam, excluſerit, atquè in Pelagianis ſemper damnaverit. Pelagiani enim contendebant, pueros naſci ſinè ullo peccato originali, negabant tamen, illos admitti ad vitam æternam regni cœlorum, niſi per baptiſmi gratiam adoptarentur; etenim cùm gloria liberè à Deo donetur, dicebant, Deum ſtatuiſſe eandem baptizatis tantùm conferre. Illorum verba apud Auguſtinum lib. de Pecc. orig. cap. 5. hæc ipſa ſunt: *Quia Dominus ſtatuit, regnum cœlorum non niſi baptizatis poſſe conferri, quod, quia vires naturæ non habent, conferre neceſſe eſt per gratiæ libertatem.* Undè erat illorum celebre axioma: *Habet gratia, quod adoptet, non habet unda, quod diluat*, apud Scriptorem libri 2. de Vocat. Gent. cap. 24. Ita pueri ſinè baptiſmo morientes excludebantur à regno cœlorum non in pœnam peccati originalis, quod Pelagiani negabant, ſed quòd poſſeſſio regni cœlorum non erat debita, nam *vires*, ajunt, *naturæ non habent*, ut poſſit illud acquirere. Quarè pueros ſic excluſos à regno cœlorum, *nullam pœnam* eſſe aſſerebant apud Auguſtinum lib. 3. contrà Jul. cap. 3. & lib. 4. Oper. Imperfect. cap. 99. & lib. 5. cap. 11. aſſerit, pueros ſinè baptiſmo defunctos ex Pelagianorum ſententiâ *liberos ab omni damnatione eſſe.* Erant igitur excluſi reprobatione purè negativâ, hoc eſt, non admiſſi in regnum cœlorum, nullâ interim pœnâ illis inflictâ, ita ut ipſa excluſio, ſeu non admiſſio in regnum cœlorum *nulla pœna* illis eſſet. At Sanctus Auguſtinus ubique contrà Pelagianos contendit,

pueros ſinè baptiſmo morientes, ſi nullâ culpâ originis infecti ſint, injuſtè reprobatione negativâ excludi à regno Dei. Sexcentis in locis id contrà hæreticos urget. Lib. 1. de Pecc. merit. cap. 30. *Nunquàm explicant iſti, quia per juſtitiam nullum peccatum habens imago Dei ſeparatur à regno Dei.* Et lib. 5. contrà Jul. cap. 11. *Verùm vos quoque, qui eos velut liberos ab omni damnatione eſſe contenditis, cogitare non vultis, quâ illos damnatione puniatis, alienando à vitâ Dei, & à regno Dei tot imagines Dei &c. Hæc autem injuſtè patiuntur, ſi nullum habent omninò peccatum; aut ſi juſtè, ergo habent originale peccatum.* Et lib. 2. Oper. Imp. cap. 325. *Nunquàm dicturus es, ut ſit juſtum, ut parvuli nullâ ſuâ, nullâ plerumque etiam ſuorum culpâ ſinè baptiſmate mortui à parentibus, & proximis fidelibus ſeparentur, & ad regnum Dei non admittantur.* Lib. 5. contrà Jul. cap. 9. ſcribit: *Quapropter natos ex Adam transferri renatos oportet ad Chriſtum, ne à regno Dei pereant imagines Dei, quod ſinè malo fieri, qui dicit, nec amorem habet, nec timorem Dei.* Et Epiſt. 106. *Hoc à juſtitia Dei penitùs alienum* ſcribit. Lib. 6. cap. 4. *Si nihil meruiſſent mali, nunquàm privarentur in communi cauſâ privatione tanti boni.* Lege Serm. 14. de Verb. Apoſt. ubi clamat: *Quarè enim patrimonium regni cælorum abripis innocenti? A' quo regnum cælorum non acquiritur, profectò magno bono fraudatur. Quæ eſt iſta juſtitia?* &c. Idem docuit Sanctus Gelaſius Papa in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum contrà Pelagianos: *Cur igitur*, inquit, *infans hac ſorte concluditur*, nempè non admitti in regnum cœlorum, *ſi nullum habet omninò peccatum; magiſque videtur, quod abſit, injuſtus Deus, ſi illic infligatur pœna, ubi nulla ſit culpa?* Concinit Synodus Byzacenorum Patrum in lib. de Incarn. & Grat. cap. 14. ubi ajunt: *Et cùm non ſit iniquitas apud Deum, qui fecit hominem ad imaginem ſuam, quæ juſtitia eſt, ut imago Dei, quæ nihil potuit per ſe ipſam delinquere, ſi non redimatur ſanguine filii Dei, in regnum Dei non permittatur intrare?* Quæ duo teſtimonia conſultò addidi, quia nonnulli memoratam Sancti Doctoris ſententiam falſam exiſtimant. Itaque fixum fuit, certumque omninò apud Auguſtinum, ac Sanctos Patres ejuſdem diſcipulos, neminem poſſe ſinè culpâ reprobari purè negativè à regno cœlorum tanquàm beneficio indebito, utì certiſſimum fuit eidem, neminem in ſtatu naturæ lapſæ prædeſtinari ex præviſione alicujus boni operis. Quarè diſparitatem inter prædeſtinationem, & reprobationem eam neceſſariò eſſe dixit, ut Deus citrà injuſtitiam non poſſet excludere à regno cœlorum parvulos ſinè culpâ, licèt id non faceret in pœnam. Non eſt igitur Auguſtinus docendus illam diſparitatem, vel malitiam conſequentiæ à Bannesio, cùm & ipſo meliùs eandem norit, & longè rigidiùs defenderit. Recentiores Alarcon, Herice, aliique reprobationi illi negativæ antè prævisâ demerita Calviniſmi fuliginem objectant, undè magnæ contrà ipſos querelæ Thomiſtarum inaudiuntur, Joannis à Sancto Thoma 1. p. diſp. 10. de Reprob. num. 19. Gonetti diſp. 5. tom. 4. art. 2. §. 3. Et certè Calvinus reprobationem poſitivam antè prævifionem peccatorum aſtruxit, imò ab eadem dixit peccata cauſari, atque ad hæc perpetranda homines impelli, quæ à Thomiſtis unà cum reliquis Catholicis negantur. At nos abſit, ut Pelagianiſmum ſapientiſſimis viris, & in Auguſtino defendendo ex juramento Salmanticenſi commilitonibus, ac noſtris fœderatis imponamus, illa enim tantùm diximus, queis Bannesii cenſuram pleniùs confutaremus. Non eſt tamen cur adverſarii hujus Theologi teſtimonium contrà Auguſtinum producant, qui in eodem loco, nempè articulo illo quinto in confutatione ſententiæ Javelli ait: *Auguſtinus gratiæ Dei teſtis inſignis, & prædicator.* Et §. *His ergo opinionibus*, addit: *Statuenda eſt vera ſententia juxtà mentem Auguſtini, & Divi Thomæ.* Quarè ſiquid deceptus dixit de Auguſtino, utì excuſatione illum quidèm dignum ducimus, ita non tantæ auctoritatis habendus eſt, ut ejus teſtimonium contrà Sanctum Doctorem palmaribus caracteribus expreſſum ab adverſariis exaggerandum videatur.

§. XI.

Sanctus Bernardus perperàm contrà Auguſtinum ab Annato adductus.

RECentiores, ut ingens teſtium agmen, quo Sanctum Auguſtinum non loco tantùm movere, ſed etiam penitùs obruere tentarunt, nobiliſſimi Patris teſtimonio claudant, Sanctum Bernardum contrà Auguſtinum ſuffragium dare affirmant, clamantes cum Annato pag. 884. *Veniat ergo poſt ultimum Sanctus Bernardus, qui nominari debuit antè primum.* Ille verò nunquàm contrà Auguſtinum deſcendet, nec ſi machinas omnes admoveatis. At inquiunt: *Igitur Sanctus Bernardus tam religioſus Sancti Auguſtini cultor, tam ſtudioſus Lector, tam idoneus arbiter Eccleſiaſticæ, ac neceſſariæ doctrinæ peculiarem tamen ejus ſententiam, qua negat Sanctum Joannem Baptiſtam accepiſſe plenam in utero materno ſanctificationis gratiam, rejicit in Epiſtolâ ad Canonicos Lugdunenſes, & principio, quo nitebatur Auguſtinus, quòd ſcilicet nemo renatus dici poſſit, priuſquàm natus, contrarium opponit, atque poſſe aliquem priùs Sanctum eſſe, quàm natum.* Cùm verò ſciant, Auguſtinum quandoque à Bernardo appellatum validiſſimum malleum hæreticorum, atque Catholicæ religionis columnam, quaſi per riſum ita concludunt: *Conſtat ergo exemplo Sancti Bernardi tales eſſe, quas dixerat duas illas columnas, ut non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita divellatur ab Auguſtino, ut tamen imitatur Ambroſio, etiam in iis, quæ contrà Pelagianos Auguſtinus diſputavit, neque nullum videri poſſe aliquando validiſſimi hæreticorum mallei incertum ictum.* Hæc illi.

Fatemur, particularem fuiſſe Sancti Doctoris ſententiam adversùs Pelagianos de peccato originali diſputantis, Jeremiam, ac Joannem Baptiſtam non fuiſſe plenè à peccato originali in uteris matrum per gratiam ſanctificantem liberatos. Hoc docuit Epiſt. 57. ad Dardanum, & lib. 4. contrà Jul. Oper. Imperf. cap. 133. ubi ait: *Quia & Jeremias, & Joannes quamvis ſanctificati in uteris matrum, traxerunt tamen originale peccatum. Nam quo alio merito interirent eorum animæ de populo ſuo, niſi die octavo circuncíderentur, niſi ad Chriſti gratiam pervenirent &c. Erant ergo illi, & naturâ filii iræ ab uteris matrum, & gratiâ filii miſericordiæ ab uteris matrum, quia nec adhuc eis inerat ſanctitas, quæ vinculum ſolveret ſucceſſionis obnoxiæ, quod ſuo tempore ſolvi oportebat, & inerat tamen, quæ præconem Chriſti à maternis viſceribus deſignabat.* Duo hìc conſideranda ſunt: Joannem Baptiſtam repletum per Spiritûs ſancti gratiam prophetiæ dono, poſteà noxâ originali liberatum fuiſſe in utero. Primum concedit Sanctus Auguſtinus: alterum negat, ut ejus verba clarè oſtendunt. Sanctus Bernardus primum & ipſe ſinè hæſitatione concedit, de altero verò dicit, ſe non audere quippiam definire. Audiantur dulcia melliflui Doctoris verba, ne Annati in

Auguſti-

Auguſtinum amarus ſermo nobis faſtidium ingerat: *Certiſſimè autem*, inquit, *ſanctus Spiritus, quem replevit, ſanctificavit. Cæterùm quatenùs adversùs originale peccatum hæc ipſa ſanctificatio valuerit, ſivè pro iſto, ſivè pro illo Prophetâ, vel ſi quis alius ſimili præventus gratiâ fuerit*, NON TEMERE DIXERIM. Deindè ſententiam Sancti Auguſtini conſiderans addit: *Attamen quis dicat Spiritu ſancto repletum manere adhùc filium nihilominùs iræ, & ſi mori in utero contigiſſet, cum hac plenitudine ſpiritûs pœnas luiturum damnationis? Durum eſt*; MINIME' *tamen* AUSIM *hinc* QUIPPIAM MEA SENTENTIA DEFINIRE. *Sed quicquid de hoc ſit &c.* Vides, Annate, nihil eâ in re Bernardum definire inius, ut jure quidèm arbitror, Auguſtini, quem habebat, ut dicis, *dum hæc ſcriberet, præſentem*, auctoritate remoratum? Dura illi Auguſtini ſententia viſa eſt: at duriùs falsus eſt ab Auguſtino diſcedere: *Minimè tamen*, inquit, *auſim hinc quippiam meâ ſententiâ definire.* Hoccine eſt Annate, ut jocaris, *divelli ab Auguſtino?* hoc putare *nullum aliquandò validiſſimi hæreticorum mallei incertum ictum?* Imò hoc eſt, Lectoribus fucum facere, ac Bernardo nimiùm injurioſum eſſe, dum illum ea recitantem inducis de Auguſtino, quæ ne cogitavit quidèm. Illa itaque eſt Mellifluì ſententia Epiſt. 174. ad Canonicos Lugdunenſes.

Sed aliud quid Annatus garrit, contenditque, Bernardum diverſa, imò adverſa ſapere vel eo ipſo in loco ab Auguſtino recedendo, ubi ſe cum Auguſtino aut errare, aut ſapere profitetur, nempè Epiſt. 77. ad Hugonem. Do Annati verba: *Ut omittam, quòd relatâ illâ ſententiâ, qua ſenſit Auguſtinus, internam cordis converſionem ad Deum externam baptiſmi ſuſceptionem poſſe ſupplere, vir minimè jactabundus, negare audet fuiſſe uſpiam ab eo retractatam, quamvis retractaſſet exemplum, quod ſubjecerat, Sancti Latronis eâ ratione, quòd incertum eſſet, an fuiſſet baptizatus.* Neſcio quo conſilio Annatus hìc paralepſi utatur. Eja age, ediſſere, cur ex Bernardo Auguſtinum accuſare tibi in religionem venit? Ita eſt, Bernardus vir minimè jactabundus Auguſtini ſententiam, qua aſſerit internam cordis converſionem ad Deum baptiſmum poſſe ſupplere, *negare audet fuiſſe uſpiam ab eo retractatam.* Fortè hanc ſententiam retractandam Auguſtino fuiſſe putas? Illam ſententiam antè Sanctum Auguſtinum docuerat Sanctus Cyprianus, quem laudat Sanctus Doctor lib. 4. de Baptiſ. cap. 22. ubi de baptiſmo ait, ſi ex neceſſitate deſit, poſſe ſupplere *fidem, converſionemque cordis*, quia, *tunc impletur inviſibiliter, cùm myſterium baptiſmi non contemptus religionis, ſed articulus neceſſitatis excludit.* Sed & Sanctus Ambroſius hoc ipſum docuerat de Valentiniano Imperatore, ut patet ex ejuſdem oratione, in qua defuncti Valentiniani laudes recitat. Utrumque verò Ambroſium nempè, & Auguſtinum ſequitur Sanctus Bernardus illâ in Epiſt. 77. quorum teſtimonia laudat, ſcribens: *Ab his ergo duabus columnis, (Auguſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi, difficilè avellor. Cum his, inquam, me aut errare, aut ſapere fateor; credens & ipſe, ſolâ fide hominem poſſe ſalvari cum deſiderio percipiendi Sacramentum, ſi tamen pio adimplendo deſiderio mors anticipans, ſeu alia quæcunque vis invincibilis obviaverit.* Audis, Bernardum virum minimè jactabundum cum Auguſtino ſapere, & credere, *ſolâ fide hominem poſſe ſalvari cum deſiderio percipiendi Sacramentum?* Cur verò eam ſententiam Auguſtini diceret, fuiſſe uſpiàm ab eo retractatam, in quam pedibus ivit? Sed & Apoſtolica Sedes eandem ſententiam ob Auguſtini auctoritatem approbavit. Innocentius III. in literis ad Cremonenſem Epiſcopum, quæ apud Gregorium IX. extant lib. 3. tit. 43. cap. 2. ita ſcribit: *Quem ſinè undâ baptiſmatis extremum diem clauſiſſe ſignificaſti, quia in Sanctæ Matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione perſeveravit, ab originali peccato ſolutum, & cœleſtis patriæ gaudia eſſe adeptum aſſerimus incunctanter. Lege ſuper octavo libro Auguſtini de Civitate Dei, ubi inter cætera legitur: Baptiſmus inviſibiliter miniſtratur, quem non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit.* Error tamen irrepſit, nam verba illa leguntur non in lib. 8. de Civit. ſed libro 4. de Baptiſmo, ut recitavimus, quæ etiam laudatus Bernardus ex eodem lib. 4. adduxit. Hinc Theologi baptiſmum flaminis, & Tridentina Synodus Seſſ. 6. cap. 4. baptiſmum *in voto* juſtificare decernunt. Quid igitur tibi in mentem venit, Annate, dum ſententiam illam Sancti Doctoris ab Eccleſiâ approbatam quaſi retractatione dignam recenſuiſti, quam etiam conſtanter idem tenuit poſt exortos Pelagianos ad finem uſque vitæ? Legatur lib. 1. de Orig. animæ cap. 9. & 2. Retract. cap. 18. Qui plura eâ de re ſcire cupit, conſulat Chriſtianum Lupum auctorem ſatìs notum in lib. de Attrit. & contrit. cap. 8.

An fortè irrides, quod de baptiſmo Sancti Latronis Auguſtinus inſinuavit? Sanctus Doctor rem ſibi certam, nempè converſionem cordis ſupplere vicem baptiſmi, non poſſe ſatìs efficaciter illo exemplo demonſtrari faſſus eſt in lib. 2. Retract. cap. 18. affirmans à quibuſdam *non incredibiliter* dici, latronem *aquâ illâ, quæ de vulnere lateris ejus emicuit, tanquàm ſacratiſſimo baptiſmo fuiſſe perfuſum*: Lib. 1. laudato. Cæterùm idem Pater non putavit, illum fuiſſe antè crucifixionem baptizatum. Apertè ait ibidem: *Latro ille non antè crucem Domini ſectator, ſed in cruce confeſſor &c. Tunc etiam fides ejus de ligno floruit, quando diſcipulorum marcuit.* Illa verò de baptiſmo latronis adduxit, quibus confutaret errorem Vincentii Victoris, qui exemplo latronis contendebat, pueros ſinè baptiſmo mortuos pervenire poſſe ad originalium indulgentiam peccatorum, ut patet ex lib. 3. de Orig. animæ ad Vincentium, ubi toto capite nono de baptiſmo latronis diſcurrit. Quæ tamen ita adduxit, ut omnem errandi occaſionem ex illius latronis exemplo reſecaret. Hinc lib. 1. cap. 9. cùm varios modos recenſuiſſet, quibus latro ille vel dicebatur, vel dici poterat baptizatus, concluſit: *Verùm hæc, ut volet, quiſque accipiat, dum tamen de baptiſmo non præſcribatur Salvatoris præcepto hujus latronis exemplo.* Et ipſe Bernardus contentit, incertum eſſe, an latro fuerit baptizatus, dicens: *eò quòd ſanè incertum ſit, utrumnam fuerit baptizatus.* Hinc Pater Lupus in Sanctorum Patrum lectione ſummâ cum laude verſatus in Opuſculo laudato de Contrit. & attr. cap. 9. ait: *Latronis baptiſma eſſe incertum. Variat non ſolùm Auguſtinus, ſed Patres paſſim omnes.* Hæc quidèm addidi, quia ex illâ Sancti Bernardi Epiſt. 77. ad Hugonem, quale Auguſtini dictum ab adverſario per reticentiam reprehenſioni expoſitum, jure notari poſſit, prorsùs non video, ſed nec eundem Annatum vidiſſe exiſtimo.

§. XII.

Sanctum Auguſtinum contrà Auguſtinum producunt.

REm confeciſſe, ac totâ causâ Auguſtinum dejeciſſe ſibi perſuadent, faventibus ſuffragiis,

ut gloriantur I. *trium Summorum Pontificum, sex Cardinalium ex omni numero eruditissimorum, & ferè sanctissimorum, tot deindè Antistitum, tot Doctorum omnium Scholarum, Ordinum, & Nationum*: Annati sibi victoriam, ac triumphum canentis voces sunt cap. 4. pag. 887. Sed ut Augustino omnem prorsùs evadendi aditum præcludant, ad ipsiusmet confessionem provocant, quippè qui tantorum testium omni exceptione majorum vocibus convictus integram ipsis litem sit concessurus. Audiatur Annatus cap. 5. pag. 888. qui adeò victoriæ securus in arenam descendit, ut nullo pacto dubitet, vel ipsomet Augustino judice postremâ veluti acie dimicare: *Quando*, inquit, *eâ conditione disputamus, ut stemus Augustini judicio, inquirendum est hoc quoque, censuerit-ne Augustinus placita omnia sua etiam illa, quæ dum Pelagianos insectatur, exposuit, amplectenda esse necessariò?* In primis contendunt, statuisse Augustinum, tria tantùm dogmata adversùs Pelagianos juxtà Catholicam fidem esse tenenda, quod Sadoletus Recentiores docens olim dixerat in Epistolâ ad Contarenum, uti §. 1. narravimus. Rursùs plura Sancti Patris testimonia producunt, quibus asserit, nolle se eam Lectoribus legem imponere, ut omnibus abs se positis assertionibus acquiescant, ablatâ omni prorsùs contradicendi libertate. Unum dabo, nàm idem reliquorum sensus est diversis tantùm verbis expressus. In Epistolâ ad Fortunatianum scribit: *Neque enim quorumlibet disputationes, quamvìs Catholicorum, & laudatorum hominum velut Scripturas Canonicas habere debemus, ut nobis non liceat, salvâ honorificentiâ, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare, atque respuere, si fortè invenerimus, quòd aliter senserint, quàm veritas habet divino adjutorio, vel ab aliis intellecta, vel à nobis. Talis ego sum in scriptis aliorum, tales volo esse intellectores meorum.* Ex quibus, aliisve eandem in rem adductis exclamant: *Licèt ergo ex Augustino Augustini doctrinam aliorum scriptorum judicio censendam exponere, licèt & proprio, idque salvâ honorificentiâ. Neque adeò perversum est hoc consilium, ut habere non possit adjutorem Deum*: Loquitur Annatus pag. 897. Nil tamen novi hisce censores afferunt, sed Pelagianorum, ac Lutheranorum voces contrà Augustinum integras repetunt. Pelagiani, cùm ab Augustino Patrum testimoniis oppugnarentur, ex Augustini libris nullam sibi Patribus adhærendi necessitatem esse insolenter respondebant. Audiatur Julianus lib. 4. Oper. Imp. cap. 111. *Sed benè, quòd nos onere talium Personarum levasti. Nam in libro, quem ad Timasium contrà liberum arbitrium contexuisti, cùm Sanctus Pelagius venerabilium virorum tam Ambrosii, quàm Cypriani recordatus fuisset, qui liberum arbitrium in libris suis commendaverant, respondisti, nullâ te gravari auctoritate talium, ita ut diceres, eos processu vitæ melioris, si quid malè senserant, expiasse. Tua tibi ad hoc relata sint, ut excitare de solis nominibus erubescas invidiam.* At non veterum tantùm hæreticorum, sed & recentium Dogmatistarum tritum hoc effugium esse ad Sanctorum Patrum, ac præcipuè Augustini auctoritatem eludendam, testatur eruditissimus vir Stapletonus Tomo 1. contr. 3. lib. 7. cap. 15. *Alii*, inquit de Protestantibus, *non plus eis*, nempè Patribus, *tribuendum esse arguunt, quàm ipsimet Patres sibi tribui postulant, & hoc in loco varias Augustini sententias producunt, quibus ille suis scriptis non aliter fidem haberi postulat, quàm quatenus ex Scripturâ Sacrâ, vel ex evidenti ratione sententiam suam confirmaverit.* Additque, in verbis Sancti Augustini ex lib. 11. contrà Faustum cap. 5. in quo loco sibi plaudit Annatus pag. 897. eos *mirificè exultare*.

Doctissimus, idemque sanctissimus Pater cæteris virtutibus, quibus divino munere ad stuporem usque ornatus fuit, sociam modestiam adjunxit, neque tantum sibi unquàm tribui voluit, quantum Pythagoræ à discipulis delatum fuit, ut illud esset ineluctabile argumentum αὐτὸς ἔφα. Hoc unum Augustinus rogat totâ Epistolâ septimâ ad Marcellinum. Cæterùm disputans contrà Pelagianos passim capitalia dogmata tanquàm Catholicas sententias defendere se profitetur. Ita lib. 5. contrà Jul. cap. 12. quinque de concupiscentiâ quæstiones agitat, ubi ait: *In his quæstionibus Catholicâ veritate antiquitùs traditâ, vestra impia novitas suffocatur.* In Epist. 107. ad Vitalem duodecim theses de gratiâ statuit, asserens easdem *ad fidem rectam, & Catholicam pertinere.* Idem de prædestinatione docet lib. de Dono pers. cap. 23. in fine. Illud vel maximè iterùm recolendum est, Sanctum Doctorem, cùm in libris Retractationum plures sententias correxerit, nullam contrà Pelagianos statutam, aut defensam thesim expunxisse, ut planum fiat, Augustinum censuisse omnia, & singula, quæ illis in libris docuerat, à vero non dissonare, sed novum laborem, atque exactiorem diligentiam Augustinus fortè Recentioribus reliquit, qui iterùm severiori judicio eadem Hipponensis scripta, ut ait Annatus pag. 897. *inspirante Deo examinata* errores continere demonstrarent.

Cùm olim Semipelagiani Augustinum erroris arguerent in iis libris, quos contra Pelagianos procuderat, modestissimi vir ingenii respondit in fine lib. de Dono pers. *Qui verò errare me existimant, etiam, atque etiam diligenter, quæ sunt dicta considerent, ne fortassis ipsi errent.* Ibidem verò cap. 21. ait: *Quamvìs neminem velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in iis, in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus Opuscula mea retractanda suscepi, ut nec me ipsum in omnibus me secutum fuisse demonstrem &c.* Quæ quidèm attentiori mentis acie considerans Magnus ille Annalium Ecclesiasticorum scriptor Cardinalis Baronius Tomo 5. ad annum 426. pag. 498. hæc in Augustini commendationem scripsit, quæ licèt superiùs recitata sint, libeat hìc quoque repetere: *Hæc ipse*, ait, *dignâ quidèm Sancti Augustini modestiâ, animique ejus admirabili cum submissione verecundiâ, ut planè nisi aliundè, ex his saltèm intelligere valeas, afflatum ipsum divino spiritu illa scripsisse, cùm non suprà quempiam alium, quàm super humilem, quietum, & trementem sermonem Dei divinum affore Numen, Deus per Prophetam fuerit contestatus: Sicut & Jacobus docuit ubi ait: quæ desursùm est sapientia primum quidèm pudica est, deindè pacifica, modesta, suasibilis, bonis consentiens.* Hæc ille. Et tamen eò prorupit Annatus, ut affirmare non extimuerit cap. 5. pag. 897. impugnatorem Augustini *habiturum adjutorem Deum*! Et hic inter Sancti Doctores defensores numerari vult, Augustinum à Baianis vindicando? Non est hoc, Annate, Augustini causam tueri, sed prodere.

Verùm licèt præ animi modestiâ adeò humiliter de se Augustinus sensit, Catholicæ tamen Ecclesiæ judicio ejus de divinâ gratiâ doctrina ita approbata est, ut vel ipsi Recentiores, qui post Annatum contrà Jansenium scripsere, rei evidentiâ coacti hanc Augustinianæ auctoritati, non dicam laudem, non testimonium, sed confessionem cum Decampsio dederint: *Conciliorum sanctiones, & Romanorum Pontificum*

edicta,

dicta, quibus Pelagiana hæreſis jugulata occubuit, ex Sancti Auguſtini libris petita ſunt, Sancti Auguſtini doctrinam continent, Sancti Auguſtini verbis exprimuntur. Fuit Auguſtinus quodammodò Eccleſiæ præcentor, cum Romanis Pontificibus, & Conciliis ore præivit, quod de ſuperbiſſimâ hæreſi judicarunt. Fuit lingua Eccleſiæ, cum ejus verbis decreta concepta ſunt, & quæ priùs fuerant Auguſtini voces, Spiritûs ſancti oraculo eſse cœperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cùm iis rationes, & argumenta ſubminiſtravit, quibus Pelagium, ejuſque complices fregerunt: Lib. 3. Hær. Janſ. diſp. 1. cap. 6. Video, Annatum ſpiſſum hic pulverem excitare, quo tantam Romanæ Eccleſiæ lucem Auguſtinum quaquaverſum irradiantem obducat. Quas enim ille nebulas cogit toto capite ſexto, quibus delatas à Romanis Præſulibus Auguſtino laudes offuſcet? Illius tamen vanos conatus inſequenti capite reprimemus, ubi Sancti Doctoris auctoritatem Apoſtolicæ Sedis ſententiâ toties munitam ab hujus Sancti Patris Vindicatoris, uti ſe jactat, objectionibus, praviſque interpretamentis aſſeremus.

Attamen etiamſi nullus pro Auguſtino veterum Patrum ſtaret, ac Vaticana oracula ſilerent prorsùs omnia, non adeò deplorata cenſenda eſset Auguſtini cauſa, ut Annato eidem adverſante, nullum faventem Judicem ſortiri in Orbe poſſet, præſertim cùm manifeſtum ſit, plura ipſum teſtimonia falſaſſe, alia prorsùs finxiſſe, quoſdam in teſtes adduxiſſe, vel Semipelagiano errore infectos, vel Grammaticos imperitos, vel novos ex Juris conſultis Theologos, vel impudentes, minùſque conſultò locutos, atque Auguſtinenſium librorum prorsùs inſcios. At cùm Sancti Auguſtini doctrina tot Romanorum Præſulum laudibus, tot Conciliorum decretis, tot omnium veteris Eccleſiæ Patrum encomiis ornata, munita, ac defenſa ſit, quis nuper eandem in judicium à Recentioribus vocatam damnari vel minimâ ex parte poſse ſuſpicetur? Ab Auguſtino enim ſtat antiquitas, à Recentioribus novitas, illinc ſanctitas, hinc audacia; illinc antiqui Patres, hinc novi ſcriptores; illinc tot ſæculorum conſenſus, hinc noſtræ ætatis ſcholaſticorum minima portio. Quæ ſanè cùm attentiùs conſidero, illud ſubindè mecum reputo, neſcire me, an laudem, vel odium potiùs apud probos hoc opere mihimet conciliarim, contraxerimve. Profectò arbitror, non defuturos, qui me inanem operam poſuiſse dicent, Auguſtinum in judicio contrà Recentiorum accuſationes defendendo, quaſi horum temeritas vel initio cauſæ non ſtatim intelligatur, qui contrà ſummum Eccleſiæ Magiſtrum conductis teſtibus coràm Orthodoxo Orbe dimicare auſint. Sed veniam precor, ſi quicquam à Recentiorum teſtibus Auguſtino timere mali viſus ſum; ejus enim cauſam defendendam ſuſcepi, ne apud imperitos, nimiùmque credulos tantorum teſtium nomina, quæ adverſarii longo ordine contrà Auguſtinum producere gloriabantur, vel fidem invenirent, vel ſuſpicionem ſaltèm ingererent.

CAPUT VI.

Elogia à Summis Pontificibus Auguſtinianæ doctrinæ contrà Pelagianos delata à ſiniſtris Recentiorum interpretationibus vindicantur.

SAnè non levem invidiam redolet Recentiorum factum, de quo hoc loco ſermonem inſtituimus. Romani Præſules Sancti Auguſtini de divinâ gratiâ doctrinam miris præconiis conſecrarunt. Unde tanta eidem ab omnibus per tot retrò ſæcula veneratio impenſa eſt, ut poſt eorundem Pontificum voces Orthodoxi unum Auguſtinum inaudiverint, imò Auguſtini dogmata in Pontificum decreta, ac Synodorum canones tranſierint, quod in Hiſtoriâ Pelagianâ demonſtravimus. Hæc quidèm Recentiorum animum altiùs pupugere; quarè delata Auguſtinianæ doctrinæ à Romanis Præſulibus elogia falſis interpretationibus partim decurtare, partim eludere audacter quidèm, ſed non æquè feliciter conati ſunt.

Primus inter Pontifices, qui Sanctum Auguſtinum commendarunt, Innocentius producitur, qui cùm ab Auguſtino literas accepiſſet, à quatuor aliis collegis ſubſcriptas, quibus Pelagii errores eidem ſignificabantur, reſpondit Epiſtolâ 96. inter Auguſtinianas: *Quòd earum tenor, omniſque contextio eſt in conſideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contrà ſentiunt, integrâ ratione conſiſtit, ut & illis omnem tollere poſſit errorem, & idoneum dato cuivis noſtræ legis exemplo, quem ſequi debeat dignum poſſit præbere Doctorem.* Legantur, quæ diximus lib. 1. Hiſt. Pel. cap. 11. Recentiores haud univerſam Sancti Auguſtini doctrinam contrà Pelagianos ab Innocentio approbatam fuiſſe contendunt, ſed quâ parte tantùm decertat contrà duos Pelagii errores, quos ibi Pontifex damnat. Do verba Moraines diſp. 12. Anti-Janſ. num. 49. *Ex hac autem approbatione hujuſmodi literarum de uno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam Divi Auguſtini doctrinam de gratiâ fuiſſe ſpecialiter ab Innocentio approbatam, eſt malitiosè ſimplicibus illudere, & eruditorum patientiâ intolerabiliter abuti.* Quòd verò Sanctus Auguſtinus, quò meliùs Pelagianæ hæreſis faciem Innocentio ſuis coloribus pictam oſtenderet, ejuſdem Hæreſiarchæ librum in laudem naturæ emiſſum, atque adverſarium abs ſe de naturâ, & gratiâ compoſitum volumen miſerat, addit ibidem: *Reſpondens Innocentius ſequenti Epiſt. 96. nullam facit mentionem aliorum errorum Pelagii, neque libri de naturâ, & gratiâ Divi Auguſtini, ſed tantùm laudat præcedentem Epiſtolam ab illis ad ſe ſcriptam.* Duos verò errores ibidem tantùm damnatos eſse ait, nempè non dari peccatum originis, neque Dei gratiam eſse neceſsariam ad rectè, pièque vivendum.

Quid de libro Pelagii Sanctus Innocentius decernat, audiamus: *Librum ſanè*, inquit, *qui ejus eſſe diceretur, nobis à veſtrâ charitate tranſmiſſum evolvimus, in quo* MULTA *blaſphemia, nihil, quod placeret,* NIHIL, *quod non penitùs diſpliceret, à quovis damnandum, atque calcandum, cui ſimilia, niſi qui iſta ſcripſerat, nemo alter in mentem reciperet, atque ſentiret.* Itane *nihil* Pelagiani libri Innocentio placere, *nihil* in eo ſcribi, quod non diſpliceat, eſt unius tantùm, aut alterius erroris condemnari, an potiùs plenum erroribus judicari? Unam interim particulam disjunctivam corrigas, Moraine; dixiſti enim Innocentii literas *de uno, aut altero errore* loqui, reponas conjunctionem, de uno, ET altero illam periodum reddens, ne quis ergà te malevolentior dubitaſse te dicat, duo-ne, an unus tantùm Pelagii error illis in literis proſcribatur. Sed ad Auguſtinum meum redeo. Hic Pelagii librum ad Innocentium mittens cum ejuſdem confutatione aſteriſcis loca Pelagii ſignarat, ubi hic non rectè de divinâ gratiâ ſentiebat, quæ diſpliciuiſse Innocentio, cui NIHIL illius libelli placuit, quis dubitet? Librum verò Auguſtini approbatum, ac laudatum fuiſſe, & quidèm de lege reos ſinè gratiâ homines faciente diſputantem, quæ falſa, atque ob furorem

contrà

contrà hæreticos Augustino excidisse fingit Morai-nes disp. 24. num. 44. ex his Innocentii verbis colligitur : *Nam hoc loco latiùs de lege disputare velut coràm posito, repugnanteque Pelagio necessarium esse non duximus, cùm vobiscum* TOTUM SCIENTIBUS, PARIQUE NOBISCUM ASSENSIONE *gaudentibus colloquamur.* Audin Augustinum totum scientem, ac per omnia Innocentio in iis, quæ de lege siuè gratiâ proximè sufficienti reos faciente disputarat, plenissimè consentientem?

Innocentio successit Zosimus, dein Bonifacius, qui Sanctum Augustinum mirificè coluerunt, quibusque ejusdem doctrina probata fuit. Annatus lib. 8. cap. 6. pag. 908. hæc scribit : *Quarè non possit ab ejusmodi Doctore instructio peti ad conripiendam erroris contrarii damnationem, ut Zosimus, ut Bonifacius, ut Felix hujus nominis IV. petiisse* DICUNTUR *ab Augustino.* Hæc quidèm rectè se habent, sed rectiùs foret, id non vulgari famâ assertum dicere, sed constanter adstruere. Eâ enim phrasi utimur, cùm de re minùs compertâ loquimur, quis enim mero meridie pronunciet, Solem DICI splendescere? Novimus Annati ergà Augustinum animum, hinc suspicioni locum damus. Zosimus non priùs decretoriam in Cœlestii, ac Pelagii causâ sententiam tulit, quàm ab Africanis Synodis, quorum, teste Prospero, Augustinus *ingenium* erat, literas acciperet, ut in Historiâ Pelagianâ lib. 1. cap. 13. dictum est. Bonifacius etiam Juliani literas ad Augustinum confutandas transmisit, ut ibidem pariter narravimus cap. 21. De Felice Papâ diximus lib. 2. cap. 23. Quæ, ne actum agamus, iterum non reperimus. Itaquè, & reapse Pontifices illi contrà Pelagianos instructionem ab Augustino petiere, idque ex ipsius Augustini libris, & ejusdem sæculi Patribus, & non vulgi tantùm rumore manifestum est.

Bonifacio subrogatus Cœlestinus non modò Sancti Augustini doctrinam laudavit, sed ejusdem calumniatores datis ad Episcopos Galliæ literis perculit. Elogium verò, veluti paulè antè demortuo Augustino sepulcralem inscriptionem, hocce apposuit : *Augustinum sanctæ recordationis virum pro vitâ suâ, atque meritis in nostrâ communione semper habuimus, nec unquàm hunc sinistræ suspicionis saltem rumor aspersit, quem* TANTÆ SCIENTIÆ *olim fuisse meminimus, ut inter Magistros optimos etiam à meis semper Decessoribus haberetur.* BENE *ergo* DE EO OMNES *in commune* SENSERUNT, *utpotè qui* UBIQUE CUNCTIS, ET AMORI FUERIT, ET HONORI; *undè* RESISTENDUM TALIBUS, *quos malè crescere videmus.* Tradit Cœlestinus, imò jubet, resistendum Augustinianæ famæ decurtatoribus. Sanctus Prosper cùm eximiam hanc de Augustino laudem ex Cœlestino recitasset in fine libri contrà Collatorem exclamavit : *Contrà istam clarissimæ laudationis tubam, contrà istam sacratissimi testimonii dignitatem audet quispiam* MALIGNÆ INTERPRETATIONIS *murmur emittere, & perspicuæ, sincerissimæque sententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere?* Ita planè, ò Prosper, conantur, audentque Recentiores. Imò, utì inter cætera ab Apostolicâ Sede Augustino data præconia illud jure meritò primo loco reponitur, ita totis ingenii viribus desudant, quò tantarum laudum splendori *nubem obliquæ ambiguitatis obtendant*, ne tantùm indè lucis in Augustinum derivet.

Annatus lib. 1. sui Augustini cap. 8. audito Cœlestini elogio ait : *Non dicit esse Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Episcopos, inter omnes excellentissimum, verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem. Habitum esse dicit à suis Prædecessoribus Innocentio, Zosimo, Bonifacio inter Magistros optimos; atque ita putabantur quidèm alii Sancti Patres esse quoque optimi Magistri, à quibus si dissensisset Augustinus, quid putamus Cœlestinum fuisse nobis præcepturum, ut optimos optimo postponeremus, & multos uni, quonam id jure? vel quâ ratione?* Cùm verò Cœlestinus posteà, ut putant, cap. 3. Semipelagianos reprehendat *piissimis disputatoribus obviare* præsumentes, addit Annatus : *Hos ergo dicit Cœlestinus obviasse non Augustino soli, sed piissimis disputatoribus, & Magistris, quibus verbis non est dubium, quin comprehenderetur etiam Hieronymus.* Hæc illi omni arte adnitentes, Augustinum in ordinem ferè redigere, ut in Pelagiano bello non supremus quidèm Imperator, sed tanquàm è præfectorum numero æquali cum multis auctoritate habeatur. Hæc autem eo consilio moliuntur, ut quoniam Augustini nomine se gravari serò jam tandem sentiunt, aliorum Patrum, qui de gratiâ quid sentirent *breviter quibusdam*, ut cap. 14. de Prædest. Sanctor. ait Augustinus, *scriptorum suorum locis, & transeunter attigerunt*, suffragia jactare possint. Etenim cùm illi non tam apertè, & perspicuè de divinæ prædestinationis, ac gratiæ mysteriis disseruerint, quædam eorum dicta, quando nondum Pelagianis, ut idem lib. 1. contrà Jul. cap. 6. scribit, *litigantibus securiùs loquebantur*, veluti sibi faventia Recentiores arripiunt, dimissis Sancti Augustini sententiis clarissimis, apertissimis, evidentissimis, eam cæteris Patribus postpositi Augustini causam, rationemque reddentes cum Adamo 3. par. Calv. destr. cap. 16. pag. 760. *Hæ* Augustini *tenebræ me cogunt ad lucem alibi quærendam, quam in Synodis, & aliorum Doctorum libris invenio.* Mira dicunt. Profectò non dicam obscurè, sed non tam clarè locuti dicendi sunt alii Patres, qui de gratiâ *breviter, & transeunter* quædam solummodò attigerunt, non verò Augustinus, qui copiosissimè, ac fusissimè in triginta & ampliùs libris de eâdem gratiâ disputavit, ex brevitate enim obscuritas, ex copiâ verò sermonis claritas derivat. Sed Augustinum cæteris præponendum esse, ubi de divinæ gratiæ auxiliis agitur, tanquàm supremum Catholici exercitûs Ducem vetustioris Ecclesiæ Patres tradidere. Canit Sanctus Prosper contrà Ingratos cap. 3.

> ISTIUS *ergo inter cunctos, qui de grege sancto*
> *Insanas pepulere feras*, industria major,
> Majus opus, *totum* præstantiùs *imbuit Orbem.*

Sanctus Fulgentius Episcopus Ruspensis lib. 2. de Verit. prædest. & grat. cap. 17. ait : *Hæc itaque Catholicorum Patrum Apostolicis Institutionibus tradita permanet in Ecclesiâ sinè dubitatione doctrina, quam Græci, Latinique Pontifices sancti Spiritûs infusione firmati, uno atque indissolubili semper tenuere consensu. In qua Beatus Augustinus indutus virtute ex alto abundantius illis omnibus laboravit : non autem ipse, sed gratia Dei cum illa. Ipsius enim ministerio Dominus uberiorem hujus rei fidelibus suis instructionem præbuit &c.* Audiatur iterùm proximè laudatus Magnus ille Prosper, qui in Præfatione contrà Collatorem ait : *Viginti ampliùs annis contrà inimicos gratiæ Dei Catholica acies* HUJUS VIRI *ductu pugnat, & vincit.* Fortè Annatus respondebit cum suo Vasquezio 1. p. disp. 97. cap. 3. num. 20. *Fateor sanè suspecta mihi esse testimonia Prosperi, & Fulgentii, quòd diligentissimi, & exactissimi Augustini discipuli sint.* Audiat igitur ipsius Vasquii confessionem, quando utriusque illius Patris *testimonia suspecta* sunt. Scribit hic in 1. p. disp. 90. cap. 6. num. 37. *Quamvis nullus esset ex Patribus commemo-*

ratis,

tatis, quem pro hac sententiâ de gratiæ necessitate ad singula opera bona moralia Scholastici Doctores allegare possent, in UNO SOLO AUGUSTINO, *ejusque scholâ suæ opinionis præsidium libenter collocarent, cumque sibi sufficere meritò arbitrarentur, quòd* UNICUS *sit, qui dum agitur de gratiæ necessitate, sicut Sol inter reliquos præfulgeat.* Verum nos non ex Vasquio ista discimus, sed ex Romanæ Ecclesiæ Pontificibus. Cùm Julianus adversùs divinam gratiam scripsisset, Sanctus Bonifacius Papa ab uno Augustino responsum postulavit. Cùm Oriens ob Fausti Rejensis libros in partes divisus esset, Sanctus Hormisdas ab Augustino cognoscendum scripsit, quid Romana sequeretur, & servaret Ecclesia. Galliis etiam per centum ferè annos iisdem dissensionibus contritis Felix IV. ex unius Augustini libris sententiis desumptis pacem dedit. Nostro hoc etiam sæculo universa Europa exortis de auxiliis divinæ gratiæ litigiis in partes dilancinata, Clemens VIII. eas lites ad unius Augustini tribunal jussit agitari. Quibus sanè Romani Pontifices non obscurè significarunt, in controversiis de divinâ gratiâ unius Augustini vestigiis nobis inhærendum esse. Nusquàm tamen solus est Augustinus, sed secum ingens subsecutorum Patrum agmen trahit, nempè Prosperum, Fulgentium, Cæsarium, Petrum Diaconum, Patres Byzacenos in Sardiniâ exules, Rhemigium, Prudentium, Anselmum, Bernardum, aliosve, qui Sancti Doctoris vestigia illis in controversiis sequuntur, quâ quidèm consideratione ruit ingens ille apparatus, quem Annatus libro primo per plura capita componit, quasi in aliquâ sententiâ de gratiâ solitarius esse possit Augustinus. Sanè Prosper, & Fulgentius, qui de Semipelagianis triumpharunt, semper cum Augustino sunt, ita ut si ex unâ parte Augustinus, duoque isti tantùm sint, ex oppositâ verò longè plures Patres numerentur, quis non potiùs illi Patrum Triadi inhæreat, quæ de Pelagianâ hæresi triumphavit, neque citrà temeritatem erroris accusari potest? Procul etiam hinc abeant illæ Morainii quærelæ in præfatione ad Orthodoxos: *Quid enim, si hæretici suis argutiis possent evincere, se non esse apertè ab Augustino damnatos, Ecclesiæ causa deserenda esset, & insufficiens foret omnium aliorum Patrum pro veritate consensus, quia Augustinus est necessarius? Iniqua certè esset Ecclesiæ conditio, cui Deus non unicum Doctorem, sed Doctores promisit, ut non circumferamur omni vento doctrinæ.* Erras, ô bone vir, & toto ostio erras, nunquàm solus est Augustinus, & si quidpiam primus de prædestinatione dixit, jam non solus hoc dixit, tot subsecutis Patribus Augustini verba reddentibus, quæ adversarii non satis adnotarunt.

Quod verò addit Annatus, illis verbis Cœlestini contrà Semipelagianos: *Pessimis disputatoribus obviare præsumuut, & cùm Pelagium atque Cælestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris, tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur,* non unum Augustinum intelligi, sed etiam Hieronymum, imperitè prorsùs asseritur. Etenim Semipelagiani contrà unum Augustinum loquebantur, quòd solus illam de prædestinatione gratuitâ sententiam docuisset. Scribit enim Prosper ad Augustinum: *Ea quæ de Epistolâ Apostoli Pauli Romanis scribentis, ad manifestationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur,* A NULLO *unquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, ut* NUNC *sentiuntur, affirmant.* Non igitur unà cum Augustino Hieronymus reprehendebatur à Semipelagianis. Imò ita Hieronymus de gratiâ contrà Pelagianos scripsit, ut Semipelagianorum sententiam tenuisse quibusdam visus fuerit; nam lib. 3. Dialog. contrà Pelag. ait: *Justitiâ, labore, & industriâ, ac diligentiâ, & semper super omnia Dei clementiâ custoditur, ut nostrum sit rogare, illius tribuere, quod rogatur,* NOSTRUM INCIPERE, *illius perficere,* NOSTRUM OFFERRE, *quod possumus, illius implere, quod non possumus.* Quæ quidèm à Semipelagianis pro suo ipsorum dogmate accipi poterant, quorum sententia erat, ut verbis utar Prosperi contrà Collat. cap. 8. *Ut boni, salubresque conatus nequeant quidèm proficere, nisi Deus adjuvet, possunt tamen, etiamsi non à Deo inspirentur, incipere.* Et sanè Hieronymum cum Semipelagianis sensisse eo loci scribit Jansenius, duriùs locutum Vossius, & antè utrumque de Hieronymo aliqui dubitarunt apud Vasquium 1. p. disp. 91. cap. 8. Hieronymum verò pluribus conatur defendere idem Annatus lib. 7. Aug. Vind. cap. 12. cui subscribo, nam apertè ait, Dei clementiâ semel habitam gratiam custodiri; neque labor, & industria solitariè, nempè sinè gratiâ, intelligenda sunt, ut fusiùs discurrit idem Recentior. Igitur Semipelagiani Hieronymo non obloquebantur, quem in suâ ipsorum sententiâ esse suspicari poterant. Præterea Cœlestinus ait, Semipelagianos adnixos, *quiescentium fratrum memoriam dissipare,* & immediatè laudat post illa verba Augustinum, concludens, *resistendum* obloquutoribus. Unus igitur ibi defenditur Augustinus; nam si cum Augustino Hieronymus quoque eorundem dictis lacerabatur, cur Pontifex de uno Augustino laudes reddit, Hieronymo in angulum prorsùs rejecto? Profectò Prosper, qui apud Cœlestinum Sancti Augustini calumniatores detulerat, hujusce Cœlestini sanctionis, quam ipsemet impetrarat, mentionem faciens contrà Collatorem cap. 42. ait: *Per hunc virum intrà Gallias istis ipsis, qui Sanctæ mem.* AUGUSTINI *scripta reprehendunt, maleloquentia est adempta libertas.* Augustinum tantùm & à Massiliensibus reprehensum, & à Cœlestino laudatum scribit, nihil de Hieronymo locutus. At Recentiores Augustino illatæ à Semipelagianis calumniæ, atque injuriæ socium Hieronymum faciunt, non solatii gratiâ, sed ut Cœlestiniani elogii pars tantùm ad Augustinum devolvatur, altera Hieronymo reservetur. Porrò Augustinum plurali numero Magistrum, ac Doctorem ab Apostolicâ Sede appellatum paulò inferiùs constabit, ubi de Felice IV. dicemus.

Sanctus Gelasius Papa inter Sancti Augustini cultores numeratur, eumque non immeritò Vasquius 1. p. disp. 91. num. 75. vocat *per omnia Augustinianum.* Ille igitur in Epistolâ ad Episcopos per Picenum, uti lib. 2. Hist. Pelag. cap. 17. observavimus, hæc scribit: *Adhuc majus scelus accrescit, ut sub conspectu, & præsentiâ Sacerdotum beatæ mem. Hieronymum, atque Augustinum Ecclesiasticorum lumina Magistrorum musca moritura, sicut scriptum est, exterminans oleum suavitatis lacerare contenderet.* Sua hic glossemata apponit Annatus lib. 1. cap. 8. *Ecce Hieronymus quoque lumen est Magistrorum, sicut Augustinus testimonio Romani Pontificis.* Quis hoc inficias ibit? At multùm interest, undenam adversùs Pelagianorum tenebras magis Ecclesia illustretur, plusque luminis accipiat, ab Hieronymo-ne, an ab Augustino? In Conventu Hierosolymitano contrà Pelagium producta fuit ab Orosio Epistola Sancti Augustini ad Hilarium, itemque paulò post etiam in Synodo Diospolitanâ, de quâ re ita scribit Sanctus Doctor lib.

de

de Pecc. orig. cap. 10. hæc Synodi verba referens: *Quoniam Sanctus Episcopus Augustinus adversùs discipulos ejus in Siciliâ respondit Hilario ad subjecta capitula scribens librum, in quo ista continentur &c.* Quo sanè tempore Hieronymus jam ediderat Epistolam datam ad Ctesiphontem contrà Pelagium, & in Palestinâ ipsâ aderat, in quâ Synodus habebatur, majoremque ipsa præsentia, ac sanctitatis famâ auctoritatem sui nominis reddebat, & tamen Hieronymi Epistolâ prætermissâ, ad Augustinianæ Epistolæ amussim Pelagius examinatus fuit. Objicient Recentiores Joannem Hierosolymitanum Hieronymi hostem acerrimum; sed in Diospolitanâ Synodo non præsidebat Antistes Hierosolymitanus, sed Eulogius Cæsareensis Palæstinæ Metropolita. Ut certè vel initio illarum disputationum satis apparuerit, unum Augustinum suprà cæteros in Pelagiano bello validissimum, ac strenuissimum Ducem cœlitùs destinatum, ac talem Patrum Synodis probatum. Sed quid nobilius ipso Hieronymi & testimonio, & exemplo? Cùm Orosius libros priores ab Augustino contrà Pelagianos publicatos in Asiam ad Hieronymum detulisset, Bethleemiticus Pater doctrinæ copiam, eruditionis excellentiam, rationum momenta, integrumque opus admiratus, silentium sibi indixit, idque scripto coràm Orbe universo publicavit in fine lib. 3. Dialogorum, ubi loquens de libris Sancti Augustini contrà Pelagium ait: *Alios quoquè specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui needum in nostras venere manus, undè supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatii, in sylvam ne ligna feras, aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, à* CLARISSIMO INGENIO OCCUPATA SUNT MELIORA. Adeò verò Hieronymus religiosè silentium posteà coluit, ut ab Antiano ejusdem Epistolâ ad Ctesiphontem impugnatâ, non modò defensionem nullam adornarit, sed per literas Augustinum ad illam confutandam hortatus fuerit, de quâ re libro primo Hist. Pelag. cap. 19. fusiùs dictum est. Ille, inquam, Hieronymus impugnatus certamen recusavit, qui nec ab amicissimo olim Rufino impunè se vel minimùm perstringi passus est, sed editis apologiis illatas qualque calumnias propulsavit. Itaquè cùm Hieronymus in hoc stadio lampadem Augustino tradiderit, ab isto quoque unicè lumen Ecclesia accepit, quo Orbem catholicum illustraret. Ex his patet, etiam vanam esse illam Morainii vocem in præfatione ad Orthodoxos: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Anglis inferioribus?* Non discipulus Augustini fuit, sed initio certaminis commilito, dein domi quiescens Augustiniensium præliorum, ac victoriarum admirator extitit, toto belli onere in Augustinum devoluto. Gelasius quidèm Hieronymum æquè ac Augustinum laudat, quòd Seneca ille hæreticus utrumque maledico dente proscindebat. Sicuti cùm Cœlestinus Pontifex unum Augustinum contrà Semipelagianorum conatus nominatim defendit, unum illum ab iisdem fuisse impetitum intelligimus, non verò unà cum Hieronymo, ut Annatus comminiscebatur. Cæterùm Gelasius eâ in Epistolâ Sancti Augustini solius doctrinam, atque dogmata, & quidèm, quæ Recentioribus minimè probantur, adeò perspicuè tradit, ut verè dicendus sit per *omnia Augustinianus*, idque superiùs luculenter à nobis probatum est.

Succedit his Sanctus Hormisdas Papa, qui, uti lib. 2. Hist. Pelag. cap. 19. narravimus, de libris Fausti Rejensis à Possessore Episcopo consultus, ubi hos ab Ecclesiâ minimè receptos respondit, hæc addidit: *De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc est, Catholica sequatur, & servet Ecclesia, licèt in variis libris Beati Augustini, & maximè ad Prosperum, & Hilarium abundè possit cognosci, tamen & in scriniis Ecclesiasticis expressa capitula continentur &c.* Quo præconio Sancti Augustini doctrinam Ecclesiæ doctrinam declaravit. Recentiores tamen parùm indè ponderis Augustinianæ auctoritati adjici putant, pravisque restrictionibus Hormisdæ testimonium limitant. Annatus lib. 8. cap. 6. ait: *Postquàm enim mittimur ad libros de Dono perseverantiæ, & de Prædestinatione Sanctorum, qui scripti sunt ad Prosperum, & Hilarium, hoc unum putare debemus, pertinere ad Romanam, & Catholicam fidem, quod Augustinus intendit totis illis libris.* Addit, duo ibidem tantùm intendi, initium fidei, & usque in finem perseverantiam in bono esse Dona Dei. Hinc concludit pag. 905. *Ergo qui nos ad hos libros mittit Summus Pontifex audituros, quid Romana, hoc est, Catholica doceat Ecclesia de gratiâ, & libero arbitrio, discere nos hoc tantùm jubet. Ergo si quæ alia intercurrant, dum hæc confirmantur ab Augustino, nec habeant necessariam connexionem cum iis, quæ potissimùm intenduntur, non est mentis Pontificis, ut eis firmiter adhæreamus, si nihil aliud cogit, quia nec est mentis ipsiusmet Augustini.* Verùm invidiosa, ac præpostera prorsùs hæc glossemata sunt. Quis enim nesciat, libros Fausti præcipuè, imò unicè scriptos contrà prædestinationem antè merita prævisa? totus enim in eo est, ut Sancti Augustini sententiam confutet. Hinc Petrus Diaconus in fine lib. de Incar. & grat. scribit, se cum Monachis sociis anathematizare *libros Fausti Gallicani Episcopi, qui de Monasterio Lirinensi provectus est, quos contrà prædestinationis sententiam scriptos esse non est dubium.* Quarè, cùm Hormisdas Fausti opus reprobet, ac è contrà Sancti Augustini libros legendos inculcet, sententiam Sancti Augustini de gratuitâ prædestinatione illis in libris assertam probat, quam tamen inter adiaphora Annatus reijcit. Reprobat Pontifex Fausti libros inscriptos de gratiâ, & libero arbitrio: approbat verò ea, quæ de illâ materiâ scribit Augustinus præcipuè ad Prosperum, & Hilarium. Itaque quæcunque theses de gratiâ, & libero arbitrio positæ sunt ab Augustino, quibus adversarias opposuit Faustus, illas à Romanâ Ecclesiâ servari, ac defendi tradit Hormisdas. Sanè invidiam redolet maximam, tam amplum testimonium ad duo tantùm dicta coarctari. Sed Pontifex non illos duos tantùm libros Augustini laudat, sed VARIOS Augustini libros, præcipuè verò ad Prosperùm, & Hilarium datos appellat; undè ibidèm cætera etiam volumina Augustini approbantur; quicquid igitur in illis docet de gratiâ, & libero arbitrio, hoc, teste Hormisdâ, Romana sequitur, & servat Ecclesia. Annatus verò, quasi particula illa *maximè* idem esset ac restrictiva *solùm*, duas tantùm Sancti Doctoris sententias, quas præcipuè stabilit in libris de Prædestinatione Sanctor. & de Dono perseverantiæ, ab Hormisdâ confirmatas fingit. Non ita est, Annate, Non ita: præter id, quod in illis duobus libris, in aliis quoque VARIIS LIBRIS de gratiâ, & libero arbitrio Augustinus scripsit, hoc totum Romanæ Ecclesiæ probatur.

Aliâ viâ contrà Hormisdæ testimonium vadit Decamps lib. 7. de Hær. Jans. disp. 1. cap. 4. nam cùm Hormisdas dixerit, capitula quædam de gratiâ, & libero

libero arbitrio in ſcriniis Eccleſiaſticis contineri, hæc putat eſſe illas ſententias, quæ Epiſtolæ Cœleſtini Papæ ad Epiſcopos Galliæ annexæ leguntur. Porrò has tantùm ex Auguſtinianis libris eſſe Eccleſiæ Romanæ probatas ſcribit, ejus verba ſunt: *Aſſerit Hormiſdas, cognoſci ex Sancti Auguſtini operibus poſſe, quid de gratiâ, & libero arbitrio Eccleſia ſentiat, quia nimirùm in his acerrimè defenduntur hæc ipſa capitula, quæ in ſcriniis Eccleſiaſticis continentur, quæque Epiſtolæ ſuæ Cœleſtinus intexuit. Quis unquàm ex nobis iſtud negavit? fatemur, in Sancti Auguſtini operibus illa ipſa contineri, acriterque defendi, quæ ab Eccleſiâ contrà Pelagianos ſancita ſunt. At negamus aliud nihil in ejus libris reperiri, nobiſque in hac parte Hormiſdas ſuffragatur, dum collecta à Cœleſtino capitula appellat, in quibus diſertè traditur, profundiores quæſtiones, quæ ab Auguſtino contrà Pelagianos dimicante latiùs pertractantur, ab Eccleſiâ Romanâ non fuiſse comprobatas.* Verùm quis Eccleſiaſtica ſcrinia Decampſio recluſit, ut tam confidenter ſcire potuerit, Hormiſdam nomine capitulorum illas Cœleſtini ſententias intellexiſſe? Undè novit, ex univerſâ Sancti Auguſtini doctrinâ novem ſolummodò Cœleſtini capitula in Eccleſiaſticis ſcriniis fuiſſe ſepoſita? Scimus, Sanctum Leonem Magnum, qui tertius à Cœleſtino Pontifex ſedit, in Epiſtolâ ad noſtrum Metropolitam Aquilejenſem duo integra capita ex libro Sancti Auguſtini contrà Pelagianos ad verbum exſcripſiſſe. Cur non iſta pariter Hormiſdas appellat? Scimus, Sanctum Gelaſium Papam ad Honorium Epiſcopum contrà Pelagianos ſcripſiſſe, atque mentionem quorundam capitulorum feciſſe: *De quibus*, inquit, *ii, quos tua charitas deſtinavit, ſi pleniùs inſtrui voluerint, ſequentes tituli cum ſuis reſponſionibus intimabunt.* Quarè Hormiſdas hæc inſinuata à Gelaſio capita non intellexit? An nil aliud ſtatuiſſe Gelaſius credendus eſt, quàm illa, quæ ſub nomine Cœleſtini vulgata ſunt? Quis hoc ſinè teſte dicenti credat? Scimus, eundem Gelaſium in Epiſtolâ ad Epiſcopos per Picenum tres, quatuorve Sancti Auguſtini ſententias, ut ſuperiùs oſtendimus, inculcare, quas Recentiores reprehendunt, ac furenti contrà Pelagianos Auguſtino excidiſſe comminiſcuntur; undè credibilius eſt, has quoquè inter illos titulos à Gelaſio connumeratas, quàm illas tantùm Cœleſtini. Scimus, Felicem IV. ad Patres Arauſicanos ex Sancti Auguſtini libris excerptas de divinâ gratiâ ſententias contrà Semipelagianos tranſmiſiſſe, & hæ quidem in XXV. canones digeſtæ ſunt; invenitne Pontifex omnia illa aſſerta in Eccleſiaſticis ſcriniis, vel cùm illa tantùm novem à Cœleſtino ſelecta reperiſſet, novis ex Auguſtiniano theſauro divitiis ſcrinia Eccleſiaſtica locupletavit? Quid dicitis, ô novi antiquarum Romanorum Pontificum conſtitutionum interpretes?

Sed quòd de Felicis IV. capitulis mentio incidit, ex libro primo Hiſt. Pelag. cap. 23. recolendum eſt, Romanum Pontificem ad lites de auxiliis divinæ gratiæ per centum ferè annos Gallias turbantes, Apoſtolicâ auctoritate ſopiendas, vigintiquinque ſententias ex libris Sancti Auguſtini decerptas ad Sanctum Cæſarium Arelatenſem tranſmiſiſſe, ipſi cæteriſque Galliæ Epiſcopis ſubſcribendas. Quis porrò non intelligat, quantùm eo facto honoris incrementum Auguſtino additum ſit, cùm quæ priùs illius voces fuerant, in Romanorum Præſulum, ac Synodorum oracula tranſierint? At hic rurſùs pulverem excitant Recentiores, quo tanta Auguſtino delatæ auctoritatis gloria obſcuretur. Clamat Annatus cap. 6. pag. 903. *Et Felix, quem etiam referunt Baiani inter approbatores Auguſtini, propterea quòd canones Arauſicanæ Synodi extractos ex libris Auguſtini, & ipſius etiam verbis conceptos ad Epiſcopos Galliæ miſerit, rectractione illâ monſtravit, quid eſset neceſse ab omnibus recipi ex univerſâ illius doctrinâ, nempè id, quod canonibus illis exprimitur, permiſsâ Lectoribus judicii libertate circà cæteras, quæ intercurrunt, controverſias.* Bellè, ac benè: Igitur non novem ſolummodò Cœleſtini ſententiæ ex Auguſtinianis libeis approbatæ ſunt, quod ad nauſeam uſque inculcatis, ſed tot inſuper alia dogmata, nempè XXV. quibus refragari piaculum ſit. Sed reclamat Annatus ibidem: *Ergo vi hujus approbationis nulla fieri debet controverſia iis, qui capita illa ſelecta recipiunt, etiamſi alia quædam rejiciant.* Nolo hìc diſputare, an Recentiores ita canones Auguſtinianos Arauſicæ firmatos recipiant, quin violentis quandoque interpretamentis eiſdem vim inferant, undè ab eruditis jure reprehenduntur. Mitiùs vobiſcum agam. Quòd Arauſicanos canones, ut libet, ut lubet explicatis, nullam vobis quæſtionem facimus, ſed quòd alia Auguſtini dogmata rejiciatis, pati nullo modo poſſumus, atque contrà vos accuſationem paramus, non quòd Apoſtolici decreti, ſed quòd exempli contemptores ſitis. Enim verò ſi univerſas lites de divinâ gratiâ in Galliis exortas Apoſtolica Sedes ex unius Auguſtini doctrinâ componendas duxit, inſigne poſteris exemplum edidit, ut ſi quando eadem in causâ de gratiâ iterum litigia erumperent, ad ejuſdem Sancti Antiſtitis doctrinam confugerent, ex Auguſtini libris ſententiam audirent, uni Auguſtino adhærerent, quod à Clemente VIII. veteri religione, novoque exemplo præſtitum fuit. Quarè, cùm Adverſarii in pleriſque recèns exortis de divinâ gratiâ controverſiis ſtare ſe contrà Auguſtinum profiteantur, Felicis IV. judicio refragari, ejuſdem exemplum parvi facere, atque aliâ prorſùs viâ ab Auguſtinianâ ad veritatem eoſdem repere, nemo non videt.

Doluere tamen Recentioribus oculi, cùm per Felicem IV. & Arauſicanam Synodum tantum honoris Auguſtinianæ doctrinæ delatum videre, quarè gloſſematum ruderibus illum obruere pertentant dicentes, Eccleſiam in Synodis Auguſtini ſententiis uſam fuiſſe *non ex neceſſitate, ſed ex auctoritate, utì Magiſtram, non utì diſcipulam.* Acutum Adami commentum cap. 9. pag. 653. Vide quomodò ſe ipſam ſtrangulet hæc reſponſio. Intendit adverſarius, Sancti Doctoris auctoritatem imminuere, & eandem auget quàm maximè. Nemo miratur, cùm videt diſcipulum Magiſtri voces reddere; at Magiſtrum ſententiam dicturum, non niſi diſcipuli ore loqui velle, hoc planè mirabile cenſetur, atque in diſcipuli eximiam excellentiam venit. Synodi, ac Romani Pontifices Sanctorum Patrum ſententias ſemper ſecuti ſunt, ut ex traditione Eccleſiæ credenda Orthodoxis proponerent. Colligitur hoc ex Epiſtolâ Sancti Leonis ad Leonem Auguſtum, ubi pluribus Sanctorum Patrum teſtimoniis adductis, inter quæ etiam *Sancti Auguſtini Epiſcopi Hipponenſis* plura numerantur, concludit: *Hæc nos ſequi verba debemus, his nos convenit obtemperare dogmatibus.* In Calchedonenſi Synodo act. 1. poſt recitatam fidem Concilii Nicæni Patres dixere: *Neceſſarium viſum eſt Sanctorum, & Catholicorum Patrum proferre teſtimonia, quæ poſſunt ſatisfacere, quemadmodùm tam intellexerunt, & prædicare confiſi ſunt, quatenùs ex ma-*

manifeſto & omnès rectam, & immaculatam fidem habentes ſic & intelligant, & interpretentur, & prædicent eam. Et act. 2. ſtatim poſt initium: *Docuerunt enim Patres & in ſcriptis cuſtodiuntur, quæ ab eis ſunt expoſita, & citrà ea dicere non poſſumus.* Et Act. 5. *Sequentes igitur Sanctos Patres &c.* Sanctus Agatho Papa in Epiſtolâ ad Conſtantinum Imperatorem, quæ habetur in VI. Synodo act. 4. adversùs Monothelitas, Sanctorum Patrum teſtimoniis productis, ubi laudatur Auguſtinus tanquàm VERITATIS *prudentiſſimus* PRÆDICATOR, & *præſtantiſſimus* DOCTOR, hæc habet: *Ecce piiſſime Domine fili, Sanctorum Patrum teſtimoniis tanquàm radiis ſpiritalibus Eccleſia Catholica, atque Apoſtolica doctrina illuſtrata eſt* &c. Ubi etiam ſcribit, damnandos Monothelitas tanquàm *non Sanctorum Patrum pediſſequos.* At actione 10. omnia illa Patrum teſtimonia in Synodo relecta ſunt, & cum libris Conſtantinopoli exiſtentibus collata, & act. 8. Synodus literis Agathonis conſenſum dedit, quòd Sanctorum Patrum doctrinæ conformes eſſent. Undè Georgius Antiſtes Conſtantinopolitanus dixit: *Scrutans Sanctorum, ac probabilium Patrum, qui repoſiti ſunt in venerabili Patriarchio, inveni cuncta teſtimonia ſanctorum, ac probabilium Patrum, quæ in eiſdem ſuggeſtionibus continentur, conſonantia, & in nullo diſcrepantia à ſanctis, ac probabilibus Patribus, & conſentio eis, & ſic confiteor, & credo.* Quam ſententiam cæteri ibidèm ſubſcripſere. Poſſent infinita ad hoc demonſtrandum teſtimonia adduci, in quibus *ex neceſſitate* Synodi Sanctorum Patrum doctrinam ſe amplecti, ac ſequi profeſſæ ſunt.

At, inquies, loqui te de uno Auguſtino, non de omnibus Patribus; hos enim idem concordi ſententiâ docentes neceſſariò in Synodis Eccleſia ſequi debet, quippè quæ ex Patrum traditione dogmata definit, non verò privatum Doctorem, qualis eſt Auguſtinus. Sed nequè hoc te effugium juvat. Nam dum contendis, Felicem Papam, & Arauſicanos Patres unius Auguſtini ſententias ſecutos eſſe *ex auctoritate, non ex neceſſitate*, quæſo te, vel ſecuti ſunt Auguſtinum contrà alios Patres docentem, vel cum aliis Patribus idem ſentientem? Si primum dicas: id non *ex auctoritate* fecere; nam non poteſt privata unius hominis ſententia tanquàm de fide definiri, ſi conſtet univerſos Patres oppoſitum tradidiſſe; poteſt tamen ob ſummam unius Sancti Doctoris excellentiam judicium ſuſpendi, ac neutra ſententia definiri, quod de privatâ Auguſtini opinione de ſimultaneâ rerum creatione Recentiores affirmant. Si verò alterum eligas: jam vides, ex neceſſitate approbandam eſſe ſententiam ab omnibus Patribus aſſertam, ſi eâ de re rectum judicium dandum ſit. Prætereà Eccleſia de controverſiis fidei ſententiam dictura *ex neceſſitate* illam partem, in qua veritas eſt, definire debet, cùm falſitatem inter dogmata fidei referre nullo modo poſſit. Quarè, cùm Felix, & Arauſicani Patres Sancti Auguſtini ſententias utì Catholicas definierint, *ex neceſſitate* eas ſecuti ſunt, ut oppoſitas Semipelagianorum opiniones erroneas ſequi minimè potuerint. Felix quidèm potuit Auguſtini ſententias ad verbum non exſcribere, utì exſcripſere Proſper, Fulgentius, Prudentius, aliique ex Auguſtinianâ ſcholâ Doctóres, ſed non potuit ſenſum earundem ex neceſſitate non tradere, cùm jam illas antè Concilii definitiones veras fuiſſe certum ſit, cùm niſi id, quod verum eſt, poſſit ab Eccleſiâ definiri.

Eâdem facilitate refutatur, quod addunt, Synodum Arauſicanam Auguſtini ſententias adhibuiſſe *utì magiſtram, non tanquàm diſcipulam.* Profectò mirum dicunt, dum volunt, Arauſicanos Patres, qui integro ab Auguſtini morte ſæculo vixere, Auguſtini magiſtros eſſe potuiſſe, à quibus ille nec jota quidèm doceri potuit. Sanè magiſter ille eſt, qui docet, diſcipulus, qui docetur; & qui hoc neſcit, mirum ſi diſcipulus non modò fuerit, ſed vel eſſe potuerit. Qui verò doceat, qui doceatur, Auguſtinus-ne, an Arauſicana Synodus, vos videtis. Olim quidèm Auguſtinus Eccleſiæ diſcipulus fuit, ac talem ſe profitebatur, dum ad Bonifacium Papam ſcribebat, mittere ſua ſcripta non tam diſcenda, *quàm examinanda, & ubi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda*: Lib. 1. contrà duas Epiſt. Pelag. ad Boniſ. cap. 1. Cæterùm quòd à Deo illuminationis gratiam ad docendum aſſecutus eſt, ut ait Sanctus Fulgentius, & unus univerſas Pelagianorum machinas perfregit, tantùm illi Eccleſia detulit, ut ipſius Eccleſiæ per Apoſtolicam Sedem magiſter conſecratus fuerit. Hinc Cœleſtinus in Epiſtolâ toties à Recentioribus inculcatâ Auguſtinum *magiſtrum noſtrum* honoris causâ nuncupat; Gelaſius in Epiſtolâ ad Honorium eundem *Eccleſiæ magiſtrum* dicit, & Joannes II. ut mox dicemus, de Auguſtino ſcribit, *cujus doctrinam ſecundùm Prædeceſſorum meorum ſtatuta Romana ſequitur, & ſervat Eccleſia.* Profectò ſi Eccleſia Romana Auguſtini doctrinam ſequitur, Auguſtinus ejuſdem Eccleſiæ magiſter dicendus eſt, utì diſcipulos Sancti Thomæ, aut Scoti eos appellamus, qui eorundem Doctorum ſententias ſequuntur. Cur autem hoc mirum videatur? Nonnè olim Magnus ille Aquinas inter tyrones in ſcholis ſedit, qui poſteà Summus Scholaſticorum magiſter evaſit? Laudati Antiſtes, dum in Synodo Calchedonenſi, & Conſtantinopolitanâ Sanctos Patres ſequi ſe dicebant, eorundem ſe diſcipulos profitebantur, quorum doctrinis ſeſe inſtruendos tradebant; illi igitur Leones, Felices, Athanaſii, Hilarii, Auguſtini, Cyrilli, Gregorii, aliive, quos ibidèm producunt, Synodorum magiſtri fuere. Quarè cùm Arauſicanum Concilium unum Auguſtinum ſecutum ſit, unum Auguſtinum magiſtrum habuit.

Inter Sancti Auguſtini encomiaſtas meritò numeratur etiam Sanctus Joannes II. in Epiſt. 3. ad Senatores: *Sanctus Auguſtinus*, ait, *cujus doctrinam ſecundùm Prædeceſſorum meorum ſtatuta Romana ſequitur, & ſervat Eccleſia.* Quibus verbis Pontifex non ſolùm Sancti Auguſtini doctrinam conſecravit, ſed etiam eandem antiquitùs à ſuis Deceſſoribus approbatam fuiſſe affirmat. Sed en ſtatim Recentiorum interpretationes. Audi Decampſium lib. 3. cit. diſp. 1. cap. 4. num. 12. *Cùm igitur in hac Epiſtolâ nec de Sancti Auguſtini doctrinâ contrà Pelagianos agatur, nec ullus ex libris appelletur, quibus eos impugnavit, cur indè Janſeniani ſpeciatim colligunt, ita probari ab Apoſtolicâ Sede quæcunque in Auguſtini operibus continentur, ut ab his vel tantillum recedere ſit nefas?* Addit Moraines diſp. 12. Anti-Janſ. num. 50. *Quæ addit ex Joanne II. & Clemente VIII. præcedentibus ſimilia ſunt, nihilque ampliùs probant. Tantùm enim affirmant, Eccleſiam Romanam ſervare, & ſequi doctrinam Auguſtini ſibi quaſi dotem relictam, quam tamen non in omnibus ſequitur &c.* Hæc illi. Scimus, eam Sancti Joannis Epiſtolam eſſe contrà Neſtorianos, non Pelagianos; ſed ſcimus quoque, Neſtorianos ex Pelagianis prodiiſſe, utroſque mutuò ſe foventes apud Epheſum condemnatos, utrique hæreſi

idem

idem à Prospero epitaphium ignominiæ causâ inscriptum. Opponimus tamen, Joannem inibi ea Sancti Doctoris volumina laudasse, quibus non tantùm auctoritatis inest, quantùm tributum est ab Apostolicâ Sede libris contrà Pelagianos scriptis. Cùm enim in illis cæteros post se longo intervallo reliquerit, in istis se ipso quoque major evasit; undè si Augustinum Romana Ecclesia docentem sequitur, ubi minori laude ornatus fuit, eidem religiosiùs adhærebit, ubi tot Romanorum Præsulum encomiis exceptus fuit. Romana Ecclesia non solùm Augustinum docentem inaudit, sed impugnatum defendit, ut illâ Augustini auctoritatem propugnante, oleum, & operam perdituri sint Recentiores, qui contrà eandem insurgunt.

Clementis verò VIII. decretum, quo universas de Auxiliis divinis controversias ad tribunal Sancti Augustini expendendas jussit, quo olim Recentiores pressi sunt, hisce modò strophis cludunt: *Nam quod, inquiunt, objicere aliqui solent, Clementem VIII. jussisse tempore disputationum de auxiliis, ut Augustini potissimùm sententia exquireretur, facilè solvitur. Neque enim id præcepit eo præjudicio, quasi nefas duceret ullâ in re dissentire ab Augustino, repudiatâ etiam Cælestini distinctione illâ inter propositiones, quas esset, & quas non esset necesse adstruere. Neque idem est velle, ut disputantes Augustini sententiam inquirant, & velle omninò, ut in omnibus eam sequantur.* Rursùs: *Inquirenda fuit Augustini sententia, ut intelligeretur, utrùm ea, quæ disputabantur, tangerent constituta jam dogmata, necne, an potiùs spectarent ad quæstiones indifferentes. Adde, cùm constet ex mente Sancti Bonaventuræ, Augustinum aliquando minùs voluisse, & plus dixisse, fuisse cur juberet Summus Pontifex, ut ejus sententia investigaretur, nempè ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quicquid constaret, eum dixisse:* Annati verba sunt lib. 8. cap. 2. in fine. Nullus hucusque dubitavit in sessionibus de auxiliis coràm Clemente VIII. celebratis Molinæ doctrinam ad Augustinianæ doctrinæ amussim vocatam. Interim audiant Paulum Leonardum, verè Scerlogum, in apologiâ Scientiæ mediæ par. 2. num. 39. *Equidèm*, inquit, *in disputationibus Romæ agitatis coràm Sanctitate Clementis VIII. & Pauli V. sæpè & diligenter interrogatum est de mente Sancti Augustini, quòd eo speciatim in genere quæstionum exploratum esset, ab iis optima proferri, cui tantus divinæ Gratiæ Hyperaspistes faveret. Quarè anno 1602. tractatum:* Quis majores vires ad bonum libero arbitrio tribuat? An Augustinus? an Molina? *Continetur ille articulus septem quæstionibus, in quibus singulis de mente Augustini disceptatur cum Molinâ &c. De quibus liquet altercationis penè omnem scopum, quidnam Augustinus sentiret?* Compendio res ageretur, si liceret acta illa Congregationum, vel integram Clementis VIII. Orationem, quam disputationibus illis præmisit, recitare. Sed quando recentiori Romano decreto id vetitum est, cum dispendio causæ, quam defendo, necessariam defensionem omitto. Et quidèm plus fortè cæteris meliora dicere possem, cùm legerim omnia MSS. Gregorii Nugnii Coronel Augustiniani Lusitani, qui memoratarum Congregationum fuit à secretis. Pio silentio Religioni lito. Repetam tamen fragmentum laudatæ Orationis Clementis VIII. quod suo Euchologico à Congregatione Supremâ S. R. Inquisitionis approbato inseruit Pater Macedo inter elogia Pontificum, quæ recitat ad diem 28. Augusti pag. 405. *Quamvis*, inquit, *nisi Deo rationem reddere debeam mearum actionum, dicam tamen in præsentiarum rationes, propter quas* ADSTRINGERE STATUI *totam hanc disputationem* AD NORMAM DOCTRINÆ SANCTI AUGUSTINI *de gratiâ. Prima est, quòd si, teste Beato Prospero ferè initio libri contrà Collatorem, viginti annorum spatio acies Catholicæ Ecclesiæ ita dimicavit pro gratiâ contrà Pelagianos, ut tandem Augustino Duce vicerit, oportet etiam ut in causâ consilii* EUNDEM DUCEM AGNOSCAMUS, ET SEQUAMUR. *Secunda est, quòd idem Sanctus nihil videtur prætermisisse eorum, quæ ad præsentes controversias pertinent &c. Tertia tandem ratio est, quòd cùm multi Pontifices, & Prædecessores nostri doctrinæ Sancti Augustini tam acres fuerint assertores, ac vindices, ut quasi hæreditario jure eam in Ecclesiâ relinqui voluerint, æquum non est, ut patiar illam hac hæreditate privari.* Orationem hanc ipsius Clementis manu exaratam ostendit nobis Illustrissimus D. Philippus Vicecomes Mediolanensis Episcopus Catacensis, quod etiam testatum reliquit in notis MSS. ad cap. 4. libri 8. Augustini vindicati, quod volumen apud me est.

Non possum hìc non indignari Annato, qui illis in disputationibus de Auxiliis, non suum Molinam, sed nostrum Augustinum in examen vocatum fingit, nam eas sessiones habitas scribit: *Ut Augustini sententia investigaretur, nempè, ut retineretur, quod perspicuum esset, illum voluisse, non autem quicquid constaret, eum dixisse.* Quâ sanè ratione Sanctus Doctor, quem Apostolica Sedes causæ id temporis agitatæ Judicem pronunciavit, suis è libris sententiam dicturum, ab Annato examini tunc subjectus fuisse dicitur, hâc de eodem sententiâ pronunciatâ, *ut retineretur, quod perspicuum esset illum voluisse, non autem quicquid constaret eum dixisse.* Quòd, ut ibidem ait, aliquandò Augustinus per excessum locutus est, qui quidèm excessus in illis disputationibus *ne retineretur*, Clementi VIII. sententia fuit. Hoc autem quid aliud est, quàm Augustinum ex judice reum facere? Neque secùs sentire Annatum judico; clamat enim in fine cap. 2. pag. 864. *Sepelienda Scholastica est, ut unus regnet Augustinus, aut Augustinus legendus ad lucem Scholasticæ, & ad ejus amussim exigendus?* Neutrum nobis in votis est, sed vigere Scholasticam optamus, eamque ad Augustini amussim exigi, & non è contrà, ut ipse contendis. Perspicua est Clementis sententia, se velle exigere lites Scholasticorum de auxiliis AD NORMAM DOCTRINÆ SANCTI AUGUSTINI, quibus quàm bellè consonas, nemo non videt, dum Augustini doctrinam ad Scholasticorum *amussim exigis*. Profectò Magister Sententiarum, qui primus Scholasticam in methodum deduxit, ex Patrum, ac Augustini præsertim sententiis illam conflavit: undè Ecclesia ipsa Romana inter precum Officia, quæ Augustini die Festâ persolvit, ait de eodem: *Quem in primis secuti sunt, qui posteà Theologicam disciplinam viâ, & ratione tradiderunt.* Igitur Scholastici ad Augustinianæ doctrinæ amussim suas ipsorum sententias exegerunt, neque veteribus illis ejusdem disciplinæ viris Principibus verbum ullum contrà Augustinum excidit. Secùs Recentioribus visum est, quorum unus Moraines in Præfatione sui Anti-Jansenii ait: *Qui priùs Augustinum, in omnibus deposcebant judicem, nunc sibi liberum putant, ne quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.* Heu quàm ima summis atra dies miscuit! Augustinum olim Clemens Pontifex in controversiâ de Auxiliis judicem constituit, modò autem Recentiores, ut palàm fateri non erubescunt, eundem *ne quidèm arbitrum honorarium admittunt.* Et illi

I quidèm

quidèm exceſſus, antilogias, errores objiciendo, non modò Sanctum Doctorem ſuſpectum judicem publicant, ſed veluti reum traducunt, ut longioris hujuſce defenſionis inſtituendæ neceſſitatem nobis impoſitam nemo negaverit. Et hoc quid aliud eſt, quàm Auguſtinum ex cathedrâ, in quâ ab Apoſtolicâ Sede poſitus fuit, atque ex eadem cœleſtes doctrinas ediſſerens, huc uſque ſummâ religione à Catholicis tanquam Orthodoxi dogmatis Magiſter auditus fuit, violenter extrahere? O ſuperi, mites animos.

Sed quid de recentiſſimo Alexandri VII. elogio, quo deceſſorum veſtigiis inhærens, Sancti Auguſtini doctrinam conſecravit, Recentiores blaterent, exponendum eſt. Cùm Pater Chriſtianus Lupus Auguſtinianus inſignis Doctor Lovanienſis Româ in Belgium profecturus eſſet, Alexander laudatas literas eidem ad Sacram Theologicam Lovanienſium Facultatem deferendas tradidit. Porrò ibidèm paternum ergà benemeritos filios amorem teſtatus, ad Sancti Auguſtini, ejuſque diſcipuli Sancti Thomæ doctrinam, ut eò uſque ſummâ cum laude fecerant, novo utrique Sancto Doctori elogio inſcripto tenendam, defendendamque animavit. *De reliquo*, inquiens, *non dubitamus, vos pro ſingulari ſcientiæ, pietatiſque ſtudio ſanam, & incorruptam, qualem tot Apoſtolicæ Sedis declarationes, & Sanctorum Patrum traditiones requirunt, doctrinam ſemper amplexuri, & adversùs Orthodoxæ Religionis hoſtes defenſuri ſitis, nec non præclariſſimorum Eccleſiæ Doctorum Auguſtini, & Thomæ Aquinatis inconcuſſa, tutiſſimaque dogmata ſequi ſemper, ut aſſeritis, ac impensè revereri velitis: Quorum profectò Sanctiſſimorum virorum penès Catholicos univerſos ingenia, & omnem laudem ſupergreſſa nomina novi præconii commendatione non egent &c. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 7. Auguſti 1660. Pontificatus noſtri Anno VII.* Profectus Româ Lupus, ac Piſauro tranſiens, ubi apud noſtrates Scholæ Theologicæ id temporis præfectum agebam, quantum ſecum in Belgium theſaurum ferret, mihi ſignificavit, ubi verò Lovanium venit, ac Pontificias literas Theologorum Senatui tradidit, mirum eſt quantâ eaſdem lætitiâ univerſi, & ſinguli exceperint. Indictum Theologicum iuſtitium, publicum in gratiarum actionem ſacrum intimatum, ac pro incolumitate beneficentiſſimi Pontificis imperata ſupplicatio. Edicti à Decano Univerſitatis publicati excerptum exhibeo, integrum donat Pater Gabriel à Sancto Vincentio mox mihi laudandus. *Ut interſint ſolemni Miſsæ per eandem facultatem ibidem celebrandæ pro longævâ incolumitate, ac felici regimine Sanctiſſimi D. N. Alexandri divinâ providentiâ Papæ VII. qui præter alia paternæ ſuæ ergà eandem* Academiam *benevolentiæ argumenta Apoſtolico reſcripto in formâ Brevis ad ejuſdem preces eam decorare dignatus eſt, quo Sanctiſſimos Auguſtinum, & Thomam Aquinatem Scholæ Facultatis Patronos, & Magiſtros, uti præclariſſimos Eccleſiæ Catholicæ Doctores deprædicat, eorumque dogmata tanquàm inconcuſſa, tutiſſimaque, & proindè ſemper ſequenda, & impensè reverenda commendat, ſubjungens, penès Catholicos univerſos ingenia, & omnem laudem ſupergreſſa nomina eorundem Sanctiſſimorum novi præconii commendatione non egere &c. Datum 6. Novembris anni 1660.*

Hæc quidèm quantum lætitiæ ſinceriſſimis Sancti Auguſtini diſcipulis ingeſſere, tantum mæroris, non enim dicam invidis, ſed pridèm ergà Auguſtinum non tam benè animatis intulerunt. Etenim nonnulli in furorem veluti acti in impias haſce voces erupere: *Laudatum Breve per Diabolicam machinam fuiſſe impetratum.* Horum teſtis eſt ipſemet Chriſtianus Lupus in Epiſtolâ apologeticâ de attritione, & contritione cap. 5. ad accuſat. XI. pag. 49. quam Lovanii edidit anno 1667. mihique, uti eſt mei amantiſſimus, honoris gratiâ nuncupavit. Cui nam voces adeò inverecundæ exciderint, deſignat Vincentius Baronius par. 4. ſuorum Opuſculorum lib. 1. ſect. 2. art. 5. §. 1. Alter verò Recentior de laudato Alexandri elogio ſcribit, Summum Pontificem *nunquàm breve illud privatum vidiſſe.* Id autem teſtatur ſe à viro ſui ſodalitii accepiſſe, & quo majorem dicto fidem faciat, ait: *ſincerè affirmo, ac ſanctè juro.* Hunc etiam Scriptorem nominare nolo, quòd magnum Patronum habear, cujus ipſe etiam patrocinio lætor; illum tamen pluribus impugnavit vir doctiſſimus Pater Gabriel à Sancto Vincentio in libro de Remediis ignorantiæ diſp. 14. dub. 9. num. 149. inquiens: *Cardinalis Nerlius tunc temporis Secretarius Brevium dixit cuidam viro graviſſimo, quòd hoc Breve ipſe compoſuit ex commiſſione dicti Alexandri VII. & quòd Pontifex illud attentè legit, & ſigillum dedit, ut eo ſignaretur, & ad dictam Univerſitatem Lovanienſem mitteretur. Et iſte vir graviſſimus ſic tacto pectore teſtificatus eſt.* Hæc quidèm Pater Gabriel literis conſignavit, ac paulò poſtè vitâ diſceſſit ſummo ſui deſiderio relicto; erat enim Carmelitici rigidioris diſciplinæ inſtituti ornamentum, acceptus in primis Clementi X. Pont. Opt. Max. Vivet ille æternùm de Auguſtini doctrinâ benemeritus, cujus glorioſo Nomini Theologicum volumen nuncupavit. Sciant Recentiores, Alexandrum VII. è nobiliſſimâ Chiſiorum gente prodiiſſe, cui perpetuum ergà Auguſtini nomen obſequiom hæreditarium eſt, ita ut à trecentis, & ampliùs annis unum ſemper in Chiſiis appellari voluerit Auguſtinum. Non alium hujus mei dicti teſtem, quàm ipſummet Alexandrum volo, qui in frequentiſſimo Purpuratorum Patrum, atque Antiſtitum Senatu agens de decernendâ Thomæ Villanovani Apotheoſi, Regis Hiſpaniæ, plurimorum Principum, atque populorum cum Auguſtinianâ familiâ obſecrationibus, queis ad id movebatur, recenſitis hæc addidit: *Tum verò (confidenter dicimus) noſtra ergà Divum Auguſtinum Sanctiſſimum Theologiæ Magiſtrum à Majoribus ſecundum carnem per manus quaſi tradita, & peculiaris ab adoleſcentiâ ergà hunc ejus Alumnum veneratio, &c.* Ex act. Canon. S. Th. Villan. Hæc tanti Pontificis hæreditaria ergà *Sanctiſſimum Theologiæ Magiſtrum* devotio omnibus nota erat; undè in eodem conſeſſu Franciſcus Albitius Purpuratorum Patrum decus, eximiæ eruditionis Princeps, ac noſtro præconio major ſententiam rogatus dixit: *Protractus eſt, Beatiſſime Pater, non ſinè Spiritûs ſancti inſtinctu rei ardua, atque difficillimæ exitus, ut à Sanctitate veſtrâ, quæ Patronum, & Protectorem agnoſcit Auguſtinum, Filius Auguſtini in Sanctorum numero collocetur.* Ego quidèm pluribus illius Recentioris dicta confutaveram, quæ tamen magni viri imperio juſſus omitto; adeò enim abſurda ſunt, ut ſatiùs ſit, eadem ſilentio obducere, quàm prolixiori impugnatione latiùs diffamare.

CAPUT VII.

Auguſtinianæ doctrinæ contrà Pelagianos per Sedem Apoſtolicam approbatio à Recentiorum pravis interpretamentis defenditur.

Huc uſque nobiliora Romanorum Præſulum teſtimonia de Auguſtinianæ doctrinæ contrà Pela-

Pelagianos excellentiâ à ſiniſtris Recentiorum oppoſitionibus vindicavimus, ſingula Pontificum elogia Auguſtino integra adſtruentes, modò quid homines illi Auguſtini approbationi per Eccleſiam univerſim objiciant, videndum eſt. Levi id quidèm brachio retentabo; nam illorum conſilium imitatus, qui civilia inter hoſtes bella ſerunt, quò domeſticis diſſidiis enervatos nullo poſteà negotio ſuppeditent, Anti-Auguſtinianis domeſticos teſtes opponam, & pila minantia pilis. At non illos quidèm novitiis iſtis pares, ſed longè Superiores, quibus loquentibus nedum aſſurgant, ſed penitùs obmuteſcant, nempè Suarium, & Vaſquium. O' quanta Scholæ nomina! Itaque in hoc certamine ſedebo, duobus illis Ducibus pro meo Auguſtino in aciem contrà nuperos adverſarios deſcendentibus.

Eja age, quid de Auguſtinianæ doctrinæ per Eccleſiam approbatione Annate ſentis? ſi quæ adversùs eam habes, liberè profitere. *Objicimus primò*, ait lib. 8. cap. 6. pag. 902. *Vel ita eſt conſecrata, ut Auguſtinus è numero Scriptorum non Canonicorum extractus transferit in numerum Canonicorum, vel non? Si primum: errat totus Chriſtianiſmus, qui contrarium ſentit non modò à tempore Scholaſticorum, ſed à mille ducentis annis. Si ſecundum: ergo illa omnis Eccleſiæ approbatio relinquit adhuc Auguſtinum intrà numerum ſcriptorum fallibilium, quibus ſinè cujuſpiam injuriâ repugnare liceat.* Sed jam olim huic objectioni ſatisfecerat non Baianus aliquis, ſed ſtrenuus Baii oppugnator Suarius, cujus ſanè reſponſionem poterant domi legere. Cùm Suarius proleg. 6. de Gratiâ cap. 6. num. 15. citaſſet hæc Sancti Proſperi verba in laudem Auguſtini: *Tu autem dilectiſſime, venerandiſſime mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras, ſicut deſiderare te convenit, ipſis Beati Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, ut in conſitendâ Dei gratiâ defæcatiſſimam, ac ſaluberrimam Evangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris*, hæc ſcribit: *Non tamen dicit, Auguſtinum Apoſtolicè ſcripſiſſe, quia vel Scriptor canonicus fuerit, vel quia infallibilem habuerit Spiritûs ſancti aſſiſtentiam in ſcribendo, ſicut Apoſtoli habuerunt, hoc enim alienum à ſenſu Proſperi, & totius Eccleſiæ eſt, ſed dicit Apoſtolicè ſcripſiſſe, vel quia ſuam de gratiâ doctrinam ex Apoſtolo Paulo præcipuè ſumpſit, & validiſſimis ejus teſtimoniis illam confirmat, vel certè quia tam verè, ac fideliter de gratiâ ſcripſit, ut Apoſtolica Sedes Auguſtini doctrinam in his, quæ ad dogmata pertinent, ſuam effecerit, ac probaverit.*

Pergit Annatus: *Objicimus ſecundò, eoſdem illos Summos Pontifices, qui doctrinam Auguſtini approbarunt, ea ſepoſuiſſe, quæ neceſſaria illis viſa ſunt, alias autem quæſtiones intercurrentes nec contemnere, nec adſtruere voluiſſe. Hoc enim Cœleſtinus apertè ſignificavit, ut retulimus anteà pag. 903.* Idem Suarius recenſitâ Cœleſtini reſtrictione, quam tamen negat eſſe Cœleſtini, ut dicam, totus Auguſtino adhæret hæc ſcribens: *Nihilominùs tamen etiam in his poſterioribus de prædeſtinatione quæſtionibus auctoritas Auguſtini maxima eſt propter alias rationes ſuprafactas, & ideò ſemper à nobis cæteris præferetur.*

Sed reclamat adverſarius: *Objicimus tertiò, approbatam fuiſſe Auguſtini doctrinam ſimul & aliorum Sanctorum Patrum, undè ſequitur, cadere approbationem hanc in id, quod eſt Auguſtino cum aliis Patribus commune, non in id, quod eſt proprium, ſi quid tale ſit.* Ibidem. Sed hocce telum Auguſtinum clypeo protegens Vaſquius excepit 1. 2. diſp. 190. cap. 6. num. 37. *Quamvis, inquit, nullus eſſet ex Patribus commemoratis, quem pro hac ſententiâ de gratiæ neceſſitate ad ſingula opera bona moralia Scholaſtici Doctores allegare poſſent, IN UNO SOLO AUGUSTINO, ejuſque ſcholâ ſuæ opinionis præſidium libenter collocarent, cumque ſibi ſufficere meritò arbitrarentur, quòd UNICUS ſit, qui dum agitur de gratia neceſſitate, ſicut Sol inter reliquos præfulget, cujus quidèm doctrinæ egregium teſtimonium, & commendationem in Epiſtolâ primâ Cœleſtini ad Epiſcopos Galliæ exaratam habemus.* Porrò Cœleſtinus unum Auguſtinum laudavit; lege eundem p. p. diſp. 89. cap. 4. initio.

At non cedit Suario, non cedit Vaſquio Annatus, ſed rursùs opponit pag. 902. *Nempè jam nos docuit Gerſon, & Abulenſis, quò pertineat hæc approbatio, non enim eò ut intelligamus, Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus, & levioribus, quo modo cæterorum quoque Sanctorum laudes intelliguntur. Et certè cùm eadem ſit judiciorum, & affectuum alea, & Auguſtinus tantâ contentione pugnet contrà Pelagianos, ut obtineat nullum eſſe quantumvis Sanctum, cui non ſit opus dicere*, dimitte nobis debita noſtra, *ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Baianis in mentem venerit, ut Auguſtiniani videri velint, cum tanto niſu perſuadere conantur eſſe aliquos, qui judicio nunquàm labantur*, nempè Auguſtinum. Verùm quis neſciat, Auguſtinum duplici facto, dum ſe infrà cæteros depreſſit, ſuprà univerſos altiùs ſeſe evexiſſe? Ille Magnus Eccleſiæ Magiſter tum *affectûs*, tum *judicii* ſui errata publicavit, hæc quidèm in libris Retractationum, illa in libris Confeſſionum, ſingulari prorsùs exemplo, cùm videamus quoſque tum propria dicta, tum facta ab erroribus vindicare. Utinam hanc aliquando de ſociis, ac ſuæ familiæ hominibus opinionem adverſarii induant, quorum quempiam ſi ab aliquo Scriptore impetitum cognoſcant, mille apologias procudunt, ut ſoli ab erroribus immunes eſſe videantur. Itaque eandem & affectûs, & judicii aleam ſubivit Auguſtinus. Verùm dum libros contrà Pelagianos retractat lib. 2. cap. 33. 36. 37. 42. 50. 61. 62. 66. & 67. nullam ſententiam ſivè de gratiâ, ſivè de libero arbitrio corrigit, ſed omnia abs ſe dicta probat, qui aliis in tractatibus pleraſque theſes aſſertas expunxerat. Undè Sanctus Doctor nuſquam in Pelagianis expugnandis ſe judicio lapſum fuiſſe cognovit; adverſarii autem miserè judicio labuntur tam humiliter de Auguſtino pronunciantes. Profectò Auguſtinus futuros fortè cenſores prævidens, in eorum humeros correctione devolutâ, mitiùs illo in examine ſecum egit, Recentioribus hanc gloriam relinquens, quâ jactare poſſent, ſe illis in libris contrà Pelagianos editis maculas deprehendiſſe, quæ Auguſtini aciem, ac ſpongiam ſubterfugere. Quid ais, Annate, Auguſtinum fuiſſe obnoxium humanis defectibus, at *rarioribus, & levioribus*, ac *judicio* quandoque *lapſum*? Alia longè diverſa fuit tui Suarii ſententia, qui proleg. 6. de Gratiâ cap. 6. num. 17. ita & verè, & dignè de Sancto Auguſtino ſcribit: *Nihil tam admirandum, & ſuſpiciendum Eccleſiæ reddidit Auguſtinum, quàm de gratiâ doctrina; at ſi in eâ tradendâ, & explicandâ aliquando fuiſſet in errorem lapſus, multò labefactaretur ejus auctoritas, immeritòque Eccleſia tam fidenter judicium ejus in hac doctrinâ eſſet ſecuta, quod impium eſt cogitare.* Egregiè hoc ipſum abhinc octingentis annis notarat Sanctus Prudentius Tricaſſinus in Epiſtolâ ad Hincmarum, & Pardulum; ſed quòd cum Suario, & Vaſquio veluti fœdere icto, aliorum ſuppetiis dimiſſis, contrà Recentiores me pugnaturum

pro Auguſtino pollicitus ſum, præclariſſimum illius Antiſtitis teſtimonium omitto, alibi recitandum.

Nondum Annatus ſuorum vocibus ab infelici certamine revocari potuit, ſed inſtat, obtruditque hanc illationem: *Ergo ſi ſtante Auguſtini teſtimonio illo, licet tamen ſingularem cujuſpiam ex aliis Patribus cogitationem in hiſce diſputationibus non ſequi; licebit etiam ſtante illâ Eccleſiæ, vel Summorum Pontificum approbatione non omni adhærere Auguſtini ſententiæ.* At huic quoque objectioni obviam ierat ſubtiliſſimus Recentiorum Vaſquius, cujus ex 1.2. diſp. 190. verba paulò ante dedimus, item præclarè 1. p. diſp. 89. num. 21. *Tametſi*, inquit, *aliorum Patrum auctoritas in omni controverſiâ magni ponderis apud omnes eſſe debeat, in hac tamen, de quâ nunc agitur,* UNUS PRO MULTIS *mihi ſemper erit* AUGUSTINUS, *non ſolùm, quòd omnium, qui benè ſentiunt, plurimùm emineat &c.* At quod præmiſerat Annatus ibidem pag. 909. *Ex quibus liquidò conſtat, quantum Auguſtino tribuendum Eccleſia cenſuit, tantum aliis quoque Patribus tribuendum eſse Auguſtinum ipſum cenſuiſse*, hoc, inquam, plane falſum eſt, nam licèt in libris contrà Julianum ex ſanctis Patribus peccatum originale fuſiùs comprobaverit, itemque in libro de Gratiâ Chriſti ejuſdem gratiæ neceſſitatem, attamen prædeſtinationem antè præviſa merita inſtantibus Maſſilienſibus, & nolle ſe illam credere affirmantibus, niſi veterum eâ de re teſtimonia produceret, reſpondit lib. de Præd. Sanctor. cap. 14. *Quid igitur opus eſt, ut eorum ſcrutemur opuſcula, qui priuſquàm iſta hæreſis oriretur, non habuerunt neceſſitatem in hac difficili ad ſolvendum quæſtione verſari, quod procul dubio facerent ſi reſpondere talibus cogerentur?* At cap. 19. de Dono perſev. pro ſe adducit Ambroſium, & Cyprianum, ex quibus non diſertis verbis, ſed per neceſſariam illationem ſuam ipſius ſententiam colligit. Igitur, judice Auguſtino, *non opus eſt, ut eorum* Patrum *ſcrutemur opuſcula*, ubi de gratuitâ prædeſtinatione diſſeritur. At libros de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Dono perſeverantiæ Hormiſdas commendavit, ad eos nos remiſit Synodus Sardinienſis exulum Epiſcoporum ex Africâ, Clemens etiam VIII. ſententiam Molinæ de prædeſtinatione juxtà Sancti Doctoris dogma examinandam juſſit; non igitur eâ in quæſtione tantum Auguſtinus tribuit aliis Patribus, quantum ipſi Eccleſia detulit.

His tandem poſtremo impetu contrà librorum Sancti Auguſtini approbationem idem Annatus decertat pag. 911. contendens: *Omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Nov-Auguſtiniani, doctrinam Auguſtini univerſim approbari, nullam verò eſſe, quæ cadat in omnia, & ſingula ejus placita.* Recoctam Semipelagianorum crambem reponit. Etenim, cùm Sanctus Cœleſtinus libros Sancti Auguſtini laudaſset, illi eam commendationem Auguſtini libris univerſim tantùm traditam dicebant, quam tamen prioribus, non item poſtremis ejuſdem voluminibus delatam eſſe contendebant, contrà quos Sanctus Proſper egregiè in fine libri contrà Collatorem cap. 42. hæc ſcribit: *Agnoſcant calumniatores ſuperfluò ſe objicere, quòd his libris non ſpeciale, neque diſcretum teſtimonium ſit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur; Apoſtolica enim Sedes, quod à præcognitis ſibi non diſcrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non dividit.* Hæc ille. Succenturiatus in Annati jam defeſſi præſidium proſilit Moraines, diverſo tamen armorum genere in Auguſtinum impreſſionem faciens. Etenim quò Pontificiæ approbationis Auguſtino datæ ſplendorem imminuat, non quidèm invidarum interpretationum nebulas opponit, ſed nobiliora ab Apoſtolicâ Sede aliis Patribus tradita præconia proponit, quorum comparatione illa Auguſtino delata minora longè cenſeantur; quo ſanè pacto Sol non umbris quidèm, ſed immensâ propemodùm luce quaquaversùm irradiante minimum candelæ ſplendorem ſuffocat, nullumque penè facit. Altiori itaque voce inſultat Moraines in Præfatione ad Orthodoxos: *Quando dictum eſt de ſcriptis Auguſtini ab aliquo Pontifice legem ſanciente, quod dixit Gelaſius de mirabili illâ Epiſtolâ Leonis Magni ad Flavianum, ut ſi quis illam non admitteret uſque ad unum jota anathema eſſet?* Verùm quis non videat, eximias illas de Leonis literis laudes in Auguſtinum plenè devolvi? Celebrem illam Leonis Epiſtolam ad Flavianum à Sancto Proſpero Auguſtini diſcipulo compoſitam fuiſſe conſtans non modò Latinorum, verùm etiam Græcorum opinio eſt. Baronius audiatur in notis Martyrolog. ad diem 25. Junii ubi de Proſpero ait; *Ado Viennenſis, & alii tradunt, hunc fuiſse ab Epiſtolis Sancto Leoni Papæ, ab eoque ſcripta fertur famoſiſſima illa Epiſtola Sancti Leonis ad Flavianum de Incarnatione Verbi, quod non tantùm Gennadius, Honorius, & alii Latinorum, ſed & Marcellinus Comes teſtatur in Chronico ſub conſulatu Olybrii, & Ruſtici.* Hic eſt ille Proſper, quem Annatus ipſe lib. 2. cap. 5. §. 2. pag. 179. *Primarium, ac proximum Auguſtini diſcipulum, qui viſus eſt illius & arma, & vices geſſiſse ad tuendam, quam veluti depoſito acceperat, ejus doctrinam.* Quis verò neget, delatas diſcipulo laudes in Magiſtrum derivare? Profectò, ſi Sanctus Gelaſius Leonis Epiſtolam uſque ad minimum jota recipiendam dixit, idem nec unum jota Auguſtinianæ doctrinæ improbavit; imò, ut ſæpè in faciem Recentioribus illiſum eſt, vel illæ Auguſtini ſententiæ, quæ falſæ, ſeu duræ illis videntur, ab eodem Pontifice Eccleſiæ inculcatæ ſunt, qui ex Vaſquio fuit *per omnia Auguſtinianus.*

Quatit rursùs Moraines ibidem Auguſtinianam auctoritatem duplici ariete Alexandriâ advecto: *Quis unquam, ait, habuit Cyrilli Alexandrini auctoritatem in ſcribendo non tantùm in Synodo provinciali, aut nationali, ſed in Concilio Generali Epheſino, ut ipſe per ſe ſcriberet anathematiſmos, contrà quos ſentire, ac ſcribere idem propè cenſeretur, ac fidei refragare? Audire mihi videor alium, qui dicat: Quid ergo Athanaſius etiam ille magnus erit-ne unus de numero filiorum, & diſcipulorum Auguſtini, qui dicitur ſinè exceptione Pater Patrum, Doctor Doctorum, cæteros omnes inſtar primi Angeli ſuâ luce colluſtrans?* Sanè ingens turbarum origo, quas Epheſina Synodus ab Joanne Antiochiæ Epiſcopo, Theodoreto, & collegis Epiſcopis, atque ab ipſo Imperatore Theodoſio paſſa eſt, indè fuit, quòd Orientales Epiſcopi privati hominis auctoritate ſtatutos anathematiſmos ſubſcribere recuſabant, quam tamen ſententiam poſteà depoſuere. Sed de Auguſtino loquamur. Hic ob ſapientiam Africanorum Conciliorum *Ingenium* appellatus fuit. Idem univerſa acta Concilii Numidiæ, itemque Carthaginenſis, cui quidèm non adfuerat, ex Patrum decreto in commentarios retulit. De illo ſcribit Proſper in fine libri contrà Collatorem, quòd Bonifacius Papa, *cùm eſſet doctiſſimus, adversùs libros tamen Pelagianorum Beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat.* Auguſtini ſententiæ canones Synodi Arauſicanæ, ac Romanorum Pontificum decreta evaſere; de quâ re Decampſii Jeſuitæ verba reddam: *Fuit*, inquit, *Auguſtinus quodammodò Eccleſiæ præcentor, cùm Romanis Pontificibus, & Conciliis ore præivit, quod de ſuperbiſſimâ hæreſi judicarunt.*

runt. Fuit lingua Ecclesiæ, cùm ejus verbis decreta concepta sunt, & quæ priùs fuerant Augustini voces, Spiritûs sancti oracula esse cœperunt. Fuit ille Conciliorum Dux, atque ingenium, cùm iis rationes, & argumenta subministravit, quibus Pelagium, ejusque complices fregerunt &c. His collegæ dictis si credis, jam Augustinum Cyrillo parem conspicis. Theodosius sanè Imperator parem Cyrillo Augustinum judicavit, dum ad utrumque Sacram (Imperatoris literas ita vocabant) direxit. Imò longè plus honoris Augustino tributum à Principe fuit, nam ad Cyrillum utì Metropolitam scripsit, quò Synodum cogendam Episcopis suffraganeis intimaret; at cùm ad Africæ Primatem Carthaginensem eâdem de re pariter perscripsisset, privatas tamen ad Augustinum literas misit enixè eundem rogans, ut Synodo adesset, de quâ re in Historiâ Pelagianâ diximus lib. 1. ad annum 431. Imò veterum Scriptorum fide constat, Cyrillum Alexandrinum egisse per literas cum Theodosio, ut Sanctus Augustinus ad Synodum Ephesinam se conferret; videbat enim, quanto sibi adversùs Nestorianos adjumento futurus esset Magnus ille Dux ex continuis contrà hæreticos præliis, erectis trophæis toto Orbe celeberrimus. Porrò Athanasium magnum illum Arii Antagonistam Augustini discipulum neutiquàm facimus, sed motum ab Athanasio adversùs Arianos bellum, ab Augustino feliciter tandem profligatum asserimus. Joannes Rivius Belga libro 4. de Vitâ Sancti Augustini cap. 8. §. 6. pluribus tradit, unum Augustinum Arianismum à fundamentis evertisse, quod antè ipsum adeò exactè nullus Patrum præstitit. Et sanè contrà Arianos & libris, & sacris declamationibus ex professo Sanctus Doctor insudavit, quâ de re Possidius toto cap. 17. de Vitâ Augustini. Quarè, si argumenta, ac testimonia, quibus Arii sectam Augustinus expugnavit, in considerationem veniant, anteriores Patres Sanctus Doctor omnium eruditorum judicio facilè superavit.

Instat rursùs Moraines: *Quid de Hieronymo? Eritne etiam ille Augustini discipulus, vel de Angelis inferioribus?* Sed capite præcedenti hoc objectum refutavimus. Quòd verò nolit Moraines, dici Augustinum *Doctorem Doctorum*, palàm Patribus contradicit. Doceri se ab Augustino voluit Bonifacius, *Magistrum nostrum* Augustinum nuncupavit Sanctus Cœlestinus. Ad Augustinum Orientales remisit Sanctus Hormisdas: & sanè suum Doctorem Ecclesia Romana Augustinum appellat. Sanctum Thomam Augustini doctrinam secutum esse tradit Urbanus V. in Bullâ de translat. Sancti Thomæ. De Scoto hæc habent Patres Hispani Minoritæ in libello supplici apud Petrum à Campo Tom. 1. Hist. Aug. lib. 3. cap. 30. *Adeò Augustinianæ doctrinæ addictus fuit, ut in solis Theologicis commentariis octingenties, ac quindecies Sanctum Augustinum in suarum assertionum testem protulerit, enixè præ cæteris Doctoribus satagens illius mentem intimiùs penetrare &c.* Neget igitur Moraines, Scotum, Sanctum Thomam, totque Romanæ Ecclesiæ Pontifices Sancti Augustini discipulos, fuisse Doctores, ne Augustinus dici possit *Doctor Doctorum*. Video tamen, ipsum non pati *sine exceptione*, Augustinum dici Doctorem Doctorum. Scias itaque, Sanctum Augustinum in disputationibus de auxiliis gratiæ esse Doctorem Doctorum, sed non omnium. Non quidèm eorum, qui ipsum præcesserunt, neque enim potuit illos docere, neque posteriorum, qui ab ipso doceri noluerunt, quæ fuit Semipelagianorum obdurata superbia, ac conceptæ olim opinionis defendendæ effrænis lubido; at qui præcesserunt Augustinum Patres, non sunt Doctores in materiâ de gratiâ cum Augustino conferendi, qui teste Augustino cap. 14. de Præd. Sanct. *de gratiâ Dei quid sentirent, breviter quibusdàm suorum scriptorum locis, & transeunter attigerunt.* Et ridendus ille esset, qui sepositis Augustini libris, vellet quæstionum de gratiâ solutionem petere ab Hilario, vel Athanasio; undè qui de divinâ gratiâ scribentes Ecclesiam illustrarunt, omnes Sancti Augustini discipuli fuere, qui primus Sanctorum Patrum, & quidèm in doctrinâ tantùm de gratiâ scholam sibi fecit, cui nomen dedere Prosper, Fulgentius, Petrus Diaconus, Eugippius, Cæsarius, Prudentius, aliique, ut verè Doctor Doctorum dicatur Augustinus. Illorum verò Recentiorum Doctorem Augustinum nunquàm pronunciabimus, qui ejusdem discipuli esse dedignantur. Augustinum quidèm legunt, non ut Ducem illum habeant, sed ut præconceptæ suæ ipsorum opinationis sectatorem volentem, nolentem faciant, admotis etiam tot violentarum interpretationum machinis. Annatus totis libris septem unum Augustinum appellat, Morainii volumen millies Augustini voces reddit; istos-ne Augustini discipulos dixerim, & sectatores? Videri quidèm discipuli Augustini volunt, sed ficta citò in naturam suam redeunt. Hinc Moraines, cùm in Præfatione ad Orthodoxos, quam suo Anti-Jansenio præfixit, Augustini laudes, ne eâ in re adversario cedere censeretur, recitasset, paulatìm panegyricum in satyram vertit, strenuus Augustinianæ gloriæ decurtator, qui initio quidèm non inelegans ejusdem promotor videbatur. Eâdem viâ Annatum ivisse ex dictis initio cap. 5. patet. Quis enim præposterum hominis consilium non irrideat, qui cùm ad Augustini tribunal septem libris cum Jansenianis disputasset, atque ab Augustino causam sibi totam, integramque adjudicatam gloriatus esset, exclamans in limine lib. 8. *nihil esse, quod Janseniani possint ab Augustino sperare præsidii*, cùm Judici gratias agere, ejusque erga se propensum, suisque faventem animum commendare eundem putas, datisque ad amicos literis, laxatis habenis in illius laudes effundi, pessimè ab illo Augustinum acceptum videmus, conductis contrà ipsum longo ordine testibus, mille conviciis lacessitum: uno verbo, ex judice reum factum. O gratissimos Sancti Augustini discipulos! Insuper non patiuntur dici, Augustinum *cæteros omnes instar primi Angeli suâ luce collustrasse.* Scimus, Prosperum olim cecinisse cap. 2. contrà Ingratos:

Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
UBERIORE *rigans, nostro lumen dedit ævo*
Accensum vero de lumine.

Sanctus Fulgentius lib. 2. de Verit. prædest. & grat. cap. 18. *Augustinum legat omnis, qui salutem æternam adipisci desiderat, humiliter orans misericordiæ Dominum, ut eundem spiritum intelligentiæ legens accipiat, quem ille accepit, ut scriberet, & eandem illuminationis gratiam adipiscatur, ut discat, quam ille adeptus est, ut doceret.* Sed cur non audiatur Sanctus Thomas Villanovanus Archiepiscopus Valentinus Con. 1. de Sancto Aug. *O' Pater*, ait, *amplissime Augustine, qui non solum vitæ sanctitate, sed etiam miro sapientiæ tuæ fulgore Christi Ecclesiam luce propriâ, luce plenâ, luce fixâ irradiasti. Si enim sapientia lux est, quis in Ecclesiâ Dei ita lucet, ut Augustinus? A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt Doctores, sapientiæ lumen accipiunt, ipse verò propriâ luce lucet, quam à nullo hominum, sed à Deo solo accepit, nullo enim tradente, nullo Magistro cunctas didicit disciplinas.*

Non-ne igitur, teſte Thomâ, Auguſtinus eſt inſtar primi Angeli, quo in cæteros intelligentiæ lumen derivari Theologi autumant, cùm ipſe à ſolo Deo illuſtretur? Hipponenſis quidem noſter Angelus ſuæ doctrinæ radiis Proſperum, Fulgentium, Thomam, cæteroſque Orthodoxos Patres illuſtravit, at Recentiores, qui contendunt cum Annato, *Aliquid lucis Auguſtino defuiſſe in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ*: Lib. 8. cap. 4. pag. 874. quivè, ut idem alibi ait, nempè diſp. 3. de Scientiâ mediâ cap. 5. num. 113. *Radium quendam videre ſe putant ex Auguſtini Sole non emiſſum*, qui denique ſcribere non erubuere cum Molinâ 1. p. q. 23. art. 4. & 5. diſp. 1. memb. 6. *Dum ſub râ quaſi caligine Divus Auguſtinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aſpectu cum ſuâ de prædeſtinatione opinione &c.* Recentiores, inquam, iſti, qui ibus purioris doctrinæ lux affulget, Auguſtino ſub caligine poſito, hujus primi Angeli fulgores non excipiunt, imò ferè contemnunt, ut mirum minimè videri cuipiam debeat, eos adeò moleſtè ferre tantum lucis Auguſtino attribui, ut univerſos ſubſecutos Doctores irradiare potuerit, & anteceſſorum Patrum ſententiis de divinâ gratiâ plenioris, ac ſolidioris doctrinæ lumen adferre.

Sed Annatus collecto ſpiritu iterùm contrà Auguſtinum invehitur, atque Morainii collegæ factum æmulatus, domeſticum contrà Sanctum Doctorem librum ab Apoſtolicâ Sede *expreſſiori, atque efficaciori*, quàm quodvis Auguſtini volumen, approbatione communitum opponit. Adverſarii verba ſunt: *Objicimus octavò omnibus illis approbationibus, quas obtendunt Non-Auguſtiniani, doctrinam Auguſtini univerſim approbari, nullam verò eſſe, quæ cadat in omnia, & ſingula ejus placita; quòd ſi aliqua talis eſſet, non negabunt, opinor, expreſſiorem fore, & efficaciorem in omnibus conſentiendi neceſſitatem. Quid igitur facient, ſi reperiatur in naturâ rerum alius quidam liber, cujus omnia, & ſingula in eo contenta auctoritate Sedis Apoſtolicæ per Bullam ad perpetuam rei memoriam editam, & promulgatam approbentur?* Eja age delapſum ſanè cœlo libellum pande, niſi fortè ſacratiora tam citò in propatulo eſſe piaculum putas. *Eſt, inquam*, ait, *talis quidam liber in rerum naturâ, & Auctoris Sancti.* Jam pietatem, ac religionem excitas, dum Auctorem commendas, ac Divum conteſtaris. At pergit Annatus Lectorem ſuſpendere: *Sed quis eſt? libellum potiùs dicere debui, quòd ſit mole parvus, & ſpecie contemptibilis, ſed qui tamen virtutis plurimum habet.* Hunc libellum, cui ſuprà omnia Auguſtini Magni volumina ex Apoſtolicæ Sedis approbatione *expreſſior, & efficacior in omnibus eſt conſentiendi neceſſitas*, citò citiùs exhibeas. *Quis verò*, addit, *tandem, & cujus eſt?* Ita quidèm hoc petimus, hoc rogamus, ne quæſo diu noſtram expectationem torqueas, per ſanctum illius libelli Auctoris nomen ac numen obteſtor. *Contrabant*, inquit, *licèt frontem Baiani, & torvùm intueantur, ſorbenda pilula eſt.* Næ tuo pharmaco illi indigent quoſcunque Baianos dicis! Nos quidèm validiori ſtomacho ſumus jam pridèm tuis in Auguſtinum conviciis pilulis omnibus amarioribus devorandis aſſueto, neque pilulis præmuniendi ſumus, quò auctorem, libellumque citrà faſtidium, ac deliquium audiamus. Imò quando libri Scriptorem ſanctum autumas, ſacris doctrinis conſperſas paginas ſummâ religione deoſculantes, Divum Auctorem pro Auguſtinianâ auctoritate contrà novos cenſores ſartâ tectâque ſervandâ, etiam, atque etiam rogabimus, ſua enim viciſſim tutari Divorum eſt. At inquis: *Liber eſt Exercitiorum Spiritualium Sancti Ignatii, quem Paulus III. ſeverè examinatum &c. ſic approbavit, ut dicat, ſe documenta, & exercitia prædicta, ac omnia, & ſingula in eis contenta, auctoritate prædictâ, tenore præſentium, ex certâ ſcientiâ approbare, collaudare, ac præſentis ſcripti patrocinio communire.* Hæc ille ſuſpenſis diu quaſi per jocum Lectoribus lib. 8. cap. ultimo: exclamatque pag. 912. *Scire velim, quid ſint reſponſuri tam diſertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expreſſam, explicitamve, Auguſtini ſcilicet, ſuis obtendunt erroribus?*

Abſit, ut per nos quicquam approbationi Ignatiani libelli detractum ſit, imò quanti illum Auguſtiniani fecerint veſtri Scriptores tradunt in imagine primi Sæculi lib. 3. cap. 10. ubi de Exercitiis Sancti Patris Ignatii loquentes hæc ſcribunt: *Teſtes ſunt infiniti toto Orbe, qui ea non minori ſuâ voluptate, quàm fructu ſunt experti. Sed unus inſtar omnium Auguſtinus Caravajalius Auguſtiniani Ordinis Theologus. Is cùm Indiam Occidentis peragraſſet, & in Hiſpaniâ variis muneribus cum laude perfunctus eſſet, Italiæ quoque cœnobia ſui Ordinis juſſu Summi Pontificis viſitaſſet, Bononiam tandem ab eodem Pontifice Viſitator Apoſtolicus miſſus ad Divi Jacobi cœnobium in veterem diſciplinam reſtituendum, non aliis id præſidiis facere aggreſſus eſt, quàm piis his Societatis commentationibus, quibus ipſe cum per menſem ſe exercuiſſet, teſtatus eſt candidè, ſe quandiù in Religione vixiſſet, rationem aliquam, quâ rectiſſimè incederet, ſemper optaſſe, eamque tunc demùm, cùm in hæc Sancti Ignatii Exercitia incidiſſet, inveniſſe; Quæ quidèm ille avidiſſimè hauſta, atque in intimum demiſſa pectus tanti fecit, ut in iis aliquid verè divinum ineſſe apertè diceret &c.* Hic Caravajalius ex Aſſiſtente Hiſpaniarum electus eſt Epiſcopus Guamangenſis apud Peruanos, de quo Herrera in Alphabeto Auguſtiniano. Utinam per nos Ignatianis chartis major laudis fieri poſſet acceſſio! Illud tamen ægrè patimur, quod ſcribit Annatus, Auguſtinianam doctrinam minùs explicitâ, atque expreſſâ approbatione, quàm Ignatianam, eſſe ab Apoſtolicâ Sede firmatam. Quæſo vos, quandonam doctrina Sancti Ignatii in Synodorum canones tranſiit? Arauſicana Synodus ex ipſis Sancti Doctoris ſententiis conflata eſt. Quando illa in Pontificum Romanorum literis ad verbum exſcripta eſt? Duo integra capita ex Enchiridio Sancti Auguſtini Leo Magnus inſeruit ſuæ ad Aquilejenſem Antiſtitem Epiſtolæ, & quidèm contrà Pelagianos datæ. Quando ad illam pro veritate percipiendâ ab Apoſtolicâ Sede Orthodoxi remiſſi ſunt? Ad Auguſtini libros Sanctus Hormiſdas Orientis Principes viros, Epiſcopos, ac Monachos, uno verbo Catholicum Orbem retulit. Quando ad illius normam Pontifices Catholicorum doctrinam exegere? Clemens VIII. juxta Auguſtini mentem lites de auxiliis divinis componendas juſſit. Quandonam Sancti Ignatii libellus tantis Romanorum Præſulum commendationibus exceptus? tantis Sanctorum Patrum elogiis decoratus? tantis omnium penè ſæculorum plauſibus honoratus fuit? Quæ quidèm laudes ſi in librum cegerentur, jam decuplo major ille evaderet, quàm liber Exercitiorum Sancti Ignatii. Audio ſanè, quid de libro illo Sancti Ignatii Romana Eccleſia judicet in Lectionibus Breviarii Romani: *Homo, inquit, literarum planè rudis admirabilem illum compoſuit Exercitiorum librum Sedis Apoſtolicæ judicio, & omnium utilitate comprobatum.* Mirabile ſanè, libellum illum à literarum planè rudi eſſe conſcriptum: at profectò mirabilius Recentiorum factum, qui eundem ex Apoſtolicæ Sedis teſti-

monio

monio *literarum planè rudem* in ſapientiæ, auctoritatis, ac laudum campo Auguſtino non dicam velut æqualem opponere, ſed quod ad illam expreſſiorem, ac efficaciorem commendationem, ac conſentiendi neceſſitatem pertinet, veluti ſuperiorem prædicare conantur, illi, inquam, Auguſtino, qui tantæ ſcientiæ fuiſſe ab Apoſtolicâ Sede judicatus eſt, *ut nihil pene*, verba ſunt Martini V. *ex ſacris literis poſſit, niſi eo Duce intelligi, nihil niſi eo interprete explicari. Eo jam auctore factum eſt, ut nec Philoſophis Sapientiam invideamus, non Oratorum eloquentiam deſideremus, non ſtudioſorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Ariſtotelis neceſſarium ſit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non gravitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis ſolertia, non cujuſquam illius generis hominum ſcientia, aut virtus exemplo, aut documento nobis eſſe debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apoſtolorum voces refert, idem omnem omnium ſcripturarum ſenſum exprimit, unus poſtremò omnium Patrum, Sapientumque ingenia, ac ſtudia exhibet.* Itane, ſi ſuperis placet, huic Apoſtolicæ approbationi eximiæ, præclariſſimæ, excellentiſſimæ Ignatiani libelli approbationem, Auguſtino Ignatium, tot Summis Pontificibus Paulum III. opponetis? Reſpondet Annatus: *Quæ à me minimè referuntur, ut vel Ignatium Auguſtino, vel Paulum III. ſuperioribus opponam Pontificibus, abſit.* Sed dictis facta non cohærent. Qualis enim, quantuſve eſſet Auguſtinus, ſi Eccleſia illum non approbaſſet? jam cum Caſſiano, ac Fauſto numeraretur. Igitur tantumdem nobis probandus venit, quantùm idem ab Eccleſiâ approbatus fuit. Quarè ſi Ignatii libellus ab Eccleſiâ approbatus eſt, itemque approbati fuere libri Auguſtini, ſed iſti approbatione *minùs*, ut ait, *expreſsâ*, *explicitâve*, undè illi Ignatiano, te judice, *efficacior in omnibus conſentiendi neceſſitas eſt*, quàm iſtis Auguſtinianis, jam vides, Ignatium Auguſtino vel præponi abs te, vel ex æquo ſaltem opponi. At citò commentaris, tuique facti hanc rationem reddis, ea ſe de Ignatiani libri approbatione recitaſſe: *Quòd conſtet, in hoc libello aliquæ eſſe, quæ capitalibus Baianorum principiis opponuntur, ſcire velim, quid ſint reſponſuri tam disertæ, tamque explicitæ approbationi, qui minùs expreſſam, explicitamve ſuis obtendunt erroribus?* Nos quidèm pro Baianis nullam volumus, imò nec poſſumus reſponſionem adornare, ſed quòd eodem ictu & Baianos, & Auguſtinum ferias, tibi vitio vertimus, qui per Baianorum latera Auguſtinum impetis. Sint in libello Ignatii ſententiæ, quibus capitalia illorum dogmata ſtrangulentur, ipſi viderint; at quòd eâdem periodo Auguſtini per Apoſtolicam Sedem approbationem *minùs expreſſam*, *explicitamque* contendis, nobis placere non poteſt. Parce Patri, & Baianos in exilium non Biias, ſed in Gyarum deportato.

In Orat. de S. Monic.

Si Annati exemplo inſiſtere, & par pari reddere vellemus, uti ille ad imminuendam Sancti Auguſtini adverſùs Pelagianos ſcribentis auctoritatem, tum collectis plurium teſtimoniis, tum violentis, praviſque Romanorum Præſulum elogia eidem Sancto Doctori delata interpretationibus corrumpens, contrà Auguſtinum inſurgit, poſſemus & nos eâdem prorsùs audaciâ huc revocare, quæ Abbas Conſtantinus, quæ Vincentius Baronius vir ſatis notus part. 2. Theol. Mor. diſp. 3. ſect. 1. art. 2. §. 2. quæ alii de eiſdem Exercitiis Sancti Ignatii ſcripſere, ac ſubindè frigidam illam Annati excuſationem Auguſtino quorundam cenſuris inſultantis repetere: *Refero tantum, non probo, ſi quidquàm juſtæ offenſionis cauſam dat*: Lib. 8. cap. 6. pag. 864. Sed abſit, ut hominis errorem redarguens, eundem imiter, ejuſque criminis reus fiam, cujus hunc Recentiorem apud Judices reum poſtulo. Erubeſcant profectò adverſarii, erubeſcant, dum nos in hanc arenam vel invitos propellunt, in quâ odioſis prorsùs comparationibus de Divorum auctoritate litigetur. Scitote, Auguſtinianos Sancti Ignatii libellum uti Auguſtinianæ doctrinæ conformem recipere, evolvere, deoſculari; & ne quis de hoc ipſorum obſequio dubitet, editis commentariis hoc ipſum coràm Catholico Orbe profitentur. Pater Franciſcus Macedo Minorita Luſitanus Seraphicæ Gentis ſplendor, hanc ſibi gloriam feliciſſimè comparavit. Hic Auguſtinianæ doctrinæ adeò ſtudioſus eſt, ut in Iſagoge initio ſuæ Cortinæ hac veluti teſſerâ in literariam palæſtram deſcenderit: *Ego Auguſtinianus ſum: Auguſtinianiſſimus ſum.* Hic, inquam, in eruditiſſimo illo volumine, quo Eccleſiæ orantis, & Auguſtini ſcribentis concentum deſcripſit, harmoniam quoque Exercitiorum Sancti Ignatii Societatis Jeſu Fundatoris, & Operum Sancti Auguſtini Eccleſiæ Doctoris (nam planè hunc operi titulum dedit) exhibuit, cujus illud exordium eſt: *Soleo, idque expertus, ac prudens dicere, haud facilè inter Sanctos reperiri alium Auguſtino cùm doctrinâ, quæ à Deo eſt, & myſtica appellatur, tùm inſtitutæ à ſe, & aliis inditæ vitæ ratione, quàm Ignatium ſimiliorem.* Quæ quidèm vir doctiſſimus fuſiſſimè per viginti octo capita collatis ex utroque ſententiis ita comprobat, ut profectò minimè timendum ſit, ne Auguſtino quicquam detrimenti ex Ignatiani libelli expreſſiori, ac magis explicitâ, ut inquis, approbatione inferatur, ne-ve tantis Romanorum Præſulum, ac Patrum elogiis Auguſtiniana volumina nobilitantibus, Ignatii libellus ſuffocetur, ſed cùm eadem dogmata & parvum Ignatii, & prolixa Auguſtini volumina de divinæ gratiæ auxiliis tradant, eâdem prorsùs approbatione munita dicantur, Auguſtino & doctrinam, & ejuſdem etiam commendationem in Ignatianum codicem transfundente, & Ignatio novâ à Paulo III. approbatione obtentâ, antiqua Pontificum de Auguſtini libris decreta recentiori iterum ejuſdem Apoſtolicæ Sedis teſtimonio confirmante. Vos quidèm magnæ animæ beatæ illius regionis cives, uti in libris, ita & in cœleſti patriâ concordes æternùm eritis, & Angelicis cantibus veſtrarum doctrinarum harmonia recitabitur, ac dulcior indè concentus inaudietur. Filiis quoque veſtris eundem doctrinæ conſenſum immittite, eoſque invicem officioſos vel ſervate, vel facite. Turpe ſit in tantâ Patrum concordiâ filios odioſis ſanè comparationibus de eorundem auctoritate contendere.

CAPUT VIII.

Recentiores ex Epiſtolâ Sancti Cœleſtini Papæ Divi Auguſtini auctoritatem limitant. Refelluntur.

Sanctus Cœleſtinus Papa ex literarum commercio Auguſtini amicus, ac deindè demortui adverſùs Semipelagianos defenſor, in Auguſtinianâ doctrinâ commendandâ omnium nobiliſſimo elogio uſus eſt; undè Recentiores ad illud decurtandum, limitandumque vires omnes intendunt, & quod eſt eorum acumen, ex eâdem Cœleſtini Epiſtolâ, undè ab aliis vel ſuprà ſydera Auguſtiniana auctoritas evehi ſolet, eandem deprimere conantur. Ultima Epiſtolæ verba recitant, nempè ubi Cœleſtinus ait: *Profundiores verò*,

verò, difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis restiterunt, sicut non audemus contemnere, ita non necesse habemus adstruere. Quibus significare, Cœlestinum contendunt, præter paucas Sancti Augustini sententias ab Ecclesiæ Præsulibus, ac Synodis receptas, quas in superioribus capitulis recitat, abs se iteratâ approbatione confirmatas, nolle reliquas de divinâ gratiâ opiniones, quas ille in suis contrà Pelagianos editis disputationibus tenuit, tanquàm de fide adstruere; ob asserentis tamen Augustini auctoritatem eas, se non contemnere, sed easdem libero Lectorum assensui, vel dissensui citrà reprehensionis periculum permittere. Et quidèm Annatus lib. 8. cap. 1. cum numerosam testium catervam contrà Augustinum producturus esset, eidem Cœlestinum Papam ductorem dedit inclamans: *Agmen ducet, ut par est, Summus Pontifex Cœlestinus Primus.* Cùm tamen hucusque inter præcipuos Sancti Doctoris Encomiastas ille idem primas tenuerit. Quin imò Recentiores isti Theologi gloriantur, se ejusdem Epistolæ limitationem, quâ angustior fiat Augustini auctoritas, è tenebris in scholæ oculos revocasse. Audiatur Moraines in Præfatione ad Orthodoxos: *Quàm multi sinè ullo discrimine Augustini auctoritatem admittebant, qui nunc auditâ limitatione, quam ejus approbationi Cœlestinus apposuit, dum audiunt aliquid ex Augustino proponi, quæritant: Est ne hoc de illis profundioribus quæstionibus, quas non necesse judicavit adstruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Tripudiat in illis Cœlestini verbis Annatus lib. 8. cap. 1. pag. 858. *Nos verò*, inquit, *Auctore Cœlestino distinguimus inter necessarias, & indifferentes Augustini sententias, omnemque huic lumini contrariam lucem tenebras reputamus.* Itaque hoc loco pro Augustinianâ doctrinâ cum Recentioribus comminus veluti collato pede pugnandum est, in quo quidèm campo minùs feliciter Recentiorum impetus alii sustinuere, undè illi animosiores facti, sibi eâ in lite de Augustino victoriam, & triumphum cecinere.

In primis eximia Recentiorum eruditio commendanda occurrit, qui è re prorsùs incertâ certum, invictumque contrà Augustinum argumentum exerere arbitrantur. Etenim viris eruditissimis, & sapientissimis haud probatur, verba superiùs memorata adscribi Cœlestino, sed cuipiam alteri Augustinianæ doctrinæ studioso deputanda esse contendunt. Cœlestini Epistola illis verbis in fine cap. 2. concluditur: *Deus vos incolumes custodiat, Fratres charissimi.* Posteà decem capita adnectuntur, in quibus Pelagianorum, ac Semipelagianorum errores ex Innocentii, Zosimi, ac Synodi Carthaginensis decretis refutantur. Porrò ista decem capita non esse Cœlestini, tradit Ecclesiasticæ Historiæ parens Cæsar Baronius ad annum 431. pag. 603. ubi ait de Epistolâ illâ Cœlestini: *Junguntur Epistolæ capita quædam adversùs Pelagianos errores ab Apostolicâ Sede olim, & ab Africanis decreta Conciliis, quibus deberent insistere, qui sub Catholico nomine licèt Pelagium, atque Cœlestium anathemate condemnarent, eorum tamen defendere conarentur errores. Putantur illa capita esse Prosperi, qui ut profiteri videtur, ea collegit ex decretis Romanorum Pontificum, simulque Conciliis Africanis, ubi idem Auctor hæc habet, in fine:* Profundiores verò difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas latiùs &c. ut suprà. Antè Baronium Laurentius Surius in Sacrâ Historiâ satìs percelebris, aliique post ipsum Collectores Conciliorum hoc ipsum prænotarant; nam in Editione Coloniensi Conciliorum anno 1551. à latere hæc leguntur: *Sequentia undecim capitula videntur potiùs ab alio quopiam interposita, quàm esse ipsius Cœlestini Papæ.* In Editione sub Sixto V. hoc scholion post secundum capitulum inseritur: *Non videtur dubitandum, quin sequentia sint Prosperi, tam sunt similia & argumento, & stylo ejus scriptis.* Gerardus Vossius vir, quem librorum helluonem dixeris lib. 1. Hist. Pelag. cap. 30. eandem sententiam probat duplici argumento: uno, quòd Cœlestinus in illâ Epistolâ non meminit horum capitum, quæ annexa eidem sunt; aliud his verbis proponit: *Alterum argumentum, cur Cœlestini esse non possit, hoc est, quòd Innocentii, & Zosimi Epistolas citet sæpiùs, nec usquàm vel hunc decessorem, vel illum prædecessorem suum appellet, contrà quàm Romanis Episcopis mos est, & Cœlestinus ipse in Epistolâ facit his verbis:* Augustinus inter Magistros optimos etiam antè à meis decessoribus habebatur: *Sanè hæc argumenta tanti apud me sunt, ut Cœlestino ἁπλῶς tribuere non ausim. At cujus sit ultrà disquirendum.* Sed neque ex Theologis ex Recentiorum scholâ defuere, qui negarent, illa capita esse Cœlestini; unus pro mille sufficiat Franciscus Suarius proleg. 6. de Gratiâ cap. 1. num. 11. ubi hæc scribit: *Ex modo loquendi intelligimus, Scriptorem illius partis non fuisse Cœlestinum, nec aliquem Romanum Pontificem, ut patet ex illis verbis:* Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, Magistris tamen nostris tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur, eaque tantummodò sequi, & probare profitentur, quæ sacratissima Beati Apostoli Petri sedes contrà inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sancxit, & docuit. Necessarium fuit diligenter inquirere, quid Rectores Romanæ Ecclesiæ de hæresi, quæ eorum temporibus exorta fuerat, judicarint: *Hæc enim non videntur verba Romani Antistitis, non enim de Romanâ Sede tanquàm de propriâ loquitur, nec Romanos Rectores vocat prædecessores suos, prout Pontifices consueverunt, tamen habens ad definiendum auctoritatem loquitur; Quapropter aliqui censent, illa capita fuisse à Prospero collecta, & illi Epistolæ adjuncta, à qua sententiâ non longe abest Baronius anno 431. num. 185. & est certè verisimilis, indicaturque in illis verbis,* Magistris nostris tanquàm necessarium modum excesserint, obloquuntur; *Hæc enim verba in gratiam Augustini dicta sunt, magìsque redolent Prosperum, quàm Cœlestinum.* Hæc ille.

Vidit ista in Surio Gabriel Vasquez 1. p. disp. 91. num. 85. dixitque, ab eo auctore sinè fundamento negari capita illa esse Cœlestini, cùm uti Cœlestini sanctiones protulerit Petrus Diaconus. Addere poterat & Cresconium in Collectione canonum. Verùm iste vixit anno 698. Petrus verò Diaconus integro post Cœlestinum sæculo floruit, ut ex Historiâ nostrâ Pelagianâ intelligitur; quarè potuit ea capita edita à Prospero per errorem tribuere Cœlestino. Hinc Photius veterum monumentorum diligens indagator, & censor Cod. 53. de eodem Cœlestino hæc habet: *Scripsit idem & ad Galliarum Episcopos de fide Beati Augustini, & contrà eos, qui hæresis licentiâ nimis elati insolescerent.* Quæ quidèm in duobus prioribus capitibus continentur, neque ullam eâ in Epistolâ statutorum dogmatum mentionem fecit. Jacobus etiam Sirmondus Tom. 1. Concil. Galliæ capita illa Epistolæ memoratæ annexa ab eâdem prorsùs separavit

vit

vit lineis interpositis, quo alieno auctori illa prorsùs deputanda esse monstraret. Sed age, probemus ea capita non fuisse à Cœlestino scripta, quod sanè præstabo argumento, quo ipse convictus sum. Priùs tamen nonnulla notanda veniunt, quibus tantorum Scriptorum sententia illustratur; nempè Prosperum, & Hilarium pro Augustinianis libris, quos Massilienses carpebant, ac se ipsis quoque, qui uti hæretici passim traducebantur, Romam ad Cœlestinum profectos fuisse, quæ patent ex Prospero cap. 40. contrà Collatorem, & cap. 1. Epistolæ Cœlestini ad Episcopos Galliæ. Cœlestinus verò literas ad Gallos Antistites destinavit, quibus Sanctum Augustinum eximiè commendavit, vetans ejusdem memoriam novis Massiliensium conatibus percelli, ac Prosperum, & Hilarium hæresis accusari, nihil interim scripti adversùs eosdem publicans, quo illorum errores damnarentur, hinc Epistola inscribitur *pro Prospero, & Hilario.* Sed hoc nobis est demonstrandum.

Sanctus Prosper contrà Collatorem probaturus, *bonarum voluntatum initia Dei inspiratione generari*, adducit cap. 10. testimonia Innocentii, Zosimi, & Concilii Carthaginensis eadem omninò, quæ Cœlestini literis adjuncta leguntur, & concludit: *Videsne regulas tuas invictarum constitutionum soliditate confractas, & in fidei structurâ pravas, ruinosasque juncturas, velut Hierichontinos muros ad sacerdotalium tubarum ruisse concentum? Cùm enim de sanctarum origine voluntatum, & fidei, charitatisque principiis inter nostros, & Pelagianos quæstio versaretur, non ancipiti victoriâ, nec dubio diremptum est fine certamen, ut adhuc nobis de iniquissimâ hujus fœderis tui pace tractandum sit.* At si illa decem capita Cœlestini fuissent, cur non illa protulisset Prosper veluti clariora, efficaciora, & ex toto litem dirimentia? Longè enim expressiùs Cœlestinus eam Cassiani opinionem damnat, quàm Innocentius, vel Zosimus. Profectò Massilienses testimonia horum Pontificum, & Sacræ paginæ explicabant, ita ut non de initio fidei, sed de ejusdem incremento intelligenda essent ex Divo Augustino cap. 2. de Præd. Sanctor. *Sed nunc eis respondendum esse video, qui divina testimonia, quæ de hac re adhibuimus, ad hoc dicunt valere, ut noverimus ex nobis quidèm nos habere fidem, sed incrementum ejus ex Deo.* Quæ Massiliensium sententia clarè damnatur cap. 12. illius Epistolæ, ubi hæc leguntur: *His ergo Ecclesiasticis regulis, & ex divinâ sumptis auctoritate documentis, ita adjuvante Domino confortati sumus, ut omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem, & non dubitemus, ab ipsius gratiâ omnia hominis merita præveniri, per quem fit, ut aliquid boni & velle incipiamus, & facere.* Prætereà hæc scribuntur cap. 11. *Præter beatissimæ, & Apostolicæ Sedis inviolabiles sanctiones, quibus nos piissimi Patres pestiferâ novitatis elatione dejectâ, & bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referre docuerunt &c.* Idem habet cap. 9. *Ut sancta cogitatio, pium consilium, omnisque motus bonæ voluntatis ex Deo sit, quia per illum aliquid boni possumus, sinè quo nihil possumus.* Itanè hæc Cœlestini oracula Prospero rogante data, ac literis pro eodem ad Episcopos missis inserta, adeò memoriâ ejusdem excidisse credenda sunt, ut illa, cùm vel maximè ad Massiliensium petulantiam comprimendam necessaria essent, omitteret? Sibi cusa tela, atque elaborata arma tam parvi fecit, ut cùm iis Semipelagiani penitùs conficiendi forent, eisdem veluti obtusis uti noluerit, qui contrà Massilienses omnium fortissimus, ac solertissimus post Augustinum Dux à Recentioribus, & meritò quidèm prædicatur?

Laudatas literas à Cœlestino emissas ad damnandos Massiliensium errores scribit Vasquez 1. p. disp. 91. num. 83. *Quibus*, inquit, *locis cùm Cœlestinus omnia bona opera, studia, & merita in quovis tempore, causâ, & negotio ad Deum auctorem gratiæ referat, manifestè Massiliensium errorem confutat.* Et hæc adeò constanter docent Recentiores, ut eorum eruditissimus, ac sapientissimus Annatus Cœlestini personam induens, quod satis ridiculum est, altiori, ac clariori voce in Massilienses ita tonet: *Cum eò tantùm spectet Romanæ Sedis consilium, & providentia, ut* MASSILIENSES *isti*, QUORUM CAUSA HÆC SANCIMUS, *nihil penitùs subtrahant divinæ gratiæ, ne illum quidèm morbi sensum, & desiderium medicinæ, quod gratuito, & supernaturali auxilio præmittunt, prædictæ regulæ, seu præfixæ sententiæ ita sufficiunt, ut sicut non debet videri Catholicum, quod eis repugnat, ita neque quod non repugnat, videri debeat erroneum, aut à sensu Catholico alienum.* Hæc elegantissimus Paraphrastes. Hìc tamen obiter noto, hunc hominem sivè contrà suos Baianos, sivè contrà Massilienses loqui incipiat, sermonem tandem contrà Augustinum semper finire. De Baianis id vidimus capite superiori; hìc verò cùm Cœlestini personam agens illa dixisset, statim addit: *Undè sequitur, si quid vel ab Augustino, vel ab alio quodam Ecclesiastico Tractatore assertum, aut negatum sit, quod non repugnet regulis illis, atque sententiis, esse hoc inter ἀδιάφορα numerandum, & quæ libero Catholicorum consensui, atque dissensui permissa sunt.* Ego quidèm certissimum puto, in adjunctis illis capitibus Massiliensium errores capitales, quorum reliqui veluti appendices erant, apertè damnari, neque hoc in dubium vocari posse arbitror, quod rectè à Vasquio, Annato, aliisque communiter est observatum. Duo erant capitalia Semipelagianorum dogmata, fidem incipere à nobis, itemque à nobis esse usque in finem in bono perseverantiam, ut docet Sanctus Augustinus capite ultimo de Dono persever. *Satis*, inquit, *docuisse me existimo, vel potiùs plusquàm satis, dona Dei esse, & incipere in Dominum credere, & usque in finem in Domino permanere.* Hoc verò utrumque statuitur in literis illis, quæ Cœlestino adscribuntur; nam cap. 11. decernitur, ut dicebam: *Bonæ voluntatis exordia, & incrementa probabilium studiorum, & in eis usque in finem perseverantiam ad Christi gratiam referri.* Ibique fusè probatur, fidem non esse à nobis, sed donari à Deo, & cap. 12. injungitur, ut *omnium bonorum affectuum, atque operum, & omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei attenditur, Deum profiteamur auctorem.* Hæc ibi.

Ex his nostrum argumentum instauramus. Cùm Prosper contrà Semipelagianos Cœlestini elogium recitasset cap. 42. contrà Collatorem, illorum invidiosum interpretamentum apponit, quo dictitabant, laudatos à Cœlestino priores Sancti Augustini libros, non posteriores, nempè de Correptione & Gratiâ, duosque ad Prosperum, & Hilarium datos de Prædestinatione Sanctorum, & de Dono perseverantiæ. Hoc commentum statim refellit, tum quia idem semper in omnibus libris Augustinus scripsit, idemque fuit semper in illo spiritus, & doctrina; tum quia *Apostolica Sedes*, ait, *quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non dividit.* At quorsum isthæc è longinquo

libro-

librorum Sancti Auguſtini de Prædeſtinatione Sanctorum, & de Dono perſeverantiæ petita ab Apoſtolicâ Sede approbatio? Cur Cœleſtini literas abs ſe impetratas, in quibus doctrina librorum Sancti Doctoris de initio fidei, & de perſeverantiâ apertis definitionibus ſtatuitur, non protulit, & eas, inquam, literas, quas in eorundem Auguſtini calumniatorum faciem eodem ipſo loco illiſerat? Annatus quidèm de poſterioribus libris Sancti Auguſtini ſcribit lib. 8. cap. 6. *Manifeſtum igitur eſt, Auguſtini menti bis in libris ſatis factum ab eo, qui fateatur, & gratiam eſſe neceſſariam ad initium fidei, nec eius meritum ſequi, ſed praire, & donum Dei eſſe perſeverantiam.* Quodnam igitur efficacius argumentum adduci poterat, ad demonſtrandum, poſteriores eos libros eſſe ab Apoſtolicâ Sede probatos, quàm literæ illæ Cœleſtini, in quibus doctrina librorum poſtremorum Sancti Patris adeò disertè, adeò perſpicuè, adeò ſolidè aſſerebatur? Semipelagianos, cùm Auguſtini auctoritatem elevarent, Proſper ex Cœleſtini literis, in quibus eximiè ille laudabatur, confutavit. Quarè, cùm iidem Sancti Auguſtini doctrinam laceſſerent, ex iiſdem omninò literis Cœleſtini compreſſi, ac convicti non ſunt? Scripſit ſanè Proſper poſt Cœleſtinum adversùs Caſſianum, & literas Cœleſtini eâ in diſputatione in digitis habebat. Hoc quidèm argumento capita illa inſarta probantur literis Cœleſtini.

Rursùs dicam aliquid, quod cæteris argumentis ſemper prætuli. Si capita illa Cœleſtini eſſent, & à Sede Apoſtolicâ emanaſſent, non video, quâ ratione Fauſtus Rejenſis, Vincentius Lerinenſis, Hilarius Arelatenſis Epiſcopus (ſi in ſententiâ perſtitere) ac alii Galliarum Epiſcopi ab hæreſi excuſari poſſint, atque inter Divos erectis aris connumerari. Fauſtus fidem eſſe nobis ex naturæ viribus docet lib. 2. cap. 6. 7. & 8. undè lib. 1. cap. 6. ait: *Tempus gratiæ, quo redempti ſumus, merita hominum non expectavit, opera penitùs non quæſivit, ſolâ Deus fidei noſtræ devotione contentus fuit.* Addens: *Fidem expectat à parvulis, opera etiam cum fide à confirmatis requirit, ita tamen, ut credulitatis affectum proficientibus augeat.* Legatur Voſſius lib. 4. Hiſtor. Pelag. par. 1. theſi 2. Idem lib. 2. cap. 10. & antè ipſum Vincentius Lerinenſis in Common. cap. 37. ſcribunt, nos poſſe noſtris viribus petere, pulſare, quærere, ut Dei gratiam obtineamus, quæ erat Semipelagianorum opinio ex literis Proſperi ad Auguſtinum. Item aliquot etiam Epiſcopi Galliarum mortuo Fauſto, fidem nobis ex nobis naſci dicebant, ut ex literis Bonifacii II. ad Cæſarium intelligitur: quæ quidèm ſententiæ apertè damnantur in illis capitibus, in quibus fides, & hujus initium, ſancta cogitatio, pium conſilium, omnis bonus affectus, omniſque bonus motus voluntatis aſſeritur, eſſe à Deo, quia per illum aliquid boni poſſumus, ſine quo nihil poſſumus. Sanè ſi quis modò Maſſilienſium ſententias aſſereret, non extantibus Arauſicanis, aliiſve Apoſtolicæ Sedis decretis, nonnè ille ex literis Cœleſtini reus hæreſis convinceretur? Damnaſſe quippè inquiunt Cœleſtinum Maſſilienſium dogmata: Quam igitur excuſationem concinnabimus pro Hilario, pro Fauſto, pro Vincentio, pro reliquis Galliæ Præſulibus, qui antè Arauſicanam Synodum Maſſilienſium opiniones mordicùs ſuſtinebant? An iſti fortè Cœleſtini literas prorsùs ignoraſſe dicentur? At literæ illæ datæ erant ad Epiſcopos non Macedoniæ, aut Bithiniæ, ſed ad Epiſcopos Galliæ, eo tempore, quo Fauſtus in Lerinenſi cœnobio florebat, cui poſt annum Abbas Præfectus fuit. Quid quod! Idem Vincentius Lerinenſis easdem producit in Commonitorio adversùs profanas vocum novitates, eaſque plurimùm commendat. Quâ verò fronte Vincentius eas ſibi favere literas jactaſſet, quibus ipſiuſmet opiniones condemnabantur? Hæc ille ſcribit: *Sed & Sanctus Papa Cœleſtinus pari modo, eâdemque ſententiâ: ait enim in Epiſtolâ, quam Gallorum Sacerdotibus miſit &c.* Tota igitur Galliâ ſonantes Cœleſtini voces, ac Vincentii, & Proſperi ore etiam redditas quis eruditorum Antiſtitum non inaudiviſſe credendus eſt? Itaque capita illa à Cœleſtino emiſſa non fuere, ne hæreticos pronunciemus eos, quos & ſanctitas, & eruditio celebres reddidere.

Verùm dubium hic expediendum alterum eſt, cuinam capita illa Cœleſtini literis annexa tribuenda ſint? In libro Eccleſiaſticorum dogmatum, qui inter opera Sancti Auguſtini Tom. 3. recenſetur, à cap. 22. undecim capita leguntur ad verbum ex literis Cœleſtini exſcripta. Sed illius voluminis non eſt auctor Sanctus Auguſtinus, cùm etiam ibidem inſerantur capita Concilii Arauſicani, quod anno 529. celebratum eſt; quarè nec illa ſcribere potuit Gennadius ob rationes adductas lib. 2. Hiſt. Pelag. cap. 16. qui, cùm Caſſiani dogmata uti Catholica perperàm à Proſpero impugnata fuiſſe dicat, non eas ſententias docere potuit, quæ Caſſiani opinionibus prorsùs repugnarent. Sutor etiam ille, quicunque fuerit, ineptus eſt, nam cap. 25. ait: *Idem Magiſter in Epiſtolâ ad Milevitanum Concilium datâ prædicat dicens &c.* Cùm tamen priùs non citaſſet Innocentium, ex quo illa verba referuntur in annexis capitibus illis, nempè cap. 7. Præterea duo poſtrema capita ſcilicet 11. & 12. ad verbum habentur in Homiliâ Sancti Joannis Chryſoſtomi de Adam, & Evâ Tom. 2. Edit. Baſileæ, ubi etiam illa verba in fine ponuntur, quarum occaſione iſta perquirimus, nempè: *Profundiores verò, difficilioreſque partes &c.* in quâ etiam homiliâ *§. Cum ergo dicitur homo tradi deſideriis ſuis &c.* ad verbum inſeruntur quadraginta verſus ex libro 5. Sancti Auguſtini contrà Jul. cap. 3. Undè auctor illius Homiliæ non eſt Chryſoſtomus, ſed Latinus quiſpiam debilis ingenii Scriptor, qui nec ſuo ore loqui potuit, ſed aliorum tantùm ſententias in centones coegit. Baronius, ac Suarius veriſimile putant, quod quidam ſcribunt, ea capita fuiſſe à Proſpero concinnata; Voſſius non audet ſpondere à ſolo Proſpero elaborata eſſe, Hilarium, alioſque Auguſtini defenſores ſocios Proſpero tribuit, nam plurali numero loquuntur. Quid hac in re divinari poſſumus? Dicamus igitur, conflata eſſe à Proſpero illa capita, demuſque unam, aut alteram conjecturam. Prima ſit, quòd cap. 8. leguntur verba literarum Zoſimi, & Patrum Africanorum, quæ eadem omninò, eodemque modo recitat Proſper contrà Collatorem cap. 10. quo loco eadem Innocentii teſtimonia ponit, quæ in capitibus vulgò Cœleſtinianis leguntur. Literæ illæ Zoſimi periere, earumque initium apud Proſperum, & in capitulis illis tantùm habetur. Altera verò eſt, Proſperum cap. 9. contrà Collatorem, eundem arguere, quòd dixerat, Auguſtinum quædam contrà Pelagianos *juſto ampliùs aſſ. ruiſſe*; ibique vellicat *ſobrietatem* adverſarii. At in cap. 3. Cœleſtiniano reprehenduntur Maſſilienſes, quòd auſi ſint, obloqui Auguſtino, tanquàm neceſſarium modum exceſſerit. Quæ ſi verè à Cœleſlino dicta fuiſſent, repetenda ſanè fuerant Proſpero eâ de re pro Auguſtino contrà Collatorem litigante, quid enim

validius

validius adduei poterat ad os calumniatori obſtruendum tam celebri Apoſtolicæ Sedis teſtimonio? Undè minùs etiam probatur Recentinrum ſententia ea capitula abſque ullâ dubitatione Cœleſtino tribuens. Cùm Proſper à Cœleſtino Pontifice in commendationem Auguſtini, ac ſuæ fidei approbationem diploma impetraſſet, in Galliam rediens iiſdem Semipelagianis inſultabat; at illi eas laudes prioribus libris Sancti Doctoris datas fuiſſe commentabantur; quò verò omnem ab ſeipſis erroris ſuſpicionem propulſarent, profitebantur, ea ſe tantùm dogmata defendere velle, quæ in diſputationibus de gratiâ contrà Pelagianos ab Apoſtolicâ Sede ſancita fuiſſent. Indè onus Auguſtinianis incubuit demonſtrandi ex Innocentio, Zoſimo, & Africano Concilio à Romanâ Sede approbato Maſſilienſium opiniones eſſe proſcriptas. Quarè decem illa capita contexentes, quò validiori auctoritate donarentur, eiſdem Cœleſtini Epiſtolam ad Epiſcopos Galliæ præfixere. At cùm in quorundam manus ea ſeripta deveniſſent, in illam ſententiam abiere, ut putarent, univerſum libellum fuiſſe à Cœleſtino Pontifice publicatum, in quâ opinione video eſſe ex antiquioribus Petrum Diaconum, dein Creſconium, quos citavi, & poſt quadringentos annos Eccleſiam etiam Lugdunenſem in libro de tribus Epiſtolis, atque aliis paſſim editis in causâ Gotteſchalci. Notandum tamen eſt, Petrum Diaconum, ac ſocios Scythas erraſſe, dum in libro de Incar. & Grat. cap. 8. laudant verba, quæ habentur initio capitis 8. Cœleſtiniani tanquàm Innocentii ad Synodum Milevitanam; undè patet, eos non legiſſe Innocentii literas, ſed in hæc Cœleſtino attributa capitula incidiſſe, haud diſtinguentes ultima verba cap. 7. quæ Sancti Innocentii ſunt ad Milevitanos à primis octavi capitis, quæ alterius auctoris ſunt.

Ex his patet, imprudenter Recentiores ex literis Cœleſtini Auguſtinianæ auctoritati adeò ſecurè inſultare, conantes Auguſtinum ferè in ordinem redigere. Neque enim certum eſt, poſtremam illam appendicem *Profundiores verò, difficilioreſque partes &c.* ab Apoſtolicâ Sede emanaſſe, quod præclariſſimi Scriptores negant. Quem verò ex Theologis cum Suario parem ex ſuis faciant, quemve ex hiſtoricis vel Baronio, vel Sirmondo ſuo opponent? Solidiſſima etiam argumenta eandem ſententiam confirmant, quibus plures impoſterùm manus, herbamque daturos ſpero, niſi noſtrorum adulatio nobis illudat. Quæ verò dicturi inſuper ſumus in gratiam Recentiorum aſſerta ſint, ut omnem illis ad Auguſtinianæ auctoritatis truncandæ aditum præcludamus. Hucuſque in remotiori, quàm putarant, campo pugnatum eſt, nunc ad eorum caſtra accedimus, eâdem etiam in arenâ, in quam nos provocaverant, dimicaturi. Dabo igitur gratis, decem illa capita eſſe à Cœleſtino concinnata, ab eodem etiam appendicem illam adjunctam concedam, indè tamen nihil Auguſtinianæ doctrinæ, nihil ejuſdem dignitati, nihil auctoritati detractum fuiſſe docebo. Antequàm tamen hoc ipſum exequar, mens, animuſque Recentiorum indagandus eſt, ſuiſque veluti coloribus delineandus.

Veteres Semipelagiani Maſſilienſes, quò conceptum ſemel contrà Sancti Auguſtini doctrinam odium ſpecioſo quodam prætextu velarent, Pelagium ac Cœleſtium damnabant, profitentes amplecti ſe quæcunque contrà eoſdem ab Apoſtolicâ Sede ſancita fuiſſent; cæterùm in aliis, de quibus nulla emanarant à Pontificibus decreta, non ſtare ſe cum Auguſtino dicebant, quòd ille in doctrinâ contrà Pelagianos traditâ neceſſarium modum exceſſerat. Do verba Cœleſtini cap. 3. *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum ſenſibus, ſeu pravitate, ſivè imperitiâ demorantes, piiſſimis diſputatoribus obviare præſumunt; & cùm Pelagium, atque Cœleſtium anathematizare non dubitent, Magiſtris tamen noſtris, tanquàm neceſſarium modum exceſſerint, obloquuntur, eaque tantummodò ſequi, & probare profitentur, quæ ſacratiſſima Beati Apoſtoli Sedes contrà inimicos gratiæ Dei per miniſterium Præſulum ſuorum ſanxit, & docuit.* At nos proponimus Recentioribus Sancti Auguſtini de gratuitâ ad gloriam prædeſtinatione ſententiam, in hanc tranſeant ob aſſerentis auctoritatem rogamus. Reſpondet Moraines diſp. 9. Anti-Janſ. num. 50. ſi eam ſententiam docuit Auguſtinus, *non ſtatutæ* contrà Pelagianos *doctrinæ affinitatem, aut connexionem, quæ nulla eſt, ſed æſtum diſputationis ad hoc illum impuliſſe.* Addunt, ſe tantùm teneri ad defendendas ſententias à Romanâ Sede approbatas: *Quamvìs enim*, inquiunt, *præferenda ſit ea ſententia, quæ talem modum prædeſtinationis ex meritis omninò negat, tamen ut damnata etiam cenſeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quàm ſit neceſſario connexa cum articulis à Cœleſtino definitis: Si enim non ſit, quamvìs Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit hujus quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni:* Verba ſunt Annati lib. 8. cap. 1. pag. 856. Igitur nullo gradu diſtat hoc Recentiorum de Auguſtino judicium à veteri Semipelagianorum opinione; utrique enim admittunt neceſſitatem credendi ea, quæ contrà hæreticos de divinâ gratiâ ab Apoſtolicâ Sede ſtatuta ſunt: at non illa, quæ per exceſſum contrà eoſdem Sanctus Auguſtinus aſſeruit. Dicam tamen, quid inter utroſque diſcriminis interſit. Cùm Sanctus Proſper Cœleſtini approbationem Auguſtinianæ doctrinæ Maſſilienſibus objiceret, illi eas laudes anterioribus libris Auguſtini delatas dicebant, non poſterioribus, in quibus & prædeſtinatio ſinè meritis, & fides Dei donum adſtruitur. At Recentiores libros etiam poſteriores recipiunt, ajuntque approbatos, quâ parte fidem ex Dei munere eſſe dicunt, non quâ etiam prædeſtinationem antè præviſa merita ponunt. Itaque Maſſilienſes ex toto poſtremos Auguſtini libros laudatos à Romanis Pontificibus negabant, Recentiores ex parte tantùm approbatos concedunt.

Certum eſt, Jacobum Arminium apud Batavos Semipelagianiſmum ab Orco revocaſſe, vel ſi alicubi adhuc ſuperſtes erat, communiviſſe; undè Pater Macedo ſcribit in Prologo Scrinii: *Sint-ne hodie hoſtes gratiæ? ſcire qui velit, inſpiciat is, an ſint hodie Auguſtini hoſtes? Cumque hos invenerit, & illos inveniſſe ſe putet. At in Belgio ſunt hoſtes Auguſtini, ſunt & in Anglia, licèt multo pauciores, ideſt Arminiani, & Remonſtrantes.* Itaque hic Batavorum Semipelagianorum novus Princeps illâ Cœleſtini clauſulâ contrà Auguſtini auctoritatem armari ſe, ſatiſque inſtrui putabat; dat ejus verba amicus laudatus in antitheſi Arminianâ ibidèm: *Tantùm verò abeſt*, inquit Arminius, *ut doctrina ipſius etiam Auguſtini de prædeſtinatione in illis Conciliis recepta ſit, ut Cœleſtinus Epiſcopus Romanus, qui illo tempore vivebat ad Epiſcopos Galliæ ſcribens, & Pelagianorum doctrinas condemnans, in fine ſuarum literarum in hæc verba concludat: Profundiores verò difficilioreſque partes occurrentium quæſtionum, quas latiùs &c.* Quibus Cœleſtini verbis Arminius erecto veluti aggere contrà Auguſtinum ſtetit. Hinc ridenda ſunt Morainii verba in Præfatione Anti-Janſ.

Quàm

Quàm multi, inquit, *ſinè ullo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc auditâ limitatione, quam ejus approbationi Cœleſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſe judicavit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?* Quaſi ipſi Recentiores in nuperâ Janſenii causâ illa Cœleſtini verba adnotarint, cùm non modò Arminius, verùm etiam antè octingentos annos eadem recitata fuerint ab Eccleſiâ Lugdunenſi cap. 12. de tenendâ Sac. Script. veritate. Arminius veteris Semipelagianiſmi recoctor eam Cœleſtini clauſulam verſavit, reverſavitque diſcipulorum chorus, cum quibus Recentiores concinunt, quorum unus, & nobilis exclamat: *Ita eſt, multa habemus cum Arminianis communia.*

Lib. 1. Hæreſ. Janſ. c. 3. n. 113.

Verùm enim verò audire mihi videor Recentiorum querelas, ſe gravari invidioſis tantùm nominibus, non autem ipſorum ſententiam falſitatis, erroriſve convinci. Agitedum, relinquamus iſta, ut potè odioſa, ad arcem cauſæ accedamus. Auctor illorum capitum intendit tradere contrà Maſſilienſes, quænam ſint liberi arbitrii vires ad bonum, ac quanta gratiæ neceſſitas. Hoc patet ex fine literarum, ubi legimus: *Quæ ad confitendam gratiam Dei, cujus operi, ac dignationi nihil penitùs ſubtrahendum eſt, ſatis ſufficere credimus quicquid ſecundùm prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt.* Quarè ea, quæ de peccato originali, ac modo, quo idem propagatur, de concupiſcentiâ, ac miſeriis reliquis, quæ ſunt pœnæ peccati originalis, fuſiùs contrà Julianum Sanctus Auguſtinus docuit, in illis Cœleſtini literis non definiuntur, quia de illis nulla erat Auguſtinum inter, & Maſſilienſes controverſia, nec ullam indè Semipelagiani Auguſtino quæſtionem faciebant. Quarè Cœleſtinus dixit: *Non neceſſe habemus adſtruere*, quod eſt nolle ſe de illis canones edere, quòd ad præſentem cum Maſſilienſibus controverſiam non conducebant, non quòd libero diſputantium aſſenſui, vel diſſenſui illa dimittere vellet, quæ eſt inſulſa Recentiorum interpretatio. Hinc patet, inanem laborem ſubire eos, qui nomine intercurrentium quæſtionum quaſdam intelligunt ex Auguſtini libris deſumptas, quas ad rem non facere ſatìs commodè, & lepidè oſtendit Annatus lib. 8. cap. 1. At dices, ſi non ſunt approbata à Cœleſtino ea, quæ Sanctus Doctor de concupiſcentiâ latiſſimè tradit contrà Julianum, libero ſubſtant Lectorum aſſenſui, vel diſſenſui. Ad hoc quidèm ſuo inferiùs loco reſpondebimus; interim ſciendum eſt, Auguſtinum lib. 5. contrà Jul. cap. 12. quinque de concupiſcentiâ quæſtiones propoſitiſſe (in quarum tertiâ Recentiores ſtant contrà Auguſtinum iiſdem argumentis, quibus Julianus uſus eſt, decertantes) atque hæc ibidem dixiſſe: *In his quæſtionibus Catholicâ veritate antiquitùs traditâ veſtra impia novitas ſuffocatur.* Repetere autem hìc poſſumus, quæ in aliâ causâ dicebat Bellarminus Cardinalis lib. 2. de Grat. & Lib. arb. cap. 11. *Nam ſi Auguſtini de prædeſtinatione* (dicas concupiſcentiâ) *ſententia falſa eſſet, non poſſet idem Auguſtinus ab ingenti temeritate defendi, quippè qui non ſolùm tam acriter pro falſitate certaſſet, ſed etiam eam pro fide Catholicâ venditare auſus eſſet.* Nunquàm Sanctus Doctor proprio è cerebro natas opiniones pro Catholicis ſententiis publicaſſet. De quâ re repete dicta cap. 3. §. 2.

Scribit Auctor in fine cap. 3. *Conſtitutiones Sanctorum Patrum compendioſo manifeſtamus indiculo, quo ſi quis non nimiùm eſt contentioſus, agnoſcat omnium diſputationum connexionem ex hac ſubditorum auctoritatum brevitate pendere.* Hìc magnæ difficultates emergunt; undenàm ſcire poterimus hanc dogmatum connexionem? Recentiores ſe hujus myſterii Magiſtros profitentur, irridentque Auguſtinum eâ de connexione ſcribentem. Legimus cap. 12. homines non priùs baptiſmum ſuſcipere, *quàm exorciſmis, & exſufflationibus Clericorum ſpiritus ab eis immundus abigatur, ut tunc verè appareat, quomodò princeps mundi hujus mittatur foras &c.* inferimus, ergo Dæmon ſenſibili pœnâ nocere poterit pueris infectis originali peccato, utpotè ſuis mancipiis, quorum ipſe eſt Princeps. Clamat Annatus pag. 858. *Negamus crudelem conſequentiam.* At connexionem illam aſſeveravit ſatìs conſtanter Sanctus Auguſtinus libro 4. Oper. Imp. cap. 200. *Si autem non eruitur*, inquit, *de poteſtate tenebrarum, & illic remanet parvulus, quid miraris in igne æterno cum Diabolo futurum, qui in Dei regnum intrare non ſinitur?* Reſpondet Moraines diſp. 40. Anti-Janſ. num. 60. id dixiſſe Auguſtinum *æſtu diſputationis abreptum.* En Semipelagianorum voces, Auguſtinum *neceſſarium modum exceſſiſſe*, à Cœleſtino damnatas, cujus quidèm literas, prout utile eſt ipſorum cauſæ, recipiunt, ſed prout in rem Auguſtini faciunt, minimè imitantur. Itaque erravit Auguſtinus furore abreptus eam connexionem adſtruendo, quam nullam eſſe Recentiores contendunt. Opponimus cap. 11. *Perſeverantiam uſque in finem ad Chriſti gratiam referri*, datur enim gratis, ut ex precibus fusè probat Auguſtinus, & definitum eſt in Arauſicanâ Synodo can. 10. Indè inferimus, prædeſtinationem ad gloriam eſſe pariter merè gratuitam; nam prædeſtinatio, quæ ſegregat reprobum à prædeſtinato, fundatur, ſeu connectitur cum dono perſeverantiæ finalis merè liberaliter meritis ſuperaddito, ergo à merâ liberalitate Dei prædeſtinatio dependet. Hanc connexionem vidit, ac propugnavit Auguſtinus, eandem Sancti Patres Auguſtiniani, Proſper, Fulgentius, Prudentius, Rhemigius, aliique aſſeruere. At Recentiores eam connexionem negant, qui Auguſtini doctrinam juxtà connexionem cum Cœleſtini literis recipiunt, quam tamen connexionem juxtà proprias opiniones recipere, vel reſpuere nec piget, nec pudet. Uno verbo: Auguſtini libri ad normam literarum Cœleſtini examinandi ſunt, Cœleſtini verò literæ juxtà ſuam ipſorum imaginationem interpretandi. Illi quidèm, ut probent hæc capita, quæ Epiſtolæ Cœleſtinianæ connexa ſunt, eſſe reapſe ab Apoſtolicâ Sede emiſſa, producunt Petrum Diaconum, & Eccleſiam Lugdunenſem, à quibus illæ ſententiæ laudato Pontifici adſcribuntur. At reſpondemus, eos Patres illam Epiſtolæ appendicem legiſſe, & tamen utì dogma Catholicum prædeſtinationem abſque meritorum præcognitione ſtatuiſſe; ſed dicent, mitiori ſe illorum de Auguſtini doctrinâ judicio non ſtare; benè, nec illorum nos convincimur teſtimonio, ut Cœleſtino illas theſes deputemus.

Subit hìc mentem, quoniam de prædeſtinatione ſermo incidit, Recentiorum modeſtia in ſententiâ Sancti Auguſtini de prædeſtinatione merè liberali examinandâ; inquiunt enim honoris gratiâ cum Molinâ, eſſe *duram, & indignam divinâ bonitate, ejuſque occaſione plurimorum ſalutem fuiſſe periclitatam;* cum Marianâ eſſe *novam;* & Auguſtinum in illâ haud conſtantem, *inducere deſperationem*, cum Leſſio: brevique *à contrariâ opinione obducendam* cum Petavio. Nonnè hoc ipſum eſt Auguſtini ſententiam *contemnere?* & tamen de illâ dictum fuiſſe à Cœleſtino aſſeritis,

ritis,

tiis, se illam non *audere contemnere.* Peccatum originale esse potissimam, ac proximam causam reprobationis est Sancti Augustini sententia, idque concedit Adamus pag. 614. sui Calvini destructi, de quâ pag. 667. cap. 10. 3. p. scribit: *Credo mihi licere tam exhorrescere, quia mater est Calviniani dogmatis.* Potuit-ne Augustini sententia viliùs excipi? Ridet Annatus lib. 8. cap. 1. quosdam, qui explicaturi verba illa Cœlestini: *Profundiores verò, difficilioresque partes incurrentium quæstionum, quas latiùs pertractarunt, qui hæreticis restiterunt*, quarundam quæstionum indicem texunt, quas ad propositum non facere, non pravè idem ostendit. At petimus ubinam contrà Pelagianos latiùs agitarit Augustinus quæstionem illam de prædestinatione? Certè in Epistolis ad Paulinum, & Sixtum de illâ non multa loquitur, ut vix dicendus sit, fusiùs inibi eam pertractasse. Verùm in libris ad Prosperum, & Hilarium latiùs de illâ disseruit; at eo in Opere Sanctus Doctor hæreticis non resistebat, erant enim Semipelagiani Catholici, eratque id nomen factionis, non hæresis. Cœlestinus verò illas quæstiones appellat, quas illi, qui hæreticis restiterunt, pertractarunt. Scio quid responsuri sitis, intelligenda esse Cœlestini illa verba, qui hæreticis restiterunt, *specificativè*, non *reduplicativè*. Scholæ interpretamentum est; ne sim litigiosior, cedo herbam, nec me hoc postremum multùm movet, ad alia transeamus.

Sed mitissimè, atque humanissimè vobiscum agamus; Scitote adeò in tuto esse Sancti Augustini auctoritatem, ut causam, de quâ hucusque litigavimus, ex integro vobis ultrò cedere possimus, quin quicquam detrimenti Augustinianæ doctrinæ dignitas subeat. Habuerint decem illa capita Cœlestinum auctorem, nullum Augustini dogma cum illis connexionem habeat, damus omnia, ut libet, ut lubet. Hinc tamen non fit, ut capitalia Sancti Augustini dogmata inter adiaphora numerentur, quæ libero disputantium arbitrio permissa sunt. In illis capitibus initium fidei, pium consilium, probabile studium, sanctam cogitationem, perseverantiam finalem esse Dei dona decretum est, Augustino id gloriæ detur, suas ipsius theses adversùs Massilienses defensas in fidei dogmata à Cœlestino relatas fuisse. Interrogatos velim modò Recentiores, an post Cœlestini obitum ulla alia Augustini asserta ab Apostolicâ Sede contrà hæreticos, aliosve statuta sint? Affirmabunt profectò, qui sciunt, vigintiquinque canones Arausicanos à Felice IV. ex Sancti Augustini libris desumptos fuisse. Cœlestinus ex Sancti Augustini doctrinâ quidquid Massilienses in dubium vocabant, definivit, ex ejusdem etiam sententiis contrà novos Pelagianorum conatus à successoribus idem præstitum fuit. Sanctus Gelasius Papa Divi Augustini sententiam de transfusione peccati originalis in prolem ratione concupiscentiæ, de exclusione à regno cœlorum, de miseriis ex peccato originali venientibus, de infantium damnatione, de libertate ad bonum per peccatum amissâ, aliave multa in Epistolâ ad Episcopos per Picenum approbavit. Leo Magnus integra duo capita Augustinianæ doctrinæ suis literis inseruit, in quibus asserit Augustinus, non improbabiliter dici, parentum quoque peccatis parvulos obligari, non solùm primorum hominum, sed etiam suorum cap. 46. Enchir. Quarè si Sanctissimo, eidemque doctissimo Pontifici Leoni illa Augustini sententia placuit, quam hic tantùm non improbabilem judicabat, quantùm illas Apostolicæ Sedi placuisse dicemus, quas tanquàm certas, tanquàm sacris literis conformes, tanquàm denique planè orthodoxas totis lacertis contrà hæreticos propugnavit? Statuerit itaque Cœlestinus quid contrà Massilienses ab omnibus tenendum sit, non indè intrà cancellos brevissimos Augustiniana doctrina restringitur, latiùs expatiatur, ac secum unanimi consensu Romani Præsules procedunt, Augustinum in statuendis de auxiliis divinæ gratiæ decretis summâ semper religione secuti. Subsidat ergo jam tandem tantus ex his, ut putant, Cœlestini capitulis pulvis à Recentioribus contrà micantissimos Augustiniani Solis radios excitatus, ac Sancti Præsulis doctrina quacunque falsarum interpretationum depulsâ caligine Ecclesiam universam illustret.

CAPUT ULTIMUM.

Centum ac triginta quinque Recentiorum contrà Divum Augustinum convicia, dicteria, ac censuræ ab eodem Sancto Doctore, & Sanctis Patribus repulsæ.

MIrari satis nequeo, Augustinum tam magno, ac felici ingenio excelluisse, ut non modò eos hostes, quibuscum vivens acerrimè dimicavit, mille voluminibus conculcarit, protriveritque, verùm etiam asserta abs se dogmata iis argumentorum armis muniverit, ut & subsecutorum omnium hæreticorum conatus infregerit, ac quorumcumque hominum censuras eluserit: cùm nullas sivè hæresis, sivè invidia voces dare possit, quibus suis in libris Augustinus plenissimè non satisfecerit. Exemplo sint recentia convicia, quibus nonnulli novitii Scriptores venerandam Magni Patris canitiem temerario ausu discerpere conati sunt: quandoquidèm, etiamsi nullus pro Augustino defensando stylum stringat, ex unius illius dictis omnium calumniantium ora penitùs obstruuntur. Hoc modò demonstrare aggredior, productis hinc novorum Scriptorum censuris, illinc verò datis ex Augustino responsis. Quæ sanè quicunque procul amoris, & odii causas habens, attentè perleget, is profectò fatebitur, Augustinum ita esse locutum, ac si cum recentissimis hisce hominibus, qui post duodecim sæcula erupere, reapse litigasset. Hìc tamen mihi decretum est, illatas Augustino contumelias repellere, illarum verò auctores silentio præterire. Etenim, cùm Augustinus Pelagianos primitùs impugnandos suscepisset, ita eorundem errores insecutus est, ut Auctores minimè publicaret. Cujus facti hanc ipse rationem assignat lib. 2. Retract. cap. 33. *In his autem*, inquit, *libris tacenda adhuc arbitratus sum nomina eorum, sic eos faciliùs posse corrigi sperans.* Et quidèm Magni Patris vestigiis inhærentes nostri instituti homines Basilius Poncius Hispanus, ac Carolus Moreau Gallus ita importatas Augustino injurias confutarunt, ut adversariorum nominibus pepercerint. Familiare igitur majoribus nostris exemplum secutus, Censorum nominibus suppressis, minùs honorifica eorundem de Augustino dicta ex Augustino ipso refellam. Optimè enim de humano genere merentur, qui antidota suggerunt, etiamsi venenorum artifices minimè prodant. Dabimus profectò grande patientiæ, grandius modestiæ documentum, ut vel hinc mitiora jam tandem ergà insignem Ecclesiæ Doctorem consilia eosdem imposterùm inituros non dubitemus. Verùm, ne

Censores ita cum Augustino committam, ut sub lite etiam dimittam, Judices advocandos decrevi, à quibus gravissima hæc, si quæ unquàm aliàs, causa cognoscatur. Vos, vos, precor, adeste vetustioris Ecclesiæ Patres, bello invicta manus, ac tot de Heterodoxis reportatis triumphis percelebres. Vos cœlestis Senatûs lumina, ac Christianæ Reipublicæ columina, quorum auctoritatem Catholicus Orbis sequitur, sapientiam universi adorant, dicta tanquàm secretiora Numinis oracula singuli venerantùr. Sedete Augustinianæ causæ Judices honorarii, hinc quorundam Recentiorum accusationes, isthinc Augustini defensionem audituri. Vestram fidem quicunque in suspicionem vocaverit, is ab Orthodoxâ fide se penitùs alienum ostenderit. Tu verò, Magne Pater, quandò dignam advocationem nullus tibi mortalium commodare potest, tuæ ipsius causæ suffragator accede. Et si olim Apostolicæ Sedis decreto in controversiis de divinæ gratiæ auxiliis sententiam dicturus Judex destinatus fuisti, patere parumper, id quorundam (ut mitissimè loquar) importunitate exigente, ad Patrum tribunal sisti ex Judice reum. Neque enim arbitror, Te id ægrè esse laturum, qui olim novitii dogmatis à Juliano accusatus, Patrum judicium non modò non declinasti, quin imò ad illud vel repugnantem adversarium obtorto collo traxisti. Erit sanè jucundum intelligere, imò vel oculis ipsis intueri, innumeros Ecclesiæ Doctores albos calculos (neque enim est incerta victoria) Augustino adjicere, ejusdem sententias commendare, auctoritatem defendere, adversariorumque temeritatem gravi judicio percellere. At citò citiùs adest sacer Divorum Senatus, & quidèm frequentissimus, Augustinianam causam cogniturus. Tumultuantur rotundo agmine adversarii Augustinum accusaturi. Interim Sanctus Prosper, qui inter primi subsellii judices sedet, accusatoribus loquendi facultatem faciens 1 ecce, inquit, *salvâ Catholicæ pace* 1 Con.
victoriæ, salvâ indissolubilium reverentiâ decretorum Collat.
parati sumus PATRONOS DOCTRINÆ EMENDATIORIS initio.
audire, & circumcisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis agnoscere. Constituatur in medio quod DE NOVIS EMERSIT INGENIIS. 2 *Ut facilè vel tenuis* 2 In
diligentia advertat inspector, quàm injustis opprobriis Præf.
CATHOLICI PRÆDICATORIS *memoria carpatur, & in* ad Cap.
quod peccatum cadant, qui alienâ instigatione commoti Gallo-
SCRIPTOREM CELEBERRIMI NOMINIS *promptiùs habeant* rum.
culpare, quàm nosse.

I.

Censores.

Hæc nostra ratio conciliandi libertatem arbitrii cum divinâ prædestinatione à nemine, quem viderim, hucusque tradita, ideò satiùs hæc duxi paulò fusiùs explicare.

Sanctus Pater Augustinus.

Mira sunt, quæ dicitis: nova sunt, quæ dicitis falsa sunt, quæ dicitis. Mira stupemus, nova cavemus falsa convincimus. Lib. 3. contrà Jul. cap. 3.

Sanctus Bernardus.

Miror admodùm, si novus iste novarum inventor assertionum, & assertor inventionum invenire in hoc rationem potuerit, quæ Sanctos Patres latuerit, Ambrosium, & Augustinum. *Epist. 77. ad Hugonem.*

I I.

Censores.

Neque verò dubito, quin ab Augustino, & cæteris Patribus unanimi consensu comprobata fuisset hæc nostra de prædestinatione sententia, ratioque conciliandi libertatem arbitrii cum divinâ gratiâ, præscientiâ, & prædestinatione, si eis proposita fuisset.

Sanctus Augustinus.

O quid perdidit, qui te audire non potuit! Lib. 4. contrà Jul. Oper. Imperf. cap. 119.

Jonas Episcopus Aurelianensis.

Igitur, quia non solùm Beato Augustino, sed etiam aliis eximiis Doctoribus te superciliosè prætulisti, meritò solitaria destructionis tuæ gloriatio in immensum sese extendens, in irritum deducitur. Væ nanque eidem gloriationi tuæ, juxtà illud Ecclesiastis, imminet, quia non habens fotum ex consor- Eccl. 4.
tio aliorum, frigore solitario torpet, & *cùm ceciderit non habebit sublevantem.* *Libro 1. de Cultu Imag.* 10.
Tomo 9. part. 1. Biblioth. Patrum Edit. Colon. 1618.

I I I.

Censores.

Quarè dubitandum non est, si ea de re vel Augustinus, vel Divus Thomas consulerentur, responsuros fuisse nihilominùs, prædestinationem, & reprobationem non sinè præviâ illâ scientiâ, habitâque consideratione usûs liberi arbitrii futuri &c.

Sanctus Augustinus.

Quis dedignetur talem habere Doctorem? .... O admiranda, atque sectanda doctrina! Lib. 2. de Orig. animæ cap. 9.

Sanctus Cœlestinus Papa.

Legimus, *suprà Magistrum non esse discipulum*, hoc est, non sibi debere quenquam ad injuriam Doc- Luc. 6.
torum vindicare doctrinam. Nam & hos ipsos à Deo nostro positos novimus ad docendum, cùm sit, dicente Apostolo, eis tertius locus intrà Ecclesiam deputandus. *In Epistolâ ad Episcopos Galliæ contrà Sancti Augustini calumniatores scriptâ cap. 1.*

I V.

Censores.

Quæ si data, explanataque semper fuissent, fortè neque Pelagiana hæresis fuisset exorta.

Sanctus Augustinus.

Quæ tu si non didicisses, Pelagiani dogmatis machina sinè Architecto necessario remansisset. Lib. 6. contrà Jul. cap. 11.

Sanctus Hieronymus.

Scripsit dudùm vir Sanctus, & eloquens Episcopus Augustinus ad Marcellinum, qui posteà sub invidiâ tyrannidis Heraclianæ ab hæreticis innocens cæsus est, duos libros de infantibus baptizandis contrà hæresim vestram &c. Alios quoque specialiter tuo nomini cudere dicitur, qui necdum in nostras venere manus; undè supersedendum huic labori censeo, ne dicatur mihi illud Horatii: *In sylvam ne ligna feras;*

aut

aut enim eadem diceremus ex superfluo, aut si nova voluerimus dicere, à clarissimo ingenio occupata sunt meliora. *In fine lib. 3. Dialog. contrà Pelagianos.*

V.

Censores.

Neque ex Augustini opinione tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianosque defecissent, facilèque reliquiæ illæ Pelagianorum in Galliâ, quarum in Epistolis Prosperi, & Hilarii fit mentio, fuissent extinctæ, concertationes denique inter Catholicos facilè fuissent compositæ.

Sanctus Augustinus.

O doctrinam, cui omnis ætas aures surrigat, quæ homines annosos, quæ denique Presbyteros mereatur habere discipulos! Legat, legat in concione quod scripsit, notos, atque ignotos, doctos, atque indoctos recitaturus invitet; Seniores cum junioribus convenite, quod nesciebatis, discite, quod nunquàm audieratis, audite. Lib. 2. de Orig. animæ cap. 5.

Sanctus Prosper.

Ecce, salvâ Catholicæ pace victoriæ, salvâ indissolubilium reverentiâ decretorum parati sumus Patronos doctrinæ emendatioris audire, & circumcisas ab omni errore lineas subtilissimæ discretionis agnoscere. Constituatur in medio, quod de novis emersit ingeniis. *Initio Lib. contrà Collatorem Sancti Augustini reprehensorem.*

V I.

Censores.

Qui novarum solutionum inventionem putant injuriosam esse Augustino, idem mihi facere videntur, quod illi, qui sine Scipionum, & Cæsarum injuriâ dici posse negarent, esse jam aliam instruendæ aciei rationem, quàm fuit tempore fundarum, & balistarum.

Sanctus Augustinus.

Meliùs exponant ista meliores, non isti quorum novi jam sententiam reprobandam, sed alii, qui veraciter possunt. Epist. 89. ad Hilarium contrà Pelagianos.

Sanctus Fulgentius.

Proindè memoratus Dei Pontifex Augustinus turrim fortitudinis ipsam gratiam tenens, & exindè cuncta hostilium machinamenta telorum cœlestis juvaminis virtute confringens, non solùm ipse de hoste victoriam referens triumphavit, quin etiam posteris certandi, & vincendi ordinem, si quandò victa pravitas recidivo ausu infandum caput erigere niteretùr, ostendit. *Lib. 2. de Verit. præd. & grat. cap. 18.*

V I I.

Censores.

Absit, ut ego Augustino præponendum aliquem putem eorum, qui successerunt, sed ne æquandum quidèm. At multùm interest, utrum dicas, collata in eum esse scientiæ dona longè plura, quàm cæteris, an omnia. Item utrùm successuris omnibus citrà comparationem pauciora servata esse, an nulla, ut crimen sit, quòd alii radium quemdam videre se putant ex Augustini Sole non emissum. Et alibi: *Quæ plerique non videntur satis advertisse, dum Molinæ audaciam exaggerant indicantis, aliquid lucis defuisse Augustino in conciliandâ cum creatâ libertate divinorum decretorum, & auxiliorum efficaciâ.*

Sanctus Augustinus.

Non improbo humilitatem tuam, imò verò etiam laudo, quòd honorasti Doctorem tuum, nec hominem, sed ipsam, quæ tibi per illum loqui dignata est, veritatem, si tamen potueris demonstrare, quid per illum veritatis acceperis. Vellem itaque rescriptis tuis, quid te docuerit, me doceres; Absit enim ut erubescam à Presbytero discere. Lib. 2. de Orig. animæ cap. 1.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Si Sapientia lux est, quis in Ecclesiâ Dei ita lucet, ut Augustinus? A Sole omnia astra lucent, ab Augustino omnes, qui post ipsum fuerunt, Doctores Sapientiæ lumen accipiunt. *Serm. 1. de Sancto Augustino. Et Beatus Jordanus de Saxoniâ Serm.* 13. Undè etiam de Augustino potest exponi illud Job. 14. *Qui claudit stellas, quasi sub signaculo*, quia in ipso in scrinio sui pectoris, quasi tota sapientia fuit reclusa, quæ, quasi aperto sigillo, eructatione suæ doctrinæ ore, & manu fuit mundo pandita, & reserata. Undè ipse dicitur, claudere stellas, id est, omnium aliorum Doctorum doctrinas in suo pectore, quasi sub signaculo ad modum, quo liber, vel litera clauditur sigillo.

V I I I.

Censores.

Quæ Augustini *doctrina plurimos ex fidelibus præsertim ex iis, qui in Galliâ morabantur non solùm indoctos, sed etiam doctissimos viros, atque in Episcopali dignitate constitutos, mirum in modum turbavit, ne dicam illius occasione salutem eorum fuisse periclitatam. Ne enim ejusmodi doctrinæ adhærerent, hæresi potiùs Pelagianæ ex parte assentiendum putabant.*

Sanctus Augustinus.

Itaque dilectissimi, ne vos conturbet hujus quæstionis obscuritas; moneo vos primùm, ut de iis, quæ intelligitis, agatis Deo gratias, quicquid est autem, quò pervenire nondum potest vestræ mentis intentio, pacem inter vos, & charitatem servantes à Domino, ut intelligatis, orate. Et donec vos ipse perducat ad ea, quæ nondum intelligitis, ibi ambulate, quò pervenire potuistis. Lib. de Grat. & Lib. arb. cap. 1. Vide cap. 16. de Dono persever.

Ecclesia Lugdunensis.

Augustinus nec tantâ perturbatione; & permotione fidelium ab intentione veracissimæ, & fidelissimæ doctrinæ suæ frangi potuit, aut revocari; sed magìs eos & scriptis suis inquantum potuit admonuit, & instruxit, & orationibus apud Deum profusis fideliter adjuvit, ut intelligerent, & agnoscerent, quàm necessariò, & quàm salubriter propter commendationem divinæ gratiæ ejusdem prædestinationis veritas omnino & credenda, & prædicanda esset. *Lib. de tribus Epist. cap. 35. Tomo 9. Bibl. Patrum part. 1. pag. 1009.*

I X.

Cenſores.

Interim verò dum ſub ea quaſi caligine Divus Auguſtinus ad hoc non attendit, arbitratus primo aſpectu, cum ſuâ de prædeſtinatione opinione eſſe conjunctum &c.

Sanctus Auguſtinus.

Adhùc quippè in quæſtione caligant de Prædeſtinatione Sanctorum. Loquens de Semipelagianis Libro de Prædeſt. Sanctorum cap. 1.

Sanctus Paulinus.

O lucerna dignè ſuprà candelabrum Eccleſiæ poſita, quæ latè Catholicis urbibus de ſeptiformi lino paſtum oleo lætitiæ lumen effundens, denſas licèt hæreticorum caligines diſcutis, & lucem veritatis à confuſione tenebrarum ſplendore clarifici ſermonis enubilas! *Epiſt. 31. ad Auguſtinum in ejuſdem commendationem.*

X.

Cenſores.

Præterea hæc ſententia, nempè Auguſtini de prædeſtinatione, *occaſionem præbet hominibus deſpondendi animo, ne dicam, deſperandi, ſegniùs operandi, obtenendi excuſationes, atque eâ de causâ minùs hominum animos ergà Creatorem diligendum, ac colendum excitare videatur. Certè non video, quanam ratione patentiſſima libertas arbitrii noſtri, quam experimur, quæque tam apertè in Scripturis Sacris traditur, cum divinâ prædeſtinatione ita explicatâ cohærere valeat.*

Sanctus Auguſtinus.

Ego autem nolo exaggerare meis verbis, ſed illis cogitandum potiùs relinquo, ut videant, quale ſit, quod ſibi perſuaſerunt, prædicatione prædeſtinationis audientibus plus deſperationis, quàm exhortationis afferri, hoc eſt enim dicere, tunc de ſuâ ſalute hominem deſperare, quando ſpem ſuam non in ſe ipſo, ſed in Deo didicerit ponere, cum Propheta clamet: Maledictus omnis, Jer. 17.
qui ſpem ponit in homine. Lib. de Dono perſever. 5.
cap. 17.

Sanctus Proſper.

Hoc propoſitum vocationis Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipsâ conditione generis humani eligendorum, & rejiciendorum dicitur facta diſcretio &c. & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis afferre. *Item:* Removeri itaque omnem induſtriam, tollique virtutes, ſi Dei conſtitutio humanas præveniat voluntates, & ſub hoc prædeſtinationis nomine fatalem quandam induci neceſſitatem. *Ita Semipelagianos ſentire ſcribit ad Auguſtinum.*

X I.

Cenſores.

Unum tamen è difficillimis ab Auguſtino, & ab aliis ſuit ſemper judicatum, veram invenire rationem, & modum, qui difficultates omnes pelleret, & humanum intellectum pacatum omninò redderet ſuper cohærentiâ libertatis arbitrii cum divinâ gratiâ, præſcientiâ, & prædeſtinatione. Ac quamvis hi hæretici, qui vel divinæ gratiæ, vel libertati arbitrii præjudicium afferre moliti ſunt, ex Scripturis Sanctis, principiiſque fidei efficaciter ſint expugnati, haud tamen ſcio, an explicatâ penitùs, & abundè redditâ ratione integrâ conciliandi libertatem arbitrii cùm illis tribus, & hæreticis aditus, quo faciliùs ad pacem, unitatemque Eccleſiæ redirent, ſit patefactus, & concertationes, quæ antè mille annos inter viros Catholicos obortæ ſunt, quantum par eſt, ſint compoſitæ.

Sanctus Auguſtinus.

Sed primùm ſecundùm auctoritatem Scripturarum Sanctarum, utrùm ſe ita fides habeat, demonſtrandum eſt. Deindè ſi voluerit, & adjuverit Deus, iſtis garrulis ratiocinatoribus elatioribus, quàm capacioribus, atque ideò morbo perículoſiore laborantibus, ſic fortaſsè ſerviemus, ut inveniant aliquid, undè dubitare non poſſint. Lib. 1. de Trinit. cap. 2.

Quoniam vos aliquandò contrà evidentiſſimam auctoritatem ratio humana delectat, proferte ipſam regulam rationis veſtræ. Serm. 14. de Verb. Apoſt.

Sanctus Innocentius Papa.

Sanctæ fraternitatis veſtræ literas plenas fidei, totoque Catholicæ religionis vigore firmatas à vobis miſſas, & Conciliis veſtris per fratrem, & Coepiſcopum noſtrum Julium pergrato ſuſcepimus animo, quia earum tenor, omniſque contentio in conſideratione quotidianæ gratiæ Dei, & in eorum correctione, qui contrà ſentiunt, integrâ ratione conſiſtit, ut & illis omnem tollere poſſit errorem, & idoneo dato quovis noſtræ legis exemplo, quem ſequi debeant, dignum poſſiut præbere Doctorem. *In Epiſtolâ ad Sanctum Auguſtinum, quæ eſt 96. inter Auguſtinianas.*

X I I.

Cenſores.

Expoſitiones aliæ Auguſtini ad locum Pauli (nempè Deus vult omnes homines ſalvos fieri. *Timoth. 2.*) *præter Damaſceni, & communem Patrum expoſitionem, omnes vel primo aſpectu peregrinæ, & extortæ apparent.*

X I I I.

Cenſores.

Fruſtrà voluit Auguſtinus concedere hanc voluntatem Dei circà omnium ſalutem, & locum illum Pauli nullo ex tribus modis rectè expoſuit.

X I V.

Cenſores.

Tres, quatuorve ex Auguſtino commemorati ſunt à nobis modi exponendi verba illa (Deus vult omnes homines ſalvos fieri) *cum illius opinionem exponeremus, qui mihi quidèm ad eludendum magis, quàm recti, & ſolidi videri ſolent.*

Sanctus Auguſtinus.

Manifeſtum eſt eos, qui huic reſiſtunt tam perſpicuæ veritati, non intelligere omninò, quâ loquutione ſit dictum, quod omnes homines vult Deus ſalvos fieri, *cùm tam multi ſalvi non fiant, non quia ipſi, ſed quia Deus non vult, quod ſinè ullâ caligine manifeſtatur in parvulis; ſed ſicut illud, quod dictum eſt:* Omnes in 1. Cor.
Chriſto vivificabuntur, *cùm tam multi æternâ morte* 15.
puniantur, ideò dictum eſt, quia omnes quicunque vitam æternam percipiunt, non percipiunt niſi in Chriſto; ita quod dictum eſt: Omnes homines vult Deus ſalvos fieri, *ideò dictum eſt, quia omnes, qui ſalvi fiunt, niſi ipſo volente non fiunt, & ſi quo alio modo illa verba Apoſtolica intelligi poſſunt, ut tamen huic apertiſſimæ veritati, in quâ videmus tam multos volentibus hominibus, ſed Deo nolente ſalvos non fieri, contraria eſſe non poſſint.* Epiſt. 107. ad Vitalem. Item cap. 103. Enchir. & cap. 14. de Corrept. & Grat.

Eccleſia

Eccleſia Lugdunenſis.

Senſus illorum verborum Apoſtoli, quibus ait *(qui vult omnes homines ſalvos fieri)* etiam nos ſuperiùs commemoravimus, & fideliter poſſe accipi diximus, ſi tamen & ille ſenſus Beati Auguſtini, quem ille juxtà alterius divinæ Scripturæ auctoritatem diligenter inquirit, & multis, ac veracibus modis exponit, pariter recipiatur. Nec propter iſtum ille damnetur, ſed potiùs utrique ſenſui propter veracem, & piam Patrum auctoritatem fideliter obediatur. *In lib. de tribus Epiſt. cap. 26. Idem habet cap. 24. Sanctus Bonaventura ait :* Expoſitiones Auguſtini Doctoris egregii ſuper illud 1. ad Timoth. 2. *Deus vult, omnes homines ſalvos fieri*, bonæ ſunt 1. ſent. diſt. 46. q. 1. art. 1.

XV.

Cenſores.

Undè ceſſat objectio, quam ſæpiùs Auguſtinus repetit, quæque in cauſa fuit, ut teſtimonium Pauli non de omnibus univerſim hominibus exponeret, ſed ad tres illas expoſitiones confugeret. Sæpè enim objicit, pueros in uteris maternis interdùm perire antè baptiſmum, neque tamen per pueros, neque per parentes, neque per miniſtros ſtare, qui percuperent eis ſubvenire, & remedium baptiſmi ad ſalutem adhibere, nec tamen poſſunt.

Sanctus Auguſtinus.

Quid de illis dicis, qui in utero moriuntur? O anguſtia! Serm. 7. de Verb. Apoſt. Idem Epiſt. 105. ad Sixtum. *Et cur providentia Dei, cui noſtri capilli numerati ſunt, ſinè cujus voluntate non cadit paſſer in terram, quæ nec fato premitur, nec fortuitis caſibus impeditur, nec ullâ iniquitate corrumpitur, ut renaſcantur ad hæreditatem cœleſtem, non conſulit omnibus parvulis filiorum ſuorum, & nonnullis conſulit etiam parvulis impiorum?*

Sanctus Fulgentius.

Ubi enim duorum parvulorum nec in actibus aliqua ſunt merita, nec in origine diſſimilis cauſa, maniſeſtum quidèm nobis eſt, quòd ambo fuerint originalis peccati vinculis obligati, occultum verò cur non ambo fuerint abſoluti. Sciamus igitur imperſcrutabile nobis eſſe, cur, uno derelicto, alterum Deus ab illâ perditionis maſsâ gratis eripiat &c. Dicet aliquis, cur non ambobus largitus eſt Dominus gratuitam miſericordiam, cùm unus ambos reatus obſtrinxerit? Cui ſalvâ imperſcrutabili altitudine judiciorum Dei, reſpondemus, ideò non utrumque liberatum, vel utrumque damnatum, quia Dominus, qui malum nec velle poteſt aliquandò, nec facere, ab uno juſtâ ſeveritate debitum præcepit exigi, alteri verò juſſit gratuitâ bonitate dimitti. *Lib. 1. de Verit. prædeſt. & gratiæ cap. 13. Idem docet Sanctus Proſper contrà Ingratos cap. 31.*

XVI.

Cenſores.

Appellare cognitiones illas rerum in Verbo, & in proprio genere diem, multiplicareque eâ ratione dies comparatione diverſorum objectorum, eſt uti vocabulis ad libitum, & præter omnium ſenſum, & opinionem; nec ullam veriſimilitudinem habet, Moyſem cum populo rudi in eâ ſignificatione fuiſſe loquutum, quam vix ullus potuit excogitare, excogitatamque ſibi perſuadere. Quarè exponere in eo ſenſu Scripturas, eſt ſanè earum auctoritatem enervare, & (ſi in impugnandâ Sanctiſſimi, Eminentiſſimique Doctoris Eccleſiâ, & Sacrâ Theologiâ quàm meritiſſimi ſententiâ, fas eſt ita loqui) ludibrio fortè eam coràm infidelibus exponere. Meritò ergo ſententia Auguſtini ab aliis Patribus, & Doctoribus communiter reprobatur.

Sanctus Auguſtinus.

Quiſquis ergo non eam, quam pro noſtro modulo vel indagare, vel putare potuimus, ſed aliam requiris in illorum dierum enumeratione ſententiam, quæ non in propheticâ figuratè, ſed in hac creaturarum conditione propriè, meliùſque poſſit intelligi, quærat, & divinitùs adjutus inveniat. Fieri enim poteſt, ut etiam ego aliam his divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortaſſis inveniam. Neque enim ita hanc confirmo, ut aliam, quæ præponenda ſit, inveniri non poſſe contendam. Lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. *Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera ſunt, falſa eſſe non dicunt, honorantes, & in culmine ſequendæ auctoritatis nobiſcum conſtituentes illam per Sanctum Moyſem editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor : Tu eſto Deus noſter arbiter inter confeſſiones meas, & contradictiones eorum.* Lib. 12. Conf. cap. 16.

Sanctus Thomas.

Harum igitur expoſitionum prima, *ſcilicet Auguſtini*, eſt ſubtilior, magìs ab irriſione infidelium Scripturas defendens. Secunda verò, *ſcilicet aliorum Sanctorum*, eſt planior, & magìs verbis literæ quantùm ad ſuperficiem conſona, quia tamen neutra earum à veritate fidei diſcordat, & utrumque ſenſum circunſtantia literæ patitur, ideò ne neutri harum expoſitionum præjudicetur, utramque opinionem ſuſtinentes, utriuſque rationibus reſpondendum eſt. *In Quæſt. diſp. q. 4. de Mat. informis Creat. art. 2.*

XVII.

Cenſores.

Temerè aſſirmabimus, auxilium ſufficiens aliquibus denegari, atque ab Auguſtino, aliiſque idem ſentientibus petere poſſumus, undenam hujus voluntatis Dei certiores facti fuerint?

Sanctus Auguſtinus.

Quid reſponſurus ſum? Auditurus es Auguſtinum, qui non audiſti Apoſtolum dicentem : O homo, tu quis es, qui reſpondeas Deo? *Duo parvuli nati ſunt, ſi debitum quæras, ambo tenent maſſam perditionis &c. Sed habet figulus luti poteſtatem ex eâdem maſsâ facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam. Diſputare vis mecum? Imò mirare mecum, & exclama mecum :* O altitudo divitiarum. Serm. 11. de Verb. Apoſt. Rom. 9. 20. Rom. 11. 33.

Sanctus Proſper.

Eo ipſo tempore, quo ad omnes gentes prædicatio Evangelii mittebatur, quædam loca Apoſtolis adire prohibebatur ab eo, qui *vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Multis utique in illâ retardatis, atque averſis Evangelii morâ ſinè agnitione veritatis, & ſinè regenerationis conſecratione morituris. Dicat ergo Scriptura, quod geſtum eſt : *Tranſeuntes autem*, inquit,

Phrygiam, & Galatiæ regionem vetiti sunt à sancto Spiritu loqui verbum in Asiâ. Cùm venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bythiniam, & non permisit illos Spiritus Jesu &c. In Epist. ad Rufinum. Idem docet in cap. 11. contrà Ingratos.

——— Dic undè probes, quòd gratia Christi
Nullum omninò hominem de cunctis, qui generantur,
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit? nec enim vel tempore nostro
Omnibus in terris jam certum est insinuatum
Christi Evangelium, ne dicam exordia doni
Non potuisse simul toto decurrere Mundo.

Lege Epistolam Synodicam Patrum Africanorum cap. 9.

XVIII.

Censores.

Fateor sanè, suspecta mihi esse testimonia Prosperi, & Fulgentii, quòd diligentissimi, & exactissimi Augustini discipuli sint.

Sanctus Augustinus.

Nunc in familiarissimis meis similiter non sentientibus me jam vulneratis, torquetisque sentientem. Lib. de Duabus Animabus cap. 14.

Sanctus Prudentius.

Hujus rei testis est Sanctus Antistes Fulgentius, qui super hoc &c. certè si nulla nobis alia aut auctoritatis, aut ratio suppeditaret, solus ille nobis in hujus sermonis intelligentiâ sufficere poterat, cujus doctrina, atque scientia tanto in Catholicâ Ecclesiâ honore, & amore convaluit, ut de illius scriptis nullus unquàm dubitaverit, nullus derogaverit &c. Testis est etiam Sanctus Prosper vir in omni literarum eruditione doctissimus, ac facundissimus, qui Gallorum, aliorumque sequacium impudentiis, & libris fideliter editis, & Romani Pontificis edicto suâ instantiâ impetrato propugnator fortissimus, ac fidelissimus obviavit. Proindè impudentior cæteris tui similibus comprobaris, qui cùm eorum venerabilia scripta legeris, quippiam secùs aususes mussitare. *Lib. de Prædest. cap. 11.*

XIX.

Censores.

Verùm opinio Augustini hoc modo intellecta, Theologis Scholasticis jam non probatur, & meritò, ex eâ enim cogimur incidere in sententiam Pelagii.

Iidem alibi.

Contrà Augustinum parùm modestè loquitur Catharinus, & in illius sententiam suo modo intellectam procaciter fertur. Item: *In hoc turpissimè certe Catharinus lapsus est, quòd non intelligens mentem Augustini, ipsum impudenter impugnat, & reprobat.*

Sanctus Augustinus.

Quòmodò sperem, te auditurum esse, quod dico, qui tam in proximo non audis ipse, quod dicis, dum tibi continuò contradicis? *Lib. 2. contrà Cresconium cap. 12. tom. 7.*

XX.

Censores.

Mihi in hac parte non probatur doctrina Beati Augustini &c. sed existimo aliter philosophandum de donis, quæ in Adamo perdidimus.

Sanctus Augustinus.

Si autem hoc adjutorium vel Angelo, vel homini quùm primùm facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sinè divinò adjutorio posset manere, si vellet, non utique suâ culpâ cecidissent: adjutorium quippè defuisset, sinè quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est. Lib. de Corrept. & Grat. cap. 11.

Sanctus Innocentius Papa.

Liberum enim arbitrium ille, *nempè homo primus*, perpessus dum suis inconsultiùs utitur bonis, cadens in prævaricationis profunda demersus est, & nihil quemadmodùm exindè exurgere posset, invenit, suâque in æternum libertate deceptus, hujus ruinâ jacuisset oppressus, nisi eum post Christi pro suâ gratiâ relevasset adventus &c. *In Epist. ad Patres Concilii Carthaginensis.*

XXI.

Censores.

Augustinus argumentis victus novam prædestinationis formam invexit post lapsum hominis non fluxam quoad eventum, & inconstantem, quippè ex libero arbitrio, sed ex gratiâ certam potiùs, & ratam.

Sanctus Augustinus.

Didicimus enim, singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contrà quas diligentiùs defenderetur Scriptura divina, quàm si nulla talis necessitas cogeret. Quid autem coegit loca Scripturarum, quibus prædestinatio commendata est, copiosiùs, & enucleatiùs isto nostro labore defendi, nisi quòd Pelagiani dicunt, Gratiam Dei secundùm merita nostra dari? Lib. de Dono persev. cap. 20.

XXII.

Censores.

Augustinus primus, quòd sciam, inter antiquos in veteri spatio novam semitam invenit, nova impressit vestigia.

Sanctus Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà novos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquàm Ecclesia Christi non habuit. Ibid. in fine cap. 23.

Sanctus Fulgentius.

Nos itaque charissime hæc interim pauca de libris Sancti Augustini, & de responsionibus Prosperi ad hoc maluimus huic libello inserere, ut cuncti noverint, quid debeant de prædestinatione Sanctorum, impiorumque sentire, simulque ut appareat, ejusdem Beati Augustini dictis tenorem sententiæ nostræ convenire. *Lib. 1. ad Monimum cap. 30.*

XXIII.

XXIII.

Censores.

Nempè asserendum est, quamvis Beati Augustini, Beati Fulgentii, & sequacium sententia de obduratione Pharaonis videatur dura, minùsque conformis divinæ benignitati, & idcircò nobis non placeat, tamen non esse aspériore censurâ percellendam.

Sanctus Augustinus.

Dicit enim Scriptura ad Pharaonem: Qui ad hoc te excitavi, ut ostendam in te potentiam meam &c. *Ergo* cujus vult miseretur, & quem vult obdurat. *Hoc facit apud quem non est iniquitas. Miseretur itaque gratuito dono, obdurat autem justissimo merito.* Epist. 105. ad Sixtum.

Ecclesia Lugdunensis.

Beatus quoque Antistes, & gloriosus Confessor Fulgentius de hac judicii in utramque partem præscientiâ, & prædestinatione egregium librum scripsit, qui sicut & cætera ejus admiranda, & veneranda scripta semper ab Ecclesiâ fideliter receptus, & inter scriptores Ecclesiasticos laudabiliter annumeratus est, & nunc nescimus, quâ ratione, imò infidelitate, & contentione simul cum Beato Augustino abjicitur, & ab iis, qui Catholici videri volunt tales, ac tanti viri Dei iniquissimè injuriati, & spreti velut quisquiliæ, & purgamenta vilissima conculcantur, & est nimis mirabile, imò horribile, quomodò ut suis adinventionibus, & ineptiis credatur, exigant, cùm ipsi beatissimos Patres, & illustrissimos Doctores Ecclesiæ abjecerint. *Lib. de tribus Epist. cap.* 8.

XXIV.

Censores.

Non omnes Augustini sententiam de prædestinatione probant, horrida multis videtur, & aspera.

Sanctus Augustinus.

Nimiæ igitur contentionis est prædestinationi contradicere, vel de prædestinatione dubitare. Lib. de Dono persever. in fine cap. 21.

Sanctus Amolo Archiepiscopus Lugdunensis.

Sed jam audiamus Beatum Augustinum, quomodò & ipse post Apostolum præcipuus prædestinationis, & gratiæ prædicator hortetur fideles ad studia pietatis, & instantiam orationis, ut mereantur accipere præmium vocationis. *In fragmento Epist. ad Hincmarum.*

XXV.

Censores.

De auctoritate cùm agitur, Augustinum sic amemus, ut eos non audiamus, qui illum suprà quàm par est, extollere student.

Sanctus Augustinus.

Tantùmque mihi tributum est, ut ubicunque me præsente loqui opus esset ad populum, rarissimè tacere, atque alios audire permitterer. In proœmio lib. Retract.

Hilarius Arelatensis.

Quicquid pro eâ gratiâ, quam in te pusilli cum magnis defendimus, volueris, aut valueris, gratissimè accipiemus tanquàm à nobis charissimâ, & reverendissimâ auctoritate decretum. *In Epist. ad August.* Molestè ferunt, quòd de his, quæ adversùm excellentissimæ auctoritatis virum inter multas collationes asseruere, resistimus. *Prosper in Epistola ad Rufinum.*

XXVI.

Censores.

Quid enim vehementiùs urgebant, qui Fausti libris infensi erant, quàm quod Petrus Diaconus, cæterique cum eo in Epistolâ suâ criminantur, contrà prædestinationis illos sententiam scriptos esse? Quid hoc autem ad Augustinum? Nam contrà prædestinationis sententiam scriptos à se Faustus non abnuebat, sed contrà illam duntaxat, quæ vel fatum asserat, vel liberum arbitrium neget, quorum utrumque ab Augustini sensu non abhorrere non inficias ierint ipsi.

Sanctus Augustinus.

Hæc est prædestinatio manifesta, & certa Sanctorum, quam posteà diligentiùs, & operosiùs, cùm jam contrà Pelagianos disputaremus, defendere necessitas compulit &c. Lib. de Dono persev. cap. 20.

Faustus Rhegiensis.

Si ergo unus ad vitam, alter ad perditionem, ut asserunt, deputatus est, sicut quidam Sanctorum dixit, non judicandi nascimur, sed judicati. Lib. 1. de Grat. & Lib. arb. cap. 4.

Vasquez.

Intelligit certè Augustinum. 1. p. d. 89. n. 6.

Beatus Lupus Abbas Ferrariensis.

Reverendissimus Papa Gelasius cum septuaginta Episcopis viris eruditissimis statuens, qui Scriptores essent, vel non essent recipiendi, post approbationem Augustini, & amplissimas laudes Hieronymi, memoratum Faustum ab auctoritate his verbis removit: *Opuscula Fausti Regensis Galli apocrypha.* Nos igitur incorruptum Sanctarum Scripturarum sequentes intellectum, & Apostolicæ Sedis gravitatem suspicientes quid aliud dicamus? nisi taceat Faustus, & similiter sentientes, loquantur cum suis consortibus Hieronymus, & Augustinus, scilicèt illius proverbii recordantes: Conticescant ranæ, dum cœlum tonat. *In Collect. de tribus quæstionibus quæst.* 3.

XXVII.

Censores.

Jam pridèm disputari in utramque partem cœpit in scholis quæstio de prædestinatione, neque pro aliquo præjudicio valere ad hanc controversiam credita est auctoritas Augustini.

Sanctus Augustinus.

Ipsa est igitur prædestinatio Sanctorum, quæ in Sancto Sanctorum maximè claruit, quam negare quis potest rectè intelligentium eloquia veritatis? Lib. de Præd. Sanctor. cap. 15.

XXVIII.

Censores.

Sententiam de gratuitâ electione ad gloriam amplexus Augustinus suffragatores habuit complures posteros, neque tamen aut illius auctoritas, aut illorum consensus à contrariâ

Sanctus Augustinus.

Hoc scio, neminem contrà istam prædestinationem, quàm secundùm Scripturas sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse. Lib. de Dono perf. cap. 19.

Nullum

à contrariâ sequendâ, tuendâque retardavit insignes aliquos pietate, & doctrinâ Theologos, quorum tantùm valuit exemplum, ut hoc tempore communiter, & promiscuè adhibeatur in Scholis, & ut initia habent, paulatim obducta alia, verum potitura videntur.

Nullum est, inquam, illustrius prædestinationis exemplum, quàm ipse mediator. Quisquis fidelis vult tam benè intelligere, attendat ipsum, atque in illo inveniat, & seipsum. Ibidem cap. 24.

Sanctus Prudentius Episcopus.

Cùm aliqui Gallorum; sicut quidam de eis ait, quòd eorum semper sint repentina consilia, nequaquàm prædestinationem perditorum reprehenderent, sed Sanctorum prædestinationem novo colludio derogare maluerint, quorum insanæ præsumptioni memorabilis idem Augustinus Doctor eximius, petentibus Prospero, & Hilario, orthodoxè respondens, duos libros, alterum de Prædestinatione Sanctorum, alterum de Dono perseverantiæ plenissimè, fidelissimèque confecit, in quibus perpauca de prædestinatis ad interitum, quàm plura verò de prædestinatis ad gloriam verissimè disseruit. *In Epist. ad Hincmarum, & Pardulum.*

X X I X.

Censores.

Postremò ne longum faciam, illud suscepisse Tridentinum Concilium videtur, ut cùm novorum hæreticorum, qui Augustini doctrinâ ad erroris sui patrocinium abutebantur, insaniæ occurrere vellet, nonnullis necessariò additis illam faceret Catholicam.

Sanctus Augustinus.

Multa diximus, & fortassè jam dudùm potuimus persuadere, quæ volumus, & adhuc tam bonis ingeniis sic loquimur, quasi obtusis, quibus & quod nimium est, non est satis. Lib. de Prædest. Sanctor. cap. 20. in fine.

Sanctus Rhemigius cum suâ Ecclesiâ Lugdunensi.

Mirificè priùs laudato Sancto Augustino ait: Sanctorum, atque Orthodoxorum Patrum de libero arbitrio plenissimis, & clarissimis definitionibus nec addendum aliquid fuerat, nec subtrahendum, quia & quod fidei Catholicæ necessarium est plenissimè continent, & si quid indè subtrahatur, veritatis integritas violatur. *Lib. de tenendâ verit. Sacræ Scripturæ cap. 4. Tomo 9. Biblioth. Patr.*

X X X.

Censores.

Non enim pauca, neque contemnenda sunt Augustini dogmata, quæ vel Ecclesiæ universæ, vel Theologorum aut omnium, aut multorum, nec infimi subsellii reprobantur.

X X X I.

Censores.

Augustini, & aliorum Patrum, quos cum eo nominavis, approbavitque sancta Synodus, non pauca, neque levia errata circumferuntur, quæ profectò, neque Catholica sunt, neque haberi Synodus ulla Oecumenica voluit.

Sanctus Augustinus.

Nec trepidus ero ad proferendam sententiam meam; in quâ magis amabo inspici à rectis, quàm timebo morderi à perversis. Gratanter enim suscipit oculum columbinum pulcherrima, & modestissima charitas, dentem autem caninum vel evitat cautissima humilitas, vel retundit solidissima veritas. Magisque optabo, à quolibet reprehendi, quàm sivè ab errante, sivè ab adulante laudari. Nullus enim reprehensor formidandus est amatori veritatis. Etenim aut inimicus reprehensurus est, aut amicus: Si ergo inimicus insultat, ferendus est; Amicus autem, si errat, docendus: si docet, audiendus &c. Lib. 2. de Trinit. in procemio.

Sanctus Prudentius Episcopus.

Si enim *Sancti Augustini doctrinam* adversam fidei Orthodoxæ in quoquam conspiceret, nequaquàm eam Romanæ Ecclesiæ Antistes venerabilis Innocentius cum totius Orbis Episcopis suscepisset, neque prædictum memorabilem suarum Epistolarum communiter, privatimque officiis affecisset, neque successor ejus Zosimus eodem tramite cucurrisset, neque Bonifacius ejusdem Apostolicæ Sedis Præsul Epistolas Pelagianorum sibi delatas ei ad respondendum misisset, aut responsionem ejus quatuor libris editam probabiliter, atque honorabiliter suscepisset. Cœlestius quoque memoratæ Urbis Episcopus quid contrà Gallorum insaniam super eo, ejusque doctrinâ senserit ex auctoritate Apostolicâ decretorum suorum scita declarant, quæ ita se habent &c. *Ubi recitat elogium Sancto Augustino delatum. In Epistolâ ad Hincmarum, & Pardulum.*

X X X I I.

Censores.

Quænam Concilia, quævè Pontificum Romanorum edicta Augustini de prædestinatione, ac reprobationis sententiam, quatenùs æternam salutem respiciunt, pari cum his, quæ de gratiâ docuit, gradu auctoritatis adsciscunt, ut in fidei dogmata transierint?

Sanctus Augustinus.

Ac per hoc prædestinationis hujus fidem, quæ contrà novos hæreticos novâ sollicitudine nunc defenditur, nunquàm Ecclesia Christi non habuit. Lib. de Dono persev. cap. 23.

Sanctus Prosper.

Agnoscant calumniatores, superfluò sese objicere, quòd his libris, *nempè postremis Sancti Augustini ad Prosperum, & Hilarium, ubi fusè agit de Prædestinatione*, non speciale, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat; & quod judicio jungit, laude non separat. *Contrà Coll. c. 42.*

X X X I I I.

Censores.

Quibus verbis additis rigidum illud, ac nimis severum Augustini sensum, ut quidèm nonnullis visum esse noverant, scilicet Tridentini Patres, *decretum* Nullum esse opus bonum nisi ex gratiâ Christi, *prudenti cautione moderati sunt.*

Sanctus Augustinus.

Non sic est adjutorium Dei, non sic est adjutorium Christi, non sic est adjutorium Spiritûs sancti. Item: *Si defuerit, nihil boni agere poteris, agis quidèm illo non adjuvante liberâ voluntate, sed malè. Ad hoc idonea est voluntas tua quæ vocatur libera, & malè agendo fit damnabilis ancilla.* Serm. 13. de Verb. Apost.

XXXIII.

Sancti Patres Africani in Sardinia exules.

Antè largitatem quippè gratiæ est in homine quidèm liberum arbitrium, sed non bonum, quia non illuminatum. Proinde nisi gratia detur, bonum ipsum arbitrium non habetur. Sic nanque est liberum hominis arbitrium absque dono gratiæ, sicut est oculus sinè luce, nam & oculus ad videndum factus est, sed nisi lumen acceperit, non videbit. *In Epistolâ Synodicâ cap. 5. Tomo 6. Biblioth. Patrum part. 1.* Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum. *Synodus Arausicana can. 22. Quæ est sententia exscripta ex tract. 5. Sancti Patris in Joannem.*

XXXIV.

Censores.

Ridiculi Sancti Augustini *adoratores ubique dicunt, illum esse fidelissimum antiquitatis testem, ut loquitur Calvinus, primum Ecclesiæ oraculum, Principem Patrum, & omnium Doctorum subtilissimum.*

Sanctus Augustinus.

At ego ubicunque sis, ubicunque legere ista poteris; te antè istos in tuo corde constitui, quos non amicos meos, & inimicos tuos aliquâ in meam partem gratiâ propendentes, aliquo abs te merito tuæ offensionis aversos, & ob hoc tibi adversos in hac nostrâ disputatione constitui cognitores &c. Lib. 2. contrà Jul. cap. 10.

Sanctus Hieronymus, atque alii Patres.

Hieronymus Epist. 25. inter Augustinianas ita Augustinum alloquitur. Macte virtute in orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rursum fidei venerantur, atque suspiciunt. *Audax Episcopus Epist. 139. inquit:* Thesaurum sapientiæ desideravi, sed minùs accepi, quàm volui, licèt minùs non debet dici, sed munus, quod Oraculum legis contulerit Augustinus, sacrator justitiæ, instaurator spiritalis gloriæ, dispensator salutis æternæ. *Sixtus IV. in Bullario August.* Augustinus inter intemeratæ Ecclesiæ Doctores præcipuus, & subtilissimus Evangelii, ac sacrarum literarum perscrutator.

XXXV.

Censores.

At atqui admiratores docent, Sanctum Augustinum nunquàm adeò vagam, & indeterminatam in Ecclesiâ auctoritatem obtinuisse, ut Catholici sese omnibus ejus opinionibus cæcis oculis submittere teneantur, & illa absque temeritate, & errore impugnari non possint.

Sanctus Augustinus.

Vos autem & tam cauti, & tam turbulenti, & tam novi nemini dubium est, quin nihil dignum auctoritate præferatis. Lib. de Utilitate credendi cap. 14.

Sanctus Hieronymus.

Mihi autem decretum est te amare, te suscipere, colare, mirari, tuaque dicta quasi mea defendere. Certè & in dialogo, quem nuper edidi, tuæ beatitudinis, ut dignum fuerat, recordatus sum. *Epistolâ 30. ad Sanctum Augustinum inter Augustinianas.* Nolo autem, Sanctitas tua sic me arbitretur hæc scribere, quasi de iis, quæ nunc edidisti, ego dubitem. *Hilarius in Epistolâ ad Augustinum.*

XXXVI.

Censores.

Sanctum Augustinum *veneramur, ut decet, sed non pecudum more, & sinè ratione, cum ipso profitemur, quòd minùs illum amamus, quàm veritatem.*

Sanctus Augustinus.

In hoc te planè laudo, quòd veritatem etsi nunquàm percepisti, certè quam putasti, homini prætulisti, ideò quidèm temerè, quia existimasti scire te, quod nescis, sed ideò liberè, quia personam non veritus, elegisti aperire, quod sentis. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 1.

Sanctus Alipius Tagastensis.

Habemus Ducem *Augustinum*, qui nos in ipsa veritatis arcana, Deo jam monstrante, perducat. *Lib. 3. Aug. contr. Academ. in fine. Rupertus Abbas lib. 7. de Oper. Spiritus Sancti cap. 19.* Iste est Augustinus columna, & firmamentum veritatis. *Prosper in Epistolâ ad Rufinum: Augustinum* abundantissimè spiritus veritatis implevit.

XXXVII.

Censores.

Contendimus, ipsius arma omni ex parte inexpugnabilia non esse, sint licèt illustria.

Sanctus Augustinus.

Nempè cum arma tua vana quidèm, & obtusa jactanter ventilas. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Paulinus.

Ideoque cùm hoc Pentateucho tuo contrà Manichæos me satis armaveris, si qua in alios quoque hostes Catholicæ fidei munimina comparasti, quia hostis noster, cui mille nocendi artes, tam variis expugnandus est telis, quàm oppugnat insidiis, quæso promere mihi de armamentario tuo, & conferre non abnuas arma justitiæ. *Epistolâ 31. apud Sanctum Augustinum.* Utpotè inter multa Dei dona, quibus illum abundantissimè Spiritus veritatis implevit, habens etiam hanc scientiæ, & Sapientiæ ex Dei charitate virtutem, ut non solùm istam adhuc in suis detruncationibus palpitantem, sed etiam multas priùs hæreses invicto verbi gladio debellaret. *Sanctus Prosper ad Rufinum. Joannes XXII. ait:* Augustinus &c. Catholicæ fidei veritatem in lucem produxit, eduxit in publicum, firmis, ac invictis rationibus solidavit.

XXXVIII.

Censores.

Neque enim in sententiarum suarum, & fundamentorum, quibus eas confirmat, delectu adeò felicem esse (ut demonstrabo, si mihi illud injunctum fuerit) quin mentibus nostris plenissimam ipsius doctrinæ non consentiendi, imò oppositam partem tuendi libertatem relinquat, quin & ipsemet de opinionum, quas docet, certitudine addubitet.

Sanctus Augustinus.

Hoc quidèm dicitur, sed tu dicis, qui autem legit, & intelligit, si non Pelagianus est, hoc non dicit. Lib. 1. Oper. Imp. cap. 15. ut refelleret ista Juliani: *Nihil itaque ibi de omnibus Augustini argumentis, & propositionibus inexplosum remansit.*

Probet, si potest, & fatebor me didicisse ab illo. Lib. 1. de Orig. animæ cap. 14.

Sanctus

Sanctus Proſper.

De argumentis Sancti Auguſtini contrà Pelagianos, ita canit in carmine contrà Ingratos cap. 3.

Iſtius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Inſanas pepulere feras, induſtria major,
Majus opus, totum præſtantiùs imbuit orbem.
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occurſu eſt præventus, mille viarum
Inſidiis aditum non reperientibus ullum.
Cumque foris rabies avidorum excluſa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes;
Ne mentes ullarum ovium corrumpere poſſet,
Neu dubia obliquis turbaret corda querelis,
Iſtius ore viri fecit Deus, iſtius ore
Flumina librorum mundum effluxere per omnem;
Quæ mites, humileſque bibunt, campiſque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos.

XXXIX.

Cenſores.

Si Auguſtinus hæc rectè dicit, deſerere eum poſſum, ut omnibus Doctoribus me adjungam: Sin verò abſque ratione hæc dicit, eum etiam deſerere poſſum hoc ipſo, quòd me id poſſe aſſerit, quia ſinè ratione loquitur, & ita quovis modo ſumatur Auguſtinus, ipſius mancipium fieri, & omnes ejus ſententias adorare nequaquàm cogor.

Sanctus Auguſtinus.

Si enim turpe eſt ſinè ratione cuiquam credere, quid expectas, quid ſatagis, ut alicui ſinè ratione credam, quò faciliùs tuâ ratione duci poſſim? An firmum aliquid ſuperædificabit ratio tua fundamento temeritatis? Lib. 6. de Utilitate credendi ad Honorat. cap. 14.

Sanctus Bernardus.

Ab his duabus columnis, Auguſtinum loquor, & Ambroſium, credite mihi, difficile avellor, cum iis me errare, aut ſapere fateor. *In Epiſtolâ 77. ad Hugonem.*

XXXX.

Cenſores.

Hoc ſufficit ad confeſſionem hanc ab effrænatis Auguſtini adoratoribus extorquendam, licitum eſſe abſque erroris, & temeritatis notâ Auguſtini ſententias non ſemper ſequi.

Sanctus Auguſtinus.

Neminem velim ſic amplecti omnia mea, ut me ſequatur, niſi in iis, in quibus me non errare perſpexerit. Lib. de Dono perſev. cap. 21.

Sanctus Idelphonſus.

Audiant Beatum Auguſtinum, cui contradicere fas non eſt. *Serm. 2. de Beata Virgine.*

XXXXI.

Cenſores.

Plerique mortalium pietate, ac doctrinis illuſtres, Epiſcopi, Cardinales, ipſiuſque, ſcilicet Auguſtini, *amici, ſervi, ac fautores, fratres, ac filii ſæpè illum reliquerunt.*

Sanctus Auguſtinus.

O' ſi vos non eſsetis, qui contrà teſtimonium veritatis falſum teſtimonium veſtrum & dicitis, & inſuper ſcribitis! Lib. 2. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 79.

Nunquid ideò vim veritatis effugere poteris, quia nobis calumniando importas ſocios falſitatis? Lib. 5. contrà Jul. cap. 7.

Sanctus Vincentius Ferrerius.

Audeo dicere; Omnes Doctores, qui venerunt poſt Auguſtinum, ſuſtentantur ſuper ejus doctrinam ſanctam, puram, immaculatam, auri puriſſimi, ſinè errore falſarum opinionum. *In Serm. de Sancto Auguſt.*

XXXXII.

Cenſores.

Inauditum in Eccleſiâ eſt, quod & ipſe Auguſtinus deteſtatur, licèt ejus impertinentes adoratores illum ſuprà cæterorum Patrum capita ponant. Soli amentes ſic ratiocinantur: Unus hoc Doctor aſſeruit, ergo credendum eſt.

Sanctus Auguſtinus.

Ecce non egounus, ſed tot, ac tanti Sancti, eruditique Doctores tibi pro me, vel mecum, proque omnium noſtrum, & tuâ ipſius, ſi ſapis, ſalute reſpondent. Lib. 1. contrà Jul. cap. 7.

Sanctus Vincentius Ferrerius.

Quilibet Doctor eſt contentus ad probandum dictum ſuum, ſi poteſt habere unam auctoritatem Auguſtini. *Ibidem.*

XXXXIII.

Cenſores.

Hæc Auguſtini obſcuritas etiam in pertractandis prædeſtinationis & gratiæ myſteriis apparuit; ſiquidèm in ſcholas Theologorum diſſenſiones invexit, Doctores inter ſe divìſit, turbis, & contentionibus partìm in Africâ, partim in Galliâ tam ipſo vivente, quàm è vivis ſublato exortis occaſionem præbuit.

Sanctus Auguſtinus.

De quâ difficillima quæſtione, hoc eſt de voluntate, & gratiâ, non opus habui etiam in hâc Epiſtolâ diutiùs diſputare, quoniam & aliam jam eis dederam tanquàm citiùs redituris. Et ſcripſi ad vos etiam librum, quem ſi adjuvante Domino, diligenter legeritis, & vivaciter intellexeritis, nullas exiſtimo inter vos de hac re diſſenſiones ulteriùs jam futuras. Epiſt. 47. ad Valentinum.

Sanctus Thomas Villanovanus.

O Sydus maximum, Auguſtine Pater, quantùm Eccleſiam Dei tuâ ſapientiâ irradians illuſtraſti? quantùm tuâ præſentiâ errorum tenebras effugaſti? nunc enim te auctore, te Magiſtro ita omnia ſunt lucida,

cida, ut errare non possit, nisi qui ex industriâ velit hallucinari; Est enim, ut mihi videtur, in Ecclesiâ Dei Schola Theologica velut quædam area &c. *Conc. 1. de Sancto Augustino.*

XXXXIV.

Censores.

Quin eadem Augustini obscuritas pro clypeo fuit hæresi Prædestinatianorum, qui ferocia, horridaque sua dogmata in hujus Patris doctrinâ fundabant.

Sanctus Augustinus.

Arbitror sanè, nonnullos tardiores id opinaturos me sensisse, quod non sensi, aut non sensisse, quod sensi: quorum errorem mihi tribui non debere quis nesciat, si velut me sequentes, neque apprehendentes de viâ verint in aliquam falsitatem, dum cogor per quædam densa, & opaca viam carpere, quandoquidèm nec ipsis Sanctis divinorum librorum auctoritatibus ullo modo quisquam rectè tribuerit tam multos, & varios errores hæreticorum, cùm omnes ex eisdem Scripturis falsas, atque fallaces opiniones suas conentur defendere. Lib. 1. de Trinitate cap. 2.

Facundus Episcopus Hermianensis.

Quid autem in hoc miremur? Neque meliùs loqui potuit Augustinus, quàm Prophetæ, quàm Apostoli, & Evangelistæ, quorum mentibus similitèr malè intellectis, & incongruè adhibitis, tam multi suos defendere conantur errores. *Lib. contrà Mocianum. De Facundo Hermianensi lege Sanctum Isidorum de Eccl. Script. cap. 19.*

XXXXV.

Censores.

Mihi concludere licet, eum noluisse suis in libris animi sui sensa clarè exponere, aut in iis exponendis satis clarum non fuisse, ut nullum legentibus de ejus verâ mente, & intentione dubitandi locum relinqueret.

Sanctus Augustinus.

Qui ea, quæ pro naturâ quæstionum dilucidè dicta existimo, adhuc non intelligunt, non mihi calumnientur pro meæ facultatis indigentiâ, sed Deum potiùs pro accipiendâ intelligentiâ deprecentur. Libro 3. de Pecc. mer. & remiss. contrà Pelagium cap. 2.

Sanctus Prudentius Episcopus.

O monstrum horrendum, ò linguam præcidendam, quæ vel ignorantiam, vel invidiam tantis Doctoribus importare non metuit, ut qui obscura revelare subierant, obscurioribus dictis ea implicasse eredantur &c. de qua re testes nobis sunt libri Beatissimi Patris Augustini. *Lib. de Prædest. contrà Jo: Erigenam c. 11.*

XXXXVI.

Censores.

Augustinus cùm pondere alicujus insuperabilis difficultatis premebatur, ad illa verba Scripturæ confugiebat: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei.

Sanctus Augustinus.

Nimiæ vanitatis, & cæcitatis sunt, si etiam his consideratis nondum dignantur exclamare nobiscum: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. Epist. 105. ad Sixtum.

Adrianus Papa VI.

In omnibus his exclamandum est cum Augustino: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei. *In 4. sent. quæst. 1. de pœnitentiâ in solutione tertii dubii.*

XXXXVII.

Censores.

Doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, libertatis, prædestinationis, & Eucharistiæ differentem esse difficillimam intellectu, & obscuram.

Sanctus Augustinus.

Prorsùs intelligor, velis nolis, sed tu contrà ista nihil dicturus vis non intelligi, quod ego verissimum, atque firmissimum dixi. Lib. 2. Oper. Imp. cap. 140. *Relege, & intelliges.* Lib. 3. cap. 191.

Cassiodorus.

Ipse etiam Doctor eximius Beatissimus Augustinus debellator hæreticorum, defensor fidelium, & famosorum palma certaminum; in quibusdam libris nimiâ difficultate reconditur, in quibusdam sic est planissimus, ut etiam parvulis probetur acceptus, cujus aperta suavia sunt, obscura verò magnis utilitatibus farcita pinguescunt. *Cap. 22. de Divin. Lection.* In quibus propter obscuritatem rerum, & subtilitatem disputationum minùs Augustinum intelligere possumus, vel à Domino intelligentiam postulemus, vel ab eis, quos ipse suo dono illuminare dignatus est, humiliter nos doceri patiamur, ac deprecemur. *Ecclesia Lugdunensis Libro de tenendâ Sacræ Scripturæ verit. cap. 9.*

XXXXVIII.

Censores.

Nova argumenta ad probandum, doctrinam Sancti Augustini de mysteriis gratiæ, & prædestinationis esse obscuram, & difficilem intellectu.

Sanctus Augustinus.

Si non vis intelligere, aut si te fingis non intelligere, noli obstrepere volentibus, & valentibus intelligere. Lib. 4. contrà Jul. cap. 46.

Sanctus Prosper.

In quibus *Augustini dictis* nulla est obscuritas, si de fide prædestinationis & gratiæ, ex quâ est omnium bonorum origo, perseverantiaque meritorum, hoc teneatur, quod habet veritas. *In fine resp. ad excerpta Genuensium ex libris Sancti Augustini de Prædest. Sanctorum, & de Dono persev.*

XXXXIX.

Censores.

Denique, ut hoc caput de Sancti Augustini verborum obscuritate irrefragabili ratione concludam, & veræ ipsius mentis detegendæ difficultate demonstremus &c.

Sanctus Augustinus.

Non tamen laboras, ut me intelligas, quod facillimè potes, sed laboras, ut me refellas, quod non potes. Lib. 3. Oper. Imperf. cap. 141.

Sanctus

Sanctus Antonious.

Quasi Sol resulgens, qui Dominus dicitur planetarum, & pater luminis super omnia luminaria splendens, delectabilis oculis, ac per omnia respiciens: Sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, suavis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans. *Part. 2. Hist. tit. 8. Et inferiùs:* Meritò igitur sicut Sol resulgens, sic iste in templo Dei resulsit splendore doctrinæ clarissimæ. *Sanctus Prosper in Epistolâ ad Augustinum:* Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem anteà sequebantur, intelligentiores multò, instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores, quàm fuerant, recesserunt.

L.

Censores.

Observandum est, ipsummet Sanctum Augustinum fateri, se circà multas prædestinationis quæstiones dubium sæpè hærere, se illas insuperabilibus difficultatibus plenas reperire, quibus nullam unquàm responsionem, cui acquiesceret, dare potuerit præter ignorantiæ suæ, & altitudinem judiciorum Dei confessionem.

Sanctus Augustinus.

Quæris tu rationem? ego expavescam altitudinem: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! *Tu ratiocinare, ego mirer; tu disputa, ego credam; altitudinem video, ad profundum non pervenio.* Posteà: *Requievit, quia invenit admirationem; nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit, inscrutabilia sunt judicia ejus, & tu scrutari venisti? Ille dicit investigabiles sunt viæ ejus, & tu investigare venisti? Si inscrutabilia scrutari venisti, & investigabilia investigare venisti: crede, jam periisti.* Serm. 12. de Verb. Apost.

Sanctus Fulgentius.

Re verâ enim frustrà labor superfluæ scrutationis impenditur, ubi nulla inventionis copia suffragatur, & noxia curiositas in reatum protinùs labitur, quando modum suum humana infirmitas non metitur. Quin potiùs in hoc profundissimo divinæ voluntatis arcano nihil aliud nostræ saluti congruere noverimus, nisi cum David unusquisque nostrum humiliter dicat: *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, nec potero ad eam.* Cum Beato quoque Paulo religiosi clamoris jungamus affectum, qui ait: *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! Lib. 1. de Verit. prædest. lege Prosperum ad Dub. 4. & 7. Genuensium.*

L I.

Censores.

Cùm Sanctus Augustinus sententiam suam in hac materiâ ter mutaverit, hoc nos ad credendum induxit, Sanctum Augustinum, quamvìs eminentis esset ingenii, suis meditationibus non acquievisse, & post tot conatus ad penetrandum prædestinationis mysterium consumptos coactum fuisse infirmitatem suam fateri.

Sanctus Augustinus.

Videtis certè quid tunc de fide, atque operibus sentiebam, quamvìs de commendandâ Dei gratiâ laborarem, in quâ sententiâ istos fratres nostros, nempè Semipelagianos, *esse nunc video; quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.* Lib. de Prædest. Sanctorum cap. 4.

Sanctus Prosper.

Quia ergo nec justa, nec rationabilis intelligitur eorum fuisse persuasio, qui hujus viri, *nempè Augustini*, scientiam tot incrementorum profectibus ædificatam, tot annorum studiis expolitam ad adolescentiæ rudimenta revocabant, ut magìs suffragaretur hæreticis, quod inter initia conversionis suæ imperitè senserat, quàm prodesset Catholicis, quod Pontificalis diligentiæ veritas revelarat, meritò illos hoc præjudicio utentes, & in his, quæ dudùm abdicata fuerant, immorantes, pii Doctoris gravitas notat, quod qui curaverunt omnes sensus ipsius indagare, noluerint cum ejus eruditione proficere. *In Resp. ad dub. 3. Excerpt. Genuensium in fine.*

L I I.

Censores.

Nec mirandum est, si Augustini *ingenio inter tot sententias, quæ illi probabiles videbantur, fluctuante, asseratur, ipsum ter mutasse sententiam.*

Sanctus Augustinus.

Dicis, me quoquè ipsum innovasse sensus meos, & initio conversionis meæ hoc sensisse, quod tu. Sed fallis, aut falleris, sivè calumniando iis, quæ nunc dico, sivè non intelligendo, vel potiùs non legendo ea, quæ tunc dixi. Lib. 6. contrà Jul. cap. 12.

Sanctus Prosper.

Maneat planè, maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eâdem causâ ejusdem viri (*scilicèt Augustini*) dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, dissonans invenitur. *In fine Lib. contrà Collatorem.*

L I I I.

Censores.

Sæpissimè Sanctus Augustinus *fassus est, difficultates aut à semetipso, aut ab adversariis in hac materiâ propositas suas responsiones excedere, mentemque suam magìs objectionibus vexari, quàm solutionibus acquiescere.*

Sanctus Augustinus.

Ad omnia me tibi respondisse, Juliane, & omnia refellisse &c. puto quod perspicis, si pervicax non es. Lib. 6. contrà Jul. cap. 26. *Undè tibi duobus prioribus libris sic me respondisse arbitror, ut à nullo ampliùs requiratur.* Initio lib. 5. contrà eundem.

Sanctus Prosper.

Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Ceu quos non possent ratione evincere nostri,
Vi premerent, discussæ artes, virusque retectum est
Hæretici sensûs, nullumque omninò relictum,
Docta fides, quod non dissolveret argumentum.

Et posteà:

An-

An alium in finem poſſet procedere Sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Auguſtinus erat, quem Chriſti gratia cornu
Uberiore rigans noſtro lumen dedit ævo?

Contrà Ingratos cap. 2.

L I V.

Cenſores.

Fatetur Auguſtinus, *ſuam doctrinam* de prædeſtinatione *talem eſſe, ut populis, aut hominibus tardioris ingenii prædicanda non ſit.*

Sanctus Auguſtinus.

Hæc, atque hujuſmodi cùm dicuntur ſivè paucis Chriſtianis, ſivè multitudini Eccleſiæ, cur metuimus Sanctorum prædeſtinationem, & veram Dei gratiam, ideſt, quæ non ſecundùm merita noſtra datur, ſicut eam Sancta Scriptura prædicat, prædicare? Lib. de Dono perſever. cap. 22.

Sanctus Proſper.

Auguſtinus piâ tamen, conſtantique doctrinâ abundantee probavit prædicandam eſſe Eccleſiæ prædeſtinationem, in quâ eſt gratiæ præparatio, & gratiam, in quâ eſt prædeſtinationis effectus, & præſcientiam Dei, quâ antè ſæcula æterna, quibus eſſet collatueus ſua dona, præſcivit. Cujus prædicationis quiſquis eſt impugnator, apertiſſimus eſt Pelagianæ elationis adjutor. *In fine Reſp. ad excepta Genuenſium.*

L V.

Cenſores.

Mihi licèt addere, quòd ſi diverſas Sancti Auguſtini circà hanc materiam propoſitiones colligere vellem, corpus quoddam ex diverſiſſimis partibus coaptarem: Iſthic enim aſſerit, ſalutem noſtram abſoluto decreto definitam eſſe, alibi verò dicit, nihilominùs à libero noſtro arbitrio pendere &c.

Sanctus Auguſtinus.

Non ſunt ergo verba mea inter ſe contraria, quamviste patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non ſinendo, contrarium. Libro 5. contrà Julian. cap. 5.

Sanctus Proſper.

Leganture tres ad Marcellinum ipſius libri, ad Sanctum Paulinum Nolanum Epiſtola eetractetur, ad beatiſſimum quoque Apoſtolicæ Sedis tunc presbyterum Xiſtum, nunc verò Pontificem emiſsæ paginæ recurrantur: Ad Sanctum Pinianum, ad Valerium Comitem, ad ſervos Chriſti Timaſium, & Jacobum diſtinctim edita volumina revolvantur: Sex libri priores contrà Julianum, unus ad Sanctum Aurelium Carthaginenſem Epiſcopum de geſtis Palæſtinis, alius ad Paulum, & Eutropium Sacerdotes contrà Pelagii, & Cœleſtii quæſtiones, & ad beatæ mem. Papam Bonifacium libri quatuor explicentur. Ac ſic in his omnibus operibus, multiſque aliis, quæ enumerare longum eſt, idem doctrinæ ſpiritus, eadem prædicationis forma præceſſit. *In fine Lib. contrà Collatorem cap. 41.*

L V I.

Cenſores.

Hinc concludo, quòd ſi mihi non licet dicere, Sanctum Auguſtinum in variis librorum ſuorum locis ſibi contradixiſſe, ſaltem fas eſt mihi credere, ipſius doctrinam eſſe intricatiſſimam, cùm nulla reperiri poſſit intricatior, quàm quæ ſibi ipſi repugnare videatur.

Sanctus Auguſtinus.

Hinc eſt quòd ſententias meas inter ſe contrarias putas, vel putari cupis, tanquàm improbem, quod antè approbaverim, aut amplectar, quod antè reſpuerim. Audi ergo apertam ſententiam meam & intellige, vel ſine intelligere alios, non offundendo caligines nebuloſæ diſputationis ſerenitati ſinceriſſimæ veritatis. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Proſper.

Tu autem dilectiſſime, & venerandiſſime mihi frater, ſi verè de his quæſtionibus inſtrui deſideras ſicut deſiderare te convenit, ipſis Beati Auguſtini diſputationibus cognoſcendis impende curam, ut in confitendâ Dei gratiâ defæcatiſſimam, ac ſaluberrimam Evangelicæ, Apoſtolicæque doctrinæ intelligentiam conſequaris. *In Epiſtolâ ad Rufinum in fine.*

L V I I.

Cenſores.

Nunquam tamen longiùs Zeli ardore Auguſtinus abreptus eſt, quàm ubi Pelagianos impugnavit, dum enim ab eorum loquendi ratione, & erroribus longiſſimè recedere intendit, in periculoſos exceſſus incidit, ut hinc aliqui Theologi doctrinâ, & pietate inſignes dixerint, eum veritatis limites tranſgreſſum eſſe, nimio diſputationis calore accenſum fuiſſe, aut viſum fuiſſe favere hæreticis. Verba hæc inſolentia, & impudentia eſſent, niſi vera eſſent.

Sanctus Auguſtinus.

Iſta nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ diviſione quiſquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartita latebras, inſidiaſque devitet, atque ita inter utrumque ſit cautus, ut ſic declinet Manichæum, ne ſe inclinet in Pelagium, rursùsque ita ſe ſejungat à Pelagianis, ne ſe conjungat Manichæis, aut ſi in alterutris jam tenetur, nec ſic ſe à quibuslibet alteris ſervet, ut in alteros irruat. Libro 4. contrà duas Epiſt. Pelag. cap. 3.

Sanctus Fulgentius.

Beatus Auguſtinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laboravit, non autem ipſe, ſed gratia Dei cum illo &c. ſenſum quippè Chriſti habens tam gratiæ Dei, quàm humani arbitrii & officia diſcrevit, & merita, ſemper divinis humana ſubjiciens, & veraciter docens, divinitùs homini & gratuito juſtificationis donum, & bonæ voluntati exordium, & plenum tribui glorificationis effectum. *Lib. 2. de Verit. prædeſt. & Grat. cap. 18.*

L V I I I.

Cenſores.

Ipſemet Auguſtinus in pluribus operum ſuorum locis
hunc

Sanctus Auguſtinus.

Poſſunt duo errores inter ſe eſſe contrarii, ſed ambo
L *ſunt*

Sanctus Antoninus.

Quasi Sol refulgens, qui Dominus dicitur planetarum, & pater luminis super omnia luminaria splendens, delectabilis oculis, ac per omnia respiciens: Sic Augustinus Ecclesiam illustravit, gemma Doctorum, Pater Theologorum, suavis eloquio, omnes materias penetrando dilucidans. *Part. 2. Hist. tit. 8. Et inferiùs:* Meritò igitur sicut Sol refulgens, sic iste in templo Dei refulsit splendore doctrinæ clarissimæ. *Sanctus Prosper in Epistolâ ad Augustinum:* Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam, atque Apostolicam doctrinæ tuæ auctoritatem antea sequebantur, intelligentiores multò, instructioresque suut facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores, quàm fuerant, recesserunt.

L.

Censores.

Observandum est, ipsummet Sanctum Augustinum fateri, se circà multas prædestinationis quæstiones dubium sæpè hærere, se illas insuperabilibus difficultatibus plenas reperire, quibus nullam unquàm responsionem, cui acquiesceret, dare potuerit præter ignorantiæ suæ, & altitudinem judiciorum Dei confessionem.

Sanctus Augustinus.

Quæris tu rationem? ego expavescam altitudinem: O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! *Tu ratiocinare, ego mirer; tu disputa, ego credam; altitudinem video, ad profundum non pervenio.* Posteà: *Requievit, quia invenit admirationem; nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit, inscrutabilia sunt judicia ejus, & tu scrutari venisti? Ille dicit investigabiles sunt viæ ejus, & tu investigare venisti? Si inscrutabilia scrutari venisti, & investigabilia investigare venisti: crede, jam periisti.* Serm. 12. de Verb. Apost.

Sanctus Fulgentius.

Reverà enim frustrà labor superfluæ scrutationis impenditur, ubi nulla inventionis copia suffragatur, & noxia curiositas in reatum protinùs labitur, quando modum suum humana infirmitas non metitur. Quin potiùs in hoc profundissimo divinæ voluntatis arcano nihil aliud nostræ saluti congruere noverimus, nisi cum David unusquisque nostrum humiliter dicat: *Mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, nec potero ad eam.* Cum Beato quoque Paulo religiosi clamoris jungamus affectum, qui ait: *O altitudo divitiarum sapientiæ, & scientiæ Dei! Lib. 1. de Verit. prædest. lege Prosperum ad Dub. 4. & 7. Genuensium.*

L I.

Censores.

Cùm Sanctus Augustinus sententiam suam in hac materiâ ter mutaverit, hoc nos ad credendum induxit, Sanctum Augustinum, quamvis eminentis esset ingenii, suis meditationibus non acquievisse, & post tot conatus ad penetrandum prædestinationis mysterium consumptos coactum fuisse infirmitatem suam fateri.

Sanctus Augustinus.

Videtis certè quid tunc de fide, atque operibus sentiebam, quamvis de commendandâ Dei gratiâ laborarem, in quâ sententiâ istos fratres nostros, nempè Semipelagianos, *esse nunc video; quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.* Lib. de Prædest. Sanctorum cap. 4.

Sanctus Prosper.

Quia ergo nec justa, nec rationabilis intelligitur eorum fuisse persuasio, qui hujus viri, *nempè Augustini*, scientiam tot incrementorum profectibus ædificatam, tot annorum studiis expolitam ad adolescentiæ rudimenta revocabant, ut magis suffragaretur hæreticis, quod inter initia conversionis suæ imperitè senserat, quàm prodesset Catholicis, quod Pontificalis diligentiæ veritas revelarat, meritò illos hoc præjudicio utentes, & in his, quæ dudùm abdicata fuerant, immorantes, pii Doctoris gravitas notat, quod qui curaverunt omnes sensus ipsius indagare, noluerint cum ejus eruditione proficere. *In Resp. ad dub. 3. Excerpt. Genuensium in fine.*

L I I.

Censores.

Nec mirandum est, si Augustini *ingenio inter tot sententias, quæ illi probabiles videbantur, fluctuante, asseratur, ipsum ter mutasse sententiam.*

Sanctus Augustinus.

Dicis, me quoque ipsum immovasse sensus meos, & initio conversionis meæ hoc sensisse, quod tu. Sed fallis, aut falleris, sivè calumniando iis, quæ nunc dico, sivè non intelligendo, vel potiùs non legendo ea, quæ tunc dixi. Lib. 6. contrà Jul. cap. 12.

Sanctus Prosper.

Maneat planè, maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eâdem causâ ejusdem viri (*scilicèt Augustini*) dissentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, dissonans invenitur. *In fine Lib. contrà Collatorem.*

L I I I.

Censores.

Sæpissimè Sanctus Augustinus *fassus est, difficultatis aut à semetipso, aut ab adversariis in hac materiâ propositas suas responsiones excedere, mentemque suam magis objectionibus vexari, quàm solutionibus acquiescere.*

Sanctus Augustinus.

Ad omnia me tibi respondisse, Juliane, & omnia refellisse &c. puto quod perspicis, si pervicax non es. Lib. 6. contrà Jul. cap. 26. *Undè tibi duobus prioribus libris sic me respondisse arbitror, ut à nullo amplius requiratur.* Initio lib. 5. contrà eundem.

Sanctus Prosper.

Nec sola est illic Synodorum exerta potestas,
Cen quos non possent ratione evincere nostri,
Vi premerent, discussæ artes, virusque retectum est
Hæretici sensûs, nullumque omninò relictum,
Docta fides, quod non dissolveret argumentum.

Et posteà:

An-

An alium in finem posset procedere Sanctum
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat, quem Christi gratia cornu
Uberiore rigans nostro lumen dedit ævo?

Contrà Ingratos cap. 2.

L I V.

Censores.

Fatetur Augustinus, *suam doctrinam* de prædestinatione *talem esse, ut populis, aut hominibus tardioris ingenii prædicanda non sit.*

Sanctus Augustinus.

Hæc, atque hujusmodi cùm dicuntur sivè paucis Christianis, sivè multitudini Ecclesiæ, cur metuimus Sanctorum prædestinationem, & veram Dei gratiam, idest, quæ non secundùm merita nostra datur, sicut eam Sancta Scriptura prædicat, prædicare? Lib. de Dono persever. cap. 22.

Sanctus Prosper.

Augustinus piâ tamen, constantique doctrinâ abundanter probavit prædicandam esse Ecclesiæ prædestinationem, in quâ est gratiæ præparatio, & gratiam, in quâ est prædestinationis effectus, & præscientiam Dei, quâ antè sæcula æterna, quibus esset collaturus sua dona, præscivit. Cujus prædicationis quisquis est impugnator, apertissimus est Pelagianæ elationis adjutor. *In fine Resp. ad excepta Genuensium.*

L V.

Censores.

Mihi licèt addere, quòd si diversas Sancti Augustini circà hanc materiam propositiones colligere vellem, corpus quoddam ex diversissimis partibus coaptarem: Istic enim asserit, salutem nostram absoluto decreto definitam esse, alibi verò dicit, nihilominùs à libero nostro arbitrio pendere &c.

Sanctus Augustinus.

Non sunt ergo verba mea inter se contraria, quamvis te patiantur, vel non intelligendo, vel alios intelligere non sinendo, contrarium. Libro 5. contrà Julian. cap. 5.

Sanctus Prosper.

Legantur tres ad Marcellinum ipsius libri, ad Sanctum Paulinum Nolanum Epistola retractetur, ad beatissimum quoque Apostolicæ Sedis tunc presbyterum Xistum, nunc verò Pontificem emissæ paginæ recurrantur: Ad Sanctum Pinianum, ad Valerium Comitem, ad servos Christi Timasium, & Jacobum distinctim edita volumina revolvantur: Sex libri priores contrà Julianum, unus ad Sanctum Aurelium Carthaginensem Episcopum de gestis Palæstinis, alius ad Paulum, & Eutropium Sacerdotes contrà Pelagii, & Cœlestii quæstiones, & ad beatæ mem. Papam Bonifacium libri quatuor explicentur. Ac sic in his omnibus operibus, multisque aliis, quæ enumerare longum est, idem doctrinæ spiritus, eadem prædicationis forma præcessit. *In fine Lib. contrà Collatorem cap.* 41.

L V I.

Censores.

Hinc concludo, quòd si mihi non licet dicere, Sanctum Augustinum in variis librorum suorum locis sibi contradixisse, saltem fas est mihi credere, ipsius doctrinam esse intricatissimam, cùm nulla reperiri possit intricatior, quàm quæ sibi ipsi repugnare videatur.

Sanctus Augustinus.

Hinc est quòd sententias meas inter se contrarias putas, vel putari cupis, tanquàm improbem, quod antè approbaverim, aut amplectar, quod antè respuerim. Audi ergo apertam sententiam meam & intellige, vel sine intelligere alios, non offundendo caligines nebulosæ disputationis serenitati sincerissimæ veritatis. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Prosper.

Tu autem dilectissime, & venerandissime mihi frater, si verè de his quæstionibus instrui desideras sicut desiderare te convenit, ipsis Beati Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confitendâ Dei gratiâ defæcatissimam, ac saluberrimam Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris. *In Epistolâ ad Rufinum in fine.*

L V I I.

Censores.

Nunquam tamen longiùs zeli ardore Augustinus abreptus est, quàm ubi Pelagianos impugnavit, dum enim ab eorum loquendi ratione, & erroribus longissimè recedere intendit, in periculosos excessus incidit, ut hinc aliqui Theologi doctrinâ, & pietate insignes dixerint, eum veritatis limites transgressum esse, nimio disputationis calore accensum fuisse, aut visum fuisse favere hæreticis. Verba hæc insolentia, & impudentia essent, nisi vera essent.

Sanctus Augustinus.

Ista nefaria, & damnabilia dogmata in hac tripartitâ divisione quisquis mente catholicâ exhorret, illius quinquepartita latebras, insidiasque devitet, atque ita inter utrumque sit cautus, ut sic declinet Manichæum, ne se inclinet in Pelagium, rursùsque ita se sejungat à Pelagianis, ne se conjungat Manichæis, aut si in alterutris jam tenetur, nec sic se à quibuslibet alteris servet, ut in alteros irruat. Libro 4. contrà duas Epist. Pelag. cap. 3.

Sanctus Fulgentius.

Beatus Augustinus indutus virtute ex alto abundantiùs illis omnibus laboravit, non autem ipse, sed gratia Dei cum illo &c. sensum quippè Christi habens tam gratiæ Dei, quàm humani arbitrii & officia discrevit, & merita, semper divinis humana subjiciens, & veraciter docens, divinitùs homini & gratuito justificationis donum, & bonæ voluntati exordium, & plenum tribui glorificationis effectum. *Lib. 2. de Verit. prædest. & Grat. cap.* 18.

L V I I I.

Censores.

Ipsemet Augustinus in pluribus operum suorum locis

Sanctus Augustinus.

Possunt duo errores inter se esse contrarii, sed ambo

hunc animi sui impetum agnoscit, *quo* scilicet in disputationibus cum Pelagianis, & Manichæis *ita abreptus est*, *ut in errorem oppositum illi*, *quem destruere intendebat*, *declinaret*.

sunt detestandi, *quia ambo sunt contrarii veritati*. *Nam si propterea diligendi sunt Pelagiani*, *quia oderunt Manichæos*, *diligendi sunt etiam Manichæi*, *quia oderunt Pelagianos*. *Sed absit*, *ut Catholica mater propter alterorum odium alteros eligat amare*, *cùm monente*, *atque adjuvante Deo debeat utrumque vitare*, *& cupiat utrumque sanare*. Lib. 2. ad Bonifacium cap. 2.

Sanctus Prosper, seu Pomerius.

Sanctus Augustinus Episcopus acer ingenio, suavis eloquio, sæcularis literaturæ peritus, in Ecclesiasticis laboribus operosus, in quotidianis disputationibus clarus, in omni suâ actione compositus, in expositione suâ fidei nostræ Catholicus, io quæstionibus absolvendis acutus, in revincendis hæreticis CIRCUMSPECTUS, & in explicandis scripturis canonicis CAUTUS. *Lib. 3. de Vitâ contemplat. cap. 31.*

L I X.

Censores.

Profectò quandoque constat; Augustinum *in quæstionibus de gratiâ*, *& prædestinatione cum excessu locutum esse*, *verbaque ipsius esse mitiganda*, *ne ab illorum duritie*, *& acrimoniâ in errorem contrarium incidam*, *licitum mihi esse debet temperamentum aliquod Catholicum addendum inquirere*.

Sanctus Augustinus.

Mentientes conclusiones, *aut irrepentes paulatim*, *vel minuendo*, *vel addendo in assensionem falsitatis*, *quis non metuat*, *quis non oderit?* Libro 2. de Ord. cap. 4.

Dic quod dicturus es, *egregie corrector*. Libro 3. Oper. Imperf. cap. 57.

Sixtus Tertius Papa.

Quæ sunt tandèm illa credenda, & dicenda? Nihil ultrà liceat novitati, quia nihil addi convenit vetustati. Perspicua majorum fides, & credulitas nullâ cœni permixtione turbetur. *In Epistolâ ad Joannem Antiochenum. Hic est Sixtus*, *ad quem Sanctus Augustinus scripsit egregiam Epistolam* 105. *contrà Pelagianos*.

L X.

Censores.

Modò ne in Pelagianorum, *quos* Sanctus Augustinus *insequitur*, *errores incidam*, *mihi licet verborum*, *quibus ad eos expugnandos utitur*, *impetum non sequi*.

Sanctus Augustinus.

Ita & Manichæos, *& Pelagianos superamus*, *atque vitamus*, *quorum sic errores utrorumque diversi sunt*, *ut qui videtur minor*, *ipse illius*, *qui videtur major*, *demonstretur adjutor*. Lib. 3. contrà Jul. Oper. Imp. cap. 178.

Sanctus Prosper.

An verò ita se novorum Censorum norma exactior temperavit, ut nulla eorum, quæ excisa sunt asserat, & quædam ex his, quæ defensa sunt, respuat? *Contrà Collatorem Sancti Augustini reprehensorem cap. 1.*

L X I.

Censores.

Hinc fit, *ut medius stem inter Pelagium*, *& Calvinum*, *si enim verba Augustini mitigando me nimiùm demitterem*, *Pelagianus essem*. *Si verò eorum altitudinem tenere vellem*, *Calvinista essem*; *medium ergo cum Ecclesiâ teneo*.

Sanctus Augustinus.

Nulla est itaque fovea, *quam metuens quasi revertar in viam*, *quò videris me velle revocare*. *Dic tamen quaenam illa via sit*, *& explica ratiocinationem tuam*. Lib. 3. contrà Jul. cap. 8.

Sanctus Prosper.

Sed nec cum hæreticis tibi, nec cum Catholicis plena concordia est. *Posteà*: Tu informe nescio quid tertium, & utrique parti ioconveniens reperisti, quo nec inimicorum consensum acquireres, nec in nostrorum intelligentiâ permaneres. *Ibidem cap. 5.*

L X I I.

Censores.

Ratio, ob quam scilicet non tenemur sequi Beatum Augustinum in quæstione de prædestinatione Sanctorum ad gloriam, de modo operandi divinæ gratiæ &c. *hæc est*, *quia Pelagiani de illis quæstionibus nunquàm disputarunt*, *nec Sancti Augustini doctrina est irrefragabilis*, *nisi cùm eorum errores impugnat*, *& licèt contrà ejusmodi relatas opiniones prædicassent*, *Ecclesia eos nunquam hac de causâ in numerum hæreticorum adscripsit*, *vel adscribere potuit*.

Sanctus Augustinus.

Hæc est prædestinatio manifesta, *& certa sanctorum*, *quam posteà diligentiùs*, *& operosiùs*, *cùm jam contrà Pelagianos disputaremus*, *defendere necessitas compulit*. *Didicimus enim*, *singulas quasque hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones*, *contrà quas diligentiùs defenderetur scriptura divina*, *quam si nulla talis necessitas cogeret*. Lib. de Dono persever. cap. 20.

Sanctus Prosper.

Agnoscant calumniatores, superfluò se objicere, quòd his libris *Augustini* non speciale, neque diseretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim Sedes, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit, laude non separat. *Ibid. c. 23.*

L X I I I.

Censores.

Verùm si Augustinus *adderet*, *peccatum originale esse solam causam reprobationis*, *& esse id*, *quo ad separandos prædestinatos à reprobis movetur Deus* (quam esse sententiam Sancti Augustini scribit) *non solum pro hujus opinionis defensione*, *mortem oppetere nolo*, *sed credo mihi licere eam abhorrere*, *quia mater est illius*, *quam Calvinus tantâ impietate*, *ac rabie urget contrà Ecclesiam*.

Sanctus Augustinus.

Quid enim diligebat in Jacob antequàm natus fecisset aliquid boni, *nisi gratuitum misericordiæ suæ donum? Et quid oderat in Esau*, *antequàm fecisset aliquid mali*, *nisi originale peccatum?* Epist. 105. ad Sixtum, quæ ibi diffusiùs versat.

Sanctus

Sanctus Thomas.

Electio Dei, quâ unum eligit, & alium reprobat, rationalis est, nec tamen oportet, quòd ratio electionis sit meritum, sed in ipsâ electione ratio est divina bonitas, ratio autem reprobationis est in hominibus peccatum originale, ut Augustinus dicit. *Quæst. 6. de Verit. art. 2. ad 9.*

L X I V.

Censores.

Verùm hæ causa sunt, ob quas Sancti illius, & eruditi Doctoris volumina tenebris, & caligine respersa sunt, sicut à celeberrimis Theologis est observatum.

Sanctus Augustinus.

Quia tenebras vestras redarguunt, vobis lucida non videntur, & quæcunque vobis suâ radiante luce molesta sunt, contrà illa cor clauditis, ne indè nox fugetur erroris. Lib. 3. contrà Jul. Oper. Imperfect. cap. 61.

Rhemigius Antisiodorensis.

Beatus Augustinus rerum obscurarum subtilissimus indagator, inter ardua sinè offensione decurrens. *Et anted*: Alii Doctores comparantur stellis, Augustinus Soli, nam sicut stellæ lumen à Sole recipiunt, sic omnes Doctores lumen recipiunt ab Augustino. *In Epist. 2. ad Corinthios.*

L X V.

Censores.

Quando Sanctus Augustinus *videtur defendere prædestinationem ad gloriam antè prævisa merita hominum, non loquitur ut oraculum, nec ipsius sententia ab Ecclesiâ approbatur, nec omnes Theologi illam sequuntur, imò qui eum magis suspiciunt, eum deserunt.*

Sanctus Augustinus.

Ille itaque dicat, Ecclesiam aliquando in fide suâ non habuisse veritatem prædestinationis hujus, & gratiæ, quæ nunc contrà novos hæreticos curâ diligentiori defenditur. Lib. de Dono persev. cap. 23.

Synodus Byzacena.

Cujus prædestinationis veritatem, quâ nos antè mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus, si quis detrectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre, si antè ultimum diem vitæ præsentis impietatis suæ contumaciam, quâ Deo vivo, & vero rebellis obsistit, non abjecerit, manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum, quos Deus in Christo antè mundi constitutionem gratìs elegit, & prædestinavit ad regnum. *In Epilogo lib. de Incarn. & Gratiâ, inter Opera Sancti Fulgentii.*

L X V I.

Censores.

Mortalium doctissimi aliquid aquæ suffundunt igni verborum Sancti Augustini.

Sanctus Augustinus.

PLUE mihi, Domine, mitigationes in cor, ut patienter tales feram. Lib. 12. Confess. cap. 25.

Sanctus Hieronymus.

Hæc de Augustino ad eundem scribit: Qui contrà flantes ventos ardore fidei perstitisti. *Epistolâ 25. apud Augustinum: & Paulus Orosius, quem Romana Synodus sub Gelasio virum eruditissimum vocat, ita Sanctum Augustinum alloquitur:* Necesse me fuit festinatò edere, & coacervare in unum omnes perditionum arbores cum radicibus, & ramis suis, & offerre igniento spiritui tuo. *In Præf. Commonitorii Tomo 6. antè Librum contrà Priscillianistas.*

L X V I I.

Censores.

Fateor sanè, quædam ab Augustino, quæ ad asserendam libertatem, & vim cooperationis nostræ ex gratiâ pertinent, potuisse explicari in hac materiâ clariùs, quæ in quibusdam locis, ubi opportunè dici poterant, omisit. Ubi in septem quæstionibus de gratiâ assignant modum, quo loqui debebat Augustinus *ad animorum necessariam consolationem.*

Sanctus Augustinus.

In lectionibus Apostolicis superioribus, quas charitati vestræ, quantùm Dominus adjuvare dignatus est, exposuimus, multum laborem, & sollicitudinem passi sumus. Compatiebamur vobis, & solliciti eramus & pro nobis, & pro vobis. Quantùm autem existimo, adjuvit & nos, & vos Dominus, & ea, quæ prorsùs difficillima videbantur, sic per nos enodare dignatus est, ut nulla quæstio remaneret, quæ conturbet mentem piam; Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum &c. Serm. 13. de Verbis Apostol. contrà Pelagianos.

Ecclesia Lugdunensis.

Iste verò cùm hæc legisset tam utiliter, & salubriter ad illuminationem nostræ fidei dicta, non est contentus moderamine, & pietate Sancti Doctoris Augustini, ne terminos ab eo præfixos excederet, sed addidit de suo. *Libro contrà Joannem Erigenam cap. 8. Floruit anno 852.*

L X V I I I.

Censores.

Ad tribunal Sancti Augustini disputatum hactenùs est, & liberata fides, quam obligaveram, hoc est, probandi quidquid ille probaret, improbandi quidquid ille improbaret.... Una superest adhuc tractanda quæstio, nimirùm quanta fuerit hujusce conditionis æquitas, & quanta necessitas subeundi legem illam, quam quia illi putant, ab Ecclesiâ impositam, audire juvat præcipuos quosdam ejusdem Ecclesiæ Principes, Pastoresque celeberrimos, & Doctores scientissimos sensuum Ecclesiasticorum, minimèque suspectos.

Sanctus Augustinus.

Illorum enim dicta non defendis, ut promiseras, sed reprehendis. Tuo quippè dogmate cùm cogaris illa culpare, & falsa esse ostendere, nullo modo sinceris auctoribus eorum defensionem, quam spoponderas, exhibere, quia & in accusatione adulator esse conaris, & in adulatione deprehenderis accusator. Lib. 4. contrà Jul. Oper. Imperf. cap. 112.

Eugippius Abbas.

Inter magnos Eccleſiæ Catholicæ Doctores præclarum fuiſſe, & eſſe Beatum Auguſtinum quis ignorat Epiſcopum? quem divinâ eruditione mirabilem tum omnes Orthodoxi in toto terrarum Orbe venerantur, præcipuè tamen Apoſtolicæ Sedis Antiſtites ſcripta ejus ſuâ auctoritate firmantes, tanto majori ſtudio ſimpliciter amplexi ſunt, quanto ampliori ſolatio eis ſe uſos eſſe teſtantur. Nam contrà multos hoſtes Eccleſiæ dimicantes, & maximè contrà verſipelles inimicos gratiæ Dei doctrinâ ejus inſtructi, vel potiùs eadem illuſtrati gratiâ ſemper extitere victores &c. *In Præfatione Collect. ex Libris Sancti Auguſtini. Hic Eugippius Sancti Fulgentii amicus fuit, ad quem etiam literas dedit. Lege Sanctum Iſidorum de Scriptor. Eccleſ. cap. 13.*

LXIX.

Cenſores.

Quamvis enim præferenda ſit ea ſententia, quæ talem modum prædeſtinationis omninò negat, tamen ut damnata etiam cenſeatur illa, quæ affirmat, videndum erit, quàm ſit neceſſariò connexa cum articulis à Cæleſtino definitis. Si enim non ſit, quamvis Auguſtinus in contrarium propendeat, permittenda tamen erit hujus quæſtionis determinatio liberæ diſputantium electioni, quod cenſuit etiam Cardinalis Baronius.

Sanctus Auguſtinus.

Ecce inter meos teſtes, vel inter noſtros conſtituo judices, quem putaſti Patronum tuum. Libro 1. contrà Julianum cap. 6.

Baronius Cardinalis.

Cùm igitur Fauſti ſententiæ ubique ab Eccleſiâ fuerit contradictum, videant quanto periculo quidam ex Recentioribus, dum in Novatores exurgunt, ut eos confutent, à Sancti Auguſtini de prædeſtinatione ſententiâ recedunt, cùm alioquì arma non deſint, quibus adverſarii profligentur. *Ad annum 490. p. 449.*

LXX.

Cenſores.

Qui, nempè Cardinalis Perronius, *probabilem tantùm eſſe dicit Auguſtini ſententiam, dum loquitur ut privatus Doctor, & demonſtrativam, dum conſentit cæteris Patribus, ſatis indicat, minimè neceſſarium eſſe, adhærere Auguſtino, niſi ubi cæteris Patribus ille concinit*

Sanctus Auguſtinus.

Vis audire, quid etiam ipſe de hac re apertiſſimè dixerit? Ecce etiam ipſum numero illi adjungo Sanctorum. Ibidem.

Perronius Cardinalis.

Auguſtinus maximus poſt Apoſtolos prædeſtinationis Doctor, imò os, & lingua veteris Eccleſiæ quantùm ad illam de gratiâ doctrinam. *Lib. 1. Reſp. ad Reg. Britan. cap. 12.*

LXXI.

Cenſores.

Auguſtinus Valerius Cardinalis in ſuâ Rethoricâ Eccleſiaſticâ hæc Clericos monet: Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodùm legant &c. *Et hoc quid aliud eſt, quàm idipſum, quod monentem audivimus Bonaventuram, Auguſtinum plus dicere aliquando, & minùs velle intelligi?*

Sanctus Auguſtinus.

Si legiſſes, vel ſi lecta fideliter conſiderare voluiſſes, nunquam profectò de literis ejus ad offundendas nebulas ignorantibus ea, quæ nihil ad quæſtionem, quæ inter nos vertitur, pertinent, in his tuis libris neſcio quâ mente poſuiſſes. Libro 1. contrà Jul. cap. 5.

Valerius Cardinalis.

Beati Auguſtini ſcripta Clerici cautè admodùm legant; Ita enim acumine ingenii præſtitit, & de rebus difficilibus tam ſubtiliter diſputavit, ut non mediocri ingenio præditi viri ejus libros legentes, in errores aliquando lapſi ſint. Sed ejus libros pulcherrimos de doctrinâ Chriſtianâ, & egregios ſermones, quos habuit, dum Epiſcopus ad populum concionaretur, ſæpè, & diligenter legant. *Lib. 3. Rhet. Eccl. c. 42.*

LXXII.

Cenſores.

Referentes Catharinum plura contrà Auguſtinum dixiſſe, addunt: *Tanta cæterorum Doctorum conſpiratio ſatìs oſtendit, Catharinum in eâ re, non ut Catharinum, qui ſuo ſæpè ingenio nimiùm indulſit, ſed ut Catholicæ Eccleſiæ Archiepiſcopum, & Doctorem id ſenſiſſe &c.*

Sanctus Auguſtinus.

O frontem qualiumcumque Epiſcoporum! Libro 4. contrà Jul. cap. 11.

Sanctus Baſilius.

Contemnuntur Patrum dogmata, Apoſtolicæ traditiones annihilantur, novorum hominum inventa introducuntur. Epiſcopus autem ille eſt, qui cuſtos eſt doctrinæ Patrum, & omnis novitatis hoſtis. *Apud Stocolovium lib. 3. de veræ, & falſæ Eccleſiæ diſcrimine cap. 14.*

LXXIII.

Cenſores.

Vellem & hoc, & alia quædam, nempè contrà Auguſtinum teſtimonia, *quæ ſubjungam mitiùs concepta, ſed refero tantùm, non probo, ſi quidquam juſtæ offenſionis cauſam det.* Item: *Omitto honoris causâ, quod de Auguſtino ſubjungit.*

Sanctus Auguſtinus.

Vide, quæ taceas, quæ dicas. Puto quòd te pungat conſcientia, ſed vincit rectum timorem, cùm ingerit perverſum pudorem, quoquo modo jam defendenda præcipitata ſententia. Lib. 5. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Hieronymus.

Abſit autem à me, ut quicquam de libris Beatitudinis tuæ attingere audeam; ſufficit enim mihi probare mea, & aliena non carpere. *Epiſt.* 13. *ad Auguſtinum Tom.* 2. *Oper. Sancti Auguſtini.*

L X X I V.

Cenſores.

Hæc ergo inter alia id genus multa, quæ habet, nempè Pighius contrà Auguſtinum, *duxi proponenda, ut intelligamus, non nimis inverecundos fore ſi qui fortè non ita ſe faciles exhibeant, in iis omnibus admittendis, quæ videri cupiam poſſint propoſita fuiſſe ab Auguſtino.*

Sanctus Auguſtinus.

O mira defenſio! Tam denſum, & arctum eſt, ubi eis adhæſerunt pedes, ut eos evellere conantes, fruſtrà & manus, & pedes, & caput figant, & in eodem luto haſitantes, arctiùs involvantur. In Lib. contrà Donatiſtas poſt Collationem cap. 19.

Sanctus Anſelmus.

Nihil potui invenire me dixiſſe, quod maximè Beati Auguſtini dictis non cohæreat. *In Præf. Monologii.* Nec crimen renuis, ſed criminoſorum turbam requiris. *Sanctus Hieronymus Apologiâ* 2. *contrà Ruſinum.*

L X X V.

Cenſores.

Quid ad hoc, ò Baiani Scholaſtico-maſtiges, ſepelienda Scholaſtica eſt, ut unus regnet Auguſtinus? An Auguſtinus potiùs legendus ad lucem Scholaſticæ, & ad ejus amuſſim exigendus?

Sanctus Auguſtinus.

Rependite mihi beneficium; Et ſi me Magiſtrum libenter vocatis, reddite mihi mercedem. Libro 1. de Ordine cap. 10.

Eccleſia Romana.

Auguſtinus tam multa piè, ſubtiliter, & copiosè ſcripſit, ut Chriſtianam doctrinam maximè illuſtrarit, quem imprimis ſecuti ſunt, qui poſteà Theologicam diſciplinam viâ, & ratione tradiderunt. *In Breviario Rom. Lectione* 6.

L X X V I.

Cenſores.

Licet ex Auguſtino Auguſtini doctrinam aliorum Scriptorum judicio cenſendam exponere, licet & proprio, idque ſalvâ honorificentiâ.

Sanctus Auguſtinus.

Non valdè curo, inquam, ſuperborum, imperitorumque judicia, qui ſimiliter in legendos libros, atque in ſalutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ord. cap. 11.

L X X V I I.

Cenſores.

Neque adeò perverſum eſt hoc conſilium, ut habere non poſſit adjutorem Deum.

Sanctus Auguſtinus.

Auxilium Dei quæris, ut impleantur vani libri tui, & non quæris, ut corrigantur perverſi ſenſus tui. Lib. 3. contrà Jul. Oper. Imperf. initio.

Sanctus Proſper.

Undè ergo hæc ſententia tam ſeveri emerſit examinis? Undè in hanc auſteritatem ſupercilium tam tetricæ frontis ſe armavit, ut menſuras ſenſuum, pondera locutionum, numeros ſyllabarum inſidioſus Scrutator eventilet, magnumque ſe aliquid conficere præſumat, ſi Catholico Prædicatori, *ſcilicet Auguſtino*, notam erroris affigat, quaſi incognitum aliquod opus, & quod hactenùs latuerit, impetatur, an non illa iis morſibus doctrina lanietur, quæ novorum hæreticorum commenta disjecit, & diabolicum tumorem Pelagianæ elationis eliſit? *In Præfat. adverſùs Collatorem.*

L X X V I I I.

Cenſores.

Vides tertiò quantopere alienum putet Auguſtinus à piâ Doctoris humilitate, & veraci de ſeipſo cogitatione, quòd velit, aut putet, libros ſuos erroris expertes eſſe. Fuit igitur etiam ipſius Auguſtini, & pia hæc humilitas, & verax de ſe ipſo cogitatio; ac proindè, qui de ipſius ſcriptis aliter ſentiunt, mendacem faciunt, quæ verax ſupponi debet ejus intentio.

Sanctus Auguſtinus.

Qui legunt hæc, ſi intelligunt, agant Deo gratias; qui autem non intelligunt, orent, ut eorum ille ſit Doctor interior, à cujus facie eſt ſcientia, & intellectus. Qui verò errare me exiſtimant, etiam, atque etiam, quæ ſunt dicta, conſiderent, ne fortaſſis ipſi errent. In fine Libri de Dono perſever.

Sanctus Proſper.

Magnâ enim gloriâ ſuâ humano generi conſuluerint, ſi Auguſtinum ab errore revocaverint; niſi fortè modeſti homines, NOVIQUE CENSORES magnorum priùs meritorum ſeni honorabiliter, ac miſericorditer parcunt, & ſecuri, quia libros ejus nemo uſquam recipiat, conquieſcunt, atque ignoverint. *In Epiſtolâ ad Ruſinum.*

L X X I X.

Cenſores.

Quàm multi ferre non poſſunt, iſtos homines ad nauſeam uſque inculcare, Auguſtinum Patrem eſſe Patrum, Doctorem Doctorum, primum poſt Scriptores canonicos, mirabilem, irrefragabilem.

Sanctus Auguſtinus.

Invidetis, inquam arridens, laudibus meis. In fine lib. 3. contrà Academicos.

L X X X.

Cenſores.

Non dixit Cæleſtinus, Auguſtinum eſſe Patrem Patrum, Doctorem Doctorum, primum Angelum inter cæteros Epiſcopos, inter omnes Excellentiſſimum, & verè irrefragabilem, & ineffabiliter mirabilem, ſed habitum eſſe dicit à ſuis Prædeceſſoribus Innocentio, Zoſimo, Bonifacio inter Magiſtros Optimos.

Sanctus Auguſtinus.

Quid igitur tibi in hoc genere tentationis, Domine, confiteor? Quid? niſi delectari me laudibus, ſed ampliùs ipsâ veritate, quàm laudibus. Poſteà: *Veruntamen nollem, ut vel augeret mihi gaudium cujuslibet boni mei ſuffragatio oris alieni; ſed auget fateor non ſolùm, ſed & vituperatio minuit.* Lib. 10. Confeſſ. cap. 37.

L 3 Sancti

Sancti Patres.

Sanctus Præsul Augustinus assumptus est cum Angelis, ubi gaudet cum Prophetis, lætatur cum Apostolis, quorum plenus spiritu, quæ prædixerunt mystica, fecit nobis pervia, post quos secundâ dispensandi verbi Dei primus retulsit gratiâ. *Ecclesia Augustiniana in Antiphonâ ad Magnificat in ejusdem solemnitate.* Excellentissimæ auctoritatis virum *vocat eundem Sanctus Prosper in Ep. st. ad Rufinum* Admirabilis disputator *dicitur ab eodem in Respons. ad dubium 8. Genuensium.* Magister mirabilis *à Cassiodoro in Prol. ad Psalmos.* Cui contradicere fas non est. *Sanctus Idelphonsus Serm. 2. de Beatâ Virgine. Beatus Jordanus de Saxoniâ hæc scribis:* Post Paulum neminem Sanctorum præfero in doctrinâ fidei Augustino, undè ipse propriè dicitur alter Angelus. *Serm. 140.*

L X X X I.

Censores.

Novum crimen, inquiet aliquis, & quod invidiam redolet, vocare hominem in judicium, quòd Augustinum nimis effusè laudaverit. Absolvetur reus, vel ipso Augustino judice; neque enim ulli veniam facilius impertimur, quam illi, qui de nimiis ergà nos laudibus accusatur.

Sanctus Augustinus.

Nunc tibi certè, quòd tam malè, ac falsò de me fueris opinatus, ignosco. Lib. 4. Oper. Imperf. cap. 4.

Sanctus Possidius.

Si cuncta mei corporis membra verterentur in linguas, adhuc non essem dignus, aut sufficiens ad laudandum tantum Patrem, & Doctorem, & tantum fidei relucentis illuminatorem. *In Epistolâ ad Macedonium. Sanctus Thomas Villanovanus ais:* O quem te memorem Patrem Augustinum? Omnis laus inferior te est. *Conc. 1. de Sancto Augustino.* Quorum profectò Sanctorum virorum, *nempè Augustini, & Thomæ*, penes Catholicos universos ingentia, & omnem laudem supergressa nomina, commendatione novi præconii planè non egent. *Alexander VII. in Bullâ ad Lovanienses.*

L X X X I I.

Censores.

Est enim in jure titulus de pluris petitione, ut qui plus postulat, minus habeat: & nobis à naturâ comparatum est, ut cùm aliquis plus justo extollitur, naturali quadam propensione conemur illum deprimere, & laudes ulterò non roganti concedimus, vel obtrudimus recusanti, quod pro suo jure exigenti negaremus. Quæ posteà applicat Sancto Augustino.

Sanctus Augustinus.

Ora obsecro, ut non laudari volens, sed laudans invocem Dominum, & ab inimicis meis salvus fiam. Epist. 22. ad Paulinum. *Præsertim quoniam multi sunt hic, qui detrahendo nobis, cæterorum animos, à quibus diligi videmur, adversùs nos perturbare conantur.* Epist. 227. ad Albinum &c.

Sanctus Hieronymus.

Certè quicquid dici potuit, & sublimi ingenio de scripturarum Sanctarum hauriri fontibus, à te positum, atque dissertum est. Sed quæso reverentiam tuam parumper patiaris, me tuum laudare ingenium: *Epistolâ 30. ad Augustinum.*

L X X X I I I.

Censores.

Ecclesiæ interest sua omnia jura non uni committere; periclitatur exercitus, cujus robur unius hominis virtute nititur. Quid enim si hæretici suis argutiis possent evincere, se non esse apertè ab Augustino damnatos, Ecclesiæ causa deserenda esset, & insufficiens foret omnium aliorum Patrum consensus, quia Augustinus est necessarius? Iniqua certè esset Ecclesiæ conditio, cui Deus non unicum Doctorem, sed Doctores promisit, ut non circumferamur omni vento doctrinæ.

Sanctus Augustinus.

Desine talibus, unus homo sum, Ecclesiæ inter nos agitur causa, non mea, Ecclesiæ, inquam, quæ in nullo homine spem ponere à suo didicit Redemptore. Qu nquàm nec de me ipso vobis, etiamsi meam conversationem nossetis, rectè crederetur inimicis mihi. Ad existimationem hominum magna testium, qui me noverunt suppetit copia, ad Dei verò conspectum sola conscientia, quam contrà criminationes vestras cùm intrepidam geram, non me tamen sub oculis Omnipotentis justificare audeo. Libro 3. contrà Cresconium cap. 80.

Sanctus Prosper.

Viginti ampliùs annis contrà inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus VIRI ductu pugnat, & vincit; vincit dico, quia non patitur respirare, quos vicit: *In Præfat. contrà Collatorem: & in Carmine contrà Ingratos cap. 3.*

Istius ergo inter cunctos, qui de grege Sancto
Insanas pepulere feras, industria major,
Majus opus, totum præstantiùs imbuis orbem.
Nam quocunque gradum convertit callidus hostis,
Quaque per ambages anceps iter egit opertas,
Hujus ab occursu est præventus mille viarum
Insidiis aditum non reperientibus ullum.

L X X X I V.

Censores.

Quæ certè non eo consilio à me commemorantur, ut aliquid Augustini laudibus detractum velim: utinam major illis meâ operâ fieri posset accessio

Sanctus Augustinus.

Sic audire debeo contumelias tuas, quomodo laudes tuas. Libro 3. contrà Julian. Oper. Imperfect. cap. 10.

Pius

Pius Secundus.

Magnus Auguſtinus doctrinâ, & verecundiâ juxta nobilis, cujus tanta gloria eſt, ut nullius laudibus creſcat, vituperatione re minuatur. *Cùm eſſet Æneas Sylvius Epiſt. 130. ad Cardinalem Caravajalium.*

L X X X V.

Cenſores.

Sed tantùm, ut manifeſtem, quàm malè de vero Auguſtino meritus ſit iſte ſuppoſititius, qui comparationibus odioſis, & laudibus hyperbolicè ſupra omnem adulationem exaggeratis, plus illi detraxit, quàm addiderit auctoritatis.

Sanctus Auguſtinus.

Neque tamen huic tam familiari amico meo velim credas, quæ de me fortè laudans dixerit. Senſi enim etiam ipſum ſæpè non mentiendi ſtudio, ſed amandi propenſione falli judicantem. Epiſt. 32. ad Paulinum. *Si laudanti amico credendum non eſt, nec inimico detrahenti.* Libro 3. contrà Literas Petil. cap. 2.

Sanctus Hieronymus.

Omni quidèm tempore Beatitudinem tuam eo, quo decet honore veneratus ſum, & habitantem in te dilexi Dominum Salvatorem; ſed nunc, ſi fieri poteſt, cumulo aliquid addimus, & plena complemus, ut abſque tui nominis mentione ne unam quidèm horam præterire patiamur. *Poſteà:* Macte virtute in Orbe celebraris, Catholici te conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur, atque ſuſpiciunt, & quod ſignum majoris gloriæ eſt, omnes hæretici deteſtantur. *Epiſt. 25. apud Auguſtinum.*

L X X X V I.

Cenſores.

Qui priùs Auguſtinum in omnibus depoſcebant judicem, nunc ſibi liberum putant, nec quidèm arbitrum honorarium in aliis illum admittere.

Sanctus Auguſtinus.

Non enim vos oblitos credo, judicis mihi munus fuiſſe delatum. Libro 2. contrà Academicos cap. 8. Sanè Clemens VIII. Sanctum Auguſtinum judicem conſtituit in quæſtionibus de Auxiliis.

Sanctus Proſper.

Tantâque inſolentiâ damnati foventur errores, ut pravitatis invidiâ, & auctores noſtri pulſentur, & Judices. *In Præfat. contrà Collatorem pro Sancti Auguſtini doctrinâ defendendâ.*

L X X X V I I.

Cenſores.

Nec verum eſt, quod ipſi, tum alii dogmatiſtæ frequenter jactant, univerſam Sancti Auguſtini doctrinam contrà Pelagianos fuiſſe approbatam ab Eccleſiâ, pluribuſque Summis Pontificibus, adeoque certam, & inconcuſſam eſſe debere.

Sanctus Auguſtinus.

Utrùm etiam noſter licèt exiguus ex eodem, quo etiam tuus abundans, emanet capite fluentorum, hoc à te probari volumus, tuiſque reſcriptis de communi participatione unius gratiæ conſolari. Epiſt. 95. ad Innocentium Papam contrà Pelagianos.

Sanctus Hormiſda Papa.

De arbitrio tamen libero, & gratiâ Dei quid Romana, hoc eſt Catholica ſequatur, & ſervet Eccleſia, licèt in variis libris Beati Auguſtini, & maximè ad Proſperum, & Hilarium abundè poſſit cognoſci, tamen & in ſcriniis Eccleſiaſticis expreſſa capitula continentur. *Epiſt. 77. ad Poſſeſſorem.*

L X X X V I I I.

Cenſores.

Ex hac autem approbatione, nempè Innocentii Papæ *hujuſmodi literarum de uno, aut altero tantùm errore loquentium, inferre velle, totam Divi Auguſtini doctrinam de gratiâ fuiſſe ſpecialiter ab Innocentio approbatam, eſt malitioſè ſimplicibus illudere, & eruditorum patientiâ intolerabiliter abuti.*

Sanctus Auguſtinus.

Scripſimus etiam ad Beatæ memoriæ Papam Innocentium præter Conciliorum relationes, literas familiares, ubi de ipsâ causâ aliquanto diutiùs egimus. Ad omnia ille nobis reſcripſit eodem modo, quo fas erat, atque oportebat Apoſtolicæ Sedis Antiſtitem. Epiſtolâ 106. ad Paulinum.

Sanctus Innocentius Papa.

Librum ſanè, qui ejus, *nempè Pelagii*, eſſe diceretur, nobis à veſtrâ charitate tranſmiſſum evolvimus, in quo multa blaſphemia, nihil quod placeret, nihil quod non penitùs diſpliceret à quovis damnandum, atque calcandum, cui ſimilia, niſi qui iſta ſcripſerat, nemo alter in mentem reciperet, atque ſentiret. *Epiſt. 96. ad Auguſtinum, quæ incipit:* Fraternitatis veſtræ lineas plenas fidei, totoque religionis Catholicæ vigore firmatas &c.

L X X X I X.

Cenſores.

Quàm multi ſine ullo diſcrimine Auguſtini auctoritatem admittebant, qui nunc auditâ limitatione, quam ejus approbationi Cæleſtinus appoſuit, dum audiunt aliquid ex Auguſtino proponi, quæritant: Eſt-ne hoc de illis profundioribus quæſtionibus, quas non neceſſe judicavit adſtruere, quas in ancipiti opinandi libertate reliquit?

Sanctus Auguſtinus.

Sed multùm eum iſta fallit opinio. Longè aliter ſe habent quæſtiones iſtæ, quas eſſe præter fidem arbitratur, quàm ſunt illæ, in quibus ſalvâ fide, quâ Chriſtiani ſumus, aut ignoratur, quod verum ſit, & ſententia definitiva ſuſpenditur, aut aliter, quàm eſt, humanâ, & infirmâ ſuſpicione conjicitur. Lib. de Pecc. Origin. cap. 23.

Eccleſia Lugdunenſis.

Beatus Papa Cœleſtinus de quibuſdam profundioribus quæſtionibus in decretis ſuis poſuit dicens de eis, *quæ ſicut non audemus contemnere, ita non neceſſe habemus aſtruere.* Sit ergo inter nos pia cautela, & moderatio, quatenus Sanctis Patribus debitus ſervetur honor, & quolibet quis acquieſcat modo ex illis ſenſibus, qui de hac ſententia ab eis poſiti ſunt, non judicemus eſſe hæreticum. *Libro de tenenda veritate Script. cap. 12. Tomo 9. Bibl. Patrum.*

X C.

Cenſores.

Sed neque verum eſt, quod aſſumunt, Romanos Epiſcopos approbaſſe omnia tanquam neceſſaria, quæ Auguſtinus in hiſce quæſtionibus docuiſſet : Et recitatâ Cœleſtini clauſulâ ajunt : *Quibus verbis clarè ſignificat, eſſe aliquas profundiorum illarum quæſtionum, de quibus loquitur, concluſiones ab Auguſtino traditas, quæ debent inter adiaphora computari.*

Sanctus Auguſtinus.

Hæc ergo, quæ iſtis, ut dixi, duabus Epiſtolis illorum reſpondeo, ad tuam potiſſimùm dirigere Sanctitatem, non tam diſcenda, quam examinanda, & ubi forſitan aliquid diſplicuerit, emendanda conſtitui. Poſtea : *Ago autem gratias ſinceriſſimæ in nos benevolentiæ tuæ, quòd eas me latere noluiſti literas inimicorum gratiæ Dei, in quibus reperiſti nomen meum calumnioſè, atque evidenter expreſſum.* Lib. 1. ad Bonifac. Papam cap. 1.

Sanctus Proſper.

Bonifacius Papa, cùm eſſet doctiſſimus, adversùs libros tamen Pelagianorum Beati Auguſtini Epiſcopi reſponſa poſcebat. Undè & venerabilis memoriæ Pontifex Cœleſtinus &c. Per hunc virum intrà Gallias iſtis ipſis, qui ſanctæ memoriæ Auguſtini ſcripta reprehendunt, maleloquentiæ eſt adempta libertas. *Poſteà celebri illo Cœleſtini de Auguſtino Elogio recitato exclamat :* Contrà iſtam clariſſimæ laudationis tubam, contrà iſtam ſacratiſſimi teſtimonii dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere? *In fine Libri contrà Collatorem cap. 43.*

X C I.

Cenſores.

Si cui tamen poſt tot teſtimonia obſcurus adhuc videbitur Auguſtini ſenſus, expectet tantiſper, brevi loquetur Roma, quid ſenſerit Auguſtinus, vel ſentire debuerit.

Sanctus Auguſtinus.

Indè etiam reſcripta venerunt. Cauſa finita eſt, error utinam aliquando finiatur. Serm. 2. de Verbis Apoſtoli in fine, cùm literæ Sancti Innocentii Papæ adversùs Pelagianos Româ in Africam perveniſſent.

Sanctus Proſper.

Imò noverint non ſolùm Romanam, Africanamque Eccleſiam, & per omnes mundi partes univerſos promiſſionis filios cum doctrinâ hujus viri, *nempè Auguſtini*, ſicut in totâ fide, ita in gratiæ confeſſione congruere. *In Epiſtolâ ad Ruſinum.*

X C I I.

Cenſores.

Auguſtinus, & qui ejus de prædeſtinatione ſententiam ſequuntur, in prædeſtinationem referunt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic prædeſtinatus fuerat, ille non fuerat, itaque non magis quærendum eſſe, quarè hic trahatur, ille non trahatur, quàm dicere, cur hic prædeſtinatus fuerit, ille non fuerit. Ubi poſteà arguunt Sanctum Auguſtinum, quòd dixit trahi, & prædeſtinari idem eſſe.

Sanctus Auguſtinus.

Ergo trahi à Patre ad Chriſtum, & audire, ac diſcere à Patre, ut veniat ad Chriſtum, nihil aliud eſt, quàm donum accipere à Patre, quo credat in Chriſtum. Neque enim audientes Evangelium à non audientibus, ſed credentes à non credentibus diſcernebat, qui dicebat : Nemo venit ad me, niſi fuerit ei datum à Patre meo. *Fides igitur & inchoata, & perfecta Dei donum eſt.* Lib. de Prædeſt. Sanctor. cap. 8.

Sanctus Prudentius.

Quæ verba tua, quàm ſint mendaciorum nebulis caligata, ejuſdem Sanctiſſimi Patris Auguſtini verbia eluceat. *Libro de Prædeſt. contrà Erigenam cap. 8.*

X C I I I.

Cenſores.

Certè probabilior, magis expedita reſponſio aliorum eſt, hunc trahi, illum non trahi, quia hic trahentem Deum ſequi voluit, ille noluit, quod ipſe Divus Auguſtinus fateri coactus eſt in Lib. de Prædeſt. & grat.

Sanctus Auguſtinus.

Valdè remota eſt à ſenſibus carnis hæc ſchola, in quâ Pater auditur, & docet, ut veniatur ad filium. Lib. 1. de Præd. Sanctor. cap. 8. At liber de Prædeſtinatione, & gratiâ, non eſt Auguſtini, & contrarium docet, ac illi auctori imponunt, *ut patet ex cap. 15. §. Hic quicunque reſpondet.*

Sanctus Thomas.

Quarè autem in ſpeciali trahat hunc, & illum non trahat, non eſt ratio aliqua, niſi beneplacitum voluntatis divinæ; undè dicit Auguſtinus, quem trahit, & quem non trahit, quarè illum trahat, & illum non trahat, noli judicare, ſi non vis errare. *In Commentar. ad cap. 6. Joann.*

X C I V.

Cenſores.

Si nihil Chriſtianæ eruditioni poſt Auguſtinum acceſſerit, Scholaſtica Theologia penitus abjicienda foret.

Sanctus Auguſtinus.

Pro magnitudine ſapientiæ veſtræ res mirabiles dicitis! Lib. 3. contrà Jul. cap. 3.

XCV.

Censores.

Augustini auctoritatem interponentibus responderi potest, Ecclesiam in suis filiis usque hodie crescere in eruditione.

Sanctus Augustinus.

Modò autem vos vestri Magistri esse poteritis. Lib. 2. de Ord. cap. 3.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Augustinus primus cœpit catholicas veritates enucleare, digerere, dilucidare, distinguere, atque in scholasticam formam redigere, docens quid in quolibet fidei mysterio sentiendum, quid ad objecta respondendum esset, unde ex Scripturis colligendus locus ad roborandum. Denique si quid de fide distinctè sentimus, apertè dicimus, audacter asserimus, id totum Augustino debemus. *Conc. 1. de Sancto Augustino.*

XCVI.

Censores.

Ex ipsiusmet Augustini, & Patrum consilio hoc legitimum, ac rationi conforme temperamentum appono, & errorem Pelagianorum fugiens in Augustini excessus non incido.

XCVII.

Censores.

Jam pridem è Catholicis plurimi doctrinâ, & pietate laudabiles confessi sunt, Sanctum Augustinum Pelagianismi odio ita in contrariam partem inclinasse, ut persæpè Calvino potiùs, quàm Tridentinis Patribus favere videatur.

XCVIII.

Censores.

Vel denique si aliquot locis plus intendit Augustinus, applicandum illis erit, quod in eo notarunt plures, & graves Doctores Catholici, excessisse interdum æstu disputationis abreptum, & in odium hæresis, quam impugnabat, ad contrarium extremum inclinasse.

XCIX.

Censores.

Ut sit nimia quædam severitas, & iniqua vexatio, quæ medium illud, in quo veritas sedet, transgredi jubet, si præeat Augustinus.

Sanctus Augustinus.

Ecce undè se putant hæretici novi Manichæorum nomine objecto vim subterfugere veritatis, sed non subterfugiunt, insequitur quippè illa, & simul Manichæos, Pelagianosque subvertit. Posteà: *Quod dicimus, legem sanctam, justam, & bonam non justificandis impiis, sed convincendis superbis prævaricationis gratiâ positam, & contrà Manichæos est, quia secundùm Apostolum laudatur, & contrà Pelagianos, quia secundùm Apostolum nemo ex lege justificatur; & ideò justificandis eis, quos litera occidit, id est, quos lex bona præcipiens prævaricatione reos facit, spiritus gratiæ gratis opitulatur.* Item, *quod arbitrium sui in malum liberum dicimus, ad agendum bonum gratiâ Dei esse liberandum, contrà Pelagianos est: quod autem dicimus ab illo exortum; quod antè non erat malum, contrà Manichæos est &c. Utrosque igitur Catholica fides sicut & cæteros hæreticos adversarios invenit, utrosque divinorum testimoniorum auctoritate, & luce veritatis convincit.* Lib. 3. contrà duas Ep. st. Pelag. in fine cap. 9.

Sanctus Cœlestinus.

Mirificè priùs laudato Sancto Augustino addit: Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis autem hæreticorum sensibus seu pravitate, sivè imperitiâ demorantes, piissimis disputatoribus obviare præsumunt, & cùm Pelagium, atque Cœlestium anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum excesserint, obloquuntur &c. *In Epistolâ ad Episcopos Galliæ cap. 3. ut Censores ipsi tradunt.*

C.

Censores.

Respondeo dupliciter intelligi posse Beatum Augustinum, aliosque Patres interdum excessivè locutos esse. Primò scienter, & contrà mentem suam, asserendo aliquid à veritate alienum, quod est mentiri, id est, contrà mentem ire. Secundò nescienter, & loquendo quidèm, ut sentiebant, sed æstu disputationis, & vehementiâ spiritûs ad alterum extremum interdum declinantes intellectu, æquè ac verbis, quod non est mentiri, sed falli, & dicere falsum sinè mendacio. Secundum contigisse Augustino, & aliis non solùm affirmant auctores citati, sed & plures alii.

Sanctus Augustinus.

Non est ita, ut loqueris, quicunque ista dixisti, non est ita, multum falleris, vel fallere meditaris. Lib. 2. de Nupt. & Conc. cap. 3. Objecerat enim Julianus, Augustinum, cùm longiùs à Pelagiano dogmate recedere vellet, ad Manichæos accedere: *instar ferarum, quæ circumdantur pinnis, ut cogantur in retia, quibus quoniam deest ratio in verum exitium vanâ formidine contruduntur.* Cui Augustinus: *Agnosce igitur in tuo dogmate nomen tuum, & Catholicis, à quibus confutaris, desine objicere & dogma, & nomen alienum. Nam veritas utrosque redarguit, & Manichæos, & vos.* Ibidem.

Sanctus Prosper.

Multi, inquis, singula hæc credentes, ac justo ampliùs asserentes variis, sibique contrariis sunt erroribus involuti. Placet igitur tibi cum hæreticis Catholicos, cum victis damnare victores, & eos erroris notâ adurere, qui errorem ab Ecclesiâ depulerunt. *Libro contrà Collatorem cap. 10. Hinc dicebat Magnus ille Theologus Gregorius Ariminensis ab hinc 300. & ampliùs annis supremus Augustinianæ Reipublicæ Moderator:* Quâ potestate dicunt, Augustinum hic non propriè, & verè, sed excessivè locutum, dicet alius similiter in aliis regulis per Augustinum positis fuisse locutum excessivè, & non ut sonant illas esse tenendas; sed sic dicendo non est dubium intuenti diligenter, quòd in multos quis laberetur errores *2. sent. dist. 33. quæst. 3.*

CI.

Censores.

Ita sæpè in libris Retractationum se purgat Augustinus,

Sanctus Augustinus.

Quamvis & in his libris, qui non contrà illos omninò

nus, quòd olim contrà Manichæos, qui dicebant omnia bona à Deo bono, omnia mala à Deo malo, quaſi fato, non autem liberè ab homine fieri, *ſcribens ita liberum arbitrium prædicarit, ut gratiæ oblitus eſſe videatur; Contrà poſteà orto Pelagio hoſte gratiæ ita gratiam extollit, ut liberum arbitrium deprimere cenſeatur.*

nempe Pelagianos, *quippè illi nondum erant, ſed contrà Manichæos conſcripti ſunt de libero arbitrio, non omni modo de iſtâ Dei gratiâ reticuimus, quam nefandâ impietate conantur auferre: diximus quippè &c.* (& eam in rem pluribus teſtimoniis allatis concludit) *Ecce quàm longè antequam Pelagiana hæreſis extitiſſet, ſic diſputavimus, velut jam contrà illos diſputaremus.* Lib. 1. Retractat. cap. 9.

Sanctus Proſper.

Sed videant quomodo ſe à dedecore iſtius exuant falſitatis, qui poſſunt tam inepta confingere, ſi hi, quorum abutuntur auribus, aliquantulùm diligentiæ ad cognoſcenda ea, quæ præſtantiſſimus miniſter gratiæ *Auguſtinus* diſputavit, intenderint. Licèt omnem iſtius inquiſitionis moram ipſi, qui hæc loquuntur, prævenire deberent, proferendo, atque explicando libros, ullamve eorum particulam demonſtrando, quam per dubium ſaltem intellectum tali interpretationi obnoxiam vir Sanctus ediderit. *In Epiſt. ad Rufin.*

C I I.

Cenſores.

An non hoc ipſum eſt, quod Molina concedit, quodque ab eo ſuperbè dictum exaggerari conſuevit ab adverſariis, rationem hanc tuendæ libertatis non fuiſſe datam, & explanatam ab Auguſtino contrà Pelagianos diſputante?

Sanctus Auguſtinus.

Undè tibi duobus prioribus libris ſic me reſpondiſſe arbitror, ut à nullo ampliùs requiratur. Lib. 5. contrà Jul. Pelagianum cap. 1.

Sanctus Gelaſius Papa.

O' ſi ſtuderent adversùs eos, *nempè Pelagianos*, Majorum noſtrorum libros, reſponſaque cognoſcere, illis omnibus modis cerneretur nihil eſſe prorsùs, quod ab iſtis fuerit ventilatum, & ab illis magnificâ veritate contritum, ſicque de cunctis eorum nequitiis refutandis fideles quoque viderentur inſtructi, ut nihil ampliùs quæreretur. *In Epiſtolâ ad Honorium Epiſcopum contrà Pelagianos.*

C I I I.

Cenſores.

Nulli Patrum promiſſa fuit infallibilitas, & ſinguli ferè in quibuſdam erraverunt, ut Cyprianus in rebaptizandis hæreticis, Hieronymus in aliquâ parte Danielis rejiciendâ &c. & ut plura dicamus ſpeciatim de Auguſtino.

Sanctus Auguſtinus.

Quod dixi, mihi objice, ut purgem. Lib. 4. contrà Jul. cap. 1. *Nam tua me non terret velut lingua Cenſoris.* Lib. 3. cap. 21.

Sanctus Proſper.

Doctrinam, quam ſanctæ memoriæ Auguſtinus Epiſcopus contrà Pelagianos inimicos gratiæ Chriſti, & liberi arbitrii decompto.es per multos annos Apoſtolicè aſſeruit, literiſque mandavit, quibuſdam viſum eſt aut non intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere, & hoc quaſi compendium cognitionis his, qui judicio eorum ducebantur afferre, ut quæ in libris prædicti viri damnabilia reperiſſe jactabant, brevium capitulorum indiculis publicarent; talique commento & deteſtationem ejus, quem impeterent, obtinerent, & ab his, quæ infamaſſent, curam exterriti Lectoris averterent. *In Præf. reſp. ad Capitula Gallor.*

C I V.

Cenſores.

Senſit ille, nempè Auguſtinus, *mundum in inſtanti creatum fuiſſe*, lib. 4. de Gen. ad lit. à cap. 21. uſque ad finem libri, & lib. 5. cap. 1. & ſeq. *quod non convenit cum ſcriptis à Moyſe cap. 1. Geneſeos, ut oſtendunt accuratiores Theologi, ſpeciatimque Suarez, Molina, Martinon, communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis.*

Sanctus Auguſtinus.

O' vita pauperum Deus, in cujus ſinu non eſt contradictio, plue mihi mitigationes in cor, ut patienter tales feram, qui non mihi hoc dicunt, quia divini ſunt, & in corde famuli tui viderunt, quod dicunt, ſed quia ſuperbi ſunt, nec noverunt Moyſis ſententiam, ſed amant ſuam, non quia vera eſt, ſed quia ſua eſt. Lib. 12. Conf. cap. 25.

Sanctus Thomas.

Sed prior Auguſtini opinio, *de Creatione Mundi in inſtanti*, eſt rationabilior, & magis ab irriſione infidelium Sacram Scripturam defendens, quod valdè obſervandum docet Auguſtinus ſuper Gen. lib. 1. ut ſic Scripturæ exponantur, quòd ab infidelibus non irrideantur, & hæc opinio plus mihi placet. *2. ſent. diſt. 12. quæſt. 1. art. 2. in fine corporis.*

C V.

Cenſores.

Senſit etiam, Angelos, & Dæmones eſſe corporeos in Pſal. 85. & 145. & Epiſt. 115. *aliis in locis, ubi affirmat, aut ſupponit, habere corpora quædam ſubtiliora.*

Sanctus Auguſtinus.

Adhærebunt ergo, ſi eis nulla ſunt corpora, Spiritus Dæmonum, imò Spiritus Dæmones, licèt incorporei corporeis ignibus cruciandi. Lib. 21. de Civ. Dei cap. 10.

Sanctus Thomas.

Auguſtinus loquitur non aſſerendo, ſed opinione Platonicorum utens, qui ponebant, eſſe quædam animalia aerea, quæ Dæmones nominabant. *1. Part. Quæſt. 51. art. 1. ad 1.*

C V I.

Cenſores.

Item dubitavit, num Sol, & Luna, aliaque Sydera, quæ oculis conſpicimus, ſint animata.

Sanctus Auguſtinus.

De Sole, & Luna talia dicta ſunt, tanquàm ſentiant, & ideò tolerent vanos adoratores ſuos, quamvis verba ibi accipi poſſint ab animali ad inanimale translata, modo locutionis, qui vocatur Græcè metaphora. Lib. 2. Retract. cap. 7.

Sanctus Thomas.

Similiter etiam apud Doctores fidei fuit circa hoc diverſa opinio. Origenes enim poſuit corpora cœleſtia animata. Hieronymus etiam idem ſentire videtur exponens illud Eccleſiaſtici primo, *luſtrans omnia &c.* Baſilius verò, & Damaſcenus aſſerunt corpora cœleſtia non eſſe animata. Auguſtinus verò ſub dubio dereliquit, neutram in partem declinans *ut patet ex 2. de Gen. ad lit. & in Enchirid. 1. p. q. 70. art. 3.*

C V I I.

Cenſores.

Dubitavit etiam de origine animarum, utrum creentur de novo, quod certiſſimum eſt, an ex Adam, propagentur, ut videre eſt Epiſt. 28. ad Hieronymum, & Epiſt. 157. & in libro de Origine animæ.

Sanctus Auguſtinus.

Proindè ignorantiam meam de origine animarum te corripientem, atque objurgantem non moleſtè ferrem, imò inſuper & gratias magnas agerem, ſi eam mihi non ſolùm duris percuteres conviciis, ſed veris etiam excuteres dictis. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 3.

Sanctus Fulgentius.

Cujus quæſtionis *de Origine animæ* Beatus Auguſtinus profunditatem ſibi imperſcrutabilem cernens, nullam voluit hujus rei definitam proferre ſententiam, incongruum prorsùs exiſtimans aliquid affirmare ſinè dubitatione velle, quod alter poſſet contrariâ reſponſione convellere. Cujus tam in decimo libro de Geneſi ad literam, quam in libris ad Vincentium Victorem de Origine animæ, nec non in Libro primo ex duobus, quos ad Sanctum Hieronymum ſcripſit, in tribus quoque Epiſtolis, quas ad Optatum Epiſcopum de hâc quæſtione compoſuit, diſputatione refulget non minùs copioſâ, quàm profundâ, & eo magis laudabili, quia congruâ temperie moderatâ. Ubi quicquid ingenii acumine, quicquid ratiocinationis ordine, quicquid auctoritatis pondere inquirendum, diſcutiendumque conſpexit, & inquiſivit ſingulariter, & diſcuſſit, conſenſum tamen ab utrâque definitione continuit, ne laborem tantæ diſputationis inaniter ſuſciperet, quem cujuslibet ſententiæ temeraria definitio vacuaret. *Lib. 3. de Verit. prædeſt. & grat. cap. 18.* Quantò ergo meliùs ab hujus quæſtionis certamine temperamus, in quâ nos inaniter laborare cognoſcimus præſertim, quia quod à Sanctis viris majoribus noſtris videmus minimè definitum, oportet, nos tanto cautiùs, atque temperantiùs quærere, quanto ad ejus finem, illos præclaros viros cernimus minimè perveniſſe. *Cap. 20.*

C V I I I.

Cenſores.

Perperàm quoque exponit id, quod ait Apoſtolus Rom. 14. v. 23. Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *quaſi velit dicere Apoſtolus, omnia opera infidelium eſſe peccata, & ſinè verâ fide nullum poſſe fieri bonum opus. Cùm tamen ibi ſermo ſit de eo, quod non ſit ex dictamine conſcientiæ judicantis bonâ fide licitum eſſe id, quod ſit, ut ex textu ipſo liquet, & communis interpretatio Doctorum contradicit Auguſtino, qui etiam aliquot locis, ut alibi notavimus, videtur hanc ſuam aſſertionem reſtringere ad bonum opus utile vitæ æternæ conſequendæ &c. Utrumque tamen à vero ſenſu Apoſtoli loco citato planè alienum eſt.*

Sanctus Auguſtinus.

Teſtimonium illud, quod ex Apoſtolo poſui: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt, *ſicut tibi viſum eſt, accepiſti, & expoſuiſti, non ut ſapit, ſed ut ſapis. De cibis enim Apoſtolus loquebatur; verùm cùm dixiſſet:* qui autem diſcernit, ſi manducaverit, damnatus eſt, quia non ex fide, *hanc peccati ſpeciem, de quâ agebat, generali voluit probare ſententiâ mox inferens:* Omne enim, quod non eſt ex fide, peccatum eſt. *Et inferiùs:* Omne *enim velis, nolis,* quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Lib. 4. contrà Jul. cap. 3.

Bonifacius II. Papa.

Illos autem, qui præcedente fide, cætera, ſicut indicas, volunt gratiæ deputare, ſuâ profeſſione conſtringimus, ut multò magis dono gratiæ etiam fidem cogantùr adſcribere, præter quam nihil eſt boni, quod ſecundùm Deum quilibet valeat operari, ſicut Beatus Apoſtolus dicit: *Omne quod ex fide non eſt, peccatum eſt.* Quod cùm ita ſit, aut nullum bonum gratiæ deputabunt, ſi ei fidem ſubtrahere moliuntur, aut ſi quod bonum eſſe dicunt de gratiâ, ipſa neceſſariò fides erit gratiæ deputanda. *In Epiſtolâ ad Sanctum Cæſarium Arelatenſem.*

C I X.

Cenſores.

Norunt etiam quicunque in ejus lectione verſati ſunt, non adeò felicem in indagando literali ſenſu Scripturæ interdum fuiſse. Ex quo tamen potiſſimè argumentandum eſt, longèque illi in hâc parte præferendum eſſe Hieronymum, & Chryſoſtomum.

Sanctus Auguſtinus.

Cum his autem, qui cuncta illa, quæ vera ſunt, falſa eſſe non dicunt, honorantes, & in culmine ſequendæ auctoritatis nobiſcum conſtituentes illam per Sanctum Moyſen editam Sanctam Scripturam tuam, & tamen nobis aliquid contradicunt, ita loquor: Tu eſto Deus noſter arbiter inter confeſſiones meas, & contradictiones eorum. Lib. 12. Confeſs. cap. 16.

Sancti Patres.

Hieronymus Epiſtolâ 30. ad Auguſtinum ait: Certè quicquid dici potuit, & ſublimi ingenio de ſcripturarum ſanctarum hauriri fontibus, à te poſitum, atque diſſertum eſt. *Sanctus Prudentius in Epiſtolâ ad Hincmarum, & Pardulum.* Hæc primum veſtram ſinceritatem monens, ut doctrinam Beatiſſimi Patris Auguſtini omnium abſque ulla dubietate undecunque doctiſſimi, ſanctarum ſcripturarum auctoritati in omnibus concordiſſimam; quippè nullus Doctorum abſtruſa earum ſcrupuloſiùs rimatus, diligentiùs exquiſierit, veriùs invenerit, veraciùs protulerit, luculentiùs enodaverit, fideliùs tenuerit, robuſtiùs defenderit, effuſiùs diſſeminaverit &c. *Rhemigius Antiſiodorenſis in 2. ad Cor.* Sicut Sol excedit in lumine omnes planetas, ita Auguſtinus omnes exceſſit in exponendis Sacris Scripturis. *Hugo de Sancto Victore Serm. 25.* Indè & de ipſo in hâc ejus ſolemnitate canimus, quod Prophetarum, & Apoſtolorum plenus ſpiritu, quæ prædixerunt myſtica, fecit nobis pervia, poſt quos ſecundâ diſpenſandâ verbi Dei primus refulſit gratiâ &c.

C X.

C X.

Censores.

Duriùs quoque loquitur pluribus locis de Veritate Corporis Christi in Eucharistiâ, ut suprà indicavimus, quâ de causâ suum planè illum esse gloriantur, sed falsò Calvinistæ, & Eminentissimus doctrinâ, æquè ac dignitate Cardinalis Perronius in libro singulari, cui titulus est: Refutatio objectionum ex Divo Augustino contrà Sanctum Eucharistiæ Sacramentum cap. 1. ipso initio idcircò vocat Sanctum Augustinum magnum prætensum Sacramentariorum Patronum.

Sanctus Augustinus.

Admonet me planè, ac mihi jubet suavissimo imperio lex Christi, hoc est charitas, ut cùm aliquid falsi in libris meis, me sensisse homines putant, quod ego non sensi, atque idipsum falsum alteri displicet, alteri placet, malim, me reprehendi à reprehensore falsitatis, quàm ab ejus laudatore laudari; Ab illo enim quamvis ego non rectè, qui hoc non senserim, error tamen ipse rectè vituperatur. Ab hoc autem nec ego rectè laudor, à quo existimor id sensisse, quod vituperat veritas, nec ipsa sententia, quam vituperat veritas. Lib. 1. de Trin. cap. 3.

Guitmundus Episcopus.

Quid hîc Umbratici respondebunt? Ubi in tantâ luce lucifugæ nostri umbram parabunt? Ecce Augustini manifestissima documenta recitantur, nihil in eis scrupulosum, nihil ambiguum; aut de his se explicent, aut Augustinum nobis objicere desistant. *Lib. 3. de Verit. Euchar. contrà Berengarium Tom. 11. Bibl. Patr.*

C X I.

Censores.

Item lib. 1. de Pecc. Mer. & Rem. cap. 20. & Libro de Prædest. Sanctor. cap. 13. & lib. 2. Oper. Imp. contrà Jul. cap. 29. docere videtur, Sacramentum Eucharistiæ non minùs esse necessarium parvulis ad salutem, quàm baptismum, neque minùs ad eos pertinere quod dicitur Jo: 6. v. 54. Amen amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, *quàm istud Jo: 3. v. 6.* Nisi quis renatus fuerit ex aquâ, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.

Sanctus Augustinus.

Sancto Innocentio vide quid respondeas, qui nihil aliud de hac re sapit, quàm quod isti, in quorum conventum, si tamen prodest aliquid, te introduxi. Cum his etiam ipse consedet. etsi posterior tempore, prior loco &c. Qui denique parvulos definivit, nisi manducaverint carnem filii hominis, vitam prorsus habere non posse. Huic responde, imò ipsi Domino, cujus ille Antistes usus est testimonio. Lib. 1. contrà Jul. cap. 4.

Sanctus Innocentius Papa.

Illud verò, quod eos *Pelagium, ac Cælestium*, vestra fraternitas asserit prædicare parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sine baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est. Nisi enim manducaverint carnem filii hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc eis sinè regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cùm prædicant eos habere, quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum. *In Epistolâ ad Patres Milevitanæ Synodi apud August. Epist. 93.*

Sanctus Gelasius Papa.

Ut providentia Dei omnes Pelagianorum nequitias amputaret, non solum dictum est: *Qui non fuerit renatus ex aquâ, & Spiritu sancto non intrabit in regnum cœlorum*, sed etiam pariter dictum est: *Qui non manducaverit carnem filii hominis, & biberit ejus sanguinem non habebit vitam in semetipso.* De vitâ autem æternâ hoc dictum nullus addubitat, quoniam multi non manducantes hoc Sacramentum vitam habere videantur præsentem. *In Epistolâ ad Episcopos Piceni.*

C X I I.

Censores.

Indèque disputans contrà Pelagianos, probat, Infantes sinè Eucharistiæ sumptione non posse vitam æternam consequi, quam sumptionem distinguit à baptismo, quasi velit, debere infantes necessariò esse reipsâ, & distinctè utriusque Sacramenti participes Baptismi, & Eucharistiæ, ut vitam æternam obtineant. Sic enim loquitur cap. illo 20. lib. 1. de Peccat. mer. auferatur ergo jam dubitatio &c. *Quæ verba sunt adeò manifesta, ut difficillimè patiantur benignam interpretationem, quâ plerique Theologorum Augustinum ab errore excusare conantur, error enim est notatus, & damnatus sub anathemate à Concilio Tridentino.*

Sanctus Augustinus.

Nihil hîc de nostro afferamus, ipsum Apostolum item audiamus; Cùm ergo de isto Sacramento loqueretur ait: Unus panis, unum corpus multi sumus. *Intelligite, & gaudete, unitas, pietas, veritas, charitas unus panis, unum corpus multi sumus; recolite enim, quia panis non fit de uno grano, sed de multis. Quando ergo exorcizabamini, quasi molebamini; quando baptizati estis, quasi conspersi estis, quando spiritus sanctificationem accepistis, quasi cocti estis; estote, quod videtis, & accipite quod estis &c.* In Sermone ad Infantes antè Altare.

Sanctus Fulgentius.

Beatus quoque Augustinus de hac re sermonem fecit admodum luculentum, & aptum ædificationi, & instructioni fidelium (*& toto sermone recitato, in quo verba proximè recensita leguntur*) Arbitror, *ait*, Sanctè frater, disputationem nostram præclari Doctoris Augustini sermone firmatam, nec quicquam esse aliquatenùs ambigendum, tunc unumquemque fidelium corporis, sanguinisque Dominici participem fieri, quando in baptismate Corporis Christi efficitur, nec alienari ab eo panis, calicisque consortio, etiamsi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc sæculo in unitate Corporis Christi constitutus abscedat. *In Respons. ad quæstionem de Baptismo Æthiopis.*

Concilium Tridentinum.

Neque ideò tamen damnanda est Antiquitas, si eum morem, *nempè dandi Eucharistiam parvulis*, in quibusdam locis aliquando servavit; ut enim Sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nullâ salutis necessitate id fecisse sinè controversiâ credendum est. *Sessione 21. cap. 4.*

CXIII.

CXIII.

Cenſores.

Prætereà lib. 2. contrà Jul. cap. 10. docet cogitationes moroſas, ſivè delectationes voluntarias de rebus venereis eſſe dumtaxat peccatum veniale, modò abſit conſenſus in opus, ſeu malum deſiderium, vel illius periculum. Quæ doctrina ab omnibus Catholicis jam pridem rejicitur, nec ſinè ſcandalo à quoquam obtruderetur.

Sanctus Auguſtinus.

Unum igitur genus eſt probatiſſimum, & quaſi purgatiſſimum, quum & bonæ ſcripta ſunt, & in bonam partem accipiuntur à legentibus. Libro de Utilitate credendi ad Honoratum cap. 5.

Sanctus Auguſtinus.

Ita dici poteſt in homine uno, ſi delectationibus illicitis, à quibus ſe continuò deberet avertere cogitatio, libenter ſola paſcatur, nec facienda decernantur mala, ſed tantùm ſuaviter in recordatione teneantur, quaſi mulierem ſinè viro poſſe damnari, abſit hoc credere. Hæc quippe una perſona eſt, unus homo eſt, totuſque damnabitur, niſi hæc, quæ ſinè voluntate operandi, ſed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, per mediatoris gratiam remittantur. *Lib. 12. de Trin. cap. 12.*

CXIV.

Cenſores.

Certè cùm eadem ſit judiciorum, & affectuum alea, & Auguſtinus tantâ contentione pugnet contrà Pelagianos, ut obtineat nullum eſſe qu. mumvis Sanctum, cui non ſit opus dicere, dimitte nobis debita noſtra, ob quotidianos voluntatis lapſus, neſcio quid Baienis in mentem venerit, ut Auguſtiniani videri velint, cum tanto niſu perſuadere conantur, eſſe aliquos, nempè Auguſtinum, qui judicio nunquam labantur.

Sanctus Auguſtinus.

Neque enim negare debeo, ſicut in ipſis moribus, ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis, quæ poſſint juſto judicio, & nullâ temeritate culpari. Ex quibus ſi aliena reprehenderes, illic & tibi fortaſſis oſtenderem, qualem te eſſe, in quibus non perperam reprehenderes, vellem, meque tibi juniori major, & præpoſitus ſubdito correctionis exemplum quantò humilius, tantò ſalubrius exhiberem. Sed ea in me reprehendiſti, quæ non corrigere humilitas, ſed partim fateri, partim defendere veritas cogit. Lib. 4. de Orig. animæ cap. 1.

Beatus Jordanus de Saxonia.

Ipſe tamen poſteà *Auguſtinus* tam ab erroribus intellectûs, quàm à corruptione affectûs per actum hierarchicum purgatus fuit. *Serm. 138. Sanctus Thomas Villanovanus ait:* Hæc igitur Auguſtini tam profunda humilitas apud Deum, & homines ſapientiâ, & intellectu illum ſublimiter exaltavit, quoniam Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Undè poteſt de illo intelligi Prophetæ vaticinium, dedit abyſſus vocem ſuam altitudinem phantaſiæ. Abyſſus, inquam, humilitatis Auguſtinus vocem doctrinæ ſuæ populis dedit propter phantaſiæ ſuæ, id eſt, ingenii altitudinem, quam propter humilitatem contulit illi Deus. *Conc. 2. de Sancto Auguſtino.* *Hab 3. v. 10.*

CXV.

Cenſores.

Conſtat ergo exemplo Sancti Bernardi tales eſſe, quas dixerat duas columnas, ut non ſit neceſſariò timendum, ſi quis ita divellatur ab Auguſtino, ut tamen innitatur Ambroſio, etiam in iis, quæ contrà Pelagianos Auguſtinus diſputavit &c.

Sanctus Auguſtinus.

Quid ergo, quo me ab illo in hac causâ ſeparandum putas? Poſteà: *Ergo ille noſter, an veſter ſit, & vos videtis.* Lib. 4. contrà Jul. Oper. Imper. cap. 119.

Sanctus Bernardus.

Ab his ergo duabus columnis (Auguſtinum loquor, & Ambroſium) crede mihi, difficilè avellor; Cum his, inquam, me aut errare, aut ſapere fateor. *Epiſtola 77. ad Hugonem de Sancto Victore.*

CXVI.

Cenſores.

Quid igitur mirum, ſi vir alioqui doctiſſimus, & ſanctiſſimus Auguſtinus *difficultate rei oppreſſus, nihil aliud invenerit, in quo eſſentiam originalis peccati conſtitueret?*

Sanctus Auguſtinus.

Hominem tuo judicio doctiſſimum, & peritiſſimum non dubitaſti reprehendere. Ego autem & me doctiſſimum, ac peritiſſimum neſcio, imò verò me non eſſe certiſſimè ſcio. Lib. 4. de Orig. animæ initio.

Beatus Jordanus de Saxonia.

Quantum ad dictorum ſufficientiam, quia nihil deeſt in libris Auguſtini, quod pertinet ad ſcientiam legis divinæ; Undè dicit Voluſianus ſcribens ad Auguſtinum [utcunque in aliis Sacerdotibus toleratur inſcitia, ſed cum ad Antiſtitem Auguſtinum venitur, legi Dei deeſt, quicquid Auguſtinum contigerit ignorare] *Sermone 148.*

CXVII.

Cenſores.

Nempè jam nos docuit Gerſon, & Abulenſis, quò pertineat hac approbatio, non enim eò, ut intelligamus, Auguſtinum nullis eſſe humanis defectibus obnoxium, ſed rarioribus, & levioribus.

Sanctus Auguſtinus.

Sentiat de Auguſtino quicquid libet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet. Quod enim ait Apoſtolus: Mihi minimum eſt, ut à vobis judicer, aut ab humano die. Lib. contrà Secundinum cap. 1.

Arnobius junior.

Serapion dixit: Teſtor Deum, quia ſollicitudini meæ univerſa ambiguitate eliminas, ſi de his ejus, *ſcilicet Auguſtini*, mihi definita proferas, & de omnibus, quæ tranſacta ſunt, evidentia ejus afferas documenta: fateor enim me ejus aſſertiones ita probatas habere, ut ſe ipſum ore ſuo hæreticum detegat, qui Auguſtinum putaverit in aliquo reprehendendum eloquio. *Arnobius dixit:* Meo ſenſu locutus es, nam ea, quæ ejus nunc profero, ac ſi ſacratiſſima Apoſtolorum ſcripta ſic credo, & teneo, & defendo. *Tomo 5. Bibl. Patrum par. 3.*

CXVIII.

CXVIII.

Cenſores.

Senſit Auguſtinus mundum in inſtanti creatum fuiſſe, quod non convenit cum ſcriptis à Moyſe &c.

CXIX.

Cenſores.

Contrariam Auguſtino ſententiam non modò probabiliorem judico, ſed certæ, & indubitatæ veritatis.

CXX.

Cenſores.

Explicatio hæc cenſetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin ſi Auguſtinum non haberet Patronum, manifeſtè damnata fuiſſet, ut hæretica.

CXXI.

Cenſores.

Contrarium docent omnes alii Patres, idque omninò evincit ſimplex, & hiſtorialis narratio Moyſis, quarè jam erroneum eſt dicere, omnia uno die eſſe creata.

Sanctus Auguſtinus.

Nemo jam moleſtus ſit dicendo mihi, non hoc ſenſit Moyſes, quod tu dicis, ſed hoc ſenſit, quod ego dico. Si enim mihi diceret, undè ſcis hoc ſenſiſſe Moyſem, quod de his verbis ejus eloqueris, æquo animo ferre deberem, & reſponderem fortaſſe, quæ ſuperiùs reſpondi, vel aliquando uberior, ſi eſſem durior. Lib. 12. Conf. cap. 24. *Illud autem, quod contendunt, non hoc ſenſiſſe Moyſen, quod ego dico, ſed quod ipſi dicunt, nolo, non amo, quia & ſi ita eſt, tamen iſta temeritas non ſcientiæ, ſed audaciæ eſt, nec viſus, ſed typhus eam peperit.* Cap. 25. *Ita cùm alius dixerit, hoc ſenſit, quod ego, & alius, imò illud, quod ego, religioſiùs me arbitror dicere, cur non utrumque potiùs, ſi utrumque verum eſt? & ſi quid tertium, & ſi quid quartum, & ſi quid omninò aliud verum quiſpiam in his verbis videt, cur non illa omnia vidiſſe credatur, per quem unus Deus ſacras literas vera, & diverſa viſuris multorum ſenſibus temperavit?* Cap. 21.

Patres, & Doctores.

Caſſiodorus. De iiſdem principiis Sanctus quoque Auguſtinus diſertus, atque cautiſſimus diſputator duodecim volumina conſcripſit, quæ doctrinarum penè omnium decore veſtivit, hæcque vocavit de Geneſi ad literam, qui quamvis de eadem re tractaverit, quâ Beatus Baſilius, & Sanctus Ambroſius celeberrimâ laude fulſerunt, tamen quod poſt diſertos viros minimè contingere ſolet, opus ſuum longè in aliam ſummitatem, Domino largiente, produxit. *Lib. 1. divin. Inſtitut. cap. 22.* *Sanctus Thomas:* Hæc opinio, *nempè Auguſtini de ſimultaneâ rerum creatione*, plus mihi placet. 2. ſent. diſtin. 12. quæſt. 1. art. 2. *Beatus Albertus Magnus:* Sinè præjudicio ſententiæ melioris videtur Auguſtino conſentiendum &c. Dicendum ergo, quòd per diſtinctionem, quam ponit Moyſes, intelligitur diſtinctio rerum ſecundùm naturæ principia, & non diſtinctio temporum. *1. part. Summa quæſt. 12. de quatuor coævis.* *Ægidius 1. part. Hexameron cap.* 28. Non autem iſta dicimus, ut improbemus opinionem Auguſtini, quæ eſt valdè ſubtilis, & ſolemnis. *Dionyſius Carthuſianus: Auguſtinus* excogitavit quandam expoſitionem ſubtilem, per quam defendit Scripturam ab irriſione hujuſmodi, & tamen ſalvavit ſcripturæ, & fidei veritatem. *In cap. 1. Gen. art. 5.*

CXXII.

Cenſores.

Auguſtinus verò clariùs Durando adſtipulari videtur, cùm actum peccati nullo modo Deo agenti tribuit, ſed ſolùm humano arbitrio &c. id quod clariùs oſtendit lib. de perfect. juſtitiæ ratiocin. 4. ubi ſic quærit. Quid eſt peccatum actuſne, an res? Si res eſt &c.

Sanctus Auguſtinus.

Redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua. Lib. 4. contrà Julian. cap. 8.

Sanctus Proſper.

Stupeo ſanctitatem veſtram objectionem calumniantium à perſonâ defenſoris gratiæ non potuiſſe diſcernere, & verba obtrectantium ei ipſi, qui obtrectatoribus ſuis reſpondet, aptaſſe. *Ad 10. dubium Genuenſium contrà Sanctum Auguſtinum.*

CXXIII.

Cenſores.

Petimus ergo à Baianis quanti facienda ſit Auguſtini doctrina dicentis fallibilem eſſe ſcriptoris non Canonici auctoritatem, & hanc eſſe illius differentiam à Canonico, quòd ſinè peccato, vel injuriâ cujuſquam ſuſpecta eſſe quandoque poſſit. Si negant eſſe probandam, fidem fallunt, & poſitos à ſe terminos primi tranſgrediuntur, Auguſtinum deſerendo. Si probandam fatentur, cùm negare non poſſint, quin Auguſtinus ſit intrà numerum Auctorum non Canonicorum, reſtat ut fateantur ſinè peccato, vel injuriâ cujuſquam dubiam aliquando videri poſſe illius auctoritatem, atque ſententiam. Eſſet autem ridiculus, qui ea, quæ ille dicit de fallibilitate ſcriptoris non Canonici intelligenda diceret cum exceptione ipſius Auguſtini.

Sanctus Auguſtinus.

Sanè cùm in omnibus literis meis non ſolùm pium Lectorem, ſed etiam liberum correctorem deſiderem, multò maximè in his, ubi ipſa magnitudo quæſtionis utinam tam multos inventores habere poſſet, quàm multos contradictores habet; veruntamen ſicut Lectorem meum nolo mihi eſſe deditum, ita correctorem nolo ſibi: Ille me non amet ampliùs, quàm Catholicam fidem, iſte ſe non amet ampliùs, quàm Catholicam veritatem. Sicut illi dico: Noli meis literis, quaſi ſcripturis Canonicis inſervire, ſed in illis, & quod non credebas, cùm inveneris, incunctanter crede, in iſtis autem, quod certum non habebas, niſi certum intellexeris, noli firmiter retinere: Ita illi dico: Noli meas literas ex tuâ opinione, vel contentione, ſed ex divinâ lectione, vel inconcuſsâ ratione corrigere. Lib. 3. de Trinit. in proœmio.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Ultimum quoque ingenii teſtimonium hoc eſt præſtantiſſimum, quod ita conſpicuè in tantâ nebulâ veritatem intuitus eſt *Auguſtinus*, & ita eam in tantâ ſylvâ errorum diſcuſſit, ut cùm in hoc ipſe omnium primus extiterit, uſque hodie poſt tam longum tempus id teneat, id ſequatur Eccleſia, & fidei Schola, quod Auguſtinus decreverit. *Conc. 2. de Sancto Auguſtino in fine.*

CXXIV.

Cenſores.

Auguſtinus argumentis Juliani non ſatisfecit. In articulis cenſuratis à Sacrâ Facultate Theologicâ Lovanienſi, & Inquiſitione Valliſoletanâ anno 1650. Martii 28. & apud Rivium lib. 4. de Vitâ Sancti Auguſtini cap. 10. §. 6.

Sanctus Auguſtinus.

Vitreas argutias tuas, & fragilia, quibus tibi multùm videris acutus, & nitidus, argumenta confringam. In fine lib. 1. contrà Julianum. *Dialecticorum quaſi jaculis oneratus acutis in certamen procedis, & jactas plumbeos pugiones.* Lib. 3. cap. 7. contrà eundem.

Venerabilis Beda, & Sanctus Prudentius

Julianus homo ut Rethor peritiſſimus, ita gratiæ Dei poſt Pelagium impugnator acerrimus, ut apertiùs ſcripta ejus, quibus contrà ſtrenuiſſimum ejuſdem gratiæ propugnatorem Auguſtinum inſonuit, oſtendunt. *Initio Præfat. in Cantica. Sanctus Prudentius ait:* Cùm à Patribus, præcipuèque Beatiſſimo Auguſtino *Pelagianis* competentiſſimè, abundantiſſimèque reſponſum fuerit &c. *In Epiſtolâ ad Gelinonem Archiepiſcopum Senonen. ante lib. de Prædeſt.*

CXXV.

Cenſores.

Volentes ſuſtinere partes Juliani non poſſe Auguſtini rationibus convinci.

Sanctus Auguſtinus.

Neceſſarios articulos ſermonis tui quantùm me adjuvat Dominus comprehendo, atque conſtringo, ut totum corpus victum facere conſpiciat, qui & illa tua, & hæc noſtra perlegerit. Lib. 4. contrà Jul. cap. 9.

Sanctus Proſper.

Quicquid etiam in libris contrà Julianum ab ipſo ſub hac quæſtione objectum, potentiſſimè debellaſti, hoc totum ab iſtis Sanctis intentioſiſſimè conclamatur. *In Epiſtolâ ad Sanctum Auguſtinum.*

CXXVI.

Cenſores.

Si triumphi Eccleſiæ niterentur poſterioribus ſcriptis Auguſtini, immeritò de Pelagianis triumphaſſet Eccleſia.

Sanctus Auguſtinus.

Proficienter me exiſtimo Deo miſerante ſcripſiſſe, non tamen à perfectione cæpiſſe. Lib. de Dono perſ. cap. 21.

Sanctus Proſper.

Contrà iſtam (*recitat enim Cæleſtini Papæ elogium de Sancto Auguſtino*) clariſſimam laudationis tubam; contrà iſtam ſacratiſſimi teſtimonii dignitatem audet quiſquam malignæ interpretationis murmur emittere? & perſpicuæ, ſinceriſſimæque ſententiæ nubem obliquæ ambiguitatis obtendere? Ut ſcilicet, quia in Epiſtolâ Papæ librorum, pro quibus actum eſt, non expreſſus eſt titulus, hinc eos appareat non probatos, & iſtam in Sanctum Auguſtinum laudationem pro anteriorum ſcriptorum meritis fuiſſe collatam. Maneat planè, maneat iſta conditio, ut horum librorum (*quos nempè poſtremos in materiâ de Gratiâ ediderat*) novitas repudiata videatur, ſi in eâdem causâ ejuſdem viri diſſentit antiquitas, & ut inutile, aut incongruum judicetur, quod ab his, quæ contrà Pelagianos condidit, diſſonans invenitur. *Contrà Collat. cap. 43.*

CXXVII.

Cenſores.

Auguſtinus fuit Doctor perindè ac alius etiam modernorum.

Sanctus Auguſtinus.

Quicquid de arte loquendi, & diſſerendi, quicquid de dimenſionibus figurarum, & de muſicis, & de numeris ſinè magnâ difficultate nullo hominum tradente intellexi &c. Non enim ſentiebam, illas artes etiam ab ſtudioſis, & ingenioſis difficillimè intelligi, niſi cum eis eaſdem conabar exponere, & erat ille excellentiſſimus in eis, qui me exponentem non tardiùs ſequeretur. Lib. 4. Confeſſ. cap. 16.

CXXVIII.

Cenſores.

Auguſtini dotes ſeu naturales, ſeu infuſæ non fuerunt altioris ordinis, quàm aliorum Doctorum, etiam Scholaſticorum.

Sanctus Thomas Villanovanus.

Hoc ſibi juſtiſſimè vendicat Auguſtinus, hæc pars Auguſtini in hac ſapientiæ luce, ſicut Sol omnia aſtra, ita cæteros omnes poſt Apoſtolos ſuperat Auguſtinus &c. Etenim intellectûs acumine, ingenii perſpicuitate, diſputandi acrimoniâ, inveniendi copiâ, diſſerendi ſubtilitate monſtrum quoddam in naturâ fuit Auguſtinus, qui humanæ intelligentiæ terminos irradiante DEO viſus eſt tranſcendiſſe, vir intellectu, ut quidam ait, & ſapientiâ propè divinus. *Conc. 1. de Sancto Auguſtino.* Quis enim ita excelluit ingenio? quis ita valuit facundiâ? quis humanarum, divinarumque rerum ſapientiâ ſic effulſit? quis tot, tantiſque voluminibus Dei Eccleſiam illuſtravit? quis Eccleſiaſticos Ordines ſic edocuit? Mentitur, ait quidam, qui ſe omnia Auguſtini volumina legiſſe jactat, plus valuit ille ſcribere, quàm nos ſufficimus legere. *Conc. 3. de eodem.*

CXXIX.

Cenſores.

Vindicanda eſt Eccleſia à tutelâ, & pædagogiâ Auguſtini.

Sanctus Auguſtinus.

Te ergo vera Sponſa veri Chriſti Eccleſia Catholica alloquar, & ego te pro modulo meo qualiſcunque filius, & ſervus tuus poſitus in te diſpenſare cibaria conſervis meis. Lib. 15. contrà Fauſtum cap. 3.

Facundus Hermianenſis.

Audeant iſti, ſi poſſunt, hæreticum dicere Auguſtinum, audeant ſollicitâ præſumptione damnare, & tunc verè diſcent, quæ ſit pietas, & conſtantia Eccleſiæ Latinorum, quam DEUS magiſterio ejus inſtituit, atque firmavit, cùm ab omnibus confeſtim anathematizati fuerint, & tanquam putrida, & morbida membra præciſi. *In Libro contrà Mocianum.*

CXXX.

CXXX.

Cenſores.

Utrùm Auguſtinus contrà id, quod ſentimus, ſentiat non admodùm curandum.

Sanctus Auguſtinus.

Non valdè curo, inquam, ſuperborum, imperitorumque judicia, qui ſimiliter in legendos libros, atque in ſalutandos homines irruunt. Lib. 1. de Ordine cap. 11.

Beatus Albertus Magnus, & Sanctus Paulinus.

Dicendum quod ſic, quia hoc Auguſtinus apertè dicit, cui contradicere impium eſt in iis, quæ tangunt, fidem, & mores. *in 2. p. Summ. Theol. tract. 14. quæſt. 184 ad quæſt. 3. Sanctus Paulinus Epiſt. 36. ad Romanianum inter Auguſtinianas ait:* Si audias, ſi ſequaris *Auguſtinum*, ut rurſum te ſermone Salomonis alliciam: Fili coronam accipies gratiarum tuo vertici. *Poſteà:* Verè enim Pontifex, & verè Conſul, Licenti, eris, ſi Auguſtini veſtigiis Propheticis, & Apoſtolicis diſciplinis, ut ſacrato Beatus Heliſæus Heliæ, ut illuſtri Apoſtolo Timotheus adoleſcens adhæreas indivulſo per itinera divina comitatu &c.

CXXXI.

Cenſores.

Jam enim in libris editis conſtat, quantas turbas excitarit una vocula tantâ adulatione jactata: Reliquos quidèm Patres utiles, ſed Auguſtinum unicum eſſe neceſſarium, & ad omnes materias Theologicas ſufficere: *Quaſi Eccleſia Dei ad tantam ſolitudinem redacta ſit, ut non ex multorum Patrum conſenſu, ſed ab unius ſuffragio ſuarum decisionum robur mutuari cogatur.*

Sanctus Auguſtinus.

Tantumque mihi tributum eſt, ut ubicunque me præſente loqui opus eſſet ad populum, rariſſimè tacere, atque alios audire permitterer. In prologo Retract.

Abſit à me iſta, quam mihi objicis, arrogantia, ut me iſtam cauſam contrà vos, unum pro omnibus agere pollicerer. In fine lib. 2. contrà Julianum.

CXXXII.

Cenſores.

Vidimus ſectione præcedenti Scriptores Synopſis ejus vitæ, nempè Janſenii, *hoc ipſius celebre dictum veluti tanto Viro dignum apophtegma referre:* Patres cæteros utiles eſſe, ſed Auguſtinum neceſſarium, imò unum pro omni materiâ Theologicâ ſufficere. *Quæ propoſitio non modò gravem exaggerationem, ſed etiam perniciosum errorem continet.*

Sanctus Auguſtinus.

Unus ſum è multis, qui prophanas veſtras novitates, ut poſſumus, refutamus, ſicut unicuique noſtrum Deus partitus eſt menſuram fidei. Lib. 6. contrà Jul. cap. 8.

Nunc ergo ne tui ſtomachi follis indigeſtâ maledictorum cruditate rumpatur, in hunc evome, ſi audes, calumnioſas tuas vanitates, & inſanias mendaces &c. Inſignis Eccleſiarum Doctor loquitur. Libro 2. contrà eundem cap. 8.

Martinus V. Papa.

Quicunque de Chriſto, de fide, de religione aliquid ſaperent, omnibus in ore erat Auguſtinus, ut nihil penè ex ſacris literis poſſit, niſi eo Duce intelligi, nihil niſi eo interprete explicari. Eo jam auctore factum eſt, ut nec Philoſophis ſapientiam invideamus, non Oratorum eloquentiam deſideremus, non ſtudioſorum ingenia requiramus, non denique nobis acumen Ariſtotelis neceſſarium ſit, non Platonis eloquentia, non prudentia Varronis, non gravitas Socratis, non auctoritas Pythagoræ, non Empedoclis ſolertia, non cujuſquam illius generis hominum ſcientia, ac virtus exemplo, aut documento nobis eſſe debeat. Idem nobis Prophetarum oracula, idem Apoſtolorum voces refert, idem omnem omnium ſcripturarum ſenſum exprimit, unus poſtremò omnium Patrum, ſapientumque ingenia, ac ſtudia exhibet; ſi veritatem quæris, ſi doctrinam, ſi pietatem, quis doctior? quis juſtior? quis, ut ita dicam, ſanctior Auguſtino? *In Sermone de tranſlat. Corporis Sanctæ Monicæ.*

CXXXIII.

Cenſores.

Non eſt cur Sancti Pauli, ac Sancti Auguſtini verbis teneamur, qui aliquando omnia meræ Dei voluntati attribuere videntur etiam abſque ullo bonorum noſtrorum operum intuitu. Hos enim duos magnos viros, quaſi duo maria magna conſiderare neceſſe eſt, qui ingenii ſui impetu in unum litus ita exundant, ut alterum pro aliquo tempore ſiccum relinquere velle videantur; Verùm ſicut Oceanus poſtquàm in aliquam plagam effuſiùs ſparſus eſt, in limites ſibi à Deo conſtitutos regreditur, ſit iſtiuſmodi Viri poſtquam in rebelles veritatis impugnatores inſiluerunt, ad tranquillam æqualitatem ædificationi fidelium accomodatam redeunt.

Sanctus Auguſtinus.

Sic vis Diſputatoribus non præjudicare Catholicis nonnulla, quæ ab eis, ſicut putas, incautiùs fuſa, vobis objicimus, quid eſt hoc, niſi dicere, etiam in Scripturis Sanctis ea, quæ pro ſe uſurpant hæretici, incautiùs fuſa eſſe, quo ſceleratius quid poteſt dici? Lib. 4. Oper. Imperf. contrà Jul. cap. 112.

CXXXIV.

Cenſores.

Ingenii Sancti Pauli ardor ſatis fervebat, ut in ejuſmodi expreſſiones, exceſſivas nempè, facilè abriperetur: Sic cùm vult Chriſtianis ſublimem gratiæ baptiſmalis ideam tradere, ipſoſque ad illius conſervationem potenter hortari, videtur aſſerere impoſſibile eſſe eos, qui aliquo crimine lapſi ſunt, rurſus ad eam revocari per pœnitentiam. Cùm in Epiſtolâ ad Romanos fidem

Sanctus Auguſtinus.

Si enim ad Scripturas Sanctas admiſſa fuerint velut officioſa mendacia, quid in eis remanebit auctoritatis? Quæ tandem de ſcripturis illis ſententia proferetur, cujus pondere contentioſæ falſitatis conteratur improbitas? Statim enim, ut protuleris, ſi aliter ſapit, qui contrà nititur, dicit illud, quod prolatum erit, honeſto aliquo officio Scriptorem fuiſſe

dem extollit, arma Calvino videtur miniſtrare ad ſuam hæreſim ſtabiliendam, & videtur aſſerere per eam ſolam quemlibet ſalvari. Cùm verò in Epiſtolâ ad Corinthios charitatem prædicat, videtur omnia, quæcunque de fide dixerat, evertere, & omnem ſpem noſtram in eâ ponere.

ſe mentitum? Epiſtolâ nonâ ad Sanctum Hieronymum.

C X X X V.

Cenſores.

Spiritus Pauli ſublimis, & acer in partem, in quam inclinat, ita vehementer fertur, ut in extrema declinare, alterumque extremum negare videatur.

Sanctus Auguſtinus.

Quæ auctoritas literarum aperiri, quis ſacer liber evolvi, quod documentum cujuslibet ſcripturæ ad convincendos errores exeri poteſt, ſi hæc vox admittitur, ſi alicujus ponderis æſtimatur? Lib. 11. contrà Fauſtum cap. 2.

Sanctus Rhemigius.

Graviter perculſi, & confuſi animo vidimus in eis, & Scripturæ Sanctæ certiſſimam veritatem, & Beatiſſimorum Patrum, præcipuèque Sancti Auguſtini reverendam, & in omni Eccleſiâ Catholicâ receptiſſimam auctoritatem novo conatu, & auſu nimis temerario impugnari, & quantum in ipſis fuit improvidè, atque inſolenter labefactari. Undè ipsâ charitate provocati, & commoniti, per quam in uno Chriſti corpore omnes unum eſſe debemus, ut ſicut Apoſtolus dicit, *invicem pro ſe ſollicita ſint membra,* 1. Cor.
& ſivè gloriatur unum membrum, congaudeant omnia membra, & ſivè quid patitur unum membrum, com- 12. 26.
patiantur omnia membra. Hac, inquam, charitatis affectione viſum eſt nobis, atque complacuit, ut hæc qualiacunque ſunt & ad commonitionem noſtram, & ad eorum, qui legere voluerint ædificationem, & confirmationem compendioſo, lucido (prout Dominus aſpirare dignatur) ſermone ſcriberemus; quicquid in eo dicendum putavimus non noſtro ſenſu, aut præſumptione, ſed præfatorum Sanctorum Patrum venerabili auctoritate firmantes, à quorum veſtigiis, unitate abſit, ut vel nos, vel illi, quorum charitate compulſi hæc dicimus, ullatenùs recedamus, ne ab ipſis diviſi etiam ab ipſo Domino dividamur,
qui illis ſpecialiter dicit: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit.* Quos nimirum tan- Luc. 10 16.
tæ in Eccleſiâ ſuâ eſſe voluit gratiæ, & gloriæ, ut confidenter cum Apoſtolo dicere poſſint: *Itaque qui* 1. Theſ.
hæc ſpernit, non hominem ſpernit, ſed Deum, qui etiam dedit Spiritum ſuum Sanctum in vobis, &c. Libro 4. 8.
de tenen. verit. Scriptur. cap. 4.

S. P. N. AUGUSTINUS.

Lib. 3. con lit. Petil cap. 6. NOs quidèm, chariſſimi, cùm falſa crimina audimus ab eis, quos offendimus prædicando eloquia veritatis, & erroris vaniloquia convincendo, habemus, ſicut noſtis, abundantiſſimam conſolationem. Nam ſi in eis, quibus me criminantur, teſtimonium conſcientiæ meæ non ſtat contrà me in conſpectu Dei, quò nullus oculus mortalis intenditur, non ſolùm contriſtari non debeo, verùm etiam gaudere, & exultare, quia merces mea multa eſt in cœlis. Neque enim intuendum eſt, quàm ſit amarum, ſed quàm falſum ſit, quod audio, &
2 quàm verax, pro cujus nomine hæc audio. 2 Hæc
Lib 2. contra eùdem cap. 33. utique falſa ſunt, & ideò nobis nihil obſunt, cùm ea dicitis in nos, nec reſpicitis vos, vobis autem obſunt, quia cùm ea falſa dicitis, in nos non cadunt, ſed quia ea vera putatis, in vos recidunt.
3 3 Ad exiſtimationem hominum magna teſtium, qui
Lib 3. contra Creſc. cap. 80. me noverunt, ſuppetit copia, ad Dei verò conſpectum ſola conſcientia, quam contrà veſtràs criminationes cùm intrepidam geram, non me tamen ſub oculis Omnipotentis juſtificare audeo, magis ab illo effluentem miſericordiæ largitatem, quàm judi-
4
Lib. 2. contra Jul. cap. ult. cii ſummum examen expecto. 4 Dicis me, ſi ſub poteſtate Judicum premerer, quales tibi ipſi componis, non habiturum fuiſſe quid facerem, quò confugerem, cùm tuis argumentationibus undè occurrerem, reperire non poſſem. Ego planè haberem, quod facerem, haberem quò confugerem, à Pelagianis enim tenebris ad hæc tam clara Catholica lumina provocarem, quod & nunc jam facio. Tu ergo reſ-
5 ponde, quid facias, dic quò confugias. 5 Nec eos,
Ibidem cap. 10. qui nunquam fuerunt, aut non ſunt, aut quorum ſententiæ de hoc, quod inter nos diſputatur, incertæ ſunt, inani cogitatione confinxi, ſed ſanctos, & in ſanctâ Eccleſiâ illuſtres Antiſtites Dei, non Platonicis, & Ariſtotelicis, & Zenonicis, aliiſque hujuſcemodi vel Græcis, vel Latinis, quanquàm & iſtis aliquos eorum, verùm omnes ſacris literis eruditos, nominatim ſicut oportebat expreſſi, eorumque ſententias, quantum ſufficere videbatur,
ſinè ullâ editas ambiguitate digeſſi. 6 Si Epiſcopa- 6
lis Synodus ex toto Orbe congregaretur, mirum ſi Ibidem
tales poſſent illic facilè ſedere tot, quia nec iſti uno tempore fuerunt. Sed fideles, & multis excellentiores paucos diſpenſatores ſuos Deus per diverſas ætates, temporum, locorumque diſtantias, ſicut ei placet, atque expedire judicat, ipſe diſpenſat. Hos itaque de aliis, atque aliis temporibus, atque regionibus ab Oriente, & Occidente congregatos vides, non in locum, quò navigare cogantur homines, ſed in librum, qui navigare poſſit ad homines.
7 Nullas nobiſcum, vel vobiſcum amicitias attende- 7
runt, vel inimicitias exercuerunt. Quod invene- Ibidem
runt in Eccleſiâ tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt, quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. *NONDUM VOBISCUM APUD ISTOS JUDICES ALIQUID AGEBAMUS, ET APUD EOS ACTA EST CAUSA NOSTRA. NONDUM VOBISCUM CERTABAMUS, ET EIS PRONUNCIAN-* 8
TIBUS VICIMUS. 8 Quos oportet ut populi Chriſ- Ibidem
tiani veſtris prophanis novitatibus anteponant, eiſ- cap. 9
que eligant potiùs adhærere, quàm vobis. 9 An 9
non tota veſtra cauſa impulſa, proſtrata, contrita, Ibidem
& ſicut pulvis, quem projicit ventus à facie terræ, cap. 9.
ſic à cordibus eorum, quos decipere cœperatis, ſi hæc voluerint depoſito ſtudio contentionis cogitare,
pro-

10 projecta eſt. 10 Nos autem paratiores ſumus cum iſtis viris, & cum Eccleſiâ Chriſti in hujus fidei antiquitate firmatâ quælibet maledicta, & contumelias perpeti, quàm Pelagiani cujuslibet eloquii prædicatione laudari.

Li. 2. de Nupt. & Coc. cap. 29.

S. PROSPER AQUITANUS.

Sufficienter; ut arbitror, demonſtratum eſt, REPREHENSORES SANCTI AUGUSTINI, & vana objicere, & recta impugnare, & prava defendere: peremptorumque armis inteſtinum bellum moventes dictis divinis, atque humanis conſtitutionibus rebellare. Quorum tamen, dum adhuc non ſunt à fraternâ Societate diviſi, toleranda magis eſt intentio, quàm deſperanda correctio: donec Dominus per Eccleſiæ Principes, & legitimos judiciorum ſuorum miniſtros hæc, quæ PER PAUCORUM SUPERBIAM, ET QUORUNDAM IMPERITIAM ſunt turbata, componat. Nobis Deo adjuvante, ſit ſtudium quietâ, modeſtâque patientiâ odiis dilectionem reddere, & ineptorum vitare conflictus: veritatem non deſerere, nec cum falſitate certare. *In Peroratione contrà Collatorem.*

S. ALIPIUS TAGASTENSIS.

Quarè jam, SOCII MEI, expectationem veſtram, quâ me ad reſpondendum provocatis, certiore ſpe mecum ad diſcendum convertite. Habemus Ducem *Auguſtinum*, qui nos in ipſa veritatis arcana, Deo jam monſtrante, perducat. *Apud Auguſtinum in fine lib. 3. contrà Academicos.*

F I N I S.

